

पुष्टि रस

संपादक : निरंजन शास्त्री-उमरेठवाला

PUSHTI RAS

Editor : Niranjan Shastree-Umrethwala

निरंजन शास्त्री उमरेठवाला

जन्म : नवम्बर १४, १९३६.

ज्ञाति : कश्मीरीया - मालवीय (भादरणीया) श्रीगुरु (श्रीगोड) विप्र

जन्मस्थान : पेटलाद (गुजरात - भारत)

शिक्षा : पुराणाचार्य । सुवर्ण चंद्रक विजेता, शुद्धाद्वैत वाचस्पति (बनारस) । व्याख्यान वाचस्पति, भागवत वाचस्पति, शुद्धाद्वैत दिवाकर इत्यादि उपाधियां प्राप्त हुई हैं और अनेक संस्थानों द्वारा उन्हें मान्यता प्रदान की गयी है । साल २००१ के जनवरी माह में "ब्रह्मर्षिरत्न" की उपाधि प्राप्त हुई । सुवर्ण चंद्रक एवं रजत चंद्रके भी अनेक संस्थानों की ओर से प्राप्त हुए हैं ।

विद्यागुरुगण : पंडित पंचानन गो.वा.पूज्यश्री बदरीनाथ शास्त्रीजी, बड़ोदरा निवासी; गो.वा.प.श्री मन्छाराम शास्त्रीजी; गो.वा. श्री कृष्णमाधव झा; गो. वा. श्री गौरीनाथ शुक्ल; गो.वा.श्री.पी.पी. शेठ; गो.वा. श्री कृष्णराम भट्ट; पं.श्री नर्मदाशंकर शास्त्रीजी ब्रह्मपुरी, मुंबई; गो.वा. श्री तुलजाशंकर शास्त्रीजी इत्यादि ।

ब्रह्मसम्बन्ध दीक्षा : यह परम्परा रही है कि यह परिवार श्री गुसाईंजी के समय से पंचम घर के सेवक हैं । ८६ साल में यज्ञोपवीत पर दीक्षागुरु नि.ली.गो. श्री १०८ श्री गोविन्दलालजी महाराज कामवनवालों से “ब्रह्मसंबंध” दीक्षा प्राप्त हुई है ।

यात्राएं : भारत के बहुत से प्रदेश, यु.के., यु.एस.ए., दक्षिण आफ्रिका, मोरीशियस, नेपाल, दुबई, कनेडा, न्युझीलैंड, ओस्ट्रेलिया, होंगकॉंग इत्यादि देशों की कई बार यात्राएं की हैं । करीब हर देशमें टी.वी. व रेडियो पर लाइव इन्टरव्यू पेश किये हैं । श्रीमद् भागवत एवं अन्य ग्रन्थों के करीब एक हजार जितने सप्ताह ज्ञानसत्र आपश्रीके प्रधान व्यासपद से संपन्न हुए हैं ।

पत्रकारिता एव सेवायें : पत्रकारिता के क्षेत्र में भी काफी अनुभव है । गुजरात समाचार के मुम्बई संस्करण में 'धर्मलोक' शिर्षक कालम; मुंबाई के सायंकालीन दैनिक पत्र मध्यांतर में 'महाप्रभू श्री वल्लभाचार्य' कालम; गुजराती दैनिक, 'जनशक्ति', के मुंबाई संस्करण में 'विश्वमंगल' कालम भी बरसों तक लिखी । एक और गुजराती दैनिक 'मुम्बई समाचार,' में लेख प्रकाशित होते रहे । आ.रा.पु. वैष्णव परिषद के पाक्षिक, 'श्री वल्लभ संदेश' के संपादक पद पर भी कार्य किया । इनके अतिरिक्त बृहन्मुम्बापुरी संस्कृत विद्वत्सभा के मंत्री का कार्यभार भी संभाला । और आ.रा.पु.वै. परिषद के केन्द्रिय मंत्री एवं महाराष्ट्र प्रदेश समिति के प्रचाराध्यक्ष तथा उपाध्यक्ष भी थे ।

॥ श्री परमेश ॥

અફર અને અરૂપ વચ્ચેની ઉપરતી
બધે અનુદાન આપેલો

निम्न 21सी (उभयपक्ष)

ਦੀ. ਓ. 24/7/2012-2008

जन्म
ज्ञाति
जन्म
शिक्ष
व्याख्य
प्राप्त
२००१
रजत
विद्या
निवास
श्री गौ
नर्मदा
ब्रह्म
समय
श्री १०
हुई है
यात्र
नेपाल
बार २
किये
ज्ञानर
पत्र
गुजर
सायं
दैनिक
लिख
रहे
भी
कार्य
प्रदे:

पुष्टिरस

॥ श्री हरिः ॥

पुष्टिरस

अथ श्रीषोडश ग्रन्थाः

(गुजराती-समश्लोकी-हिन्दी -गुजराती-आङ्ग्लानुवाद सहिताः)

पुष्टिरस

अथ श्रीषोडशग्रन्थाः

(गुजराती समश्लोकी- हिन्दी गुजराती -आङ्ग्लानुवादसहिताः)

PUSHTI RAS

ATHA SHODASH GRANTHAHA

(GUJARATI-SAMASHLOKEE-

HINDI - GUJARATI -

AANGLAANUVAADA-SAHITAH)

WITH ENGLISH TRANSLATION

संपादक :

“ब्रह्मर्षिरत्न” निरंजन शास्त्री उमरेठवाला

संपादक :

‘ब्रह्मर्षिरत्न’ निरंजन शास्त्री उमरेठवाला

SAMPADAKAH

"BRAHMASHRIRATNA" NIRANJAN SHASTRI UMRETHWALA

मुम्बई

मुम्बई

MUMBAI - 400 092

ત્વદીયવસ્તુ ગોવિન્દ તુભ્યમેવ સમર્પયે ।
તેન ત્વદંધ્રિકમલે રતિં મે યચ્છ શાશ્વતીમ્ ॥

પુષ્ટિરસ

સંગ્રાહક - સંપાદક - પ્રકાશક

‘બ્રહ્મર્ષિરત્ન’

નિરંજન શાસ્ત્રી ઉમરેઠવાળા

(ભાગવત વ્યાખ્યાતા)

૧, દેવકૃપા ૧લે માળે, સ્ટાર એપાર્ટમેન્ટની બાજુમાં,
સીટી બેંકની સામે, એસ.વી. રોડ,
સીમ્પોલી સીગ્નલ પાસે,
બોરીવલી (પશ્ચિમ) મુંબઈ-૪૦૦ ૦૬૨. ભારત
ફોન : ૯૧-૨૨-૨૮૦૫૧૭૩૯ - ૨૮૬૬૩૩૨૬
મોબાઈલ : ૯૮૨૦૮૨૬૭૭૭
ફેક્સ : C/O. (૯૧-૨૨) ૨૮૬૪૦૮૭૬

E-mail : krushnadutt@hotmail.com

તૃતીય આવૃત્તિ (સુધારા સાથે)

પ્રત : ૧૦૦૦

તા. ૨૭-૪-૨૦૦૫

વિ.સં. ૨૦૬૧ ચૈત્ર વદ ૩, બુધવાર

મુદ્રક :

પુષ્ટિ દર્શન

પ્રસન્ન નિવાસ, સરકાર ભુવન, વડોદરા-૩૬૦ ૦૦૧.

ફોન : (૦૨૬૫) ૨૪૧૦૩૬૧

સર્વ હક્ક પ્રકાશકને આધિન

Tvadiyavastu Govind Tubhyamev Samarpaye I
Ten Tvadomdhrikamale Ratim Me Yachhha Shashvatim II

PUSHTIRAS

Collector - Editor - Publisher

"Brahmarshiratna"

NIRANJAN SHASHTRI UMRETHWALA

(Lecturer on Bhagwat)

1, Devkrupa, 1st Floor, by the side of : Star Apartment,

Opposite : Citi Bank, S. V. Road,

Near Simpoli Signal,

Borivali (West), Mumbai-400 092, India.

Phone : 91-22-28051739 - 28993326

Mobile : 98208 26777

Fax : C/o. (91-22) 28640876

E-mail : krushnadutt@hotmail.com

Third Edition(with modifications)

Copies : 1000

Date : 27-4-2005

Vikram Samvat 2061 Chaitra Vad 3, Wednesday

PRINTER :

PUSHTI DARSHAN

Prasanna Nivas, Sardar Bhuvan,

Vadodara-390 001.

Phone : (0265) 2410361

All rights reserved by the publisher

અનુક્રમણિકા

ગ્રંથસંખ્યા ગ્રંથનામ	પેજ નં.
(૧) તૃતીયાવૃત્તિ - પ્રસ્તાવના	૭
(૨) આશીર્વાદ - શુભેચ્છા - સહયોગીઓની નામાવલી વ આભાર	૧૦ ૨૫
(૩) શ્રી મહાપ્રભુજીની સિદ્ધાન્તવાણી (ચાર ભાષામાં)	૩૩
(૪) બાલકોને બોધ ત્રણ ભાષામાં અંગ્રેજી ભાષાન્તર સહિત	૩૯
(૫) શ્રી વલ્લભાચાર્યજી (સંક્ષિપ્ત જીવની) ત્રણ ભાષામાં	૪૩
(૬) મહાપ્રભુ શ્રી વલ્લભાચાર્યજી વિરચિત શ્રી ષોડશગ્રંથ પરિચય ત્રણ ભાષામાં	૫૨
(૭) "શ્રીરસિક" જીકા આશ્રય પદ ત્રણ ભાષામાં	૬૫
(૮) ડૉ. શ્રી કે.કા. શાસ્ત્રી પરિચય અંગ્રેજીમાં	૬૮
(૯) શ્રી મંગલાચરણ (સંસ્કૃત શ્લોક સહિત ત્રણ ભાષામાં ભાષાન્તર)	૬૯
(૧૦) શ્રી વલ્લભાષ્ટકમ્ (સંસ્કૃત શ્લોક સહિત ત્રણ ભાષામાં ભાષાન્તર)	૭૪
(૧૧) શ્રી સ્ફુરતકૃષ્ણપ્રેમામૃત સ્તોત્રમ્ શ્રી સપ્ત-શ્લોકી (સંસ્કૃત શ્લોક સહિત ત્રણ ભાષામાં ભાષાન્તર)	૮૧
(૧૨) શ્રી મધુરાષ્ટકમ્ (સંસ્કૃત શ્લોક સહિત ત્રણ ભાષામાં ભાષાન્તર)	૮૭
(૧૩) શ્રી સર્વોત્તમ સ્તોત્રમ્ (સંસ્કૃત શ્લોક સહિત ત્રણ ભાષામાં ભાષાન્તર)	૯૧
(૧૪) શ્રી સર્વોત્તમસોત્ર નામાવલિ ત્રણ ભાષામાં (સંસ્કૃત, ગુજરાતી, અંગ્રેજી)	૧૦૮

શ્રી ષોડશગ્રંથ સંસ્કૃત(શ્લોક) - હિન્દી - ગુજરાતી - અંગ્રેજી
ભાષાન્તરમાં તથા સમશ્લોકી ત્રણ લિપિમાં દેવનાગરી-ગુજરાતી-અંગ્રેજી

(૧૫) (૧) શ્રી યમુનાષ્ટકમ્	૧૧૮
(૧૬) (૨) શ્રી બાલબોધ:	૧૩૦
(૧૭) (૩) શ્રી સિદ્ધાન્તમુક્તાવલિ:	૧૪૨
(૧૮) (૪) શ્રી પુષ્ટિપ્રવાહમર્યાદાભેદ:	૧૫૬
(૧૯) (૫) શ્રી સિદ્ધાન્તરહસ્યમ્	૧૭૪
(૨૦) (૬) શ્રી નવરત્નસ્તોત્રમ્	૧૮૨
(૨૧) (૭) શ્રી અન્તઃકરણપ્રબોધ:	૧૯૦
(૨૨) (૮) શ્રી વિવેકધૈયાશ્રય:	૧૯૮
(૨૩) (૯) શ્રી કૃષ્ણાશ્રય:	૨૧૦
(૨૪) (૧૦) શ્રી ચતુઃશ્લોકી	૨૧૮
(૨૫) (૧૧) શ્રી ભક્તિવર્ધિની	૨૨૨
(૨૬) (૧૨) શ્રી જલભેદ:	૨૩૦
(૨૭) (૧૩) શ્રી પંચપદ્યાનિ	૨૪૪
(૨૮) (૧૪) શ્રી સંન્યાસ - નિર્ણય:	૨૫૦
(૨૯) (૧૫) શ્રી નિરોધલક્ષણમ્	૨૬૬
(૩૦) (૧૬) શ્રી સેવાફલ - નિરૂપણમ્	૨૭૮

અનુક્રમણિકા

ગ્રંથસંખ્યા - ગ્રંથનામ	પેજ નં.
(૧) તૃતીય આવૃત્તિ પ્રસ્તાવના	૮
(૨) આશીર્વાદ - શુભેચ્છા - સહયોગીઓની નામાવલી તથા આભાર	૧૦
(૩) શ્રીમહાપ્રભુજીની સિદ્ધાન્ત વાણી ચારભાષામાં	૩૩
(૪) બાળકોને બોધ ત્રણ ભાષામાં અંગ્રેજી ભાષાન્તર સહિત	૪૦
(૫) મહાપ્રભુ શ્રી વલ્લભાચાર્યજી (સંક્ષિપ્ત માહિતી) ત્રણ ભાષામાં	૪૬
(૬) મહાપ્રભુ શ્રી વલ્લભાચાર્યજી વિરચિત શ્રી ષોડશગ્રંથ પરિચય ત્રણ ભાષામાં	૫૬
(૭) શ્રી રસિકજનું આશ્રયપદ ત્રણ લિપિમાં	૬૬
(૮) ડૉ. શ્રી કે.કા. શાસ્ત્રી - પરિચય - અંગ્રેજીમાં	૬૮
(૯) શ્રી મંગલાચરણ (સંસ્કૃત શ્લોક સહિત ત્રણ ભાષાઓમાં ભાષાન્તર)	૬૯
(૧૦) શ્રી વલ્લભાષ્ટકમ્ (સંસ્કૃત શ્લોક સહિત ત્રણ ભાષાઓમાં ભાષાન્તર)	૭૪
(૧૧) શ્રી સ્ફુરતકૃષ્ણ પ્રેમામૃત સ્તોત્રમ્ (સંસ્કૃત શ્લોક સહિત ત્રણ ભાષાઓમાં ભાષાન્તર)	૮૧
(૧૨) શ્રી મધુરાષ્ટકમ્ (સંસ્કૃત શ્લોક સહિત ત્રણ ભાષાઓમાં ભાષાન્તર)	૮૭
(૧૩) શ્રી સર્વોત્તમસ્તોત્રમ્ (સંસ્કૃત શ્લોક સહિત ત્રણ ભાષાઓમાં ભાષાન્તર)	૯૧
(૧૪) શ્રી સર્વોત્તમસ્તોત્ર નામાવલિ ત્રણ ભાષામાં (સંસ્કૃત, ગુજરાતી, અંગ્રેજી)	૧૦૮

શ્રી ષોડશગ્રંથ સંસ્કૃત (શ્લોક) - હિન્દી - ગુજરાતી - અંગ્રેજી ભાષાન્તરમાં
તથા સમશ્લોકી ત્રણ લિપિમાં દેવનાગરી - ગુજરાતી-અંગ્રેજીમાં

(૧૫) (૧) શ્રી યમુનાષ્ટકમ્	૧૧૮
(૧૬) (૨) શ્રી બાલબોધ:	૧૩૦
(૧૭) (૩) શ્રી સિદ્ધાન્તમુક્તાવલિ:	૧૪૨
(૧૮) (૪) શ્રી પુષ્ટિપ્રવાહમર્યાદાભેદ:	૧૫૬
(૧૯) (૫) શ્રી સિદ્ધાન્ત રહસ્યમ્	૧૭૪
(૨૦) (૬) શ્રી નવરત્નસ્તોત્રમ્	૧૮૨
(૨૧) (૭) શ્રી અન્તઃકરણ પ્રબોધ:	૧૯૦
(૨૨) (૮) શ્રી વિવેકધૈયાશ્રય:	૧૯૮
(૨૩) (૯) શ્રી કૃષ્ણાશ્રય:	૨૧૦
(૨૪) (૧૦) શ્રી ચતુઃશ્લોકી	૨૧૮
(૨૫) (૧૧) શ્રી ભક્તિવર્ધિની	૨૨૨
(૨૬) (૧૨) શ્રી જલભેદ:	૨૩૦
(૨૭) (૧૩) શ્રી પંચપદ્યાનિ	૨૪૪
(૨૮) (૧૪) શ્રી સંન્યાસ - નિર્ણય:	૨૫૦
(૨૯) (૧૫) શ્રી નિરોધલક્ષણમ્	૨૬૬
(૩૦) (૧૬) શ્રી સેવાફલ - નિરૂપણમ્	૨૭૮

S.No.	Granth Name	Page No.
(1)	PREFACE TO THIRD EDITION	9
(2)	BLESSINGS - GOOD WISHES - ASSISTED BY - THANKS	10
(3)	PRINCIPLES PREACHED BY SHRI MAHAPRABHUJI IN 4 LANGUAGES	28
(4)	SERMON TO YOUNGSTERS - IN 3 LANGUAGES - WITH ENGLISH RENDERING	33
(5)	MAHAPRABHU SHRI VALLABHACHARYAJI (BIO-DATA IN BRIEF) IN 3 LANGUAGES	41
(6)	SHRI SHODASH GRANTHA : BY MAHAPRABHU SHRI VALLABHACHARYAJI - IN 3 LANGUAGES	49
(7)	SHRI RASIKJI'S ASHRAYAPAD - IN 3 LANGUAGES	60
(8)	DR. SHRI K. K. SHASHTRI - BIO-DATA - IN ENGLISH	67
(9)	SHRI MANGLACHARAN (WITH SANSKRIT SHLOKAS - RENDERING IN 3 LANGUAGES)	68
(10)	SHRI VALLABHASHTAKAM (WITH SANSKRIT SHLOKAS - RENDERING IN 3 LANGUAGES)	69
(11)	SHRI SFURKRUSHNA PREMAMRUT STOTRAM (WITH SANSKRIT SHLOKAS - RENDERING IN 3 LANGUAGES)	74
(12)	SHRI MADHURASHTAKAM (WITH SANSKRIT SHLOKAS - RENDERING IN 3 LANGUAGES)	81
(13)	SHRI SARVOTTAM STOTRAM (WITH SANSKRIT SHLOKAS - RENDERING IN 3 LANGUAGES)	87
(14)	SHRI SARVOTTAM STOTRA NAMAVALI IN 3 LANGUAGES (SANSKRIT, GUJARATI, ENGLISH)	91
		108

**SHRI SHODASH GRANTHA (SHLOKAS IN SANSKRIT)
RENDERING IN HINDI - GUJARATI - ENGLISH AND
SAMSHLOKI IN 3 LANGUAGES - DEVANAGARI-GUJARATI-ENGLISH**

(15)	(1)	SHRI YAMUNASHTAKAM	118
(16)	(2)	SHRI BAALBODHAH	130
(17)	(3)	SHRI SIDDHANTAMUKTAVALIHI	142
(18)	(4)	SHRI PUSHTI PRAVAHMARYADABHEDAH	156
(19)	(5)	SHRI SIDDHANT RAHASHYAM	174
(20)	(6)	SHRI NAVRATNA STOTRAM	182
(21)	(7)	SHRI ANTAHKARAN PRABODAH	190
(22)	(8)	SHRI VIVEKDHAIRYASHRAYAH	198
(23)	(9)	SHRI KRUSHNAASHRAYAH	210
(24)	(10)	SHRI CHATUHSLOKI	218
(25)	(11)	SHRI BHAKTIVARDHINI	222
(26)	(12)	SHRI JALABHEDAH	230
(27)	(13)	SHRI PANCHPADYANI	244
(28)	(14)	SHRI SANYAS - NIRNAYAH	250
(29)	(15)	SHRI NIRODHAKSHANAM	266
(30)	(16)	SHRI SEVAFALA - NIRUPANAM	278

तृतीय आवृत्ति - प्रस्तावना

दि. ३१-१-२००५

जगद्गुरु श्रीमद् वल्लभाचार्य महाप्रभुजीने दैवीजीवों के उद्धार के लिये भारतवर्षकी तीनबार परिक्रमा करते हुए निर्गुण भक्ति मार्गीय सिद्धांत, सेवा भाव, भक्ति अभिवृद्धि, सेवा सत्संग से भगवत प्राप्ति आदि सत्सिद्धांतों को समझातेहुए दिव्य जीवन जीने के लिये कइ ग्रन्थों के निर्माण किये जिस में सविशेष 'षोडशग्रन्थ' है जो जनसमाजको विशेष उपयोगी है ।

भगवत अवतार स्वरूप आचार्यों एवं महापुरुषों की भाषा सूत्रात्मक होती है जिसको समझनेके लिये विद्वत्जन भाष्य लिखते हैं उसी प्रकार श्री वल्लभकुल के आचार्योंने व साम्प्रदायिक विद्वानोंने कइ भाष्य लिखे हैं । जिस के श्रवण - मनन के द्वारा जीवन में सिद्धांतों को आत्मसात करके जीवन सार्थ कर सकते हैं ।

इस प्रकार के आशयसे दिव्य ग्रन्थों को जो संस्कृत भाषामें है - हिन्दी, गुजराती एवं अंग्रेजी भाषान्तर के साथ (चार भाषाओंमें) प्रकाशित करने का मनोरथ हुआ जो "भक्तेच्छापूर्क" ने पूर्ण किया ।

पुष्टि प्रभुकी कृपासे पुण्यशील पूर्वजों के शुभाशीर्वादसे सतगुरु कृपासे एवं वैष्णवोंकी कानीसे "पुष्टिरस" का सम्पादन करनेका मुझे सौभाग्य प्राप्त हुआ एवं यह तृतीय आवृत्ति प्रकाशित हो रही है ।

ग्रन्थ के प्रारंभ में श्रीमद् आचार्य चरणके कतिपय सिद्धान्त बताये हैं । यह पुस्तक में दिये गये विषयोंका पठन-मनन होगा तो मेरा यह सम्पादन - प्रकाशन का प्रयास सफल मानुंगा ।

इस ग्रन्थ के प्रकाशन के लिये मुझे प्रोत्साहित करने के लिये सविशेष पू.गो. श्री १०८ श्री त्रिभंगीरायजी महाराजश्री (बोरीवली मुम्बई) एवं वैष्णवों के प्रशंशनीय सहयोग "पुष्टिरस" प्रकाशन में प्राप्त हुआ इस लिये मैं ऋण स्वीकार करता हूँ ।

दि. ३१-१-२००५

बोरीवली - मुम्बई

टे.ना. ९१-२२-२८०५१७३९

आपका

निरंजन शास्त्री उमरेठवाला

ત્રીજી આવૃત્તિની પ્રસ્તાવના

જગદ્ગુરુ શ્રીમદ્ વલ્લભાચાર્ય મહાપ્રભુજીએ ત્રણ વખત ભારતની પરિક્રમા કરીને દેવી જીવોના ઉદ્ધારની સાથે સમસ્ત વિશ્વને સવિશેષ રૂપે વૈષ્ણવોને વૈષ્ણવતાના સિદ્ધાન્ત, સેવાનો ભાવ, ભક્તિની અભિવૃદ્ધિ, સેવાદ્વારા ભગવત પ્રાપ્તિ આદિ સત્ સિદ્ધાન્ત દ્વારા ભગવન્માર્ગીય જીવન જીવવા માટે દિવ્ય ગ્રંથોનું નિર્માણ કર્યું છે જેમાં ‘‘ષોડશગ્રંથો’’ વિશેષ સ્થાને છે.

મહા પુરુષોની ભાષા સૂત્રાત્મક હોય છે તેને સમજવા માટે ભાષ્યોની જરૂરત હોય છે જે સમજાવવા વિદ્વાનો ભાષ્યો લખે છે તેવી જ રીતે શ્રી વલ્લભ કુલના આચાર્યોએ અને સામ્પ્રદાયિક વિદ્વાનોએ ભાષ્ય - ટીકાઓ લખી છે જે શ્રવણ કરી - વાંચી - વિચારી - (મનન કરી) જીવનમાં ઉતારી આપણા વૈષ્ણવ જીવનને સાર્થક કરી શકીએ. આવા આશયોથી આ દિવ્ય ગ્રંથોને

એક જ પુસ્તકમાં ચાર ભાષામાં પ્રકાશિત કરવાનો મનોરથ થયો જેનો લાભ આબાલ વૃદ્ધ સર્વેને અને વિશેષ કરીને અંગ્રેજી (ભણતા અથવા) ભણેલા વૈષ્ણવો લઈ શકે. શ્રી ઠાકોરજી ‘‘મક્તેચ્છાપૂરક’’ છે એ ન્યાયથી મારો આ મનોરથ પૂર્ણ કર્યો.

પુષ્ટિપ્રભુ શ્રીનાથજી બાવાના અતિ અનુગ્રહથી પુણ્યશીલ પૂર્વજોના શુભાશિર્વાદથી સત્ગુરુની કૃપાથી અને વૈષ્ણવોની કાનીથી ‘‘પુષ્ટિરસ’’ના સંપાદનનું મને સૌભાગ્ય પ્રાપ્ત થયું અને આ ‘‘તૃતીય’’ આવૃત્તિ પ્રકાશિત થઈ રહી છે. આ પુસ્તકમાં શ્રી વલ્લભાચાર્યજીના કેટલાક દિવ્ય સિદ્ધાન્તો શરૂઆતમાં આપ્યા છે. આ પુસ્તકમાં આપેલા વિષયોનું પઠનમનન થશે તો મારો આ પુસ્તકનો સમ્પાદન પ્રકાશનનો મારો પ્રયત્ન સફળ થયો માનીશ. પૂ.ગો. શ્રી ૧૦૮ શ્રી ત્રિભંગીરાયજી મહારાજશ્રીનો તથા વૈષ્ણવોનો સુંદર સહયોગ મળ્યો છે.

આ પુસ્તક માત્ર વસાવવા માટે જ નહિ પણ પાઠ કરવા વાંચવા - વિચારવા વિનિયોગ થશે તો મારો પ્રયાસ સફળ થશે.

દિ. ૩૧-૧-૨૦૦૫
બોરવલી (પશ્ચિમ)

ટે.નં. ૯૧-૨૨-૨૮૦૫૧૭૩૯

વિશ્વાસુ

નિરંજન શાસ્ત્રીનાં ભગવત્સમરણ

Preface to the Third Edition

Jagatguru Shrimad Vallabhacharya Mahaprabhuji thrice toured round the country, India. Along with the liberation of godly beings, for the whole world and in particular, for Vaisnavas - he preached the tenets of Vaishnavism, the meaning of service to others, the development of Bhakti (devotion), reaching the lord through selfless service etc. That one could live his life in a godly manner through the observance of truthful principles, He authored some highly valued treatises and among them the 'Shodash Granthas' have special significance.

The script used by celestial beings is always deeply meaningful and to interpret it fully analytical comments are needed. Scholars write these comments. In the same vein, the scholars and religious heads have written Bhashyas and commentaries which have to be studied - thought over - and digested, and thus, we can make our Vaishnav lives fruitful and meaningful.

It was with this intention that we decided to publish in one book and in four languages so that its benefit could be derived by persons of all ages, and in particular, the English - knowing Vaisnavas - Shri Thakorji is 'મક્તેચ્છાપૂરક' (he who fulfils the desire of the devotee) and accordingly, this effort of mine has been fulfilled.

That I have been fortunate to edit the treatise "Pushti Ras" because of the inspiration given by Pushti Prabhu Shri Nathji Bawa, by the blessings of the ancestors, by the grace of Satguru and by the good wishes of Vaisnavas. And the third edition of it is now being published. I express my gratitude to them all.

In this book at the beginning are given some godly principles of Shri Vallabhacharyaji. I received great assistance from Pujya Goswami Shri 108 Shri Tribhangirayji Maharajshri and other Vaisnavas.

This book is not meant just for keeping at home, but for thoughtful study and reading. If that happens, I will consider my effort amply fulfilled.

Yours truly
Niranjan Shashtri's Obelsance

Date : 31-1-2005

Borivali (West)

Phone : 91-22-28051739

॥ श्री श्याममनोहरनवनीतप्रियगोवर्धनधरसहस्वामिनीमदनमोहन प्रभवः विजयन्ते ॥
सौंदर्य निजहृदगतं प्रकटितं स्त्रीगूढभावात्मकं । पुरुषं पुनस्तन्तरगतं प्रावीविशत् स्वप्रिये ॥
संश्लिष्टावुभयोवभौ रसमयः कृष्णोहियत्साक्षिकं । रूपं तत्त्रितयात्मकं परमभिध्येयं सदा वल्लभम् ॥१॥
भावैरंकुरितंमहीमृगदशामाकल्पमासिंचितैः । प्रेम्णाकन्दलितं मनोरथमयैः शाखाशतैः संभृतम् ॥
लोल्यैः पल्लवितं मुदा कुसुमितं प्रत्याशया पुष्पितम् । लीलाभिः फलितं भजे व्रजवनी शृंगार कल्पद्रुमम् ॥२॥
नि. ली पू. पा. गोस्वामी श्री मुरलीधरलालजी महाराजात्मज

गोस्वामी श्री श्यामसुन्दरजी (त्रिभंगीरायजी)

(चौपासेनी - जामखंभालिया - बोरीवली)

१०२-ए,
तेजल एपार्टमेंट,
सिम्पोली रोड,
बोरीवली (पश्चिम),
मुंबई-४०० ०९२
☎ : २८९९ १८८३

३०१, श्री व्रजमुरली निकेतन,
स्वामी विवेकानंद रोड,
सिम्पोली सिग्नल के पास,
बोरीवली (पश्चिम),
मुंबई-४०० ०९२.
☎ : २८९९ १८८३.

क्रमांक : २७१

दिनांक २२-६-२००४

प.भ.श्री निरंजन शास्त्रीजी,

सस्नेह शुभाशीर्वाद ।

भगवद् कृपा एवं श्री वल्लाधीश प्रभु के परम अनुग्रह से 'षोडशग्रन्थ' का चार भाषाओं में विस्तृतरूप से प्रकाशन होने जा रहा है ।

श्री पुष्टि सम्प्रदाय के दृष्टिकोण से यह एक महत्त्वपूर्ण रचनात्मक अभिगम है जो वल्लभीय सृष्टि के लिये अति उपयोगी एवं सार्थक सिद्ध हो सकेगा । अनेक मंगल शुभकामनाओं सहित शुभाशीष सह

शुभम् किमधिकम् ।

भावत्कः

गो. श्यामसुन्दरजी महोदय

॥ श्री मदनमोहन प्रभुर्विजयते ॥

गोस्वामी श्री हरिरायजी व्रजभूषणलालजी महाराज

अधिष्ठाता - श्री पुष्टि संप्रदाय जामनगर मोटी हवेली ट्रस्ट

Shree Moti Haweli,
Shree Vallabhacharya Marg,
JAMNAGAR - (Gujarat)
Ph : 2677212, 2559138

पता - श्री मोटी हवेली,
श्री वल्लभाचार्य मार्ग,
जामनगर (गुजरात)
पिन - ३६१ ००१

दिनांक : २५-८-२००४

श्रीयुत् निरंजन शास्त्रीजी

मुम्बई

आपका दि. ८-७-०४ का पत्र मिला ।

विक्रमाब्द २०५८ में आपके द्वारा "पुष्टि रस" नामक पुस्तक प्रकाशित किया गया । जिसमें श्री "षोडशग्रन्थ" का समश्लोकी अनुवाद व कतिपय स्तोत्रादि प्रकाशित किये थे । अब आपकी ओर से उसीका तृतीय संस्करण प्रकाशित होने जा रहा है, जिसमें संस्कृत, गुजराती और अंग्रेजी लिपि के साथ हिन्दी, गुजराती और अंग्रेजी अनुवाद भी विषय सूचिके अनुसार प्रकाशित हो रहा है यह जानकर प्रसन्नता हुई । आपके इस अच्छे कार्य के लिये मैं आपको शुभकामना प्रदान करता हूँ । इसी तरह आगे भी आप श्री वल्लभाचार्य चरण के और पूर्वाचार्यों के ग्रन्थों का प्रकाशन कार्य करते रहो इसी शुभकामना के साथ आपको मेरा शुभाशीर्वाद ।

गो. श्री हरिरायजी महाराज
(जामनगर)

पुष्टिरस

॥ श्री मुकुन्द गोपाललालो जयतः ॥

“सर्वदा सर्व भावेन भजनीयो ब्रजाधिपः”

षष्ठपीठाधीश्वर गोस्वामी श्री श्याममनोहरजी महाराजश्री

(चोपासनी जामनगर वाले)

पत्रांक

पता - श्री गोपाल मन्दिर

षष्ठम्पीठ, चौखम्मा

वाराणसी-२२१००१(उ.प्र.)

दूरभाष : ४२०२५२

दिनांक : ३०-७-२००४

शुभाशंसा

यह जानकर प्रसन्ना हुई कि “पुष्टिरस” ग्रन्थ की तृतीय आवृत्ति प्रकाशित होने जा रही है। प्रथम, द्वितीय आवृत्ति में महाप्रभु श्री वल्लभाचार्यजी द्वारा विरचित “श्री षोडश ग्रन्थ” संस्कृत, गुजराती एवं अंग्रेजी लिपि में तथा ब्रह्मर्षि श्री के. का. शास्त्रीजी द्वारा गुजराती में अनुवादित “श्री षोडश ग्रन्थ” की समश्लोकी व कतिपय स्तोत्रादि प्रकाशित किये गये थे। प्रथम, द्वितीय आवृत्ति को परिष्कृत करके तृतीय आवृत्ति में संस्कृत श्लोक व सभी श्लोकों के पद्य संस्कृत, गुजराती एवं अंग्रेजी लिपि में तथा साथ-साथ हिन्दी, गुजराती व अंग्रेजी भाषान्तर सहित सम्पूर्ण सामग्री प्रकाशित होने जा रही है। यह प्रकाशन निश्चित रूप से देश-विदेश में रहने वाले सभी वैष्णवजनों के लिए जो चार भाषाओं में से किसी एक भाषा का भी ज्ञान रखते हैं, उन्हें बहुत ही उपयोगी सिद्ध होगा।

यह प्रकाशन शास्त्रीय मर्यादानुकूल एवं पुष्टिमार्गीय परम्परा से परिपुष्ट हो एवं श्री निरंजनजी शास्त्री जैसे सम्प्रदाय के विद्वानों द्वारा ऐसे प्रकाशन भविष्य में भी होते रहें, इसी शुभाशीर्वाद के साथ

गो. श्याममनोहरः

(ष.पी.धी.गो.१०८ श्री श्याममनोहरजी महाराज)

षष्ठपीठ श्री गोपाल मंदिर, काशी

पुष्टिरस

॥ श्री हरिः ॥

जयति श्री वल्लभाचार्यो जयति च विठ्ठलेश्वरः प्रभुः ॥

श्रीमान् पुरुषोत्तमश्च तैश्च निर्दिष्टा पुष्टिपद्धतिर्जयति ॥

गो. १०८ श्री मुरली मनोहरजी महोदय

जी/४, शक्ति एपार्टमेन्ट,

आर. के. ठाकुर रोड,

सबवे के पास, दहिसर (इस्ट),

बम्बई - ४०० ०६८.

(०२२) : २८९३१२२०

बडा मंदिर,

३ रा भोईवाडा,

भूलेश्वर,

बम्बई - ४०० ००२.

समादरणीय श्रद्धेय पं.श्री निरंजनजी शास्त्रीजी,

श्रीमद् वल्लभाचार्यजी द्वारा विरचित षोडश ग्रंथ द्वारा हिन्दी - गुजराती - अंग्रेजी तीन भाषाओं में संक्षिप्त रूप में प्रगट करने का एक मधुर प्रयास श्री निरंजन शास्त्रीजी द्वारा किया गया है जो सही अर्थों में प्रशंसनीय है।

“पुष्टिरस” का पद संग्रह पुष्टिमार्ग के भविष्य को उज्ज्वल बनायेगा और पुष्टि जीवों के लिये उपयोगी सिद्ध होगा। अतः मेरी ओर से शुभकामनाएँ एवम् आशीर्वाद।

भवदीय

गो. मुरली मनोहर

(मोटा मन्दिर - दहिसर)

श्री वल्लभाचार्य महाप्रभुजीकी बैठक

ॐ, वेगवथी - मुधुकुलम, पुन्यकोटी मंदिर स्ट्रीट, विष्णुकांची, कांचीपुरम (तामिलनाडु) फोन - ६३१५०३ T.No. २३०२३
नं. २१, नोर्थ गेट, क्रीडनन कोईल, साहुकार स्टोर लाइन, श्रीरंगम, टूची - ६२० ००६.

॥ श्री द्वारकेशो नमः ॥ ॥ श्री लालो नमः ॥ ॥ श्री वल्लभाचार्यो नमः ॥

अभंडलुभंडलार्थं नगदुग्ध
श्रीभट्टवल्लभाचार्यं प्रागद्य पीठ

गो.श्री द्वारकेशलालश्र महोदय

परम आदरणीय श्री निरंजन शास्त्रीकाका की पांच पीढ़ियों से हमारे घरका बहुत ही घनिष्ठ एवम् निकट का संबंध रहा है ।

गो.वा. शास्त्रार्थी पंडित महोपदेशक शास्त्रीजी ज्येष्ठारामजी जोषी, गो.वा. वेदान्त वाचस्पति पंडित शास्त्रीजी श्री रमणलालजी जोषी, आदरणीय ब्रह्मर्षिरत्न शास्त्रीजी श्री निरंजन काकाश्री इन विद्वानों की गोद में बैठकर खेलने का अवसर हमें मिला है । भागवतभूषण श्री कृष्णदत्त निरंजन शास्त्रीजी तो हमारे सहाध्यायी रह चुके हैं और उनसे आत्मीयता एवम मित्रता का हमारा घनिष्ठ संबंध है और उनके पुत्र चि. आदित्य तो हमारे घरके ही सेवक हैं और हमारे गोदमें बैठकर खेले भी हैं । इस लिये इस परिवार के साथ अत्यंत निकटता का हमारा संबंध है ।

श्री निरंजन शास्त्रीकाकाने तो नि.ली.पू.गो. श्री प्रथमेशतातजी के साथमें वैष्णव परिषद की भी बहुत सेवा की है । ऐसे परम आदरणीय श्री निरंजन शास्त्रीजी के द्वारा "पुष्टिरस" ग्रंथ की तृतीय आवृत्तिका प्रकाशन हो रहा है यह जानकर अत्यंत प्रसन्नता हुई ।

इस ग्रंथ में शास्त्रीजीने जैसे गागर में सागर भर दिया हो ऐसा प्रतीत होता है । जगदगुरु महाप्रभु श्री वल्लभाचार्य चरणों के प्रमुख सिद्धांत, श्री वल्लभाष्टकम्, श्री मधुराष्टकम्, स्फुरतकृष्ण प्रेमामृत, सर्वोत्तमस्तोत्र, श्री षोडश ग्रंथ आदि का संस्कृत, हिन्दी, गुर्जरी और अंग्रेजी इन चार भाषाओं में दर्शन कराया है यह इस ग्रंथ की विशेषता है ।

पुष्टि सृष्टि आज सारे विश्व में व्याप्त है इसलिये "पुष्टिरस" ग्रंथ की वैश्विक स्तर पर उपयोगिता प्रतीत होगी ।

आजकी युवा पीढ़ी को यह ग्रंथ पुष्टि मार्ग पर चलने के लिए पथ दर्शक बने यही प्रभु के चरणों में अभ्यर्थना है ।

श्री. द्वारकेश

श्री द्वारकेश निवेदन, असे.वी.रोड, कांदिवली (प.) मुंबई-४०० ०६७, महाराष्ट्र (भारत)

फोन : (०२२) ८०७३१७४ फेक्स : (०२२) ८०६०१८०

श्री महाराष्ट्र प्रागद्य वेदकण्ठ, द्वारकेश भुवन, पोस्ट ऑफिस, वाया : नवापारा, राहम, नि. रायपुर - ४८२१०७ (म.प्र.)

फोन : (०७७१८३) ७८३८ / ७८३६

श्री द्वारकेश पेलेस, मोटी हवेली, हवेली रोड, अमरेली, -३६४ ६०१. (सौराष्ट्र) भारत

फोन : (०२७८२) २२७६७

श्री द्वारकेश कुंज हवेली, १५, भीरा नगर सोसायटी, भातनी वाडी, वराछा रोड, सुरत (गुजरात) (भारत)

फोन : (०२६१) ६४८७०५

ARUN GUJARATHI

No. HS/MLA/ 953 / 8 / 2004

SPEAKER

MAHARASHTRA LEGISLATIVE

ASSEMBLY

Date :

July 4, 2004

Priya "Brahmarshi Ratana" Shri Niranjanbhai Shastriji.

I am indeed extremely happy to learn that the Third Edition of "पुष्टिरस" "PUSHTIRAS" will be published very soon. "PUSHTIRAS" "पुष्टिरस" is printed in three languages (scripts) Devnagari, Gujarati, English with original in Sanskrit and Summary Translation in English, Hindi and Gujarati.

This book will be very useful to any age group, particularly those who have studied in English Medium and who are English Speaking. I am certain and confident that "PUSHTIRAS" will help to promote and spread noble thoughts of "Vaishnavism" by Shri Vallabhacharyaji in India and my hearty congratulations to you for this multilinguistic experiment.

My best wishes for its grand success.

With Respectful Regards,

ARUN GUJARATHI

Shri Niranjanbhai Shastriji,

1, Devkrupa, 1st Floor,

by the side of : Star Apartment,

Opposite : Citi Bank, S. V. Road,

Near Simpoli Signal,

Borivali (West), Mumbai-400 092, India.

‘‘પુષ્ટિરસ’’

અભિપ્રાય

‘‘પુષ્ટિરસ’’ ગ્રન્થ આ.શ્રી નિરંજનજી શાસ્ત્રીજીની નિઃસ્વાર્થ જીવન વૃત્તિની એક મોટી ઓળખાણ છે.

ગો.શ્રી. વાગીશકુમારજી મહોદય
(કાંકરોલી-વડોદરા)

શ્રદ્ધેય શ્રી નિરંજનજી શાસ્ત્રીજીને પુષ્ટિરસ ગ્રન્થ તૈયાર કરકે વૈષ્ણવ સમાજકો મહાપ્રભુ શ્રી વલ્લભાચાર્યજીકે સિદ્ધાંતોકે પ્રતિ અભિમુખ કીયા હૈ.

ગો.શ્રી. વિશાલભાવા (નાથદ્વારા - શાન્તાકુજ)

આ ગ્રન્થ દ્વારા આદરણીયશ્રી નિરંજન શાસ્ત્રીજીની વિદ્વત્તાનાં દર્શન થાય છે અને એક લેખક સંપાદક તથા તંત્રી તરીકેની ઓળખ મળે છે.

ગો. શ્રી દ્રુમિલકુમારજી મહોદય (સુરત-વડોદરા)

સંસ્કૃત, હિન્દી, ગુજરાતી અને અંગ્રેજી ચાર ભાષામાં આ પ્રકારના પુસ્તકનો પ્રયાસ સંપ્રદાયમાં કોઈએ કર્યાનું જોયું નથી. જે શ્રી આ. નિરંજન શાસ્ત્રીજીએ કરેલ છે. તે માટે તેમને આશીર્વાદ તથા અભિનંદન.

ગો. શ્રી ગોપાલલાલજી મહારાજ (કડી. કોટા)

સમ્પ્રદાયના ૫૨૬ વર્ષના ઇતિહાસમાં આ પ્રકારનું આ પ્રથમ પુસ્તક છે દીર્ઘદ્રષ્ટિયુક્ત આ પ્રયોગ છે આ પુસ્તક દરેક વૈષ્ણવે ઘરમાં વસાવવું જ જોઈએ અને વિદેશમાં ઘેરઘેર વસાવવા જેવું આ ‘‘પુષ્ટિરસ’’ પુસ્તક છે જે ચાર ભાષાઓમાં છે.

સુશ્રી ગો.શ્રી. નિકુંજલતા બેટીજી (સુરત-મુંબઈ)

ચિ. શ્રી નિરંજન શાસ્ત્રીએ આ ‘‘પુષ્ટિરસ’’ ગ્રન્થ તૈયાર કરીને સમ્પ્રદાયની અને અંગ્રેજી ભણેલા વર્ગની મોટી સેવા કરી છે સમાજના ઉપર ઉપકાર કર્યો છે.

શ્રી કૃષ્ણશંકર શાસ્ત્રીજી (દાદાજી)
(ભાગવત વિદ્યાપીઠ - સોલા, અમદાવાદ, ગુજરાત)

યહ ‘‘પુષ્ટિરસ’’ ગ્રન્થ મૈને સાધ્વન્ત પદ્મ આત્મીય શ્રદ્ધેય શ્રી નિરંજનજી શાસ્ત્રીજીકી વિદ્વત્તા एवं दीर्घदृष्टि के दर्शन हुआ अंग्रेजीमें व्यवहार करने वालों के लिये यह अत्यंत उपयोगी ग्रन्थ है वैष्णवीय सृष्टि इस पुस्तकको अवश्य पढ़ें ।

ગોસ્વામી ગિરિરાજ મહારાજ - લેસ્ટર યુ.કે.

જગદગુરુ શ્રીમદ્ વલ્લભાચાર્ય વંશાવતંસ

ગોબ્રાહ્મણપ્રતિપાલ સનાતનધર્મરક્ષક

નિત્યલીલાસ્થ પૂ.પા. ગોસ્વામી ૧૦૮ શ્રી ગોકુલનાથજી મહારાજ
(બૃહન્મન્દિર) - મુંબઈ

Jagatguru Shrimad Vallabhacharya Vanshavatans

The protector and preserver of Brahmins and cows and the

promulgator of Sanatan Dharma Ever erudite,

the revered, **GOSWAMI 108 SHRI GOKULNATHJEE MAHARAJ**

(Brahammandir) - Mumbai

આપશ્રી અમારા પૂજ્ય દાદાજી અને પૂજ્ય પિતાજી ઉપર અતિકૃપા અને અતિ સ્નેહ રાખતા

તેવા કૃપા સ્વરૂપના શ્રીચરણમાં વિનિત નિરંજનનાં દં. પ્રણામ

**नि.ली पूज्यपाद गोस्वामि
श्री १०८ श्री कृष्णजीवनजी महाराज**

(बडा मन्दिर - मुम्बई व चेन्नई)

प्राकट्य : श्रावण कृष्ण ९ (नन्दोत्सव)

नि.ली. प्रवेश : अषाढ शुक्ल १ (ता. ७-८-१९८०)

मेरे दादाजी गो.वा. पं. शास्त्रीजी रमणलालजी को
मित्रवत माननेवालों कृपास्वरूप के श्री चरणोंमें सा.दं. प्रणाम
विनित : कृष्णदत्त निरंजन शास्त्री

नित्यलीलारथ गो. श्री १०८ श्री मुरलीधरजी महाराजश्री

चांपासेनी जामरवंभालिया बोरीवली - मुम्बई

प्राकट्य : विक्रम संवत् १९८२ चैत्र शुक्ल १५

लीलाप्रवेश : दि. सं. २०३७ भाद्रपद शुक्ल ३

Ever erudite,

Shri 108 Shri Muralidharji Maharajshri

Borivali - Mumbai Champaseni : Jamkhambhaliya

Appearance : Vikramsamvat 1982, Chaitra Shukla 15

Deliverance : Vikram Samvat 2037, Bhadrpad Shukla 3

प्रायः जेमना नित्यदर्शननो लाल ओरीवलीनी हवेलीभां अभने भणतो हतो.

तेओश्रीना श्रीचरणभां सौ. धर्मिष्ठा निरंजन शास्त्री ना हं. प्रणाम

मेरे पूज्य पितामह गो.वा.
शास्त्रार्थी पंडित महोपदेशक,
श्री शास्त्री ज्येष्ठाराम
हरिजीवन जोषी

आपश्रीके श्रीचरणोंमे सा.द. निवेदन करते हुए
आपका निरंजन शास्त्री

Dedicated to :

My revered grandfather,
PANDIT SHRI SHASHTRI
MAHOPADESHAK
JYESTHARAMJI
HARIJIVAN JOSHI,

Offered at his lotus feet with fond
remembrances by yours truly

NIRANJAN SHASHTRI

सौ. धर्मिष्ठा निरंजन
कृष्णदत्त निरंजन
सौ. हिना कृष्णदत्त
आदित्य कृष्णदत्त

सौ. काश्यपी प्रकाशचन्द्र
सौ. जिज्ञासा (रुपा) कृष्णकांत
सौ. प्रपन्ना सतीषकुमार

तथा परिवार के बालक

कु. निशा-इशीता-सुरुचि - वर्षित प्रकाशचंद्र, देव कृष्णकांत के सा.दं. प्रणाम

यह (पुष्टिरस) ग्रन्थ आपश्री के करकमलोमें सादर - समर्पित.

मेरे पूज्य पिताजी गो.वा.पं.श्री शास्त्री रमणलाल ज्येष्ठाराम जोषी
उमरेठवालों के प्रति उनकी अति कृपा स्मरण करते हुए

आपश्रीके श्रीचरणोंमे सा.द. निवेदन करते हुए
आपका निरंजन शास्त्री

Dedicated to :

my revered father,
PANDIT SHRI SHASHTRI
RAMANLAL JYESTHARAM JOSHI
Umrethwala

Offered at his lotus feet with fond
remembrances by yours truly

NIRANJAN SHASHTRI

सौ. धर्मिष्ठा निरंजन
कृष्णदत्त निरंजन
सौ. हिना कृष्णदत्त
आदित्य कृष्णदत्त

सौ. काश्यपी प्रकाशचन्द्र
सौ. जिज्ञासा (रुपा) कृष्णकांत
सौ. प्रपन्ना सतीषकुमार

तथा परिवारना बाणकी

कु. निशा - इशीता - सुरुचि - वर्षित प्रकाशचन्द्र, देव कृष्णकांतनां सा. दं. प्रणाम

॥ माता तीर्थ पुनः पुनः ॥ ॥ पिता पुष्कर मेव च ॥

गो.वा. श्रीमती नर्मदाबहेन चुनीलाल वोरा
Late Smt. Narmadaben
Chunilal Vora

गो.वा. श्री चुनीलाल जमनादास वोरा
Late Shri Chunilal
Jamanadas Vora

आपकी पुत्र वधू
सौ. श्री तेजल नीतिन वोरा
पौत्र वधू सौ. निमिषा चि. वोरा

आपका पुत्र
नीतिन चुनीलाल वोरा
पौत्र : चिंतन नीतिन वोरा

Mrs. Geetaben P. Shah
Shree Pravinbhai K. Shah

Family of P. K. Shah
Mr. Pintubhai P. Shah
Mrs. Hemal Shah
Mr. Kayur Shah
Mr. Mehul P. Shah

॥ श्री हरिः ॥
॥ मातृदेवो भव ॥

मातृश्री गो.वा. श्री कुमुदबहेन पोपावाला

गो.वा. दि. २६-५-१९९६

सौ. श्री भारती बा. पोपावाला, बालकृष्ण पोपावाला,
सौ. श्री जिज्ञा हि. पोपावाला, हीरेन बा. पोपावाला
चि. अक्षय पोपावाला, चि. गहुल पोपावाला
परिवारका वन्दन अभिवादन

पुष्टिरस

॥ श्री हरिः ॥

“पुष्टिरस”

तृतीय आवृत्ति में

“सेवा प्रदान”

करनेवाले “सेवासक्त” हरिभक्तों की नामावलि
इन सब हरिभक्तों के सस्नेह भगवत्स्मरण

रकम रु

पू.पा. गोस्वामिश्री १०८ श्री त्रिभंगीरायजी (श्यामसुन्दरजी)	
महाराजश्री बोरीवली-मुम्बई के द्वारा	२०,०००=००
प.भ.सौ. श्री तेजलबहेन नीतिनभाई वोरा	
प.भ.सौ. श्री निमिषाबहेन चिन्तनभाई वोरा - मुम्बई द्वारा	२५,०००=००
प.भ. श्री प्रवीणभाई के (पी.के.) शाह (केनेडा) एवं	
प.भ.सौ. श्री गीताबहेन पी. शाह (केनेडा)	११,०००=००
प.भ.श्री बालकृष्ण पोपावाला - मुम्बई	१०,०००=००
प.भ.सौ.श्री किशोरीबहेन श्री मनसुखभाई विठ्ठलदास थडेश्वर-मुम्बई	२,५०१=००
प.भ.श्री गोरधनदास कानजीभाई दानाभाई घघडा - मुम्बई	
(द्वारा - श्रीमती भारतीबहेन अश्विनभाई घघडा)	१,०११=००
प.भ.सौ. श्री हर्षिदा विनोदभाई बाबुभाई पट्टणी-दुर्बई	१,००१=००

“पुष्टिरस” प्रकाशनमे रु २५१/- सेवा प्रदान करनेवाले

हरिभक्तों के “जयश्रीकृष्ण” स्वीकार करें

प.भ.श्री रजनीकान्त जादवजीभाई मोदी	खार-मुम्बई
प.भ.गो.वा. श्री सुकेतु प्रबोधचन्द्र पच्चीगर	मुम्बई
प.भ. गो.वा. श्री कान्ताबहेन विनुभाई मन्दिरवाला	मुम्बई
प.भ.गो.वा. श्री बाबुलाल ठाकोरदास पच्चीगर	मुम्बई
प.भ. एक वैष्णवबहेन	मुम्बई
प.भ. श्री महेशकुमार सोनी	इन्दौर
प.भ. सौ. श्री हिनाबहेन कीर्तिकुमार वेडीया	मुम्बई
प.भ. गो.वा. मानवंती नाथालाल वेडीया	बोरीवली

प.भ.सौ. श्री इन्दिराबहेन चन्द्रकांत जसाणी	मेंग्लोर
प.भ.सौ. श्री जयश्रीबहेन सुरेशभाई दावडा	बोरीवली
प.भ. श्रीमती कुसुमबहेन मनहरलाल कडकीया	बोरीवली
प.भ.सौ. श्री जशोदाबहेन प्रभुदास मांडवीया	जामनगर
प.भ. श्रीमति इन्दुबहेन रसिकलाल देसाइ	बडौदा-न्युझीलेन्ड
प.भ. श्री मगनलाल ठकरार	(ब्रिटन-यु.के.)
प.भ. श्री शान्ताबहेन ठकरार	(ब्रिटन-यु.के.)
प.भ. श्री राधाबहेन खग्राम	(ब्रिटन-यु.के.)
प.भ. श्री शान्ताबहेन विठलाणी	(ब्रिटन-यु.के.)
प.भ. श्री हरिदासभाई विठलाणी	(ब्रिटन-यु.के.)
प.भ. श्री मोहनलाल दावडा	(ब्रिटन-यु.के.)
प.भ. श्री मोहनलाल बदयाणी	(ब्रिटन-यु.के.)
प.भ. श्री चन्दुलाल ठकरार	(ब्रिटन-यु.के.)
प.भ. श्री रसिकभाई राडिया	(ब्रिटन-यु.के.)
प.भ. श्री महेशभाई काटकोरिया	(ब्रिटन-यु.के.)
प.भ. श्री रमाबहेन काटकोरिया	(ब्रिटन-यु.के.)
प.भ. श्री चुनीलालभाई नथवाणी	(ब्रिटन-यु.के.)
प.भ. श्री पंकजभाई रायवडेरा	(ब्रिटन-यु.के.)
प.भ. श्री कुंवरबहेन सोमैया	(ब्रिटन-यु.के.)
प.भ. श्री अनसूयाबहेन माणेक	(ब्रिटन-यु.के.)
प.भ. श्री संतोकबहेन रामजीभाई नथवाणी	(ब्रिटन-यु.के.)
प.भ. श्री भीखालाल हरजीवन राडिया	(ब्रिटन-यु.के.)
प.भ. श्री रंभाबहेन भीखालाल राडिया	(ब्रिटन-यु.के.)
प.भ. श्रीमति विमलाबहेन विठ्ठलदास शाह	डभोई
प.भ. श्री शर्मिष्ठाबहेन सुरेशचन्द्र मोदी	बडौदा
प.भ. श्री जशुबहेन बलवंतराय महेता	मलाड
प.भ. श्री कान्ताबहेन हरिदासभाई गोहिल	मलाड
प.भ. सौ. श्री राजकुमारी रामशरणजी रस्तोगी	लखनउ (यु.पी.)

प.भ. सौ. श्री सुरेखा धवलभाई पंचमतीया	पुना
प.भ. सौ. श्री रक्षाबहेन ललितभाई पंचमतीया	पुना
प.भ. श्री ललितभाई पुरुषोत्तमदास पंचमतीया	पुना
प.भ. सौ. श्री शर्मिष्ठाबहेन दशरथभाई देसाइ	अमदावाद-केनेडा
प.भ. सौ. श्री नीलाबहेन जितेन्द्रभाई व.क. झवेरी	मुम्बई
प.भ. गो.वा. श्री नरेशभाई शंकरभाई मीनावाला	मुम्बई
प.भ. श्री हृषिकेशसिंह गुलाबसिंह झाला	मुम्बई
प.भ. श्रीमति शुशीलाबहेन शुक्ल	सुरत-केनेडा
प.भ. श्री सुभाषभाई पाठक	केनेडा
प.भ. सौ. श्री दीप्तिबहेन एवं श्री नैलेषभाई शाह	केनेडा
प.भ. सौ. श्री प्रेमीलाबहेन कनुभाई शाह	कांदीवली
प.भ. सौ. श्री सरलाबहेन अनन्तराय पट्टणी	मुम्बई
प.भ. श्री प्रशांतभाई प्रभुदास थडेश्वर	मुम्बई
प.भ. मातुश्री मोतनबहेन गोविन्दभाई नगरशेठ	(तलोद-नन्दुरबार)
प.भ. ए.एस. श्री इलाबहेन रतिलाल शाह	न्युझीलेन्ड
प.भ. गो. वा. श्री शान्तिलाल जे. महेता	न्युझीलेन्ड
प.भ. श्रीमती कोकिलाबहेन जितेन्द्रलाल बेटरीवाला	न्युझीलेन्ड
प.भ. वैष्णव श्री ओच्छवलाल जी. पटेल परिवार	न्युझीलेन्ड
प.भ. श्रीमती इच्छाबहेन ओ. पटेल एवं परिवार	न्युझीलेन्ड
प.भ. गो.वा. श्री जशुमतीबहेन हीरालाल परीख	न्युझीलेन्ड
प.भ. गो.वा. श्री कान्ताबहेन जयन्तिलाल परीख	न्युझीलेन्ड
प.भ. वैष्णव श्री मफतलाल सी. शाह	न्युझीलेन्ड
प.भ. श्री ठाकोरलाल दशरथलाल शाह एवं परिवार	न्युझीलेन्ड
प.भ.सौ. श्री विमलाबहेन मिलनभाई झवेरी	केराला - बगसरा- अमरेली
प.भ.सौ. श्री दिव्याबहेन जयेशभाई झवेरी	मुम्बई
प.भ.सौ. श्री नीताबहेन वल्लभदास झवेरी	मुम्बई
प.भ. श्री करसनदास लक्ष्मणदास झवेरी	मुम्बई

Pushti Ras

Index of devotees those who are interested in publishing of "Pushti Ras" Third Edition.

Pujya Pad Goswami Shree 108 Shree	20,000=00
Tribhangiraiji (Shyamsundarji) Maharajshai - Mumbai	
Mrs. Tejalben Nitinbhai Vora - Mumbai	
Mrs. Nimishaben Chintanbhai Vora - Mumbai	25,000=00
Mrs. Geetaben & Mr. P. K. (Pravinbhai) Shah - Canada	11,000=00
Mr. Balkrishna Popawala - Mumbai	10,000=00
Mrs. Kishoriben & Mr. Mansukhbhai Vithaldas Thadeshwar - Mumbai	2,501=00
Mr. Gordhandas Kanjibhai Ghagde - Mumbai	
Mrs. Bhartiben Ashwinbhai Ghagde	1,011=00
Mrs. Harshida Vinodbhai B. Pattani - Dubai, U.A.E.	1,001=00

Index of those devotees who have donated Rs. 251/- for "Jai Shree Krushna".

Shri Rajnikant Jadhavji Modi	Khar-Mumbai
Late Shri Suketu Prabodhchandra Pacchigar	Mumbai
Late Shrimati Kantaben Vinubhai Mandirwala	Mumbai
Late Shri Babulal Thakordas Pacchigar	Mumbai
Ek Vaishnavben	Mumbai
Shri Maheshkumar Soni	Indore
Mrs. Heenaben Kiritkumar Vedia	Mumbai
Late Shri Manvanti Nathalal Vedia	Borivali
Mrs. Indiraben Chandrakant Jasani	Manglore
Mrs. Jayshreeben Sureshbhai Davada	Borivali
Mrs. Kusumben Manharlal Kadakia	Borivali
Shri Maganlal Thakarar	Britain - U.K.
Mrs. Santaben Thakarar	Britain - U.K.
Shrimati Radhaben Khagram	Britain - U.K.
Shrimati Shantaben Vithlani	Britain - U.K.
Shri Haridasbhai Vithalani	Britain - U.K.
Shri Mohanlal Davada	Britain - U.K.
Shri Mohanlal Badyani	Britain - U.K.

Shri Chandulal Thakkar	Britain - U.K.
Shri Rasikbhai Radia	Britain - U.K.
Shri Maheshbhai Katkoria	Britain - U.K.
Shrimati Ramaben Katkoria	Britain - U.K.
Shri Chunilalbhai Nathwani	Britain - U.K.
Shri Pankajbhai Raivadera	Britain - U.K.
Shrimati Kuwarben Somaiya	Britain - U.K.
Shrimati Ansuyaben Manek	Britain - U.K.
Shrimati Shantaben Ramjibhai Nathwani	Britain - U.K.
Mrs. Rambhaben Bhikhalal Radia	Britain - U.K.
Mrs. Jashodaben Prabhudas Mandavia	Jamnagar
Mrs. Induben Rasiklal Desai	Baroda - Newzeland
Shri Bhikhalal Harjivan Radia	Britain - U.K.
Mrs. Vimlaben Vithaldas Shah	Dabhoi
Shrimati Sharmishtaben Sureshchandra Modi	Baroda
Shrimati Jashuben Balwantraai Metha	Malad
Shrimati Kantaben Haridasbhai Gohil	Malad
Mrs. Rajkumari Ramsharanji Rustogi	Lakhnow(U.P.)
Mrs. Surekha Dhavalbhai Panchmatia	Pune
Mrs. Rakshaben Lalitbhai Panchmatia	Pune
Shri Lalitbhai Purshotamdas Panchmatia	Pune
Mrs. Sharmisthaben Dashrathbhai Desai	Ahmedabad- Canada
Mrs. Nilaben Jitendrabhai Zaveri	Mumbai
Late Shri Nareshbhai Shankarbhai Meenawala	Mumbai
Shri Rushikshsinh Gulabsinh Jhala	Mumbai
Mrs. Sushilaben Shukal	Surat - Canada
Shri Subhasbhai Pathak	Canada
Mr. & Mrs. Deeptiben Naileshbhai Shah	Canada
Mrs. Pramilaben Kanubhai Shah	Kandivali
Mrs. Sarlaben Anantraai Pattani	Mumbai
Mrs. Prashantbhai Prabhudas Thadeshwar	Mumbai
Shrimati Matushree Motanben Govindbhai Nagarsheth- Talod - Nandarbar	
Shrimati A.S. Ilaben Ratilal Shah	Newzealand
Late Shree Shantibhai J. Mehta	Newzealand
Smt. Kokilaben Jitendralal Betriwala	Newzealand

Vaishnav Shree Occhavbhai G. Patel & Family	Newzealand
Smt. Icchaben O. Patel & Family	Newzealand
Late Shrimati Jasumatiben Harilal Parikh	Newzealand
Late Shrimati Kantaben Jayantilal Parikh	Newzealand
Vaishnav Shree Mafatlal C. Shah	Newzealand
Shree Thakorlal Dashrathlal Shah & Family	Newzealand
Smt. Vimlaben Milanbhai Zaveri-	Kerala-Bagasar-Amreli
Smt. Divyaben Jayeshbhai Zaveri	Mumbai
Smt. Nitaben Vallabhdas Zaveri	Mumbai
Shree Karshandas Laxmandas Zaveri	Mumbai

પેજ નં.	લાઈન નં.	પ્રિન્ટીંગ	સુધારો
પેજ-૩૧	૧૧	લેજીસ્લે ટીવ	લેજીસ્લેટીવ
પેજ-૩૧	૩૦	અરુણાબહેન ગણાત્રા, યુ.કે.	અરુણાબહેન ગણાત્રા
પેજ-૩૨	૩૪	Arunaben Ganatra, U.K.	Arunaben Ganatra
પેજ-૩૬	૯	સ્વેચ્છાસે સબકુછ	સ્વેચ્છાસે
પેજ-૩૭	૭	નિમુરુ (અવરોધ)	નિગ્રહ (નિરોધ)
પેજ-૩૮	૫	હલી(ઠ)	હલી(ઠી)
પેજ-૩૯	૬	॥ ૧૨ ॥	॥ ૨ ॥
પેજ-૩૯	૭	વિવેકાવિ	વિવેકાદિ
પેજ-૪૩	૧૩	(મરુ)	(મહા)
પેજ-૪૪	૧૪	સુવર્ણમુદ્રાઓસે	સુવર્ણમુદ્રાઓસે
પેજ-૪૭	૧૪	પધાર્યા	પધારતા હતા.
પેજ-૫૨	૭	પ્રતિવાદિત	પ્રતિપાદિત
પેજ-૫૨	૨૫	હૈ	હૈ
પેજ-૫૪	૬	દક્ષિણ અંગ	"દક્ષિણ અંગ"
પેજ-૫૪	૩૨	ઇસ	યહ
પેજ-૫૪	૩૨	ઇસ	યહ
પેજ-૫૫	૯	સન્યાસ	સંન્યાસ
પેજ-૫૫	૧૧	યહી	ઇસી
પેજ-૫૬	૨૦	૨૨૧ ૧/૨	(૨૨૧ ૧/૨)
પેજ-૫૬	૧૫	વિષય	(૧) વિષય
પેજ-૫૬	૧૬	અધિકારી જિજ્ઞાસુ ભક્તો	(૨) અધિકારી જિજ્ઞાસુ ભક્તો
પેજ-૫૬	૧૬	સંબંધ વિષયના કથનથી	(૩) સંબંધ વિષયના કથનથી
પેજ-૫૬	૧૭	પ્રયોજન ગુપ્ત	(૪) પ્રયોજન ગુપ્ત
પેજ-૬૬	૩	આશ્રય પદ	આશ્રય પદ
પેજ-૬૭	૩	AASHRAYA PAD	AASHRAYA PAD
પેજ-૭૦	૩૨	શ્રી ધનશામજી	શ્રી ધનશ્યામજી
પેજ-૭૦	૩૪	સ્વરૂપનું	સ્વરૂપનું
પેજ-૭૧	૨૧	શ્રી ગુસાઈજી	(શ્રી ગુસાઈજી)
પેજ-૭૧	૨૪	શ્રી ગુસાઈજી	(શ્રી ગુસાઈજી)
પેજ-૭૨	૨૯	પ્રકરણાધ્યાય	પ્રકરણાધ્યાય
પેજ-૭૨	૩૮	છે.	છે (હજો).
પેજ-૭૭		છેલ્લી લાઈન	પાન ૭૮ ના પ્રારંભે વાચવી
પેજ-૮૪	૨૦	હુઆ ન હૈ	હુઆ, ન હૈ
પેજ-૮૪	૨૪	કો મી દેનેવાલે	કો મી દેનેવાલે શ્રેષ્ઠ
પેજ-૮૫	૧૪	રોષદષ્ટિ	રોષદષ્ટિ
પેજ-૮૬	૨૧	વાક્પતિવાચસ્પતિ	વાક્પતિ વાચસ્પતિ (વાણી કે પતિ)
પેજ-૮૭	૬	સ્વમાહોત્મ્ય	સ્વમાહાત્મ્ય:
પેજ-૮૭	૩૪	કરાદેનેવાલે	કરાનેવાલે
પેજ-૮૮	૯	અતિમનોહર	અતિ મનોહર
પેજ-૮૯	૪	માયાવાદાસ્તૂલાગ્નિ	માયાવાદાસ્તૂલાગ્નિ:
પેજ-૧૦૮	૧૫	સમર્યાપાદ	સમર્યાપાદ
પેજ-૧૦૮	૨૩	સદ્રપ: નમ:	સદ્રપાય નમ:

V:
S:
L:
L:
V:
S:
S:
S:
S:
S:

ऋण स्वीकार

आशीर्वाद - व- शुभेच्छा भेजने के लिये

- प.पू.गो. श्री १०८ श्री हरिरायजी ब्रजभूषणलालजी महाराजश्री - जामनगर
- प.पू.गो. श्री १०८ श्री श्याम सुन्दरजी (त्रिभंगीरायजी) महाराजश्री (चांपासेनी - जामखंभालिया - बोरीवली)
- प.पू.गो. श्री १०८ श्री श्याम मनोहरजी महाराजश्री - षष्ठपीठ - वाराणसी
- प.पू.गो. श्री १०८ श्री मुरली मनोहरजी महाराजश्री (मुम्बई - दहीसर)
- प.पू.गो. श्री १०८ श्री द्वारकेशलालजी महोदयश्री (अमरेली-चंपारण्य सुरत -कांदीवली)
- आ.प.भ. श्री अरुणभाई गुजराती - स्पीकर महाराष्ट्र लेजीस्ले टीव - एसेम्बली भाषान्तर के लिये : 'षोडशग्रन्थ' के अंग्रेजी भाषान्तर के लिये पू.सौ. श्री अलका बहुजी, पंडित श्री मुकुन्दराय बी. त्रिवेदी, मंगलाचरणादि, सर्वोत्तम स्तोत्रादि का अंग्रेजी भाषान्तर प.भ. श्री श्यामदासजी अमेरिका, श्री वल्लभाष्टक श्री नरेन्द्रभाई उपाध्याय - गुजराती भाषान्तर का आधार गो.वा. बहर्षि पू. श्री कृष्णशंकर शास्त्रीजी चाचाजी - (दादाजी) के भक्ति निकुंज'से एवं हिन्दी भाषान्तर भावार्थ राजस्थान कोटा से प्रकट हुए पुस्तक के आधार से । (वह पुस्तक मैंने कही गवा दिया इस लिये पुस्तक न मिलने पर पुस्तक प्रकाशन करने वाली संस्था व भाषान्तर कर्ताका नाम यहाँ उल्लेख नहीं कर सका इस लिये मैं क्षमा प्रार्थी हूँ)

प्रूफ रीडिंग के लिये आ. श्री ललितभाई बक्षीका एवं प्रेस के लिये पुष्टि दर्शन प.भ. श्री परेशभाई देसाइका एव रणजीतभाईका ।

आर्थिक सहयोग के लिये

(१) पू.गो.श्री. १०८ श्री श्याम सुन्दरजी (त्रिभंगीरायजी) महाराजश्री (चांपासेनी - जामखंभालिया - बोरीवली) (२) प.भ.सौ. श्री तेजलबहेन नीतिनभाई वोरा प.भ. सौ. श्री निमिषाबहेन चिन्तनभाई वोरा प.भ. श्री प्रवीणभाई के शाह, प.भ.सौ. श्री गीताबहेन पी. शाह केनेडा, प.भ.सौ. श्री भारतीबहेन एवं प.भ. श्री बालकृष्ण पोपावाला - मुम्बई : प.भ.सौ. श्री किशोरी बहेन एवं प.भ.श्री. मनसुखभाई विठ्ठलदास थडेश्वर - मुम्बई, प.भ. श्री गोरधनदास दानाभाई घघडा - मुम्बई, प.भ. सौ. श्री हर्षिदाबहेन विनोदभाई बी. पट्टणी - दुबाई, जयश्रीकृष्ण नामांकन करानेवाले वैष्णव भक्तजन, प.भ. सौ. श्री वनिताबहेन राडिया-यु.के., प.भ. डॉ. श्री वसंतभाई परीख, प.भ. श्रीमती अरुणाबहेन गणात्रा, यु.के., प.भ.श्री इन्द्रवदन मो. गांधी, डॉ. शशांक देसाई - न्यूझीलैन्ड एवं ज्ञात अज्ञात प्रत्यक्ष परोक्ष सेवा करने वाले सभी वैष्णव । इन सभीका ऋण स्वीकारते हुए - आभार व्यक्त करता हूँ ।

- निरंजन शास्त्री

With Gratitude To

For conveying their blessings and good wishes :-

- Param Puja Goswami Shri 108 Shri Harirayji Vrajbhushanlalji Maharajshri - Jamnagar
- Param Puja Goswami Shri 108 Shri Syham Sundarji (Tribhangiraiji) Maharajshri - (Champaseni - Jam Khabhaliya-Borivali)
- Param Puja Goswami Shri 108 Shri Murali Manoharji Maharajshri - (Mumbai - Dahisar)
- Param Puja Goswami Shri 108 Shri Dwarkeshlalji Mahodayashri - (Amreli - Champaranya - Kandivali)
- Shri Arunbhai Gujarati - Speaker, Maharashtra Legislative, Assembly
For translation : English translation of "Shodash Granth", Puja Soubhagyavan Smt. Alka Bahuji, Pandit Shri Mukundrai B. Trivedi, Manglacharan & Sarvottam Stotra etc. Shri Shyamdasji - America, Shri Vallabhastak Shri Narendrabhai Upadhyaya, Gujarati Translation based on Brahmarshi Shri Krishnashankar Shashtriji Chachaji - Hindi translation from (Dadaji's) 'Bhakti Nikunj' and also based on the Hindi version as given in a book published from Kota, Rajasthan. (That book, unfortunately, has been lost somewhere by me, and so, I beg to be excused because I can not mention the names of the publishing organisation as also of its translator).
- For proof-reading Shri Lalitbhai Bakshi and for Printing Shri Pareshbhai Desai and Shri Ranjitbhai of Pushti Darshan.

For Financial Aid :

- Puja Goswami Shri 108 Shri Shyam Sundarji (Tribhangiraiji) Maharajshri - (Champaseni - Jam Khabhaliya - Borivali)
- Smt. Tejalben Nitinbhai Vora ● Smt. Nimishaben Chintanbhai Vora ● Shri Pravinbhai K. Shah ● Smt. Geetaben P. Shah, Canada
- Smt. Bharatiben & Shri Balkrishna Popawala - Mumbai
- Smt. Kishoriben & Shri Mansukhbhai Vithaldas Thadeshwar - Mumbai
- Shri Gordhandas Danabhai Dhadhada - Mumbai ● Smt. Harshidaben Vinodbhai B. Pattani - Dubai ● Vaishnava devotees who have conveyed their Jai Shri Krishna : Smt. Vanitaben Radia - U.K. ● Dr. Shri Vasantbhai Parikh ● Smt. Arunaben Ganatra - U.K. ● Shri Indravadan M. Gandhi, Dr. Shashank Desai - New Zealand and both known and unknown all the Vaishnavas I feel honoured to acknowledge their gratitude - and thank them with all my heart !

- Niranjan Shashtri

॥ શ્રી હરિઃ ॥

શ્રી મહાપ્રભુ શ્રીવલ્લભાચાર્યજીકી
સિદ્ધાન્તવાણી

- (૧) શ્રી યમુના જલપાનનું માહાત્મ્ય
(A) ન જાતું યમયાતના ભવતિ તે પયઃ પાનતઃ ।
(B) આપકે જલકા પાન કરનેસે કમી મી યમયાત ના હોતી હી નહી
(C) બને ન યમયાતના તુંજ જલોપિબાતાંકદા.
(D) One does not have to undergo torments of Yama - by drinking your water. (યમુનાષટકમ-૬)
- (૨) જીવનની કૃતાર્થતા
(A) અહંતા મમતા નાશે સર્વથા નિરહંકૃતૌ ।
સ્વસ્પસ્થો યદા જીવઃ કૃતાર્થઃ સ નિગદ્યતે ॥
(B) અહંતા મમતા કે નાશ હોનેપર અહંકાર નિવૃત્ત જીવાત્મા
અપને સ્વરૂપમે સ્થિત હોને પર કૃતાર્થમાના જાતા હૈ ।
(C) નિરહંભાવથી રે'તાં અહંતા મમતા જતાં ।
જ્યારે સ્વરૂપમાં જીવ, કહો તેની કૃતાર્થતા ॥
(D) In saankhya on elimination of the (feeling of) senses of I and mine and on being thoroughly devoid of egoism (High opinion about oneself) when (the human soul secures (realises) its real form), he is said to have achieved his goal (the salvation). (બાલબોધ-૭)
- (૩) દેવોની ઉપકારિતા
(A) અતઃ શિવશ્ચ વિષ્ણુશ્ચ જગતો હિતકારકૌ ।
(B) इसलिये शिव तथा विष्णु दोनो हि जगत के हितकरनेवाले हैं ।
(C) શંભુ અને વિષ્ણુ બન્ને આખ્યા જગતનું ભલુ કરનાર છે.
(D) Therefore (god) Shiva and (god) Vishnu are the benefactors of the world. (બાલબોધ-૧૧)
- (૪) (A) મોગઃ શિવેન, મોક્ષસ્તુ વિષ્ણુનેતિ વિનિશ્ચયઃ ।
(B) महादेवजी द्वारा भोग और मोक्ष विष्णुके द्वारा सिद्धहोना निश्चित है ।
(C) તથાપિ શંભુથી ભોગ, મોક્ષ વિષ્ણુથી મળે
(D) It is certain that worldly happiness (is available from) Shiva and the salvation (from) Vishnu. (બાલબોધ-૧૪)

(૫) સ્વભાવદુષ્ટતાનું નિવારણ

- (A) જીવાઃ સ્વભાવતોદુષ્ટા દોષાભાવાય સર્વદા ।
શ્રવણાદિ તતઃ પ્રેમ્ણા સર્વકાર્યં હિ સિદ્ધતિ ॥
- (B) જીવસ્વભાવસે દુષ્ટ હૈં ઉસ દોષકો દૂર કરતે હેતુ સદૈવ
પ્રેમસે શ્રવણાદિ કરના ઉચિત હૈં ।
- (C) સ્વભાવે દુષ્ટ છે જીવ, દોષાભાવાર્થ કાયમ ।
શ્રવણાદિ કરે ત્યારે પ્રેમથી સર્વ સિદ્ધ છે ॥
- (D) Human souls are by nature full of impurities. To get rid of impurities one (should resort to) listening (of godly discourses) with love and affection. With that everything is achieved. (બાલબોધ-૧૬ ૧/૨)

(૬) કર્તવ્યતા અને ફલ

- (A) કૃષ્ણસેવા સદાકાર્યા
- (B) કૃષ્ણ સેવા સદા કરની ચાહિય ।
- (C) કૃષ્ણ સેવા કરો નિત્ય
- (D) Divine Service to Shree Krushna should always be practised. (સિદ્ધાંત મુક્તાવલિ : ૧)

(૭) (A) તતઃ સંસાર દુઃખસ્ય નિવૃત્તિર્બદ્ધબોધનમ્ ॥

- (B) ભગવત્સેવા કરનેસે સાંસારિક દુઃખોસે છુટકારા (નિવૃત્તિ) મિલતી હૈં ઓર
બ્રહ્મકા યથાર્થ સ્વરૂપ જાનને મેં આતા હૈં
- (C) તેથી ભવાબ્ધિનો અંત તથા બ્રહ્મનું બોધન ॥

- (D) This results in liberation from wordly distresses and realisation of Brahma. The supreme soul = god Krushna)
(સિદ્ધાંત મુક્તાવલિ : ૨)

(૮) (A) લોકાર્થો ચેદ્ ભજેત્કૃષ્ણં ક્લિષ્ઠો ભવતિ સર્વથા ।

- ક્લિષ્ઠોઽપિ ચેદ્ ભજેત્કૃષ્ણં લોકોનશ્યતિ સર્વથા ॥
- (B) યદિ લૌકિક કામનાકે લિય કૃષ્ણ ભજન કરે તો કષ્ટ હોતા હૈં ।
કષ્ટ સેહતે હુય કૃષ્ણ ભજન કરનેસે લૌકિક કામનાય નષ્ટ હોતી હૈં ।
- (C) લોકાર્થો જો ભજે કૃષ્ણ, દુઃખી એ થાય સર્વથા ।
દુઃખી પણ જો ભજે કૃષ્ણ, લોકોનો નાશ સર્વથા ॥

- (D) He who is full of worldly desires as his aim becomes distressed (suffers pain). Even when so distressed, if he worships Krushna, he gets rid of wordly constraints, (સિ.મુ. ૧૬, ૧૭)

(૯) પુષ્ટિ ભક્તિનું ફલ

- (A) ભગવાનેવ હિ ફલમ્
- (B) (પુષ્ટિમાર્ગીય જીવીકો) ભગવાન હી ફલ હૈં ।
- (C) શ્વ તો પ્રભુ છે નક્કી.
- (D) God (Shree Krushna) himself is the award.
(પુષ્ટિપ્રવાહ મર્યાદાભેદઃ ૧૭)

(૧૦) બ્રહ્મસંબંધનું ફલ

- (A) બ્રહ્મસંબંધકરણાત્ સર્વેષાં દેહજીવયોઃ સર્વદોષનિવૃત્તિર્હિ ।
- (B) બ્રહ્મસંબંધ કરને સે દેહ ઓર જીવ સમ્બન્ધિ સર્વદોષોકી નિવૃત્તિ હોતી હૈં ।
- (C) બ્રહ્મસંબંધ કીધાથી બધાના દેહજીવના, વણસે (નિવૃત્ત) સઘળાદોષ.
- (D) By getting initiated into contact with the Supreme Spirit all impurities of bodies and soul of all people definitely get extinguished. (સિદ્ધાંત રહસ્ય - ૨)

(૧૧) અસમર્પિત ત્યાગ

- (A) અસમર્પિત વસ્તૂનાં તસ્માદ્ વર્જનમાચરેત ।
- (B) ઇસલિયે અસમર્પિત વસતુઓંકા સર્વથા ત્યાગ કરના ચાહિય ।
- (C) ન સમર્પેલ ચીજોનો તેથી તો ત્યાગ આચરો ।
- (D) One should abandon all objects, which are not (formally) offered (to God Krushna) (સિદ્ધાંત રહસ્ય - ૪)

(૧૨) ચિન્તાનાશ કરવા માટે

- (A) તસ્માત્સર્વાત્મના નિત્યં “શ્રી કૃષ્ણઃ શરણં મમ” ।
વદદ્ધિરેવ સતતં સ્થેયમિત્યેવ મે મતિઃ ॥
- (B) ઇસલિયે સર્વ પ્રકાર - સદૈવ “શ્રીકૃષ્ણઃ શરણં મમઃ ઇસપ્રકાર ઉચ્ચારણ
(અષ્ટાક્ષરમંત્ર જપ) કરનેવાલે વૈષ્ણવો કે સાથ રહના ચાહિય એસી મેરી
સમ્મતિ (અભિપ્રાય) હૈં
- (C) સર્વ રીતેસદા તેથી “શ્રીકૃષ્ણઃ શરણં મમ” ।
એ સદા બોલતા રહેવું એ મારો મત કાયમ ॥
- (D) Therefore one should live (stay) always and in all respects uttering constantly (The chain - The spell) "Shree Krushnaha Sharanam Mama" = Shree Krushna is my resort. This alone is my conviction (understanding).

(નવરત્ન સ્તોત્રમ્ - ૯)

- (१३) (A) सर्व समर्पितं भक्त्या कृतार्थोऽसि सुरवी भव ।
 (B) भक्ति के द्वार (कृष्णको) सर्व समर्पण करके तू कृतार्थ हो गया अतः सुखसे रह ।
 (C) भक्तिथी सधणुं अर्प्युं, तुं कृतार्थ सुभी भन
 (D) Once you offer everything (to Krushna) with devotion, you achieve all. Be happy. (अन्तः करणप्रबोध ७-१/२)

(१४) विवेकधैर्याश्रय विवेक

- (A) विवेकस्तु हरिः सर्व निजेच्छातः करिष्यति ।
 (B) विवेक यह है कि हरिस्वयं सबकुछ अपनी स्वेच्छासे सब कुछ करेंगे ।
 (C) हरिपोते करे सर्व स्वेच्छाये, छे विवेक ये.
 (D) Discreet understanding is that (god) will do all things with his own desire. (वि.धै.आ. - १)

(१५) धैर्यम्

- (A) त्रिदुःख सहनं धैर्यम्
 (B) आधिभौतिक, आध्यात्मिक ओर आधिदैविक तीन प्रकार के दुःखों को सहन करना इसका नाम धैर्य है ।
 (C) लघे सहे त्रये दुःख
 (D) To forbear afflictions of all three types from all sides and always have patience. (वि. धै. आ. ६)

(१६) आश्रयः

- (A) अशक्ये वा सुशक्ये वा सर्वथा शरणं हरिः ।
 (B) अपनी असमर्थावस्थामें अथवा समर्थावस्थामें सर्वविध श्री हरिका आश्रय ही कर्तव्य है ।
 (C) अशक्ये के सुशक्ये छे आशरो हरि सर्वथा.
 (D) Whenever there is impossibility or possibility Hari is alone the refuge in every way. (विवेक धैर्याश्रय - ११)

(१७) विषयत्याग

- (A) विषयाक्रान्त देहानां नावेशः सर्वदा (था) दहेः ।
 (B) विषयाक्रान्त देहवालों के हृदय में प्रभुका आवेश कभी नहीं हो सकता ।
 (C) विषयाक्रान्त देहाने प्रभु आवेश ना क'दी ।
 (D) God will never enter (in the hearts of) bodies of persons addicted to sensual pleasures. (संन्यास निर्णय - ६)

(१८) भक्तिमार्गीय गुरुजी

- (A) कौन्दिन्यो गोपिकाः प्रोक्ताः गुरवः ।
 (B) मर्यादामार्ग में कौन्दिन्य ऋषि और पुष्टिमार्ग में गोपीजन गुरु हैं ।
 (C) गुरु कौन्दिन्यने गोपी कहेवां
 (D) The (sage) Kaundinya and the cowherd maids are said to be our preceptors (in this regard). (संन्यास निर्णय-८)

(१९) निरोध द्रष्टांत

- (A) यच्चदुःखं यशोदाया नन्दादीनां च गोकुले ।
 गोपिकानां तु यद्दुःखं तत्तुःखं स्यान्मम क्वचित् ॥
 (B) (श्री कृष्णचन्द्र प्रभुके मथुरा पधारने पर) माता यशोदाजी को नन्द आदि को ब्रजवासियोंको, गोपीजनों को गोकुल में जो विप्रयोगका दुःख हुआ था उस प्रकारका दुःख क्या मुझको भी होगा ?
 (C) जे जे दुःख यशोदाने तेम नन्दादि गोपने ।
 गोकुले गोपिकाओने, ते कही थाय शुं भने ? ॥
 (D) That affection (due to separation from Shree Krushna), which overtook Yashoda, Nanda etc., in Gokul and that agony which happened to the cowherd maids, may that happen to me (at least) once in a while.

(निरोधलक्षणम्-१)

(२०) हरिभक्तनुं कर्तव्य

- (A) यस्य वा भगवत्कार्ययदा स्पष्टं न दृश्यते ।
 तदा विनिग्रहस्तस्य कर्तव्य इति निश्चयः ॥
 (B) जिन इन्द्रियों भगवत्सेवामें स्पष्ट रूपसे उपयोग नहीं होता है उनका निगुरु (अवरोध) करके उसे भगवत्सेवामें लगाना चाहिए ।
 (C) जे ताशुं भगवत्कार्य दीसे ना स्पष्ट जे सभे ।
 नक्की निग्रह ते केरो करवो आस ते सभे ॥
 (D) In case involvement of any (organ) in divine service is not clearly there it should be specifically rectified. This is a must. (निरोधलक्षणम्-१९)

(२१) महाप्रभु श्री वल्लभाचार्यजीनो अन्तिम उपदेश
बहिर्मुखजीवनं भक्षण काल करे छे

- (A) यदा बहिर्मुखा यूयं भविष्यथ कथंचन ।
तदा कालप्रवहस्था देहचिन्तादयोऽप्युत ।
सर्वथा भक्षयिष्यन्ति युष्मानिति मतिर्मम ॥
- (B) जब आप बहिर्मुख (भगवानमें चित्त न रखते हुए अन्य विषयासक्त)
हो जायेंगे तब कालके प्रवाह में रहने वाले देहचित्त आदि तुम्हारा सब
तरहसे काल भक्षण करलेगा यह मेरा निश्चित मत है ।
- (C) जे तभारी बहिर्वृत्ति कदि संश्लेषी अने
प्रभुथी दूर, तो काल प्रवाह देख्यित्त, ने
तमने भरभी भासे सर्वथा, मम जे मतिः
- (D) Yada Bahirmukha yuyam Bhabishyath Kathamchan ।
Tada Kaal pravahastha Dehachittadayopueta ।
Sarvatha Bhakshayeshyanti
Yusmaanniti Matir mama
- (D) Jo Tamari Bahirvruti Kadi Sanjogthi Bane ।
Prabhuthi Door, To Kaal Pravah Deha Chitta, ne ।
Tamane Bharkhi Khaase Sarvatha Mama E Mati ॥

(२२) कयारे कृतार्थ थवाय?

- (A) मयिचेदस्ति विश्वासः श्री गोपीजन वल्लभे ।
तदा कृतार्था यूयं हि शोचनीयं न कर्हिचित ॥
- (B) यदि तुम्हारा मुझमें और श्रीकृष्णचन्द्र में विश्वास है तो तुम कृतार्थ ही
हो तुम्हें किसी प्रकार की चिन्ता नहीं करनी चाहिए
- (C) यदि विश्वास मारामां तथा श्रीकृष्ण चन्द्रमां ।
तो कृतार्थ तमे छो, ने शोचवानुं नहिं कदा ॥
- (D) Mayi chedasti Vishwasha Shree Gopijan Vallabhe ।
Tada Kruthartha yuyamhi shochaniyam Na Karhichitll
- (E) Yadi Vishwas Maaramaa Tatha Shree
Krushnachandramaan । To Kruthartha Tame cho,
Ne-Shochvaanu Nahin Kada.
- (महाप्रभु श्री वल्लभाचार्यजीनो अन्तिम उपदेश)

॥ श्री हरिः ॥

॥ बालकोने बोध ॥

प्रभाते सवेला पथारी त्यजीदो भजीलो ब्रजाधीश पदारविन्दो ।
सदासत्यबोलो सदस्वार पालो(ळो) स्वमार्गीय सिद्धांत हैये उतारो ॥१॥

भणोएक चित्ते निशाले(ळे) जइने, रमो सर्वदा साथे हली(ळ) मली(ळी)ने।
नठारा जनोने सदा दूर राखो, समार्गीय सिद्धांत हैये उतारो ॥१२॥

न इर्षा, न निन्दा, न जिद्वे भरावो, बनो मिष्टभाषी विवेकावि शीखो ।
रहो स्वच्छ, उंचा विचारो धरावो, स्वमार्गीय सिद्धांत हैये उतारो ॥१३॥

करोदर्शनो कृष्णनां मंदिरोअे, करो कीर्तनो कृष्णनां शुद्ध भावे ।
हसोने हसावो सदा मोदमानो, स्वमार्गीय सिद्धांत हैये उतारो ॥१४॥

थई शान्त बेसोसभामं जइने, अने सांभलो(ळो) भाषणोज्ञान माटे ।
ग्रहोसद्गुणोने, सुविधा वधारो, स्वमार्गीय सिद्धांत हैये उतारो ॥१५॥

न भूलो तमो छो कृपामार्गपंथी, कृपापात्र थावा करो प्रेमभक्ति ।
बनी नम्र सौने सन्मान आपो स्वमार्गीय सिद्धांत हैये उतारो ॥१६॥

बधुं विश्व एनुं रमे विश्वरूपे, तमारां बधांने करे ए बिराजे ।
अतः कोईने ना जराये दुभावो, स्वमार्गीय सिद्धांत हैये उतारो ॥१७॥

करी ब्रह्मसंबंध निष्पाप थवो, स्वधर्मी पदार्थो पछी सर्वखावो ।
जनेता पितानी न आज्ञा उथापो, स्वमार्गीय सिद्धांत हैये उतारो ॥१८॥

रचयिता : नि.ली.गो.श्री १०८ श्री व्रजनाथजी महाराजश्री “(पराग)”

॥ શ્રી હરિઃ ॥ બાળકોને બોધ

પ્રભાતે સવેળા, પથારી ત્યજી દો, ભજીલો વ્રજધીશ, પદારવિન્દો ।
સદા સત્ય બોલો, સદાચાર પાળો, સ્વામાર્ગીય સિદ્ધાંત, હૈયે ઉતારો ॥૧॥

ભણો એક ચિત્તે, નિશાળે જઈને, રમો સર્વદા સાથે હળી મળીને ।
નઠરાજનોને, સદાદૂર રાખો, સ્વામાર્ગીય સિદ્ધાંત, હૈયે ઉતારો ॥ ૨ ॥

ન ઈર્ષ્યા, ન નિન્દા, ન જીદ્દે ભરાવો, બનો મિષ્ટભાષી; વિવેકાદિ શીખો ।
રહો સ્વચ્છ, ઉંચા વિચારો ધરાવો, સ્વામાર્ગીય સિદ્ધાંત હૈયે ઉતારો ॥૩॥

કરો દર્શનો કૃષ્ણનાં મંદિરોએ, કરો કીર્તનો કૃષ્ણનાં શુદ્ધ ભાવે ।
હસોને હસાવો સદા મોદમાનો, સ્વામાર્ગીય સિદ્ધાંત હૈયે ઉતારો ॥૪॥

થઈ શાન્ત બેસો સભામાં જઈને અને સાંભળો ભાષણો જ્ઞાન માટે ।
ગ્રહો સદ્ગુણોને સુવિદ્યા વધારો, સ્વામાર્ગીય સિદ્ધાંત હૈયે ઉતારો ॥૫॥

ન ભૂલો તમે છો કૃપામાર્ગ પંથી, કૃપાપાત્ર થાવા કરો પ્રેમ ભક્તિ ।
બની નમ્ર સૌને સન્માન આપો, સ્વામાર્ગીય સિદ્ધાંત હૈયે ઉતારો ॥૬॥

બંધુ વિશ્વ એનું, રમે વિશ્વરુપે, તમારા બધાનાં ઉરે એ બિરાજે
અતઃ કોઈને ના જરાએ દુભાવો, સ્વામાર્ગીય સિદ્ધાંત હૈયે ઉતારો ॥૭॥

કરી બ્રહ્મ સંબંધ નિષ્પાપ થવો, સ્વધર્મી પદાર્થો પછી સર્વભાઓ ।
જનેતા પિતાની ન આજ્ઞા ઉઠાવો, સ્વામાર્ગીય સિદ્ધાંત હૈયે ઉતારો ॥૮॥

રચયિતા : નિ.લી.ગો. શ્રી ૧૦૮શ્રી વ્રજનાથજી મહારાજશ્રી “(પરાગ)”

Shree Hari Balakone Bodh

Prabhate Savela, Pathari tyaji do
Bhajilo Vrajidhis, padar vindo; ।
Sada Satya bolo, sadachar palo
Swamargiya Siddhanta haiye utaro (1)
Bhano ek chitte, nishale jaine
Ramo sarvada sathe hali maline; ।
Nathara janone sada dur rakho
Swamargiya Siddhanta haiye utaro (2)
Na irshya na ninda, na jidde bharao
Bano mishtbhashi, vivekadi Shikho; ।
Raho svachchha, uncha vicharo dharavo
Swamargiya siddhanta haiye utaro (3)
Karo darshano Krushnana mandiroe
Karo Kirtano Krushnana Shuddha bhav; ।
Hasone hasavo sada modmano
Swamargiya Siddhanta haiye utaro (4)
Thai Shant beso, sabhama jaine
Ane Sambhalo bhashano gyan mate; ।
Graho Sadgunone suvidya Vadharo
Swamargiya Siddhanta haiye utaro (5)
Na bhulo tame chho krupamargpanthi
Krupa patra thava karo prembhakti; ।
Bani namra saune sanman apo
Swamargiya Siddhanta haiye utaro (6)
Badhu vishva enu, rame vishvarupe
Tamara badhana ure e biraje; ।
Atah koine na jaraye dubhavo
Swamargiya siddhanta haiye utaro (7)
Kari brahma Sambandh nishpap thav
Swadharmi padartho pachhi sarva khao; ।
Janeta pitani n agna uthapo
Swamargiya Siddhanta haiye utaro (8)

A Poem in Gujarati composed by : Nitya Lilastha Goswami
Shri 108 Shri Vrajnathji Maharajshri "(Parag)"

TO THE TEEN-AGED FRIENDS

A Poem in Gujarati composed by
NITYALILASTHA

Goswami Shree 108 Shree Vrajnathji Maharajshree ("Parag")

Arise from bed ere it is daybreak:
Worship the lotus feet of Lord of Vraj.
Speak truth, behave well, now and for ever;
Learn by heart the principles of our Pustimarga. (1)

Go to the school and learn your lessons well;
Be united and play together with all.
Shun the company of all evilmongers;
Learn by heart the principles of our Pustimarga. (2)

Have a sweet tongue and learn all virtues;
Be clean and always cherish sublime thoughts.
Shun envy, backbiting and never be obstinate
Learn by heart the principles of our Pustimarga. (3)

Get the glimpse of Lord Krusna in temples;
Recite His prayers with heart filled with love.
Laugh and with pleasure let others laugh;
Learn by heart the principles of our Pustimarga. (4)

Attend the gatherings quietly and peacefully
Hear the discourses and acquire knowledge.
Receive virtues and be broad-minded;
Learn by heart the principles of our Pustimarga. (5)

Ferget not, you are the followers of krupa-marga;
Resort to Love and Devotion and be worthy of it;
Be humble respect all, love all;
Learn by heart the principles of our Pustimarga. (6)

The world is His; He manifests in the world;
Resides He in the hearts of all of you.
Consequently, injure not the feelings of any one;
Learn by heart the principles of our Pustimarga. (7)

Be innocent; go through the ceremony of Brahma-sambandha;
Eat not ere you have offered all edibles to Him.
Never disobey your parents, be good children;
Learn by heart the principles of our Pustimarga. (8)

English Translation by :
Param Bhagvadiya Shri Shyamdasji - America

॥ श्री हरिः ॥

महाप्रभु श्री वल्लभाचार्यजी

(संक्षिप्त जीवनी)

निरंजन शास्त्री उमरेठवाला

ज्ञाति : विप्र. गोत्र : भारद्वाज. वेद : कृष्णयजुर्वेद तैत्तिरीयशाखा.

कुलदेव : श्री गोपालकृष्ण. कुलदेवी - रेणुका

निवासप्रदेश : परापूर्वसे निवास आन्ध्रप्रदेश में व्योमस्तंभ

पर्वत निकट कृष्णानदीके तटपर काकुंभकर गांवसे काकरवाड में जाकर निवास किया था ।

पूर्वज : सोमयाजी दीक्षित श्री गोविन्दाचार्यजीका परिवार

पितामह : सोमयाजी दीक्षित श्री बालंभट्टजी चाचाजी : श्री जनार्दन भट्टजी

पिताजी : सोमयाजी दीक्षित श्री लक्ष्मणभट्टजी

माताजी : श्री यल्लभागारुजी एवं श्री इल्लमागारुजी (मरु) प्रभुजी की माताजी श्री इल्लमागारुजी हैं)

नानाजी : विद्यानगर के राज्यपुरोहित काश्यप गोत्रीय श्री सुशमाजी.

परिवार में महाप्रभु श्री वल्लभाचार्यजी के भाइ बहन :

(१) श्री रामकृष्ण (२) श्री वल्लभ (३) श्री रामचन्द्र (४) श्री सरस्वती एवं (५) श्री सुभद्रा

महाप्रभु श्री वल्लभाचार्यजी का प्राकट्यस्थाल : भारत में जनपद छत्तीसगढ़ - जीला रायपुर गाम वर्तमान में "चंपारण्य" नाम से सुविदित है ।

जन्म संवत : विक्रमाब्द १५३५ (व्रज वैशाख - गुर्जर) चैत्र कृष्ण ११ रविवार (एक मत से विक्रमाब्द १५२९) (एक संशोधन के अनुसार दि. २९-३-१४७८)

नाम : देवनाम कृष्णप्रसाद, मासनाम जनार्दन, नक्षत्रनाम श्राविष्ठ किन्तु पिताजीने अत्यंत प्रिय होने के कारण इस पुत्र का नाम "वल्लभ" रखा था ।

उपनयन संस्कार :

एकमतानुसार पांच मे वर्ष में (दूसरा मतानुसार आठवें वर्ष में) विक्रमाब्द १५४० चैत्र कृष्ण ९ के मंगलदिन उपनयन संस्कार सपन्न हुआ - गायत्री मंत्र, गोपालमंत्र, अष्टाक्षरमंत्र दीक्षा अथर्ववेद व उपनिषदीय ज्ञान पितृचरण श्री लक्ष्मण भट्टजी द्वारा प्राप्त हुआ था इस लिये श्री लक्ष्मण भट्टजी पिताजीके अलावा विद्यागुरुजी व मंत्रदीक्षागुरुजी भी थे ।

विद्यागुरुजी :

श्री विष्णुचित उपाध्याय, श्री तिरुमजी दीक्षित, श्री नारायण दीक्षित, श्री माधवेन्द्र यति, श्री माधवानन्द यति, अध्ययन काल में वाराणसी में पंडितों के द्वारा आपश्रीको “बालसरस्वती” व “वाक्पति” पदवीयां प्राप्त हुई थी ।

पितृचरण का लीला प्रवेश :

विक्रमाब्द १५४६ चैत्र कृष्ण ९ के दिन श्री लक्ष्मण भट्टजीने श्री लक्ष्मणबालाजीके शृंगार के समय श्री विग्रह में प्रवेश किया था । उस समय उनकी एक पत्नी श्रीयल्लभागारुजी सती हुई थी ।

“आचार्य” पदवी एवं “कनकाभिषेक”:

राजा कृष्णदेव के वहाँ विद्यानगर (विजयनगर) में सर्वसम्प्रदाय के विद्वानोंके साथ शास्त्रार्थ में जुड़े, अपने पक्षको प्रतिपादित किया विद्वानोंने - आचार्योंने उसमतका स्वीकार किया सर्वानुमतिसे श्री वल्लभजीको “अखंड भूमंडलाचार्यवर्य महाप्रभु श्रीमदाचार्य” पदवी प्रदान हुई तथा चौदह हजार सुवर्णमुद्राओंसे “कनकाभिषेक” हुआ । महाप्रभु श्री वल्लभाचार्यजीने उसमेसे केवल सात स्वर्ण मुद्राओंका स्वीकार किया शेष स्वर्णमुद्राओंको चार भागमें विभाजित की । विक्रमाब्द १५६५ फाल्गुनकृष्ण २ का यह दिन था उस दिन राजाकृष्णदेव एवं परिवार महाप्रभु श्री वल्लभाचार्यजी के शरण आया व सेवक बना ।

भारत परिभ्रमण :

महाप्रभु श्री वल्लभाचार्यजीने १८ वर्ष तक भारतभूमंडल की तीनबार चलकर परिक्रमा की थी जिस में स्वभू, स्वयंभू, विभु एवं शंभु जैसे कतिपय शिष्यों को सेवार्थ साथ में रखे थे ।

यात्रा में महाप्रभुजी प्रायः गांवके बाहर हि मुकाम करते थे जहाँ मुकाम किया इन स्थानों को पुष्टिसम्प्रदाय में “बेठकजी” नामसे सुप्रसिद्ध है जिन की संख्या ८४ मानी गइ है वहाँ बिराजकर श्री महाप्रभुजीने यथावकाश श्रीमद् भागवत, श्री वेदनारायण, श्री वाल्मीकि रामायण पारायण किये थे ।

प.भ. सर्वश्री दामोदरदास हरसानी (दमला), कृष्णदास मेघन, दामोदरदास संभलबाले, पद्मनाभदास, राणा व्यास, माधवभट्ट काश्मीरी, चाचा हरिवंश, अष्टसखा (कीर्तनकार) में से सूरदास आदिचार महाप्रभुजीके निकट में थे इनके वार्ता प्रसंगोंको “८४ वैष्णव” वार्ता प्रसंग कहते हे इनके अलावा आपश्रीके असंख्य सेवक थे । काश्मीरका आपका प्रवास नहि हुआ ऐसा प्रतीत होता है ।

प्रथम यात्रा में श्री जगन्नाथपुरी में महत्वपूर्ण चार निर्णय आपने बताये थे । दामोदरदासजी को दीक्षा दीथी व अपने शिष्यों को सिद्धान्त ज्ञान दीया था ।

दूसरीयात्रान्तर्गत पंढरपुरमें “श्री विठ्ठलनाथ प्रभु” ने आपको विवाह की आज्ञा की, फलरूप विक्रमाब्द १५५८ आषाढ शुक्ल ५ के दिन श्री महालक्ष्मीजीकी साथ विवाह सम्पन्न हुआ ।

(वि. सं. १५५५ में श्रीनाथजी के विशाल मन्दिर निर्माण प्रारंभ हुआ जो मन्दिर २० वर्ष बाद तैयार हुआ)

तृतीय यात्रा का प्रारंभ वाराणसीसे हुआ । भगवदाज्ञासे ब्रज में पधारे व पुष्टिमार्गीय क्रमसे सेवाका विस्तार किया । सेवा में साचोरा, गिरनारा व औदीच्य विप्रवर्ग की नियुक्ति की थी ।

पुष्टिमार्ग में अष्टाक्षर मंत्र - नामदीक्षा एवं, ब्रह्मसंबंध दीक्षा नामक दो दीक्षाएँ हैं । (आपने अपने कतिपय सेवकों को नाम दीक्षा देनेका अधिकार दिया था)

पुत्र प्राकट्य : विक्रमाब्द १५६७ (ब्रज आश्विन - गुर्जर) भाद्रपद कृष्ण १२ को ज्येष्ठपुत्र श्री गोपीनाथजी का व विक्रमाब्द १५७२ (ब्रजपौष, गुर्जर) मार्गशीर्ष कृष्ण ३ शुक्रवार दिनांक ३० नवम्बर १५१५ के दिन श्री विठ्ठलनाथजी का प्राकट्य हुआ ।

महाप्रभु श्री वल्लभाचार्यजी द्वारा साहित्यप्रदान :

आपश्रीने कइ ग्रन्थ लिखे हैं जिन में से ३५के नाम प्राप्त होते हैं जिसमें कतिपय के नाम हैं जैसे कि अणुभाष्य, तीन विभागमें निबन्ध, सुबोधिनी, षोडशग्रन्थ, पत्रावलंबन, पूर्वमीमांसाभाष्य, मीमांसाकारिकायें, पुरुषोत्तम सहस्रनाम त्रिविधनामावली, अनेक अष्टक, गायत्रीभाष्य आदि - महाप्रभु श्री वल्लभाचार्यजीकी वेदान्त विचारधारा को “शुद्धाद्वैत वेदान्त” “ब्रह्मवाद” कहते हैं ।

संन्यास एवं आसुर व्यामोहलीला :

पूर्णानन्द नामसे आपने संन्यास दीक्षा ली थी, कुटीचक, बहूदक, हंसाश्रय व परमहंस कक्षाओंका पालन किया था ।

अपने पुत्रों की इच्छासे आपश्रीने शीलाके उपर कुछ श्लोक लिखे जिसे “शिक्षा श्लोक” के नामसे जानते हैं उस में भगवत्सेवामें रहेने को बाताया था उस समय श्री ठाकोरजीने स्वयं प्रकट होकर “डेडश्लोक” सुनाया था ।

विक्रमाब्द १५८७ आषाढ शुक्ल २ (एक मतानुसार तृतीया) रविवार के दिन काशी के गंगाजल में आप खड़े थे वहाँ से तेजः पुंज आकाशमें विलीन हुआ काशीनिवासीओंने अेक प्रहर तक उस तेजः पुंजकादर्शन किया था इस प्रकारका अभिप्राय है । इसे “आसुरव्यामोहलीला” कहते हैं ।

(नोध : कइ महापुरुषों के द्वारा विभिन्न प्रकारके मतानुसार प्रसंगे बताये गये हैं इस लिये चरित्रमें एक वाक्यता सिद्ध करना मुश्कीलसा है संस्कृत ग्रन्थों में भी शकसंवत - विक्रमाब्दके स्पष्ट उल्लेख मिलने मुश्कीलसा है - संपादक)

મહાપ્રભુ શ્રી વલ્લભાચાર્યજી

(સંક્ષિપ્ત માહિતી)

લે. નિરંજન શાસ્ત્રી ઉમરેઠવાળા

જ્ઞાતિ : વિપ્ર. ગોત્ર : ભારદ્વાજ. વેદ : કૃષ્ણ યજુર્વેદ તૈત્તિરીય શાખા.

કુલદેવ : શ્રી ગોપાલકૃષ્ણ - કુલદેવી : રેણુકા.

નિવાસપ્રદેશ : પરંપરાથી નિવાસ આન્ધ્રપ્રદેશ વ્યોમસ્તંભપર્વત પાસે કૃષ્ણાનદીને કિનારે કાકુંભકર ગામ ત્યાંથી કાકરવાડ જઈને વસેલા.

પૂર્વજો : શ્રી ગોવિન્દાચાર્યજીના વંશજ સોમયાજી દીક્ષિત પરિવાર.

દાદાજી : સોમયાજી દીક્ષિત શ્રી બાલંભટ્ટ. કાકાશ્રી : શ્રી જનાર્દન ભટ્ટજી.

પિતાજી : સોમયાજી દીક્ષિત શ્રી લક્ષ્મણ ભટ્ટજી. માતા : શ્રી ચલ્લમાગારુ

અને શ્રી ઈલ્લમાગારુ (મહાપ્રભુજીના માતૃશ્રી શ્રી ઈલ્લમાગારુજી છે.)

નાનાજી : વિદ્યાનગરના રાજ્યપુરોહિત કાશ્યપગોત્રના શ્રી સુશર્માજી.

શ્રી મહાપ્રભુજીના પરિવારમાં ભાઈ બહેનો :

(૧) શ્રી રામકૃષ્ણ (૨) શ્રી વલ્લભ (૩) શ્રી રામચન્દ્ર (૪) શ્રી સરસ્વતી અને

(૫) શ્રી સુભદ્રા.

શ્રી વલ્લભાચાર્યજીનું પ્રાકટ્ય સ્થળ

ભારતના જનપદ છત્તીસગઢ, જિલ્લો રાયપુર, ગામ : વર્તમાનમાં

‘‘ચંપારણ્ય’’ નામથી જાણીતું છે.

જન્મ સંવત :

વિક્રમ સંવત ૧૫૩૫ (વ્રજ વૈશાખ) ગુર્જર ચૈત્ર વદ ૧૧ રવિવાર (કોઈ મતે વિ.

સં. ૧૫૨૯) (તા. ૨૯-૩-૧૪૭૮ એક સંશોધક માને છે)

નામ :

દેવનામ કૃષ્ણપ્રસાદ, માસનામ જનાર્દન, નક્ષત્રનામ શ્રાવિષ્ઠ પરંતુ પિતાજીને આ પુત્ર અત્યંત પ્રિય હોવાથી ‘‘વલ્લભ’’ નામ રાખ્યું હતું.

ઉપનયન સંસ્કાર :

વિ.સં. ૧૫૪૦ (પાંચમા વર્ષે અથવા કોઈ મતથી આઠમા વર્ષે) ચૈત્ર વદ ૯ ઉપનયન પછી પિતાજી દ્વારા ગાયત્રીમંત્ર, ગોપાલમંત્ર, અષ્ટાક્ષર મંત્ર દીક્ષા મળી હતી. અથર્વવેદ તથા ઉપનિષદીય જ્ઞાન પ્રાપ્ત થયેલું આમ શ્રી લક્ષ્મણ ભટ્ટજી પિતાજી હોવા ઉપરાંત વિદ્યાગુરુજી પણ છે.

વિદ્યાગુરુઓ : શ્રી વિષ્ણુચિત ઉપાધ્યાય, શ્રી તિરુમલ દીક્ષિત, શ્રી નારાયણ દીક્ષિત, શ્રી માધવેન્દ્ર યતિ અને શ્રી માધવાનન્દ યતિ.

બાલ્યકાળમાં અધ્યયન સમયમાંજ કાશીમાં આપશ્રીને પંડિતો દ્વારા ‘‘બાલસરસ્વતી’’ની અને ‘‘વાક્પતિ’’ની પદવી મળેલી.

પિતાજીનો લીલા પ્રવેશ : વિ.સં. ૧૫૪૬ ચૈત્ર વદ - ૯ શ્રી લક્ષ્મણ ભટ્ટજી શ્રી લક્ષ્મણ બાલાજીમાં શૃંગાર સમયે શ્રીવિગ્રહમાં લીન થયા. તેમની સાથે તેમનાં એક પત્ની શ્રી ચલ્લમાગારુજી સતી થયાં.

‘‘આચાર્ય પદવી અને ‘‘કનકાભિષેક’’

રાજા કૃષ્ણદેવને ત્યાં રાજધાની વિદ્યાનગર (વિજયનગર)માં શ્રી વલ્લભે શાસ્ત્રાર્થમાં ભાગ લીધો તે સમયે બધા વિદ્વાનોએ શ્રી વલ્લભના મતને યોગ્ય માની સ્વીકાર કર્યો સભામાં સર્વાનુમતે ‘‘અખંડ ભૂમંડલાચાર્યવર્ચ મહાપ્રભુ શ્રીમદાચાર્ય’’ આ પદવી શ્રી વલ્લભાચાર્યજીને અપાઈ તથા ચૌદ હજાર સુવર્ણમુદ્રાથી ‘‘કનકાભિષેક’’ થયો. તેમાંથી મહાપ્રભુજીએ માત્ર સાત સોના મહોર લીધી, બાકીની સોના મહોરને ચાર ભાગમાં વિભાજિત કરી. વિ.સ. ૧૫૬૫ ફાગણ વદ - ૨નો આ દિવસ તે પ્રસંગે રાજા કૃષ્ણદેવ અને પરિવાર મહાપ્રભુજી શ્રીવલ્લભને શરણે આવ્યા અને સૌ સેવક થયા.

ભારત પરિભ્રમણ : મહાપ્રભુ શ્રી વલ્લભાચાર્યજીએ પગે ચાલીને ભારતવર્ષની ત્રણ વખત પરિક્રમા કરી હતી જેમાં તેમનાં અઢાર વર્ષ વીત્યાં હતાં.

સ્વભૂ, સ્વયંભૂ, વિભુ અને શંભુ જેવા મુખ્ય શિષ્યોને સાથે લઈ આપશ્રી યાત્રામાં પધાર્યા.

યાત્રામાં મહાપ્રભુજી પ્રાયઃ ગામની બહાર મુકામ કરતા અને તે પવિત્ર સ્થળમાં અનુકૂળતા પ્રમાણે શ્રીમદ્ ભાગવતનાં, શ્રીવેદનારાયણનાં, શ્રી વાલ્મીકિ રામાયણનાં પારાયણ કરતા હતા. આ સ્થળ ‘‘શ્રી બેઠકજી’’ના નામથી પ્રસિદ્ધ છે. સમ્પ્રદાયમાં શ્રી મહાપ્રભુજીની આવી ૮૪ બેઠકો છે.

દામોદરદાસ હરસાની, દામોદરદાસ સંભલવાળા, કૃષ્ણદાસ મેઘન, પદ્મનાભદાસ, રાણા વ્યાસ, માધવ ભટ્ટ કાશ્મીરી, ચાચા હરિવંશ તથા અષ્ટસખા પૈકી સૂરદાસ આદિ ચાર કીર્તનકાર શ્રી મહાપ્રભુજીના સેવકો પૈકી અતિ નિકટમાં હતા. જેમના પ્રકટ પ્રસંગો ૮૪ વૈષ્ણવ વાર્તાના નામથી પ્રસિદ્ધ છે. આ સિવાય પણ આપશ્રીના અસંખ્ય સેવકો હતા.

પ્રાય : કાશ્મીરનો પ્રવાસ શ્રીમહાપ્રભુજી કરી શક્યા નથી.

પ્રથમ પરિક્રમામાં શ્રી જગન્નાથપુરી મંદિરમાં મહત્ત્વના ચાર નિર્ણય આપ્યા હતા. ભગવત્સાક્ષાત્કાર થયો. દામોદરદાસને દીક્ષા આપી હતી. શિષ્યો સેવકોને સિદ્ધાંતજ્ઞાન આપ્યું હતું.

બીજી યાત્રા દરમિયાન શ્રી વિક્રલનાથજીએ પંઢરપુરમાં વિવાહની આજ્ઞા આપી. જેથી વિ.સ. ૧૫૫૮ આષાઢ સુદ પના રોજ આપશ્રીનાં શ્રી મહાલક્ષ્મીજી સાથે લગ્ન થયાં. (શ્રી ઠાકોરજીના વિશાળ મંદિરનો પ્રારંભ કર્યો. વિ.સં. ૧૫૫૫માં જે મંદિર બાંધતાં ૨૦ વર્ષ થયાં હતાં.)

ત્રીજી યાત્રામાં કાશીથી પ્રયાણ કર્યું. ભગવદાજ્ઞાથી વ્રજમાં પધારી સેવાનો વિસ્તાર કર્યો. સેવામાં સાચોરા, ગિરનારા અને ઔદિચ્ય વિપ્રોને રાખ્યા. (પુષ્ટિમાર્ગમાં અષ્ટાક્ષરમંત્ર નામદીક્ષા અને બ્રહ્મસંબંધ દીક્ષા એમ બે દીક્ષા છે. નામ દીક્ષા આપવા યોગ્ય સેવકોને પણ આપશ્રીએ અધિકાર આપ્યો હતો.)

પુત્ર પ્રાકટ્ય : વિ.સં. ૧૫૬૭ (વ્રજ આશ્વિન ગુર્જર) ભાદ્રપદ કૃષ્ણ ૧૨ના શ્રી ગોપીનાથજીનું અને વિ.સં. ૧૫૭૨ (વ્રજ પૌષ ગુર્જર) માર્ગશીર્ષ કૃષ્ણ ૯

શુક્રવાર. (તા. ૩૦ નવેમ્બર ૧૫૧૫)ના રોજ શ્રી વિકલનાથજીનું પ્રાકટ્ય થયેલ. સાહિત્યપ્રદાન આપશ્રીએ લખેલ ગ્રંથો પૈકી લગભગ ૩૭ ગ્રંથોનાં નામ મળે છે. આણુભાષ્ય, નિબંધ ત્રણ ભાગમાં, સુબોધિની, ષોડશગ્રંથ, પત્રાવલંબન, અનેક અષ્ટકો, પુરુષોત્તમસહસ્રનામ. ત્રિવિધનામાવલી, પૂર્વ મીમાંસાભાષ્ય, મીમાંસા કારિકાઓ વગેરે સાહિત્ય પ્રદાન કર્યું છે. મહાપ્રભુજીની વેદાન્ત વિચારધારાને ‘‘શુદ્ધદ્વિત વેદાન્ત’’ - ‘‘બ્રહ્મવાદ’’ કહેવાય છે.

સંન્યાસ અને આસુર વ્યામોહ લીલા

આપે સંન્યાસ લીધો ત્યારે ‘‘પૂણનિન્દ’’નામ ધારણ કર્યું હતું. કુટીચક, બહૂદક, હંસાશ્રય અને પરમહંસ કક્ષાઓ પાળી હતી.

બાળકોની અને સેવકોની ઈચ્છાથી આપશ્રી એ શિલા ઉપર ખડીથી ‘‘શિક્ષા શ્લોક’’ લખી ભગવત્સેવામાં રહેવા જણાવ્યું. શ્રી ઠાકોરજીએ પણ તે સમયે પ્રકટ થઈ દોઢ શ્લોક સંભળાવ્યો હતો.

વિ.સં. ૧૫૮૭ આષાઢ સુદ ૨ (કોઈ મત ૩ પણ માને છે) રવિવાર કાશી - ગંગાજલમાં આપશ્રી ઊભા હતા ત્યાંથી તેજ:પુંજ આકાશમાં ભળી ગયો. જેનાં દર્શન લગભગ એક પ્રહર સુધી કાશી નિવાસીઓએ કર્યાનો અભિપ્રાય છે. આને ‘‘આસુરવ્યામોહલીલા’’ કહે છે.

(નોંધ : કેટલાક પ્રસંગોની અલગ અલગ રીતે મહાપુરુષોદ્ધારા રજૂઆત થાય છે જેથી એકવાક્યતા સાધવી મુશ્કેલ થાય છે. સંસ્કૃતના કેટલાક જૂના ગ્રંથોમાં પણ વિક્રમ સંવત કે શક સંવતનો સ્પષ્ટ ઉલ્લેખ મળવો મુશ્કેલ છે. સંપાદક)

II Shree Harihi II

Mahaa Prabhu Shree Vallabhaacharyaaji (A brief Sketch)

(Writer : Shree Niranjana Shastri Umarethwala)

Caste : Brahmin. **Gotra** : Bhaaradwaj **Ved** : Krushna Yajurveda Taittiriya Shaakhaa (Branch) **Kuldev** : Shree Gopal Krushna

Kuldevi : Renuka

Native Place : From ancestors they lived in a small village Kakumbhkar at the bank of river Krushna near the mountain Vyomstambha which is in Andhra Pradesh. Then migrating from there they settled at Kakarwad.

Ancestors : Inheriors of Shree Govindaacharyaaji family of Somayaji Deekshit.

Grandfather : Somayaji Deekshit Shree Balam Bhattji.

Uncle : Shree Janaaradan Bhattji.

Father : Somayaji Deekshit Shree Lakshaman Bhattji.

Mother : Shree Yallamaagaaru and Shree Illamaagaaru (Mother of Shree Maha Prabhuji is Illamagaaru)

Maternal Grandfather : Raajya Purohit of the Kingdom of Vidyaanagar. Shree Susharmaaji of Kaashyapa Gotra.

Brothers & Sisters : (1) Shree Raamkrushna (2) Shree Vallabha (3) Shree RaamChandra (4) Shree Saraswati and (5) Shree Subhadraa.

Birth Place : Village : Raajim, District : Chhattisgarh State : At present this place is known by the name of "Champaaranya".

Birth Date : Vikram Samwat 1535 (Vraj Vaishaakh) Gurjar Chaitra Vad Agiyaarash, Sunday. Some believe he was born in 1529. One research scholar has found the date 29-3-1478.

Name : Dev name : Krushna Prasaad. Masname : Janaardan

Nakshatra name : Sraavishth. But his father loved him so much that he had kept his name 'Vallabha' (loved one)

Upnayan Sanskar : (Thread ceremony) Vikram Samwat 1540 Chaitra Vad Naum (At the age of 5 or some say at the age of 8)

After Upnayan Vidhi (Thread ceremony) Chanting of Gaayatree Mantra, Gopal Mantra and Ashtaakshara Mantra was done by his father. Knowledge of Atharva Veda and Upnishadas was also given by his father Shree Lakshaman Bhattji. Thus his father was also a preceptor too.

Other Preceptors : Shree VishnuChit Upaadhyaya, Shree Tirumal Deekshit, Shree Naarayan Deekshit, Shree Maadhavendra Yati, and Shree Maadhavaanand Yati.

Awards and Honours : During childhood studies he was honoured with the degrees of "Baal Saraswati" and "Vaakpati" by the Sanskrit Scholars of Kaashi.

Leela Pravesh of his parent (Death time) :

On Chairtra Vad Naum Vikram Samwat 1546 his father Shree Lakshman Bhattji (died) became Golokvasi in the place of Shree Lakshman Bhattji at the time of Shrungaar and then Shree Yallamaagaruji became 'Satee' after him.

Degree of Acharya and Kanakaabhishek:

Shree Mahaa Prabhuji took part in debate of religious discussions at Vidyaanagar (Vijaynagar), the kingdom of the king Shree Krushna Devraj and he defeated all the learned persons of other sects and proved his thought (thinking) was right. The judges and the other learned people accepted his views as correct and right and was awarded a degree of "**Akhanda Bhumandalaachaarya Varya**". **Mahaa Prabhu "Shree- Madaachaarya"** and he was also honoured by '**Kanakaabhishek**' with the gift of 14 thousand gold coins. From this amount he took only **SEVEN GOLD COINS** and divided the remaining into four parts (and distributed them among Brahmanas and other persons.) On that auspicious day of Vikram Samwat 1565, Falgun Vad Beeja, the King Krushna Dev and his family became devotees of Shree Mahaa Prabhuji and became his disciples.

Bhaarat Yaatraa : (Pilgrimage of India) Bare footed Shree Mahaa Prabhuji went on pilgrimages three times through whole Bharat (India) during the period of 18 years. He was accompanied by his disciples namely Swabhu, Swayambhu, Vibhu and Shambhu. During the Pilgrimage Shree Mahaa Prabhuji mostly stayed outside the village. At that time according to conveniences and circumstances he preached on various topics of Shreemad Bhaagwat, Shree Ved Narayan, and Shree Valmiki Raamaayana at that pious place. Those pious places where he preached are known as "**Shree Bethakaji**". **There are 84 Bethakajis of Shree Maha Prabhuji in India.**

Daamodardaas Harsaani, Damodardaas Sambhalwala, Krsuhnadas Meghan, Padmnaabhdaas, Raanaa Vyas, Maadhav Bhatt Kaashmiree, Chaachaa Harivansh and out of Ashtasakhaa Surdaas etc four Kirtankaars (songsters) were very close to Shree Maha Prabhuji whose stories are narrated in a book known as "84 stories of Vaishnavas." Except these there were so many other devotees of him. **He could not go on pilgrimage to Kaashmir.**

In the first pilgrimage, he preached four fundamental principles at the temple of Shree Jagannaath Puri. He experienced God-realisation there. He made Daamodardaas his disciple. He taught principles of Vaishnavism to the disciples and devotees.

During the second pilgrimage at Pandharpur the Lord Shree Vitthallnaathji commanded him to marry. So He married with Shree Mahaalaxmiji at Kaashi on Ashaad Sud Paancham, Vikram Samvat 1558. (He put the foundation of the great temple of Shree Thaakorji in V.S. 1555).

Third pilgrimage he started from Kaashi at the command of the Lord Shree Krushna and entered Vraj. He expanded the worshipping of the Lord Shree Krushna. He appointed **Saachoraa, Prashnoraa** and **Audichya Brahmanas** for worshipping and prayer of the Lord Shree Krushna. (There are two kinds of Dikshas in Pushti Maarga, Namely, Ashtaaksharmantra Naam Dikshaa and Brahm Sambadha Dikshaa)

Birth of sons : Shree Gopinaathaji was Born on Gurjar Bhaadrapad Krushna Baarasha V.S. 1567 and Shree Vitthallnaathji was born on Gurjar Margshirsha Krushna Naum, Friday V.S. 1572, dated 30, November, 1515.

Religious Literature : Shree Maha Prabhuji has written so many books on religions but out of these the names of 37 books are available at present. They are Anu Bhashya, Essays (Nibhandha) in three parts, Subhodhini, Shodash Grantha, PatraaValaamban, So many Ashtakaas, Purshottam Sahasra Naam, Trividh Naamaavali, Purva Mimansa Bhashya, Mimansa Kaarikaa etc.

Shree Maha Prabhuji's thought on Vedanta is known as "Shuddhaadwait Vedaanta" - "Brahmhvad".

Sanyaasa and Aasur Vyaamoha Leela :

When Shree Maha Prabhuji took samnyaasa he adopted the name "Purnanaand". Then he followed four stages of Samnyaasa namely, Kutichak, Bahoodak, Hansaashraya and ParamHansa. (and reached the final stage of renunciation abandoning all the worldly affairs, even death.)

At the will of the children and disciples Shree Mahaa Prabhuji wrote 'Shikshaa Shloka' (Final advice) on a stone with a chalk and advised all to remain in worshipping of the Lord Shree Krushna. At that time, the Lord Shree Krushna appeared himself and completed Shree Maha Prabhuji's advice in one and half shloka. He remained as sannyasi for 41 days.

On the auspicious day of Sunday, Ashaadha Shud Beej (some say Treej) V.S. 1587, Shree Mahaa Prabhuji was standing in the river Ganga at Kaashi and was worshipping. At that time the divine light came out from his body and merged into the Supreme light of Para Brahma. The people of Kaashi saw this Vision for three hours, so is the belief. This is called "**Aasur Vyaamona Leela**". (Note : some incidents of the life of Shree Maha Prabhuji are described differently by some writers and time mentioned in different way, hence no uniformity exists Editor.)

॥ श्री हरिः ॥

महाप्रभु श्रीवल्लभाचार्यजी विरचित

श्री षोडशग्रन्थ

लेखन : निरंजन शास्त्री उमरेठवाला

श्री यमुनाष्टकम् से सेवाफलम् तक के “श्रीषोडशग्रन्थ” को वैष्णवीय सृष्टि में “श्रीवल्लभगीता” के नामसे जानते हैं। महाप्रभु श्री वल्लभाचार्यजीके साहित्य को पूर्णवित्ता योगी श्री गोपेश्वरजी चार विभागमें प्रतिवादित करते हुअे आज्ञा करते हैं कि (१) ब्रह्मसूत्र अणुमान्य में आधिभौतिक मतका (२) निबन्ध में आध्यात्मिक मतका (३) श्री सुबोधिनीजी में आधि दैवक मतका व (४) श्री षोडशग्रन्थों में स्वमतका दर्शन कराया है। इन चारों साहित्यको एतन्मार्गीय विद्वान् महानुभावोंने अणुभाष्यको तामस, निबन्धको राजस, सुबोधिनी जीको सात्विक एवं षोडशग्रन्थोंको निर्गुण साहित्य के रूपमें बताया है। महाप्रभु श्री वल्लभाचार्यजीने श्री पुरुषोत्तमसहस्रनाम, त्रिविध नामावली, कइ स्तोत्र, भागवत अनुक्रमणिका आदि साहित्यभी आपश्रीने प्रदान किया है। यहाँ प्रस्तुत विषय श्री षोडशग्रन्थ है। इन ग्रन्थों की प्रेरणा महाप्रभुजीने कहांसे प्राप्त कि व किस सेवकके निमित्त ग्रन्थ हमें प्राप्त हुआ इस विषयमें समाधान इस प्रकार है कि श्रीमद् भागवत के १२ स्कंध व ब्रह्मसूत्रके चार अध्याय मिलाकर सोलह की संख्या होती है। वहाँ से प्रेरणा पाकर श्री महाप्रभुजीने पुष्टिसृष्टिको इन ग्रन्थों का प्रदान किया है। श्री हरिरायजी महाप्रभु इन षोडशग्रन्थों को महाप्रभु श्री वल्लभाचार्यजी स्वरूप ही मानते हुए “करमन श्री वल्लभ अंगत ध्यान” पद में “रसिक” उपनामसे बताते हैं।

“श्रीषोडशग्रन्थ” में २२१-१/२ (दोसो साडीएक्कीस) श्लोक प्राप्त होते हैं कहीं आधे श्लोक को पूर्ण श्लोक माना गया है।

(१) श्री यमुनाष्टक :

नवश्लोक इस स्तोत्र में हैं। श्रीमद् भागवत के पंचमस्कंध के आधार पर श्री यमुनाष्टकम् की रचना हुई व यह ग्रन्थ श्री परमानन्ददासजी को दिया था। श्री यमुनाष्टकम् के पठनसे प्राप्त होनेवाले पांच फलोंका उल्लेख नवमें श्लोक में बताये गये हैं। श्रीयमुनाजीकी अष्टसिद्धियोंका व अष्टअैश्वर्योका निरूपण इस स्तोत्रमें है। इस ग्रन्थको महाप्रभुश्री वल्लभाचार्यजीके “दक्षिण अंग” भावपक्षमें माना गया है।

(२) श्री बालबोध :

साडीउन्नीस श्लोक के इस ग्रन्थका आधार ब्रह्मसूत्रका प्रथमाध्यायसे लिया गया है अम्बाला के श्री नारायणदास कायस्थ को यह ग्रन्थ दिया था। इस ग्रन्थ में चार पुरुषार्थ - सविशेष मोक्ष पुरुषार्थकी चर्चा है। इस ग्रन्थ को श्री महाप्रभुजी का “श्री मुखारविंद” माना गया है।

(३) श्री सिद्धान्त मुक्तावली :

एक्कीसश्लोक के इस ग्रन्थकी प्रेरणा ब्रह्मसूत्र के द्वितीयाध्यायसे श्री महाप्रभुजीने प्राप्त की थी व श्री अच्युतदास सनोदियाको यह ग्रन्थ दिया था। भगवत्सेवा करनेका स्व सिद्धान्तका प्रतिपादन किया है। इस ग्रन्थको श्री महाप्रभुजी के “हृदय” मानते हैं।

(४) श्री पुष्टिप्रवाह मर्यादाभेद :

साडी पच्चीस श्लोक के इस ग्रन्थका आधार श्रीमद् भागवतके तृतीय स्कंधसे लिया गया है। जीवों की क्रिया औसे जीवोंके परिचय दिये गये हैं। विद्वान् आचार्यों का मानना है कि यह ग्रन्थ अपूर्णरूपसे हमें प्राप्त हुआ है। ग्रन्थ किसको दिया उसका निर्देश अप्राप्त है। इस ग्रन्थको महाप्रभु श्री वल्लभाचार्यजीकी “दक्षिणभुजा” माना गया है।

(५) श्री सिद्धान्तरहस्य :

इस ग्रन्थ में साडेआठ श्लोक हैं श्रीमद् भगवत के षष्ठस्कंध पोषणलीला के आधारपर यह ग्रन्थ रचा गया है। ब्रह्मसंबंधका भगवदादेश इस ग्रन्थ में बोधित है। श्री दामोदरदास हरसानीको यह ग्रन्थ श्रीमदाचार्यचरण द्वारा दीया गया था। असमर्पित त्याग, सामिभुक्त समर्पण आदि महत्वके विषयोकी आज्ञा इसमें है। महाप्रभु श्री वल्लभाचार्यजीका “दक्षिणचरण” इस ग्रन्थको माना गया है।

(६) श्री नवरत्न :

इसग्रन्थमें नव श्लोक हैं जो श्रीमद् भागवतके नवमस्कंधके आधारसे लिखे गये हैं। श्री गोविन्द दुबे को यह ग्रन्थ महाप्रभुजीने दिया था। प्रत्येक कार्यमें भगवदिच्छाका महत्व मानते हुए “श्रीकृष्णः शरणंमम” मंत्रका जप करनेका आदेश दिया गया है। श्रीमहाप्रभुजीका “वामाऊरु” इस ग्रन्थ को मानते हैं।

(७) श्री अन्तःकरण प्रबोध :

साडेदशश्लोक के इस ग्रन्थ की प्रेरणा श्रीमहाप्रभुजीने ब्रह्मसूत्र के तृतीयाध्यायसे प्राप्त की है। अपने अन्तःकरण को व इस निमित्त अपने निजी सेवकोके अन्तःकरणको संबोधित किये हैं। निर्दोष व श्रेष्ठ एक ही तत्त्व श्रीकृष्णउपास्य है। भगवदाज्ञा पालन को श्रेष्ठ कर्तव्य मानते हुए जीवन व्यतीत करने का आदेश इस ग्रन्थ में है। निश्चितता को प्राप्त करने के लिये यही श्रेष्ठ प्रकार कहा गया है। यह ग्रन्थ श्री महाप्रभुजीकी “नाभि” स्वरूप माना है।

(८) श्री विवेकधैर्याश्रय :

श्रीमद्भागवत सप्तमस्कंध आधारित १७ श्लोकोका यह ग्रन्थ है जो महाप्रभु श्री वल्लभाचार्यजीने अपने सेवक श्री अच्युतदास सारस्वतको विवेक धैर्य एवं आश्रयका स्वरूप समझानेके लिये दिया था। यहग्रन्थ श्री महाप्रभुजीकी “वामभुजा” है।

(९) श्रीकृष्णाश्रय :

ग्यारह श्लोक के यह श्रीकृष्णाश्रय ग्रन्थका आधार श्रीमद्भागवत द्वादशस्कंधसे प्राप्तकरके

श्रीमहाप्रभुजी कलिदोष निवृत्तिके लिये भगवान् श्रीकृष्ण का आश्रय निरूपण करते हैं। अपने सेवक श्री बुलामिश्र को यह ग्रन्थ दिया था। यह ग्रन्थ श्रीमहाप्रभुजीका “वामचरण” है।

(१०) श्रीचतुःश्लोकी :

श्रीमद् भागवतके चतुर्थस्कंधसे प्रेरणा प्राप्त करके चतुःश्लोकी ग्रन्थ निर्माण किया गया है व श्री महाप्रभुजीने चार पुरुषार्थोंका इसग्रन्थमें निरूपण किया है। श्रीराणाव्यासकी यह ग्रन्थ दिया था। यह ग्रन्थ श्री महाप्रभुजीका दक्षिण अंग माना गया है।

(११) श्रीभक्तिवर्धिनी :

श्रीमद् भागवत अष्टमस्कंधसे प्रेरणा पाकर श्रीमहाप्रभुजीने ग्यारह श्लोकके इस ग्रन्थको बताया है। भक्ति प्रवृद्ध होने का प्रकार, बीजभाव दृढ होनेसे अलौकिक लाभोंका वर्णन यह सिद्धांत निःशङ्क है कि श्री हरि सदासर्वदा स्वभक्तोंका रक्षण करते ही हैं। श्री महाप्रभुजीने भगवदशास्त्रका गूढ तत्त्वका निरूपण भी यहाँ किया है एवं इसका सम्यक् प्रकारसे अभ्यास करनेवालोंका भगवान्में दृढप्रीति - रति होती है। श्री भगवान्दास भीत्तरीयाको श्रीमहाप्रभुजीने कृपा करके यह ग्रन्थ दिया था। यह ग्रन्थ श्री महाप्रभुजीका “दक्षिण ऊरु” अंग माना गया है।

(१२) श्रीजलभेद :

एकवीस श्लोक के इस ग्रन्थ की प्रेरणा श्री महाप्रभुजीने श्रीमद् भागवत द्वितीय स्कंधसे प्राप्त की है। श्रीकृष्ण यजुर्वेद तैत्तिरीय शाखा संहिता का ७, प्र. ४, अ. १२ में “कूप्याभ्यः स्वाहा” से “सर्वाभ्यः स्वाहा” मंत्र में जलके बीस भेद बताये गये हैं वैसे भगवद् कथा गान करनेवाले वक्ताओंके भी भेद बताये गये हैं यह ग्रन्थ श्रीमहाप्रभुजीने किसको दिया इसका कोई स्पष्ट उल्लेख नहि मिलता है। यह ग्रन्थ श्रीमहाप्रभुजीका “कंठ” स्थान माना गया है।

(१३) श्री पंचपद्यानि :

श्रीमद् भागवत प्रथमस्कंधसे प्रेरणा प्राप्त कर के श्री महाप्रभुजीने हमें पांच श्लोका यह ग्रन्थ दीया है जलभेद ग्रन्थ में वक्ताओंके प्रकार बताये वैसे यहां पंचपद्यानि ग्रन्थमें कथा श्रवण कर्ता श्रोताओंके प्रकार बताये गये हैं। पुष्टिभक्त श्रोता एक प्रकारका व मर्यादामार्गीय श्रोता तीन प्रकारके कुल मिलाके चार प्रकारके श्रोताओंकी कक्षा बताई है। यह ग्रन्थ किसको दिया था उसका भी उल्लेख अप्राप्त है। यह ग्रन्थ श्री महाप्रभुजीका “वामअंग” है।

(१४) श्री संन्यासनिर्णय :

श्रीमद् भागवत के एकादश स्कंध से इस ग्रन्थ की प्रेरणा प्राप्त कि जिसमें बावीस श्लोक है। आजीवन सेवा ही करनी चाहिए या शास्त्र आज्ञानुसार संन्यास भी लेना चाहिए ? अथवा संन्यास लेना या नहीं लेना ? इस निर्णय हेतु यह ग्रन्थ लिखा गया है इस प्रकारका अनुमान विद्वज्जन करते हैं। श्री नरहरि संन्यासी के लिये (अथवा यह भी संभव है कि श्री महाप्रभुजीने स्वतः के लिये) इस ग्रन्थ बताया हो या इस ग्रन्थका विचार किया हो।

(१) कर्मयोगमें कलियुगमें संन्यास बाधक है क्याकि अग्निहोत्रमें ही संन्यास माना गया है (२) साधन अवस्था में भक्तिमार्ग में श्रवणादि भक्ति प्रकार के लिये संन्यास सुखदायक नहीं है। किन्तु फलदशामें विरहानुभवके लिये भगवदाज्ञा हो तो संन्यास लेना इस प्रकार श्री वल्लभाचार्यजी “इति मे मतिः” कहते हैं। महाप्रभु श्री वल्लभाचार्यजीने त्रिदंड संन्यास लिया था एक मास अनशनव्रत आठ दिन मौनव्रत एव इष्ट चिंतन करते हुए ४२ में दिन “आसुरव्यामोहलीला” सिद्ध की थी। यह ग्रन्थ श्रीमहाप्रभुजीका “भाल” माना गया है।

(१५) श्रीनिरोधलक्षण :

इस ग्रन्थमें बीस श्लोक है श्रीमद् भागवत दशमस्कंध से इस ग्रन्थकी प्रेरणा प्राप्त हुई माना जाता है। प्रत्येक व्यक्ति के लिये संन्यास सिद्ध होना असंभवसा है इस परिस्थिति में लौकिक अहन्ता ममताकी निवृत्तिपूर्वक, सेवामय-भगवन्मय अवस्था में रहेना यही “भक्तिमार्गीय निरोध” है। यही विषयका इसग्रन्थमें प्रतिपादन किया गया है। श्री राजादुबे एवं श्री माधो दुबेको महाप्रभुजीने यह ग्रन्थ दिया था। यह ग्रन्थ श्री महाप्रभुजीका “मस्तक” स्वरूप माना गया है।

(१६) श्री सेवाफल :

इस ग्रन्थ में साडे सात श्लोक है। श्रीमहाप्रभुजीने इस ग्रन्थ की प्रेरणा ब्रह्मसूत्र के चोथे अध्यायसे प्राप्त कि है एवं यह ग्रन्थ श्री विष्णुदास छीपाको दीया था। इस ग्रन्थ में सेवाका स्वरूप, सेवाका फल, सेवामें आते विघ्न एवं उन विघ्नोंका निवारण बताये गये हैं। भक्त की स्वतः की कक्षा इस ग्रन्थके द्वारा जानी जा सके यह इस ग्रन्थ में कहा गया है। यह ग्रन्थ श्री महाप्रभुजीका “वामअंग” माना गया है।

श्रीषोडशग्रन्थ संकलनका उपरोक्त एक क्रम है। किसी भी ग्रन्थ के विषय में “अनुबंध चतुष्टय” सोचना आवश्यक है।

(१) विषय (२) अधिकारी (३) संबंध एवं (४) प्रयोजन (१) विषय स्वस्वसिद्धांत विनिश्चय (२) अधिकारी जिज्ञासुभक्त (३) संबंध - विषयकथनसे प्रतिपाद्य - प्रतिपादकत्व संबंध (४) प्रयोजन - गुप्त, अस्फुट, अवशिष्ट होते हुए भी ग्रन्थों में फलश्रुति ही प्रयोजन है।

श्री महाप्रभुजीके सिद्धांतोंको आत्मसात करने के लिये श्री षोडशग्रन्थों का मूल संस्कृत श्लोक पारायण अति उपयोगी सिद्ध होगा। साथमें श्री वल्लभाष्टकम्, श्री सप्तश्लोकी एवं श्री सर्वोत्तमस्तोत्र पारायण करने से अलौकिक स्वानुभव सिद्ध होगा यह निःशंका बात है। निष्काम भावसे पाठ करने से भगवत्कृपायुक्त अलौकिक आनन्दानुभूति सिद्ध होगी। “किमलभ्यं भगवति प्रसन्ने श्री निकेतने”।

“हंसनीरक्षीर न्यायसे इस ग्रन्थ को स्वीकार करें।”

निरंजन शास्त्री उमरेठवाला

२, देवकृपा, सीटीबैंक के सामने, एस. वी. रोड, बोरीवली (पश्चिम)

मुम्बई - ४०० ०९२.

फोन : (९१-२२) २८०५१७३९ - २८९९३३२६ फेक्स ०/०. ९१-२२-२८६४०८७६

मोबाईल : ९८२०८२६७७७

Email : krushnadutt@hotmail.com

મહાપ્રભુ શ્રી વલ્લભાચાર્યજી - વિરચિત શ્રીષોડશગ્રન્થ લેખન : નિરંજન શાસ્ત્રી ઉમરેઠવાળા

શ્રી યમુનાષ્ટકથી લઈ શ્રી સેવાકલ સુધીના સોળ ગ્રન્થોને “શ્રીવલ્લભ - ગીતા” નામથી વૈષ્ણવો જાણે છે. મહાપ્રભુ શ્રી વલ્લભાચાર્યજીના સાહિત્યને “પૂર્ણવિતા યોગી શ્રી ગોપેશ્વરજી ચાર વિભાગમાં પ્રતિપાદિત કરતાં આજ્ઞા કરે છે કે (૧) બ્રહ્મસૂત્રભાષ્યમાં આચાર્યશ્રીએ આધિભૌતિક મતનું નિરૂપણ કર્યું છે, (૨) શ્રી નિબંધમાં આધ્યાત્મિક મતનું, (૩) શ્રી સુબોધિનીજીમાં આધિદૈવિક મતનું અને (૪) શ્રી ષોડશગ્રન્થમાં સ્વમતનું દર્શન કરાવ્યું છે. અહીં લખેલ આ ચાર ક્રમને એતન્માર્ગીય વિદ્વાન મહાનુભાવો આજુભાષ્યને તામસ, નિબંધને રાજસ, સુબોધિનીને સાત્ત્વિક અને ષોડશગ્રન્થને નિર્ગુણ સાહિત્ય તરીકે ઓળખાવે છે. આ ઉપરાંત શ્રી પુરુષોત્તમસહસ્રનામાવલી, ત્રિવિધનામાવલી, સ્તોત્રો, ભાગવત - અનુક્રમણિકા આદિ સાહિત્ય પણ આપશ્રીએ આપેલ છે. હાલ અહીં પ્રસ્તુત વિષય શ્રીષોડશગ્રન્થ છે. શ્રીવલ્લભાચાર્યજીએ ક્યાંથી પ્રેરણા પ્રાપ્ત કરી અને કેવી રીતે કોને નિમિત્ત બનાવી ગ્રન્થ આપણને આપ્યો એ વિગત જાણવા જેવી છે, જે માટે થોડું વિચારી લઈએ. શ્રીમદ્ભાગવતના બાર સ્કંધ અને બ્રહ્મસૂત્રના ચાર અધ્યાય મળી સોળની સંખ્યાના આધારે આપણને આ ગ્રન્થો મળ્યા છે, જેને શ્રી હરિરાયજી મહાપ્રભુ શ્રી વલ્લભાચાર્યજીનું સ્વરૂપ જ માને છે.

શ્રી ષોડશગ્રન્થમાં ૨૨૧ ૧/૨ બસો સાડા એકવીસ શ્લોકો પ્રાપ્ત થાય છે, ક્યાંક અડધા શ્લોકને આખા પણ ગણી લીધા છે.

(૧) “શ્રી યમુનાષ્ટક” : નવ શ્લોક. શ્રીમદ્ભાગવતના પંચમ સ્કંધ ઉપરથી રચના થઈ. શ્રી પરમાનંદદાસજીને આ ગ્રન્થ આપેલો. આનાથી પાંચ ફલ પ્રાપ્ત થાય છે, જે નવમા શ્લોકમાં છે. આઠ સિદ્ધિઓ અને આઠ ઐશ્વર્યનું નિરૂપણ કરેલ છે. આ ગ્રન્થને શ્રીમહાપ્રભુ વલ્લભાચાર્યજીનું “શ્રી દક્ષિણઅંગ” ભાવપક્ષે માનવામાં આવે છે.

(૨) “શ્રીબાલબોધ” : સાડાઓગણીસ શ્લોક. બ્રહ્મસૂત્રના પહેલા અધ્યાય ઉપરથી રચના થઈ. શ્રીનારાયણદાસ કાયસ્થને આ ગ્રન્થ આપેલો. ચાર પુરુષાર્થ અને મોક્ષની ચર્ચા છે. આ ગ્રન્થ શ્રીમહાપ્રભુજીનું “શ્રી મુખારવિંદ” મનાય છે.

(૩) “શ્રી સિદ્ધાન્ત મુક્તાવલિ” : એકવીસ શ્લોક. બ્રહ્મસૂત્રના બીજા અધ્યાય ઉપરથી રચના થઈ. શ્રી અચ્યુતદાસ સનોદિયાને આ ગ્રન્થ આપેલો. ભગવત્સેવા કરવારૂપી સ્વસિદ્ધાન્તપ્રતિપાદન કરેલ છે. આ ગ્રન્થ શ્રીમહાપ્રભુજીનું “હૃદય” મનાય છે.

(૪) “શ્રીપુષ્ટિપ્રવાહમર્યાદાલેહ” : સાડીપચીસ શ્લોક. શ્રીભાગવત ત્રીજાસ્કંધ ઉપરથી પ્રેરણા પ્રાપ્ત થયેલ છે. જીવની ક્રિયાથી જીવોનો પરિચય આપેલ છે. વિદ્વાન આચાર્યો માને છે કે આ ગ્રન્થ આપણને અપૂર્ણ મળ્યો છે. ગ્રન્થ કોને આપ્યો એ માહિતી પ્રાપ્ત થતી નથી. આ ગ્રન્થ શ્રીમહાપ્રભુજીની “દક્ષિણ ભુજા” મનાય છે.

(૫) “શ્રીસિદ્ધાન્તરહસ્ય” : સાડાઆઠ શ્લોક છે. શ્રી ભાગવત ષષ્ઠસ્કંધ પોષણલીલા ઉપરથી આ ગ્રન્થ રચાયો છે. બ્રહ્મસંબંધનો ભગવદાદેશ આ ગ્રન્થમાં બોધિત છે. શ્રીદામોદરદાસ હરસાનીને આ ગ્રન્થ શ્રીમહાપ્રભુજીએ આપેલો છે. અસમર્પિતત્યાગ, સામિભુક્તસમર્પણ આદિ મહત્ત્વના વિષયોની એમાં આજ્ઞા છે. આ ગ્રન્થ શ્રી મહાપ્રભુજીનું “દક્ષિણ ચરણ” છે.

(૬) “શ્રીનવરત્ન” : શ્લોક નવ છે. શ્રીભાગવત નવમસ્કંધ ઉપરથી. શ્રી ગોવિન્દ દુબેને આ ગ્રંથ આપેલ છે. પ્રત્યેક કાર્યમાં ભક્તોને ભગવદિચ્છાનું મહત્ત્વ તથા અષ્ટાક્ષરમંત્ર જપ હમેશાં જપવાનો આદેશ છે. આ ગ્રન્થ શ્રીમહાપ્રભુજીનાં “વામ ઊરુ” છે.

(૭) “શ્રીઅન્તઃકરણપ્રબોધ” : સાડાદસ શ્લોક છે. બ્રહ્મસૂત્રના ત્રીજા અધ્યાય ઉપરથી પ્રેરણા પ્રાપ્ત કરેલ. શ્રીવલ્લભાચાર્યજીએ પોતાના જ અન્તઃ-કરણને સંબોધેલ છે. શ્રી કૃષ્ણ જ શ્રેષ્ઠ અને નિર્દોષ ઉપાસ્ય તત્ત્વ છે. ભગવદાજ્ઞાપાલનને શ્રેષ્ઠ કર્તવ્ય માની સમર્પિત જીવન જીવવાનો આદેશ છે. નિશ્ચિંત થવાનો જીવ માટે આ જ શ્રેષ્ઠ પ્રકાર કહ્યો છે. આ ગ્રન્થ શ્રીમહાપ્રભુજીનાં “નાભિ” છે.

(૮) “શ્રી વિવેકધૈયાશ્રય” : સત્તર શ્લોક છે. શ્રી ભાગવત સપ્તમસ્કંધ ઉપરથી મહાપ્રભુજી આ ગ્રન્થ આપે છે. વિવેક, ધૈર્ય અને આશ્રયનું સ્વરૂપ બતાવેલ છે. શ્રીઅચ્યુતદાસ સારસ્વતને આ ગ્રન્થ આપેલો. આ ગ્રંથ શ્રીમહાપ્રભુજીનાં “વામ ભુજા” છે.

(૯) “શ્રીકૃષ્ણાશ્રય” : અગિયાર શ્લોક છે. કલિદોષનિવૃત્તિ - અર્થે ભગવદાશ્રયનું નિરૂપણ કરેલ છે. શ્રીબુલા મિશ્રને આ ગ્રન્થ આપેલો છે. આ ગ્રંથ શ્રીમહાપ્રભુજીનું “વામ ચરણ” છે.

(૧૦) “શ્રી ચતુઃશ્લોકી” : ચાર શ્લોક છે. શ્રી ભાગવત ચતુર્થસ્કંધ ઉપરથી પ્રેરણા પ્રાપ્ત થતાં આ ગ્રન્થનું નિર્માણ કર્યું છે. શ્રીરાણાવ્યાસને આ ગ્રન્થ આપેલો. ચાર પુરુષાર્થનું નિરૂપણ કરેલ છે. આ ગ્રન્થ શ્રીમહાપ્રભુજીનું “દક્ષિણ અંગ” છે.

(૧૧) “શ્રીભક્તિવર્ધિની” : અગિયાર શ્લોક છે. શ્રી ભાગવત અષ્ટમ સ્કંધ ઉપરથી રચના થયાનું મનાય છે. ભક્તિ પ્રવૃદ્ધ થવાનો પ્રકાર, બીજભાવ દઢ થવાથી અલૌકિક લાભનું વર્ણન. શ્રીહરિ સ્વભક્તોનું સર્વત્ર રક્ષણ કરે જ, જેમાં શંકાનું કારણ જ નથી એમ શ્રી મહાપ્રભુજી કહે છે. ભગવત્-શાસ્ત્રનું, ગૂઢ તત્ત્વ નિરૂપણ કર્યું છે, તથા આનો સારી રીતે અભ્યાસ કરનારને ભગવાનમાં દઢ પ્રીતિ - રતિ થાય છે. શ્રીભગવાનદાસ ભિતરિયાને આ ગ્રન્થ આપેલો. આ ગ્રંથ શ્રી મહાપ્રભુજીનાં “દક્ષિણ ઊરુ” છે.

(૧૨) “શ્રીજલભેદ” : એકવીસ શ્લોક છે. શ્રીભાગવત સ્કંધ બીજમાંથી આ ગ્રંથ આપેલો છે. શ્રીકૃષ્ણ યજુર્વેદ તૈત્તિરીય શાખા સંહિતા કાં ૭, પ્ર. ૪, અ-૧૨માં “કૂપ્યાભ્યઃ સ્વાહા” થી “સર્વાભ્યઃ સ્વાહા”માં જણાવ્યા પ્રમાણે જલના વીસ ભેદ પ્રમાણે વક્તાઓના પણ ભેદ બતાવ્યા છે. આ ગ્રન્થ કોને આપ્યો એનો કોઈ સ્પષ્ટ ઉલ્લેખ અપ્રાપ્ય છે. આ ગ્રન્થ શ્રી મહાપ્રભુજીનું “કંઠ” સ્થાન છે.

(૧૩) “શ્રીપંચપદ્યાનિ” : શ્લોક પાંચ છે. શ્રી ભાગવત પ્રથમ સ્કંધ ઉપરથી આ ગ્રન્થ આપણને શ્રીમહાપ્રભુજી આપે છે. શ્રીજલભેદમાં કેવા વક્તા પાસેથી કથા શ્રવણ કરવી એ બતાવી શ્રોતાઓના પ્રકારમાં પુષ્ટિભક્ત શ્રોતા એક પ્રકારનો અને મર્યાદામાર્ગીય શ્રોતા ત્રણ પ્રકારના મળી ચાર પ્રકારના શ્રોતાની કક્ષાઓ બતાવે છે. આ ગ્રન્થ પણ કોને આપ્યો એનો કોઈ સ્પષ્ટ ઉલ્લેખ અપ્રાપ્ય છે. આ ગ્રન્થ શ્રીમહાપ્રભુજીનું “વામ અંગ” છે.

(૧૪) “શ્રીસંન્યાસનિર્ણય” : બાવીસ શ્લોકો છે. આજીવન સેવા જ કરવી કે શાસ્ત્રોમાં કહ્યા પ્રમાણે સંન્યાસ લેવો ? અથવા સંન્યાસ લેવો કે ન લેવો ? આના નિર્ણય માટે આ ગ્રન્થ લખાયેલો છે. શ્રીભાગવત એકાદશ સ્કંધમાંથી આ ગ્રન્થની પ્રેરણા પ્રાપ્ત થયાનું મનાય છે. શ્રી નરહરિ સંન્યાસીને ઉદ્દેશીને આ ગ્રન્થ રચ્યો છે તથા તેમને કહ્યો છે. (કદાચ આ ગ્રંથ મહાપ્રભુજીએ પોતાને માટે પણ વિચાર્યો હોવાની શક્યતા છે.)

(૧) કર્મમાર્ગમાં કલિયુગમાં સંન્યાસનો બાધ છે, કારણ અગ્નિહોત્રને જ સંન્યાસ માન્યો છે. (૨) ભક્તિમાર્ગમાં સાધન અવસ્થામાં શ્રવણાદિ ભક્તિપ્રકાર માટે સંન્યાસ સુખકારક નથી, પરંતુ ફલદશામાં ભગવદાજ્ઞા થાય તો વિરહાનુભવ માટે સંન્યાસ લેવો, આમાં શ્રી વલ્લભાચાર્યજી “ઈતિ મે મતિઃ” એમ કહે છે. આપશ્રીએ ત્રિદંડ સંન્યાસ લીધો હતો. એક માસનું અનશનવ્રત, આઠ દિવસ મૌન રાખેલું અને ઈષ્ટચિંતન કરતાં સંન્યાસના ૪૧મા દિવસે “આસુરવ્યામોહલીલા” સિદ્ધ કરેલ. આ ગ્રન્થ શ્રીમહાપ્રભુજીનું “ભાલ” છે.

(૧૫) “શ્રીનિરોધલક્ષણ” : વીસ શ્લોકો છે. શ્રીભાગવત દશમ સ્કંધમાંથી આ ગ્રન્થની પ્રેરણા થયાનું મનાય છે. સંન્યાસ દરેકને સિદ્ધ ન થાય ત્યારે લૌકિકની અહંતા અને મમતાની નિવૃત્તિપૂર્વક, લૌકિક વ્યવહારની સફળતા નિષ્ફળતા છોડી સેવામય ભગવન્મયદશામાં રહેવું એ જ ભક્તિમાર્ગીય “નિરોધ” છે. આ પ્રતિપાદ્ય વિષય ગ્રન્થમાં છે. શ્રીમહાપ્રભુજીએ રાજા દુબે અને માધો દુબેને આ ગ્રન્થ આપેલો. આ ગ્રન્થ શ્રીમહાપ્રભુજીના “મસ્તક” સ્વરૂપ માનેલો છે.

(૧૬) “શ્રી સેવાફલ” : સાડાસાત શ્લોક છે. બ્રહ્મસૂત્રના ચોથા અધ્યાય ઉપરથી આ ગ્રન્થ પ્રાપ્ત થયાનું મનાય છે. શ્રીવિષ્ણુદાસ છીપાને શ્રી મહાપ્રભુજીએ આ ગ્રન્થ આપેલો છે. આ ગ્રન્થમાં સેવાનું સ્વરૂપ, સેવાનું ફલ, સેવામાં આવતાં વિઘ્નો અને સેવામાં આવતાં વિઘ્નોનાં નિવારણ બતાવ્યાં છે તથા ભક્તની પોતાની કઈ કક્ષા છે એ પણ જાણી શકે એમ આ ગ્રન્થમાં કહેલું છે. આ ગ્રન્થ શ્રી મહાપ્રભુજીનું “વામ અંગ” છે.

શ્રી ષોડશગ્રન્થના સંકલન માટે ઉપર લખ્યાનો એક ક્રમ પ્રસિદ્ધ છે. કોઈ પણ ગ્રન્થ માટે ચાર બાબતનો વિચાર કરવો જરૂરી હોય છે, જેને “અનુબંધ ચતુષ્ટય” કહેવાય છે: (૧) વિષય, (૨) અધિકારી, (૩) સંબંધ અને (૪) પ્રયોજન. વિષય સ્વસિદ્ધાન્તવિનિશ્ચય. અધિકારી જિજ્ઞાસુ ભક્તો. સંબંધ વિષયના કથનથી (સંબંધથી) પ્રતિપાદ્ય - પ્રતિપાદકત્વ સંબંધ. પ્રયોજન ગુપ્ત, અસ્કુટ, અવશિષ્ટ છે છતાં પણ ફલશ્રુતિ એ પ્રયોજન છે. હંસનીરક્ષીર ન્યાયથી ગુણગ્રાહી જનો આને સ્વીકારશે એવી આશા છે.

શ્રીષોડશગ્રન્થનો પાઠ શ્રી વલ્લભાચાર્યજીના સિદ્ધાંતો સમજીને આચારમાં મૂકવામાં ખૂબ ઉપયોગી થશે. આની સાથે જો શ્રીસર્વોત્તમસ્તોત્ર, શ્રી વલ્લભાષ્ટક અને શ્રી સપ્તશ્લોકીનો પાઠ કરવામાં આવે તો એનો સ્વાનુભવ કંઈક જુદો હશે. ફલની આશા રાખી પાઠ કરવા કરતાં નિર્વ્યાજ પ્રેમથી પાઠ કરવાનો આનંદ અલૌકિક હશે. પ્રભુકૃપા પહેલું ફળ અને લૌકિક ઈચ્છા બીજું ફળ છે. પહેલું ફળ જ શ્રેષ્ઠ છે. અસ્તુ.

નિરંજન શાસ્ત્રી ઉમરેઠવાળા

૧, દેવકૃપા ૧લે માળે, સ્ટાર એપાર્ટમેન્ટની બાજુમાં, સીટી બેંક સામે,

એસ.વી. રોડ, સીમ્પોલી સીગ્નલ પાસે,

બોરીવલી(પશ્ચિમ) મુંબઈ-૪૦૦ ૦૬૨. ભારત

ફોન : ૯૧-૨૨-૨૮૦૫૧૭૩૯ - ૨૮૯૯૩૩૨૬

મોબાઈલ : ૯૮૨૦૮૨૬૭૭૭

ફેક્સ : ૦/૦. (૯૧-૨૨) ૨૮૬૪૦૮૭૬

Email : krushnadutt@hotmail.com

SHREE SHODASH GRANTHAS OF MAHAAPRABHU SHREEVALLABHAACHAARYAJI

(An introduction by Niranjan Shastri Umarethwala)

A composition of Shree Shodash Granths (Sixteen books) beginning from Shree Yamunaashtaka to the last book Shree Sevaa Fal is known as "Shree Vallabha Geeta" by Vaishnavas (devotees of the Lord Shree Krushna or Shree Vishnu). The learned Scholar Yogi Shree Gopeshwarji divides the philosophical discussion (religious literature) of Maha Prabhu Shree Vallabhaachaaryaji into four groups as per his religious thinking and mentions that Shree Mahaprabhuji has discussed- 1. His material thinking (Aadhi bhautik) in Brahma Sutra Bhaashya 2. In Essays, his spiritual thinking (Adhyaatmik) 3. In Subodhini, his divine thinking (Aadhi Daivik) and 4. He has expressed his own empirical thinking in Shodash Grantha. Above mentioned four orders are differently named by Vaishnav Scholars : (1) Brahma Sutra Bhaashya (Anu Bhaashya) as Tamas (2) Essays as Rajas (3) Subodhini as Satvik and (4) Shodash Grantha as Nirgunas modes (Gunas) of Prakrti (Maya).

In addition to these, Shree Mahaprabhuji has written Shree Purushottam Sahasra Naamaavalee, Trividh Naamaavalee, hymns (Stotras), Shreemad Bhaagavat Synopsis, etc.

At this stage, the subject matter is Shree Shodash Grantha. First it is very interesting to know that from where and how Shree Mahaprabhuji got the inspiration and to whom it is addressed and written these granthas, hence let us first quench our thirst of curiosity to know about the source. There are twelve Skandhas (Volumes) of Shreemad Bhaagavat and four parts (Padas) of Brahma Sutra. From the combination of these Sixteen, we have received Shodash Grantha as a replica. Shree Hariraayaji believes that this Shodash Grantha is a manifestation of Mahaprabhu Shree Vallabhaachaaryaji. There are two hundred twenty one and half shlokas (hymns) in Shodash Grantha. Somewhere half hymn is considered as a whole hymn.

1. Shree Yamunaashtaka :

There are nine Shlokas in it. Shree Mahaprabhuji got inspiration from fifth Skandha of Shreemad Bhaagavat. This grantha (book) is addressed to Shree Paramaanandadaasji. We get five fruits which are mentioned in the ninth shloka. Eight achievements and eight kinds of treasures are also referred. This grantha is believed as "Shree Dakshin Ang" (right organ) of Shree Maha Prabhuji.

2. Shree Baalbodh :

There are nineteen and half Shlokas in it. Shree Mahaprabhuji got the inspiration from first Part (Pad) of Brahma Sutra. It is addressed to Shree Naarayandas Kaayastha. There is a discussion about four purushaarthas (fortunes). 1. Dharma 2. Artha 3. Kaama and 4. Moksha and liberation(mukti). It is called as "Shree Mukhaarvind" (mouth) of Shree Maha Prabhuji.

3. Shree Siddhaantaa Muktaavali:

There are twenty one shlokas in it. He got the inspiration from the second part (pad) of Brahma Sutra. It is addressed to Shree Achyutdaas Sanodhiya. Shree Maha Prabhuji has recounted his own experience of worshipping Shree Lord Krushna. It is called as "Hrudaya" (heart) of Shree Maha Prabhuji.

4. Shree Pushti Pravaaha Maryaadaa Bhed :

There are twenty five and half shlokas in it. He got the inspiration from third Skandha of Shreemad Bhaagavat. The existence of Jiva (embodied soul) is explained through the action (karma) of Jiva. Scholars believe that this grantha which we have received is incomplete. The information to whom it is addressed is not available. It is called "Dakshin Bhuja" (right arm) of Shree Mahaprabhuji.

5. Shree Siddhaanta Rahasya :

There are eight and half shlokas in it. He got the inspiration from the Sixth Skandha "Poshan Leela" (sport of sustenance) of Shreemad Bhaagavat. How the relationship between Brahma (the Supreme soul) and Shiva (embodied soul) is maintained, is explained in it. It is addressed to Shree Daamodardaas Harsaani. The subjects such as renunciation, dedication of devotees of Shree Krishna etc are discussed and demanded to follow in practice. It is called "Dakshin Charan" (Right leg) of Shree Mahaprabhuji.

6. ShreeNavratna :

There are nine shlokas in it. He got the inspiration from the ninth Skandha of Shreemad Bhaagavat. It is addressed to Shree Govind Dube. It is commanded that each and every action of the devotee (doer) is the desire of Shree Krishna and one has to understand its importance with dedication and it is said that one should always recite "Shree Krishna Sharanam Mama" - ashtaakshar mantra (eight letters slogan). It is called "Vaam Uru" (left thigh) of Shree Mahaprabhuji.

7. Shree AntahKaran Prabodh :

There are ten and half shlokas in it. He got the inspiration from third part of Brahma Sutra. He has addressed it to himself. Only Shree Krishna is the Supreme Soul and Unique to be considered as the creator of this Universe and worthy of worship. It is explained that the Command of Shree Krishna is the best act of the human being and to live a dedicated life is the best solution to remain in service of Shree Krishna. It is called "Naabhi" (navel) of Shree Mahaprabhuji.

8. Shree Viveka Dhairyaashraya :

There are seventeen shlokas in it: He got the inspiration from Seventh Skandha of Shreemad Bhaagavat. The forms of Vivek (intelligence) dhairya (forbearance) and ashraya (shelter) are

described in it. It is addressed to Shree Achyutdaas Saaraswat. It is called "Vam Bhuja" (left arm) of Shree Maha Prabhuji.

9. Shree Krushnaashraya :

There are eleven shlokas in it. It is better to take the shelter of Shree Krishna to save us from the evils of the task of Kali is described in it. It is addressed to Shree Bulaa Mishra. It is called "Vam Charan" (left leg) of Shree Mahaprabhuji.

10. Shree Chatuhushloki :

There are four Shlokas in it. He got the inspiration from fourth skandha of Shreemad Bhaagavat. It is addressed to Shree Raanaa Vyaas. Four Purusharthas (fortunes) dharma, artha, kama and moksha are discussed in it. It is called "Dakshin Ang" (right organ) of Shree Mahaprabhuji.

11. Shree Bhakti Vardhini :

There are eleven shlokas in it. He got the inspiration from eighth skandha of Shreemad Bhaagavat. In this book Shree Mahaprabhuji has said that as the devotion of the devotee in Shree Krishna increases and the root of the need of devotion in Shree Krishna becomes affirm, the devotee realises the spiritual gain himself and experiences presence of god in himself. Shree Krishna always protects his devotees in any circumstances everywhere. There should be no doubt about this fact in the mind of the true devotee. This assurance is given by Shree Maha Prabhuji by his own experience. The secret significance of Shreemad Bhaagavat is described in it. A devotee who studies regularly and puts preaching in practice, binds himself in love of Shree Krishna and gets permanent peace.. It is addressed to Shree Bhagavaandaas Bhitariya. It is called "Dakshin uru" (Right thing) of Shree Mahaprabhuji.

12. Shree Jalbhed :

There are twenty one shlokas in it. He got the inspiration from second skandha of Shreemad Bhaagavat. As per Shree Krishna Yajurveda Taitariya branch Sanhita Kaarika 7, Prakaran, 4, Adhayay, 12, from Koopabhyah Swaha to Sarva Bhyah Swaha, there are 20 different kinds of jal (water), that is described in it, so are the different kinds of speakers, orators or preachers. To whom it is addressed is not mentioned. It is called "Kanth" (throat) of Shree Mahaprabhuji.

13. Shree Panch Padyaani :

There are five shlokas in it. He got the inspiration from first Skandha of Shreemad Bhaagavat. Who should be the speaker of Shreemad Bhaagvat is shown in Shree Jalbhed: now in this book he has mentioned four kinds of listeners such as one kind of Pushtimargiya and three kinds of a Maryadaamaargiya. To whom it is addressed, is not available. It is called "Vam Ang" (left organ) of Shree Mahaprabhuji.

14. Shree Samnyaas Nirnaya:

There are twenty two shlokas in it. To worship the Lord Shree Krushna

throughout the life or to be samnyasi (sage) as mentioned in Vedas or to take samnyaas or not ? How to take decision in this matter is discussed in it. He got the inspiration from eleventh Skandha of Shreemad Bhaagavat. It is addressed to Shree Narhari Samnyasi and referred to him.

(1) Not to be Samnyasi in the age of Kali is said in karma marga (Path of action), because Samnyas is only for Agnihotra Brahman. (2) In Bahktimaarga, to be Samnyasi is not only good for getting Knowledge through reading, listening and reciting for the devotee. But when the devotee falls in true love of the Lord Shree Krushna and desires to get absorbed in him and if there is a will of Shree Krushna to make free the devotee from the bonds of the worldly affairs - at this stage of maturity it is better to take Samnyas. "Iti Me Matihi" (this is my opinion) is said by Shree Maha Prabhuji-through his own experience. He himself has taken "Tridanda Samnyas", living one month without food and water, not to speak a single word for eight days and completely absorbing mind in the meditation of Shree Krishna and finally he merged with Shree Krishna. It is called "Aasur Vyaamoha Leela". This Grantha is said to be as "Bhaal" (Face or forehead) of Shree Mahaprabhuji.

15. Shree Nirodh Lakshan :

There are twenty shlokas in it. He got the inspiration to write this from tenth Skandha of Shreemad Bhaagavat. Everyone cannot reach the stage of Samnyas (sage), at that time the devotee of Shree Krushna should be engrossed in worshipping him leaving the success or failure of worldly transactions and be free from ego and affection (mam) is the main principle of Bhakti marg and that is called "Nirodh" (complete absorption in the Absolute). This is the subject matter of this book. It is addressed to Shree Raja Dube and Madho Dube. It is called as "Mastaka" (Head) of Shree Mahaprabhuji.

16. Shree Sevaa Falam :

There are Seven and half Shlokas in it. He got the inspiration from fourth part of Brahma Sutra. It is addressed to Shree Vishnudaas Chhipaa. In this book, form of worshipping (Seva), traits of worshipping, obstacles and difficulties in worshipping, and removal of all obstacles are described. It is also mentioned that the devotee himself comes to know that at what stage he has reached and would get the mercy of Shree Krishna. It is called as "Vam Ang" (left organ) of Shree Mahaprabhuji.

This is the system of writing of Sixteen Granthas as mentioned in Vedlic literature. It was very essential to keep in mind four fundamental principles before writing any book of religion in Sanskrit at that time. This style of writing is called "Anubandh Chatushtya" namely-(1) subject matter (2) right person (3) relation and (4) purpose.

The subject matter of these Granthas is to establish his own opinion, right person is a curious devotee, relation is explanation of principles and establishment of the true impression upon the mind of the devotee about the lord Shree Krushna and purpose is secret

and sacred, still result or success is sure at the final stage. This is the aim or goal of the Shodash Grantha it is to achieve the salvation (mukti) from this transient world and to meet and merge with Shree Krishna.

It is hoped that the scholars would accept this view with great nobility and rationalisation. The recitation of Shodash Grantha would enable one to understand the principles of Shree Mahaprabhuji. In addition to these, if the recitation of Shree Sarvottam Stotra, Shree Vallabhashtaka, and Shree Sapta Shloki is there, it would realise the magic of self experience and it would be vivid.

It would be great pleasure (rapture) to recite these books everyday without keeping the desire of material gain (fruit) in the mind of the devotee. The grace of god is the main achievement and the material gains are the secondary fruits.

Niranjan Shaastri Umarethwala

1, Dev Krupa, First Floor,

Opp. City Bank

S. V. Road, Borivali (West)

Mumbai-400 042.

Telephone : (91-22) 28051739 - 28993326

Mobile : 9820826777

Fax No. c/o. 91-22-28640876

Emil : krushnadutt@hotmail.com

॥ श्रीहरिः ॥

श्रीषोडशग्रन्थ श्रीमद्वल्लभाचार्यजीना स्वरूपमां भावपक्षथी

आश्रय पद

कर मन श्रीवल्लभ अंगन ध्यान ।

वाम चरण “कृष्णाश्रय” होय के

दक्षिण चरण “सिद्धान्त” बखान ॥१॥

वाम ऊरु “नवरत्न” कहिये ।

दक्षिण ऊरु “भक्तिवर्धिनी” जान ।

वाम भुजा “विवेकधैर्याश्रय” जानिके

दक्षिणभुजा “पुष्टिप्रवाहमर्यादा” जान ॥२॥

नाभि “अन्तःकरण” कहिये,

“सिद्धान्तमुक्तावली” हृदय आन ।

“बालबोध” श्रीमुखारविन्द में,

“जलभेद” कंठ कर गुनगान ॥३॥

“संन्यासनिर्णय” भालजु झलके,

मस्तक “निरोध” प्रमाण ।

(“यमुनाष्टक” चतुःश्लोकी” दक्षिण अंग

वामअंग “सेवाफल” अरु “पंचपद” मान)

नित्य प्रति क्षण क्षण शरण कीजे,

“रसिक” श्री वल्लभ जान ॥४॥

॥ શ્રીહરિઃ ॥

શ્રીષોડશગ્રન્થ શ્રીમદ્વલ્લભાચાર્યજીના સ્વરૂપમાં ભાવપક્ષથી
આશ્રય પદ

કર મન શ્રીવલ્લભ અંગન ધ્યાન ।
વામ ચરણ ‘‘કૃષ્ણાશ્રય’’ હોય કે
દક્ષિણ ચરણ ‘‘સિદ્ધાન્ત’’ બખાન ॥૧॥
વામ ઊરુ ‘‘નવરત્ન’’ કહિયે ।
દક્ષિણ ઊરુ ‘‘ભકિતવર્ધિની’’ જાન ।
વામ ભુજા ‘‘વિવેકધૈર્યાશ્રય’’ જાનિકે
દક્ષિણ ભુજા ‘‘પુષ્ટિપ્રવાહમર્યાદા’’ જાન ॥૨॥
નાભિ ‘‘અન્તઃકરણ’’ કહિયે ।
‘‘સિદ્ધાન્તમુક્તાવલી’’ હૃદય આન ।
‘‘બાલબોધ’’ શ્રી મુખારવિન્દ મેં
‘‘જલભેદ’’ કંઠ કર ગુનગાન ॥૩॥
‘‘સંન્યાસનિર્ણય’’ ભાલજી ઝલકે
મસ્તક ‘‘નિરોધ’’ પ્રમાણ ।
(‘‘યમુનાષ્ટક’’ ‘‘ચતુઃશ્લોકી’’ દક્ષિણ અંગ
વામ અંગ ‘‘સેવાફલ’’ અરુ ‘‘પંચપદ્ય’’ માન)
નિત્ય પ્રતિ ક્ષણ ક્ષણ શરણ ફીજે
‘‘રસિક’’ શ્રી વલ્લભ જાન ॥૪॥

॥ SHREE HARIHI ॥

SHREE SHODASHGRANTHA
SHREEMAD VALLABHAACHAARYAJINAA
SVARUPAMAAN BHAVPAKSHTHI
AASHRAYA PAD

KAR MANA SHREE VALLABH ANGAN DHYAAN I
VAAMCHARANA "KRUSHNAASHRAYA" HOY KE
DAXIN CHARANA "SIDDHHANTA" - BAKHAAN ॥ 1 ॥
VAAM OORU "NAVRATNA" KAHIIYE
DAXIN OORU 'BHAKTI VARDHINI' JAAN I
VAAM BHUJAA 'VIVEKA DHAIRYAASHRAYA' JANIKE
DAXIN BHUJAA "PUSHTIPRAVAHMARYADAA" JAAN ॥2॥
NAABHI "ANTAHAKARANA" KAHIIYE
"SIDDHANT MUKTAVALI" HRUDAYA AAN I
"BAALBODH" SHREE MUKHAARVIND MEN
"JALBHED" KANTH KAR GUNGAAN ॥ 3 ॥
"SAMNYAAS NIRANAY" BHAALJU JHALKE
MASTAK "NIRODHA" PRAMAAN
("YAMUNAASHTAK" "CHATUHUSHLOKEE" DAXIN ANG
VAAM ANG "SEVAAFAL" ARU "PANCHPADYA" MAAN)
NITYA PRATI KXAN KXAN SHARAN KEEJE
"RASIK" SHREE VALLABH JAAN ॥ 4 ॥

DR. K. K. SHASTREE

Name : Prof. (Dr.) Keshavram
Kasheeram Shastree
(Bambhania)

Birth Place : Mangrol-Sorath (Dist. Junagadh,
State Gujarat - Bharat)

Birthday : 28th July, 1905

Qualification : (1) Bombay University, Matriculated 1922
(2) Sanskrit-Madhyama in Kaavya-Puraana-Paali
(3) Vidyavaachaspati (Sanskrit), 1966
(4) Padmashree (Linguistics & Grammar), 1976
(5) Mahaamahimopaadhyaaya (Sanskrit), 1977
and 1983
(6) Doctor of Letters, Saurashtra University, 1992
(7) Brahmarshi - 1996
(8) Prabhas - Ratna - 2001.

Publications : (1) Brihad Gujarati Kosha, Vols. 1 & 2
(2) Vanaushadhi Kosha (Sanskrit, in 10
languages including Latin and English)
(3-6) Four works on Guj. linguistics, Language,
Grammar and Medieval Guj. Literature.
(7) Shatashlokee Geetaa (Ur-Geetaa)
(International Research Sanskrit Work.)
(8) Jaya-samhitaa of 8800 stanzas, extracted
from Mahaabhaarata, (International Sanskrit
Research Work)
(9) Bhaarata-samhitaa (i.e. Ur-Mahabhaarata)
of 24,000 stanzas, extracted from MBH
(International Sanskrit Research) in Press
(10) Shree Bhaagavata Puraana, a critical edition
in Sanskrit (International work of merit.
Co-editor) in Press.
(11) Urdu-Gujarati Kosh.

Medals : (1) Ranajitram Gold Medal of Gujarat
Sahitya Sabha. Ahmedabad.
(2) Gokani Gold Medal of Gujarat Itihas Parishad.
(3) Guj. Research Society Bronze Medal.
(4) Nadiad Pushtimaargeeya Pustakaalaya Gold Medal.

Achievements : (1) Guided more than 1000 students, preparing
for M.A. in the subject of Gujarati.
(2) Guided 19 students preparing for Ph. D. in the
subject of Gujarati and still guiding more.

॥ श्रीहरिः ॥

॥ श्रीकृष्णाय नमः ॥ श्रीगोपीजनवल्लभाय नमः ॥

॥ श्रीगुरुचरणकमलेभ्यो नमः ॥

॥ श्रीप्रातःस्मरणम् - श्रीमंगलाचरणम् ॥

श्रीगोवर्धननाथपादयुगलं हैयंगवीनप्रियं
नित्यं श्रीमथुराधिपं सुखकरं श्रीविठ्ठलेशं मुदा ।
श्रीमद्द्वारवतीशगोकुलपती श्रीगोकुलेन्दुं विभुं
श्रीमन्मन्मथमोहनं नटवरं श्रीबालकृष्णं भजे ॥१॥

॥ श्रीहरिः ॥

॥ श्रीकृष्णाय नमः ॥ ॥ श्रीगोपीजनवल्लभाय नमः ॥

॥ श्री गुरुरक्षकमलेभ्यो नमः ॥

॥ श्रीप्रातःस्मरणम् - श्रीमंगलाचरणम् ॥

श्रीगोवर्धननाथपादयुगलं हैयंगवीनप्रियं
नित्यं श्रीमथुराधिपं सुखकरं श्रीविठ्ठलेशं मुदा ।
श्रीमद्द्वारवतीश - गोकुलपती श्रीगोकुलेन्दुं विभुं
श्रीमन्मन्मथमोहनं नटवरं श्रीबालकृष्णं भजे ॥१॥

॥ SHREE HARIHI ॥

॥ SHREE KRUSHNAAYA NAMAH ॥

॥ SHREE GOPEEJANA VALLABHAAYA NAMAH ॥

॥ SHREE GURUCHARANA KAMALEBHYO NAMAH ॥

॥ SHREE PRAATAH SMARANAM ॥

॥ SHREE MANGALAACHARANAM ॥

Shree Govardhananaatha paadaYugalam Haiyangavinapriyam
Nityam ShreeMathuraadhipam sukhakaram,

Shree Vitthalesham mudaa ।

Shreemad Dwaaravateesha Gokulpatee

Shree Gokulendum vibhum

Shree Manmanmathamohanam Natavaram

Shree Baalakrushnam Bhaje ॥१॥

भावार्थ : श्री गोवर्धन नाथजी के उभय चरण कमल का, तथा नवनीत प्रियजी का,
नित्य सुख देने वाले श्री मथुरानाथजी का, हर्ष पूर्वक श्री विठ्ठलनाथजी का, श्री
द्वारिकानाथजीका, श्री गोकुल नाथजी का प्रभू श्री गोकुलचन्द्रमाजी का, नटवर लालजी का
श्री मदनमोहनजी का और श्री बालकृष्णजी का मैं भजन करता हूं ॥२॥

ભાવાર્થ : શ્રી ગોવર્ધનનાથજીના (બન્ને) ચરણકમલ, શ્રી નવનીતપ્રિયજી, નિત્યસુખ આપનારા શ્રી મથુરાનાથજી, હર્ષ પૂર્વક શ્રી વિઠ્ઠલનાથજી, શ્રી દ્વારિકાનાથજી, શ્રી ગોકુલનાથજી, શ્રી ગોકુલચન્દ્રમાજી શ્રી મદનમોહનજી શ્રી નટવરલાલજી અને શ્રી બાલકૃષ્ણ (લાલજી)નું હું ભજન કરું છું. (૧)

Worship Shri Nathji's lotus feet and worship young Navanit Priyaji, who gives fresh butter, Worship the enternal Shri Mathuradhish, a giver of pleasure, and worship the happy Shri Vitthales. Adore Shri Dwarkadhish as well as the powerful Moon of Gokul, Chandramaji, Worship Madan Mohanji, the enchanter of even Cupid. Worship Krishna as Natvaram and Shri Bal Krushna, (1)

શ્રીમદ્વલ્લભવિઠ્ઠલૌ ગિરિધરં ગોવિન્દરાયાભિધં
શ્રીમદ્બાલકકૃષ્ણગોકુલપતી નાથં રઘૂણાં તથા ।
एवं श्रीयदुनायकं किल घनश्यामं च तद्वंशजान्
कालिन्दीं स्वगुरुं गिरिं गुरुविभून् स्वीयप्रभूंश्च स्मरेत् ॥२॥
શ્રીમદ્વલ્લભવિઠ્ઠલૌ ગિરિધરં ગોવિન્દરાયાભિધં
શ્રીમદ્બાલકકૃષ્ણગોકુલપતી નાથં રઘૂણાં તથા ।
એવં શ્રીયદુનાયકં કિલ ઘનશ્યામં ચ તદ્વંશજાન્
કાલિન્દીં સ્વગુરું ગિરિં ગુરુવિભૂન્ સ્વીયપ્રભૂંશ્ચ સ્મરેત્ ॥૨॥

Shree MadVallabh Vitthalau Giridharam Govindaraayaabbhidham
Shri MadBaalkakrushna-Gokulpatee Natham Raghoonaam tathaa ।
Evam Shree Yadunaayakam Kil Ghanashyaamam Cha
Tadvanshajaan
Kaalindeem Swagurum Girim Guruvibhoon SviyaPrabhoomscha
Smaret ॥ 2 ॥

ભાવાર્થ : શ્રી મદ્વલ્લભાચાર્યજી અને શ્રી વિઠ્ઠલનાથજી એવં શ્રી ગિરિધરજી શ્રી ગોવિન્દ રાયજી, શ્રી બાલકૃષ્ણજી શ્રી ગોકુલનાથજી, શ્રી રઘુનાથજી શ્રી યદુનાથજી, શ્રી ઘનશ્યામજી એવં આપ શ્રી કે વંશ મેં ઉત્પન્ન હોને વાલે સમસ્ત ગોસ્વામી બાલકોં કા, શ્રી યમુનાજી, અપને ગુરુદેવ શ્રી ગિરિરાજજી, અપને ગુરુદેવ કે સેવ્ય સ્વરૂપ તથા અપને સેવ્ય સ્વરૂપ શ્રી ઠાકુરજી કા સ્મરણ કરે ॥૩॥

ભાવાર્થ : શ્રીમદ્ વલ્લભાચાર્યજી (મહાપ્રભુજી), શ્રી વિઠ્ઠલનાથજી (શ્રી ગુંસાઈજી), શ્રી ગિરિધરજી, શ્રી ગોવિન્દરાયજી, શ્રી બાલકૃષ્ણજી, શ્રી ગોકુલનાથજી, શ્રી રઘુનાથજી, શ્રી ઘનશ્યામજી તથા આપશ્રીના વંશમાં પ્રકટ થયેલા ગોસ્વામિ બાળકો શ્રી યમુનાજી પોતાના ગુરૂદેવજી, શ્રી ગિરિરાજજી ગુરૂદેવજીના સેવ્ય સ્વરૂપ તથા પોતાના સેવ્ય શ્રી ઠાકોરજીના સ્વરૂપને સ્મરણ કરવું. (૨)

Remember Shri Vallabhacharya, his son Shri Vitthalnathji as well as his seven sons, Shri Giridhar, Shri Govinda, Shri Bal Krushna, Shri Gokulnath, Shri Ranghunath, Shri Yadunath and Shri Ghyanshyam. Remember their lineages, Yamunaji, your own guru, the blessed mountain Giririraj as well as the Krushna, your guru, worships. Remember your own Krushna, the one you serve. (2)

ચિન્તાસંતાનહન્તારો યત્પાદામ્બુજરેણવઃ ।
સ્વીયાનાં તાન્નિજાચાર્યાન્ પ્રણમામિ મુહુર્મુહુઃ ॥૩॥
ચિન્તાસન્તાનહન્તારો યત્પાદામ્બુજરેણવઃ ।
સ્વીયાનાં તાન્નિજાચાર્યાન્ પ્રણમામિ મુહુર્મુહુઃ ॥૩॥

Chintaasantaanahantaaro yatpaadaambujrenavah ।

Sveeyaanaam taan nijaachaaryaan pranamaami muhumuhuhu ॥3॥

ભાવાર્થ : જિનકે ચરણ કમલ કે રજકણ અપને સેવકોં કે ચિન્તા સમૂહ કો નાશ કરને વાલે હૈં ઉન અપને આચાર્ય ચરણ શ્રી મદ્વલ્લભાચાર્ય જી કો મેં બારમ્બાર પ્રણામ કરતા હૂં । (૩)

ભાવાર્થ : જેમના ચરણ કમલનીરજ નિજભક્તોની ચિન્તાઓની પરંપરાઓને હણનાર છે. તે અમારા આચાર્યચરણ મહાપ્રભુજીને વારંવાર નમસ્કાર કરું છું. (૩)
I bow again and again to my Acharya, Shrimad Vallabhacharya, The dust from His lotus feet removes all anxieties from His disciples (3)

यदनुग्रहतो जंतुः सर्वदुःखातिगो भवेत् ।
तमहं सर्वदा वन्दे श्रीमद्वल्लभनन्दनम् ॥४॥
यदनुग्रहतो जन्तुः सर्वदुःखातिगो भवेत् ।
तमहं सर्वदा वन्दे श्रीमद् वल्लभनन्दनम् ॥४॥

Yadanugrahato jantuhu sarvaduukhaatigo bhavet ।

Tamaham sarvadaa vande shreemad - Vallabhanandanam ॥4॥

ભાવાર્થ : જિનકી કૃપા સે જીવ સર્વ પ્રકાર કે દુઃખોં કો ઉલ્લંઘન કરને વાલા હોતા હૈં ઉન શ્રી મદ્વલ્લભાચાર્યજી કે પૂર્વ શ્રી વિઠ્ઠલનાથજી શ્રી ગુસાઈજી કો સદેવ વન્દના કરતા હૂં । (૪)

ભાવાર્થ : જેમની કૃપાથી જીવ દરેક પ્રકારના દુઃખોનું ઉલ્લંઘન કરે છે તે શ્રી વલ્લભાચાર્યનંદન શ્રી વિઠ્ઠલનાથજી શ્રી ગુંસાઈજીને હું સર્વદા વન્દન કરું છું. (૪)
I always bow to the feet of Shri Vallabhacharya's son, Shri Vitthalnathji, With his grace all the woes of the people are removed. (4)

अज्ञानतिमिरान्धस्य ज्ञानांजनशलाकया ।
चक्षुर्मुनीलितं येन तस्मै श्रीगुरवे नमः ॥५॥
अज्ञानतिमिरान्धस्य ज्ञानांजनशलाकया ।
यक्षुर्मुनीलितं येन तस्मै श्रीगुरवे नमः ॥५॥

Agnaanatimiraandhasya gnaanjanashalaakayaa ।

Chakshurunmeelitam yena tasmai shree gurave namah ॥ 5 ॥

ભાવાર્થ : જિન ગુરુદેવને જ્ઞાન રૂપી અંજન શલાકા દ્વારા અજ્ઞાન રૂપ અંધકાર સે અન્ધે એસે મેરે નેત્રોં કો ખોલા હૈં ઉન ગુરુદેવ કો મેરા પ્રણામ હો । ॥૪॥

ભાવાર્થ : જે ગુરૂદેવજીએ જ્ઞાનરૂપ અંજનશલાકા દ્વારા અજ્ઞાનરૂપ અંધકારથી આંધળા એવા મારા નેત્રોંને ખોલનાર ગુરૂદેવજીને પ્રણામ કરું છું. (૫)

I bow to the guru who has applied the remedy of knowledge to my eyes and has thus removed the darkness of ignorance. (5)

नमामि हृदये शेषे लीलाक्षीराब्धिशायिनम् ।
लक्ष्मीसहस्रलीलाभिः सेव्यमानं कलानिधिम् ॥६॥
नमामि हृदये शेषे लीलाक्षीराब्धिशायिनम् ।
लक्ष्मीसहस्रलीलाभिः सेव्यमानं कलानिधिम् ॥६॥

Namaami hrdaye sheshe lilaaksheeraabdhishaayinam ।

Lakshmeesahasraleelaabhihi sevyamaanam kalaanidhim ॥6॥

भावार्थ : लीला रूप क्षीर समुद्र में हृदयरूपी शेषशय्या पर शयन किये हुये और हजारों (सहस्र) : लक्ष्मीयों की लीला से सेवित, कलाओं के निधिरूप ऐसे पूर्ण पुरुषोत्तम श्री कृष्ण को मैं नमन करता हूँ । (६)

भावार्थ : लीला रूप क्षीरसागरमां हृदयरूप शेषशय्या उपर शयन करता हुआ लक्ष्मीओं द्वारा लीलायी सेवायेला कलाओंना निधि (लंकार) रूप (अर्थात् पूर्ण पुरुषोत्तम श्री कृष्णयन्त्र) प्रभुने हुं नमन करूँ । (६)

I bow to Shri Krushna, an ocean of divine potency who is served by thousands of Laxmis all engaged in his lila. They all rest within the limitless heart that contains the milky and nectarine ocean of lila. (6)

चतुर्भिश्च चतुर्भिश्च चतुर्भिश्च त्रिभिस्तथा ।

षड्भिर्विराजते योऽसौ पंचधा हृदये मम ॥७॥

यतुर्भिश्च यतुर्भिश्च यतुर्भिश्च त्रिभिस्तथा ।

षड्भिर्विराजते योऽसौ पंचधा हृदये मम ॥७॥

Chaturbhischa Chaturbhischa Chaturbhischa Tribhistathaa ।

Shadbhir Viraaajate Yosau Panchadhaa Hrudaye Mama ॥ 7 ॥

भावार्थ : श्री भद्रभागवत दशम स्कन्ध के जन्म प्रकरण के चार अध्यायों से तामस प्रकरण के सात-सात अध्यायों के प्रमाण, प्रमेय, साधन और फल मिलाकर २८ अध्यायों से, राजस प्रकरण के सात-सात अध्यायों के प्रमाण, प्रमेय साधन और फल मिलाकर २८ अध्यायों के द्वारा तथा सात्विक प्रकरण में सात-सात अध्यायों के प्रमेय साधन और फल मिलाकर २१ अध्यायों के द्वारा एवं अन्तिम गुण प्रकरण में ऐश्वर्य, यश, श्री, वीर्य, ज्ञान और वैराग्य इन ६ गुणवाले ६ अध्यायोंसे श्रीमद् भागवत के दशमस्कंधके रूपमें जो भगवान् बिराजमान हैं वे भगवान् पांच प्रकारसे मेरे हृदयमें बिराजमान हों ।

भावार्थ : (१) यतुर्भिश्च (श्रीमद् भागवतदशमस्कंधना प्रकरणद्वयाय प्रमाणे) जन्मप्रकरण प्रकरणना यार अध्याय (२) यतुर्भिश्च तामस प्रकरणना सातसात अध्यायना यार प्रकरण प्रमाण, प्रमेय, साधन अने इलना मणीने २८ (अष्टावीस) अध्यायथी, (३) यतुर्भिश्च राजस प्रकरणना यार प्रकरण सातसात अध्यायथी प्रमाण प्रमेय साधन अने इलना मणीने अष्टावीस (२८) अध्यायथी अने (४) सात्विक प्रकरणना सात सात अध्यायना प्रमेय, साधन अने इलना मणीने अष्टावीस (२९) अध्यायथी अन्तिम गुण प्रकरणना ऐश्वर्य, वीर्य, यश, श्री ज्ञान अने वैराग्य आ छ गुणवाणा छ अध्यायथी श्रीमद् भागवतना दशमस्कंधना रूपमां बिराजमान छे अर्थात् भगवान् पांच प्रकरणथी (यतुर्भिश्च, यतुर्भिश्च, यतुर्भिश्च त्रिभिः तथा षड्भिः आभ मणी पांच प्रकरणथी) मारा हृदयमां बिराजमान छे । (७)

I bow to the five parts of the Shrimad Bhagavatam's tenth canto. There are the four chapters of Shri Krushna's birth, the four portions of His tamas lila, the four portions of His rajas lila, the three portions of His sattvic lila as well as the six chapters that show His divine virtues. (7)

॥ इति प्रातःस्मरणं - मंगलाचरणं समाप्तम् ॥

॥ इति प्रातः स्मरणं - मंगलाचरणं हिन्दी - गुजराती भाषान्तर समाप्तम् ॥

॥ Iti Praatahsmaranam-Mangalaacharanam Samaaptam ॥

॥ अथ श्रीवल्लभाष्टकम् ॥

स्रग्धरावृत्त-छंद

श्रीमद्वृन्दावनेन्दुप्रकटितरसिकानन्दसन्दोहरूप-
स्फूर्जद्रासादिलीलामृतजलधिभराक्रान्तसर्वोऽपि शश्वत् ।
तस्यैवात्मानुभावप्रकटनहृदयस्याज्ञया प्रादुरासीद्
भूमौ यः सन्मनुष्याकृतिरतिकरुणस्तं प्रपद्ये हुताशम् ॥१॥

॥ अथ श्रीवल्लभाष्टकम् ॥

स्रग्धरावृत्त-छंद

श्रीमद्वृन्दावनेन्दुप्रकटितरसिका नन्दसन्दोहोऽपि -
स्फूर्जद्रासादिलीलामृतजलधिभराक्रान्तसर्वोऽपि शश्वत् ।
तस्यैवात्मानुभाव - प्रकटनहृदयस्याज्ञया प्रादुरासीद्
भूमौ यः सन्मनुष्याकृतिरतिकरुणस्तं प्रपद्ये हुताशम् ॥१॥

॥ ATHA SHREE VALLABHAASHTAKAM ॥

Sragdharaavrutta - Chhanda

Shrimadvrundaavanenduprakatitarasikaanandasandoharoop-
sfoorjadraasaadileela mrutajaladhibharaa kraantasarvopishashvat ।
Tasyaivaatmaanubhaava-prakatanahrudayesyagnayaa
Praduraaseed
Bhumau yah sanmanushyaakrutiratikarunastam prapadye
hutaasham ॥ 1 ॥

भावार्थ : श्री वृन्दावनचन्द्र प्रकटित रसिकानन्द के समूह रूप एवं रास आदि लीलाओं के अमृत सागर से जिनके सब अंग परिपूर्ण हैं वे अपने हृदयस्थ लीलाओं का अनुभव प्रकट करने के लिए, प्रभु की आज्ञा से इस पृथ्वी मण्डल में मानव रूप धारण करके प्रकट हुए उन अति दयालु वैश्वानर अग्निदेवकी मैं शरण हूँ (१)

भावार्थ : श्री वृन्दावनना यन्द्र श्री कृष्णयन्द्र भगवाने प्रकट करेला रसिक भक्तोभां आनन्दना होइनउपे भिराजती रास वगेरे लीलाओना अभृतसागरना समूहथी भरेलां सर्व श्री अंगो होवा छतां तेमनी पोतानी ज लीला शक्तिओने प्रकट करवानी ध्येछावाणा श्री कृष्णानी आज्ञाथी, भूमि उपर सुंदर मनुष्य आकृति वाणा, अत्यंत करुणामय, श्री आचार्यवर्य प्रकट थया. ते अग्नि स्वर्प श्री भलाप्रभुजने शरणे जाउ छुं. (१)

I am taking refuge unto the most compassionate Reverend Shree Vallabhacharyaji, handsomely personified as the divine fire, who came to life at the wish of Shree Krishnachandra - the moon of Vrindavan. However, Shree Krishna possessed all encompassing extremities of the ocean of nectar of his various splendid charismatic activities (Leela), which were endeared by his beloved disciples. (1)

नाविर्भूयान्द्रवांश्चेदधिधरणितलं भूतनाथोदितास -

न्मार्गध्वान्तान्धतुल्या निगमपथगतौ देवसर्गेऽपि जाताः ।

घोषाधीशं तदेमे कथमपि मनुजाः प्राप्नुयुर्नैव दैवी

सृष्टिर्व्यर्था च भूयान्निजफलरहिता देव वैश्वानरैषा ॥२॥

नाविर्भूयाद् भवांश्चेदधिधरणितलं भूतनाथोदितासन् -
मार्गध्वान्तान्धतुल्या निगमपथगतौ देवसर्गेऽपि जाताः ।
घोषाधीशं तदेमे कथमपि मनुजाः प्राप्नुयुर्नैव दैवी
सृष्टिर्व्यर्था च भूयान् निजफलरहिता देव वैश्वानरैषा ॥२॥

Naavirbhooyaad bhavaanshchedadhidharanitalam bhootanathoditasan-
Maargadhvaantaandhatulya, Nigamapathagatau, devasargepi jaataha ।
Ghoshaadheesham Tademe, kathamapi manujaaha,
praapnuyurnaiva Daivee
Srutirvyarthaa cha bhooyaannijafalarahitaa, deva
Vaishvaanaraishaa ॥ 2 ॥

भावार्थ : हे वैश्वानर प्रभु ! यदि आप इस भूतलपर प्रकट न होते तो यह वैदिक सृष्टि और दैवी सृष्टि के मनुष्य भी अन्ध के समान भूतनाथ के प्रकट किये हुए मार्ग के अनुगामी होते एवं ब्रजराज कुमार की प्राप्ति हमें किसी प्रकार से भी नहीं होती, तब यह देवी सृष्टि अपना फल न मिलने के कारण व्यर्थ ही हो जाती । (२)

भावार्थ : हे वैश्वानर देव ! जो आपश्री भूतल उपर प्रकट थया न होत, तो आ दैवीसृष्टिमां जन्म लेवा छतां पण वेदमार्गमां याववामां भक्तजन भूला पडत; अने भूतनाथे प्रकट करेला पापंउ मार्गना आश्रयथी अंध पथगामी थात. परिणामे ब्रजराज नंदकुमारने मनुष्यो मेणवी शक्या नहोत. तेमज भगवल्लीलाइपी अलौकिक इलथी वंचित थर्थ आ दैवीसृष्टि व्यर्थ थात. (२)

O' God, personified as Divine Fire ! Had you not incarnated on this earth, the disciples, despite having been born in the Divine Realm, would have lost their way treading on the path of Veda and driven by the influence of the wicked entity (bhootnath) would have followed a dark path. As a result, the men could not have been able to reach Nandkumar, the prince of Vruj. Besides this, divine universe would have been squandered, having been deprived of the heavenly experience of the mystical realm of the splendorous activities (Leela) of the God. (2)

न ह्यन्यो वागधीशाच्छ्रुतिगणवचसां भावमाज्ञातुमीष्टे

यस्मात्साध्वी स्वभावं प्रकटयति वधूरग्रतः पत्युरेव ।

तस्माच्छ्रीवल्लभाख्य त्वदुदितवचनादन्यथा रूपयन्ति

भ्रान्ता ये ते निसर्गत्रिदशरिपुतया केवलान्धन्तमोगाः ॥३॥

न ह्यन्यो वागधीशाच्छ्रुतिगणवचसां भावमाज्ञातुमीष्टे

यस्मात्साध्वी स्वभावं प्रकटयति वधूरग्रतः पत्युरेव ।

तस्माच्छ्रीवल्लभाख्य त्वदुदितवचनादन्यथा रूपयन्ति

भ्रान्ता ये ते निसर्गत्रिदशरिपुतया केवलान्धन्तमोगाः ॥३॥

Na hyanyo vaagadheeshaachshrutiganavachasaam bhaavamaagnaatumeeshte
Yasmaatsaadhvi svabhavam prakatyati vadhooragratah patyurev ।
TasmaachhshreeVallabhaakhya Tvaduditavachanaadanyathaa roopayanti
Bhraantaa ye te nisargatridasharipuratayaa kevalaandham tamogaaha ॥3॥

भावार्थ : श्रुतियों के तात्पर्य को विना वागधीश (वाणीपति) के अन्य कोई भी जानने

મેં સમર્થ નહીં હૈ, ક્યોંકિ પતિવ્રતા સ્ત્રી અપને હૃદય કી બાત નિજ પતિ કે આગે હી પ્રકટ કરતી હૈ ઇસલિપ હૈ શ્રી વલ્લભપ્રભુ ! આપકે કહે હુણ વચનોં કે વિરુદ્ધ જો નિરુપણ કરતે હૈ વે બ્રાંત હૈં એવં ઉનકા સ્વભાવ આસુર હોને કે કારણ વે અન્ધતમ નરક મેં ગિરતે હૈ । (૩)

ભાવાર્થ : વાગધીશ શ્રીમદ્ વલ્લભ પ્રભુ કરતાં ભાગ્યેકોઈ શ્રુતિ ભગવતીઓનાં અનેક વચનોનાં રહસ્યોને યથાર્થ સમજી શકશે; કારણ કે સાધ્વી સ્ત્રી પોતાના સ્વામીની પાસે જ પોતાનું હૃદય ખોલે છે, માટે હે શ્રીમદ્ વલ્લભ પ્રભુ ! આપે કહેલ વચનામૃતથી જુદું જે કાંઈ જણાવે છે, તેઓ ભ્રાન્ત મતિવાળા છે, તેઓ સ્વભાવથી જ દેવોની સાથે વૈભવનસ્ય વૃત્તિવાળા અન્ધતમસમાં જનારા છે. (૩)

No. person other than Shreemad Vallabh Prabhu can realise the essence of the secrets of the Shruti (knowledge of spirituality conveyed through words) of the enlightened sages, the way, a virtuous woman opens her heart only to her husband. Hence, O' Shreemad Prabhu, those who say anything different to your divine words, are driven by illusions, possess temperamental enmity towards the God and ultimately proceed towards the darkness of utter ignorance. (3)

પ્રાદુર્ભૂતેન ભૂમૌ વ્રજપતિચરણામ્બોજસેવાસ્થવર્ત્મ-

પ્રાકટ્યં યત્કૃતં તે તદુત નિજકૃતે શ્રીહુતાશેતિ મન્યે ।

યસ્માદસ્મિન્સ્થિતો યત્કિમપિ કથમપિ ક્વાપ્યુપાહર્તુમિચ્છ-

ત્યદ્ધા તદ્ ગોપિકેશઃ સ્વવદનકમલે ચારુહાસે કરોતિ ॥૪॥

પ્રાદુર્ભૂતેન ભૂમૌ વ્રજપતિચરણામ્બોજસેવાસ્થવર્ત્મ-

પ્રાકટ્યં યત્કૃતં તે તદુત નિજકૃતે શ્રીહુતાશેતિ મન્યે ।

યસ્માદસ્મિન્ સ્થિતો યત્ કિમપિ કથમપિ ક્વાપ્યુપાહર્તુમિચ્છ-

ત્યદ્ધા તદ્ ગોપિકેશઃ સ્વવદનકમલે ચારુહાસે કરોતિ ॥૪॥

Praadurbhooten bhoomau vrajapaticharanaambhojasevaakhyavartma
Praagatyam yatkrutam te taduta nijakrute, ShreeHutaasheti manyel ।
Yasmaadasminsthito yatkimapi kathamapi
kvaapyupaahartumichchha-

Tyaddha tad gopikeshah svavadanakamale chaaruhaase karoti ॥4॥

ભાવાર્થ : હે અગ્નિદેવ ! આપને ભૂતલ પર પ્રકટ હોકર વ્રજપતિ કે ચરણકમલ કી સેવા નામક માર્ગ પ્રકટ કિયા સો વાસ્તવ મેં અપને નિજ ભક્તોં કે લિપે હી પ્રકટ કિયા હૈ, એસા મેં માનતા હૂં ક્યોંકિ ઇસ માર્ગ મેં આયા હુઆ જીવ જો કુછ વસ્તુ ચાહે જિસ પ્રકાર ઓર ચાહે જહાં પર પ્રભુ કો સમર્પણ કરને કી ઇચ્છા કરે તો વહ વસ્તુ શ્રી ગોપિકેશ અપને હાથોં સે આનન્દ પૂર્વક હૈંસતે હુણ અંગીકાર કરતે હૈં । (૪)

ભાવાર્થ : અલૌકિક અગ્નિસ્વરૂપ શ્રીમદ્ વલ્લભ પ્રભુ ! આપશ્રીએ ભૂતલ ઉપર પ્રકટ થઈ જે શ્રીકૃષ્ણચરણકમલની સેવાનો માર્ગ પ્રકટ કર્યો છે, તે ખરેખર નિજ ભક્તોને માટે જ છે, એમ હું માનું છું. કારણ કે આપે દર્શાવેલા માર્ગની રીત પ્રમાણે ભગવદીયજન કોઈપણ સ્થાને, કોઈપણ રીતે અને કાંઈ પણ સામગ્રી ઠાકોરજીને આરોગાવવાનો મનોરથ કરે છે, તેની સર્વ સામગ્રીને શ્રી ગોપીજન વલ્લભ પ્રભુ હસતા

હસતા સાક્ષાત્ સ્વમુખકમલમાં અંગીકાર કરે છે. (૪)

O' Shreemad Vallabh Prabhu - Paranormal and Personified as Celestial Fire ! It's my belief that having incarnated on this earth, the spiritual path of the worship of Shree Krushna indicated by you is really meant for his sincere worshippers. It is because Shree Gopijan Vallabh Prabhu smilingly accepts any materials of ambrosia at any place, in any manner proffered to him by the disciples in accordance with your directions. (4)

ઉષ્ણત્વૈકસ્વભાવોડપ્યતિશિશિરવચઃપુંજપીયૂષવૃષ્ટિ-

રાતેષ્વત્યુગમોહાસુરનૃષુ યુગપત્તાપમપ્યત્ર કુર્વન્ ।

સ્વસ્મિન્કૃષ્ણાસ્યતાં ત્વં પ્રકટયસિ ચ નો ભૂતદેવત્વમેતદ્

યસ્માદાનન્દદં શ્રીવ્રજજનનિચયે નાશકં ચાસુરાગ્નેઃ ॥૫॥

ઉષ્ણત્વૈકસ્વભાવોડપ્યતિશિશિરવચઃપુંજપીયૂષવૃષ્ટિ-

રાતેષ્વત્યુગમોહાસુરનૃષુ યુગપત્ તાપમપ્યત્ર કુર્વન્ ।

સ્વસ્મિન્ કૃષ્ણાસ્યતાં ત્વં પ્રકટયસિ ચ નો ભૂતદેવત્વમેતદ્

યસ્માદાનન્દદં શ્રી વ્રજજનનિચયે નાશકં ચાસુરાગ્નેઃ ॥૫॥

Ushnatvaiyksvabhaavopyatishishiravachah punjapeeyooshavrushti-

Rarteshvatyugramohaasuranrushu yugapattaapmapyatra kurvan ।

Svasmin krushnaasyataam tvam, prakatyasi cha no bhootdevtvametad

Yasmaadaanandadam ShreeVrajaanichye naashakam Chaasuraagnehe ॥6॥

ભાવાર્થ : હે અગ્નિદેવ ! આપકા સ્વભાવ ઉષ્ણત્વ હોતે હુણ મી આપ એક હી સમય મેં અપની અતિ શીતલ વાળી સે વિપ્રયોગાતિ વાલોં કે ઉપર અમૃત વર્ષા કરતે હૈં ઓર તામસ મોહ યુક્ત આસુર મનુષ્યોં કો તાપ ઉત્પન્ન કરતે હૈં, એસા કરને સે આપ અપને કો શ્રીકૃષ્ણ કા મુખારવિન્દ રૂપ પ્રકટ કરતે હૈં ન કિ ભૂતનાથ કે સમાન રૌદ્રતા, ક્યોંકિ વહ મી વ્રજ ભક્તોં કે સમૂહ કો આનન્દ દાન તથા આસુરોં કા નાશ કરતા હૈ । (૫)

ભાવાર્થ : આપનો અત્યંત તેજસ્વી સ્વભાવ છે, છતાં પણ અતિશય શીતલ વચનામૃતની વૃષ્ટિને વરસાવો છો. વળી તે જ સમયે અતિશય ઉગ્ર મોહવાળા આસુર જીવો ઉપર તાપ પણ વરસાવો છો. તેથી પોતાનામાં શ્રી કૃષ્ણના મુખારવિન્દરૂપ અલૌકિક અગ્નિપાણું પ્રકટ કરો છો; પરંતુ લૌકિક (પ્રાકૃત) અગ્નિપાણું પ્રકટ નથી કરતા જેથી આ અગ્નિપાણું વ્રજજનસમૂહને આનંદ આપનારું અને આસુર અગ્નિનો નાશ કરનારું બને છે. (૫)

In spite of your extremely severe temperament, you shower the sprinklings for extremely soothing divine words. Moreover, at the same time, you shower your extremely fierce rage upon the wicked entities fallen under the deadly influence of illusions. As such, although, you express mystic fireiness within yourself similar to the celestial image of Shree Krushna, you don't exhibit fierceness. This fieriness of yours, pleases the masses of Vruj, but destroys the inferno of the wicked entities. (5)

આમ્નાયોક્તં યદંભોભવનમનલતસ્તચ્ચ સત્યં વિભો યત્

સર્ગાદૌ ભૂતરૂપાદભવદનલતઃ પુષ્કરં ભૂતરૂપમ્ ।

આનન્દૈકસ્વરૂપાત્ત્વદધિભુ યદભૂત્ કૃષ્ણસેવારસાબ્ધિ-

શ્વાનન્દૈકસ્વરૂપસ્તદખિલમુચિતં હેતુસામ્યં હિ કાર્યે ॥૬॥

આમ્નાયોક્તં યદ્ભોભવનમનલતસ્તચ્ચ સત્યં વિભો યત્

સર્ગાદૌ ભૂતરૂપાદભવદનલતઃ પુષ્કરં ભૂતરૂપમ્ ।

આનન્દૈકસ્વરૂપાત્ત્વદધિભુ યદભૂત્ કૃષ્ણસેવારસાબ્ધિ-

શ્વાનન્દૈકસ્વરૂપસ્તદખિલમુચિતં હેતુસામ્યં હિ કાર્યે ॥૬॥

Aamnaayoktam yadambhobhavanamanalatstachch satyam Vibho yat
Sargaadau bhootaroopaadabhavadanlatha, pushkaram bhootroopam ।
Anandaikasvaroopaat twaddhibhu yadabhoot Krushnasevaarasaabdh-
Shchaanandaikasvaroopaa stadakhilamuchitam, hetusaamyam hi kaarye ॥6 ॥

માવાર્થ : હે વિભો ! વેદ મેં કહા છે કે અગ્નિ તત્ત્વ મેં સે જલ તત્ત્વ ઉત્પન્ન હુઆ યહ સત્ય હી છે, ક્યોંકિ સૃષ્ટિ કે આરમ્મ મેં મી ભૂતરૂપ અગ્નિ મેં સે ભૂતરૂપ જલ ઉત્પન્ન હુઆ છે । ઇસી પ્રકાર આપકે આનન્દમય સ્વરૂપ મેં મી ઇસ પૃથ્વી પર કેવલ આનન્દ સ્વરૂપ શ્રીકૃષ્ણની સેવા રૂપી રસ સમુદ્ર પ્રકટ હુઆ છે વહ સબ ઉચિત હી છે ઇસલિય આપ કાર્ય ઓર કારણ મેં સમાન હી છે । (૬)

ભાવાર્થ : હે વિભુ ! ‘અગ્નિમાંથી જલ ઉત્પન્ન થયું’ એવું જે વેદમાં કહ્યું છે તે સત્ય છે, સૃષ્ટિના આરંભમાં ભૂતરૂપ અગ્નિમાંથી ભૂતરૂપ જલ જેમ જન્મ્યું, તેવી જ રીતે કેવલ આનંદાત્મક સ્વરૂપમાંથી આ ભૂતલ ઉપર આનંદ માત્ર સ્વરૂપવાળા અને શ્રી કૃષ્ણ સેવારસના મહાસાગર પ્રકટ થયા છે, તે સર્વ યોગ્ય જ છે. કારણ કે કાર્યમાં કારણનું સમાનપાણું નક્કી જ છે. (૬)

O Omnipresent ! It is proclaimed in the Veda, ‘Water is created out of fire’. That is, in fact, very true. In the beginning of this universe, the way, basic water was created out of basic fire, in the similar manner, it is also just right that out of pure essence of ultimate pure joy. You have been incarnated on this earth as an individual personified as an ocean of pure joy and an image of Shree Krushna; because the similarity of the reason is certainly imbibed within the act. (6)

સ્વામિશ્રીવલ્લભાગ્ને ક્ષણમપિ ભવતઃ સન્નિધાને કૃપાતઃ

પ્રાણપ્રેષ્ટ્રજાધીશ્વરવદનદિદક્ષાર્તિતાપો જનેષુ ।

યત્પ્રાદુર્ભાવમાપ્નોત્યુચિતતરમિદં યત્તુ પશ્ચાદપીત્થં

દૃષ્ટેડપ્યસ્મિન્મુખેન્દૌ પ્રચુરતરમુદેત્યેવ તચ્ચિત્રમેતત્ ॥૭॥

સ્વામિન્ શ્રીવલ્લભાગ્ને ક્ષણમપિ ભવતઃ સન્નિધાને કૃપાતઃ

પ્રાણપ્રેષ્ટ્રજાધીશ્વરવદનદિદક્ષાર્તિતાપો જનેષુ ॥

યત્પ્રાદુર્ભાવમાપ્નોત્યુચિતતરમિદં યત્તુ પશ્ચાદપીત્થં

દૃષ્ટેડપ્યસ્મિન્મુખેન્દૌ, પ્રચુરતરમુદેત્યેવ તચ્ચિત્રમેતત્ ॥૭॥

Svaamin ShreeVallabhaagne, kshanamapi bhavatah sannidhaane krupaatah
Praanapreshtha vrajaadheeshvaravadana didrukshaartitaapo janeshu ।
Yatpraadurbhaavamaapnotyuchitataramidam, yattu paschaada peettham

Drushtepyasminmukhendau prachuratararamudetyeva tachchitrametat ॥7॥

માવાર્થ : હે સ્વામી શ્રીવલ્લભાગ્નિ ! યદિ એક ક્ષણ મી આપકા સન્નિધાન (સન્મુખ સમ્બન્ધ) હો તો આપકી કૃપા સે પ્રાણપ્રિય વ્રજ કે અધીશ્વર શ્રીકૃષ્ણ કે બદન કમલ કે દર્શન કી આર્તિ ઓર વિરહ તાપ હોતે હૈ સો તો ઉચિત હી છે; પરન્તુ આપકે મુખચન્દ્ર કો દેખને કે બાદ મી શ્રી કૃષ્ણ કે દર્શન કે લિય વિપ્રયોગાગ્નિ વિશેષ પ્રચન્ડ ઉદય હોતી છે યહ બડી ભારી વિચિત્રતા છે । (૭)

ભાવાર્થ : હે સ્વામિન્, હે વલ્લભાગ્નિ ! એક પણ ક્ષણ આપનો સંબંધ થાય તો આપની કૃપાથી પ્રાણપ્રિય શ્રી વ્રજાધીશનું વદન નીરખવાની આર્તિનો - વિરહ તાપ ભક્તજનોમાં જે પ્રકટ થાય છે, તે સર્વથા યોગ્ય જ છે. જે તાપ તો પાછળથી પણ એવી રીતે આપના મુખચંદ્રને નીરખ્યા પછી પણ તેમના દર્શન મોટે અતિશય તીવ્રતાથી ઉદય પામે છે જ, તે આશ્ચર્યજનક છે. (૭)

O' Master, O' Vallabhagni (Divine Light) ! It is very much perfect that, momentary contact with you initiates an ardent anguish of separation within the minds of the disciples and desire to have the glimpse of Shree Vrujadhish (Ruler of Vruj). It is also surprising that such an ardent anguish to have his glimpse also erupts much after having the glimpse of your handsome countenance. (7)

અજ્ઞાનાદંધકારપ્રશમનપટુતાહ્યાપનાય ત્રિલોક્યા-

મગ્નિત્વં વર્ણિતં તે કવિભિરપિ સદા વસ્તુતઃ કૃષ્ણ એવ ।

પ્રાદુર્ભૂતો ભવાનિત્યનુભવનિગમાદ્યુક્તમાનૈરવેત્ય

ત્વાં શ્રીશ્રીવલ્લભે મે નિખિલબુધજના ગોકુલેશં મજન્તે ॥૮॥

અજ્ઞાનાદંધકારપ્રશમનપટુતાહ્યાપનાય ત્રિલોક્યા-

મગ્નિત્વં વર્ણિતં તે કવિભિરપિ સદા વસ્તુતઃ કૃષ્ણ એવ ।

પ્રાદુર્ભૂતો ભવાનિત્યનુભવનિગમાદ્યુક્તમાનૈરવેત્ય

ત્વાં શ્રીશ્રીવલ્લભે મે નિખિલબુધજના ગોકુલેશં ભજન્તે ॥૮॥

Agnaanadyandhakaara prashamanapatutaa khyapaanaaya trilokyaa-
Magnitvam varnitam te kavibhirapi sadaa vastutah Krushna eva ।
Praadurbhooto bhavaanityanubhavanigamaadyuktamanairavetya
Tvaam Shree shreeVallabhe me nikhilabudhjanaa Gokulesham bhajante ॥ 8 ॥

માવાર્થ : હે શ્રીવલ્લભ પ્રભુ ! આપકી ચાતુરી અજ્ઞાન રૂપી અન્ધકાર કો નાશ કરને મેં અત્યન્ત બલવાન હોને કે કારણ હી કવિયોં ને સદૈવ આપ કે અગ્નિસ્વ કા વર્ણન કિયા છે, પરન્તુ વાસ્તવ મેં તો આપ સાક્ષાત કૃષ્ણ હી પ્રકટ હુય છે ઇસલિય વેદ વાક્યોં સે અનુભવ કરકે સબ બુદ્ધિમાન મનુષ્ય આપકો શ્રી ગોકુલેશ કે સમાન હી મજતે હૈ । (૮)

ભાવાર્થ : અજ્ઞાન વગેરે અંધકારને દૂર કરવાની ચતુરાર્થની પ્રસિદ્ધિ મોટે, ત્રણે લોકોમાં કવિવરોએ પણ આપનું અગ્નિત્વ સદા વર્ણવ્યું છે, પણ ખરેખર આપ શ્રીકૃષ્ણ પ્રકટ થયા છે એ પ્રમાણે અનુભવ - વેદ વગેરેમાં કહેલાં વચનોથી જાણીને આપને ‘શ્રી શ્રીવલ્લભ’ એમ સંબોધી શરણાગત દૈવી જનો શ્રીગોકુલેશરૂપે સેવે છે. (૮)

The rhymesters of the three worlds have always described your fiery

essence for eradicating the darkness of ignorance through your dexterity. However, you are the incarnation of Shree Krushna. Thus, having understood you from the meanings of the pronouncements of the Veda and other spiritual scriptures, the disciples on the divine path address you as 'Shree Shree Vallabh' and worship you as a form of (Gokulesh) Shree Krushna. (8)

॥ इति श्री विठ्ठलेश्वरविरचितं श्रीवल्लभाष्टकं सम्पूर्णम् ॥

॥ ઇતિ શ્રીવિઠ્ઠલેશ્વરવિરચિતં શ્રીવલ્લભાષ્ટકં સમ્પૂર્ણમ્ ॥

॥ Iti Shree Vithaleshvaravirchitam Shree Vallabhaashtakam Sampurnam॥

॥ अथ श्रीस्फुरत्कृष्णप्रेमामृतस्तोत्रम् ॥

શ્રીસપ્ત-શ્લોકી

શિખરિણી-છંદ

સ્ફુરત્કૃષ્ણપ્રેમામૃતરસભરેણાતિભરિતા

વિહારાન્કુર્વાણા વ્રજપતિવિહારાબ્ધિષુ સદા ।

પ્રિયા ગોપીભર્તુઃ સ્ફુરતુ સતતં વલ્લભ ઇતિ

પ્રથાવત્યસ્માકં હૃદિ સુભગમૂર્તિઃ સકરુણા ॥૧॥

॥ अथ श्रीस्फुरत्कृष्णप्रेमामृतस्तोत्रम् ॥

શ્રીસપ્ત-શ્લોકી

શિખરિણી-છંદ

સ્ફુરત્કૃષ્ણપ્રેમામૃતરસભરેણાતિભરિતા

વિહારાન્કુર્વાણા વ્રજપતિવિહારાબ્ધિષુ સદા ।

પ્રિયા ગોપીભર્તુઃ સ્ફુરતુ સતતં વલ્લભ ઇતિ

પ્રથાવત્યસ્માકં હૃદિ સુભગમૂર્તિઃ સકરુણા ॥૧॥

॥ Atha Shree Sfuratkrushnapremaamruta-Stotram ॥

Shree SaptaShlokee

Shikharinee-Chhanda

SfuratKrushnapremaamrutarasabharenaatibharitaa

VihaaraanKurvaanaa VrajapatiVihaaraabdhishu sadaa ।

Preeyaa Gopeebhartuhu sfuratu satatam Vallabhaa iti

Prathaavatyasmaakam hrudi subhagmoortihi sakarunaa ॥ 1 ॥

भावार्थ : दिव्य प्रकाशमान श्री कृष्ण के प्रेम रूपी अमृत रस के समूह से भरपूर, ब्रजपति के विहार सागरों में सदैव विहार करती हुई, गोपीनाथ को प्रिय जोकि वल्लभ नाम से सर्वत्र प्रसिद्ध है, अति दयालु सुभग मूर्ति हमारे हृदय में सदा प्रकाशमान रहो । (१)

અનુવાદ - છલકાતા શ્રીકૃષ્ણના પ્રેમમય અમૃતરસનિધિથી ભરેલી, અને શ્રી વ્રજરાજના વિહારસાગરોમાં નિત્ય વિહાર કરતી ગોપીપતિ શ્રીકૃષ્ણચન્દ્રની અતિશય પ્રિય, 'શ્રી વલ્લભ'ની સંજ્ઞાથી પ્રસિદ્ધ એવી મહાપ્રભુજીની સુંદર મૂર્તિ અમારા હૃદયમાં સદા સ્ફુરો (૧)

May the enchanting image of Maha Prabhuji arouse within our conscience, which is recognised as 'Shree Vallabh' that is resplendent with the swarming ocean of nectar of celestial love for Shri Krushna and is dwelling in the divine realm of Shree Vrujraj ! (1)

આર્યા છંદ

શ્રીભાગવતપ્રતિપદમણિવરભાવાંશુભૂષિતા મૂર્તિઃ ।

શ્રીવલ્લભાભિધાનસ્તનોતુ નિજદાસસ્ય સૌભાગ્યમ્ ॥૨॥

આર્યા છંદ

શ્રીભાગવતપ્રતિપદમણિવરભાવાંશુભૂષિતા મૂર્તિઃ ।
શ્રીવલ્લભાભિધાનસ્તનોતુ નિજદાસસ્ય સૌભાગ્યમ્ ॥૨॥

Aryaa Chhanda

ShreeBhaagaavatpratipadamanivarabhaavaamshubhooshitaa
Moortihi ।

ShreeVallabhaabhidhanaastanotu nijadaasasyaa saubhaagyam ॥2॥

ભાવાર્થ : શ્રી ભાગવત કે પ્રત્યેક શબ્દરૂપી અલૌકિક મણિ કે સમાન ભાવરૂપી કિરણ
સે સુશોભિત મૂર્તિ જિનકા શ્રી વલ્લભનામ હૈ વે અપને દાસ કા સૌભાગ્ય મુઝ્ઝ મેં અચલ સ્થાપિત
કરેં । (૨)

અનુવાદ - શ્રીમદ્ ભાગવતનાં પ્રત્યેક પદરૂપી ઉત્તમ મણિઓનાં ભાવ ભર્યા
કિરણોથી સુશોભિત શ્રી અંગને ધરાવતા શ્રીમદ્ વલ્લભાચાર્યચરણ નિજ સેવકના
સૌભાગ્યને વિસ્તારો. (૨)

May the good fortunes of this disciple augment, at the feet of Shreemad
Vallabhacharya, proffering worships before the heavenly idol of Shree
Krushna, Enchantingly embellishing with exceedingly benevolent rays of each
precious jewel-like verse of Shreemad Bhagwat ! (2)

શાર્દૂલવિક્રીડિત છંદ

માયાવાદતમો નિરસ્ય મધુભિત્સેવાખ્યવર્ત્માદ્ભુતં
શ્રીમદ્ગોકુલનાથસંગમસુધાસંપ્રાપકં તત્ક્ષણાત્ ।
દુષ્પ્રાપં પ્રકટીચકાર કરુણારાગાતિસંમોહનઃ
સ શ્રીવલ્લભભાનુરુલ્લસતિ યઃ શ્રીવલ્લભીશાન્તરઃ ॥૩॥

શાર્દૂલવિક્રીડિત છંદ

માયાવાદતમો નિરસ્ય મધુભિત્સેવાખ્યવર્ત્માદ્ભુતં
શ્રીમદ્ગોકુલનાથસંગમસુધાસંપ્રાપકં તત્ક્ષણાત્ ।
દુષ્પ્રાપં પ્રકટીચકાર કરુણારાગાતિસંમોહનઃ
સ શ્રીવલ્લભભાનુરુલ્લસતિ યઃ શ્રીવલ્લભીશાન્તરઃ ॥૩॥

Shaardoolaveekreedita Chhanda

Maayaavaadatamo nirasya Madhubhit-sevaakhyavartmaadbhutam
Shreemadgokulnaathsangamsudhaasamprapakam tatksanaat ।
Dushpraapam prakatee chakaara karunaaraagaati- sammohanha
Sa ShreeVallabhabhaanurullasati yah Shreevallaveeshaantarahl3॥

ભાવાર્થ : મધુદૈત્ય કે સમાન માયાવાદરૂપી અંધકાર કો નાશ કરકે જિન્હોને
સેવારૂપઅદ્ભૂતમાર્ગ પ્રકટ કિયા હૈ, જિસ મેં કિ શ્રીમદ્ગોકુલનાથ કે સંગરૂપી દુર્લભ સુધા
કી તુરન્ત હી પ્રાપ્તિ હોતી હૈ, વે કરુણા ઓર પ્રીતિ દ્વારામોહ ઉત્પન્ન કરને વાલે ઇવં શ્રીગોપીશ
કે હૃદય મેં નિવાસ કરને વાલે શ્રીવલ્લભ ભાનુ પ્રકટ હૈ । (૩)

ભાવાર્થ : મધુદૈત્ય સમાન માયાવાદરૂપી અંધકારને નિવારીને, શ્રી ગોકુલેશ
ભગવાનના સમાગમની સુધાને મેળવી આપનાર અલૌકિક, દુર્લભ એવા શ્રી કૃષ્ણની

સેવાના માર્ગને તાત્કાલિક પ્રકટ કર્યો છે એવા, જે કરુણાથી અને શ્રીકૃષ્ણમાં અનુરાગથી
સર્વને મુગ્ધ કરતા અને શ્રી ગોપીજન વલ્લભને હૃદયમાં ધારણ કરતા એવા આપ
શ્રીમદ્ વલ્લભસૂર્ય સંપૂર્ણ પ્રકાશો છો. (૩)

Your glory is shining brightly like the Sun who has enchanted every-
one with the affection for Shree Krushna and with compassion and who has
been instrumental in the eradication of the darkness of illusions, has ena-
bled the devotees to reach Shree Gokulesh Bhagwan and who has instan-
taneously highlighted the miraculous and rare path of the devotion for Shreee
Krushna. (3)

શિખરિણી - છંદ

ક્વચિત્પાંડિત્યં ચેન્ન નિગમગતિઃ સાપિ યદિ ન
ક્રિયા સા સાપિ સ્યાદિદિ ન હરિમાર્ગે પરિચયઃ ।
યદિ સ્યાત્સોઽપિ શ્રીવ્રજપતિરતિર્નેતિ નિખિલૈ-
ર્ગુણૈરન્યઃ કો વા વિલસતિ વિના વલ્લભવરમ્ ॥૪॥

શિખરિણી છંદ

ક્વચિત્પાંડિત્યં ચેન્ન નિગમગતિઃ સાપિ યદિ ન
ક્રિયા સા સાપિ સ્યાત્સદિ ન હરિમાર્ગે પરિચયઃ ।
યદિ સ્યાત્ સોપિ શ્રી વ્રજપતિરતિર્નેતિ નિખિલૈ-
ર્ગુણૈરન્યઃ કો વા વિલસતિ વિના વલ્લભવરમ્ ॥૪॥

Sikharinee Chhanda

Kvachitpandityam chenna nigamagatihi saapi yadi na
Kriyaa saa saapi syaad - yadi na harimaarage parichayah ।
Yadi syaat sopi Shree Vrajapatiratih-netinikhilair-
Gunairanyah ko vaa, vilasati vinaa Vallabhavaram ॥ 4 ॥

ભાવાર્થ : કદાચિત્ કિસી મેં પાંડિત્ય હોય પરન્તુ વેદ મેં, ગતિ નહીં કદાપિ વહ મી હોય
તો ઉસકે અનુસાર કર્તવ્ય નહીં ઓર યદિ વહ મી હોય તો હરિમાર્ગ મેં પરિચય નહી કદાપિ વહ
મી હોય તો વ્રજપતિ મેં રતિ નહીં એસે સબ ગુણો સહિત શ્રી વલ્લભવર બિના કોન આચરણ કર
સકતા હૈ ? (૪)

ભાવાર્થ : ક્યાંક પાંડિત્ય એવા મળે તો વેદનું પૂર્ણ જ્ઞાન ન હોય, ક્યાંક પાંડિત્ય
અને વેદમાર્ગનું જ્ઞાન હોય છે, તો વૈદિક ક્રિયાઓ નથી હોતી. જો કોઈમાં વૈદિક ક્રિયાઓ
હોય તો હરિસેવામાર્ગનું જ્ઞાન નહિ હોય. કદાચ સેવામાર્ગનું જ્ઞાન પણ ક્યાંક મળે તો
શ્રી વ્રજરાજના ચરણકમલમાં ભક્તિ ન મળે. આ સ્થિતિમાં સર્વ ગુણોથી પરિપૂર્ણ
શ્રીમદ્ વલ્લભ મહાપ્રભુ વિના અન્ય કોણ ભૂતલમાં ઘિરાળે છે ? (૪)

At times when deftness in Pundits was observed, they lacked the
entire knowledge of the Veds; at times when deftness in Pundits and the
knowledge of the Veds were present, the Vedic rituals were absent. If some-
one was seen to possess the Vedic rituals, one lacked the knowledge of
worshipping the God. If at all the knowledge of worshipping the God did
exist, one lacked devotion at the feet of Shri Vrujraj. Under such circum-
stances, who else other than Shreemad Vallabh Maha Prabhu dwells on
this earth ? (4)

શાર્દૂલવિક્રીડિત છંદ

માયાવાદિકરીન્દ્રદર્પદલનેનાસ્યેન્દુરાજોદગતઃ
શ્રીમદ્ભાગવતાખ્યદુર્લભસુધાવર્ષેણ વેદોક્તિભિઃ ।
રાધાવલ્લભસેવયા તદુચિતપ્રેમ્ણોપદેશૈરપિ
શ્રીમદ્વલ્લભનામધેયસદૃશો ભાવી ન ભૂતોઽસ્ત્યપિ ॥૫॥

શાર્દૂલવિક્રીડિત છંદ

માયાવાદિકરીન્દ્રદર્પદલનેનાસ્યેન્દુરાજોદગતઃ
શ્રીમદ્ભાગવતાખ્યદુર્લભસુધાવર્ષેણ વેદોક્તિભિઃ ।
રાધાવલ્લભસેવયા તદુચિતપ્રેમ્ણોપદેશૈરપિ
શ્રીમદ્-વલ્લભનામધેયસદૃશો ભાવી ન ભૂતોઽસ્ત્યપિ ॥૫॥

Shaardoolvikreedita Chhanda

Maayaavaadikareendradarpadalane naasyenduraaajodgatah
Shreemadbhaagavataakhya durlabhasudhaavarshena Vedoktibhihi ।
Raadhaavallabhasevayaa Taduchita premnopadeshairapi
Shreemad-Vallabhanaamadheyasadrusho bhaavee na
bhootostayapi ॥ 5 ॥

ભાવાર્થ : માયાવાદરૂપી મહોન્મત્ત હાથી કે અભિમાન કો ચૂર કરને વાલે મુખ ચન્દ્ર દ્વારા શ્રીમદ્ ભાગવત નામ કી દુર્લભ સુધા કી વર્ષા કરને વાલે તથા વેદ કી આજ્ઞાનુસાર રાધાવલ્લભ કી સેવા તથા પ્રેમપૂર્વક ઉસકે ઉપયોગી ઉપદેશો કો કરકે શ્રીમદ્વલ્લભ નામ પ્રાપ્ત કરને વાલે અન્ય ન તો કોઈ આગે હુઆ ન હે તથા ન ભવિષ્ય મેં મી કોઈ હોગા । (૫)

ભાવાર્થ : માયાવાદનું મંડન કરનાર ગજરાજના ગર્વના ચૂરા કરીને, શ્રીકૃષ્ણ ભગવાનના મુખકમલરૂપ ઈન્દુરાજ તરીકે પ્રકટ થયેલા, શ્રુતિઓનાં વચનો દ્વારા શ્રીમદ્ ભાગવત નામની દુર્લભ અમૃતની વર્ષા શ્રી સુબોધિનીજી દ્વારા વરસાવીને શ્રી રાધિકાનાથજીની સેવા કરીને, તેમજ તે સેવાને યોગ્ય પ્રેમ દ્વારા અને ઉપદેશો આપીને, શ્રીમદ્ વલ્લભ નામ ધારણ કરતા આચાર્ય ચરણ સમાન કોઈ થશે નહિ, કોઈ હતા નહિ અને કોઈ છે નહિ. (૫)

The one who has shattered the ego of the Gujraj, who had wrecked illusionary sphere, one who has been incarnated as Induraj as the image of Shree Krushna Bhagwan, one who showered the rare nectar of words of Shruti by way of dissertation of Shreemad Bhagwat through Shree Subodhiniji, and, one who devotedly worshipped Shri Radhikanathji and the one who by way of deliverance of the sermons and who adopted the name - Shreemad Vallabh- shall have nobody else ever similar to him, or anyone ever existed or exists presently who might be similar to the Acharya who is known as Shreemad Vallabh. (5)

શ્લોક ૬ - ૭ પૃથ્વી છંદ

યદ્દ્વિનિસ્વમંડલપ્રસૂતવારિપીયૂષયુગ્
વરાઙ્ગહૃદયૈઃ કલિસ્તૃણમિવેહ તુચ્છીકૃતઃ ।
વ્રજાધિપતિરિન્દિરાપ્રભૃતિમૃગ્યપાદામ્બુજઃ
ક્ષણેન પરિતોષિતસ્તદનુગત્વમેવાસ્તુ મે ॥૫॥

શ્લોક ૬-૭ પૃથ્વી છંદ

યદ્દ્વિનિસ્વમંડલપ્રસૂતવારિપીયૂષયુગ્
વરાઙ્ગહૃદયૈઃ કલિસ્તૃણમિવેહ તુચ્છીકૃતઃ ।
વ્રજાધિપતિરિન્દિરાપ્રભૃતિમૃગ્યપાદામ્બુજઃ
ક્ષણેન પરિતોષિતસ્તદનુગત્વમેવાસ્તુ મે ॥૬॥

Shloka 6-7 Pruthvee Chhanda

Yadaghrinakhamandalaprasrutavaaripeeyooshayug
Varaangahrudayaihi kalistrunamiveha tuchheekrutah ।
Vrajaadhipatirindiraaprabhrutimrugyapaadaambujah
Kshanena paritoshitastadanugatvamevaastu Me ॥ 6 ॥

ભાવાર્થ : જિનકે ચરણ નમમણ્ડલ સે સુન્દર રીતિ સોં બહતે હુઅ અમૃતરસ સે જિનકે હૃદય મીગે હુઅ હૈં । ઉન્હોને ઇસ કલિકાલ કો કળ કે સમાન તુચ્છ માન રખા હૈ એવં લક્ષ્મીજી પ્રભૃતિ મી જિનકે ચરણ કમલ કી ઇચ્છા રખતી હૈ એસે વ્રજપતિ કો જિન્હોને ક્ષણ ભર મેં પ્રસન્ન કર લિયા હૈ ઉનકા (શ્રીવલ્લભાચાર્યજીકા) મેં દાસત્વ હી ઇચ્છતા હૂં । (૬)

ભાવાર્થ : જેમના ચરણના નખમંડલમાંથી પ્રકટ થયેલા જલરૂપી અમૃતથી ભીંજાયેલા મસ્તક અને હૃદયવાળા ભકતોએ કલિયુગને તરણા જેવો તુચ્છ બનાવ્યો છે એવા, તેમજ લક્ષ્મીજી વગેરેને જેમના ચરણકમલને શોધ્યાં જ કરે છે તેવા શ્રી વ્રજરાજને એક જ ક્ષણમાં પ્રસન્ન કરનારા શ્રી આચાર્યચરણનું દાસ્ય મને પ્રાપ્ત થાય (૬)

May I attain the servitude at the feet of Shree Acharya, who can make Shree Vrujraj happy in a moment, whom Lakshmiji etc. deities are seeking and whom the devotees, who have metamorphosed the Kaliyug in insignificant blades of grass and whose heads (minds) and hearts are drenched with the sprinkling of water of devotion, which by touching the feet of Shreemad Vallabh Prabhu has turned into a flow of nectar. (6)

અઘૌઘતમસાવૃતં કલિભુજંગમાસાદિતં

જગદ્વિષયસાગરે પતિતમસ્વધર્મે રતમ્ ।

યદીક્ષણસુધાનિધિઃ સમુદિતોઽનુકમ્પામૃતા-

દમૃત્યુમકરોક્ષણાદરણમસ્તુ મે તત્પદમ્ ॥૭॥

અઘૌઘતમસાવૃતં કલિભુજંગમાસાદિતં

જગદ્વિષયસાગરે પતિતમસ્વધર્મે રતમ્ ।

યદીક્ષણસુધાનિધિઃ સમુદિતોનુકમ્પામૃતા-

દમૃત્યુમકરોક્ષણાદરણમસ્તુ મે તત્પદમ્ ॥૭॥

Aghaughatamasaavrutam kalibhujangamaasaaditam

Jagadvishayasaagare patitamasvadharme ratam ।

Yadeekshanasoodhanidhihi samuditonukampamrutaa-

Damrutymakarot kshanaadaranamastu Me tatpadam ॥7॥

ભાવાર્થ : જો કિ પાપોં કે અન્ધકાર સે ઢકા હુઆ હૈ એવં જિસકો કલિકાલ રૂપી સર્પ ને ડસ લિયા હૈ, તથા જગત કે વિષયસાગર મેં પડા હુઆ અધર્મ મેં મગ્ન હૈ એસોં કી મી

જિન્હોને અપની અમૃત મય દષ્ટિ સે દયાર્દ્ર હોકર દેખતે હી ક્ષણભર મેં અમર કર દિયા હૈં ઉન શ્રીવલ્લભાધીશ્વર મહાપ્રભુજી કે ચરણારબિન્દોં મેં હમારા આદર ભાવ દદ્દ હો । (૭)

ભાવાર્થ : પાપના સમૃદ્ધિ અંધકારથી ઘેરાયેલ, કળિયુગ રૂપ સર્પથી ગળાયેલ, વિષયસાગરમાં ડૂબેલા, પર ધર્મમાં આસક્ત થયેલા જગતને પ્રકાશવા ઉદ્દય પામેલ જેમના નેત્રરૂપ સુધાકર ચન્દ્રે કૃપામય અમૃત દ્વારા ક્ષણ વારમાં અમર બનાવ્યું. તેઓશ્રીનું ચરણકમલ મારું આશ્રયસ્થાન થાવ. (૭)

May the place at the feet of that holy sage become my refuge, who has illuminated the world which is engulfed in the darkness of sins, which is in the vicelike grip of the snake in the form of Kaliyug, which is drenched in the sea of lust and passions, which is gravely influenced by some other religious faith; with the holy glow of His eyes that resemble the moon bathing the world in the nectar of its celestial light. (7)

॥ इति श्रीविठ्ठलेश्वरविरचितं श्रीस्फुरत्कृष्णप्रेमामृतस्तोत्रं सम्पूर्णम् ॥

॥ ઇતિ શ્રીવિઠ્ઠલેશ્વરવિરચિતં શ્રીસ્ફુરત્કૃષ્ણપ્રેમામૃતસ્તોત્રં સમ્પૂર્ણમ્ ॥

॥ Iti Shree Vithaleshvarvirachitam

Shree SffuratKrusnapremaamrutastotram Sampoonam ॥

॥ अथ श्रीमधुराष्टकम् ॥

॥ अथ श्रीमधुराष्टकम् ॥

॥ ATHA SHREE MADHURAASHTAKAM ॥

अधरं मधुरं वदनं मधुरं नयनं मधुरं हसितं मधुरम् ।

हृदयं मधुरं गमनं मधुरं मधुराधिपतेरखिलं मधुरम् ॥ १ ॥

અધરં મધુરં વદનં મધુરં નયનં મધુરં હસિતં મધુરમ્ ।

હૃદયં મધુરં ગમનં મધુરં મધુરાધિપતેરખિલં મધુરમ્ ॥ ૧ ॥

Adharam Madhuram Vadanam Madhuram

Nayanam Madhuram Hasitam Madhuram ।

Hrudayam Madhuram Gamanam Madhuram

Madhuraadhipaterakhilam Madhuram ॥ 1 ॥

ભાવાર્થ : શ્રીકૃષ્ણના અધર (ઓછા) મધુર હૈ, શ્રીકૃષ્ણના મુખ મધુર હૈ, શ્રીકૃષ્ણના નેત્ર મધુર હૈ, શ્રીકૃષ્ણના હૃદય મધુર હૈ, શ્રીકૃષ્ણના ગમન મધુર હૈ ઓર મધુરમાત્ર (માધુર્ય)ના અધિપતિ કિવા શ્રીમધુરાજી રાધાજી હૈ ઉનકે અધિપતિ ભગવાન શ્રીકૃષ્ણચન્દ્રના સબ કુછ મધુર હૈ (૧)

ભાવાર્થ : (શ્રીકૃષ્ણચન્દ્ર પ્રભુના) અધર (ઓછા) મધુર છે. મુખ મધુર છે, નેત્ર મધુર છે. હૃદય મધુર છે, ગમન મધુર છે. મધુરમાત્ર (માધુર્ય)ના અધિપતિ (અથવા શ્રીમધુરાજી રાધાજી) છે તેમના અધિપતિ શ્રીકૃષ્ણચન્દ્રનું સર્વ કંઈ મધુર છે. (૧)

His lips are sweet, His face is sweet, His eyes are sweet, His laughter is sweet, His heart is sweet, His wanderings are sweet, Shri Krushna is the Lord of sweetness and is totally sweet. (1)

वचनं मधुरं चरितं मधुरं वसनं मधुरं वलितं मधुरम् ।

चलितं मधुरं भ्रमितं मधुरं मधुराधिपतेरखिलं मधुरम् ॥ २ ॥

વચનં મધુરં ચરિતં મધુરં વસનં મધુરં વલિતં મધુરમ્ ।

ચલિતં મધુરં ભ્રમિતં મધુરં મધુરાધિપતેરખિલં મધુરમ્ ॥ ૨ ॥

Vachanam Madhuram Charitam Madhuram

Vasanam Madhuram Valitam Madhuram ।

Chalitam Madhuram Bhramitam Madhuram

Madhuraadhipaterakhilam Madhuram ॥ 2 ॥

ભાવાર્થ : શ્રીકૃષ્ણના વચન મધુર હૈ, શ્રીકૃષ્ણના ચરિત્ર મધુર હૈ, શ્રીકૃષ્ણના વસ્ત્ર મધુર હૈ, શ્રીકૃષ્ણની ચેષ્ટા મધુર હૈ, શ્રીકૃષ્ણના ચલના મધુર હૈ, શ્રીકૃષ્ણના ભ્રમણ મધુર હૈ, મધુરાધિપતિ ભગવાન શ્રીકૃષ્ણચન્દ્રના સબ કુછ મધુર હૈ (૨)

ભાવાર્થ : (પ્રભુના) વચન - ચરિત્રલીલા - વસ્ત્રાદિક ચેષ્ટાઓ - ચાલવું - ભ્રમણ મધુર છે મધુરાધિપતિનું સર્વ (કંઈ) મધુર છે. (૨)

His speech is sweet, His characteristics are sweet, His clothes are sweet, his mischief is sweet, His walk is sweet, His wandering is sweet. Shri Krushna is the Lord of sweetness and is totally sweet. (2)

वेणुर्मधुरो रेणुर्मधुरः पाणिर्मधुरः पादौ मधुरौ ।

नृत्यं मधुरं सख्यं मधुरं मधुराधिपतेरखिलं मधुरम् ॥३॥

वेणुर्मधुरो रेणुर्मधुरः पाणी मधुरौ पादौ मधुरौ ।

नृत्यं मधुरं सख्यं मधुरं मधुराधिपतेरखिलं मधुरम् ॥३॥

Venur Madhuro Renur Madhurah

Paanee Madhurai Paadau Madhurai ।

Nrutyam Madhuram Sakhyam Madhuram

Madhuraadhipaterakhilam Madhuram ॥ 3 ॥

भावार्थ : श्रीकृष्ण चन्द्र की वेणु मधुर है, रेणु मधुर है, हस्त मधुर है, चरण भी मधुर है, आपका नृत्य मधुर है, सख्य मधुर है, मधुराधिपति भगवान श्रीकृष्णचन्द्र का सब कुछ मधुर है (३)

भावार्थ : वेणु (नाद) - रेणु (रन्) - हस्त (हाथ) - चरण नृत्य अने सख्य (मैत्री) मधुर छे मधुराधिपतिनुं सर्व (कंठ) मधुर छे. (३)

His flute is sweet, the sands are sweet, His hands are sweet, His feet are sweet, His dance is sweet, his friendship is sweet, Shri Krushna is the Lord of sweetness and is totally sweet. (3)

गीतं मधुरं पीतं मधुरं भुक्तं मधुरं सुप्तं मधुरम् ।

रूपं मधुरं तिलकं मधुरं मधुराधिपतेरखिलं मधुरम् ॥४॥

गीतं मधुरं पीतं मधुरं भुक्तं मधुरं सुप्तं मधुरम् ।

रूपं मधुरं तिलकं मधुरं मधुराधिपतेरखिलं मधुरम् ॥४॥

Geetam Madhuram Peetam Madhuram

Bhuktam Madhuram Suptam Madhuram ।

Roopam Madhuram Tilakam Madhuram

Madhuraadhipaterakhilam Madhuram ॥ 4 ॥

भावार्थ : श्रीकृष्ण चन्द्र का गीत मधुर है, पान मधुर है, भोजन मधुर है, शयन मधुर है, स्वरूप मधुर है, तिलक मधुर है, श्री मधुराधिपति भगवान श्रीकृष्ण चन्द्र का सब कुछ मधुर है (४)

भावार्थ : (प्रभुना) गीत (गान), पान - भोजन (आरोग्य) शयन - रूप (स्वप्न) - तिलक मधुर छे मधुराधिपतिनुं सर्व कंठ मधुर छे. (४)

His song is sweet, His eating and drinking are sweet, His sleep is sweet, His form is sweet, His tilak is sweet. Shri Krsuhna is the Lord of sweetness and is totally sweet. (4)

करणं मधुरं तरणं मधुरं हरणं मधुरं रमणं मधुरम् ।

वसितं मधुरं शमितं मधुरं मधुराधिपतेरखिलं मधुरम् ॥५॥

करणं मधुरं तरणं मधुरं हरणं मधुरं रमणं मधुरम् ।

वसितं मधुरं शमितं मधुरं मधुराधिपतेरखिलं मधुरम् ॥५॥

Karanam Madhuram Taranam Madhuram

Haranam Madhuram Ramanam Madhuram ।

Vamitam Madhuram Shamitam Madhuram

Madhuraadhipaterakhilam Madhuruam ॥ 5 ॥

भावार्थ : श्रीकृष्णचन्द्र का कार्य मधुर है, तरण मधुर है, हरण मधुर है, रमण मधुर है, श्रीकृष्णचन्द्र की वक्रता मधुर है, शांति मधुर है, मधुराधिपति भगवान श्रीकृष्णचन्द्र का सब कुछ मधुर है (५)

भावार्थ : प्रभुना कार्य, तरुं - हरण (लघु वृत्त) रमण - (वसितं =) वसन - (वक्रता), शमन (शान्ति) मधुर छे मधुराधिपतिनुं सर्व कंठ मधुर छे. (५)

His doings are sweet, His crossing is sweet, His stealing is sweet, His dalliance is sweet. His chewed betel is sweet, His tranquility is sweet. Shri Krushna is the Lord of sweetness and is totally sweet. (5)

गुंजा मधुरा माला मधुरा यमुना मधुरा वीची मधुरा ।

सलिलं मधुरं कमलं मधुरं मधुराधिपतेरखिलं मधुरम् ॥६॥

गुंजा मधुरा माला मधुरा यमुना मधुरा वीची मधुरा ।

सलिलं मधुरं कमलं मधुरं मधुराधिपतेरखिलं मधुरम् ॥६॥

Gunjaa Madhuraa Maalaa Madhuraa

Yamunaa Madhuraa Veechee Madhuraa ।

Salilam Madhuram Kamalam Madhuram

Madhuraadhipaterakhilam Madhuram ॥ 6 ॥

भावार्थ : श्रीकृष्णचन्द्रकी धारण की हुई गुंजा की माला मधुर है, कमल की माला मधुर है, जलविहार के समय श्रीयमुनाजी मधुर है, उसके तरंग मधुर है, जल मधुर है, कमल मधुर है, भगवान् श्रीकृष्णचन्द्र का सब कुछ मधुर है (६)

भावार्थ : प्रभुने धारण करेली गुंजा भाणा (वैजयन्ति तथा कमलानी) भाणा, (श्री) यमुनाञ्ज, (यमुनाञ्जना) तरंगो (यमुनाञ्जनी लहेरो, जल, कमल मधुर छे मधुराधिपतिनुं सर्व कंठ मधुर छे. (६)

His gunja bead necklace is sweet, His garland of lilies is sweet, the Yamuna river is sweet, its waves are sweet, the water is sweet, the lotus is sweet. Shri Krushna is the Lord of sweetness and is totally sweet. (6)

गोपी मधुरा लीला मधुरा युक्तं मधुरं भुक्तं मधुरम् ।

इष्टं मधुरं शिष्टं मधुरं मधुराधिपतेरखिलं मधुरम् ॥७॥

गोपी मधुरा लीला मधुरा युक्तं मधुरं भुक्तं मधुरम् ।

इष्टं मधुरं शिष्टं मधुरं मधुराधिपतेरखिलं मधुरम् ॥७॥

Gopee Madhuraa Leelaa Madhuraa

Yuktam Madhuram Bhuktam Madhuram ।

Ishtam Madhuram Shishtam Madhuram

Madhuraadhipaterakhilam Madhuram ॥ 7 ॥

भावार्थ : श्रीकृष्णचन्द्र के प्रिय भक्त श्री गोपीजन मधुर है, उनके साथ की हुई विविध लीला मधुर है, संयोग मधुर है, भोग मधुर है, देखना मधुर है, शासन करना मधुर है, भगवान् श्रीकृष्णचन्द्र का सब कुछ मधुर है (७)

ભાવાર્થ : (પ્રભુના પ્રિય ભક્તો) ગોપીજનો (વ્રજભક્તોની સાથે થયેલી વિવિધ) લીલાઓ (યુક્ત) સંયોગભોગ (ઈષ્ટ) જોવું (શિષ્ટ) સાશન (શિક્ષણ) મધુર છે મધુરાધિપતિનું સર્વ કંઈ મધુર છે (૭)

The gopis are sweet, the lila is sweet, the union is sweet, the configuration is sweet, the desire is sweet, His control is sweet. Shri Krushna is the Lord of sweetness and is totally sweet. (7)

ગોપા મધુરા ગાવો મધુરા યષ્ટિર્મધુરા સૃષ્ટિર્મધુરા ।

દલિતં મધુરં ફલિતં મધુરં મધુરાધિપતેરખિલં મધુરમ્ ॥૮॥

ગોપા મધુરા ગાવો મધુરા યષ્ટિર્મધુરા સૃષ્ટિર્મધુરા ।

દલિતં મધુરં ફલિતં મધુરં મધુરાધિપતેરખિલં મધુરમ્ ॥૮॥

Gopaa Madhuraa Gaavo Madhuraa
Yashtir Madhura Srushtir Madhuraa ।
Dalitam Madhuram Falitam Madhuram
Madhuraadhipaterakhilam Madhuram ॥ 8 ॥

ભાવાર્થ : શ્રીકૃષ્ણચન્દ્ર કે સખા ગોપ મધુર હૈ, આપકી ગૌ મધુર હૈ, આપકી યષ્ટિકા (લકુટ) મધુર હૈ ઓર આપકી (દૈવી) સૃષ્ટિ મધુર હૈ । આપકા દલન (અર્થાત મારના) મધુર હૈ એવં આપકા ફલાત્મક આનન્દ પરમ મધુર હૈ, મધુરાધિપતિ ભગવાન્ શ્રીકૃષ્ણચન્દ્ર કા સબ કુછ મધુર હૈ । (૮)

ભાવાર્થ : (પ્રભુના સખાઓ) ગોવાળિયાઓ, ગાયો, (યષ્ટિ-લકુટ) લાકડી (છડી), (દૈવી) સૃષ્ટિ, દલન (દૈત્યોને) મારવા એવં (આપનો કલાત્મક આનન્દ) ફલિત (પરમ) મધુર છે. મધુરાધિપતિનું સર્વ કંઈ મધુર છે. (૮)

The cowlads are sweet, the cows are sweet, His cane is sweet, His creation is sweet, the destruction is sweet, the fruit is sweet. Shri Krushna is the Lord of sweetness and is totally sweet. (8)

॥ ઇતિ શ્રીવલ્લભાચાર્યવિરચિતં શ્રીમધુરાષ્ટકં સમ્પૂર્ણમ્ ॥

॥ ઇતિ શ્રીવલ્લભાચાર્યવિરચિતં શ્રીમધુરાષ્ટકં સમ્પૂર્ણમ્ ॥

॥ Iti Shree Vallabhaacharya Virachitam
Shree Madhuraashtakam Sampooranam ॥

॥ અથ શ્રીસર્વોત્તમસ્તોત્રમ્ ॥

॥ અથ શ્રીસર્વોત્તમસ્તોત્રમ્ ॥

॥ ATHA SHREE SARVOTTAMA STOTRAM ॥

The verses of Shri Vallabhacharya's one hundred and eight names, written by his son Shri Vitthalnathji (Shri Gusainji), are considered to be the Gayatri of the Path of Grace. These blessed names are daily recited by Shri Mahaprabhuji's followers and are the keys to Shri Krushna's grace-filled kingdom. The names speak for themselves.

પ્રાકૃતધર્માનાશ્રયમપ્રાકૃતનિખિલધર્મરૂપમિતિ ।

નિગમપ્રતિપાદ્યં યત્ તચ્છુદ્ધં સાકૃતિ સ્તૌમિ ॥૧॥

પ્રાકૃતધર્માનાશ્રયમપ્રાકૃતનિખિલધર્મરૂપમિતિ ।

નિગમપ્રતિપાદ્યં યત્ તચ્છુદ્ધં સાકૃતિ સ્તૌમિ ॥૧॥

Praakrutadharmaanaasharaya-

mapraakrutanikhiladharmaroopamiti ।

Nigamapratipaadayam yat-ta

chhuddham Saakruti Staumi ॥ 1 ॥

શ્રી સર્વોત્તમ સ્તોત્ર હિન્દી ભાષાન્તર

ભાવાર્થ : પ્રકૃતિકે લૌકિક ગુણોસે પર એવં અલૌકિક આનન્દાદિ અખિલ ગુણોસે યુક્ત સ્વરૂપસે વેદોમે જિનકા પ્રતિપાદન કિયા હૈ એસે દિવ્ય એવં શુદ્ધ આકારવાલે (પુરુષોત્તમ-કી) સ્તુતિ કરતા હૈ । ॥૧॥

॥ શ્રી હરિઃ ॥

શ્રી સર્વોત્તમ સ્તોત્ર ભાષાન્તર - ગુજરાતી

ભાવાર્થ : 'પ્રકૃતિના લૌકિક ગુણોથી પર અને અલૌકિક એવાઆનન્દ વગેરે અખિલ ગુણોથી ભરપૂર' એવા સ્વરૂપે વેદોમાં જેનું પ્રતિપાદન કર્યું છે, તેવા દિવ્ય અને શુદ્ધ આકારવાળા (શ્રી પુરુષોત્તમ)ની હું સ્તુતિ કરું છું. ॥૧॥

Shree Sarvottam Stotram English Translation

'One who stands above worldly qualities and who is resplendent with super-human virtues etc.' - this is how. He who is portrayed in the Vedas, I worship such a celestial ultra - pure being - Shri Purushottam.

કલિકાલતમશ્છન્નદષ્ટિત્વાદ્વિદુષામપિ ।

સંપ્રત્યવિષયસ્તસ્ય માહાત્મ્યં સમભૂદ્ ભુવિ ॥૨॥

કલિકાલતમશ્છન્નદષ્ટિત્વાદ્વિદુષામપિ ।

સંપ્રત્યવિષયસ્તસ્ય, માહાત્મ્યં સમભૂદ્ ભુવિ ॥૨॥

Kalikaalatamashchhannadrshittwaadvidushaamapi ।

Sampratyavishayastasya Maahaatmyam Samabhood Bhuvi ॥2॥

ભાવાર્થ : કલિકાલ જન્ય મોહ અજ્ઞાનાદિ અન્ધકારસે બુદ્ધિ વ્યાપ્ત હોનેસે યહ દિવ્ય સ્વરૂપકી મહિમા પૃથ્વીમે વર્તમાનમે વિદ્વદ્જન મી ન સમજ સકે એસા હુઆ હૈ ॥ ૨ ॥

ભાવાર્થ : કલિકાલ મોહ, અજ્ઞાન વગેરે અન્ધકારથી બુદ્ધિ ઘેરાયેલ હોવાથી આ દિવ્ય સ્વરૂપનો મહિમા પૃથ્વીમાં હાલ વિદ્વાનોને પણ ન સમજાય તેવો બન્યો છે ॥૨॥

Currently in this world, even the vision of intelligent people has been covered over by the darkness of this age of struggle and the greatness of the Blessed Lord's form has not dawned on them. (2)

દયયા નિજમાહાત્મ્યં કરિષ્યન્પ્રકટં હરિઃ ।

વાણ્યા યદા તદા સ્વાસ્યં પ્રાદુર્ભૂતં ચકાર હિ ॥૩॥

દયયા નિજમાહાત્મ્યં કરિષ્યન્પ્રકટં હરિઃ ।

વાણ્યા યદા તદા સ્વાસ્યં પ્રાદુર્ભૂતં ચકાર હિ ॥૩॥

Dayayaa Nijamaahaatmyam Karishyan Prakatam Harihi ।

Vaanyaa Yadaa Tadaa Svaasyam Praadurbhootam Chakaara Hi

॥ 3 ॥

ભાવાર્થ : જબ દયાલુસ્વભાવસે શ્રી હરિકી સ્પષ્ટરૂપસે વાણીદ્વારા સ્વમહિમા સમજાનેકી વૃત્તિ કૃપાવૃત્તિ હુડ તબ સ્વમુખારવિન્દ રૂપ એસે મહાપ્રભુજીકા (વલ્લભકા) સ્વરૂપ પ્રકટ ક્રિયા ॥ (૩)

ભાવાર્થ : જ્યારે દયાળુ સ્વભાવથી શ્રીહરિને પોતાનો મહિમા વાણી દ્વારા સ્પષ્ટ સમજાવવાની કૃપાવૃત્તિ થઈ ત્યારે જ પોતાના મુખારવિન્દરૂપ એવા મહાપ્રભુજીના સ્વરૂપને પ્રકટ કર્યું (૩)

When Hari became full of compassion and wanted to manifest His own greatness through His speech, then His own face appeared as Shri Vallabhacharya. (3)

તદુક્તમપિ દુર્બોધં સુબોધં સ્યાદ્ યથા તથા ।

તન્નામાષ્ટોત્તરશતં પ્રવક્ષ્યામ્યખિલાઘહૃત્ ॥૪॥

તદુક્તમપિ દુર્બોધં સુબોધં સ્યાદ્ યથા તથા ।

તન્નામાષ્ટોત્તરશતં પ્રવક્ષ્યામ્યખિલાઘહૃત્ ॥૪॥

Taduktamapi Durbodham Subodham Syaadayathaa Tathaa ।

Tannaamaashtottarshatam Pravakshyaamyakhilaagahrut ॥4॥

ભાવાર્થ : શ્રી મહાપ્રભુજીકા કહા સમજામેં ન આવે એસા કઠિન લગા ઉસે સુખ બોધ બનાને હેતુ, સમગ્ર પાપોંકે નિવારણ કરને વાલે શ્રી મહાપ્રભુજીકે ૧૦૮ નામ કહુંગા । (૪)

ભાવાર્થ : પરંતુ તે શ્રી મહાપ્રભુજીનું કહેલું ન સમજાય તેવું જે કઠિન લાગે છે તે સુખબોધ બને તે હેતુથી સમગ્ર પાપોને નિવારનારાં શ્રી મહાપ્રભુજીનાં ૧૦૮ નામો કહીશ. ॥૪॥

Although what He taught is difficult to understand, through the one hundred and eight names that I am going to recite, his words will become easily comprehensible and all impurities will be removed. (4)

ઋષિરગ્નિકુમારસ્તુ નામ્નાં છંદો જગત્યસૌ ।

શ્રીકૃષ્ણાસ્યં દેવતા ચ બીજં કારુણિકઃ પ્રભુઃ ॥૫॥

ઋષિરગ્નિકુમારસ્તુ નામ્નાં છંદો જગત્યસૌ ।

શ્રીકૃષ્ણાસ્યં દેવતા ચ બીજં કારુણિકઃ પ્રભુઃ ॥૫॥

Rushiragnikumaarastu Naamnaam Chhando Jagatyasau ।

Shreekrusnaasyam Devataa Cha Beejam Kaarunikah Prabhuhu ॥5॥

ભાવાર્થ : યહ ૧૦૮ નામમંત્રકે દ્રષ્ટા ઋષિ શ્રી અગ્નિકુમાર ગુસાંડજી હૈ । જગપ્રસિદ્ધ અનુષ્ટુપ છંદ હૈ । શ્રી મહાપ્રભુજી નામમંત્રકે દેવતા હૈ । દયાલુ પ્રભુ ઇન નામ મંત્ર કે બીજ હૈ । ॥૫॥

ભાવાર્થ : આ એકસો ને આઠ નામમંત્રોના દ્રષ્ટા ઋષિ શ્રી અગ્નિકુમાર - ગુસાંડજી છે આ મંત્રોનો જગપ્રસિદ્ધ અનુષ્ટુપ છંદ છે. શ્રી મહાપ્રભુજી નામમંત્રના દેવ છે. દયાળુ પ્રભુ આ નામમંત્રોનું બીજ છે. ॥૫॥

The seer of these 108 names is Rishi Shri Agnikumar Gosainji, and these names are recited in the well-known Anustupa meter that has sixteen syllables per line. In this devotional composition Shri Krishna's compassion is the seed and His face the deity. (5)

વિનિયોગો ભક્તિયોગપ્રતિબંધવિનાશને ।

કૃષ્ણાધરામૃતાસ્વાદસિદ્ધિરત્ર ન સંશયઃ ॥૬॥

વિનિયોગો ભક્તિયોગપ્રતિબંધવિનાશને ।

કૃષ્ણાધરામૃતાસ્વાદસિદ્ધિરત્ર ન સંશયઃ ॥૬॥

Viniyogo BhaktiyogaPratibandhavinaashane ।

Krushnaadharaamrutaasvaadasiddhiratra Na Samshayah ॥6॥

ભાવાર્થ : શ્રી સર્વોત્તમ સ્તોત્રકા વિનિયોગ (ઉપયોગ) ભગવત્સેવામેં પ્રતિબંધ આતે હૈ ઉસકા નિવારણ કરને હેતુ હૈ । સર્વોત્તમસ્તોત્ર સ્તોત્ર પઠનસે (પાઠકરનેસે) શ્રી કૃષ્ણચન્દ્ર કે અધરામૃત આસ્વાદરૂપ સિદ્ધિ હૈ ઇસમેં કોઈ શંકા (શંકા) નહી હૈ ॥૬॥

ભાવાર્થ : શ્રી સર્વોત્તમ સ્તોત્રનો ઉપયોગ ભગવત્સેવામાં આડે આવતા પ્રતિબંધોનું નિવારણ કરવા માટે કરવાનો છે. આ સ્તોત્ર પાઠથી શ્રીકૃષ્ણચંદ્રના અધરામૃતના આસ્વાદની સિદ્ધિ છે એમાં સંશય નથી. ॥૬॥

These one hundred and eight names are useful in the practice of Bhakti Yoga. By reciting them one's obstructions will be removed, and without a doubt, one will receive the reward of the nectar of Shri Krishna's lips. (6)

Here begin the sacred names.

મહાપ્રભુ શ્રી વલ્લભાચાર્યજી કે ૧૦૮ નામ

સંસ્કૃત	હિન્દી	ગુજરાતી
(૧) આનન્દ :	આનન્દ સ્વરૂપ	આનંદ સ્વરૂપ
(૨) પરમાનન્દ :	પરમાનન્દ સ્વરૂપ	પરમાનન્દ સ્વરૂપ
(૩) શ્રી કૃષ્ણાસ્યમ્	શ્રી કૃષ્ણકે મુખારવિન્દ	શ્રીકૃષ્ણના મુખારવિન્દ
(૪) કૃપાનિધિ :	કૃપાકે સાગર	કૃપાના સાગર
(૫) દૈવોદ્વાર પ્રયતનામત્મા	દૈવીજીવોંકે ઉદ્વારકરને હેતુ પ્રયત્ન કરનેમેં જિનકી આત્મા હૈ	દૈવીજીવોના ઉદ્વાર કરવામાં જેમનો આત્મા છે (અતિપરિશ્રમ લેનાર)
(૬) સ્મૃતિયાત્રાર્તિનાશન :	સ્મરણમાત્રસે દુઃખોંકો નાશ સ્મરણમાત્રથી ભક્તોના કરને વાલે	દુઃખોનો નાશકરનાર

- (७) श्री भागवत गूढार्थ प्रकाशन परायण श्रीमद् भागवत के गूढ अर्थ श्रीमद् भागवतना गूढ को प्रकाशित करने में तत्पर अर्थने प्रकाशित करवा (समभववा) सदातत्पर
- (८) साकर ब्रह्मवादक स्थापक: साकार ब्रह्मवादको स्थापित साकारब्रह्मवादना स्थापक करनेवाले (प्रतिपादन करना)
- (९) वेदपारग: वेदके संपूर्ण रहस्यको वेदना पारंगत जाननेवाले
- (१०) मायावाद निराकर्ता मायावादका निराकरण मायावादना निराश करनेवाले करना
- (११) सर्ववादि निरासकृत श्रुतिविरुद्ध सर्ववादो को सर्ववादीओने निराश निराश (खंडन) करनेवाले करना
- (१२) भक्तिमार्गाब्ज मार्तण्ड: भक्तिमार्गरूपी कमलके लिये भक्तिमार्गर्भी कभणने सूर्यस्वरूप भीलवनार सूर्य
- (१३) स्त्रीशूद्रोद्भृत्तिक्षम: स्त्रीशूद्रोके उद्धार करने में स्त्री शूद्र वगेरेना उद्धार समर्थ करवाते समर्थ
- (१४) अंगीकृत्यैवगोपीश वल्लभीकृत मानव: मनुष्यको अंगीकारमात्र से अंगीकार करीनेअ मनुष्योने श्रीकृष्णमें प्रीति सम्पादन गोपीजन वल्लभ श्रीकृष्ण करानेवाले ना प्रिय भनावनार
- (१५) अंगीकृतौ समर्पाद: अंगीकार करने में अंगीकार करवाभां मर्यादावाले मर्यादावाणा
- (१६) महाकारुणिक: परमदयालु अतिदयालु
- (१७) विभु: सर्वसमर्थ सर्व (करवा) समर्थ
- (१८) अदेयदानदक्ष: न दिया जा सके ऐसे दान दुर्लभ अेवुं दान को भी देनेवाले आपवाभां कुशल
- (१९) महोदारचरित्रवान् अत्यन्त उदार चरित्रवान् अत्यंत उदार चरित्रवाणा
- (२०) प्राकृतानुकृतिव्याज मोहितासुरमानुष: साधारण मनुष्य जैसे अपने प्राकृत मनुष्य जेवा चरित्रसे आसुरि जीवों को आयरणथी आसुरी मोहितकरने वाले ओवोने मोह करना
- (२१) वैश्वानर: अग्निस्वरूप अग्निस्वरुप
- (२२) वल्लभाख्य: वल्लभनामवाले श्रीमद् वल्लभनाम वाणा
- (२३) सदूप: सुन्दर रुपवाले श्रेष्ठ (सुंदर) रूपवाणा
- (२४) सतांहितकृत सत्पुरुषोंके हितकर्ता सत्पुरुषानुं (संतोनुं) हितकरनार
- (२५) जनशिक्षाकृते कृष्णभक्ति कृत जीवों को शिक्षा देने जन (समाजने) शिक्षण के लिये भक्ति करनेवाले आपवा मोटे (भगवान् कृष्णनी) भक्ति करना
- (२६) निखिलेष्टद: समस्त वांछित फल समस्त प्रकारना छेदने देनेवाले आपनार

- (२७) सर्वलक्षण सम्पन्न: सर्वप्रकारके (भगवत) सर्वलक्षणथी युक्त लक्षणोंसे युक्त
- (२८) श्रीकृष्णज्ञानद: श्रीकृष्ण के ज्ञानको देनेवाले श्रीकृष्ण (स्वर्पनुं) ज्ञान आपनार
- (२९) गुरु: गुरुजी (अज्ञानने दूर करना) गुरु
- (३०) स्वानन्द तुन्दिल: अपने हि आनन्दसे पुष्ट पोताना (श्रीकृष्ण स्वर्पना) आनन्दथी परिपुष्ट
- (३१) पद्मदलायतविलोचन: कमल दलके समान विशाल नेत्रवाले कमलपत्रनी जेम विशाल नेत्रवाणा
- (३२) कृपादृष्टि संहृष्ट दासदासीप्रिय: कृपादृष्टिकी दृष्टिसे आनन्दित दासदासी वर्षाथी प्रसन्न थयेला दास स्वजनोंके प्रिय अने दासीजनना प्रिय थयेला
- (३३) पति: शरणागत के स्वामी शरणागतना (अधि) पति छे.
- (३४) रोषदृष्टि संहलुष्ट शत्रुओंको भस्म करनेवाले रोष दृष्टिसे भक्तो के शत्रुओंको भस्म करनेवाले रोष दृष्टिथी भक्तोना द्वेष करना शत्रुओने भस्मकरनार
- (३५) भक्त सेवित: भक्तजनों द्वारा सेवित भक्तजनो द्वारा सेवाता
- (३६) सुखसेव्य: सुखसे सेवा करने योग्य सुभथी सेवाता
- (३७) दुःखराध्य: (अभक्तसे) दुःख पूर्वक (अभक्तथी) दृष्टथी पण सेववा दुर्लभ
- (३८) दुर्लभांघ्रिसशेरुह: दुर्लभचरण कमलवाले (अत्यंत) दुर्लभ यरण कमलवाणा
- (३९) उग्रप्रताप: उग्रप्रतापी विग्रप्रताववाणा
- (४०) बाकसिधु पूरिताशेषसेवक सेवकोंके वचनामृतसे सब परिपूर्ण करनेलवाले वयनामृतथी भक्तजनोने तरणोण करता
- (४१) श्रीभागवत पीयूष समुद्रमथनक्षम: श्रीमद् भागवत रुपी श्रीमद् भागवत नामना अमृतसमुद्रको मंथन करने अभृतसमुद्रनुं मंथन में समर्थ करवाभां समर्थ.
- (४२) तत्सारभूत रासस्त्री भावपूरितविग्रह: श्रीमद् भागवतजीके श्रीमद् भागवतना सार सार रूप (रास) स्त्री (गोपीजन) रूप अेवा रास स्त्रीओना के भावसे परिपूर्ण स्वरुपवाले (गोपीजनोना) भावथी भरेला स्वर्पवाणा
- (४३) सान्निध्यमात्र दत्त श्रीकृष्णप्रेमा सान्निध्यमात्रसे श्रीकृष्णके प्रेमका दानदेनेवाले सान्निध्यमात्रथी श्रीकृष्णना प्रेमनुं दान करना
- (४४) विमुक्तिद: विशेष (पुष्टिमार्गीय) विशेष (पुष्टिमार्गीय) मुक्ति देनेवाले मुक्तिने आपनार

- (४५) रासलीलैक तात्पर्यः रासलीलामें ही जिनका तात्पर्य है रासलीलामां ज तात्पर्यवाणा
- (४६) कृपया एतत् कथाप्रद्रः कृपाकरके रासलीलाकी कथाका दान करनेवाले कृपा करीने रासलीला (संयंभी) कथानुं दान करना
- (४७) विरहानुभवैकार्थः विरहके अनुभव हेतु विरहानो अनुभव करवाना सर्वत्यागोपदेशकः सर्वत्यागका उपदेश देनेवाले भाटे ज सर्वत्यागानो उपदेश आपनार.
- (४८) भक्त्याचारोपदेष्टा (पुष्टि) भक्तिमार्गीय (पुष्टि) भक्ति मार्गना आचरणका उपदेश देनेवाले आचारनो उपदेश आपनार
- (४९) कर्ममार्गप्रवर्तकः कर्ममार्गको प्रवृत्त करनेवाले (सेवाइप) कर्ममार्गना प्रवर्तक
- (५०) यागादौ भक्ति मार्गैक साधनत्वोपदेशकः यागादि कर्मों में भक्तिमार्गकी यागादि कर्ममार्गमां ही एक साधन रुपता है ऐसा अेक ज भक्तिमार्गने उपदेश करनेवाले साधनइपे उपदेश करना
- (५१) पूर्णानन्दः आनन्दसे परिपूर्ण आनंदंथी परिपूर्ण
- (५२) पूर्णकामः पूर्णकाम पूर्णकाम (जेमने भाटे कोर काम आकी नथी तेवा)
- (५३) वाक्पतिः वाक्पतिवाचस्पति वाक्पति (वाणीना पति वाचस्पति)
- (५४) विबुधेश्वरः ज्ञानीयोंके अधिपति विद्वानोना अधिपति
- (५५) कृष्णनामसहस्रस्य वक्ता श्रीकृष्णके (पुरुषोत्तम) श्रीकृष्णना (पुरुषोत्तम) सहस्रनाम के वक्ता सहस्रनामना वक्ता
- (५६) भक्तपरायणः भक्तके लिये शरणरुप भक्तोना आश्रयइप
- (५७) भक्त्याचारोपदेशार्थ नानावाक्य निरुपकः भक्तिमार्गीय आचरणका विभिन्नाक्योंसे निरुपण करनेवाले भक्तिमार्गीय (भक्ति अने) आचारोना उपदेश भाटे अनेक वाक्योंनुं निरूपण करना
- (५८) स्वार्थोज्जिताऽखिल प्राणप्रियः अपने (प्रभुके) लिए सर्वत्याग करनेवाले के प्राणप्रिय (प्रभुने) सर्व समर्पण करना भक्तोना प्राणप्रिय
- (५९) तादृशवेष्टितः तादृशीजनोंसे घिरे हुए तादृशी (भगवदीय) जनोथी वीटणाअेला
- (६०) स्वदासार्थ कृताशेष साधनः अपने सेवकों के सब साधन करनेवाले स्वसेवकोने भाटे समस्त साधनोने करना

- (६१) सर्वशक्तिद्युक् सर्व शक्तिओंकी धारण करनेवाले सर्व प्रकारनी शक्तिने धारण करना
- (६२) भुविभक्तिप्रचारैक पृथ्वीपर भक्तिप्रचार हेतु पृथ्वीमां भक्तिनो प्रचार ही अपने वंशको प्रकट करनेवाले करवा भाटे पोताना वंशने यलावनार
- (६३) पिता पिता पिता (स्वरुप)
- (६४) स्ववंशो स्थापिताऽशेष स्वमाहोत्स्यः अपने वंशमें सम्पूर्ण माहात्म्यको स्थापित करनेवाले पोताना वंशमां पोताना अशेष (संपूर्ण) भाहात्म्यने स्थापन करना
- (६५) स्मयापहः आश्चर्यको दूर करनेवाले आश्चर्यने दूर करना
- (६६) पतिव्रतापतिः पतिव्रत भक्तों के पति पतिव्रतानो पतिदेव
- (६७) पारलौकिकै हिक दानकृत पारलौकिक व लौकिक फल परलोकनुं अने आ लोकनुं दानदेनेवाले इल दान करना
- (६८) निगूढहृदयः गहनहृदयवाले अतिशय गूढ हृदयवाणा
- (६९) अनन्यभवत्तेषु अज्ञापिताशयः अनन्य भक्तोंको अपना आशय बतानेवाले अनन्य भक्तोने पोताना हृदयनी वात जलावनारा
- (७०) उपासनादि मार्गाति मुग्धमोहनिवारकः उपासनादि मार्गमें विमोहति जीवों के अज्ञानका निवारणकरने वाले उपासनादि मार्गोंमां अतिआसक्त जवोना भोने निवारनारा
- (७१) भक्तिमार्गे सर्वमार्ग वैलक्षण्यानुभूतिकृत् भक्तिमार्ग में इतरमार्गोंसे भक्तिमार्गमां अनुभव विलक्षणताका अनुभव करानेवाले भक्तिमार्गनी विशिष्टतानो अनुभव करानार
- (७२) पृथक् शरणमार्गोपदेष्टा स्वतंत्र ऐसा शरणगति मार्गका उपदेश देनेवाले स्वतंत्र अेवा शरणगतिना मार्गनो उपदेश करना
- (७३) श्रीकृष्णहार्दवित् श्रीकृष्णके हार्दको जाननेवाले श्रीकृष्ण (अन्द्र)ना हृदयने जलानारा
- (७४) प्रतिक्षणनिकुजस्थ लीलारससुपूरितः प्रतिक्षण निकुंज में होनेवाली लीलारससे परिपूर्ण लीला रसथी परिपूर्ण (आचार्यवर्थ)
- (७५) तत्कथाक्षिप्त चित्तः लीलाकथामें उत्कंठित चित्तवाले भगवतकथाथी चित्तने भगवानमां वाणनार
- (७६) तद्विस्मृतान्यः अन्यबातोंका विस्मरण करादेनेवाले (भगवतकथाना ताहात्म्यथी अन्यसर्व बातोने (वस्तुअोने) वीसरनारा
- (७७) ब्रजप्रियः ब्रजहीजिनको प्रिय है ब्रज जेमने प्रिय छे अेवा ऐसे

(७८) प्रिय व्रजस्थिति:	व्रज में निवास ही जिनको प्रिय है	प्रिय थेवा व्रजमां भिराजता.
(७९) पुष्टिलीलाकर्ता	पुष्टिलीला करनेवाले	अनुग्रहलीला करनारा
(८०) रहः प्रियः	एकान्तप्रिय	ऐकान्तप्रिय
(८१) भक्तेच्छापूर्कः	भक्तोंकी इच्छा पूर्ण करनेवाले	भक्तनी छच्छा पूर्ण करनारा
(८२) सर्वाज्ञात लीलः	जिनकी लीला सबको अज्ञात है	जेमनी लीलाओ सर्वथी न समञ्ज शक्य तेवा
(८३) अतिमोहनः	अतिमनोहर	अत्यंत मनोहर
(८४) सर्वासक्तः	सर्वत्रअनासक्ति वाले	सर्वमां आसक्ति वगरना
(८५) भक्तमात्रासक्तः	केवल पुष्टिभक्तों में ही आसक्त	मात्र पुष्टिभक्तोंमां आसक्त.
(८६) पतित पावनः	पतितोंको भी पवित्र करनेवाले	पतितने पण पवित्र करता
(८७) स्वयशोगान संहृष्ट हृदयाम्भोज विष्टर	निज यशोगानसे प्रसन्न हुए भक्त के हृदय कमलमें बिराजनेवाले	पोताना यशानुं गान करी प्रसन्न थयेला भक्तना हृदयकमलमां भिराजनारा
(८८) यशः पीयूषलहरीप्ला-वितान्यरसः	यशरूपी अमृत लहरी से भक्त के हृदय के अन्य रसों को भक्ति रससे प्लावित करनेवाले	यशोगानरूपी अमृतनी लहरीओ द्वारा अन्य रसोने दूआडी देता.
(८९) परः	परमश्रेष्ठ	परम श्रेष्ठ
(९०) लीलामृतरसाद्राद्री कृताखिलशरीर भृत	लीलारूपी अमृतरससे समस्त देणधारियोंको रसयुक्त करनेवाले	लीलाइप अमृत रसना प्रवाइथी अभिलदेइ धारीओने आद्र करी देनारा
(९१) गोवर्धनस्थित्युत्साहः	श्रीगोवर्धनमें रहेनेमें उत्साहित	श्री गोवर्धनमां निवास करवाना छितसाइवाणा
(९२) तल्लीकाप्रेमपूरितः	श्री गोवर्धनलीला के प्रेमसे पूरित	श्री गोवर्धनलीलाना प्रेमथी भरपूर.
(९३) यज्ञभोक्ता	यज्ञकेभोक्ता	यज्ञनो भोग करनार.
(९४) यज्ञकर्ता	यज्ञ करनेवाले	यज्ञना करनारा
(९५) चतुर्वर्गविशारदः	चार पुरुषार्थों के ज्ञाता (विवेचक)	चार पुत्रपार्थोंना ज्ञानारा विवेचक
(९६) सत्यप्रतिज्ञः	सत्यप्रतिज्ञावाले	सत्यप्रतिज्ञावाणा
(९७) त्रिगुणातीतः	तीनों गुणोंसे पर	त्राण गुणोथी पर
(९८) नय विशारदः	सिद्धान्त (नीति) में प्रवीण	सिद्धांतमां (शास्त्रनीतिमां) अत्यंत निपुण

(९९) स्वकीर्तिवर्धनः	अपनीकीर्ति बढ़ानेवाले	पोतानी कीर्ति वधारनारा
(१००) तत्त्वसूत्र भाष्य प्रदर्शकः	ब्रह्मसूत्रके उपर अणुभाष्य प्रकट करनेवाले	तत्त्वज्ञानवाणा ब्रह्मसूत्र छिपर आणुभाष्य रचनारा.
(१०१) मायावादाख्यतूलाग्नि	मायावाद रूपी रुईके लिये अग्निस्वरूप	मायावादरूपी रूमां (भाटे) अग्निस्वरूप
(१०२) ब्रह्मवादनिरूपकः	ब्रह्मवादका निरूपण करनेवाले	ब्रह्मवादनुं प्रतिपादन करनारा
(१०३) अप्राकृताखिलाकल्प-भूषितः	अखिल अलौकिक शृंगारसे सुशोभित	अभिल अलौकिक आभूषणोथी शोभता.
(१०४) सहजस्मितः	स्वाभाविक हास्य करनेवाले	स्वाभाविक हास्यवाणा
(१०५) त्रिलोकी भूषणम्	तीनों लोकों के आभूषणरूप	त्राणे लोकना आभूषणरूप
(१०६) भूमि भाग्यम्	पृथ्वीके भाग्यरूप	भूमिना भाग्यरूप
(१०७) सहजसुन्दरः	स्वाभाविक सौन्दर्यवाले	स्वाभाविक रीतेज सुंदर
(१०८) अशेषभक्तसम्प्रार्थ्य चरणाब्जजोधनः	समस्त भक्तजन द्वारा जिनके चरणकमल रज रूपी धनकी याचना की जाती है । (ऐसे श्री महाप्रभुजी हैं)	समस्त भक्तों जेमना यरणकमलनी रज रूपी धननी नित्य प्रार्थना करे छे. (तेवा श्री महाप्रभुजी छे.)

સર્વોત્તમસ્તોત્ર અંગ્રેજી ભાષાન્તર
સર્વોત્તમસ્તોત્રનું અંગ્રેજી ભાષાન્તર
Sarvottam Stotra in English Transalation

આનન્દઃ પરમાનન્દઃ શ્રીકૃષ્ણાસ્યં કૃપાનિધિઃ ।
દૈવોદ્ધારપ્રયત્નાત્મા સ્મૃતિમાત્રાર્તિનાશનઃ ॥૭॥
આનન્દઃ પરમાનન્દઃ શ્રીકૃષ્ણાસ્યં કૃપાનિધિઃ ।
દૈવોદ્ધારપ્રયત્નાત્મા સ્મૃતિમાત્રાર્તિનાશનઃ ॥૭॥

Aanandaha Paramaanandah Shreekrushnaasyam Krupaanidhhi ।
Daivoddhaaraprayatnaatmaa Smrutimaatraartinaashanah ॥7॥

Shri Vallabh is full of bliss, full of supreme bliss. He is Krushna's face, an ocean of grace. He is soulfully intent upon uplifting divine souls. Afflictions are removed simply by remembering Him. (7)

શ્રીભાગવતગૂઢાર્થપ્રકાશનપરાયણઃ ।
સાકારબ્રહ્મવાદૈકસ્થાપકો વેદપારગઃ ॥૮॥
શ્રીભાગવતગૂઢાર્થપ્રકાશનપરાયણઃ ।
સાકારબ્રહ્મવાદૈક સ્થાપકો વેદપારગઃ ॥૮॥

Shreebhaagavatagoodhaarthaprakaashanaparaayanah ।
Saakaara-Brahmavaadaikasthaapako Vedapaaragah ॥8॥

Shri Vallabh is intent upon revealing the esoteric meanings of the Shrimad Bhagavat. He established the truth that Brahman is full of divine form and is the knower of the inner Veda. (8)

માયાવાદનિરાકર્તા સર્વવાદિનિરાસકૃત્ ।
ભક્તિમાર્ગાબ્જમાર્તણ્ડઃ સ્ત્રીશૂદ્રાદ્યુદ્ધૃતિક્ષમઃ ॥૯॥
માયાવાદનિરાકર્તા સર્વવાદિનિરાસકૃત્ ।
ભક્તિમાર્ગાબ્જમાર્તણ્ડઃ સ્ત્રીશૂદ્રાદ્યુદ્ધૃતિક્ષમઃ ॥૯॥

Maayaavaadaniraakartaa Sarvavaadiniraasakrut ।
Bhaktimaargaabjamaartandah

Streeshoodraadyuddhrutikshamah ॥ 9 ॥

He defeated the theories that state that the world is comprised of Maya and dispelled the confusion of all other false teachings. For the lotus-like path of devotion, Shri Vallabh is the sun. He is also the uplifter of women, the low caste and all other people. (9)

અંગીકૃત્યૈવ ગોપીશવલ્લભીકૃતમાનવઃ ।
અંગીકૃતૌ સમર્યાદો મહાકારુણિકો વિભુઃ ॥૧૦॥
અંગીકૃત્યૈવ ગોપીશવલ્લભીકૃતમાનવઃ ।
અંગીકૃતૌ સમર્યાદો મહાકારુણિકો વિભુઃ ॥૧૦॥

Angeekrutyaiva Gopeesha-vallabheekrutamaanavah ।
Angeekrutau Samaryaado Mahaakaaruniko Vhibhuhu ॥ 10 ॥

The souls that He accepted became beloved to the Lord of the Gopis, Shri Krishna. In the act of dedication He is lawful. He is also extremely compassionate and all-powerful. (10)

અદેયદાનદક્ષશ્ચ મહોદારચરિત્રવાન્ ।
પ્રાકૃતાનુકૃતિવ્યાજમોહિતાસુરમાનુષઃ ॥૧૧॥
અદેયદાનદક્ષશ્ચ મહોદારચરિત્રવાન્ ।
પ્રાકૃતાનુકૃતિવ્યાજમોહિતાસુરમાનુષઃ ॥૧૧॥

Adeyadaanadakshashcha Mahodaaracharitravaan ।
Praakrutaanukrutivyajamohitaasuramaanushah ॥ 11 ॥

Shri Vallabh is brilliant at giving the ungivable. His character is full of generosity. He motivated the ungodly souls as well by appearing to them as an ordinary man. (11)

વૈશ્વાનરો વલ્લભાખ્યઃ સદ્રૂપો હિતકૃત્સતામ્ ।
જનશિક્ષાકૃતે કૃષ્ણભક્તિકૃત્ત્રિલેષ્ટદઃ ॥૧૨॥
વૈશ્વાનરો વલ્લભાખ્યઃ સદ્રૂપો હિતકૃત્સતામ્ ।
જનશિક્ષાકૃતે કૃષ્ણભક્તિકૃત્ત્રિલેષ્ટદઃ ॥૧૨॥

Vaishvaanaro Vallabhaakhyah Sadroopo Hitakrut sataam ।
Janashikshaakrute Krushnabhaktikrunnikhileshtadah ॥ 12 ॥

Shri Vallabh is the God of Fire and is known as the Beloved. His form is pure and beneficial to the saints. In order to teach others, He Himself practiced Krushna Bhakti and fulfilled all desires. (12)

સર્વલક્ષણસંપન્નઃ શ્રીકૃષ્ણઃ જ્ઞાનદો ગુરુઃ ।
સ્વાનન્દતુન્દિલઃ પદ્મદલાયતવિલોચનઃ ॥૧૩॥
સર્વલક્ષણસંપન્નઃ શ્રીકૃષ્ણઃ જ્ઞાનદો ગુરુઃ ।
સ્વાનન્દતુન્દિલઃ પદ્મદલાયતવિલોચનઃ ॥૧૩॥

Saravalakshanasampannah Shreekrushnagnaanado Guruhu ।
Svaanandatundilah Padmadalaayatavilochanah ॥ 13 ॥

Shri Vallabh is full of all divine virtues and gives understanding of Krushna. He is the guru. He is satisfied in His own bliss and His eyes are wide like lotus flowers. (13)

કૃપાદૃગ્વૃષ્ટિસંહૃદાસદાસીપ્રિયઃ પતિઃ ।
રોષદૃક્પાતસમ્પ્લુષ્ટભક્તદ્વિદ્ ભક્તસેવિતઃ ॥૧૪॥
કૃપાદૃગ્વૃષ્ટિસંહૃદાસદાસીપ્રિયઃ પતિઃ ।
રોષદૃક્પાતસમ્પ્લુષ્ટભક્તદ્વિદ્ ભક્તસેવિતઃ ॥૧૪॥

Krupaadrugvrushtisanmhrushtadaasadaaseepriyah Patih ।
Roshadrukpaatasamplustabhaktadvivid Bhaktasevitah ॥ 14 ॥

Shri Vallabh's beloved men and women followers are delighted by his grace-filled glance. He is the master and his fierce glance incinerates the Bhaktas' enemies. He is served by the Bhaktas. (14)

सुखसेव्यो दुराराध्यो दुर्लभांघिसरोरुहः ।

उग्रप्रतापो वाकसीधूपूरिताशेषसेवकः ॥१५॥

सुखसेव्यो दुराराध्यो दुर्लभांघिसरोरुहः ।

उग्रप्रतापो वाकसीधूपूरिताशेषसेवकः ॥१५॥

Sukhasevyo duraaraadhyo durlabhaamghrisaroruhah ।

Ugraprataapo Vaakseedhoopooritaasheshasevakah ॥ 15 ॥

Shri Vallabh's worship is pleasurable and difficult to carry out for those who are not Bhaktas. It is very rare to attain his lotus feet. He is extremely powerful and his nectar-like speech fills all of His disciples. (15)

श्रीभागवतपीयूषसमुद्रमथनक्षमः ।

तत्सारभूतरासस्त्रीभावपूरितविग्रहः ॥१६॥

श्रीभागवतपीयूषसमुद्रमथनक्षमः ।

तत्सारभूतरासस्त्रीभावपूरितविग्रहः ॥१६॥

ShreeBhaagavatapeeyooshasamudramathanakshamah ।

Tatsaarabhootaraasastreebhaavapooritavigrahaah ॥ 16 ॥

Shri Vallabh churned the nectarine ocean of the Shrimad Bhagavat. His form brims with the essence of the Gopi's bhava when they dance the Rasa Lila with Shri Krushna. (16)

सान्निध्यमात्रदत्तश्रीकृष्णप्रेमा विमुक्तिदः ।

रासलीलैकतात्पर्यः कृपयैतत्कथाप्रदः ॥१७॥

सान्निध्यमात्रदत्तश्रीकृष्णप्रेमा विमुक्तिदः ।

रासलीलैकतात्पर्यः कृपयैतत्कथाप्रदः ॥१७॥

SannidhyamaatradataashreeKrushnapremaa Vimuktidad ।

Raasaleelaikataatparayah Krupayaitatkathaapradah ॥ 17 ॥

By Shri Vallabh's mere proximity, love for Shri Krushna is attained. He gives grace-filled liberation. His essential message is the Rasa Lila and by His grace He gave to his followers teachings on that divine subject. (17)

विरहानुभवैकार्थसर्वत्यागोपदेशकः ।

भक्त्याचारोपदेष्टा च कर्ममार्गप्रवर्तकः ॥१८॥

विरहानुभवैकार्थसर्वत्यागोपदेशकः ।

भक्त्याचारोपदेष्टा च कर्ममार्गप्रवर्तकः ॥१८॥

Virahaanubhavaikaarthasarvatyaagopadeshakah ।

Bhaktyaachaaropadeshtaa Cha Karmamaargapravartakah ॥18॥

In order to experience the blissful pangs of separation from Shri Krushna, Shri Vallabh teaches that everything else has to be renounced. He gave teachings on the path of devotion and promoted the loving path of action (18).

यागादौभक्तिमार्गेकसाधनत्वोपदेशकः ।

पूर्णानन्दः पूर्णकामो वाक्पतिर्विबुधेश्वरः ॥१९॥

यागादौभक्तिमार्गेकसाधनत्वोपदेशकः ।

पूर्णानन्दः पूर्णकामो वाक्पतिर्विबुधेश्वरः ॥१९॥

Yaagadau Bhaktimaargaiksaadhanatvopadeshakah ।

Poornaanandah Poornakaamo Vaakpatir Vibudheshvarah ॥19 ॥

Shri Vallabh teaches that sacrifices and other Vedic practices can all play a part in the path of devotion. Shri Vallabh is full of bliss and His every desire is fulfilled. He is the master of speech as well as the Lord of the wise.

(19)

कृष्णनामसहस्रस्य वक्ता भक्तपरायणः ।

भक्त्याचारोपदेशार्थनानावाक्यनिरूपकः ॥२०॥

कृष्णनामसहस्रस्य वक्ता भक्तपरायणः ।

भक्त्याचारोपदेशार्थनानावाक्यनिरूपकः ॥२०॥

Krushnanaamasahasrasya Vaktaa Bhaktaparaayanah ।

Bhaktyaachaaropadeshaartha naanaavaakyaniroopakah ॥ 20 ॥

Shri Vallabh has spoken the thousand names of Shri Krushna. He focuses on his followers. Shri Vallabh spoke and wrote about many different subjects in order to teach the path of devotion. (20).

स्वार्थोज्झिताखिलप्राणप्रियस्तादृशवेष्टितः ।

स्वदासार्थकृताशेषसाधनः सर्वशक्तिधृक् ॥२१॥

स्वार्थोज्झिताखिलप्राणप्रियस्तादृशवेष्टितः ।

स्वदासार्थकृताशेषसाधनः सर्वशक्तिधृक् ॥२१॥

Svaarthojjhitaakhilapraana Priyastadrushaveshtitah ।

Svadaasaarthakrutaasheshasaadhanah Sarvashaktidhruk ॥21॥

Shri Vallabh renounced everything that was unrelated to devotion in order to uplift his followers. He is surrounded by accomplished souls and has performed all sorts of practices for his dear followers. Shri Vallabh contains every power. (21)

भुवि भक्तिप्रचारैककृते स्वान्वयकृत्पिता ।

स्ववंशे स्थापिताशेषस्वमाहात्म्यः स्मयापहः ॥२२॥

भुवि भक्तिप्रचारैककृते स्वान्वयकृत्पिता ।

स्ववंशे स्थापिताशेषस्वमाहात्म्यः स्मयापहः ॥२२॥

Bhuvi Bhaktiprachaaraikakrute Svaanvayakrut Pitaa ।

Svavanshe Sthaapitaasheshasvamaahaatmyah Smayaapahah ॥22॥

He created His own family lineage to promote devotion in the world. He is a father and has established His unlimited greatness in His own lineage. He is the remover of pride. (22)

पतिव्रतापतिः पारलौकिकैहिकदानकृत् ।

निगूढहृदयोऽनन्यभक्तेषु ज्ञापिताशयः ॥२३॥

पतिव्रतापतिः पारलौकिकैहिकदानकृत् ।

निगूढहृदयोऽनन्यभक्तेषु ज्ञापिताशयः ॥२३॥

Pativrataa patihī Paaralaukikaihikadaanakrut I

Nighoodhahrudayonanyabhakteshu Gnaapitaashayah II23II

He is husband to those who are devoted to the eternal Husband and is a giver of divine and worldly gifts. His heart is very esoteric, but He reveals His inner intentions to his faithful devotees. (23)

उपासनादिमार्गातिमुग्धमोहनिवारकः ।

भक्तिमार्गे सर्वमार्गवैलक्षण्यानुभूतिकृत् ॥२४॥

उपासनादिमार्गातिमुग्धमोहनिवारकः ।

भक्तिमार्गे सर्वमार्गवैलक्षण्यानुभूतिकृत् ॥२४॥

Upaasanaadimaargaatimugdhamohanivaarakah I

Bhaktimaarge Sarvamaaragavailakshyaanubhootikrut II 24 II

Shri Vallabh removes the confusion of those who are bewildered by the various paths of practice. He gave the experience of how the path of devotion is distinct from all other paths. (24)

पृथक्शरणमार्गोपदेष्टा श्रीकृष्णहार्दवित् ।

प्रतिक्षणनिकुंजस्थलीलारससुपूरितः ॥२५॥

पृथक्शरणमार्गोपदेष्टा श्रीकृष्णहार्दवित् ।

प्रतिक्षणनिकुंजस्थलीलारससुपूरितः ॥२५॥

Pruthaksharanamaargopadeshtaa Shreekrushnahaardavit I

Pratikshanjanikunjasthaleelaarasasupooritah II 25 II

Shri Vallabh teaches a distinct type of path of refuge. He is the knower of Shri Krushna's inner essence. He is always filled with the nectar of Shri Krushna's bower lilas. (25).

तत्कथाक्षिप्तचित्तस्तद्विस्मृतान्यो ब्रजप्रियः ।

प्रियब्रजस्थितिः पुष्टिलीलाकर्ता रहःप्रियः ॥२६॥

तत्कथाक्षिप्तचित्तस्तद्विस्मृतान्यो ब्रजप्रियः ।

प्रियब्रजस्थितिः पुष्टिलीलाकर्ता रहःप्रियः ॥२६॥

Tatkathaakshiptachittastadvismrutanyo Vrajapriyah I

Priyavrajasthithihi Pushtileelaakartaa Rahahpriyah II 26 II

His mind is enthralled by Krishna's stories and He has forgotten everything else. Shri Vallabh loves Vraja, Krishna's land of lila. He loved to live in Vraja. He is a maker of grace-filled lilas and loves solitude. (26).

भक्तेच्छापूरकः सर्वाज्ञातलीलोऽतिमोहनः ।

सर्वासक्तो भक्तमात्रासक्तः पतितपावनः ॥२७॥

भक्तेच्छापूरकः सर्वाज्ञातलीलोऽतिमोहनः ।

सर्वासक्तो भक्तमात्रासक्तः पतितपावनः ॥२७॥

Bhaktechhaapoorakah Sarvaagnaataleelotimohanah I

Sarvaasakto Bhaktamaatraasaaktah Patitapaavanaah II 27 II

Shri Vallabh fulfills the wishes of His followers. His lila is unfathomable and he is extremely enchanting. He is not attached to anything except His bhaktas. He is the purifier of the fallen. (27).

स्वयशोगानसंहृष्टहृदयांभोजविष्टरः ।

यशःपीयूषलहरीप्लावितान्यरसः परः ॥२८॥

स्वयशोगानसंहृष्टहृदयांभोजविष्टरः ।

यशःपीयूषलहरीप्लावितान्यरसः परः ॥२८॥

Svayashogaanasamhrushtahrudayaambhojavishtrah I

Yashah Peeyooshalahareeplavitaanyarasah Parah II 28 II

Shri Vallabh lives in the lotus hearts of His bhaktas who are ecstatic with the song of His praise. The nectar-filled waves of Shri Vallabh's fame saturated every mood with the elixir of devotion. He is totally exalted. (28).

लीलामृतरसार्द्राद्रिकृताखिलशरीरभृत् ।

गोवर्धनस्थित्युत्साहस्तल्लीलाप्रेमपूरितः ॥२९॥

लीलामृतरसार्द्राद्रिकृताखिलशरीरभृत् ।

गोवर्धनस्थित्युत्साहस्तल्लीलाप्रेमपूरितः ॥२९॥

Leelaamrutarasaardraadreekrutaakhilashareerabhut I

Govardhansthitityutsaahasatalleelapremapooritah II 29 II

He completely soaks the bodies of His bhaktas with the blissful nectar of Shri Krushna's lilas. He lives by the Govardhan hill with great enthusiasm and is filled with the love of Shri Krushna's lilas. (29)

यज्ञभोक्ता यज्ञकर्ता चतुर्वर्गविशारदः ।

सत्यप्रतिज्ञस्त्रिगुणातीतो नयविशारदः ॥३०॥

यज्ञभोक्ता यज्ञकर्ता चतुर्वर्गविशारदः ।

सत्यप्रतिज्ञस्त्रिगुणातीतो नयविशारदः ॥३०॥

Yagnabhoktaa Yagnakartaa Chaturvargavishaaradah I

Satyapratignastrigunaateeto Nayavishaaradah II 30 II

Shri Vallabh is the enjoyer of sacrifice and the maker of sacrifice. He is brilliant at giving the four pursuits of life. His oath is pure and He is beyond the three material qualities of Sattvic, Rajas and Tamas. He is a genius at logic. (30)

स्वकीर्तिवर्धनस्तत्त्वसूत्रभाष्यप्रदर्शकः ।

मायावादाख्यतूलाग्निर्ब्रह्मवादनिरूपकः ॥३१॥

स्वकीर्तिवर्धनस्तत्त्वसूत्रभाष्यप्रदर्शकः ।

मायावादाख्यतूलाग्निर्ब्रह्मवादनिरूपकः ॥३१॥

Snakeertivardhanstatvasootra-Bhaashyapradarshakah I

Maayaavaadaakhyatoolagnir Brahmavaadaniroopakah II 31 II

He increased His own fame and wrote a commentary on the Brahma Sutras. Shri Vallabh is fire to the cotton-like false teachings of Mayavada. Shri Vallabh has explained the teachings of Brahmavada, wherein everything is Krushna and nothing but Krushna. (31)

अप्राकृताखिलाकल्पभूषितः सहजस्मितः ।

त्रिलोकीभूषणं भूमिभाग्यं सहजसुंदरः ॥३२॥

અપ્રાકૃતાખિલાકલ્પ-ભૂષિતઃ સહજસ્મિતઃ ।

ત્રિલોકીભૂષણં ભૂમિ-ભાગ્યં સહજસુન્દરઃ ॥૩૨॥

Apraakrutaakhilaakalpa-bhooshitah Sahajsmitah ।

Trilokeebhooshanam Bhoomibhaagyam Sahaja sundarah ॥32॥

Shri Vallabh is beautifully adorned with divine ornaments. He has a natural smile and is the ornament of the three worlds. He is the world's fortune and naturally beautiful. (32)

અશેષભક્તસંપ્રાર્થચરણાબ્જરજોધનઃ ।

અશેષભક્તસંપ્રાર્થ - ચરણાબ્જરજોધનઃ ।

Ashesh bhaktasamparaathrya CharnaabjaRajodhanah ।

All the bhaktas pray for the dust that has touched Shri Vallabh's lotus feet.

ઇત્યાનંદનિધેઃ પ્રોક્તં નામ્નામષ્ટોત્તરં શતમ્ ॥૩૩॥

ઇત્યાનંદનિધેઃ પ્રોક્તં નામ્નામષ્ટોત્તરં શતમ્ ॥૩૩॥

Ityaanandanidhehe proktam naamnaamashtottaram

shatam ॥33॥

ભાવાર્થ : આ પ્રમાણે આનંદનિધિ શ્રી મહાપ્રભુજીનાં એક સોને આઠ નામ સ્પષ્ટતાથી કહ્યાં છે. ॥ ૩૩ ॥

ભાવાર્થ : આ પ્રમાણે આનંદનિધિ શ્રી મહાપ્રભુજીનાં એક સોને આઠ નામ સ્પષ્ટતાથી કહ્યાં છે. ॥ ૩૩ ॥

In this way I have revealed the ocean of bliss, the one hundred and eight names of Shri Vallabhacharya. (33)

શ્રદ્ધાવિશુદ્ધબુદ્ધિર્યઃ પઠત્યનુદિનં જનઃ ।

સ તદેકમનાઃ સિદ્ધિમુક્તાં પ્રાપ્નોત્યસંશયઃ ॥૩૪॥

શ્રદ્ધાવિશુદ્ધબુદ્ધિર્યઃ પઠત્યનુદિનં જનઃ ।

સ તદેકમનાઃ સિદ્ધિમુક્તાં પ્રાપ્નોત્યસંશયઃ ॥૩૪॥

Shraddhaavishuddhabuddhiryah Pathatyanudinam Janah ।

Sa Tadekamanaaha Siddhimuktaam Praapnotyasamshayah

॥34॥

ભાવાર્થ : આ નામોંં કા શ્રદ્ધા સે વિશુદ્ધ બુદ્ધિ તથા ંક ચિત્ત સે જો મનુષ્ય પ્રતિ દિન પાઠ કરતા હૈ, વહ પુષ્ટિમાર્ગીય મુક્તિ કી સિદ્ધિ પ્રાપ્ત કરતા હૈ ંસમેં લેશ માત્ર ભી સંશય નહીં હૈ ॥૩૪॥

ભાવાર્થ : શ્રદ્ધા દ્વારા બુદ્ધિને શુદ્ધ કરી જે કોઈ સજ્જન પુરુષ (મનુષ્ય) પ્રતિદિન આ સ્તોત્રનો પાઠ કરે છે તે આચાર્યશ્રીમાં એકાગ્ર ચિત્તવાળા બની આગળ કહેલી સિદ્ધિને નિઃસંદેહ મેળવે છે. ॥૩૪॥

Whoever recites these names of Vallabhacharya with faith, pure intelligence and focused mind will undoubtedly attain the reward fo grace-filled Krushna. (34)

તદપ્રાપ્તૌ વૃથા મોક્ષસ્તદાપ્તૌ તદ્ગતાર્થતા ।

અતઃ સર્વોત્તમં સ્તોત્રં જપ્યં કૃષ્ણરસાર્થિભિઃ ॥૩૫॥

તદપ્રાપ્તૌ વૃથા મોક્ષ તદાપ્તૌ તદ્ગતાર્થતા ।

અતઃ સર્વોત્તમં સ્તોત્રં જપ્યં કૃષ્ણરસાર્થિભિઃ ॥૩૫॥

Tadapraaptau Vruthaa Moksha stadaaptau Tadgataarthataa ।

Atah Sarvottamam Stotram Japyam Krushnarasaarthibhihi ॥35॥

ભાવાર્થ : શ્રીમદાચાર્યજી કી કૃપા સે સ્વમાર્ગીય ફલ કી પ્રાપ્તિ ન હો તો મોક્ષ ભી વ્યર્થ હૈ । ંસલિં સર્વોત્તમ સ્તોત્ર કા જપ શ્રીકૃષ્ણ કે રસ સ્વરૂપ કી પ્રાપ્તિ કે લિંયે કરના ંહિં ॥૩૫॥

ભાવાર્થ : તે સિદ્ધિ ન મળે તો મુક્તિ પણ વ્યર્થ છે. તે મુક્તિનો અર્થ સરી ગયો છે મોટે શ્રીકૃષ્ણના રસની ઈચ્છાવાળાઓએ સર્વોત્તમસ્તોત્રનો જપ કરવો. ॥૩૫॥

If the grace-filled form of Krushna is not realised, then even the attainment of liberation is useless. If Krushna is attained, however, then one is completely accomplished. And so, this recitation, which is the best of all, should be recited for the attainment of Shri Krushana, who is pure nectar. (35)

॥ ંતિ શ્રીમદ્અગ્નિકુમારપ્રોક્તં શ્રીસર્વોત્તમસ્તોત્રં સંપૂર્ણમ્ ॥

॥ ંતિ શ્રીમદ્અગ્નિકુમારપ્રોક્તં શ્રી સર્વોત્તમસ્તોત્રં સંપૂર્ણમ્ ॥

॥ Iti Shreemad Agnikumaaraproktam Shree Sarvottama Stotram Sampoornam ॥

॥ श्रीसर्वोत्तमस्तोत्र नामावलि: (संस्कृत) ॥

- १ आनन्दाय नमः ॥
- २ परमानन्दाय नमः
- ३ श्रीकृष्णास्याय नमः ॥
- ४ कृपानिधये नमः ॥
- ५ दैवोद्धारप्रयत्नात्मने नमः ॥
- ६ स्मृतिमात्रार्तिनाशनाय नमः ॥
- ७ श्रीभागवतगूढार्थप्रकाशनपरायणाय नमः ॥
- ८ साकारब्रह्मवादैकस्थापकाय नमः ॥
- ९ वेदपारगाय नमः ॥
- १० मायावादनिराकर्त्रे नमः ॥
- ११ सर्ववादिनिरासकृते नमः ॥
- १२ भक्तिमार्गाब्जमार्तण्डाय नमः ॥
- १३ स्त्रीशूद्राद्युद्धृतिक्षमाय नमः ॥
- १४ अङ्गीकृत्यैव गोपीश - वल्लभीकृतमानवाय नमः ॥
- १५ अङ्गीकृतौ समर्यार्पाद नमः ॥
- १६ महाकारुणिकाय नमः ॥
- १७ विभवे नमः ॥
- १८ अदेयदानदक्षाय नमः ॥
- १९ महोदारचरित्रवते नमः ॥
- २० प्राकृतानुकृतिव्याजमोहितासुरमानुषाय नमः ॥
- २१ वैश्वानराय नमः ॥
- २२ वल्लभाख्याय नमः ॥
- २३ सद्रपः नमः ॥
- २४ सतां हितकृते नमः ॥
- २५ जनशिक्षाकृते कृष्णभक्तिकृते नमः ।
- २६ निखिलेष्टदाय नमः ॥
- २७ सर्वलक्षणसम्पन्नाय नमः ॥
- २८ श्रीकृष्णज्ञानदाय नमः ॥
- २९ गुरवे नमः ॥
- ३० स्वानन्दतुन्दिलाय नमः ॥
- ३१ पद्मदलायतविलोचनाय नमः ॥
- ३२ कृपाहृष्टसिंहद्विष्टदासीप्रियाय नमः ॥
- ३३ पतये नमः ॥
- ३४ रोषहृत्पातसम्प्लुप्तभक्तद्विषे नमः ॥
- ३५ भक्तसेविताय नमः ॥
- ३६ सुखसेव्याय नमः ॥
- ३७ दुराराध्याय नमः ॥

- ३८ दुर्लभाङ्घ्रिसरोरुहाय नमः ॥
- ३९ उग्रप्रतापाय नमः ॥
- ४० वाक्सीधुपूरिताशेषसेवकाय नमः ॥
- ४१ श्रीभागवतपीयूषसमुद्रमथनक्षमाय नमः ॥
- ४२ तत्सारभूतरासस्त्रीभावपूरितविग्रहाय नमः ॥
- ४३ सान्निध्यमात्रदत्तश्रीकृष्णप्रेम्णे नमः ॥
- ४४ विमुक्तिदाय नमः ॥
- ४५ रासलीलैकतात्पर्याय नमः ॥
- ४६ कृपयैतत्कथाप्रदाय नमः ॥
- ४७ विरहानुभवेकार्थसर्वत्यागोपदेशकाय नमः ॥
- ४८ भक्त्याचारोपदेष्टे नमः ॥
- ४९ कर्ममार्गप्रवर्तकाय नमः ॥
- ५० यागादौ भक्तिमार्गेकसाधनत्वोपदेशकाय नमः ॥
- ५१ पूर्णानन्दाय नमः ॥
- ५२ पूर्णकामाय नमः ॥
- ५३ वाक्पतये नमः ॥
- ५४ विबुधेश्वराय नमः ॥
- ५५ कृष्णनामसहस्रस्य वक्त्रे नमः ॥
- ५६ भक्तपरायणाय नमः ॥
- ५७ भक्त्याचारोपदेशार्थनानावाक्यनिरूपकाय नमः ॥
- ५८ स्वार्थोज्झिताखिलप्राणप्रियाय नमः ॥
- ५९ तादृशवेष्टिताय नमः ॥
- ६० स्वदासार्थकृताशेषसाधनाय नमः ॥
- ६१ सर्वशक्तिधृषे नमः ॥
- ६२ भुवि भक्तिप्रचारैककृते स्वान्वयकृते नमः ॥
- ६३ पित्रे नमः ॥
- ६४ स्ववंशे स्थापिताशेषस्वमाहात्म्याय नमः ॥
- ६५ स्मयापहाय नमः ॥
- ६६ पतिव्रतापतये नमः ॥
- ६७ पारलौकिकैहिकदानकृते नमः ॥
- ६८ निगूढहृदयाय नमः ॥
- ६९ अनन्यभक्तेषु ज्ञापिताशयाय नमः ॥
- ७० उपासनादिमार्गातिमुग्धमोहनवारकाय नमः ॥
- ७१ भक्तिमार्गे सर्वमार्गवैलक्षण्यानुभूतिकृते नमः ॥
- ७२ पृथक्शरणमार्गोपदेष्टे नमः ॥
- ७३ श्रीकृष्णहार्दविदे नमः ॥
- ७४ प्रतिक्षणनिकुंजस्थलीलारससुपूरिताय नमः ॥
- ७५ तत्कथाक्षिप्तचित्ताय नमः ॥

- ૭૬ તદ્વિસ્મૃતાન્યાય નમઃ ॥
 ૭૭ વ્રજપ્રિયાય નમઃ ॥
 ૭૮ પ્રિયવ્રજસ્થિતયે નમઃ ॥
 ૭૯ પુષ્ટિલીલાકર્ત્રે નમઃ ॥
 ૮૦ રહઃપ્રિયાય નમઃ ॥
 ૮૧ ભક્તેચ્છાપૂરકાય નમઃ ॥
 ૮૨ સર્વાજ્ઞાતલીલાય નમઃ ॥
 ૮૩ અતિમોહનાય નમઃ ॥
 ૮૪ સર્વાસક્તાય નમઃ ॥
 ૮૫ ભક્તમાત્રાસક્તાય નમઃ ॥
 ૮૬ પતિતપાવનાય નમઃ ॥
 ૮૭ સ્વયંશોગાનસંહૃદ્યમ્ભોજવિષ્ટરાય નમઃ ॥
 ૮૮ યશઃપીયૂષલહરીપ્લાવિતાન્યરસાય નમઃ ॥
 ૮૯ પરાય નમઃ ॥
 ૯૦ લીલામૃતરસાર્દ્રીકૃતાખિલશરીરમૃતે નમઃ ॥
 ૯૧ ગોવર્ધનસ્થિત્યુત્સાહાય નમઃ ॥
 ૯૨ તલ્લીલાપ્રેમપૂરિતાય નમઃ ॥
 ૯૩ યજ્ઞભોક્ત્રે નમઃ ॥
 ૯૪ યજ્ઞકર્ત્રે નમઃ ॥
 ૯૫ ચતુર્વર્ગવિશારદાય નમઃ ॥
 ૯૬ સત્યપ્રતિજ્ઞાય નમઃ ॥
 ૯૭ ત્રિગુણાતીતાય નમઃ ॥
 ૯૮ નયવિશારદાય નમઃ ॥
 ૯૯ સ્વકીર્તિવર્ધનાય નમઃ ॥
 ૧૦૦ તત્ત્વસૂત્રભાષ્યપ્રદર્શકાય નમઃ ॥
 ૧૦૧ માયાવાદાલ્પભૂષિતાય નમઃ ॥
 ૧૦૨ બ્રહ્મવાદનિરૂપકાય નમઃ ॥
 ૧૦૩ અપ્રાકૃતાખિલાકલ્પભૂષિતાય નમઃ ॥
 ૧૦૪ સહજસ્મિતાય નમઃ ॥
 ૧૦૫ ત્રિલોકીભૂષણાય નમઃ ॥
 ૧૦૬ ભૂમિભાગ્યાય નમઃ ॥
 ૧૦૭ સહજસુન્દરાય નમઃ ॥
 ૧૦૮ અરોષભક્તસમ્પ્રાર્થ્યચરણાબ્જરજોધનાય નમઃ ॥

॥ શ્રીસર્વોત્તમસ્તોત્ર નામાવલિઃ (ગુજરાતી લિપિમાં) ॥

- ૧ આનન્દાય નમઃ ॥
 ૨ પરમાનન્દાય નમઃ ॥
 ૩ શ્રીકૃષ્ણાસ્થાય નમઃ ॥
 ૪ કૃપાનિધયે નમઃ ॥
 ૫ દેવોદ્ધારપ્રયત્નાત્મને નમઃ ॥
 ૬ સ્મૃતિમાત્રાર્તિનાશનાય નમઃ ॥
 ૭ શ્રીભાગવતગૂઢાર્થપ્રકાશનપરાયણાય નમઃ ॥
 ૮ સાકારબ્રહ્મવાદૈકસ્થાપકાય નમઃ ॥
 ૯ વેદપારગાય નમઃ ॥
 ૧૦ માયાવાદનિરાકર્ત્રે નમઃ ॥
 ૧૧ સર્વવાદિનિરાસકૃતે નમઃ ॥
 ૧૨ ભક્તિમાર્ગાબ્જમાર્તણ્ડાય નમઃ ॥
 ૧૩ સ્ત્રીશૂદ્રાદ્યુદ્ધૃતિક્ષમાય નમઃ ॥
 ૧૪ અડ્ડગીકૃત્યૈવ ગોપીશ-વલ્લભીકૃતમાનવાય નમઃ ॥
 ૧૫ અડ્ડગીકૃતૌ સમર્થાદાય નમઃ ॥
 ૧૬ મહાકારુણિકાય નમઃ ॥
 ૧૭ વિભવે નમઃ ॥
 ૧૮ અદેયદાનદક્ષાય નમઃ ॥
 ૧૯ મહોદારચરિત્રવતે નમઃ ॥
 ૨૦ પ્રાકૃતાનુકૃતિવ્યાજમોહિતાસુરમાનુષાય નમઃ ॥
 ૨૧ વૈશ્વાનરાય નમઃ ॥
 ૨૨ વલ્લભાખ્યાય નમઃ ॥
 ૨૩ સદ્રૂપાય નમઃ ॥
 ૨૪ સતાં હિતકૃતે નમઃ ॥
 ૨૫ જનશિક્ષાકૃતે કૃષ્ણભક્તિકૃતે નમઃ ॥
 ૨૬ નિખિલેષ્ટદાય નમઃ ॥
 ૨૭ સર્વલક્ષણસમ્પન્નાય નમઃ ॥
 ૨૮ શ્રીકૃષ્ણજ્ઞાનદાય નમઃ ॥
 ૨૯ ગુરવે નમઃ ॥
 ૩૦ સ્વાનન્દતુન્દિલાય નમઃ ॥
 ૩૧ પદ્મદલાયતવિલોચનાય નમઃ ॥
 ૩૨ કૃપાદગ્વૃષ્ટિસંહૃદદાસદાસીપ્રિયાય નમઃ ॥
 ૩૩ પતયે નમઃ ॥
 ૩૪ રોષદક્ષપાતસમ્પલુષ્ઠભક્તદ્વિષે નમઃ ॥
 ૩૫ ભક્તસેવિતાય નમઃ ॥

- ३६ सुभसेव्याय नमः ॥
 ३७ दुराराध्याय नमः ॥
 ३८ दुर्लभाङ्घ्रिसरोरुणाय नमः ॥
 ३९ उग्रप्रतापाय नमः ॥
 ४० वाङ्सीधूपूरिताशेषसेवकाय नमः ॥
 ४१ श्रीभागवतपीयूषसमुद्रमथनक्षमाय नमः ॥
 ४२ तत्सारभूतरासस्त्रीभावपूरितविग्रहाय नमः ॥
 ४३ सान्निध्यमात्रदत्तश्रीकृष्णप्रेमणे नमः ॥
 ४४ विभुक्तिदाय नमः ॥
 ४५ रासलीलैकतात्पर्याय नमः ॥
 ४६ कृपयैतत्कथाप्रदाय नमः ॥
 ४७ विरहानुभवैकार्थसर्वत्यागोपदेशकाय नमः ॥
 ४८ भक्त्यायारोपदेष्टे नमः ॥
 ४९ कर्ममार्गप्रवर्तकाय नमः ॥
 ५० यागादौ भक्तिमार्गेकसाधनत्वोपदेशकाय नमः ॥
 ५१ पूर्णानन्दाय नमः ॥
 ५२ पूर्णकाभाय नमः ॥
 ५३ वाङ्पतये नमः ॥
 ५४ विष्णुधेश्वराय नमः ॥
 ५५ कृष्णनाभसहस्रस्य वक्ष्रे नमः ॥
 ५६ भक्तपरायणाय नमः ॥
 ५७ भक्त्यायारोपदेशार्थनानावाक्यनिर्णयकाय नमः ॥
 ५८ स्वार्थोज्जिताभिलप्राणप्रियाय नमः ॥
 ५९ तादृशवेष्टिताय नमः ॥
 ६० स्वदासार्थकृताशेषसाधनाय नमः ॥
 ६१ सर्वशक्तिधृषे नमः ॥
 ६२ भुवि भक्तिप्रयारैककृते स्वान्वयकृते नमः ॥
 ६३ पित्रे नमः ॥
 ६४ स्ववंशे स्थापिताशेषस्वमाहात्म्याय नमः ॥
 ६५ स्मयापलाय नमः ॥
 ६६ पतिप्रतापतये नमः ॥
 ६७ पारलौकिकैकिकानुकृते नमः ॥
 ६८ निगूढहृदयाय नमः ॥
 ६९ अनन्यभक्तेषु ज्ञापिताशयाय नमः ॥
 ७० उपासनादिमार्गातिमुग्धमोहनिवारकाय नमः ॥
 ७१ भक्तिमार्गे सर्वमार्गवैलक्षण्यानुभूतिकृते नमः ॥
 ७२ पृथक्शरणमार्गोपदेष्टे नमः ॥

- ७३ श्रीकृष्णार्हाविदे नमः ॥
 ७४ प्रतिक्षणिकुञ्जस्थलीलारससुपूरिताय नमः ॥
 ७५ तत्कथाक्षिप्तयित्ताय नमः ॥
 ७६ तद्विस्मृतान्याय नमः ॥
 ७७ व्रजप्रियाय नमः ॥
 ७८ प्रियव्रजस्थितये नमः ॥
 ७९ पुष्टिलीलाकर्त्रे नमः ॥
 ८० रङ्गः प्रियाय नमः ॥
 ८१ भक्तैर्यथापूरकाय नमः ॥
 ८२ सर्वाज्ञातलीलाय नमः ॥
 ८३ अतिमोहनाय नमः ॥
 ८४ सर्वासङ्गताय नमः ॥
 ८५ भक्तमात्रासङ्गताय नमः ॥
 ८६ पतितपावनाय नमः ॥
 ८७ स्वयशोगानसंहृष्टहृदयाम्भोजविष्टराय नमः ॥
 ८८ यशःपीयूषलहरीप्लावितान्यरसाय नमः ॥
 ८९ पराय नमः ॥
 ९० लीलामृतरसाद्गर्हीकृताभिलशरीरभृते नमः ॥
 ९१ गोवर्धनस्थित्युत्साहाय नमः ॥
 ९२ तल्लीलाप्रेमपूरिताय नमः ॥
 ९३ यज्ञलोङ्ग्रे नमः ॥
 ९४ यज्ञकर्त्रे नमः ॥
 ९५ यतुर्वर्गविशारदाय नमः ॥
 ९६ सत्यप्रतिज्ञाय नमः ॥
 ९७ त्रिगुणातीताय नमः ॥
 ९८ नयविशारदाय नमः ॥
 ९९ स्वकीर्तिवर्धनाय नमः ॥
 १०० तत्त्वसूत्रभाष्यप्रदर्शकाय नमः ॥
 १०१ मायावादाभ्यतूलाग्रये नमः ॥
 १०२ ब्रह्मवादनिर्णयकाय नमः ॥
 १०३ अप्राकृताभिलाकल्पभूषिताय नमः ॥
 १०४ सङ्गस्मिताय नमः ॥
 १०५ त्रिलोकीभूषणाय नमः ॥
 १०६ भूमिभाग्याय नमः ॥
 १०७ सङ्गसुन्दराय नमः ॥
 १०८ अशेषभक्तसंप्राप्त्यर्थं यरणाब्जरोधनाय नमः ॥

II Shree-Sarvottama- stotra- naamaavalihi (In English) II

- 1 Aanandaaya Namah II
- 2 Parmaanandaaya Namah II
- 3 Shree- Krushnaasyaya Namah II
- 4 Krupanidhaye Namah II
- 5 Daivodhaaraprayatnaatmane Namah II
- 6 Smrutimaatraartinaashnaaya Namah II
- 7 Shree-Bhagavatagoodharth- prakaashanaparaayanaaya Namah II
- 8 Saakaarabrahmavaadaikasthapkaaya Namah II
- 9 Vedapaaragaaya Namah II
- 10 Maayaavaadaniraakartre Namah II
- 11 Sarvavaadiniraasakrute Namah II
- 12 Bhaktimaargaabjamaartandaaya Namah II
- 13 Streeshoodradyuddhrutikshamaaya Namah II
- 14 Angikrutyaiwa Gopeesha-vallabheekrutamaanavaaya Namah II
- 15 Angikrtau Samaryaadaaya Namah II
- 16 Mahaakaarunikaaya Namah II
- 17 Vibhave Namah II
- 18 Adeyadaanadakshaaya Namah II
- 19 Mahodaaracharitravate Namah II
- 20 Praakrutaankrutivyaj- mohitaasuramaanushaaya Namah II
- 21 Vaishvaanaraaya Namah II
- 22 Vallabhakhyaya Namah II
- 23 Sadroopaaya Namah II
- 24 Sataam hitakrute Namah II
- 25 Janashikshaakrute Krushnabhaktikrute Namah II
- 26 Nikhileshtadaaya Namah II
- 27 Sarvalakshansampannaaya Namah II
- 28 Shree- Krushnagnaanadaaya Namah II
- 29 Gurave Namah II
- 30 Svaanandatundilaaya Namah II
- 31 Padmadalaayatavilochanaaya Namah II
- 32 Krupaadrugvrushtisamhrushtadaasadaseepriyaaya Namah II
- 33 Pataye Namah II
- 34 Roshadrukpaatasamplushta-bhakatadrushe Namah II
- 35 Bhaktasevitaaya Namah II
- 36 Sukhasevyaaya Namah II
- 37 Duraraadhyaaya Namah II
- 38 Durlabhanghrisaroruaaya Namah II

- 39 Ugrapratapaaya Namah II
- 40 Vaakseedhupooritaasheshasevakaaya Namah II
- 41 Shree- Bhaagavatapeeyooshasamudramaathanakshamaaya Namah II
- 42 Tatsaarabhootaraasastreebhaavapooritavigrahaaya Namah II
- 43 Saanidhyamaatrashree- Krushnapremne Namah II
- 44 Vimuktidaaya Namah II
- 45 Raasaleelaikataatparyaaya Namah II
- 46 Krupayaitatkathaapradaaya Namah II
- 47 Virahaanubhavaikartha sarvatyaagopadeshakaaya Namah II
- 48 Bhaktyaachaaropadeshtre Namah II
- 49 Karmamaargapravartakaaya Namah II
- 50 Yaagaadau Bhaktimaargaikasaadhanatvopadeshakaaya Namah II
- 51 Poornaanandaaya Namah II
- 52 Poornakaamaaya Namah II
- 53 Vaakpataye Namah II
- 54 Vibudheshvaraaya Namah II
- 55 Krushnanaamasahasrasya Vaktre Namah II
- 56 Bhaktaparaayanaaya Namah II
- 57 Bhaktyaachaaropadeshartha naanaavaakyaniroopakaaya Namah II
- 58 Svaarthoijzataakhilapraanapriyaaya Namah II
- 59 Taadrushaveshtitaaya Namah II
- 60 Svadaasaarthakrutaasheshasaadhanaaya Namah II
- 61 Sarvashaktidhrushe Namah II
- 62 Bhuvi Bhaktiprachaaraika krutesvaanvayakrute Namah II
- 63 Pitre Namah II
- 64 Svavanshe Sthaapitaasheshasvamaahaatmyaaya Namah II
- 65 Smayaapahaaya Namah II
- 66 Pativrataapataye Namah II
- 67 Paaralaukikaihikadaankrute Namah II
- 68 Nigoodhrudayaaya Namah II
- 69 Ananyabhakteshu gnaapitaashayaaya Namah II
- 70 Upaasnaadimaargaatimugdhamohanivaarakaaya Namah II
- 71 Bhaktimarge Sarvamaargavailakshanyaanubhootikrute Namah II
- 72 Pruthksharanamaargopadeshtre Namah II
- 73 Shree Krushnahaardavide Namah II
- 74 Pratikshannikunjastha Leelaarasasupooritaaya Namah II

- 75 Tatkathaakshiptachittaaya Namah II
- 76 Tadvismrutaanyaaya Namah II
- 77 Vrajapriyayaa Namah II
- 78 Priyavrajasthitaaye Namah II
- 79 Pustileelaakartre Namah II
- 80 Rahahpriyaaya Namah II
- 81 Bhaktechchhaapoorakaaya Namah II
- 82 Sarvaagnaataleelaaya Namah II
- 83 Atimohanaaya Namah II
- 84 Sarvaasaktaaya Namah II
- 85 Bhaktamaatraasaktaaya Namah II
- 86 Patitapaavanaaya Namah II
- 87 Svayashogaanasamhrushta- hrudayaambhojavish taraaya Namah II
- 88 Yashahpeeyooshalahareeplavitaanyarasaaya Namah II
- 89 Paraya Namah II
- 90 Leelamruta Rasaardrardreerutaakhila Shareera Bhrute Namah II
- 91 Govardhana Sthityutsaahaaya Namah II
- 92 Talleelaapremapooreetaaya Namah II
- 93 Yagnabhoktre Namah II
- 94 Yagnakartre Namah II
- 95 Chaturvargavisharadaaya Namah II
- 96 Satyapratignaaya Namah II
- 97 Trigunaateetaaya Namah II
- 98 Nayavishaaradaaya Namah II
- 99 Svakeertivardhanaaya Namah II
- 100 Tatvasootrabhaashyapradarshakaaya Namah II
- 101 Maayaavaadaakhyatoolaagnaye Namah II
- 102 Brahmavaada Niroopakaaya Namah II
- 103 Apraakrutaakhilaakalpabhooshitaaya Namah II
- 104 Sahajasmitaaya Namah II
- 105 Trilokeebhooshanaaya Namah II
- 106 Bhoomibhaagyaaya Namah II
- 107 Sahajasundaraaya Namah II
- 108 Asheshabhaktasampraarthyaa- charanaabjarajodhnaaya Namah II

॥ इति श्रीमद्भग्निकुमारप्रोक्तं श्रीसर्वोत्तमस्तोत्र नामावलि: संपूर्णा ॥

॥ इति श्रीमद्भग्निकुमारप्रोक्तं श्रीसर्वोत्तमस्तोत्र नामावलि: संपूर्णा ॥

II Iti Shreemad Agnikumaarapoktam Shree Sarvottama Stotra Namavali Sampurnaa II

॥ श्रीहरिः ॥

॥ श्रीगोपीजनवल्लभाय नमः ॥

॥ श्रीमदाचार्यचरणकमलेभ्यो नमः ॥

॥ अथ श्रीषोडश ग्रन्थाः ॥

॥ श्रीयमुनाष्टकम् ॥

नमामि यमुनामहं सकलसिद्धिहेतुं मुदा
मुरारिदण्डकजस्फुरदमन्दरेणूत्कटाम् ।
तटस्थनवनकाननप्रकटमोदपुष्पाम्बुना
सुरासुरसुपूजितस्मरपितुः श्रियं बिभ्रतीम् ॥१॥

॥ श्रीहरिः ॥

॥ श्रीगोपीजनवल्लभाय नमः ॥

॥ श्रीमदाचार्यचरणकमलेभ्यो नमः ॥

॥ अथ श्रीषोडश ग्रन्थाः ॥

॥ श्रीयमुनाष्टकम् ॥

नमामि यमुनामहं सकलसिद्धिहेतुं मुदा
मुरारिदण्डकजस्फुरदमन्दरेणूत्कटाम् ।
तटस्थनवनकाननप्रकटमोदपुष्पाम्बुना
सुरासुरसुपूजितस्मरपितुः श्रियं बिभ्रतीम् ॥१॥

॥ Shree Harihi ॥

॥ Shree GopeejanaVallbhaaya Namah ॥

॥ ShreemadAachaaryacharanakamalebhyo Namah ॥

॥ Atha ShreeShodasha Granthaaha ॥

॥ Atha ShreeYamunaashtakam ॥

Namaami Yamunaamaham sakalasiddhihetum Mudaa
Muraaripadapankaja sfuradamandarenootkataam ।
Tatasthanavakaanaprakatamodapushpaambunaa
Suraasurasupoojitasmaraapituhu Shriyam Bibhrateem ॥1॥

भावार्थ :- समस्त अलौकिक सिद्धियों को देने वाली मुरदैत्य के शत्रु भगवान् श्रीकृष्णचन्द्र के चरण कमल की तेजस्वी और अधिक अर्थात् जल से विशेष रेणु को धारण करने वाली, अपने तट पर स्थित नवीन वन के विकसित सुगन्धित पुष्प मिश्रित जल द्वारा, सुर अर्थात् दैन्यभाव वाले ब्रजभक्तों के द्वारा और असुर अर्थात् मान भाव वाले ब्रज भक्तों के द्वारा अच्छी प्रकार से पूजित तथा श्रीकृष्णचन्द्र की शोभा को धारण करने वाली श्री यमुना महारानी को मैं (श्री वल्लभाचार्य) सहर्ष नमस्कार करता हूँ ॥१॥

॥ श्रीहरिः ॥

॥ श्रीगोपीजनवल्लभाय नमः ॥

॥ श्रीमदाचार्यचरणकमलेभ्यो नमः ॥

॥ अथ श्रीषोडश ग्रन्थाः ॥

॥ श्रीयमुनाष्टकनी गुजराती समश्लोकी ॥

नमं सकलसिद्धिदा रवि तणी सुताने मुदा
मुरारि-पद-कंजनी रज घणी लसे ज्यां सदा ।
तटे नववने लस्यां प्रकट फूल पाणी वती
सुरासुर थकी यज्यां प्रभु तणी प्रभा धारती ॥१॥

॥ श्रीहरिः ॥

॥ श्रीगोपीजनवल्लभाय नमः ॥

॥ श्रीमदाचार्यचरणकमलेभ्यो नमः ॥

॥ अथ श्रीषोडश ग्रन्थाः ॥

॥ श्रीयमुनाष्टकनी गुजराती समश्लोकी ॥

नमं सकल सिद्धिदा रवि तणी सुताने मुदा,
मुरारि-पद-कंजनी रज घणी लसे ज्यां सदा ।
तटे नव वने लस्यां प्रकट फूल पाणी वती
सुरासुर थकी यज्यां प्रभु तणी प्रभा धारती ॥१॥

॥ Shree Harihi ॥

॥ ShreeGopijanaVallabhaaya Namah ॥

॥ Atha ShreeShodasha Granthaaha ॥

॥ Atha ShreeYamunaashtakane Gujaratee Samashlokee ॥

Namun Sakala Siddhidaa Ravi Tanee Sutaane Mudaa
Muraraaipadakanjane Raja ghanee lase Jyaan Sadaa ।
Tate Nava Vane Lasyaan Prakata Phoola Paanee Vatee
Suraasura Thakee Yajyaan Prabhu Tanee Prabhaa Dhaaratee ॥1॥

भावार्थ :- सर्व सिद्धियों को निमित्तः, मुरारि श्रीकृष्णचन्द्रना यरक्षकमलमां शोभतां पुष्पज तेजस्वी रेणुओथी लरेलां, अपने किनारे आवेलां नवां वनोमां विकसेलां सुगंधवाणा पुष्पोना सुगंधित जलथी, सुर असुरथी सारी रीते पूजयेलां, श्री कृष्णचन्द्रनी जेवी (श्याम सुंदर) कान्तिवाणां, श्री यमुनाजीने आनंदपूर्वक हुं नमस्कार करुं छुं. (१)

कलिन्दगिरिमस्तके पतदमन्दपूरोज्ज्वला
विलासगमनोल्लसत्प्रकटगण्डशैलोनता ।
सघोषगतिदन्तुरा समधिरूढदोलोत्तमा
मुकुन्दरतिवर्धिनी जयति पद्मबन्धोः सुता ॥२॥
कलिन्दगिरिमस्तके पतदमन्दपूरोज्ज्वला
विलासगमनोल्लसत् - प्रकटागंशैलोनता ।
सघोषगतिदन्तुरा समधिर्दोलोत्तमा
मुकुन्दरतिवर्धिनी जयति पद्मबन्धोः सुता ॥२॥

Kalindagirimastake Patadamandapoorojjvalaa
Vilaasagamanollasatprakatagandashailonnataa ।
Saghoshagatidantura Samadhiroodhadolottamaa
Mukundarativardhinee Jayati Padmabandhoho Suta ॥ 2 ॥

भावार्थ :- सूर्य मंडल में स्थित प्रभु के हृदय से रस रूप प्रकट होकर फिर कलिन्द पर्वत के शिखर पर गिरते हुए अत्यन्त प्रवाहों के उज्ज्वल, विलास सहित चलने से सुन्दर और उत्तम शिलाओं से उन्नत तथा ध्वनि सहित गमन से ऊँची-नीची होती अर्थात् उत्तम झूले में विराजित हुई सी दिखती एवं श्रीकृष्णचन्द्र में प्रीति बढ़ाने वाली श्रीसूर्यपुत्री श्रीयमुना महाराणीजी श्रेष्ठता से विराजमान हैं ॥२॥

भुवं भुवनपावनीमधिगतामनेकस्वनैः
प्रियाभिरिव सेवितां शुकमयूरहंसादिभिः ।
तरङ्गभुजकङ्कणप्रकटमुक्तिकावालुका
नितम्बतटसुन्दरीं नमत कृष्णतुर्यप्रियाम् ॥३॥
भुवं भुवनपावनीमधिगतामनेकस्वनैः
प्रियाभिरिव सेवितां शुकमयूरहंसादिभिः ।
तरङ्गभुजकङ्कणप्रकटमुक्तिकावालुका
नितम्बतटसुन्दरीं नमत कृष्णतुर्यप्रियाम् ॥३॥

Bhuvam Bhuvanpaavaneemadhigataamanekasvanaihi
Priyaabhirivasevitam, Shukamayoorahansadibhihi ।
Tarangabhujakankana Prakatamuktikaavaalukaa
NitambatataSundareem Namata Krushnatyurapiyaam ॥3॥

भावार्थ :- सम्पूर्ण लोगों को पवित्र करने वाली, भूमण्डल में पधारने पर जैसे प्रिय सखियों द्वारा सेवन होती हो वैसे ही अनेक शब्द बोलते हुए तोता, मोर और हंसादि मधुर शब्द बोलने वाले पक्षियों के द्वारा सुसेवित हुई और तरंगरूपी भुजाओं के कंकणों में स्पष्ट दिखने वाली मोतियों के समान चमकने वाली बालुका युक्त एवं नितम्ब भाग रूप उभय तटों से सुंदर लगने वाली श्रीकृष्ण की चतुर्थ प्रिया (श्रीयमुनाजी) को तुम नमन करो ॥३॥

कलिन्दशिखरे पड्यां धवल पूरथी ओपती
विलास-गतिथी लसी प्रकट टेकरे ठेकती ।
सघोष गतिथी जती नहि शुं झूलणे झूलती !
मुकुन्दरति पोषती रविसुता सदा जीतती ॥ २ ॥
कलिन्द शिखरे पड्यां धवल पूरथी ओपती,
विलास गतिथी लसी प्रकट टेकरे ठेकती ।
सघोष गतिथी जती नहि शुं झूलणे झूलती !
मुकुन्दरति पोषती रविसुता सदा जीतती ॥२॥

Kalindashikhare Padyaan Dhavala Poorathee Opathee
Vilaasa Gatithi Lasee Prakata Tekare Thekatee ।
Saghosha Gatiithe Jatee Nahi Shun Zoolane Zulatee !
Mukundarati Poshatee RaviSutaa Sadaa Jeetatee ॥ 2 ॥

भावार्थ :- कलिन्द पर्वतना शिखर उपर पडता, विशाण (मोटा) प्रवाहने कारणे अत्यंत ठेकती (सहेद-श्वेत) जलतां, विलासपूर्वकनी वांकीयुकी प्रवाहगतिथी शोभतां, पर्वतनां ठियानीयां शिखरो उपरथी वहेतां होवाना कारणे ठियां नीयां देखातां, अण्णण शब्दवाणा वहेलाथी विकारवाणां लागतां जेणे उत्तम प्रकारना झूले झूलतां होय अेवां श्री मुकुन्द प्रभुमां रति=प्रीति पधारनारां श्री सूर्य कन्या श्री यमुनाजी सदा जय पावे छे. ॥२॥

मली भुवनपावनी धरणि सुसेवेल ए
प्रिया ज्यम घणा स्वने शुक मयूर हंसादि ।
तरंगभुजकंकणे प्रकट वेलु-मोती घणे
नमो लसित कृष्णनी तटवती प्रिया तुर्यने ॥३॥
मणी भुवनपावनी धरणि सुसेवेल अे
प्रिया ज्यम घणा स्वने शुक मयूर हंसादिअे ।
तरंगभुज-कंकणे प्रकट वेलु - मोती घणे
नमो लसित कृष्णनी तटवती प्रिया तुर्यने ॥३॥

Malee Bhuvanapaavanaee Dharanie Susevelae-
Priyaa jyama Ghanaa Svane Shuka Mayoora Hansaadie ।
Taranagabhujakankane Prakata Velu-Motee Ghane
Namo lasit Krushnani Tatavatee Priyaa Turyane ॥ 3॥

भावार्थ :- समग्र भूमंडलने पावन करनार, पृथ्वी उपर पधारेली पोताना सजीजनोनी जेम शब्दो करता शुक, मयूर, हंस वगैरे पक्षीओथी सेवातां, तरंगरूपी करकमलोमां धारण करेलां कंकणोमां जेलां मोतीओ जेवी यणकती रेतीवाणां, अन्ने आणुना नितम्बरूपी सुंदर तटथी शोभतां श्री कृष्णचन्द्र प्रभुनां चतुर्थ प्रिया (श्री यमुनाजी)ने नमस्कार करो. ॥३॥

અનન્તગુણભૂષિતે ! શિવવિરંચિદેવસ્તુતે !
ઘનાઘનનિભે સદા ! ધ્રુવપરાશરાભીષ્ટદે !
વિશુદ્ધમથુરાતટે ! સકલગોપગોપીવૃતે !
કૃપાજલધિસંશ્રિતે ! મમ મનઃ સુખં ભાવય ॥૪॥
અનન્તગુણભૂષિતે ! શિવવિરંચિદેવસ્તુતે !
ઘનાઘનનિભે ! સદા ધ્રુવપરાશરાભીષ્ટદે !
વિશુદ્ધમથુરાતટે ! સકલગોપગોપીવૃતે !
કૃપાજલધિસંશ્રિતે ! મમ મનઃ સુખં ભાવય ॥૪॥

Anantaguna bhooshite ! ShivaViranchiDevastute !
Ghanaaghananibhe ! Sadaa DhruvaParaasharaabhishtade!
VishuddhaMathuraatate ! Sakala Gopagopeevrute !
Krupaajaladhisamshrite ! Mama manahsukham Bhaavaya ॥4॥

ભાવાર્થ :- અનન્ત ગુણોં સે સુશોભિત, શિવ બ્રહ્માદિ દેવતાઓં દ્વારા સ્તવિત, નિરંતર ગંભીર મેઘ કે સમાન દેદીપ્યવતી, ધ્રુવ ઔર પરાશર કો મનોવાચ્છિત ફલ દાન કરનેવાલી અત્યન્ત શુદ્ધ મથુરાનગરી જિસકે તટ પર બસી હુઈ હૈ, તથા સંપૂર્ણ ગોપ ગોપીજનોં સે આવૃત્ત, કૃપાસાગર શ્રી બ્રજાધીશ્વર કે આશ્રય મેં રહને વાલી હૈ શ્રી યમુનાજી । હમારે મન કો સુખ (આનન્દાનુભવ) કરાડયે ॥૪॥

યયા ચરણપદ્મજા મુરરિપોઃ પ્રિયં ભાવુકા
સમાગમનતોઽભવત્સકલસિદ્ધિદા સેવતામ્ ।
તયા સદશતામિયાત્કમલજા સપત્નીવ યદ્
હરિપ્રિયકલિન્દયા મનસિ મે સદા સ્થીયતામ્ ॥૫॥
યયા ચરણપદ્મજા મુરરિપોઃ પ્રિયં ભાવુકા
સમાગમનતોભવત્ સકલસિદ્ધિદા સેવતામ્ ।
તયા સદશતામિયાત્ કમલજા સપત્નીવ યદ્
હરિપ્રિયકલિન્દયા મનસિ મે સદા સ્થીયતામ્ ॥૫॥

Yayaa Charanapadmajaa Muraripoho Priyam Bhaavukaa
Samaagamanato bhavat, Sakala-Siddhidaa Sevataam ।
Tayaa Sadrushataamiyaat Kamalajaa Sapatneeva Yada
HaripriyaKalindayaa Manasi Me Sadaa Stheeyataam ॥ 5 ॥

ભાવાર્થ :- જિન યમુનાજી કે સમાગમ સે, ભગવચ્ચરણ સે પ્રકટ હુઈ શ્રી ગંગાજી મી ભગવાન કો પ્રિય હુઈ, ઉન શ્રી યમુનાજી કી સમાનતા મલા કૌન પ્રાપ્ત કર સકતા હૈ? હૌં, યદિ કુછ સમાનતા કર સકતી હૈ, તો વહ કુછ ન્યૂનતા કે સાથ લક્ષ્મીજી હી । એસી સર્વોપરિ તથા ભગવદ્ભક્તોં કે ક્લેશ નાશ કરનેવાલી શ્રી યમુનાજી મેરે મન મેં નિરંતર વાસ કરે ॥૫॥

અનન્ત ગુણથી લસી ! શિવ વિરંચિ દેવે સ્તવી !
ધ્રુવાદિક-અભીષ્ટદા ! નહિ શું મેઘમાલા નવી ? ।
તટે સુમથરા તળે સકલ ગોપગોપી વતી !
કૃપાજલધિયુક્ત મા ! સુખ વિચાર મારું અતિ ॥૪॥
અનન્ત ગુણથી લસી ! શિવ વિરંચિ દેવે સ્તવી !
ધ્રુવાદિક - અભીષ્ટદા ! નહિ શું મેઘમાલા નવી ! ।
તટે સુમથરા તળે સકલ ગોપગોપી વતી
કૃપાજલધિયુક્ત મા ! સુખ વિચાર મારું અતિ ॥૪॥

Ananta Gunathi Lasi ! Shiv Viranchee Deve Stavee !
Dhruvaadika-Abhishtadaa ! Nahi Shun Meghamaalaa Navee!
Tate Sumathura tane ! Sakala Gopa Gopeevatee !
KrupaaJaladhiyukta Maa ! Sukha Vichara Maarun Ati ॥ 4॥

ભાવાર્થ :- અનન્ત ગુણોથી વિભૂષિત, શ્રી શિવજી, શ્રી બ્રહ્માજી વગેરે દેવોથી સ્તુતિ કરાયેલાં, ખીયોખીય મેઘના જેવી કાન્તિવાળા, ધ્રુવ પરાશર વગેરે મુનિઓને અભિવાંછિત (ઈચ્છિત) ફલ આપનારાં, વિશુદ્ધ મથુરાજી જેના કિનારે વસેલાં છે એવાં, સર્વ ગોપ ગોપીજનોથી વિટળાયેલાં, કૃપા સાગર શ્રી કૃષ્ણનો અનન્ય આશ્રય ધરાવનાર, શ્રી યમુનાજી આપ મારા મનના સુખનું દાન કરો. (એવી કૃપા વિચારો.) (નોંધ : આ શ્લોક શ્રી ઠાકોરજીને અને શ્રી યમુનાજીને બન્નેને માટે બંધ બેસે છે, સાતમી વિભક્તિથી અને સંબોધનથી.) ॥ ૪ ॥

જહીં ચરણપદ્મજા શુભ સમાગમે જે તળે
થઈ પ્રિય મુરારિને સકલ સિદ્ધિદા દાસને ।
“હરીફ તુજ તે તળી કમલજા સપત્ની” કહે
હરિપ્રિય કલિન્દજા ! મુજ મને સદા તું રહે ॥૫॥
જહીં ચરણપદ્મજા શુભ સમાગમે જે તળે
થઈ પ્રિય મુરારિને સકલ સિદ્ધિદા દાસને ।
“હરીફ તુજ તે તળી કમલજા સપત્ની” કહે,
હરિપ્રિય કલિન્દજા ! મુજ મને સદા તું રહે ॥૫॥

Jaheen Charanapadmajaa Shubh-asamaagame Je Tane-
Thayee Priya Muraarine Sakala-Siddhidaa Daasane ।
"Hareefa tuja Te Tanee Kamalajaa Sapatnee" Kahe
HariPriya Kalindajaa ! Muj Mane Sadaa tun Rahe ॥ 5 ॥

ભાવાર્થ :- જે શ્રી યમુના મહારાણીના સંગમથી ગંગાજી મુરરિપુશ્રીકૃષ્ણને પ્રિય કરનારા થયાં તથા ભક્તજનોને સકલ સિદ્ધિઓ આપનારા થયાં તે શ્રી યમુનાજીની સમક્ષામાં (તોલો) કોણ આવી શકે ? (અગર આવી શકે તો) સરખા સૌભાગ્યશાળી શ્રી લક્ષ્મીજી. એવા પ્રભાવાળી, ભક્તોના કલિ (દોષ) કાપનારાં શ્રી કાલિન્દીજી મારા મનમાં નિરંતર બિરાજો. ॥૫॥

નમોઽસ્તુ યમુને સદા તવ ચરિત્રમત્યદ્ભૂતં
ન જાતુ યમયાતના ભવતિ તે પયઃપાનતઃ ।
યમોઽપિ ભગિનીસુતાન્કથમુ હન્તિ દુષ્ટાનપિ
પ્રિયો ભવતિ સેવનાત્ તવ હરેર્યથા ગોપિકાઃ ॥૬॥
નમોસ્તુ યમુને સદા તવ ચરિત્રમત્યદ્ભૂતં
ન જાતુ યમયાતના ભવતિ તે પયઃપાનતઃ ।
યમોપિ ભગિનીસુતાન્ કથમુ હન્તિ દુષ્ટાનપિ
પ્રિયો ભવતિ સેવનાત્ તવ હરેર્યથા ગોપિકાઃ ॥૬॥

Namostu Yamune Sadaa Tava Charitramatyadbhutam
Na Jaatu Yamayaatanaa Bhavati Te Payah-paanatah ।
Yamopi BhaginiSutaan Kathamu hanti Dushtaanapi
Priyo Bhavati Sevanaat Tava Hareryathaa Gopikaaha ॥ 6 ॥

ભાવાર્થ :- હે શ્રી યમુનાજી । આપકો નિરન્તર નમસ્કાર હો, આપકા ચરિત્ર અતિશય અદ્ભૂત છે, આપકે જલ કા પાન કરને સે કિસીમી સમય યમ કી યાતના (નરક વાસ) હોતી હી નહીં । ક્યોંકિ યમરાજ મી અપની બહિન કે દુષ્ટ પુત્રોં કો મી કૈસે મારે ? અર્થાત્ નહીં માર સકતે । આપકા સેવન કરને સે જૈસે ગોપીજન ભગવાન્ શ્રી બ્રજેશ્વર કો પ્રિય બનેં, ઉસી પ્રકાર જીવ મી આપકે સેવન સે ભગવત્પ્રિય બનતા હૈ ॥૬॥

મમાસ્તુ તવ સન્નિધૌ તનુનવત્વમેતાવતા
ન દુર્લભતમા રતિર્મુરરિપૌ મુકુંદપ્રિયે ।
અતોઽસ્તુ તવ લાલના સુરધુની પરં સંગમાત્
તવૈવ ભુવિ કીર્તિતા ન તુ કદાપિ પુષ્ટિસ્થિતૈઃ ॥૭॥
મમાસ્તુ તવ સન્નિધૌ તનુનવત્વમેતાવતા
ન દુર્લભતમા રતિર્મુરરિપૌ મુકુંદપ્રિયે ।
અતોસ્તુ તવ લાલના સુરધુની પરં સંગમાત્
તવૈવ ભુવિ કીર્તિતા ન તુ કદાપિ પુષ્ટિસ્થિતૈઃ ॥૭॥

Mamaastu Tava Sannidhau Tanunavatva metaavataa
Na Durlabhatamaa Ratirmuraripau Mukundapriye ।
Atostu Tava Laalanaa, Suradhunee Param Sangmaat
Tavaiva Bhuvi Keertitaa Na Tu Kadaapi Pushtisthitaihi ॥ 7 ॥

ભાવાર્થ :- હે યમુનાજી । આપકે સન્નિધાન મેં હમારા નવીન શરીર હો । કેવલ ઇતને સે યાની શરીર પરિવર્તન સે હી મુરરિપુ શ્રીકૃષ્ણ મેં પ્રીતિ અત્યન્ત દુર્લભ નહીં અર્થાત્ સુલભ હૈ । ઇસલિં આપકી સ્તુતિ રૂપ લાલના હો । શ્રી ગંગાજી ને મી આપકે હી સંસર્ગ સે પૃથ્વી મેં પ્રશંસા પ્રાપ્ત કી હૈં । પરન્તુ આપકે સંગમ બિના પુષ્ટિસ્થ જીવોંને અકેલી ગંગાજી કી મી સ્તુતિ નહીં કી હૈ ॥૭॥

પ્રણામ, યમુને ! તને ચરિત્ર ચિત્ર તારું સદા
બને ન યમયાતના તુજ જલો પિવાતાં કદા
હળે ક્યમ કરી કદી યમ કુભાણેજને ?
બને પ્રિય યજી તને જ્યમ વ્રજાંગના કૃષ્ણને ॥૬॥
પ્રણામ, યમુને ! તને ચરિત્ર ચિત્ર તારું સદા,
બને ન યમયાતના તુજ જલો પિવાતાં કદા ।
હળે ક્યમ કરી કદી યમ કુભાણેજને ?
બને પ્રિય યજી તને જ્યમ વ્રજાંગના કૃષ્ણને ॥૬॥

Pranaama yamune ! Tane Charita Chitra Tarun Sadaa
Bane Na Yamayaatanaa Tuja Jalo Pivaataan kadaa ।
Hane Kyama Kari Kadee yama Kubhaanejane ?
Bane Priya Yajee Tane Jyama Vrajaanganaa Kriushnane ॥ 6 ॥

ભાવાર્થ :- હે શ્રી યમુનાજી ! આપને મારા નિત્ય નમસ્કાર હજો આપનું ચરિત્ર અત્યંત અલૌકિક છે. એના જલપાનથી ક્યારેય યમયાતના ભોગવવી પડતી નથી. અરે દુષ્ટ એવા પોતાના ભાણેજને યમરાજ પણ કેમ મારે ? આપના (યમુનાજીના) સેવનથી ગોપીજનોની જેમ જ ભક્તજનો પણ શ્રી હરિના પ્રિય બને છે. ॥૬॥

થજો તુજ કને નવું મુજ શરીર, આવું થયે
મુરારિ મહીં દોહલી રતિ નહીં, મુકુંદપ્રિયે ।
કરું છું તુજ લાડ આ, તુજ સમાગમે જાહવી
સ્તવેલ અહીંયાં થઈ નહિ કદી કૃપાસ્થે સ્તવી ॥૭॥
થજો તુજ કને નવું મુજ શરીર, આવું થયે
મુરારિ મહીં દોહલી રતિ નહીં, મુકુંદપ્રિયે ।
કરું છું તુજ લાડ આ, તુજ સમાગમે જાહવી
સ્તવેલ અહીંયાં થઈ, નહિ કદી કૃપાસ્થે સ્તવી ॥૭॥

Thajo tuja Kane Navun Muja Shareer, Aavun thaye
Muraari Maheen Dohyali Rati Nahee Mukundpriye ।
Karun Chhun Tuj Laad Aa, Tuja Samaagame Jaahanavee
Stavela Aheenyaan Thae Nahi Kadee Krupaasthe Stavee ॥7॥

ભાવાર્થ :- હે શ્રી યમુનાજી, આપના સાન્નિધ્યથી મારો દેહ સેવા માટે ઉપયોગી બને એવી કૃપા કરો. જેથી શ્રી કૃષ્ણમાં પ્રીતિ સુલભ બને. આ કારણથી આપનાં સ્તુતિરૂપી લાડ હજો. (હે મા યમુનાજી) આપના સમાગમથી શ્રી ગંગાજી પૃથ્વીમાં ખ્યાતિ પામ્યાં છે. આવાં સંગમવાળા શ્રી ગંગાજીની જ કીર્તિ પુષ્ટિ ભક્તિયુક્ત ભક્તોએ નિત્ય ગાઈ છે. (એકલાં ગંગાજીની કીર્તિ ગાઈ નથી.) ॥૭॥

स्तुतिं तव करोति कः कमलजासपत्नि प्रिये !
हर्यदनुसेवया भवति सौख्यमामोक्षतः ।
इयं तव कथाधिका सकलगोपिकासंगम-
स्मरश्रमजलाणुभिः सकलगान्त्रजैः संगमः ॥८॥
स्तुतिं तव करोति कः कमलजासपत्नि प्रिये !
हर्यदनुसेवया भवति सौख्यमामोक्षतः ।
इयं तव कथाधिका सकलगोपिकासंगम-

स्मरश्रमजलाणुभिः सकलगान्त्रजैः संगमः ॥८॥

Stutim Tava Karoti Kah, Kamalajaasaapatni Priye
Hareryadanusevayaa Bhavati Saukhyamaamoxatah ।
Iyam Tav Kathaadhikaa SakalaGopikaasangamaa-
SmarashramaJslaanubhihi Sakalgaatrajaihi Sangamah ॥ 8 ॥

भावार्थ :- हे लक्ष्मीजी की सौतिन । हे श्री यमुनाजी । आपकी स्तुति कौन कर सकता है ? (अर्थात् कोई नहीं कर सकता ।) क्योंकि श्री हरि के पश्चात् श्री लक्ष्मीजी के सेवन करने से मोक्ष पर्यन्त सुख होता है । परन्तु आपकी यह कथा तो इससे भी अधिक है कि श्री गोपीजनके समागम से श्री अंगों से प्रकट हुए स्मरश्रम के जो जलबिन्दु उनके साथ (आपके सेवन से) संगम होता है ॥८॥

त्वाष्टकमिदं मुदा पठति सूरसूते सदा
समस्तदुरितक्षयो भवति वै मुकुन्दे रतिः ।
तथा सकलसिद्धयो मुररिपुश्च संतुष्यति
स्वभावविजयो भवेत् वदति वल्लभः श्रीहरेः ॥९॥
तवाष्टकमिदं मुदा पठति सूरसूते ! सदा
समस्तदुरितक्षयो भवति वै मुकुन्दे रतिः ।
तथा सकलसिद्धयो मुररिपुश्च संतुष्यति
स्वभावविजयो भवेद् वदति वल्लभः श्रीहरेः ॥९॥

Tavaashtakamidam Muda Pathati Soorsoote Sadaa
Samaastaduritakshayo Bhavati Vai Mukunde Ratihi ।
Tayaa Sakal Siddhaya Muraripushcha Santushyati
Svabhaava Vijayo Bhavet, Vadati Vallabhah Shreeharehe ॥9॥

भावार्थ :- हे सूर्य पुत्री । आपके इस अष्टक का जो प्रसन्नतापूर्वक निरन्तर पाठ करता है उसके समस्त पाप नष्ट होकर, निश्चय ही मुकुन्द भगवान् में प्रीति होती है । इस प्रीति के प्राप्त करने से सम्पूर्ण सिद्धियों की प्राप्ति होती है तथा स्वभाव पर विजय होती है । अर्थात् स्वभाव अपने अनुकूल हो जाता है । इस प्रकार श्री हरि के प्रिय, श्रीमद् वल्लभाचार्यजी कहते हैं ॥९॥

॥ इति श्रीमद्वल्लभाचार्यविरचितं श्रीयमुनाष्टकं सम्पूर्णम् ॥१॥
॥ इति श्रीमद्वल्लभाचार्यविरचितं श्रीयमुनाष्टकं संपूर्णम् ॥१॥

॥ श्री यमुनाष्टकम् ग्रन्थ का भावार्थ हिन्दी भाषान्तर संपूर्ण ॥
॥ Iti Shreemad Vallbhaachaaryaavirachitam-
Shree Yamunaastakam Sampooranam ॥ 1 ॥

स्तवे अहीं कयो हरिप्रिय रमासपत्नी तने ?
थवाय अनुसेवने गति लगी सुखी जे तणे ।
कथा अधिक आज छे, सकल गोपिकासंगमे
बधां अवयवे वळ्यां श्रमजलाणुथी संगमे ॥८॥
स्तवे अहीं कयो हरिप्रिय ! रमासपत्नी तने ?
थवाय अनुसेवने गति लगी सुखी जे तणे ।
कथा अधिक आज छे सकल गोपिका-संगमे
बधां अवयवे वळ्यां श्रमजलाणुथी संगमे ॥८॥

Stave Aaheen Kayo haripriya Ramaa Sapatnee Tane ?
Thavaaya Anusevane Gatilagee Sukhee Je Tane ।
Kathaa Adhika Aaja Chhe Sakala Gopikaa-sangame
Badhaan avayave Valyaan Shramajalaanuthi Sangame ॥8॥

भावार्थ :- श्री लक्ष्मीजीना समान सौभाग्यवाणां (आप) हे श्री यमुनाजी ! आपकी स्तुति कोण करी शके ? श्री हरिनी सेवा साथे श्री लक्ष्मीजीनी सेवा करवाथी मोक्ष पर्यन्तना सुखनी प्राप्ति थाय छे, परन्तु आपकी प्रियाति (कीर्ति) तो आथी પણ विशेष छे, कारण के सकल गोपीजनोना समागमथी थयेला केलिश्रमना जलकणोवाणा आपना सर्व श्री अंगोना जलकणोथी संगम थाय छे ॥८॥

सदैव पद आठ आ तुज भणे सुता, सूर्यनी !
हणे दुरित सर्व ने रति बने मुकुन्दे घणी ।
मुरारि खुश थाय ने सकल सिद्धि आवी मळे
स्वभाव जय थाय, आ हरि तणा कह्युं "वल्लभे" ॥९॥
सदैव पद आठ आ तुज भणे, सुता सूर्यनी !
हणे दुरित सर्व ने रति बने मुकुन्दे घणी ।
मुरारि खुश थाय ने सकल सिद्धि आवी भणे,
स्वभाव जय थाय, आ हरि तणा कह्युं "वल्लभे" ॥९॥

Sadaiv Pada Aatha Aa Tuja Bhane, Suta Suryanee
Hane Durita Sarva ne Rati Bane Mukunde ghanee ।
Muraari Khush Thaaya ne Sakala Siddhi Aavee Male
Savabhaav Jay Thaaya Aa Hari Tanaa Kahyun "Vallabhe" ॥9॥

भावार्थ :- हे सूर्यतनया श्री यमुनाजी ! आपना आ अष्टकनो निरन्तर जे कोष्ट प्रसन्नतापूर्वक पाठ करे छे तेनां (१) समस्त पापोनो नाश थाय छे. (२) श्री मुकुन्द भगवान्मां अवश्य रति थाय छे. (३) तेने सकल सिद्धिओ भणे छे. (४) श्री ठाकोरजु प्रसन्न थाय छे (अने) (५) स्वभावनो विजय थाय छे. आ प्रमाणे श्री हरिना प्रिय (वला) श्री वल्लभाचार्यजु कह्ये छे ॥९॥
॥ इति श्रीमद्वल्लभाचार्यविरचितं श्रीयमुनाष्टकनी गुजराती समश्लोकी संपूर्ण ॥
॥ इति श्रीमद्वल्लभाचार्य विरचितं श्रीयमुनाष्टकनी श्री डे.का. शास्त्री विरचित

गुजराती समश्लोकी संपूर्ण ॥

॥ Iti Shreemad-Vallabhaachaarya-virachitam Shree
Yamunaastakanee Gujaratee Samashlokee Sampoorana ॥1॥

॥ श्रीहरिः ॥

॥ SHREE HARIHI ॥

॥ श्रीषोडश ग्रन्थाः ॥

॥ SHREE-SHODASHA GRANTHAHA ॥

॥ श्रीयमुनाष्टकम् ॥

॥ Eight Stanza Hymn Of Shree Yamunaajee ॥

With joy, I bow down to Yamuna, who is the prime cause of all accomplishments, and who contains in abundance dust particles emanating from the lotus feet of Shri Krushna, and who is with sweet smelling water containing joyful flowers from evergreen gardens on the banks and who is solemnly worshipped by both the humble and the dignified people and who bears the splendour of Shree Krushna (1)

(Yamuna) The daughter of the Sun, who looks so crystal bright with fall of splashing (gushing) floods of water on the Mount Kalinda, who appears so beautiful with her up and down gaiety on the cheek-like visible rocks, who follows a zig-zag route with noisy flow of waters, who looks like one well seated on an exquisite swing and who enhances devotion for Shree Krushna, Be victorious. (2)

You bow down to (Yamuna) the fourth beloved of Shree Krushna, who sanctifies the earth by coming noisily on earth and attended upon by parrots, peacocks, swans, etc., as if served by her own loving (maids) and who displays pearl-like sand particles on her bangles in the form of waves and who looks to be beautiful with her hips in the form of two banks. (3)

(Oh Yamuna !) Adorned with unending virtues, worshipped by Shiva, Brahma, and other Gods, as splendid as dark clouds, who fulfils the desires of Dhruva and Parashara, on whose banks stands the pious Mathura, who is encircled by cowherd boys and maids, one who is under the shelter of the Ocean of Compassion (Krushna), kindly think well for my conscience. (4)

Who can compare with her (Yamuna), due to whose merger the one emanating from the lotus-feet of Krushna (Ganga) could become affectionate to Krushna and grant all supernatural faculties to her whorshippers ! If there is any

one to compare with that, it could be the lotus-born (Lakshmi) who enjoys a similar fortune. May (Shree Yamuna), the one who ends all ills of devotees of Shree Krushna, always dwell in my mind. (5)

Oh (Shree Yamuna) ! My adorations to you for ever. Your life-history is astonishing. One does not have to undergo torments of Yama if he drinks your waters. How can Yama kill his sister's sonshowsoever bad they be ? Those who adore you become favourites of Shree Hari (Krushna), the way anyone who warships the lord becomes His favourite. (6)

Oh (Shree Yamuna) beloved of Shree Krushna ! Let my body be reformed (re-formed) in your presence, as through that, it is not difficult to get devotion for (Krushna) the enemy of Mura. And therefore let there be your fondling (for me). Ganga could attain fame in the world only after her merger with you. Before that none from the path of grace worshipped her alone, at all. (7)

Oh Co-wife with Lakshmi ! Oh beloved of Krushna (Oh the affectionate one) ! Whoever is capable of praying you ? By praying Lakshmi with God (Krushna) one gets happiness ending in salvation. But in your case there is much more. (Those who pray you) get close contact in respect of all limbs with particles of water sanctified by Coetic Sports (Of Krushna) with all cowherd maids. (8)

Oh Daughter of Sun (Yamuna) ! He who recites always this eight-stanza hymn of yours, (1) gets free from all sins, and (2) surely attains affection for Shree Krushna. (3) With that he gets all supernatural faculties. (4) (Lord Krushna) the enemy of Mura gets satisfied. (5) He conquers his own inherent properties (attributes). So says the one dear to Krushna, Shree Vallabha. (9)

Iti Shreemad-vallabhaachaarya-virachitam Shree Yamunaastakam Sampooranam (1)
So Ends "Eight-Stanza Hymn" Of Shree Yamuna By Shree Vallabhaachaarya".(1)

॥ અથ શ્રીબાલબોધઃ ॥

॥ અથ શ્રીબાલબોધઃ ॥

॥ ATHA SHREEBAALBODHAH ॥

નત્વા હરિં સદાનન્દં સર્વસિદ્ધાન્તસંગ્રહમ્ ।

બાલપ્રબોધનાર્થાય વદામિ સુવિનિશ્ચિતમ્ ॥૧॥

નત્વા હરિં સદાનન્દં સર્વસિદ્ધાન્તસંગ્રહમ્ ।

બાલપ્રબોધનાર્થાય, વદામિ સુવિનિશ્ચિતમ્ ॥૧॥

Natvaa Harim Sadaanadam SarvaSiddhaantasangraham ।

Baalaprabodhanaarthaaya Vadaami Suvinishchitam ॥ 1॥

ભાવાર્થ :- સદા આનંદ રૂપ હરિ કો નમસ્કાર કરકે બાલકોં કો જાનને કે લિખ અછી તરહ વિચાર પૂર્વક નિશ્ચય કિયા હુઆ સબ સિદ્ધાંતોં કા સ્વરૂપ (શ્રી મહાપ્રભુજી) કહતા હું ॥૧॥

ધર્માર્થકામમોક્ષાખ્યાશ્ચત્વારોઽર્થા મનીષિણામ્ ।

જીવેશ્વરવિચારેણ દ્વિધા તે હિ વિચારિતાઃ ॥૨॥

ધર્માર્થકામમોક્ષાખ્યાશ્ચત્વારોઽર્થા મનીષિણામ્ ।

જીવેશ્વરવિચારેણ દ્વિધા તે હિ વિચારિતાઃ ॥૨॥

Dharmaartha-Kaamamokshaakhyaschatvaarorthaa

Maneeshinaam ।

Jeeveshvaravichaarena Dwidhaa Te Hi Vichaaritaaha ॥ 2॥

ભાવાર્થ :- વિવેકી પુરુષોં ને ધર્મ, અર્થ, કામ ઓર મોક્ષ નામક ચાર પુરુષાર્થ કહે હું । વે દો પ્રકાર કે હું । એક તો ઈશ્વર કે કહે હુએ ઓર દૂસરે જીવ કે કહે હુએ હું ॥૨॥

અલૌકિકાસ્તુ વેદોક્તાઃ સાધ્યસાધનસંયુતાઃ ।

લૌકિકા ઋષિભિઃ પ્રોક્તાસ્તથૈવેશ્વરશિક્ષયા ॥૩॥

અલૌકિકાસ્તુ વેદોક્તાઃ સાધ્યસાધનસંયુતાઃ ।

લૌકિકા ઋષિભિઃ પ્રોક્તા-સ્તથૈવેશ્વરશિક્ષયા ॥૩॥

Alaukikaastu Vedoktaaha Saadhyasaadhansanyutaaha ।

Laukikaa Rushbhihi Proktaas Tathaivesvarshikshayaa ॥ 3 ॥

ભાવાર્થ :- ઈશ્વર કે કહે હુએ અલૌકિક પુરુષાર્થોં કા સાધનફલ સહિત વેદ મેં વર્ણિત હૈ । ઈશ્વર કી હી પ્રેરણા સે ઋષિયોં કે દ્વારા બનાયે હુએ લૌકિક પુરુષાર્થોં કા વર્ણન સ્મૃતિયોં મેં હું ॥૩॥

લૌકિકાસ્તુ પ્રવક્ષ્યામિ વેદાદાદ્યા યતઃ સ્થિતાઃ ।

ધર્મશાસ્ત્રાણિ નીતિશ્ચ કામશાસ્ત્રાણિ ચ ક્રમાત્ ॥૪॥

લૌકિકાસ્તુ પ્રવક્ષ્યામિ વેદાદાદ્યા યતઃ સ્થિતાઃ ।

ધર્મશાસ્ત્રાણિ નીતિશ્ચ કામશાસ્ત્રાણિ ચ ક્રમાત્ ॥૪॥

Laukikaanstu Pravakshyaami Vedaadaadyaaha Yatah Sthitaaha ।

Dharmashastraani Neetishcha Kaamashastraani Cha Kramaat ॥ 4॥

ભાવાર્થ :- અબ લૌકિક પુરુષાર્થોં કા નિર્ણય કહતા હું, અલૌકિક પુરુષાર્થોં કા તો વેદ મેં હી નિર્ણય હૈ । ધર્મ-શાસ્ત્ર ધર્મ કા સાધક હૈ । ૪॥

॥ અથ શ્રીબાલબોધની ગુજરાતી સમશ્લોકી ॥

॥ અથ શ્રીબાલબોધની ગુજરાતી સમશ્લોકી ॥

॥ ATHA SHREE BAALABODHANEE GUJARATEE
SAMASHLOKEE ॥

પ્રણમી હું સદાનન્દ હરિને સર્વ આ કહું ।

સિદ્ધાન્તો બાલબોધાર્થ ખૂબ નક્કી કરી સહુ ॥૧॥

પ્રણમી હું સદાનન્દ હરિને સર્વ આ કહું ।

સિદ્ધાન્તો બાલબોધાર્થ ખૂબ નક્કી કરી સહુ ॥૧॥

Pranamee hun sadaananda Harine sarva aa Kahun ।

Siddhaanto Baalabodhaartha Khooba Nakkee Karee Sahu ॥ 1॥

ભાવાર્થ :- સદા આનન્દ સ્વરૂપ શ્રી હરિને નમન કરીને બાલકોને સરળતાથી બોધ થાય તે આશયથી સર્વ પ્રમાણોથી સુનિશ્ચિત કરેલા સર્વ સિદ્ધાન્તોના સંગ્રહને કહું હું. ॥૧॥

ધર્મ અર્થ કામ મોક્ષ ચાર છે અર્થ સુજ્ઞને ।

જીવ ઈશ વિચારે છે નક્કી એના પ્રકાર બે ॥૨॥

ધર્મ અર્થ કામ મોક્ષ ચાર છે અર્થ સુજ્ઞને ।

જીવ ઈશ - વિચારે છે નક્કી એના પ્રકાર બે ॥૨॥

Dharma Artha Kaamamoksha, Chaara chhe artha Sugnane ।

Jeeva- eesha vichaare chhe nakkee enaa prakaara be ॥ 2 ॥

ભાવાર્થ :- બુદ્ધિમાન પુરુષોના ધર્મ, અર્થ, કામ અને મોક્ષ નામના ચાર પુરુષાર્થો છે. તે જીવ વિચારિત અને ઈશ્વર વિચારિત એવા બે પ્રકારે નિશ્ચિત કરીને વિચારેલા છે. ॥૨॥

સાધ્ય સાધનથી યુક્ત છે વેદોક્ત અલૌકિક ।

તેમ ઈશ્વર - ઇચ્છા છે ઋષિપ્રોક્ત લૌકિક ॥૩॥

સાધ્ય સાધનથી યુક્ત છે વેદોક્ત અલૌકિક ।

તેમ ઈશ્વર - ઇચ્છા છે ઋષિપ્રોક્ત લૌકિક ॥૩॥

Saadhya - saadhanathee yukta chhe Vedokta alaukika ।

Tem Ishvar - Eechhaae chhe rushiprokta laukika ॥ 3 ॥

ભાવાર્થ :- યજ્ઞ વગેરે અને તે સિદ્ધ કરવાનાં સાધનોવાળા ઈશ્વર વિચારિત અલૌકિક પુરુષાર્થો તો વેદમાં બતાવેલા (કહેલા) છે અને ઈશ્વર પ્રેરણાથી ઋષિઓએ જીવ વિચારિત પુરુષાર્થો સ્મૃતિગ્રંથોમાં કહેલા છે. ॥૩॥

છે અલૌકિક વેદોમાં, કહું તેથી જ લૌકિક ।

ધર્મ-નીતિ અને કામ શાસ્ત્રો તો સાધતાં ત્રણ ॥૪॥

છે અલૌકિક વેદોમાં, કહું તેથી જ લૌકિક ।

ધર્મ-નીતિ અને કામ શાસ્ત્રો તો સાધતાં ત્રણ ॥૪॥

Chhe alaukika Vedomaan, Kahun tethee ja laukika ।

Dharma Neeti ane Kaama shaastro to saadhataan Trana ॥ 4॥

ભાવાર્થ :- બે પ્રકારના પુરુષાર્થોમાં પ્રથમ પ્રકારના જે અલૌકિક પુરુષાર્થો છે તે તો વેદના આધારે વર્ણવ્યા છે. આથી લૌકિક પુરુષાર્થોને વધુ સ્પષ્ટ રીતે કહીશ. ધર્મશાસ્ત્રો ધર્મને, નીતિ શાસ્ત્રો અર્થને, કામશાસ્ત્રો કામ પુરુષાર્થને, એમ ત્રણ પુરુષાર્થ ક્રમથી છે. ॥૪॥

ત્રિવર્ગસાધકાનીતિ ન તન્નિર્ણય ઉચ્યતે ।

મોક્ષે ચત્વારિ શાસ્ત્રાણિ લૌકિકે પરતઃ સ્વતઃ ॥૫॥

ત્રિવર્ગસાધકાનીતિ ન તન્નિર્ણય ઉચ્યતે ।

મોક્ષે ચત્વારિ શાસ્ત્રાણિ, લૌકિકે પરતઃ સ્વતઃ ॥૫॥

Trivargasaadhakaaneeti Na Tannirnaya Uchyate ।

Mokshe Chatavaari Shaastraani Laukike Paratah Svatah ॥5॥

ભાવાર્થ :- इन तीनों शास्त्रों का निर्णय मैं नहीं करता हूं । लौकिक में मोक्ष के साधक चार शास्त्र हैं और ये दो भागों में विभक्त हैं । एक तो दूसरे की कृपा से दूसरा अपने से मोक्ष लाभ करना सो है ॥५॥

દ્વિધા દ્વે દ્વે સ્વતસ્તત્ર સાંખ્યયોગૌ પ્રકીર્તિતૌ ।

ત્યાગાત્યાગવિભાગેન સાંખ્યે ત્યાગઃ પ્રકીર્તિતઃ ॥૬॥

દ્વિધા દ્વે દ્વે સ્વતસ્તત્ર સાંખ્યયોગૌ પ્રકીર્તિતૌ ।

ત્યાગાત્યાગવિભાગેન સાંખ્યે ત્યાગઃ પ્રકીર્તિતઃ ॥૬॥

Dvidhaa Dve Dve Svatastatra-Saankhya Yogau Prakeertitaul

Tyaagaatyaga-vibhaagena Saankhye Tyaagah Prakeertitah ॥6॥

ભાવાર્થ :- उसमें दो शास्त्र हैं जो कि सांख्य और योग नाम से प्रसिद्ध हैं । सांख्य शास्त्र का मत है कि सब वस्तुओं का त्याग कर दिया जाय और योग शास्त्र का मत है कि त्याग नहीं किया जाए । सांख्य मत के अनुसार सबका त्याग करने से ॥६॥

અહંતામમતાનાશે સર્વથા નિરહંકૃતૌ ।

સ્વરૂપસ્થો યદા જીવઃ કૃતાર્થઃ સ નિગદ્યતે ॥૭॥

અહંતામમતાનાશે, સર્વથા નિરહંકૃતૌ ।

સ્વરૂપસ્થો યદા જીવઃ કૃતાર્થઃ સ નિગદ્યતે ॥૭॥

Ahantaa-Mamataanaashe Sarvathaa Nirahankrutau ।

Svaroopastho Yadaa Jeevah Krutaarthah Sa Nigadyate ॥ 7 ॥

ભાવાર્થ :- અહંતા અર્થાત્ અહંકાર और ममता अर्थात् मोह का नाश हो जाता है, और अहंकार रहित जीवन जब अपने ही स्वरूप में स्थित हो जाय तब जीव कृतार्थी माना जाता है ॥७॥

તદર્થ પ્રક્રિયા કાચિત્ પુરાણેઽપિ નિરૂપિતા ।

ઋષિભિર્બહુધા પ્રોક્તા ફલમેકમબાહ્યતઃ ॥૮॥

તદર્થ પ્રક્રિયા કાચિત્ પુરાણેઽપિ નિરૂપિતા ।

ઋષિભિર્બહુધા પ્રોક્તા, ફલમેકમબાહ્યતઃ ॥૮॥

Tadartham Prakriyaa Kaachit Puraanepi Niroopitaa ।

Rushibhir Bahudhaa Proktaa Falamekamabaahyatah ॥ 8॥

ભાવાર્થ :- उस मोक्ष के लिए ऋषियों ने कोई-कोई पुराणों में साधन करने के लिए बहुत-सी क्रियाएं भी निरूपण की हैं इनके अस्तित्व होने के कारण उसका फल भी एक ही है ॥८॥

શરૂના અર્થ તેથી હું કહું એનો ન નિર્ણય ।

લૌકિકી મુક્તિનાં ચાર શાસ્ત્રો બીજે અને સ્વથી ॥૫॥

શરૂના અર્થ તેથી હું કહું એનો ન નિર્ણય ।

લૌકિકી મુક્તિનાં ચાર શાસ્ત્રો બીજે અને સ્વથી ॥૫॥

Sharooana artha tethee hun kahun eno na nirnaya ।

Laukikee Muktinan chaara shastro, beeje ane svathee ॥ 5 ॥

ભાવાર્થ :- धर्म, अर्थ અને કામ નામના પુરૂષાર્થોને સાધનાર હોવાથી ત્રણ પુરૂષાર્થ સંબંધના નિર્ણય આ સ્થાને નથી કહેવા. ઋષિમુનિ વિચારિત લૌકિક મોક્ષમાં ચાર શાસ્ત્રો છે. તે મોક્ષના બે પ્રકાર છે. એક અન્ય દ્વારા, બીજો પોતાના દ્વારા પ્રાપ્ત થતો મોક્ષ છે. (૫)

બે રીતે, ત્યાં સ્વથી બે બે, સાંખ્ય યોગ કહેલ છે ।

ત્યાગ - અત્યાગભેદે તો સાંખ્યે ત્યાગ કહેલ છે ॥૬॥

બે રીતે ત્યાં સ્વથી બે બે સાંખ્ય યોગ કહેલ છે ।

ત્યાગ - અત્યાગ ભેદે તો સાંખ્યે ત્યાગ કહેલ છે ॥૬॥

Be reete tyaan svathee be be, saankhya yoga kahela chhe ।
Tyaaga-atyaga bhede to Saankhye Tyaaga kahela chhe ॥6॥

ભાવાર્થ :- આ મોક્ષમાં બે, બે મળી ચાર શાસ્ત્ર છે. (પહેલો) ‘સ્વતઃ મોક્ષ’ માં ત્યાગ કરવો અને ત્યાગ ન કરવો એવા બે ભેદ પ્રમાણે સાંખ્ય અને યોગ એમ બે શાસ્ત્રો છે. તેમાં સાંખ્ય શાસ્ત્ર ત્યાગ બતાવે છે. ॥૬॥

નિરહંભાવથી રહેતાં, અહંતા મમતા જતાં ।

જ્યારે સ્વરૂપમાં જીવ, કહી એની કૃતાર્થતા ॥૭॥

નિરહંભાવથી રહેતાં, અહંતા મમતા જતાં ।

જ્યારે સ્વરૂપમાં જીવ, કહી એની કૃતાર્થતા ॥૭॥

Nirahambhaavathee rhetaan ahantaa mamataa jataan ।

Jyaare svaroopamaan jeeva, kahee enee krutaarthataa ॥ 7 ॥

ભાવાર્થ :- અહંતા અને મમતાની નિવૃત્તિ થતાં સર્વ રીતે અહંકાર નિવૃત્ત થઈ જાય છે, ત્યારે જીવ પોતાના યથાર્થ સ્વરૂપમાં રહેલો હોય છે અને તે જીવ મુક્ત થયો એમ મનાય છે. ॥૭॥

ए माटे प्रक्रिया कोई रीते जे ऋषि कही ।

ने पुराणे कहेली छे, जे तणुं फल एक छे ॥८॥

એ માટે પ્રક્રિયા કોઈ રીતે જે ઋષિએ કહી ।

ને પુરાણે કહેલી છે, જે તણું ફલ એક છે ॥૮॥

E maate prakriyaa Koe, reete je rushie Kahee ।

Ne puraane kahelee chhe, je tanun fala eka chhe ॥ 8 ॥

ભાવાર્થ :- સાંખ્ય શાસ્ત્રમાં કહેલા મોક્ષની પ્રાપ્તિની રીતો (પ્રકારો) ઋષિઓએ અનેક પ્રકારે કરેલી છે. તેમાંથી કેટલીક પુરાણોમાં પણ કહેલી છે. આ બધી રીતોમાંથી સેશ્વર સાંખ્યની રીતે યથાર્થ ફલ પ્રાપ્ત થાય છે. (૮)

અત્યાગે યોગમાર્ગો હિ ત્યાગોડપિ મનસૈવ હિ ।
યમાદયસ્તુ કર્તવ્યાઃ સિદ્ધે યોગે કૃતાર્થતા ॥૯॥
અત્યાગે યોગમાર્ગો હિ, ત્યાગોપિ મનસૈવ હિ ।
યમાદયસ્તુ કર્તવ્યાઃ, સિદ્ધે યોગે કૃતાર્થતા ॥૯॥

Atyaage Yogamaargo Hi Tyaagopi Manasaiva Hi ।
Yamaadayastu Kartavyaaha Siddhe Yoge Krutaarthataa ॥ 9 ॥

ભાવાર્થ :- યોગ-માર્ગ કે સાધન મેં સાક્ષાત્ સવ વસ્તુઓં કા ત્યાગ નહીં હૈં ઔર ત્યાગ બિના યોગ સિદ્ધ હો નહીં સકતા । ઇસ લિયે મન સે ત્યાગ કરના ચાહિયે ઔર યમ નિયમ, આસન, પ્રાણાયામ, પ્રત્યાહાર, ધારણા, ધ્યાન, સમાધિ ઇન અષ્ટાઙ્ગ યોગ કા સાધન ક્રમાનુસાર કરે, જિસસે મન નિશ્ચલ હોકર યોગ સિદ્ધ હોતા હૈં ઔર ઈસા હોને સે હી કૃતાર્થતા માની જાતી હૈં ॥૯॥

પરાશ્રયેણ મોક્ષસ્તુ દ્વિધા સોડપિ નિરૂપ્યતે ।

બ્રહ્મા બ્રાહ્મણતાં યાતસ્તદ્રૂપેણ સુસેવ્યતે ॥૧૦॥

પરાશ્રયેણ મોક્ષસ્તુ દ્વિધા સોપિ નિરૂપ્યતે ।

બ્રહ્મા બ્રાહ્મણતાં યાત-સ્તદ્રૂપેણ સુસેવ્યતે ॥૧૦॥

Paraashrayena Mokshastu Dvidhaa Sopi Niroopyate ।

Brahamaa Brahmanataam yaatastadroopena Susevyate ॥10॥

ભાવાર્થ :- પરાયે કે આશ્રય સે મોક્ષ-લાભ કરને કે દો માર્ગ હૈં સો મૈં બતલાતા હૂં । બ્રહ્માજી તો બ્રાહ્મણત્વ કો પ્રાપ્ત હૈં ઇસીલિયે બ્રાહ્મણ રૂપ સે ઁનકી સેવા ઉપાસના આદિ હોતી હૈં ॥૧૦॥

તે સર્વાર્થા ન ચાદ્યેન શાસ્ત્રં કિંચિદુદીરિતમ્ ।

અતઃ શિવશ્ચ વિષ્ણુશ્ચ જગતો હિતકારકૌ ॥૧૧॥

તે સર્વાર્થા ન ચાદ્યેન, શાસ્ત્રં કિંચિદુદીરિતમ્ ।

અતઃ શિવશ્ચ વિષ્ણુશ્ચ જગતો હિતકારકૌ ॥૧૧॥

Te Sarvaarthaa Na Chaadyena Shaastram Kinchidudeeritam ।

Atah Shivashcha Vishnushcha Jagato Hitakaarakau ॥ 11 ॥

ભાવાર્થ :- ચારોં પુરુષાર્થ બ્રહ્માજીસે સિદ્ધ મી નહીં હો સકતે । ઁન્હોને તો કિશ્ત્ શાસ્ત્રનિરૂપણ કિયા હૈં જિસસે જીવોં કા કલ્યાણ હોતા હૈં । અતઃશિવ ઔર વિષ્ણુ જગત્ કે હિતકારી હૈં ॥૧૧॥

વસ્તુનઃ સ્થિતિસંહારૌ કાર્યૌ શાસ્ત્રપ્રવર્તકૌ ।

બ્રહ્મૈવ તાદૃશં યસ્માત્ સર્વાત્મકતયોદિતૌ ॥૧૨॥

વસ્તુનઃ સ્થિતિસંહારૌ કાર્યૌ શાસ્ત્રપ્રવર્તકૌ ।

બ્રહ્મૈવ તાદૃશં યસ્માત્ સર્વાત્મકતયોદિતૌ ॥૧૨॥

Vastunah Sthiti-Samhaarau Kaaryau Shaastra-pravartakau ।

Brahamaiva Taadrusham Yasmaat, Sarvaatmakatayoditau ॥12॥

ભાવાર્થ :- જગતકી સ્થિતિ ઔર સંહાર કરને મેં દોનોં સમર્થ હૈં ઔર શાસ્ત્ર કે પ્રવર્તક હૈં । શાસ્ત્રોં મેં દોનોં કી સર્વાત્મકતા કહી હૈં । ઇસલિયે મૂલ પુરુષ બ્રહ્મા હૈં ॥૧૨॥

છે યોગમાર્ગ અત્યાગે, ત્યાગ ઇ પળ ચિત્તથી ।

યમાદિ કરવાના છે, કૃતાર્થી યોગસિદ્ધિથી ॥૯॥

છે યોગમાર્ગ અત્યાગે, ત્યાગ ઁ પણ ચિત્તથી ।

યમાદિ કરવાના છે, કૃતાર્થી યોગસિદ્ધિથી ॥૯॥

Chhe yogamaarga atyaage, Tyaaga e pana chittathee ।

Yamaadi karavaanaa chhe, krutaarthee yoga siddhithee ॥ 9 ॥

ભાવાર્થ :- ત્યાગ ન કરવો ઁવાં સાધન કરનાર માટે ‘‘યોગ’’ માર્ગ બતાવ્યો છે, તેમાં પણ ત્યાગ મનથી જ કરવાનો છે. યમ, નિયમ આદિ યોગના સાધનો તો જરૂરથી કરવાં. મનનો નિરોધ થતાં જીવને પૂર્ણતા પ્રાપ્ત થશે જ (૯)

પરના આશ્રયે, મોક્ષ, બે રીતે ઇ વદાય છે ।

બ્રહ્મા બ્રાહ્મણતા પામ્યા, ઁ રૂપે ઇ યજાય છે ॥૧૦॥

પરના આશ્રયે મોક્ષ, બે રીતે ઁ વદાય છે ।

બ્રહ્મા બ્રાહ્મણતા પામ્યા, ઁ રૂપે ઁ યજાય છે ॥૧૦॥

Paranaa aashraye moksha, be reete e vadaaya chhe ।

Brahmaa braahmanataa paamyaa e roope e Yajaaya che ॥10॥

ભાવાર્થ :- પરમોક્ષમાં શ્રી વિષ્ણુભગવાન ઁને શ્રી શિવજીનો આશ્રય કરવાથી જે મોક્ષ પ્રાપ્ત થાય છે તે મોક્ષ બે પ્રકારનો છે. તેનું પણ નિરૂપણ કરાય છે. બ્રહ્માજી તો બ્રાહ્મણપણાને પામ્યા છે, તેથી તેમનો બ્રાહ્મણના (વેદાધ્યયન કરાવનાર) તરીકે આશ્રય કરવો. ॥૧૦॥

નથી મોક્ષાદિ બ્રહ્માથી, શાસ્ત્ર કાંઈ કહેલ છે ।

શંભુ વિષ્ણુ ભલું આથી જગનું કરનાર છે ॥૧૧॥

નથી મોક્ષાદિ બ્રહ્માથી, શાસ્ત્ર કાંઈ કહેલ છે ।

શંભુ વિષ્ણુ ભલું આથી જગનું કરનાર છે ॥૧૧॥

Nathee mokshaadi brahmaathee, shaastra kaain kahela chhe ।

Shambhu Vishnu Bhalun aathee jaganun karanaara chhe ॥11॥

ભાવાર્થ :- આગળ કહેલા ચાર પુરુષાર્થો બ્રહ્માજી દ્વારા સિદ્ધ થતા નથી. બ્રહ્માજી ઁ મોક્ષ સંબંધી શાસ્ત્ર સામાન્ય પ્રમાણ કંઈક કહેલ છે. ઁ માટે શિવજી ઁને વિષ્ણુ જગતનું સર્વ પ્રકારે હિત કરનાર છે. ॥૧૧॥

ઁરે-હસ્તી-નાશકર્તા છે પ્રવર્તક શાસ્ત્રના ।

ઁ રૂપ બ્રહ્મ છે તેથી સર્વાત્મકપણે મળ્યા ॥૧૨॥

ઁરે હસ્તી-નાશકર્તા, છે પ્રવર્તક શાસ્ત્રના ।

ઁ રૂપ બ્રહ્મ છે તેથી સર્વાત્મકપણે મળ્યા ॥૧૨॥

Khare-hastee-naashakartaa chhe Pravartaka shaastranaa ।

E roop Brahma chhe tethee Sarvaatmaka-pane bhanyaa ॥ 12॥

ભાવાર્થ :- વિશ્વનું પાલન ઁને પ્રલય કાર્ય કરનાર વિષ્ણુ ઁને શિવજી છે. તેમ જ ચાર પુરુષાર્થ સંબંધી શાસ્ત્રના પણ પ્રવર્તક છે. તે કારણથી શિવ ઁને વિષ્ણુરૂપે બ્રહ્મા જ થયેલા હોવાથી તે બન્નેને તે તે શાસ્ત્રોમાં સર્વાત્મકપણે વર્ણવ્યા છે. ॥૧૨॥

નિર્દોષપૂર્ણગુણતા તત્તચ્છાસ્ત્રે તથોઃ કૃતા ।

ભોગમોક્ષફલે દાતું શક્તૌ દ્વાવપિ યદ્યપિ ॥૧૩॥

નિર્દોષપૂર્ણગુણતા તત્તચ્છાસ્ત્રે તથોઃ કૃતા ।

ભોગમોક્ષફલે દાતું શક્તૌ દ્વાવપિ યદ્યપિ ॥૧૩॥

Nirdosha-PoornaGunataa Tattachchhaastre Tayoho Krutaa ।
Bhoga-Mokshaphale Daatuma Shaktau Dvaavaapi Yadyapi ॥13॥

ભાવાર્થ :- उनके शास्त्रों में अर्थात् शैवपुराणों में शिव की और विष्णुपुराणों में विष्णु की निर्दोषपूर्ण गुणना लिखी है, यद्यपि भोग और मोक्षरूपी फल देने में दोनों ही समर्थ हैं तो भी ॥१३॥

ભોગઃ શિવેન મોક્ષસ્તુ વિષ્ણુનેતિ વિનિશ્ચયઃ ।

લોકેડપિ યત્ પ્રભુર્મુક્તે તન્ન ચચ્છતિ કર્હિચિત્ ॥૧૪॥

ભોગઃ શિવેન મોક્ષસ્તુ વિષ્ણુનેતિ વિનિશ્ચયઃ ।

લોકેડપિ યત્ પ્રભુર્મુક્તે તન્ન ચચ્છતિ કર્હિચિત્ ॥૧૪॥

Bhogah Shivena Mokshastu Vishnuneti Vinisachayah ।
Lopepi yat Prabhurbhunkte Tanna Yachchhati Karhichit ॥14॥

ભાવાર્થ :- गुणावतार में तो शिव से भोग की और विष्णु से मोक्ष की प्राप्ति होती है । लोक में भी यह बात सिद्ध है कि स्वामी के भोगने की वस्तु दूसरे को कदापि नहीं मिल सकती ॥१४॥

અતિપ્રિયાય તદપિ દીયતે ક્વચિદેવ હિ ।

નિયતાર્થપ્રદાનેન તદીયત્વં તદાશ્રયઃ ॥૧૫॥

અતિપ્રિયાય તદપિ દીયતે ક્વચિદેવ હિ ।

નિયતાર્થપ્રદાનેન તદીયત્વં તદાશ્રયઃ ॥૧૫॥

Atipriyaaya Tadapi deeyate kvachideva Hi ।
Niyataarthapradaanen Tadiyatvam Tadaashrayah ॥ 15 ॥

ભાવાર્થ :- तथापि कोई अत्यन्त प्यारा हो तो उसको कुछ दे देते हैं । नित्य प्रति जो वस्तु प्राप्त हो वह उनको समर्पण की जाए और उनमें से प्रत्येक को प्रसन्न करने का यही साधन है ॥१५॥

પ્રત્યેકં સાધનં ચૈતદ્ દ્વિતીયાર્થે મહાન્ શ્રમઃ ।

જીવાઃ સ્વભાવતો દુષ્ટા દોષાભાવાય સર્વદા ॥૧૬॥

પ્રત્યેકં સાધનં ચૈતદ્ દ્વિતીયાર્થે મહાન્ શ્રમઃ ॥

જીવાઃ સ્વભાવતો દુષ્ટા દોષાભાવાય સર્વદા ॥૧૬॥

Pratyekam Saadhanam Chaeetad Dwiteeyarthhe Mahaan Shramah ।
Jivaaha Svabhaavato Dushtaa Doshaabhaavaaya Sarvadaa ॥16॥

ભાવાર્થ :- प्रत्येक देव दोनों प्रकारके फल देनेमें समर्थ होने पर भी दूसरेके अर्थ (फल) को देने में तो महान् परिश्रम करना होगा । जीव स्वभाव से ही दुष्ट हैं इसलिए इसे निर्दोष बनने के लिए सदा श्रवण, कीर्तन आदि नवधा भक्ति करनी चाहिए ॥१६॥

નિર્દોષપૂર્ણગુણતા કહી એની સ્વશાસ્ત્રમાં ।

ભોગ-મોક્ષ ફલો દેવા સત્તામાં બેઠ છે સમા ॥૧૩॥

નિર્દોષ-પૂર્ણગુણતા કહી એની સ્વશાસ્ત્રમાં ।

ભોગ-મોક્ષ ફલો દેવા સત્તામાં બેઠ છે સમા ॥૧૩॥

Nirdosha-poornagunata Kahee enee svashaastramaan ।
Bhoga-moksha falo devaa, sattaamaan beu chhe samaa ॥13॥

ભાવાર્થ :- શિવજીની અને વિષ્ણુની નિર્દોષતા અને પરિપૂર્ણતા તેઓના શાસ્ત્રોમાં વર્ણવેલી છે, જેથી શિવજી અને વિષ્ણુ બન્ને દેવો ભોગ અને મુક્તિ એમ બન્ને પદાર્થો આપવાને સમર્થ છે. ॥૧૩॥

તથાપિ શંભુથી ભોગ, મોક્ષ વિષ્ણુ થકી મળે ।

ભોગવે પ્રભુ લોકે જે, તે વસ્તુ (શિવથી) ન કદી મળે ॥૧૪॥

તથાપિ શંભુથી ભોગ, મોક્ષ વિષ્ણુ થકી મળે ।

ભોગવે પ્રભુ લોકે જે, તે વસ્તુ (શિવથી) ન કદી મળે ॥૧૪॥

Tathaapi Shambhuthhee Bhoga, Moksha Vishnu thakee male ।
Bhogave Prabhu loke je, te Vastu (Shivathee) (Shivathee) na Kadee male ॥ 14 ॥

ભાવાર્થ :- (તો પણ) ભોગ - વૈભવ શિવજી દ્વારા અને મોક્ષ વિષ્ણુજી દ્વારા સિદ્ધ થાય છે (એવો નિર્ણય છે), કારણ લોકમાં પણ સ્વામી જે વસ્તુઓને ભોગવે છે તે વસ્તુઓને ક્યારેક પણ અન્યને આપતા નથી. ॥૧૪॥

કો વાર એય આપે જો, ભક્ત હોય અતિ પ્રિય ।

નિયતાર્થ તણા દાને, તદીયત્વ તદાશ્રયે ॥૧૫॥

કો વાર એય આપે જો ભક્ત હોય અતિ પ્રિય ।

નિયતાર્થ તણા દાને, તદીયત્વ તદાશ્રયે ॥૧૫॥

Ko vaara eya aape jo bhakta hoya atipriya ।
Niyataartha tanaa daane, Tadeeyatva Tadaashraye ॥ 15 ॥

ભાવાર્થ :- જો કે ભગવાન પોતાની ભોગ્ય વસ્તુ બીજાને આપે નહિ, છતાં પણ પોતાના અત્યંત પ્રિય સ્વજનને કોઈ સમયે જ અપવાદ તરીકે પોતાના નક્કી કરેલા પદાર્થ આપે છે. પણ તેમ કરવાથી ભક્ત ભગવાનનો ખાસ આશ્રિત છે તેવું સિદ્ધ થાય છે. ॥૧૫॥

આ છે સાધન પ્રત્યેક, બીજે અર્થે મહાશ્રમ ।

સ્વભાવે દુષ્ટ છે જીવ, દોષાભાવાર્થ કાયમ ॥૧૬॥

આ છે સાધન પ્રત્યેક, બીજે અર્થે મહાશ્રમ ।

સ્વભાવે દુષ્ટ છે જીવ, દોષાભાવાર્થ કાયમ ॥૧૬॥

Aa chhe saadhana pratyeka, beeje arthe mahaashrama ।
Svabhaave dushta chhe Jeeva, doshaabhavartha Kaayam ॥16॥

ભાવાર્થ :- प्रत्येक देवता બન્ને પ્રકારનું ફળ આપવા સમર્થ છે. પરંતુ બીજાની પાસેથી બીજું ફળ મેળવવામાં પરિશ્રમ રહેલો છે. જીવો સ્વભાવ દોષથી દૂષિત છે. તે દોષના નિવારણ માટે (શ્રવણાદિ ભક્તિ સિદ્ધ કરવી) ॥૧૬॥

શ્રવણાદિ તતઃ પ્રેમ્ણા સર્વં કાર્યં હિ સિધ્યતિ ।

મોક્ષસ્તુ સુલભો વિષ્ણોર્ભોગશ્ચ શિવતસ્તથા ॥૧૭॥

શ્રવણાદિ તતઃ પ્રેમ્ણા સર્વં કાર્યં હિ સિધ્યતિ ।

મોક્ષસ્તુ સુલભો વિષ્ણોર્ભોગશ્ચ શિવતસ્તથા ॥૧૭॥

Sharavanaadi Tatah Premna Sarvam Karyam Hi Sidhyati ।

Mokshastu Sulabho Vishnorbhogasahcha Shivatastathaa ॥17॥

ભાવાર્થ :- એસા કરને સે જબ મગવાન મેં પ્રેમ હો જાયેગા તબ સબ કાર્ય સિદ્ધ હો જાયેંગે । મોક્ષ કી પ્રાપ્તિ વિષ્ણુ સે સુલભ હૈ ઓર ભોગ કી પ્રાપ્તિ શિવ સે સુલભ હૈ ॥૧૭॥

સમર્પણેનાત્મનો હિ તદીયત્વં ભવેદ્ ધ્રુવમ્ ।

અતદીયતયા ચાપિ કેવલશ્ચેત્સમાશ્રિતઃ ॥૧૮॥

સમર્પણેનાત્મનો હિ તદીયત્વં ભવેદ્ ધ્રુવમ્ ।

અતદીયતયા ચાપિ, કેવલશ્ચેત્ સમાશ્રિતઃ ॥૧૮॥

Samarpanenaatmano Hi Tadeeyatvam Bhaved Dhruvam ।

Atadeeyatayaa Chaapi Kevalashchet Samaashritah ॥ 18 ॥

ભાવાર્થ :- ઁનકો આત્મ-સમર્પણ કરને સે ઓર ઁનકી અટલ ભક્તિ કરને સે હી તદીયત્વ પ્રાપ્ત હોતે હૈં । જિન્હોને આત્મસમર્પણ નહી કિયા હૈ ઓર ઈશ્વર કા આશ્રય લિયા હૈ વે મી ઉત્તમ ગતિ પ્રાપ્ત કરતે હૈં ॥૧૮॥

તદાશ્રયતદીયત્વબુદ્ધ્યૈ કિંચિત્ સમાચરેત્ ।

સ્વધર્મમનુતિષ્ઠન્ વૈ, ભારદ્વૈગુણ્યમન્યથા ॥૧૯॥

તદાશ્રયતદીયત્વબુદ્ધ્યૈ કિંચિત્ સમાચરેત્ ।

સ્વધર્મમનુતિષ્ઠન્ વૈ, ભારદ્વૈગુણ્યમન્યથા ॥૧૯॥

Tadaashraya-Tadeeyatva-Buddhyai Kinchit Samaacharet ।

Svadharmamanutishthan Vai Bhaardvaigunyamanyathaall19॥

ભાવાર્થ :- વે પ્રમુ કા આશ્રય લેકર દાસપન કી બુદ્ધિ રલ્લ કર થોડા બહુત જો કુલ્લ મી બન પાયે મન લગાકર મગવદ્ધર્મ કા પાલન કરેં ઓર અપને ધર્મ મેં સ્થિત રહે યદિ ઁસા ન કરે તો ઁસ પર દુગુના ભાર ચદતા હૈ ॥૧૯॥

ઇત્યેવં કથિતં સર્વં નૈતજ્ઞાને ભ્રમઃ પુનઃ ॥૧૯ ૧/૨ ॥

ઇત્યેવં કથિતં સર્વં નૈતજ્ઞાને ભ્રમઃ પુનઃ ॥૧૯ ૧/૨॥

Ityevam Kathitam Sarvam Naitagnane Bhramaha Punah ॥191/2॥

ભાવાર્થ :- ઁસ પ્રકાર સે સબ સિદ્ધાન્ત કા સાર મૈને કહા । ઁસે અલ્લહી પ્રકાર સમજ લેને પર ફિર સબ લોગોં કો કિસી પ્રકાર કા ભ્રમ નહીં રહેગા ॥૧૯ ૧/૨ ॥

॥ ઇતિ શ્રી વલ્લભાચાર્યવિરચિતઃ શ્રીબાલબોધઃ સંપૂર્ણઃ ॥૨ ॥

॥ બાલબોધ ગ્રન્થ કા ભાવાર્થ હિન્દી ભાષાન્તર સંપૂર્ણ ॥

॥ ઇતિ શ્રીમદ્વલ્લભાચાર્યવિરચિતઃ શ્રીબાલબોધઃ સંપૂર્ણઃ ॥૨॥

॥ Iti Shree Vallabhaacharaya-Virachitah Shree Baalabodhah Sampoornah ॥

શ્રવણાદિ કરે ત્યારે પ્રેમથી સર્વ સિદ્ધ છે ।

સુપ્રાપ વિષ્ણુથી મોક્ષ, ભોગ તો શંભુથી જ છે ॥૧૭॥

શ્રવણાદિ કરે ત્યારે પ્રેમથી સર્વ સિદ્ધ છે ।

સુપ્રાપ વિષ્ણુથી મોક્ષ, ભોગ તો શંભુથી જ છે ॥૧૭॥

Shravanaadi kare tyaare premathee sarva siddha chhe ।

Supraapa Vishnuthee moksha, bhoga to Shambhuthee ja chhe ॥17॥

ભાવાર્થ :- શ્રવણ (સ્મરણ, સેવા) આદિ પ્રેમથી આચરવાં જેથી સર્વ સિદ્ધ થાય છે. વિષ્ણુ પાસેથી મોક્ષ અને (મહાદેવજી) શિવજી પાસેથી ભોગ વૈભવ સરળતાથી મળે છે. ॥૧૬-૧૭॥

આત્માર્પણ વડે નક્કી તદીયપણું થાય છે ।

અને ન થઈને ઁનો આશ્રયે ઁકનિષ્ઠ જો ॥૧૮॥

આત્માર્પણ વડે નક્કી તદીયપણું થાય છે ।

અને ન થઈને ઁનો આશ્રયે ઁકનિષ્ઠ જો ॥૧૮॥

Aatmaarpana vade nakkee, Tadeeyapanun thaaya chhe ।

Ane na thaeene ano aashraye Ekanishtha jo ॥ 18 ॥

ભાવાર્થ :- આત્મ સમર્પણ કરવાથી જીવાત્માનું તદીયપણું સુનિશ્ચિત રીતે અવશ્ય સિદ્ધ થાય છે જ, છતાં આત્મ નિવેદન ન કરનાર પણ ભગવાનનો આશ્રય કરીને રહે છે તો તે પણ સારી ગતિને પામે છે. ॥૧૮॥

તદાશ્રય તદીયત્વ થવાને ધર્મમાં રહ્યો ।

હંમેશાં આચરે કાંઈ નહિ તો ભાર બે ગળો ॥૧૯॥

તદાશ્રય તદીયત્વ થવાને ધર્મમાં રહ્યો ।

હંમેશાં આચરે કાંઈ, નહિ તો ભાર બે ગળો ॥૧૯॥

Tadaashraya Tadeeyatva Thavaane Dharmamaan Rahyo ।

Hameshaan aachare kaanee nahi to bhaara be gano ॥ 19 ॥

ભાવાર્થ :- ભગવાનના આશ્રયના અને ભગવદીયપણાના આનંદ મોટે સ્વધર્મનું આચરણ કરવા સાથે સેવા, શરણાગતિ આદિ સાધન યથા શક્ય આચરવાં. જો તેમ કરવામાં ન આવે તો બોજો બે ગળો થઈ જશે. ॥૧૯॥

ए प्रमाणे कहुं सर्व, ए जाण्ये भ्रान्ति ना फरी ॥१९ १/२॥

એ પ્રમાણે કહ્યું સર્વ, એ જાણ્યે ભ્રાન્તિ ના ફરી ॥૧૯ ૧/૨॥

A pramaane kahyun Sarva, e jaanye bhraanti na faree ॥19 1/2॥

ભાવાર્થ :- આ પ્રમાણે શાસ્ત્રનો સાર કહ્યો. આ જાણ્યા પછી બીજો કોઈ સંદેહ રહેશે નહિ ॥૧૯-૧/૨॥

॥બાલબોધ ગ્રન્થનો ગુજરાતી અનુવાદ સંપૂર્ણ થયો ॥

॥ ઇતિ શ્રીમદ્વલ્લભાચાર્યવિરચિત શ્રીબાલબોધની ગુજરાતી સમશ્લોકી સંપૂર્ણ ॥

॥ ઇતિ શ્રીમદ્વલ્લભાચાર્યવિરચિત શ્રીબાલબોધની ગુજરાતી સમશ્લોકી સંપૂર્ણ ॥

॥ Iti Shree Vallabhaacharya-Virachita Shree Baalabodhanee Gujaraatee Samashlokee Sampoorna ॥

॥ श्रीबालबोधः ॥

॥ SHREE BAALABODHAH ॥

Sermon to The Child

This is a treatise for newcomers in spiritual life explaining the four goals of human life and deals particularly with the fourth one, viz. salvation. After examining various courses of getting salvation by oneself and through others, Shree Vallabhaacharya concludes that the only easy way to get salvation is through devotion to God Vishnu. However he recommends the path of Grace where God himself can be achieved, by self-dedication and continuous divine service.

After bowing down to the everjoyful Hari (Shree Krushna) I tell (you) (now) the well ascertained collection of established doctrines for a thorough understanding of children (persons unfamiliar with scriptures).

There are four goals (aims) of human beings, viz. Righteousness, wealth, happiness and salvation. These are considered here in two ways, depending upon (their attainment) by oneself (soul) or by God. (2)

(Amongst these) Those which are divine have been narrated in (Vedic) scriptures both in respect of objects to be achieved and their means; those which are mundane (worldly) are very well-described by sages as taught to them by God (Shree Krushna). (3)

As the former (divine aims) are dealt with in divine scriptures, I will tell you lucidly about the mundane (worldly) goals. (Amongst these) Scriptures relating to righteousness, ethical sciences and happiness (already) exist for securing the three objectives of the trio (righteousness, wealth and happiness). (Hence) I do not tell my confirmed views on them. (4 1/2)

For mundane salvation there are four scriptures of two varieties. The Salvation by oneself and Salvation through others. There also (in both cases) there are two scriptures for each variety. For the mundane salvation by oneself, there are scriptures of Saankhya (which teach twenty five true principles by means of which one can get away from fetters of worldly existence and achieve salvation) and scriptures of Yoga (which teach concentration of mind by deep abstract meditation for achieving salvation - union with the Almighty) depending upon renunciation and non-renunciation. In Saankhya renunciation is well-prescribed. (6)

In Saankhya on elimination of the (feeling of) senses of I and mine and on being thoroughly devoid of egotism (high opinion about oneself) when the human soul secures (realises) his real form, he is said to have achieved his goal (the salvation). (7)

For that (salvation by means of Saankhya scriptures) sages have told the format in many ways and some of them are laid down even in ancient legendary works. The resulting benefit is the same in the case of theist Saankhya. (8)

For those desiring non-renunciation, Yoga is certainly the path. Here even the renunciation is only mental. Exercise of self-control should be performed. When total restraint is achieved, it is said to have reached the goal. (9)

The salvation through others is also of two types. That also is being narrated (here). (God) Brahmaa has attained the attributes of a Braahmana (the highest human seer). He is therefore worshipped in that form. (10)

All these goals can not be fulfilled by the first one (Brahmaa). He has (of course) said some holy scriptures. Therefore (God) Shiva and (God) Vishnu are the benefactors of the world.

They are responsible for the two acts of existence (maintenance) and annihilation (destruction) of every thing (whatsoever) and are also propagators of scriptures (relating to the salvation). (11 1/2)

(This is so) because Brahman (The Supreme Bliss) itself has become that way (in the form of Shiva and Vishnu) and therefore they are designated as divine (Gods) in their respective scriptures. (12)

Being completely devoid of impurities and having all (celestial) attributes, in case of both of them (Shiva and Vishnu) have been mentioned in their respective scriptures. Although both of them are capable of (giving) the awards of worldly happiness and salvation, it is certain that worldly happiness (is available from) Shiva and salvation (from) Vishnu. (13 1/2)

Even in the world also, the master does not anytime give away what (he) enjoys. (14)

(But) Even that (which he enjoys) is, at times, given to (some) very dear. Depending upon fulfilling the type of goal (objective), (one decides) whom (which God) to belong to and whom to refuge, according to the set practice. (15)

Both of them (Shiva and Vishnu) are the means to achieve each goal, (but) (in awarding) the second goal (which he does not generally give) there occurs great strain. (15 1/2)

Human souls are by nature full of impurities. To get rid of impurities one (should resort to) listening (of godly discourses) with love and affection. With that everything is achieved. (16 1/2)

The salvation is easy to get from Vishnu and worldly pleasures from Shiva. It is only by complete dedication of oneself and belongings to Him (God) that one becomes firm. (17 1/2)

In the absence of belonging to Him (God) one should conduct himself with complete refuge in God and aim at complete belonging to Him, while following one's religious path as prescribed. If otherwise, it becomes a double load. (19)

In this way everything is told, so that there is no more any misgiving in respect of this knowledge.

This is the end of 'Sermon To1 The Child' by Shree Vallabhaacharya.
॥ Iti Shree Baalabodha ॥

॥ અથ શ્રીસિદ્ધાન્તમુક્તાવલિ: ॥

॥ અથ શ્રીસિદ્ધાન્તમુક્તાવલિ: ॥

॥ ATHA SHREESIDDHAANTAMUKTAAVALIHI ॥

નત્વા હરિં પ્રવાક્ષ્યામિ સ્વસિદ્ધાન્તવિનિશ્ચયમ્ ।

કૃષ્ણસેવા સદા કાર્યા માનસી સા પરા મતા ॥૧॥

નત્વા હરિં પ્રવક્ષ્યામિ, સ્વસિદ્ધાન્તવિનિશ્ચયમ્ ।

કૃષ્ણસેવા સદા કાર્યા, માનસી સા પરા મતા ॥૧॥

Natvaa Harim Pravakshyaami Svasiddhaantavinischayam ।
Krushnasevaa Sadaa Kaaryaa Maanasee Saa Paraa Mataall1॥

ભાવાર્થ :- શ્રી હરિ કો નમસ્કાર કરકે અપના વિવેકપૂર્ણ નિશ્ચય કિયા હુઆ સિદ્ધાન્ત કહતા હું । કૃષ્ણ કી સેવા સદા હી કરની ચાહિયે વહ માનસી સેવા સબમેં ઉત્તમ ઓર પરમ ફલ રૂપ માની જાતી હૈ ॥૧॥

ચેતસ્તત્પ્રવર્ણ સેવા તત્સિદ્ધયૈ તનુવિત્તજા ।

તત: સંસારદુ:ખસ્ય નિવૃત્તિર્બ્રહ્મબોધનમ્ ॥૨॥

ચેતસ્તત્પ્રવર્ણ સેવા તત્સિદ્ધયૈ તનુવિત્તજા ।

તત: સંસારદુ:ખસ્ય નિવૃત્તિર્બ્રહ્મબોધનમ્ ॥૨॥

Chetastatpravanam Sevaa Tatsiddhyai Tanuvittajaa ।

Tatah Sansaaradukhasya Nivruttir Brahmabodhanam ॥ 2 ॥

ભાવાર્થ :- ચિત્ત કો પ્રભુ મેં પિરોના અર્થાત્ તલ્લીન કર દેના હી સેવા હૈ, ઓર ઉસકી સિદ્ધિ કે લિષ (તનુજા) શરીર સે ઓર (વિત્તજા) વ્યય સે, પ્રભુ કી સેવા મન લગા કર કરેં । એસા કરને સે સંસાર કે દુ:ખોં સે છુટકારા હો જાણગા ઓર બ્રહ્મ કા યથાર્થ સ્વરૂપ જાનને મેં આતા હૈ ॥૨॥

પરં બ્રહ્મ તુ કૃષ્ણો હિ સચ્ચિદાન્દકં બૃહત્ ।

દ્વિરૂપં તદ્વિ સર્વ સ્યાદેકં તસ્માદ્વિલક્ષણમ્ ॥૩॥

પરં બ્રહ્મ તુ કૃષ્ણો હિ, સચ્ચિદાન્દકં બૃહત્ ।

દ્વિરૂપં તદ્વિ સર્વ સ્યાદેકં તસ્માદ્વિલક્ષણમ્ ॥૩॥

Param Brahma tu Krushno hi Sachchidaanandakam Bruhat ।
Dviroopam Taddhi Sarvam Syaadekam Tasmaad Vilakshanam ॥3॥

ભાવાર્થ :- સબસે શ્રેષ્ઠ બ્રહ્મ તો એક શ્રી કૃષ્ણ હી હૈ । સત્ ચિત્ત ઓર આનન્દ રૂપ સે મેં જો કિ સબમેં વ્યામ હૈ વહ અક્ષર બ્રહ્મ કહલાતા હૈ । ઉસ અક્ષર બ્રહ્મ કે દો સ્વરૂપ હૈ । એક તો જંગત્ રૂપ ઓર દૂસરા ઉસસે વિલક્ષણ હૈ ॥૩॥

અપરં તત્ર પૂર્વસ્મિન્વાદિનો બહુધા જગુ: ।

માયિકં સગુણં કાર્યં સ્વતન્ત્રં ચેતિ નૈકથા ॥૪॥

અપરં તત્ર પૂર્વસ્મિન્ વાદિનો બહુધા જગુ: ।

માયિકં સગુણં કાર્યં સ્વતન્ત્રં ચેતિ નૈકથા ॥૪॥

Aparam Tatra Poorvasmin Vaadino Bahudhaa Jaguhu ।

Maayikam Sagunam Kaaryam Svatantram Cheti Naikadhaall4॥

ભાવાર્થ :- પ્રથમ કહે હુણ્ણે પ્રપંચરૂપી બ્રહ્મ કે વિષય મેં વિવિધ વાદવાલે દૂસરે વેદમત વિરોધી મતવાલે વિવિધ પ્રકાર સે કહેતે હૈ । શંકર મતવાલે ઇસ પ્રકાર માયા કા બના હુઆ કહેતે હૈ ઓર સાંખ્યવાલે ગુણોં કા કાર્ય, નૈયાયિક દ્વયગુણાદિ ક્રમ સે ઈશ્વર કા બનાયા હુઆ, મીમાંસક અનાદિકાલ સે એસા હી ચલા આ રહા હૈ ઓર બૌદ્ધ, માધ્યમિક, વૈદોષિક, સૌત્રાન્તિક, આર્હન્ત (જૈન), ચાર્વાક, લોકાયતિક વામ ઓર શાક્ત આદિ વેદવિરોધી મતવાલે અપની ઇચ્છાનુકૂલ જગત્ (પ્રપંચ કે સંબંધ સે) કહેતે હૈ । અતઃ એક પ્રકાર સે નહીં કહ કર મિત્ર - મિત્ર પ્રકાર સે કહેતે હૈ ॥૪॥

॥ અથ શ્રીસિદ્ધાન્તમુક્તાવલિની ગુજરાતી સમશ્લોકી ॥

॥ અથ શ્રીસિદ્ધાન્તમુક્તાવલિની ગુજરાતી સમશ્લોકી ॥

॥ ATHA SHREESIDDHAANTAMUKTAAVALINEE

GUJARATEE SAMASHLOKEE ॥

નમી શ્રીહરિને બોલું, નક્કી જે સ્વમતે રહે ।

કૃષ્ણસેવા કરો નિત્ય, માનસી એ પરા કહે ॥૧॥

નમી શ્રીહરિને બોલું, નક્કી જે સ્વમતે રહે ।

કૃષ્ણસેવા કરો નિત્ય, માનસી એ પરા કહે ॥૧॥

Namee ShreeHarine bolun nakkee je svamate rahe ।

Krushna-sevaa karo Nitya, Mansee e paraa kahe ॥ 1 ॥

ભાવાર્થ :- શ્રી હરિને નમસ્કાર કરીને, સ્વસિદ્ધાન્ત વિનિશ્ચયપૂર્વક સ્વમત (સિદ્ધાન્ત) બોલું છું. = બતાવું છું. શ્રી કૃષ્ણની સેવા નિત્ય કરવી, માનસી સેવા (ફલ સેવા) શ્રેષ્ઠ છે. (પરા છે.) ॥૧॥

ચિત્ત તન્મય એ સેવા, એ કાજે તન ને ધન ।

તેથી ભવાબ્ધિનો અંત તથા બ્રહ્મનું બોધન ॥૨॥

ચિત્ત તન્મય એ સેવા, એ કાજે તન ને ધન ।

તેથી ભવાબ્ધિનો અંત તથા બ્રહ્મનું બોધન ॥૨॥

Chitta tanmaya e Sevaa, e kaaje tana ne dhana ।

Tethee Bhavaabdhino anta, Tathaa Brahmanun Bodhana ॥ 2 ॥

ભાવાર્થ :- ચિત્તને શ્રીકૃષ્ણ ભગવાનમાં પરોવી રાખવું તેનું નામ સેવા કહેવાય છે. માનસી સેવાની સિદ્ધિ માટે તનુજા અને વિત્તજા (સાધન) સેવા કરવી. તનુ-વિત્તજા સેવા કરવાથી સાંસારિક દુ:ખોનું નિવારણ થાય છે અને બ્રહ્મનું જ્ઞાન થાય છે. ॥૨॥

છે પરબ્રહ્મ શ્રીકૃષ્ણ, ગણિતાનન્દ અક્ષર ।

જગદ્રૂપ જગદ્ભિન્ન, બે રીતે આમ અક્ષર ॥૩॥

છે પરબ્રહ્મ શ્રીકૃષ્ણ, ગણિતાનન્દ અક્ષર ।

જગદ્રૂપ જગદ્ભિન્ન, બે રીતે આમ અક્ષર ॥૩॥

Chhe Parabrahma Shree Krushna, Ganitaananda Akshara ।

Jagdroopa jagadbhinna, be reete aama akshara ॥ 3 ॥

ભાવાર્થ :- ભગવાન શ્રીકૃષ્ણ પરબ્રહ્મ છે, જેને સચ્ચિદાનન્દ કહીએ છીએ તે અક્ષર બ્રહ્મ છે. અક્ષર બ્રહ્મનાં બે સ્વરૂપ છે. એક જગત સ્વરૂપ છે, બીજું તેનાથી વિલક્ષણ (જુદા પ્રકારનું) છે જેની ઉપાસના જ્ઞાનીઓ કરે છે. ॥૩॥

જગદ્રૂપ રહેલાને વાદીઓ માનતા કંઈ ।

“માયાવી, કાર્ય, સગુણ, સ્વતંત્ર” મત આ ઘણા ॥૪॥

જગદ્રૂપ રહેલાને વાદીઓ માનતા કંઈ ।

“માયાવી, કાર્ય, સગુણ, સ્વતંત્ર” મત આ ઘણા ॥૪॥

Jagdroopa Rahelaane, vaadio maanataa kanee ।

"Maayaavee, Kaarya, Saguna, Svatantra" mata aa ghanaa ॥4॥

ભાવાર્થ :- તેમાં પૂર્વના વર્ણવેલા બ્રહ્મના બે સ્વરૂપમાંના જગતરૂપ બ્રહ્મના પ્રથમ સ્વરૂપ વિષયમાં વાદીઓ વિભિન્ન મત્તવ્યો કહે છે. જેમ કે (કેટલાક કહે છે કે) આ જગત માયા રચિત છે. બીજા ગુણોથી રચેલું, ત્રીજા ઈશ્વર રચિત કાર્ય સ્વરૂપ, તો ચોથા સ્વતંત્ર (અનાદિકાળથી આવું જ છે) અને અન્યમતવાળા આનાથી પણ જુદી રીતે કહે છે. ॥૪॥

તદેવૈતત્પ્રકારેણ ભવતીતિ શ્રુતેર્મતમ્ ।

દ્વિરૂપં ચાપિ ગદ્ગાવજ્ઞેયં સા જલરૂપિણી ॥૫॥

તદેવૈતત્પ્રકારેણ ભવતીતિ શ્રુતેર્મતમ્ ।

દ્વિરૂપં ચાપિ ગદ્ગાવજ્ઞેયં સા જલરૂપિણી ॥૫॥

Tadevaitatprakaarena Bhavateeti Shruterमतam ।

Dviroopam Chaapi Gangaavaigneyam Saa Jalaroopinee ॥ 5 ॥

ભાવાર્થ :- પરન્તુ વેદ કા મત તો યહ હૈ કિ જો અક્ષર બ્રહ્મ હૈ વહી જગત્ રૂપ બના હુઆ હૈ । જગત્ રૂપ બ્રહ્મ કે ગંગા કે સમાન દો રૂપ હૈ । એક તો જૈસે જલ રૂપિણી ગંગાજી ॥૫॥

માહાત્મ્યસંયુતા નૃણાં સેવતાં ભુક્તિમુક્તિદા ।

મર્યાદામાર્ગવિધિના તથા બ્રહ્માપિ બુદ્ધ્યતામ્ ॥૬॥

માહાત્મ્ય સંયુતા નૃણાં, સેવતાં ભુક્તિમુક્તિદા ।

મર્યાદામાર્ગવિધિના તથા બ્રહ્માપિ બુદ્ધ્યતામ્ ॥૬॥

Maahaatmya-saamyutaa Nroonaam Sevataam Bhukti-Mukidaa ।

Maryaadaa-Maargavidhinata Tathaa Brahmaapi budhyataam ॥6॥

ભાવાર્થ :- જો કિ મર્યાદા માર્ગ કી વિધિ કે અનુસાર માહાત્મ્ય જાન કર સેવન કરને વાલોં કો ભોગ ઓર મોક્ષ કી દેનેવાલી હૈ । ઉસી પ્રકાર જગત્ રૂપ બ્રહ્મ કો માનના ચાહિય ॥૬॥

તત્રૈવ દેવતામૂર્તિર્ભક્ત્યા યા દૃશ્યતે ક્વચિત્ ॥

ગદ્ગાયાં ચ વિશેષેણ પ્રવાહાભેદબુદ્ધયે ॥૭॥

તત્રૈવ દેવતામૂર્તિર્ભક્ત્યા યા દૃશ્યતે ક્વચિત્ ।

ગદ્ગાયાં ચ વિશેષેણ પ્રવાહાભેદબુદ્ધયે ॥૭॥

Tatraiva Devataa-moortir Bhaktyaa Yaa Druashyate Kvachit ।

Gangaayaam Cha Visheshena Pravaahaabhedabuddhaye ॥7॥

ભાવાર્થ :- ઉસ જલ રૂપિયા ગદ્ગાજી મેં ઉસકી વિશેષતા કો, જાન કર અભેદ બુદ્ધિ સે જો ભક્તિ રખતા હૈ ઉસકો ગંગાજી કા સાક્ષાત્ મૂર્તિમાન દર્શન હોતા હૈ ॥૭॥

પ્રત્યક્ષા સા ન સર્વેષાં પ્રાકામ્યં સ્યાત્તયા જલે ।

વિહિતાચ્ચ ફલાત્તદ્ધિ પ્રતીત્યાપિ વિશિષ્યતે ॥૮॥

પ્રત્યક્ષા સા ન સર્વેષાં, પ્રાકામ્યં સ્યાત્તયા જલે ।

વિહિતાચ્ચ ફલાત્ તદ્ધિ, પ્રતીત્યાપિ વિશિષ્યતે ॥૮॥

Pratyakshaa Saa Na Sarveshaam Praakaamyam Syaata Tayaa Jale ।

Vihitaachcha Falaat Taddhi Pratityaapi Vishishyate ॥ 8 ॥

ભાવાર્થ :- ગંગાજી પ્રત્યક્ષ દ્રષ્ટિ સન્મુખ સમસ્ત પ્રાણિયોં કો દિખતી હૈ । તથાપિ ઉનસે પરમભક્ત કો પ્રત્યક્ષ હોને વાલી ગંગાજી સે ગંગાજલ મેં ઉત્તમ કામના કી પૂર્તિ હોતી હૈ । ઉસી પ્રકાર વહ શ્રી ગંગાજી કા જલ નિશ્ચય હી શાસ્ત્રોં મેં કહે હુએ ફલ સે ઓર પ્રતીતિ સે વહાં કે અંતઃકરણ કે વિશ્વાસ કે દ્વારા મી અન્ય જલ કી અપેક્ષા વિશેષ હોતા હૈ ॥૮॥

શ્રુતિ માને “જગદ્રૂપ” “આ રીતે એ જ થાય છે” ।

બે રૂપે પળ ગંગાવત્ જાણો એ જલરૂપ છે ॥૫॥

શ્રુતિ માને “જગદ્રૂપ” “આ રીતે એ જ થાય છે” ।

બે રૂપે પળ ગંગાવત્, જાણો એ જલરૂપ છે ॥૫॥

Shruti maane "Jagadroop aa reete eja thaaya chhe" ।

Be roope pana gangaavat, jaano a jalaroopa chhe ॥ 5 ॥

ભાવાર્થ :- તે અક્ષરબ્રહ્મ જ જગત રૂપે બને છે એવું શ્રુતિ માને છે.

અક્ષર બ્રહ્મ અને જગત રૂપ એવા બે રૂપવાળા આ બ્રહ્મને ગંગાજીની જેમ સમજવું જેમાં ગંગાજી જલરૂપે આધિભૌતિક સ્વરૂપે બિરાજે છે. ॥૫॥

ભોગ ને મોક્ષ દેનારી સેવનારા મનુષ્યને ।

મર્યાદામાર્ગવિધિ, સમજો એમ બ્રહ્મને ॥૬॥

ભોગ ને મોક્ષ દેનારી સેવનારા મનુષ્યને ।

મર્યાદામાર્ગવિધિ, સમજો એમ બ્રહ્મને ॥૬॥

Bhoga ne Moksha denaaree, sevanaaraa manushyane ।

Maryaadaamaaragavidhie samajo em Brahmane ॥ 6 ॥

ભાવાર્થ :- તીર્થના માહાત્મ્યવાળાં ગંગાજી આધ્યાત્મિક રૂપે છે. જેમને સક્ષમ ઉપાસના વિધિ પ્રમાણે સ્નાન, દાન, પૂજન વગેરેથી સેવા કરનારા મનુષ્યોને તીર્થ સ્વરૂપ ગંગાજી વૈભવ અને મોક્ષ (બન્ને પદાર્થો) આપે છે. અક્ષર બ્રહ્મને પણ આ પ્રકારે જ સમજવું. ॥૬॥

ગંગાને સ્રોતનું એક્ય એવું છે જે તળું મન ।

તેને દેવી પ્રવાહોમાં આપે દર્શન ભક્તિથી ॥૭॥

ગંગાને સ્રોતનું એક્ય, એવું છે જે તળું મન ।

તેને દેવી પ્રવાહોમાં આપે દર્શન ભક્તિથી ॥૭॥

Gangaane srotanun aikya, evun chhe je tanun mana ।

Tene devee pravaahomaan, aape darshana bhaktithe ॥7॥

ભાવાર્થ :- આગળ વર્ણવેલાં બે સ્વરૂપવાળા ગંગાજીમાં જે આધિદૈવિક દેવતા રૂપે ગંગાજી છે તે ભક્તિ દ્વારા ગંગાજીના પ્રવાહમાં અને ક્યારેક ગંગાદ્વાર આદિ તીર્થ સ્થળમાં ભક્તિ દ્વારા પ્રવાહમાં અભેદ બુદ્ધિથી જોનારને દર્શન આપે છે. ॥૭॥

એ બધાંને ન પ્રત્યક્ષ, જલે પ્રાકામ્ય એ થકી ।

એ છે વિશેષ વિશ્વાસે ને શાસ્ત્રોક્ત ફલો થકી ॥૮॥

એ બધાંને ન પ્રત્યક્ષ, જલે પ્રાકામ્ય એ થકી ।

એ છે વિશેષ વિશ્વાસે ને શાસ્ત્રોક્ત ફળો થકી ॥૮॥

E badhaanne na pratyaksha, jale praakaamyaa e thakee ।

E chhe vishesha Vishvaase, ne Shaastrokta falo thakee ॥8॥

ભાવાર્થ :- સર્વ સામાન્યને આધિદૈવિક ગંગાજી પ્રત્યક્ષ દેખાતાં નથી. પરંતુ જેમની જલમાં ઉત્તમ ભાવના છે તેમને પ્રત્યક્ષ (દર્શન) થાય છે. શાસ્ત્રમાં કહેવા ફલ કરતાં અને અનુભવથી પણ બીજા તીર્થજલ કરતાં ગંગાજલમાં મહત્વ દેખાય છે જ. ॥૮॥

યથા જલં તથા સર્વં યથા શક્તા તથા બૃહત્ ।

યથા દેવી તથા કૃષ્ણસ્તત્રાપ્યેતદિહોચ્યતે ॥૯॥

યથા જલં તથા સર્વં, યથા શક્તા તથા બૃહત્ ।

યથા દેવી તથા કૃષ્ણસ્તત્રાપ્યેતદિહોચ્યતે ॥૯॥

Yathaa Jalam Tathaa Sarvam Yathaa Shaktaa Tathaa Bruhat ।

Yathaa Devee Tathaa Krushnastatraapyetadihochyate ॥ 9 ॥

માવાર્થ :- जिस प्रकार जल रूपिणी गङ्गाजी हैं, उसी प्रकार जगत् रूप ब्रह्म है ।

जैसे तीर्थरूपिणी गङ्गाजी हैं वैसे अक्षर ब्रह्म हैं और जैसे देवीरूपी गङ्गाजी हैं वैसे कृष्ण हैं । ऐसा शास्त्रों में कहा है ॥९॥

जगत्तु त्रिविधं प्रोक्तं ब्रह्मविष्णुशिवास्ततः ।

देवतारूपवत्प्रोक्ता, ब्रह्मणीत्थं हरिर्मतः ॥१०॥

જગત્તુ ત્રિવિધં પ્રોક્તં, બ્રહ્મવિષ્ણુશિવાસ્તતઃ ।

દેવતારૂપવત્પ્રોક્તા, બ્રહ્મણીત્થં હરિર્મતઃ ॥૧૦॥

JagatTu Trividham Proktam Braham-Vishnu-Shivastatah ।

Devataaroopavat Prokta Brahmaneeettham Harimatah ॥10॥

માવાર્થ :- अक्षर ब्रह्म में स्थित श्री कृष्ण ही ब्रह्मा, विष्णु, शिव आदि देवता रूप

हो कर उत्पत्ति, स्थिति, प्रलय आदि जगत् का कार्य करते हैं ॥१०॥

कामचारस्तु लोकेऽस्मिन् ब्रह्मादिभ्यो न चान्यथा ।

परमानन्दरूपे तु કૃષ્ણે સ્વાત્મનિ નિશ્ચયઃ ॥૧૧॥

કામચારસ્તુ લોકેઽસ્મિન્ બ્રહ્માદિભ્યો ન ચાન્યથા ।

પરમાનન્દરૂપે તુ કૃષ્ણે સ્વાત્મનિ નિશ્ચયઃ ॥૧૧॥

Kaamachaarastu Lokesmin Brahmaadibhyo Na Chaanyathaa ।

Paramaanandaroope Tu Krushne Svaatmani Nischayah ॥ 11॥

માવાર્થ :- इच्छानुसार विषय भोगों की प्राप्ति तो ब्रह्मा आदि देवताओं से मिलती

है और अपनी आत्मा से परमानन्द स्वरूप दान श्रीकृष्ण से मिलता है ॥११॥

अतस्तु ब्रह्मवादेन कृष्णे बुद्धिर्विधीयताम् ।

આત્મનિ બ્રહ્મરૂપે હિ છિદ્રા વ્યોમ્નીવ ચેતનાઃ ॥૧૨॥

અતસ્તુ બ્રહ્મવાદેન કૃષ્ણે બુદ્ધિર્વિધીયતામ્ ।

આત્મનિ બ્રહ્મરૂપે હિ છિદ્રા વ્યોમ્નીવ ચેતનાઃ ॥૧૨॥

Atastu Brahmavaadena Krushne Buddhirvidheeyataam ।

Aatmani Brahmroope Hi Chhidra Vyomneeva Chetanaaha ॥12॥

માવાર્થ :- अतएव पुनः ब्रह्मवाद के द्वारा परब्रह्म श्रीकृष्ण में अन्तःकरण विशेष

रूप से लगाना । ब्रह्मरूप अपनी आत्मा में आकाश में जिस प्रकार अत्यंत छिद्र दिखते हैं । उसी प्रकार अन्तःकरण की वृत्तियाँ हैं । चेतना अर्थ जीवात्मा भी लिया है ॥१२॥

જેમ પાણી બધું તેમ, બૃહત્ જેમ સશક્ત આ ।

દેવી માફક છે કૃષ્ણ, કહું ત્યાંય વિચાર આ ॥૯॥

જેમ પાણી બધું તેમ, બૃહત્ જેમ સશક્ત આ ।

દેવી માફક છે કૃષ્ણ, કહું ત્યાંય વિચાર આ ॥૯॥

Jema Paanee, badhun tema, Bruhat jema sashakta aa ।

Devee maafaka chhe Krushna, Kahun tyaanya vichaara aa ॥9॥

ભાવાર્થ :- જેમ જલ પ્રવાહ સ્વરૂપે ગંગાજી દેખાય છે તેમ આ જગત બ્રહ્મરૂપ સમજવું. જમ તીર્થરૂપે ગંગાજી દેખાય છે તેમ અક્ષરબ્રહ્મને સમજવા. જેમ આધિદૈવિક રૂપ ગંગાજી બિરાજે છે તેમ શ્રી કૃષ્ણને આધિદૈવિક રૂપ સમજવા. આગળ પણ આ માટે વિચારવામાં આવશે. ॥૯॥

કહું છે ત્રિગુણી વિશ્વ, તો બ્રહ્મા વિષ્ણુ શંભુ એ ।

ઉપાસ્ય દેવ પેટે છે, અક્ષરે હરિ આમ છે ॥૧૦॥

કહું છે ત્રિગુણી વિશ્વ, તો બ્રહ્મા વિષ્ણુ શંભુ એ ।

ઉપાસ્ય દેવ પેટે છે, અક્ષરે હરિ આમ છે ॥૧૦॥

Kahyun chhe trigunee Vishva, to Brahmaa, Vishnu Shambhu E ।

Upaasya deva pethe chhe, Akshare hari aama chhe ॥ 10 ॥

ભાવાર્થ :- જગતને ત્રણ પ્રકારથી કહેલું છે. તેથી બ્રહ્મા, વિષ્ણુ અને રૂદ્ર એવા ત્રણ સ્વરૂપના દેવતાઓ સ્વરૂપે કહેલા છે. અક્ષરબ્રહ્મમાં નિયામક શ્રી હરિને (પુરૂષોત્તમને) માન્યા છે. ॥૧૦॥

વિષયપ્રાપ્તિ તો લોકે છે બ્રહ્માદિ, ન અન્યથા ।

મક્તને પરમાનન્દ કૃષ્ણમાં તેમ સર્વથા ॥૧૧॥

વિષયપ્રાપ્તિ તો લોકે છે બ્રહ્માદિ, ન અન્યથા ।

મક્તને પરમાનન્દ કૃષ્ણમાં તેમ સર્વથા ॥૧૧॥

Vishayapraapti to loka chhe, Brahmaadi, na anyathaa ।

Bhaktane Parmaananda Krushnamaan tema Sarvathaa ॥11॥

ભાવાર્થ :- આ લોકમાં ઈચ્છિત ફલ - ભોગ પદાર્થોની પ્રાપ્તિ - બ્રહ્માદિ દેવોથી થાય છે, અન્ય રીતે ફલપ્રાપ્તિ થતી નથી. પોતના આત્માનંદની (આત્મસ્વરૂપની) પ્રાપ્તિમાં તો પરમાનંદ સ્વરૂપ શ્રી કૃષ્ણ જ નિયામક (માન્યા) છે. ॥૧૧॥

બ્રહ્મવાદ વડે આથી રાખવી બુદ્ધિ કૃષ્ણમાં ।

જાણે આકાશમાં છિદ્રો, જીવો છે એમ બ્રહ્મમાં ॥૧૨॥

બ્રહ્મવાદ વડે આથી રાખવી બુદ્ધિ કૃષ્ણમાં ।

જાણે આકાશમાં છિદ્રો, જીવો છે એમ બ્રહ્મમાં ॥૧૨॥

Brahmavaad vade aathee Raakhavee buddhi Krushnamaan ।

Jaane Aakaashamaan Chidro, Jeevo chhe em Brahmamaan ॥12॥

ભાવાર્થ :- આથી પરમાનંદની પ્રાપ્તિ માટે તો બ્રહ્મવાદના સિદ્ધાન્તમાં કહ્યા પ્રમાણે વિશેષ પ્રકારે અન્તઃકરણને શ્રી કૃષ્ણમાં સ્થિર કરવું. આત્મ સ્વરૂપ વિષયમાં તો તે બ્રહ્મરૂપે હોવાથી જેમ આકાશમાં છિદ્રોની પ્રતીતિ થાય છે તેવીજ રીતે અન્તઃકરણની વૃત્તિઓથી પ્રતીતિ થાય છે. ॥૧૨॥

ઉપાધિનાશે વિજ્ઞાને બ્રહ્માત્મત્વાવબોધને :

ગડ્ગાતીરસ્થિતો યદ્વદ્દેવતાં તત્ર પશ્યતિ ॥૧૩॥

ઉપાધિનાશે વિજ્ઞાને બ્રહ્માત્મત્વાવબોધને ।

ગંગાતીરસ્થિતો યદ્વદ્દેવતાં તત્ર પશ્યતિ ॥૧૩॥

Upaadhinnaashe Vignaane Brahmaatmatvaavabodhane ।

Gangaateerasthitho yadvad Devataam Tatra Pashyati ॥ 13 ॥

ભાવાર્થ :- જિસ પ્રકાર ગંગા તીર પર સ્થિત ગંગા કા ભક્ત દેવતારૂપી મૂર્તિમતી ગંગાજી કે દર્શન કરતા હૈ । ઉસી પ્રકાર હૃદય કી કામ ક્રોધાદિક ઉપાધિયોં કા નાશ હોને પર, બ્રહ્મ ઓર આત્મા કા અનુજ્ઞાન હોને પર, સર્વત્ર ભગવદ્દર્શન હોતે હૈ ॥૧૩॥

તથા કૃષ્ણં પરં બ્રહ્મ સ્વસ્મિન્ જ્ઞાની પ્રપશ્યતિ ।

સંસારી યસ્તુ ભજતે સ દૂરસ્થો યથા તથા ॥૧૪॥

તથા કૃષ્ણં પરં બ્રહ્મ સ્વસ્મિન્ જ્ઞાની પ્રપશ્યતિ ।

સંસારી યસ્તુ ભજતે, સ દૂરસ્થો, યથા તથા ॥૧૪॥

Tathaa Krushnam Param Brahma Svasmin Gnaanee prapashyati ।

Sansaaree Yastu Bhajate Sa Doorastho Yathaa Tathaa ॥ 14 ॥

ભાવાર્થ :- ઉસી પ્રકાર કૃષ્ણ કા ભક્ત જ્ઞાની પુરુષ અપની આત્મા મેં પરબ્રહ્મ કૃષ્ણ કે દર્શન કરતા હૈ । જિસ પ્રકાર ગંગા જિસે દૂર દેશ મેં રહનેવાલા ગંગાજી કે જલ કી અપ્રાપ્તિ કે કારણ દુઃખી હોતા હૈ ॥૧૪॥

અપેક્ષિતજલાદીનામભાવાત્ તત્ર દુઃખમાક્ ।

તસ્માચ્છ્રીકૃષ્ણમાર્ગસ્થો વિમુક્તઃ સર્વલોકતઃ ॥૧૫॥

અપેક્ષિતજલાદીનામભાવાત્ તત્ર દુઃખમાક્ ।

તસ્માચ્છ્રીકૃષ્ણમાર્ગસ્થો વિમુક્તઃ સર્વલોકતઃ ॥૧૫॥

Apekshita-jalaadeenaamabhaavaattatra Duhkhabhaak ।

Tasmaach chhree Krushna-maargastho Vimuktah Sarvalokatah ॥15॥

ભાવાર્થ :- જિસકા મન અહંતા મમતા રૂપી સંસાર મેં લગા હુઆ હૈ વે ભી ભગવાન કે સ્વરૂપાનન્દ કે સુખ સે વંચિત રહને કે કારણ દુઃખિત રહતે હૈ । અતઃ જિન્હોને શ્રીકૃષ્ણ કે ભક્તિ માર્ગ મેં પ્રવેશ કિયા હૈ । વે સબ સાંસારિક ઉપાધિયોં સે મુક્ત હૈ ॥૧૫॥

આત્માનન્દસમુદ્રસ્થં કૃષ્ણમેવ વિચિન્તયેત્ ।

લોકાર્થી ચેદ્ ભજેત્ કૃષ્ણં ક્લિષ્ઠો ભવતિ સર્વથા ॥૧૬॥

આત્માનન્દસમુદ્રસ્થં કૃષ્ણમેવ વિચિન્તયેત્ ।

લોકાર્થી ચેદ્ ભજેત્ કૃષ્ણં, ક્લિષ્ઠો ભવતિ સર્વથા ॥૧૬॥

Aatmaananda-samudrastham Krushnameva Vichintayet ।

Lokaarthee Ched Bhajet Krushnam, Klishhto Bhavati Sarvathaa ॥ 16 ॥

ભાવાર્થ :- અપને આત્માનન્દ સમુદ્ર મેં વિરાજમાન શ્રીકૃષ્ણ કા હી ચિન્તન કરે । યદિ લૌકિક કામના કે લિપ્ત જો કૃષ્ણ કા ભજન કરે ઉસે બહુત કષ્ટ હોતા હૈ ॥૧૬॥

ઉપાધિ વણસ્યે “પોતે છે બ્રહ્માત્મક” જ્ઞાનમાં ॥

જેમ ગંગાતટે ઊભો નીરખે મૂર્તિ વારિમાં ॥૧૩॥

ઉપાધિ વણસ્યે “પોતે છે બ્રહ્માત્મક” જ્ઞાનમાં ।

જેમ ગંગાતટે ઊભો નીરખે મૂર્તિ વારિમાં ॥૧૩॥

Upaadhi vanasye "pote chhe Brahmaatmaka" gnaanamaan ।

Jema Gangaatate oobho, neerakhe moorti vaarimaan ॥ 13॥

ભાવાર્થ :- જેમ ગંગાજીના કિનારા ઉપર રહેલા ભકતો ભાવનાથી ગંગાજીના પ્રવાહમાં શ્રી ગંગાદેવીના દર્શન કરે છે તેમ (અવિદ્યા) ઉપાધિ નાશ પામતાં સર્વ જગત બ્રહ્મસ્વરૂપ છે એવું વ્યવસ્થિત રૂપે જ્ઞાન થાય છે. ॥૧૩॥

તેમ જ્ઞાની જુદા કૃષ્ણ પરબ્રહ્મ સ્વદેહમાં ।

સંસારી જે ભજે કૃષ્ણ રહીને દૂર દેશમાં ॥૧૪॥

તેમ જ્ઞાની જુદા કૃષ્ણ પરબ્રહ્મ સ્વદેહમાં ।

સંસારી જે ભજે કૃષ્ણ રહીને દૂર દેશમાં ॥૧૪॥

Tema gnaanee jue Krushna, Parabrahma svadehamaan ।

Sansaaree je bhaje Krushna, raheene door deshamaan ॥ 14 ॥

ભાવાર્થ :- ત્યારે જ્ઞાની પોતાના સ્વરૂપમાંજ પરબ્રહ્મ શ્રી કૃષ્ણ ભગવાનનો સાક્ષાત્કાર કરે છે. સંસારી (અહંતા - મમતાવાળો) જે ભકત ભગવાનને ભજે છે તે તો ગંગાજીના તીરથી દૂર વસેલા ભકતની જેમ: ॥૧૪॥

દુઃખમાગી બને જોતાં પાણીના ત્યાં અભાવથી ।

તેથી શ્રીકૃષ્ણમાર્ગસ્થ વિખૂટો સર્વ લોકથી ॥૧૫॥

દુઃખમાગી બને જોતાં પાણીના ત્યાં અભાવથી ।

તેથી શ્રીકૃષ્ણમાર્ગસ્થ વિખૂટો સર્વ લોકથી ॥૧૫॥

Duhkhabhaagee bane jootaan Paaneenaa tyaan Abhaavathee ।
Tethee ShreeKrushna-maargastha Vikhooto sarva lokathee ॥ 15 ॥

ભાવાર્થ :- ત્યાં ગંગાજીના જલ અને તીર્થ વગેરેની આવશ્યક સામગ્રીઓમાં અભાવના કારણે દર્શન નથી પામતો, પરંતુ દર્શન ન થવાના દુઃખને (કલેશને) અનુભવ છે. તે કારણથી જે ભકિતમાર્ગમાં રહેલા હોય (તેમણે) તે જીવે અવિદ્યાની ઉપાધિઓથી મુક્ત થઈ ॥૧૫॥

આત્માનન્દસમુદ્રસ્થ કૃષ્ણને સર્વથા સ્મરે ।

લોકાર્થી જો ભજે કૃષ્ણ, દુઃખી એ થાય સર્વથા ॥ ૧૬ ॥

આત્માનન્દસમુદ્રસ્થ કૃષ્ણને સર્વથા સ્મરે ।

લોકાર્થી જો ભજે કૃષ્ણ, દુઃખી એ થાય સર્વથા ॥૧૬॥

Aatmaanandasamudrastha Krushnane Sarvathaa Smare ।

Lokaarthee Jo bhaje Krushna, dukhee e thaya Sarvathaa ॥16॥

ભાવાર્થ :- આત્માનન્દ સ્વરૂપ મહાસાગરમાં બિરાજતા શ્રી કૃષ્ણ ભગવાનનું જ વિશેષ રીતે ચિન્તન કરવું. લૌકિક સુખના પ્રયોજનવાળો શ્રી કૃષ્ણને ભજે તો સર્વ રીતે કલેશવાળો થાય. ॥૧૬॥

ક્લિષ્ઠોપિ ચેદ્ ભજેત્ કૃષ્ણં લોકો નશ્યતિ સર્વથા ।

જ્ઞાનાભાવે પુષ્ટિમાર્ગી તિષ્ઠેત્પૂજોત્સવાદિષુ ॥૧૭॥

ક્લિષ્ઠોપિ ચેદ્ ભજેત્ કૃષ્ણં, લોકો નશ્યતિ સર્વથા ।

જ્ઞાનાભાવે પુષ્ટિમાર્ગી તિષ્ઠેત્ પૂજોત્સવાદિષુ ॥૧૭॥

Klishtopi Ched Bhajet Krushnam Loko Nashyati Sarvathaa ।
Gnaanaabhaave Pushtimaargee Tishthet Poojotsavaadishu ॥17॥

ભાવાર્થ :- કષ્ટોં કો સહન કરતે હુણ્ બરાબર કૃષ્ણ કા ભજન કરતા હી જાય તો
ઉસકી લૌકિક કામનાઈ નષ્ટ હો જાતી હૈ । જ્ઞાન કે અભાવ મેં પુષ્ટિમાર્ગીય ભક્ત પૂજા
તથા ઉતસવ આદિ મેં નિત્ય તત્પર રહેં ॥૧૭॥

મર્યાદાસ્થસ્તુ ગંગાયાં શ્રીભાગવતતત્પરઃ ।

અનુગ્રહઃ પુષ્ટિમાર્ગે નિયામક ઇતિ સ્થિતિઃ ॥૧૮॥

મર્યાદાસ્થસ્તુ ગંગાયાં, શ્રીભાગવતતત્પરઃ ।

અનુગ્રહઃ પુષ્ટિમાર્ગે નિયામક ઇતિ સ્થિતિઃ ॥૧૮॥

Maryaadaasthastu Gangaayaam ShreeBhaagavatataparah ।
Anugraha Pushtimaarge Niyaamaka Iti Sthithi ॥ 18 ॥

ભાવાર્થ :- મર્યાદા માર્ગીય ભક્ત ગંગા કે તીર પર નિવાસ કરકે શ્રી ભાગવત કા
પાઠાદિ નિત્યપ્રતિ ક્રિયા કરેં । શુદ્ધ પુષ્ટિ માર્ગ મેં શ્રી પ્રભુ કા અનુગ્રહ નિયામક હૈ ઇસ
પ્રકાર કી વ્યવસ્થા હૈ ॥૧૮॥

ઉભયોસ્તુ ક્રમેણૈવ પૂર્વોક્તૈવ ફલિષ્યતિ ।

જ્ઞાનાધિકો ભક્તિમાર્ગ એવં તસ્માન્ નિરૂપિતઃ ॥૧૯॥

ઉભયોસ્તુ ક્રમેણૈવ પૂર્વોક્તૈવ ફલિષ્યતિ ।

જ્ઞાનાધિકો ભક્તિમાર્ગ એવં તસ્માન્ નિરૂપિતઃ ॥૧૯॥

Ubhayostu Kramenaiva Poorvoktaiva Falishyati ।

Gnaanaadhiko Bhaktimaarga Evam Tasmaan Niroopitah ॥19॥

ભાવાર્થ :- દોનોં જ્ઞાની ઓર ભક્ત કો ક્રમ સે પ્રથમ પુષ્ટિમાર્ગ મેં લે કર હી પુનઃ
પ્રથમ કહી ગઈ માનસી સેવા હી સિદ્ધ હોગી । ઇસ પ્રકાર પ્રથમ કથનાનુસાર ભક્તિમાર્ગ
જ્ઞાનમાર્ગ સે શ્રેષ્ઠ હૈ । ઇસલિય ગંગાજી કે દૃષ્ટાન્ત દ્વારા વિવેચનપૂર્વક નિરૂપણ ક્રિયા
હૈ ॥૧૯॥

ભક્ત્યભાવે તુ તીરસ્થો યથા દુષ્ટૈઃ સ્વકર્મભિઃ ।

અન્યથાભાવમાપન્નસ્તમાત્સ્થાનાચ્ચ નશ્યતિ ॥૨૦॥

ભક્ત્યભાવે તુ તીરસ્થો યથા દુષ્ટૈઃ સ્વકર્મભિઃ ।

અન્યથાભાવમાપન્ન - સ્તસ્માત્ સ્થાનાચ્ચ નશ્યતિ ॥૨૦॥

Bhaktyabhaave Tu teerastho Yathaa Dushtaihi Svakarmabhihi ।
Anayathaa-bhaavamaapannastasmaat Sthaanaachcha
Nashyati ॥ 20 ॥

ભાવાર્થ :- જિસ પ્રકાર શ્રી ગંગાજી કે તટ પર સ્થિત રહેનેવાલા પુરુષ ભક્તિ કે
અભાવ મેં અર્થાત્ ભક્તિ ન હો, તો દુષ્ટતાપૂર્ણ અપને કર્મો દ્વારા અન્યથા ભાવ પાલખડાદિ
દોષોં કો પ્રાપ્ત હો કર ઉસ સ્થાન સે મી નાશ કો પ્રાપ્ત હોતા હૈ ॥૨૦॥

દુઃખી પળ ભજે કૃષ્ણ, લોકનો નાશ સર્વથા ।

જ્ઞાનાભાવે પુષ્ટિમાર્ગી રહે પૂજોત્સવાદિમાં ॥૧૭॥

દુઃખી પળ ભજે કૃષ્ણ, લોકનો નાશ સર્વથા ।

જ્ઞાનાભાવે પુષ્ટિમાર્ગી રહે પૂજોત્સવાદિમાં ॥૧૭॥

Duhkhee pana bhaje Krushna, lokano naasha sarvathaa ।
Gnaanabhaave Pushtimargee rahe Poojotsvaadimaan ॥ 17 ॥

ભાવાર્થ :- પરંતુ જો કલેશ પામેલો પણ (વિરક્ત બની) શ્રી કૃષ્ણને
ભજે તો સંપૂર્ણ (તેનો - જીવનો) સંસાર નાશ પામે છે. પુષ્ટિમાર્ગીય ભક્તને
પોતાના સ્વરૂપનું અને ભગવત્સ્વરૂપનું જ્ઞાન નથી તેણે ભગવત્સેવા થતી હોય
અને ઉત્સવો ઉજવાતા હોય ત્યાં રહેવું. ॥૧૭॥

મર્યાદાસ્થિત ગંગામાં કરે ભાગવતી કથા ।

“છે નિયન્તા પુષ્ટિમાર્ગે અનુગ્રહ” સુસિદ્ધ આ ॥૧૮॥

મર્યાદાસ્થિત ગંગામાં કરે ભાગવતી કથા ।

“છે નિયન્તા પુષ્ટિમાર્ગે અનુગ્રહ” સુસિદ્ધ આ ॥૧૮॥

Maryaadaasthita Gangaamaan Kare Bhaagvatee-kathaa ।
"Chhe Niyantaa Pushtimaarge Anugraha" Susiddh aa ॥ 18 ॥

ભાવાર્થ :- વળી જે મર્યાદામાર્ગીય ભક્તે જ્ઞાનના અભાવમાં ગંગા કિનારે
રહી નિત્ય ભાગવત પારાયણ કરવું. પુષ્ટિમાર્ગમાં ભગવદ્ અનુગ્રહ નિયામક
(વ્યવસ્થાપક) છે એવી વ્યવસ્થા છે. ॥૧૮॥

જ્ઞાની ને ભક્ત બન્નેને મલ્લવાની જ મુક્તિ છે ।

અધિક જ્ઞાનથી ભક્તિ-માર્ગ તેથી કહેલ છે ॥૧૯॥

જ્ઞાની ને ભક્ત બન્નેને મળવાની જ મુક્તિ છે ।

અધિક જ્ઞાનથી ભક્તિ-માર્ગ તેથી કહેલ છે ॥૧૯॥

Gnaaneene bhakta bannene, malavanee ja mukti chhe ।
Adhika gnaanathee bhakti-maarga tethee kahela chhe ॥ 19 ॥

ભાવાર્થ :- જ્ઞાની અને મર્યાદામાર્ગીય ભક્ત બન્નેને ભગવાનના
અનુગ્રહથી ક્રમે કરીને આગળ વળાવેલી માનસી સેવા ફલિત થશે જ. આથી
જ્ઞાનમાર્ગથી ભક્તિમાર્ગ ઉત્તમ ગણ્યો છે તેનું નિરૂપણ કર્યું છે. ॥૧૯॥

ભક્તિ કેરા અભાવે તો ગંગાતીરે સ્વકર્મથી ।

રહીને ઝલટા ભાવે નષ્ટ થાય જ સ્થાનથી ॥૨૦॥

ભક્તિ કેરા અભાવે તો ગંગાતીરે સ્વકર્મથી ।

રહીને ઝલટા ભાવે નષ્ટ થાય જ સ્થાનથી ॥૨૦॥

Bhakti keraa abhaave to Gangaateere svakarmathee ।
Rahine oolataa bhaave nashta thaaya ja sthaanathee ॥ 20 ॥

ભાવાર્થ :- જેમ ગંગાજીના કિનારા ઉપર રહેલા ભક્તિ ન હોય તો પોતાના
દોષવાળા કર્મોને કારણે કદાચ વિપરીત બુદ્ધિવાળો બની જાય અને તે તીર્થાર્થ
સ્થાનોમાંથી પણ ભ્રષ્ટ થાય. ॥૨૦॥

एवं स्वशास्त्रसर्वस्वं मया गुप्तं निरूपितम् ।

एतद् बुद्ध्वा विमुच्येत पुरुषः सर्वसंशयात् ॥२१॥

એવં સ્વશાસ્ત્રસર્વસ્વં મયા ગુપ્તં નિરૂપિતમ્ ।

એતદ્ બુદ્ધ્વા વિમુચ્યેત પુરુષઃ સર્વસંશયાત્ ॥૨૧॥

Evam Svashaastrasarvasvam Mayaa Guptam Niroopitam ।

Etad Buddhvaa Vimuchyeta Purushah Sarvasamshayaat ॥21॥

भावार्थ :- इस प्रकार मैंने (वल्लभाचार्य ने) अपने शास्त्र का सर्वस्वरूप जो गुप्त है, वह भी निरूपण किया है । हमारे कहे सिद्धान्त को जान कर कोई भी पुरुष संपूर्ण संशयों से मुक्त हो जाता है ॥२१॥

॥ इति श्रीमद्वल्लभाचार्यविरचिता श्रीसिद्धान्तमुक्तावलिः सम्पूर्णा ॥३॥

॥ सिद्धान्तमुक्तावली ग्रन्थका भावार्थ हिन्दी भाषान्तर संपूर्ण ॥

॥ ઇતિ શ્રીમદ્વલ્લભાચાર્યવિરચિતા શ્રીસિદ્ધાન્તમુક્તાવલિઃ સંપૂર્ણા ॥૩॥

॥ Iti Shree Vallabhaacharya-virachitaa Shree Siddhaanta muktaavalihi Sampooranaa ॥ 3 ॥

आ रीते सघळुं गुप्त निरूप्युं में स्वशास्त्रने ।

जाणी पुरुष आ मुक्त सर्व संशयथी बने ॥२१॥

આ રીતે સઘળું ગુપ્ત નિરૂપ્યું મેં સ્વશાસ્ત્રને ।

જાણી પુરુષ આ મુક્ત સર્વ સંશયથી બને ॥૨૧॥

Aa reete saghalun gupta nirroopyun men svashastrane ।

Jaanee Purush aa mukta sarva samshayathee bane ॥ 21 ॥

ભાવાર્થ :- આ પ્રમાણે મેં પુષ્ટિમાર્ગના સર્વસ્વ (સેવાના) સિદ્ધાન્તનું નિરૂપણ કર્યું છે. જે અત્યંત રહસ્ય જ્ઞાન છે. આ સિદ્ધાન્ત હૃદય ૩૬ થતાં પુરુષ (જીવ) સર્વ પ્રકારના સંશયોમાંથી મુક્ત થાય છે. (૨૧)

॥ इति श्रीमद्वल्लभाचार्यविरचित श्रीसिद्धान्तमुक्तावलिनी श्री के.का. शास्त्रीजी विरचित गुजराती समश्लोकी सम्पूर्णा ॥३॥

॥ ઇતિ શ્રીમદ્વલ્લભાચાર્યવિરચિત શ્રીસિદ્ધાન્તમુક્તાવલિની શ્રી કે.કા. શાસ્ત્રીજી

વિરચિત ગુજરાતી સમશ્લોકી સમ્પૂર્ણ ॥૩॥

॥ इति श्रीमद्वल्लभाचार्य विरचित श्रीसिद्धान्तमुक्तावलिनी श्री के.का. शास्त्रीजी विरचित गुजराती समश्लोकी सम्पूर्णा ॥३॥

॥ Iti ShreemadVallabhaacharya virachita Shree Siddhaanta mukotaavalinee Gujaratee Samashlokee Sampoorana ॥3॥

॥ श्रीसिद्धान्तमुक्तावलिः ॥

II SHREE SIDDHAANTA MUKTAAVALIHI II Pearl Necklace of Established Doctrines

This is a work introducing principal doctrines, wherein Shree Vallabhacharya concludes that divine services of Shree Krushna with complete affection is the only way to realise Krushna. And that mental service resulting from physical and fiscal service, is the uppermost. He also affirms Krushna to be the perfect Joy-Bliss and as such supreme even to Akshara Brahma, which, though pervading everywhere, is only the abode of Krushna and is with limited bliss.

After bowing down to Hari (Shree Krushna) I tell with affirmation my established doctrines. Divine service of Shree Krushna should always be practised. The one done mentally is considered the best. (1)

To engross the thinking faculty (Mind) (in Shree Krushna) is (His) divine service. To accomplish that is divine service performed by body and that one with money. This results in liberation from worldly distresses and realisation of Brahma (The Supreme Soul) (God Krushna). (2)

The most Supreme being is but only Shree Krushna. While the abode of the Supreme Spirit is a combination of existence, consciousness and bliss; even that is in two forms, one is all around (the visible universe) and the other quite distinct from that. (3)

In the case of the first form the disputant antagonists state many different things. (Some assert it to be illusion Some believe it to be) a result of attributes. (Some again assert it to be) an act (of God). (And some confirm it to be) self-made (eternal) and so on in many other ways (not mentioned here). (4)

In the opinion of Vedas, the abode of the Supreme Being itself takes the form of the universe and its two forms as well should be viewed as in the case of (River) Ganga. She is in the form of water (the physical form). She also gives worldly pleasures and liberation to those who knowing her magnanimity or greatness worship her (metaphysical or spiritual form) as per abode of Supreme Spirit should also be understood similarly. (5 - 6).

There (in the River Ganga) itself (Ganga) in the form deity/idol is only some times seen by those to whom the flowing waters and the Deity are identical. She (Ganga as idol) is not visible (perceptible) to all (but) through it (the idol) there is the ability to fulfil the desires (of devotees) in her waters, which is confirmed by laying down awards (of Ganga- worship) in scriptures and also experienced by many, who distinguish it (the idol) as higher (than her waters). (7 - 8)

As is the case with waters (of Ganga) so is all (universe). As is the capacity to sanctify (in Ganga) so is the abode of the Supreme Spirit. As is the (deity form of) Goddess (Ganga), so is Shree Krushna. There also it is further being told. (9)

The universe (world) is said to be three-fold. Hence Gods Brahma, Vishnu and Shiva are known as deities (for each function). (Similarly) Hari (Shree Krushna) is believed to be in the abode of Supreme Spirit. (10)

In this world fulfilment of desires is through Brahma, etc., and in no other way. (But) for (salvation) of one's own soul (the fulfilment) rests only in Krushna. The Supreme Joy (Bliss.) therefore based on the principle that everything is Supreme Spirit; the inner thinking should be inclined towards Shree Krushna. (11 1/2)

In the case of soul which is a form of the Supreme Spirit inclinations of mind (intellect) behave equally as small holes in the sky (showing openings which do not exist). Just as (a devotee) standing on the bank of Ganga sees there the deity/idol, similarly on disappearance of obstructions (in the form of false conceptions) and on realising the truth or on perceiving real truth of the whole world being a part of Supreme Spirit the (awakened) intellectual sees in himself Krushna, the most Supreme Spirit. (13 1/2)

Just as a devotee of Ganga staying far away (from Ganga) is miserable on account of absence of badly needed water, etc., so also is the case of devotee (of Krushna) engrossed in worldly affairs. (14 1/2)

Therefore one who is in the path of devotion of Shree Krushna and who is completely free from worldly fetters should meditate only about Krushna, resting in the ocean of self-joy (or abode of Supreme Spirit). (15 1/2)

If one, who is full of worldly desires as his aim, worships Krushna, he becomes distressed (suffers pain). Even when so distressed, if he worships Krushna, he gets benefit of worldly constraints. (16 1/2)

In the absence of realisation (of one's own and Krushna's real form), a devotee in the path of Grace should stay (engross himself in a place) where worshipping and celebrations (for Shree Krushna) prevail. A devotee in the doctrine of established rules, (should stay) near Ganga and be engrossed in reading Bhagavata. (God's) Grace is the (only) controlling (decisive) force in the path of Grace. This is the real position.

For both categories and the above referred (mental devotion) will bear fruits (be fruitful) in successive steps. The path of (devotion) is superior to that of knowledge and hence it is so.... narrated. (19)

In the absence of (real) devotion, however, as one even on the banks (of Ganga) with his own subversive (bad) acts, becomes otherwise (turns a scoundrel) and degenerates from his position (Pilgrimage), (so also in the case of a devotee of Krushna). (20) Thus I have laid down, though secret, all the doctrines of my faith. A person who thoroughly understands them will be free from all doubts. (21)

So Ends "Pearl necklace of Established Doctrines" By Shree Vallabhaachaarya. (3)

II Iti Shree Siddhaantamuktaavalihi II 3 II

॥ અથ શ્રીપુષ્ટિપ્રવાહમર્યાદાભેદઃ ॥

॥ અથ શ્રીપુષ્ટિપ્રવાહમર્યાદાભેદઃ ॥

॥ ATHA SHREEPUSHTI PRAVAHA MARYAADAA BHEDAH ॥

પુષ્ટિપ્રવાહમર્યાદા વિશેષેણ પૃથક્ પૃથક્ ।
જીવદેહક્રિયાભેદૈઃ પ્રવાહેણ ફલેન ચ ॥૧॥
પુષ્ટિપ્રવાહમર્યાદા વિશેષેણ પૃથક્ પૃથક્ ।
જીવદેહક્રિયાભેદૈઃ પ્રવાહેણ ફલેન ચ ॥૧॥

Pushti-pravaaha-maryaada visheshena Pruthak Pruthak ।
Jeeva-deha-kriyabhedaaihi Pravaahena falena cha ॥ 1 ॥
ભાવાર્થ :- પુષ્ટિ, પ્રવાહ ઔર મર્યાદા, યે તીનોં માર્ગ પૃથક્-પૃથક્ હૈં જિનકે જીવ,
દેહ, ક્રિયા, પ્રવાહ (પ્રવૃત્તિ) ઔર ફલ, (ભેદસે) ॥૧॥
વક્ષ્યામિ સર્વસંદેહા ન ભવિષ્યન્તિ ચચ્છરુતેઃ ।
ભક્તિમાર્ગસ્ય કથનાત્ પુષ્ટિસ્તીતિ નિશ્ચયઃ ॥૨॥
વક્ષ્યામિ સર્વસંદેહા ન ભવિષ્યન્તિ ચચ્છરુતેઃ ।
ભક્તિમાર્ગસ્ય કથનાત્ પુષ્ટિસ્તીતિ નિશ્ચયઃ ॥૨॥

Vakshyaami Sarvasandehaa Na Bhavisyanti Yachchhrutehe ।
Bhaktimaargasya Kathanaat Pushtirasteeti Nishchayah ॥ 2 ॥
ભાવાર્થ :- ઇન પાંચોં કો વિશેષ રૂપ સે પૃથક્-પૃથક્ કહતા હૈં, જિસકે સુનને સે
કિસી પ્રકાર કા મી સંદેહ નહીં રહેગા । શાલ્હોં મેં જહાં-જહાં ભક્તિમાર્ગ કા નિરૂપણ
કિયા હૈ વહાં-વહાં પુષ્ટિમાર્ગ સમજના ॥૨॥

“દ્વૌ ભૂતસર્ગા”વિત્યુક્તેઃ પ્રવાહોઽપિ વ્યવસ્થિતઃ ।
વેદસ્ય વિદ્યમાનત્વાન્મર્યાદાપિ વ્યવસ્થિતા ॥૩॥
“દ્વૌ-ભૂતસર્ગા”વિત્યુક્તેઃ પ્રવાહોઽપિ વ્યવસ્થિતઃ ।
વેદસ્ય વિદ્યમાનત્વાન્-મર્યાદાપિ વ્યવસ્થિતા ॥૩॥

Dvau Bhootosargaa vityukthehe Pravaahopi Vyavasthitah ।
Vedasya Vidyamaanatvaan Maryaadaapi Vyavasthita ॥ 3 ॥
ભાવાર્થ :- શ્રીભગવદ્ ગીતા કે “દ્વૌ ભૂતસર્ગો લોકેસ્મિન્ દૈવ આસુર એવ ચ” ॥
ઇસ શ્લોક મેં દો પ્રકાર કી સૃષ્ટિ હૈ, એક દૈવી સૃષ્ટિ ઔર દૂસરી આસુરી સૃષ્ટિ હૈ । ઇસ
પ્રમાણ સે પ્રવાહ માર્ગ મી હૈ ઔર વર્ણાશ્રમ, ધર્માદિકી મર્યાદા બતલાને વાલા “વેદ”
વિદ્યમાન હૈ । ઇસલિયે મર્યાદા માર્ગ મી હૈ ॥૩॥

કશ્ચિદેવ હિ ભક્તો હિ “યો મદ્ભક્ત” ઇતીરણાત્ ॥
સર્વત્રોત્કર્ષકથનાત્પુષ્ટિસ્તીતિ નિશ્ચયઃ ॥૪॥
કશ્ચિદેવ હિ ભક્તો હિ “યો મદ્ભક્ત” ઇતીરણાત્ ।
સર્વત્રોત્કર્ષકથનાત્ પુષ્ટિસ્તીતિ નિશ્ચયઃ ॥૪॥

Kaschideva Hi Bhakto Hi "Yo Madbhakta" iteeranaat ।
Sarvatrotkarsha kathanaat Pushtirasteeti Nishchayah ॥ 4 ॥
ભાવાર્થ :- ભગવદ્ ગીતા મેં કહા હૈ કિ “કશ્ચિદેવહિ ભક્તો હિ, યો મદ્ભક્તઃ સ
મે પ્રિયઃ” । કોઈ બિરલા હી મેરા ભક્ત હોતા હૈ ઔર જો મેરા ભક્ત હૈ, વહ મુજ્જકો અત્યન્ત
પ્યારા હૈ । ઇસ તરહ ભગવાન ને શ્રી મુખસે ભક્ત કી શ્રેષ્ઠતા કહી હૈ । અતઃ નિશ્ચય
પુષ્ટિમાર્ગ મી હૈ ॥૪॥

॥ અથ શ્રીપુષ્ટિપ્રવાહમર્યાદાભેદની ગુજરાતી સમશ્લોકી ॥

॥ અથ શ્રીપુષ્ટિપ્રવાહમર્યાદાભેદની ગુજરાતી સમશ્લોકી ॥

॥ ATHA SHREEPUSHTIPRAVAHA MARYAADAA
BHEDANEE GUJARAATEE SAMASHLOKEE ॥

પુષ્ટિ પ્રવાહ મર્યાદા વિશેષે છે જુદાં જુદાં ।
જીવદેહક્રિયા-ભેદે, પ્રવાહે ને ફલે સદા ॥૧॥
પુષ્ટિપ્રવાહ મર્યાદા વિશેષે છે જુદાં જુદાં ।
જીવદેહ ક્રિયા-ભેદે, પ્રવાહે ને ફલે સદા ॥૧॥

Pushti Pravaaha maryaadaa visheshe chhe judaan judaan ।
Jeeva-Deha-Kriyaa-bhede, Pravaahe ne fale Sadaa ॥ 1 ॥
ભાવાર્થ :- પુષ્ટિ, પ્રવાહ અને મર્યાદા એ ત્રણ માર્ગ જુદાજુદા છે. તેઓના
જીવ, દેહ ક્રિયા, સૃષ્ટિની પરંપરા તેમજ ફલના ભેદથી. ॥૧॥
કહું તે સાંભળ્યે જેને સર્વ સન્દેહ ના રહે ।
ભક્તિમાર્ગ કહેવાતાં “પુષ્ટિ છે” એ ચર્ચા રહે ॥૨॥
કહું તે સાંભળ્યે જેને સર્વ સંદેહ ના રહે ।
ભક્તિમાર્ગ કહેવાતાં “પુષ્ટિ છે” એ ચર્ચા રહે ॥૨॥

Kahun te saambhalye jene, sarva sandeha naa rahe ।
Bhaktimaarga kahevaataan "Pushti Chhe" e kharun rahe ॥ 2 ॥
ભાવાર્થ :- ભેદ પાંચ ભેદથી જુદા જુદા કહીશ જે સાંભળવાથી કોઈ
સંદેહ નહિ રહે. “ભક્તિમાર્ગ” છે એવું કહેવાથી જ પુષ્ટિમાર્ગ (ભગવદ્
અનુગ્રહનો માર્ગ) છે એવું નક્કી થાય છે. ॥૨॥

“બે ભૂતસર્ગ” એ વાક્યે પ્રવાહ પણ મૂર્ત છે ।
વેદના વિદ્યમાનત્વે મર્યાદા ય કહેલ છે ॥૩॥
“બે ભૂતસર્ગ” એ વાક્યે પ્રવાહ પણ મૂર્ત છે ।
વેદના વિદ્યમાનત્વે મર્યાદા ય કહેલ છે ॥૩॥

"Be bhoothasarga" e vaakye pravaaha pana moorta chhe ।
Vedanaa Vidyamaanatve Maryaadaaya kahel chhe ॥ 3 ॥
ભાવાર્થ :- (આ લોકમાં) દૈવી અને આસુરી એવી બે પ્રકારની સૃષ્ટિ
છે. એમ વાક્ય (ભગવદ્ ગીતાના ૧૬મા અધ્યાયમાં) કહ્યા પ્રમાણે પ્રવાહ
માર્ગ પણ પુરવાર થાય છે. વળી વેદોના અસ્તિત્વને લીધે મર્યાદા માર્ગ પણ
વ્યવસ્થિત રીતે નક્કી થાય છે. ॥૩॥

કોઈ છે વિરલો ભક્ત “ભક્ત જે” એમ વાક્યથી ।
બધો ઉત્કર્ષ કહેવાથી પુષ્ટિ નક્કી રહેલ છે ॥૪॥
કોઈ છે વિરલો ભક્ત “ભક્ત જે” એમ વાક્યથી ।
બધો ઉત્કર્ષ કહેવાથી પુષ્ટિ નક્કી રહેલ છે ॥૪॥

Koi chhe viralo bhakta, "Bhakta Je" em vaakyathee ।
Badho utkarsha khevaathee Pushti nakkee rahela chhe ॥ 4 ॥
ભાવાર્થ :- (શ્રીમદ્ ભગવદ્ ગીતાના બારમાં અધ્યાયમાં ભક્તોના
લક્ષણોમાં) “જે મારો ભક્ત છે તે મને અત્યંત પ્રિય છે” એમ કહેલું છે. તેમજ
અનેક જગ્યાએ ભક્ત મહિમા ગાયો છે. તેથી કોઈ વિરલ જીવ અનન્ય ભક્ત હોય
છે એવું નક્કી થાય છે. તેમજ પુષ્ટિભક્તિ છે એવું પણ નિશ્ચય છે. ॥૪॥

ન સર્વોડતઃ પ્રવાહાદિ ભિન્નો વેદાચ્ચ ભેદતઃ ।

“યદા યસ્યે”તિ વચના “નાહં વેદૈ”રિતીરણાત્ ॥૫॥

ન સર્વોતઃ પ્રવાહાદિ, ભિન્નો વેદાચ્ચ ભેદતઃ ॥

“યદા યસ્યે”તિ વચના “નાહં વેદૈ”રિતીરણાત્ ॥૫॥

Na Sarvotah Pravaahaaddhi Bhinno Vedaachcha Bhedatah ॥

"Yadaa Yasye"ti Vachanaat "Naaham Vedai" riteeranaat ॥ 5 ॥

ભાવાર્થ :- સર્વ માર્ગોના પુષ્ટિમાર્ગ કે સાથ સંબંધ નહીં હો સકતા । ઇસ લિખ પુષ્ટિમાર્ગ કો પ્રવાહી માર્ગ ઓર મર્યાદા માર્ગ કી અપેક્ષા નહીં હૈ ક્યોં કિ યહ માર્ગ ઇનસે ભિન્ન ઓર પરમોત્તમ હૈ ॥૫॥

માર્ગેકત્વેડપિ ચેદન્ત્યૌ તનૂભક્ત્યાગમૌ મતૌ ।

ન તદ્ યુક્તં સૂત્રતો હિ ભિન્નો યુક્ત્યા હિ વૈદિકઃ ॥૬॥

માર્ગેકત્વેડપિ ચેદન્ત્યૌ તનૂભક્ત્યાગમૌ મતૌ ।

ન તદ્ યુક્તં સૂત્રતો હિ ભિન્નો યુક્ત્યા હિ વૈદિકઃ ॥૬॥

Margaikatvepi Chedantyaau TanooBhaktyaagamau Matau ।

Na Tad Yuktam sootrato Hi Bhinno Yuktyaa Hi Vaideekah ॥ 6 ॥

ભાવાર્થ :- યદિ કોઈ કહે કિ સર્વ માર્ગ ભક્તિ માર્ગ કે હી સાધક હૈં ઇસલિખ ઇસી કા અંગ હૈં । એસા કહના આયુક્ત હૈ, ક્યોંકિ ભક્તિ સૂત્ર કી ઓર વેદ કી યુક્તિ કે અનુસાર પુષ્ટિમાર્ગ દોનોં માર્ગોં સે ભિન્ન હૈ ॥૬॥

જીવદેહકૃતીનાં ચ ભિન્નત્વં નિત્યતા શ્રુતેઃ ।

યથા તદ્વત્ પુષ્ટિમાર્ગે દ્વયોરપિ નિષેધતઃ ॥૭॥

જીવદેહકૃતીનાં ચ ભિન્નત્વં નિત્યતા શ્રુતેઃ ।

યથા તદ્વત્ પુષ્ટિમાર્ગે દ્વયોરપિ નિષેધતઃ ॥૭॥

Jeevadeha kruteenaam Cha Bhinnatvam Nityataa Shrutehe ।

Yathaa Tadvat Pushtimaarge Dvyorapi Nishedhatah ॥ 7 ॥

ભાવાર્થ :- જીવ સર્વ નિત્ય હૈં ઓર ઇનકે દેહ કી કૃતિ એક-દૂસરે સે ભિન્ન હૈ એસા વેદ મેં લિખા હૈ । ઇસ પ્રમાણ સે પુષ્ટિ માર્ગ દોનોં માર્ગોં સે ભિન્ન હૈ ॥૭॥

પ્રમાણભેદાદિ ભિન્નો હિ પુષ્ટિમાર્ગો નિરૂપિતઃ ।

સર્ગભેદં પ્રવક્ષ્યામિ સ્વરૂપાંગક્રિયાયુતમ્ ॥૮॥

પ્રમાણભેદાદિ ભિન્નો હિ પુષ્ટિમાર્ગો નિરૂપિતઃ ।

સર્ગભેદં પ્રવક્ષ્યામિ સ્વરૂપાંગક્રિયાયુતમ્ ॥૮॥

Pramaana-bhedaad Bhinno Hi Pushtimaargo Niroopitah ।

Sargabhedam Pravakshyaami Svaroopanga-kriyaayutam ॥ 8 ॥

ભાવાર્થ :- ઉપર્યુક્ત પ્રમાણાનુસાર પુષ્ટિમાર્ગ સર્વસે ભિન્ન હૈં, એસા મૈને નિરૂપણ કિયા હૈ । અબ સર્ગભેદકોં મી સ્વરૂપ, અંગ, ઓર ક્રિયા સહિત બતલાતા હૈ ॥૮॥

ન બધા આ થકી ભિન્ન મર્યાદા ને પ્રવાહથી ।

“કૃપા જ્યારે” “હું વેદોથી” વગેરે જે કહેલ છે ॥૫॥

ન બધા આ થકી ભિન્ન મર્યાદા ને પ્રવાહથી ।

“કૃપા જ્યારે” “હું વેદોથી” વગેરે જે કહેલ છે ॥૫॥

Na badhaa aa thakee bhinna maryaadaa ne pravaahathee ।

"Krupaa jyaare" "hun Vedothee" vagere je kahela chhe ॥ 5 ॥

ભાવાર્થ :- શ્રીમદ્ ભગવતમાં કહ્યું છે, “આત્મા તરીકે કહેલા જે જીવ ઉપર પ્રભુ કૃપા કરે છે” તથા ભગવદ્ગીતામાં ભગવાને કહ્યા પ્રમાણે હું વેદોથી, તપથી, દાનથી જોઈ શકાતો નથી, એવું વચન છે. તેથી સર્વ જીવો સમાન કોટિના નથી. મોટે પુષ્ટિમાર્ગ પ્રવાહમાર્ગ અને મર્યાદામાર્ગ એવા ત્રણે જુદા (માર્ગ) છે એવો નિશ્ચય થાય છે. ॥૫॥

માર્ગ એક ગણી છેલ્લા કહ્યા બે ભક્તિસાધક ।

ન એ તો સૂત્રથી યુક્ત, યુક્તિથી ભિન્ન વૈદિક ॥૬॥

માર્ગ એક ગણી છેલ્લા કહ્યા બે ભક્તિસાધક ।

ન એ તો સૂત્રથી યુક્ત, યુક્તિથી ભિન્ન વૈદિક ॥૬॥

Maarga ek ganee chhellaa kahyaa be bhaktisaadhaka ।

Na e to sootrathee yukta yuktithe bhinna vaidika ॥ 6 ॥

ભાવાર્થ :- ભક્તિમાર્ગ એક જ માર્ગ હોવા છતાં અન્તિમ (પછીના બે માર્ગો) મર્યાદામાર્ગ અને પ્રવાહમાર્ગ કંઈક અંશોમાં ભક્તિ આપનારા છે મોટે પુષ્ટિમાર્ગના અંગરૂપ છે એમ કહેવું યોગ્ય નથી. કારણ કે સૂત્ર ગ્રન્થોથી અને યુક્તિથી (મર્યાદા માર્ગ) વૈદિક માર્ગ ભિન્ન છે એવો નિર્ણય થાય છે. ॥૬॥

જીવ-દેહ-ક્રિયાઓના ભેદ આ, નિત્ય વેદ છે ।

આ રીતે પુષ્ટિમાર્ગેય કાંકે બેડ નિષિદ્ધ છે ॥૭॥

જીવ-દેહ-ક્રિયાઓના ભેદ આ, નિત્ય વેદ છે ।

આ રીતે પુષ્ટિમાર્ગેય કાંકે બેડ નિષિદ્ધ છે ॥૭॥

Jeev-Deh kriyaaonaa bheda aa-nityaaveda chhe ।

Aa reete pushtimaargeya kaanke beu nishiddha chhe ॥ 7 ॥

ભાવાર્થ :- જેવી રીતે શ્રુતિથી જીવ, દેહ અને સાધનોનું ભિન્ન પણું સિદ્ધ છે, તેવી રીતે પુષ્ટિમાર્ગનું નિત્યપણું પણ શ્રુતિસિદ્ધ છે. ॥૭॥

પ્રમાણ ભેદથી તેથી, પુષ્ટિમાર્ગ વિભિન્ન છે ।

સ્વરૂપાંગક્રિયાયુક્ત, કહું જે સર્વ ભેદ છે ॥૮॥

પ્રમાણભેદથી તેથી, પુષ્ટિમાર્ગ વિભિન્ન છે ।

સ્વરૂપાંગક્રિયાયુક્ત કહું જે સર્વ ભેદ છે ॥૮॥

Praamaanabhedathee tethee pushtimaarga vibhinna chhe ।

Svaroopangaakriyaayukta kahun je sarva bhead chhe ॥ 8 ॥

ભાવાર્થ :- પ્રવાહમાર્ગ અને મર્યાદામાર્ગના નિષેધથી અને પ્રમાણોના ભેદથી પુષ્ટિમાર્ગનું નિરૂપણ અવશ્ય ભિન્ન રૂપે છે.

માર્ગ	જીવ	દેહ	ક્રિયા
(૧) પ્રવાહમાર્ગીય	અસુર	ભગવદ્ ભજન મોટે અયોગ્ય	પશુ હિંસાદિ
(૨) મર્યાદામાર્ગીય	દૈવી	યજ્ઞયાગ મોટે અનુકુલ	અગ્નિહોત્ર આદિ
(૩) પુષ્ટિમાર્ગીય	દૈવી	સેવોપયોગી	ભગવત્સેવા પરાયણ

इच्छामात्रेण मनसा प्रवाहं सृष्टवान् हरिः ।

वचसा वेदमार्गं हि पुष्टिं कायेन निश्चयः ॥९॥

ઈચ્છામાત્રેણ મનસા પ્રવાહં સૃષ્ટવાન્ હરિઃ ।

વચસા વેદમાર્ગં હિ, પુષ્ટિં કાયેન નિશ્ચયઃ ॥૯॥

Ichchhaamaatrena Manasaa Pravaaham Srushtavaan Harihi I
Vachasaa Vedamaargam Hi Pushtim Kaayena Nischayah II 9 II

भावार्थ :- प्रभुने अपनी इच्छा मात्र से प्रवाही सृष्टि रची है और वाणी से वेद मार्ग बनाया है, और पुष्टि सृष्टि अपनी (श्रीअङ्ग) से बनाई है ॥९॥

मूलेच्छातः फलं लोके वेदोक्तं वैदिकेऽपि च ।

कायेन तु फलं पुष्टौ भिन्नेच्छातोऽपि नैकधा ॥१०॥

મૂલેચ્છાતઃ ફલં લોકે, વેદોક્તં વૈદિકેપિ ચ ।

કાયેન તુ ફલં પુષ્ટૌ, ભિન્નેચ્છાતોપિ નૈકધા ॥૧૦॥

Moolechchhaatah Falam Loke Vedoktam Vaidikepi Cha I
Kaayena Tu Falam Pushtau Bhinnechchhaatopi Naikadhaa II10II

भावार्थ :- प्रवाही सृष्टि को मूल इच्छा के अनुसार फल मिलता है, वैदिक सृष्टि को वेद में लिखे अनुसार फल मिलता है और पुष्टि सृष्टि को प्रभु के स्वरूपानंद का फल मिलता है । इस प्रकार फल भी सबको भिन्न-भिन्न प्रकार से मिलते हैं, एक प्रकार से नहीं ॥१०॥

“तानहं द्विषतो” वाक्याद्भिन्ना जीवाः प्रवाहिणः ।

अत एवेतरौ भिन्नौ सान्तौ मोक्षप्रवेशतः ॥११॥

તાનહં દ્વિષતો વાક્યાદ્ ભિન્ના જીવાઃ પ્રવાહિણઃ ।

અત એવેતરૌ ભિન્નૌ સાન્તૌ મોક્ષપ્રવેશતઃ ॥૧૧॥

Taanaham Dvishato Vaakyaad Bhinnaa Jeevaah Pravaahinah I
Ata Evetarau Bhinnau Saantau Mokshapravesatah II 11 II

भावार्थ :- गीताजी में भगवान् ने कहा है कि “तानहं द्विषतः क्रूरान्संसारेषु नराधमान् । क्षिपाजस्मशुभानासुरीष्वेव योनिषु ॥” मैं उन द्वेष करनेवाले क्रूर नराधमों को संसार में अशुभ आसुरी योनि में ही बारंबार फेंकता हूँ । इस गीता के प्रमाणानुसार प्रवाही जीव भिन्न हैं और दूसरे मर्यादामार्गीय जीव प्रवाही जीवों से भिन्न हैं, क्योंकि अन्त में उनको मोक्ष का अधिकार है ॥११॥

तस्माज्जीवाः पुष्टिमार्गे भिन्ना एव न संशयः ।

भगवद्रूपसेवार्थं तत्पुष्टिर्नान्यथा भवेत् ॥१२॥

તસ્માજ્જીવાઃ પુષ્ટિમાર્ગે ભિન્ના એવ ન સંશયઃ ।

ભગવદ્રૂપસેવાર્થં તત્પુષ્ટિર્નાન્યથા ભવેત્ ॥૧૨॥

Tasmaaj Jeevaah Pushtimaarge Bhinnaa Eva Na Samshayah I
Bhagavadroop sevaartham Tatsrushtir Naanyathaa BhavetII12II

भावार्थ :- इसलिये निःसंदेह पुष्टिमार्गीय जीव सबसे भिन्न हैं और यह सृष्टि केवल भगवद्रूप की सेवा के लिए ही बनाई गई है । इस लिए इसमें कुछ भी परिवर्तन नहीं हो सकता है ॥१२॥

इच्छामात्रं मने सज्यो हरि ए ज प्रवाहने ।

ने वेदमार्ગ वाणीથી, નક્કી દેહે જ પુષ્ટિને ॥૯॥

ઈચ્છામાત્ર મને સજ્યો હરિએ જ પ્રવાહને ।

ને વેદમાર્ગ વાણીથી, નક્કી દેહે જ પુષ્ટિને ॥૯॥

Ichchhaamaatra mane sarjyo, harie ja pravaahne I

Ne veda maarg vaaneethee, nakkee dehe ja pushtine II 9 II

ભાવાર્થ :- હવે ત્રણ માર્ગનું સ્વરૂપ, અંગ અને ક્રિયા સહિત ઉત્પત્તિના પ્રકાર ભેદને સ્પષ્ટરૂપે વર્ણવું છું. શ્રી હરિને ઈચ્છા થતાં મનથી પ્રવાહમાર્ગને, વાણીથી મર્યાદામાર્ગને અને નિજ શ્રી અંગમાંથી પુષ્ટિમાર્ગને ઉત્પન્ન કર્યા એવો નિશ્ચય છે. ॥૯॥

मूल इच्छा थी लोके, वैदिके वेद-उक्त ए ।

पुष्टिमां फल देहे छे, भिन्नेच्छाथी न एक ए ॥१०॥

મૂલ ઈચ્છા થકી લોકે, વૈદિકે વેદ-ઉક્ત એ ।

પુષ્ટિમાં ફલ દેહે છે, ભિન્નેચ્છાથી ન એક એ ॥૧૦॥

Moola ichchha thakee loke, vaidike veda-ukta e I

Pushtimaan fala dehe chhe, bhinnechchhaathee na ek ae II10II

ભાવાર્થ :- પ્રવાહમાર્ગમાં સૃષ્ટિ ચાલુ રાખવાની મૂલ ઈચ્છા હોવાથી લૌકિક ફળ થાય છે. મર્યાદામાર્ગમાં અને વેદમાર્ગમાં કહેલાં ફળ પ્રાપ્ત થાય છે. પુષ્ટિમાર્ગમાં તો શ્રીઅંગ દ્વારા (શ્રી ઠાકોરજીના સ્વરૂપ દ્વારા) ફળ પ્રાપ્ત થાય છે આવી ભિન્ન ભિન્ન ઈચ્છાઓને લીધે સૃષ્ટિના (પણ) જુદા જુદા ભેદ છે. ॥૧૦॥

भिन्न जीवो प्रवाही छे “द्वेषीने” एह वाक्यथी ।

तो बन्ने अन्तवाळा ए भिन्न मोक्षप्रवेशथी ॥११॥

ભિન્ન જીવો પ્રવાહી છે ‘‘દ્વેષીને’’ એહ વાક્યથી ।

તો બન્ને અન્તવાળા એ ભિન્ન મોક્ષપ્રવેશથી ॥૧૧॥

Bhinna jeevo pravaahee chhe "Dvesheene" eha vaakyathee I
To banne antavaalaa e bhinna moksh pravesathee II 11II

ભાવાર્થ :- જે મારો દ્વેષ કરે છે તેને આસુરી યોનિમાં મોકલું છું એવું ગીતાજીમાં ભગવદ્ વાક્ય છે તેથી પ્રવાહી જીવો જુદા છે. આથી મર્યાદા અને પુષ્ટિ જીવો મોક્ષ અને પ્રવેશવાળા હોવાથી અન્તવાળા અને જુદા છે. ॥૧૧॥

तेथी जीवो पुष्टिमार्गे भिन्न छे, शक त्यां नथी ।

भगवद्रूपसेवार्थ, ए सृष्टि, अन्यथा नथी ॥१२॥

તેથી જીવો પુષ્ટિમાર્ગે ભિન્ન છે, શક ત્યાં નથી ।

ભગવદ્રૂપસેવાર્થ, એ સૃષ્ટિ, અન્યથા નથી ॥૧૨॥

Tethee Jeevo Pushtimaarge bhinna chhe; shaka tyaan nathee I

Bhagvadroopasevaarth, e srushti, anyathaa nathee II 12II

ભાવાર્થ :- તેથી પુષ્ટિમાર્ગમાં જે જીવો છે તે જુદા પ્રકારના જ છે એમાં કોઈ શંકા (જ) નથી. તે પુષ્ટિસૃષ્ટિ ભગવત્સ્વરૂપની સેવા માટે જ રચી છે. બીજી કોઈ રીતે આ સૃષ્ટિ ન સંભવે. ॥૧૨॥

स्वरूपेणावतारेण लिङ्गेन च गुणेन च ।
तारतम्यं न स्वरूपे देहे वा तत्क्रियासु वा ॥१३॥
स्वરूपेणावतारेण लिङ्गेन च गुणेन च ।
तारतम्यं न स्वरूपे देहे वा तत्क्रियासु वा ॥१३॥

Svaroopenaavataarena Lingena Cha gunena Cha ।
Taaratamyam Na Svaroope Dehe Vaa Tatkrियाasu Vaa ॥ 13॥
ભાવાર્થ :- પુષ્ટિમાર્ગીય જીવ, દેહ મેં, ચિહ્ન મેં, ક્રિયા મેં, ગુણો મેં એક-દૂસરે સે ન્યૂનાધિક દેખને મેં નહીં આતે હૈં, અર્થાત્ ત્રીનો પ્રકાર કે જીવોં કે દેહાદિ બાહ્ય દૃષ્ટિ વાલોં કો એક સમાન દિખતે હૈં ॥૧૩॥

तथापि यावता कार्यं तावत्तस्य करोति हि ।
ते हि द्विधा शुद्धमिश्रभेदान्मिश्रास्त्रिधा पुनः ॥१४॥
तथापि यावता कार्यं तावत् तस्य करोति हि ॥
ते हि द्विधा शुद्धमिश्र-भेदान् मिश्रास्त्रिधा पुनः ॥१४॥

Tathaapi yaavataa Kaaryam Taavat Tasya Karoti Hi ।
Te Hi Dvidhaa Shuddha-MishraBhedaan Mishraastridhaa
Punah ॥ 14 ॥

ભાવાર્થ :- તો મી પ્રભુ કો કામ જિતના જિસસે કરાના હૈં ઉસમેં ન્યૂનાધિકતા કરતે હૈં । વે પુષ્ટિમાર્ગીય જીવ દો પ્રકાર કે હૈં એક શુદ્ધપુષ્ટિ ઓર દૂસરે મિશ્રપુષ્ટિ । ફિર મિશ્રપુષ્ટિ ત્રીનો ભાગોં મેં વિભક્ત હૈં ॥૧૪॥

प्रवाहादिविभेदेन भगवत्कार्यसिद्धये ।
पुष्ट्या विमिश्राः सर्वज्ञाः प्रवाहेण क्रियारताः ॥१५॥
प्रवाहादिवિભેદેન ભગવત્કાર્યસિદ્ધયે ।
પુષ્ટ્યા વિમિશ્રાઃ સર્વજ્ઞાઃ પ્રવાહેણ ક્રિયારતાઃ ॥૧૫॥

Pravahaadi-vibhedena Bhagvatkaaryasiddhaye ।
Pushtyaa Vimishraaha Sarvagnaaha Pravaahena Kriyaarataaha ॥15॥

ભાવાર્થ :- એક તો પુષ્ટિમિશ્ર પુષ્ટિ, દૂસરા મર્યાદામિશ્ર પુષ્ટિ, ત્રીસરા પ્રવાહમિશ્ર પુષ્ટિ । ઇસ પ્રકાર કે ભેદ ભગવાન ને અપના કાર્યસિદ્ધ કરને કે લિખ બનાવ હૈં ॥૧૫॥

मर्यादया गुणज्ञास्ते शुद्धाः प्रेम्णातिदुर्लभाः ।
एवं सर्गस्तु तेषां हि फलं त्वत्र निरूप्यते ॥१६॥
મર્યાદયા ગુણજ્ઞાસ્તે, શુદ્ધાઃ પ્રેમ્ણાતિદુર્લભાઃ ।
એવં સર્ગસ્તુ તેષાં હિ, ફલં ત્વત્ર નિરૂપ્યતે ॥૧૬॥

Maryaadayaa Gunagnaaste Shuddhaaha Premnaati durlabhaaha ।
Evam Sargastu Teshaam Hi Falam Tvatra Niroopyate ॥ 16 ॥

ભાવાર્થ :- પુષ્ટિવિમિશ્ર પુષ્ટિજીવ હૈં વે સમી બાતોં કો જતાને વાલે હૈં । પ્રવાહમિશ્ર પુષ્ટિજીવ હૈં વે કામકાજ મેં તત્પર રહતે હૈં । મર્યાદામિશ્ર પુષ્ટિજીવ હૈં વે ગુણ ગાન કરને મેં તત્પર રહતે હૈં ઓર આનન્દ રૂપ શુદ્ધ પુષ્ટિ અર્થાત્ જિનકો પ્રેમ લક્ષણા ભક્તિ સિદ્ધ હો ગઈ હૈં એસે જીવ મિલના તો અત્યન્ત દુર્લભ હૈં, ઇસ પ્રકાર સૃષ્ટિ હૈં । અબ ઉનકે ફલોં કા નિરૂપણ કરતા હૈં ॥૧૬॥

स्वरूपे अवतारे ने लिंगथी, गुणथी, तर्ही ।
स्वरूपे के शरीरे के क्रियामां भेद छे नहीं ॥१३॥
स्वરूपे अवतारे ने लिंगथी, गुणथી तर्ही ।
स्वરूपे के शरीरे के क्रियामां ભેદ છે નહીં ॥૧૩॥

Svaroope avataare ne, lingathee, gunathee tahir ।
Svaroope Ke Shareere Ke Kriyaamaan bheda chhe naheen ॥13॥
ભાવાર્થ :- ભગવાનના સ્વરૂપથી અવતારથી ચક્ર વગેરે ચિહ્નોથી ઐશ્વર્યાદિ ગુણોથી, જીવોના સ્વરૂપમાં, દેહમાં, ક્રિયાઓમાં - ન્યૂનતા - અધિકતા નથી. ॥૧૩॥

तोये छे जेटले कार्य, तेटले एनुं ए करे ।
ए शुद्ध मिश्र बे रीते, त्रण रीते, फरी करे ॥१४॥
તોયે છે જેટલે કાર્ય તેટલે એનું એ કરે ।
એ શુદ્ધ મિશ્ર બે રીતે, ત્રણ રીતે ફરી કરે ॥૧૪॥

Toye chhe jetale kaarya, tetale enun e kare ।
A shuddha mishra, be reete, trana reete faree Kare ॥ 14 ॥

ભાવાર્થ :- આ છતાં (તો) પણ ભગવાનને જેટલા પ્રમાણમાં કરાવવું હોય છે તેટલા પ્રમાણમાં જીવમાં ન્યૂનતા - અધિકતા રાખે છે. પુષ્ટિમાર્ગીય જીવો શુદ્ધ પુષ્ટિ અને મિશ્રપુષ્ટિ એવા બે ભેદથી છે. જે મિશ્રપુષ્ટિ જીવો છે તે ત્રણ પ્રકારના છે. ॥૧૪॥

साधवा प्रभुनुं कार्य, मिश्र ने पुष्टि भेदथी ।
पुष्टि मिश्र सर्वज्ञ, क्रियारत प्रवाहथी ॥१५॥
સાધવા પ્રભુનું કાર્ય, મિશ્ર ને પુષ્ટિ ભેદથી ।
પુષ્ટિ મિશ્ર સર્વજ્ઞ, ક્રિયારત પ્રવાહથી ॥૧૫॥

Saadhavaa Prabhunun kaarya, mishra ne pushti bhedathee ।
Pushtie mishra sarvagna, kriyaarata pravaahathee ॥ 15 ॥

ભાવાર્થ :- એક તો પુષ્ટિમિશ્ર પુષ્ટિ, બીજા મર્યાદામિશ્ર પુષ્ટિ, અને ત્રીજા પ્રવાહ મિશ્ર પુષ્ટિ. શ્રી ઠાકોરજી પોતાના કાર્ય સિદ્ધ કરવા માટે જીવોને નિર્માણ કરે છે. તેમાં પણ પુષ્ટિમિશ્ર પુષ્ટિ જીવો છે. તેઓ સર્વજ્ઞ છે. જેઓ પ્રવાહ મિશ્ર પુષ્ટિજીવો છે તેઓ ક્રિયામાં પ્રેમવાળા હોય છે. ॥૧૫॥

मर्यादाए गुणज्ञो ए शुद्ध प्रेमे ज को हशे ।
आम छे सृष्टि एओनी, फल तो आ कह्युं थशे ॥१६॥
મર્યાદાએ ગુણજ્ઞો એ શુદ્ધ પ્રેમે જ કો હશે ।
આમ છે સૃષ્ટિ એઓની, ફલ તો આ કહ્યું થશે ॥૧૬॥

Maryaadaaye gunagno e Shuddha Preme ja ko hashe ।
Aam chhe Srushti eonee, fala to aa kahyun thashe ॥ 16 ॥

ભાવાર્થ :- મર્યાદાયુક્ત પુષ્ટિજીવ ભગવદ્ ગુણગાનમાં તત્પર છે. જેઓ શુદ્ધ પુષ્ટિ જીવો છે તેઓ તો પ્રેમ વડે અત્યંત શુદ્ધ હોય છે. આવા જીવો તો અત્યંત દુર્લભ છે. આ પ્રમાણે સૃષ્ટિ નિરૂપણ કરી પુનઃ જીવોના ઇળ નિરૂપણ કરે છે. ॥૧૬॥

ભગવાનેવ હિ ફલં સ યથાવિર્ભવેદ્ ભુવિ ।

ગુણસ્વરૂપભેદેન તથા તેષાં ફલં ભવેત્ ॥૧૭॥

ભગવાનેવ હિ ફલં, સ યથાવિર્ભવેદ્ ભુવિ ।

ગુણસ્વરૂપભેદેન તથા તેષાં ફલં ભવેત્ ॥૧૭॥

Bhagvaaneva Hi Falam Sa Yathaavirbhaved Bhuvi ।

Gunasvaroopabheda Tathaa Teshaam Falam Bhavet ॥ 17 ॥

ભાવાર્થ :- પુષ્ટિમાર્ગીય જીવ ભૂતલ પર આને કે પશ્ચાત્ ગુણ ઔર સ્વરૂપ કે અનુસાર જૈસા ઁનકા અધિકાર હૈ, ભગવાન્ હી ફલરૂપ હૈ ॥૧૭॥

આસક્તૌ ભગવાનેવ શાપં દાપયતિ ક્વચિત્ ।

અહંકારેઽથ વા લોકે તન્માર્ગસ્થાપનાય હિ ॥૧૮॥

આસક્તૌ ભગવાનેવ શાપં દાપયતિ ક્વચિત્ ।

અહંકારેથવા લોકે તન્માર્ગસ્થાપનાય હિ ॥૧૮॥

Aasaktau Bhagavaaneva shaapam Daapayati Kvachit ।

Ahankaarethavaa Loke Tanmargasthaapanaaya Hi ॥ 18 ॥

ભાવાર્થ :- ભક્ત લૌકિક વિષયોં મેં આસક્ત હો જાને કે કારણ અથવા અહંકારી હો જાય તો કમી ભગવાન્ કુછ શાપ મી દિલા દેતે હૈ, પરન્તુ વહ શાપ મી માર્ગ સ્થાપના કે લિપ દિલાયા જાતા હૈ ॥૧૮॥

ન તે પાઘંડતાં યાન્તિ ન ચ રોગાદ્યુપદ્રવાઃ ।

મહાનુભાવાઃ પ્રાયેણ શાસ્ત્રં શુદ્ધત્વહેતવે ॥૧૯॥

ન તે પાઘંડતાં યાન્તિ ન ચ રોગાદ્યુપદ્રવાઃ ।

મહાનુભાવાઃ પ્રાયેણ શાસ્ત્રં શુદ્ધત્વહેતવે ॥૧૯॥

Na Te Paakhandataam Yaanti Na Cha Rogaddyupadravaaha ।

Mahaanubhaavaaha Praayena Shaastram shuddhatvahetave ॥19॥

ભાવાર્થ :- શાપ દેને પર ઁનમેં પાઘંડતા નહી હોતી હૈ ઔર નહી ઁનકો રોગ આદિ સે ઉપદ્રવ હોતે હૈ । વે તો મહાનુભાવ અર્થાત્ બડે હી મહાત્મા હોતે હૈ । પ્રાયઃ ઁનકી શુદ્ધિ કે લિપ શાસ્ત્ર ભગવદ્ ગીતાદિ કા શ્રવણ પાઠાદિ સાધન હૈ ॥૧૯॥

ભગવત્તારતમ્યેન તારતમ્યં ભજન્તિ હિ ।

લૌકિકત્વં વૈદિકત્વં કાપટ્યાત્તેષુ નાન્યથા ॥૨૦॥

ભગવત્તારતમ્યેન તારતમ્યં ભજન્તિ હિ ।

લૌકિકત્વં વૈદિકત્વં કાપટ્યાત્તેષુ નાન્યથા ॥૨૦॥

Bhagvattaaratamyen Taarataamyam Bhajanti Hi ।

Laukikatvam Vaidikatvam Kaapatyaat Teshu Naanyathaa ॥ 20 ॥

ભાવાર્થ :- શ્રી ભગવાન્ કી ઇચ્છા કે ભેદ સે વે પુષ્ટિમાર્ગીય જીવ તારતમ્ય ભાવ કો પ્રાપ્ત હોતે હૈ, ઁન પુષ્ટિમાર્ગીય જીવોં મેં લૌકિક ઔર વૈદિકપન કાપટ્ય સે અર્થાત્ ભગવાન્ કો છોડ કર લૌકિક વૈદિક કર્મોં મેં પ્રીતિ ન રહને પર મી દિઘાવ માત્ર કે લિપ ઁન કર્મોં મેં વ્રવૃત્તિ રહતી હૈ । અન્યથા ઁનમેં રુચિ નહી હોતી હૈ ॥૨૦॥

ફલ તો પ્રભુ છે નક્કી, જેમ પ્રાકટ્ય ઁનું છે ।

ગુણસ્વરૂપભેદે ત્યાં ઁઓનું ફલ તેમ છે ॥૧૭॥

ફલ તો પ્રભુ છે નક્કી, જેમ પ્રાકટ્ય ઁનું છે ।

ગુણ-સ્વરૂપ ભેદે ત્યાં ઁઓનું ફલ તેમ છે ॥૧૭॥

Fala to Prabhu chhe nakkee, jema praakatya enun chhe ।

Gunasvaroopabhede tyaan, eonun fala tema chhe ॥ 17 ॥

ભાવાર્થ :- (પુષ્ટિસૃષ્ટિમાં) તો શ્રી ઠાકોરજી (ભગવાન) જ ફલ છે. તે જેમ ગુણ ઁને સ્વરૂપના ભેદથી જે પ્રકારે પૃથ્વીમાં પ્રકટ થાય છે, તે પ્રકારે ‘‘પુષ્ટિમાર્ગીય’’ જીવોને ફલ પ્રાપ્ત થાય છે. ॥૧૬-૧૭॥

ક્યાંય આસક્તિમાં આપ અપાવે શાપ લોકમાં ।

સ્વમાર્ગ સ્થાપવા કાજે, કદાપિ ક્યાંક ગર્વમાં ॥૧૮॥

ક્યાંય આસક્તિમાં આપ અપાવે શાપ લોકમાં ।

સ્વમાર્ગ સ્થાપવા કાજે, કદાપિ ક્યાંક ગર્વમાં ॥૧૮॥

Kyaanya aasaktimaan aapa apaave shapa lokamaan ।

Svamaarga sthaapvaa kaaje, kadaapi kyaanyak garvamaan ॥18॥

ભાવાર્થ :- પુષ્ટિજીવની લૌકિક વિષયમાં આસક્તિ થાય તો અથવા અહંકાર થાય તો પણ કોઈ વાર (તે જીવને) ભગવાન શાપ અપાવે છે. શાપનું પ્રયોજન પણ માર્ગનું સ્થાપન કરવા માટે જ હોય છે. ॥૧૮॥

ઁઓ ન થાય પાઘંડી કે રોગાદિ બને નહીં ।

પ્રાયઃ મહાનુભાવો ઁ, શુદ્ધચર્થે શાસ્ત્ર છે અહીં ॥૧૯॥

ઁઓ ન થાય પાઘંડી કે રોગાદિ ઁને નહીં ।

પ્રાયઃ મહાનુભાવો ઁ, શુદ્ધચર્થે શાસ્ત્ર છે અહીં ॥૧૯॥

Eo Na thaaya paakhandee ke Rogaadee bane naheen ।

Praayah Mahaanubhaavo a, shuddhyarthe Shaastra Chhe aheen ॥19॥

ભાવાર્થ :- શાપ પામેલા તે ભક્તજનો પાંખડી ઁનતા નથી, તેમને રોગાદિ ઉપદ્રવો થતા નથી. તે મહાનુભવો કેવળ શુદ્ધિ પ્રાપ્ત કરવા માટે શાસ્ત્રને ઁનુસરે છે. ॥૧૯॥

ભગવત્તારતમ્યે ઁ મજે છે તારતમ્યને ।

કાપટ્યે લોક ને વેદ ઁને, ના અન્યથા બને ॥૨૦॥

ભગવત્તારતમ્યે ઁ ભજે છે તારતમ્યને ।

કાપટ્યે લોક ને વેદ ઁને ના અન્યથા ઁને ॥૨૦॥

Bhagavattaaratamyen e Bhaje Chhe Taarataamyane ।

Kaapatye Loka ne Veda ene, naa anyathaa bane ॥ 20 ॥

ભાવાર્થ :- ભગવદ્દિચ્છાના ભેદ માત્રથી જેવી ભક્તિ હોય છે, તેવા પ્રકારના ભગવદ્ સ્વરૂપની સેવા તેઓ કરે છે. તે ભગવદ્દીયમાં વૈદિકપણું અથવા લૌકીકપણું ઁતો માત્ર દેખાવ પુરતું જ હોય છે. પરંતુ વાસ્તવિક રીતે નથી ॥૨૦॥

વૈષ્ણવત્વં હિ સહજં તતોડન્યત્ર વિપર્યયઃ ।

સમ્બન્ધિનસ્તુ યે જીવાઃ પ્રવાહસ્થાસ્તથાડપરે ॥૨૧॥

વૈષ્ણવત્વં હિ સહજં તતોડન્યત્ર વિપર્યયઃ ।

સમ્બન્ધિનસ્તુ યે જીવાઃ પ્રવાહસ્થાસ્તથાડપરે ॥૨૧॥

Vaishnavatvam Hi Sahajam Tatonyatra viparyayah ।

Sambandhinastu Ye Jeevaaha Pravaahasthaasthaapare ॥ 21॥

ભાવાર્થ :- ઇન પુષ્ટિમાર્ગીય જીવોં મેં વૈષ્ણવતા સ્વભાવિક હૈ । ઇસમેં જીવ ઔર વિષયોં મેં વિપરીતતા હૈ ઔર જો જીવ પ્રવાહમાર્ગ મેં સ્થિતિ વાલે હૈ, ઉસી પ્રકાર દૂસરે મી જીવ હૈ ॥૨૧॥

ચર્ષણીશબ્દવાચ્યાસ્તે તે સર્વે સર્વવર્ત્મસુ ।

ક્ષણાત્ સર્વત્વમાયાન્તિ રુચિસ્તેષાં ન કુત્રચિત્ ॥૨૨॥

ચર્ષણીશબ્દવાચ્યાસ્તે તે સર્વે સર્વવર્ત્મસુ ।

ક્ષણાત્ સર્વત્વમાયાન્તિ રુચિસ્તેષાં ન કુત્રચિત્ ॥૨૨॥

Charshaneeshabhdavaachyaaste Te Sarve Sarvavartmasu ।

Kshanaat Sarvatvamaayaanti Ruchisteshaam Na Kutrachit ॥ 22॥

ભાવાર્થ :- વે જીવ ચર્ષણી શબ્દ કે દ્વારા પરિચય દેને યોગ્ય હૈ, વે સબ માર્ગોં મેં ક્ષણ માત્ર કે લિખ તનમયતા કો પ્રાપ્ત હો જાતે હૈ । વસ્તુતઃ ઁન ચર્ષણી જીવોં કી કહીં પર મી રુચિ નહીં રહતી ॥ ૨૨ ॥

તેષાં ક્રિયાનુસારેણ સર્વત્ર સકલં ફલમ્ ।

પ્રવાહસ્થાનપ્રવક્ષ્યામિ સ્વરૂપાડ્ગક્રિયાયુતાન્ ॥૨૩॥

તેષાં ક્રિયાનુસારેણ સર્વત્ર સકલં ફલમ્ ।

પ્રવાહસ્થાન્ પ્રવક્ષ્યામિ સ્વરૂપાડ્ગક્રિયાયુતાન્ ॥૨૩॥

Teshaam Kriyaanusaarena Sarvatra Sakalam Falam ।

Pravaahasthaan Pravakshyaami Svaroopaaṅgakriyaayutaan ॥23॥

ભાવાર્થ :- ઁન જીવોં કી ક્રિયા કે અનુસાર સબ સ્થાનોં મેં સબ પ્રકાર કા ફલ પ્રાપ્ત હોતા હૈ, અબ સ્વરૂપ અડ્ગ ઁવં ક્રિયા સહિત પ્રવાહ મેં રહને વાલે જીવોં કા મેં કથન કરતા હૂં ।

જીવાસ્તે હ્યાસુરાઃ સર્વે “પ્રવૃત્તિં ચે”તિ વર્ણિતાઃ ।

તે ચ દ્વિધા પ્રકીર્ત્યન્તે હ્યજ્ઞદુર્જવિભેદતઃ ॥૨૪॥

જીવાસ્તે હ્યાસુરાઃ સર્વે “પ્રવૃત્તિં ચે”તિ વર્ણિતાઃ ।

તે ચ દ્વિધા પ્રકીર્ત્યન્તે હ્યજ્ઞદુર્જવિભેદતઃ ॥૨૪॥

Jeevaaste Hyaasuraaha Sarve "Pravruttim Che"Ti Varnitaaha ।

Te Cha Dvidhaa Prakeertyante Hyagnadurgna-vibhedatah ॥24॥

ભાવાર્થ :- વે સબ આસુરી જીવ હૈ (ઇસ આસુરી જીવોં મેં ન શુદ્ધતા ન શ્રેષ્ઠ આચાર ન સત્યતા હી રહતી હૈ ।) અજ્ઞ ઔર દુર્જ મેદ સે વે જીવ દો પ્રકાર કે કહે ગપ્ હૈ ॥૨૪॥

એને વૈષ્ણવતા સ્હેજે, બીજે તો ઁલટું રહે ।

સંબંધી હોય જે જીવો, જે પ્રવાહે વલી રહે ॥૨૧॥

એને વૈષ્ણવતા સ્હેજે, બીજે તો ઁલટું રહે ।

સંબંધી હોય જે જીવો, જે પ્રવાહે વળી રહે ॥૨૧॥

Ene vaishnavataa sheje, beeje to oolatun rahe ।

Sambanthee hoya je Jeevo, je pravaahe valee rahe ॥ 21 ॥

ભાવાર્થ :- આ પુષ્ટિમાર્ગીય જીવોંનું વૈષ્ણવત્વ તો સ્વાભાવિક જ છે. બીજે (જીવ અને વિષયોંમાં તો)તેથી વિપરીતપણું છે. પુષ્ટિ મર્યાદા અને પ્રવાહ ત્રણ માર્ગમાં સંબંધ ધરાવનાર છે. (તેવા અન્ય પ્રકારના જીવો પણ છે.) ॥૨૧॥

એ સર્વે બ્રાન્ત કહેવાય, એ સર્વે સર્વ માર્ગમાં ।

ક્ષણમાં એ-પણું પામે, પ્રેમ ના કોઈ માર્ગમાં ॥૨૨॥

એ સર્વે બ્રાન્ત કહેવાય, એ સર્વે સર્વ માર્ગમાં ।

ક્ષણમાં એ-પણું પામે, પ્રેમ ના કોઈ માર્ગમાં ॥૨૨॥

E Sarve bhraanta khevaaya, a sarve sarva maargamaan ।

Kshanamaan e-panun paame, prema naa koe maargamaan ॥22॥

ભાવાર્થ :- પુષ્ટિ, મર્યાદા અને પ્રવાહ ત્રણ માર્ગમાં સંબંધ ધરાવનાર જે જીવો પ્રવાહમાર્ગમાં રહેલ તથા ઁન પ્રવાહમાર્ગમાં રહેલા છે તે જીવો “ચર્ષણી” શબ્દથી ઁળખાય છે. તે સર્વ જીવો બધા માર્ગોંમાં ક્ષણ માત્ર માટે તનમયતાને પામે છે. ચર્ષણી જીવોની કોઈ પણ માર્ગમાં સ્થિર પ્રીતિ હોતી નથી. ॥૨૨॥

ક્રિયાનુસાર એઁને નજીક ફલ સર્વમાં ।

સ્વરૂપાડ્ગ - ક્રિયાયુક્ત, કહું જે છે પ્રવાહમાં ॥૨૩॥

ક્રિયાનુસાર એઁને નજીક ફલ સર્વમાં ।

સ્વરૂપાડ્ગ - ક્રિયાયુક્ત, કહું જે છે પ્રવાહમાં ॥૨૩॥

Kriyaanusaara Eone najeeka fala sarvamaan ।

Svaroopaaṅga-kriyaayukta Kahun, je chhe pravaahmaan ॥23॥

ભાવાર્થ :-તેમને (ચર્ષણી જીવોને) ક્રમિાનુસાર સર્વપ્રકારના ફળની પ્રાપ્તિ થાય છે. સ્વરૂપ, અંગ અને ક્રિયા સહિત પ્રવાહમાં રહેલા જીવોને કહીશ. (કહું છું) ॥૨૩॥

જીવ આસુર તો સર્વે ત્યાં “પ્રવૃત્તિ” કહેલ છે ।

અજ્ઞ દુર્જ તણા મેદે બે રીતે એ કહેલ છે ॥૨૪॥

જીવ આસુર તો સર્વે, ત્યાં “પ્રવૃત્તિ” કહેલ છે ।

અજ્ઞ દુર્જ તણા મેદે બે રીતે એ કહેલ છે ॥૨૪॥

Jeeva aasura to sarve tyaan "pravruti" kahela chhe ।

Agna Durgna tanaa bhede be reete e kahela chhe ॥ 24 ॥

ભાવાર્થ :- પ્રવાહી જીવો આસુર જીવો છે (ગીતાજીના સોળમાં અધ્યાયમાં) “પ્રવૃત્તિં ચ નિવૃત્તિં” શ્લોકમાં તેઁઓનું વર્ણન છે. “આ અજ્ઞ અને અને દુર્જ” એવા ભેદથી તેઁઓ બે પ્રકારે કહેવાય છે. ॥૨૪॥

દુર્જાસ્તે ભગવત્પ્રોક્તા હ્યજ્ઞાસ્તાનનુ યે પુનઃ ।

પ્રવાહેડપિ સમાગત્ય પુષ્ટિસ્થસ્તૈર્ન યુજ્યતે ॥૨૫॥

દુર્જાસ્તે ભગવત્પ્રોક્તા હ્યજ્ઞાસ્તાનનુ યે પુનઃ ।

પ્રવાહેડપિ સમાગત્ય પુષ્ટિસ્થસ્તૈર્ન યુજ્યતે ॥૨૫॥

Durgnaaste Bhagavatproktaa Hyagnaastaananu Ye Punah ।

Pravaahepi Samaagatya Pushtisthastairna Yujyate ॥ 25॥

ભાવાર્થ :- વે દુર્જય ભગવાન કે દ્વારા ગીતા મેં કથિત હૈં ઓર જો આસુરી જીવોં
કા અનુકરણ કરતે હૈં વે અજ્ઞેય હૈં અર્થાત્ પહિચાનને મેં નહીં આતે (અજ્ઞાની) હૈં ।
પુષ્ટિમાર્ગ વાલે પ્રવાહ મેં આકર મી અનેક સાથ નહીં મિલતે હૈં ॥૨૫॥

સોડપિ તૈસ્તત્કુલે જાતઃ કર્મણા જાયતે યતઃ ॥૨૫-૧/૨॥

સોપિ તૈસ્તત્કુલે જાતઃ કર્મણા જાયતે યતઃ ॥૨૫-૧/૨॥

Sopi Taistatkuale Jaatah Karmanaa Jaayate yatah ॥ 25-1/2 ॥

ભાવાર્થ :- વહ અસુર મી અનેક સાથ યદિ અનેક કુલ મેં પૈદા હુઆ તો વેદ વિરોધી
કર્મો દ્વારા અસુર હુઆ હૈં ॥૨૫ ૧/૨॥

॥ ઇતિ શ્રીમદ્વલ્લભાચાર્યવિરચિતઃ પુષ્ટિપ્રવાહમર્યાદાભેદઃ સમ્પૂર્ણઃ ॥૪॥

॥ ઇતિ શ્રીમદ્વલ્લભાચાર્યવિરચિતઃ પુષ્ટિપ્રવાહમર્યાદાભેદઃ સમ્પૂર્ણઃ ॥૪॥

॥ પુષ્ટિ પ્રવાહ મર્યાદા ભેદ ગ્રન્થકા ભાવાર્થ હિન્દી ભાષાન્તર સમ્પૂર્ણ ॥

॥ Iti Shreemad Vallabhaachaarya-virachitah Pushti-Pravaaha-
Maryaadaa-bhedah Sampoornah ॥ 4 ॥

શ્રી ગોકુલનાથજી કા સ્પષ્ટીકરણ

પુષ્ટિપ્રવાહ મર્યાદાભેદ ગ્રન્થ કે સમ્બન્ધ મેં શ્રીગુંસાર્જી કે ચતુર્થલાલજી શ્રી
ગોકુલનાથજી ઇસ ગ્રન્થ કી અપૂર્ણતા કે સંબંધ મેં સ્પષ્ટીકરણ કરતે હુએ અપની વ્યાખ્યા
મેં આજ્ઞા કરતે હૈં, અનેકા આશય ઇસ પ્રકાર હૈં । આધુનિક જીવોં મેં ભાગ્યદોષ કે
કારણ ઇસકે આગે કા ભાગ નહીં મિલતા । અતએવ ઇસ ગ્રન્થ કે ઉપક્રમ તથા ઉપસંહાર
કી એકવાક્યતા કે સંબંધ મેં કોઈ દોષ નહીં હૈં । ઇસ અંતિમ શ્લોક કે પશ્ચાત્ પ્રવાહ
માર્ગીય સાધન, અંક્રિયા ઓર ફલ તથા મર્યાદા માર્ગીય જીવ કે પ્રયોજન; સ્વરૂપ,
અંગ, ક્રિયા, સાધન, ફલ જિતના અપેક્ષિત હૈં ઉતના નહીં મિલતા હૈં ।

દુર્જ પ્રભુ-કહ્યા, અજ્ઞ જે એને લાગતા રહે ।

જન્મી પ્રવાહે પુષ્ટિસ્થ એ સાથે ન કદી મળે ॥૨૫॥

દુર્જ પ્રભુ-કહ્યા, અજ્ઞ જે એને લાગતા રહે ।

જન્મી પ્રવાહે પુષ્ટિસ્થ એ સાથે ન કદી મળે ॥૨૫॥

Durgna Prabhu-kahyaa, agna je ene laagataa rahe ।

Janmee Pravaahe Pushtistha e sathe na kadee male ॥ 25 ॥

ભાવાર્થ :- ભગવાને (ગીતાજીમાં) જે અસુર જીવો વર્ણવ્યા છે તે
“દુર્જ” જીવો છે અને તેમને અનુસરનારા જે (જીવો છે તે) “અજ્ઞ” જીવો
છે. પુષ્ટિમાર્ગીય જીવ પ્રવાહમાર્ગમાં આવીને પણ તેમની સાથે ભળતા નથી.
॥૨૫॥

કુલધર્મે વઢી કાં કો જન્મ ત્યાં કર્મથી મળે ॥૨૫ ૧/૨॥

કુળ ધર્મે વળી કાં કો જન્મ ત્યાં કર્મથી મળે ॥૨૫ ૧/૨॥

Kuladharme valee kaan ko janma tyaan karmathee
male ॥ 25 1/2॥

ભાવાર્થ :- તે આસુરી જીવ પણ તેમની સાથે તે કુળમાં જન્મેલા છે કેમકે
કર્મથીજ અસુર થાય છે. (૨૫-૧/૨)

॥ ઇતિ શ્રીમદ્વલ્લભાચાર્યવિરચિતપુષ્ટિપ્રવાહમર્યાદાભેદની શ્રી કે. કા. શાસ્ત્રીજી

વિરચિત ગુજરાતી સમશ્લોકી સંપૂર્ણ ॥૪॥

॥ ઇતિ શ્રીમદ્વલ્લભાચાર્ય વિરચિત પુષ્ટિપ્રવાહમર્યાદાભેદની ગુજરાતી
સમશ્લોકી સંપૂર્ણ ॥૪॥

॥ “પુષ્ટિ પ્રવાહ મર્યાદા ભેદ” ગ્રન્થનું ગુજરાતી ભાષાન્તર સંપૂર્ણ ॥

॥ Iti Shreemad Vallabhaachaarya-virachita Pushti-
PravaahaMaryaada-bhedane Nee Gujarate Samashlokee
Sampoorna ॥ 4 ॥

શ્રી ગોકુલનાથજીનું સ્પષ્ટીકરણ

પુષ્ટિપ્રવાહ મર્યાદા ભેદગ્રન્થના સંબંધમાં શ્રી ગુણસંદીપના ચતુર્થ લાલજી
શ્રી ગોકુલનાથજી આ ગ્રન્થની અપૂર્ણતાના સંબંધમાં સ્પષ્ટતા કરતાં પોતાની
વ્યાખ્યામાં આમા કરે છે. જેનો આશય છે કે :- આધુનિક જીવોના ભાગ્ય દોષથી
આગળનો ભાગ મળતો નથી. આથી આ ગ્રન્થના ઉપક્રમ તથા ઉપસંહારની
એકવાક્યતાનો સંબંધમાં, કોઈ દોષ નથી. અન્તિમ શ્લોક પછી પ્રવાહ માર્ગીય
સાધન, અંગ, ક્રિયા ઇળ તથા મર્યાદા માર્ગીય જીવના પ્રયોજન, સ્વરૂપ, અંગ,
ક્રિયા, સાધન, ઇળની માહિતિ અપેક્ષિત છે તેટલી નથી મળતી.

॥ श्रीपुष्टिप्रवाहमर्यादाभेदः ॥

II SHREE PUSHTI-PRAVAHAH MARYAADAA BHEDAH II Differentiation between Souls-the Blessed Souls, The Worldly Souls And Souls Within Limitations

The path of Grace, the worldly path (flowing path), and the path of (Vedic) limitations are three distinct paths, and I now narrate (for souls in each of them) the difference in their souls, body and actions, both in reference to their origin and goals. After hearing this there will not remain any doubts. (1 1/2)

By mention of the "Path of devotion" (in chapter 12 of Geeta) it is certain that the Path of Grace exists (In Geeta 16-6) by reference to words "Two kinds of beings", the worldly path is established and with the existence of Vedic scriptures, the path of limitations is also established. (3)

In Geeta 12-13 by reference to words "one who is my devotee" only a rare person is a devotee. As God has mentioned everywhere about their being the best, it is certain that the Path of Grace exists. (in Bhaagavata 4-29). By reference to words "I am not..... by Vedas" it is clear that all souls are not alike and the Path of Grace is definitely different from worldly path and (also) the path of limitations, due to (basic) differences. (5)

If some one argues that the path of devotion is only one and that the last two (mentioned above) are like its limbs, giving only devotion, it is not proper (as) the path of limitations is different by (as referred in) precepts of devotion and by logical arguments. (6)

Just as differentiation of soul, body and activities is established by divine scriptures (Vedas), so also eternity of the Path of Grace is also established. By negation of the path of limitations as well as the worldly path and by differences of authorities, the Path of Grace is definitely asserted as separate (from others). (7 1/2)

(Now) I shall specifically tell about the differentiation of creation (of all souls) in respect to their basic form, body and activities. Hari (Shree Krushna) created creatures of the worldly path out of his mind by a mere desire (He created), the creatures of the path of limitations from his utterance, and, the creatures of the Path of Grace from His Holy Self (Holy body). This is certain. (9) In the worldly path the (worldly) rewards are out of His basic desires (while creating the world); in the path of limitations (the

reward) is as prescribed in the holy scriptures; and, in the Path of Grace, the award is through His August Pure self (His own person). Thus the creation is not of one kind due to His desires to give different awards (to different people). (10)

In (Geeta 16-19) the reference to "Those Jealous" (it is certain) that the souls in the worldly path are of a different category. It is only, therefore, that the other two (types of souls) are both different because they have an end (as against the toiling of endless births and deaths) and are admissible for the salvation. Therefore, there is no doubt at all that the souls in the Path of Grace are of a special category. They are intended for the Divine Service Of the Divinity (Shree Krushna) Himself. The Creation (of the souls in the Path of Grace) cannot be otherwise. (12)

In respect of (souls of the Path of Grace), their original selves, their manifestations (descent), their apparent signs and their attributes, there is no difference in their outward form, in their bodies or in their activities. Even then, depending upon the activities expected from each (soul of Grace) He surely creates a difference (in each.) (13 1/2)

They are of two categories : Pure and Mixed forms. Again the mixed ones are three - fold in respect of worldly souls, etc., to accomplish His (God's) purposes. Those souls of Grace mixed with Grace are omniscient; those mixed with worldly category are attached to (religious) activities; those mixed with limitations category very well understand the attributes (greatness) of God (Shree Krushna). The pure unmixed souls of Grace full of love (for God Shree Krushna) are very rare to be found (15 1/2).

This much was about their creation (origin). Now I shall state the awards in respect of them (for souls of Grace) God (Shree Krushna) himself is the award. The way He manifests himself on the earth with different attributes and forms of Himself, the award (also) for them will be of that type. (17).

When souls of Grace of mixed variety get attached to worldly objects, at times, God Himself gets them cursed (by someone); so also in the case of their pride, but that is so done only to establish His way in the world: (18)

(In spite of this) they do not become atheists (non-believers in God) nor do they have any troubles by way of diseases, etc., Mostly they are well versed in scriptures and the purpose is to sanctify them. (19).

Depending upon different manifestations of God to them, they worship the only relevant form of God (Shree Krushna). Their activities relating to the scriptures and relating to worldly affairs are only by way of a show and not otherwise (for any awards). For them, belonging to Vishnu (Shree Krushna) is but natural. Reverse is the case in others (i.e. abiding by laws of scriptures is natural to souls of limitations and abiding by worldly laws is natural to worldly souls, other two being done, if at all, is for a show). (20 1/2)

Those who keep themselves connected with all the paths and other types of worldly souls should be known as disloyal rambles. They wander in all paths momentarily getting absorbed (in one or the other path) (but) have no attachment anywhere. For them according to their actions they get all (worldly awards) everywhere. (22 1/2).

I will (now) mention about worldly souls in respect of their basic form, body and action. They are devilish as illustrated in Geeta (16-7), by words "and activities". They are also known to be of two types: those with defective understanding as different from those with evil understanding. Those with evil understanding are described by God (Shree Krushna) (in Geeta). Those with defective understanding (unconsciously) follow them. (24 1/2)

(If by chance) A soul of Grace comes to the path of world, he does not merge with it or follow it. He also is born with them in that family as (anti-scripture) activities lead to such birth.

Thus ends "Differentiation of Souls-The blessed Souls, the worldly Souls and Souls within limitations" by Shree Vallabhaachaarya. (4)

॥ Iti Shree Pushtipravaahmaryaada - bhedah ॥ 4 ॥

॥ अथ श्रीसिद्धान्तरहस्यम् ॥

॥ अथ श्रीसिद्धान्तरहस्यम् ॥

॥ ATHA SHREESIDDHAANTARAHASYAM ॥

श्रावणस्यामले पक्षे एकादश्यां महानिशि ।

साक्षाद् भगवता प्रोक्तं तदक्षरश उच्यते ॥ १ ॥

श्रावणस्यामले पक्षे ऐकादश्यां महानिशि ।

साक्षाद् भगवता प्रोक्तं तदक्षरश उच्यते ॥ १ ॥

Shraavnaasyaamale Pakshe Ekaadashyaam Mahaanishi ।

Saakshaad Bhagavataa Proktam Tadaksharasha Uchchayate ॥ 1 ॥

भावार्थ :- श्रावण मास के शुक्ल पक्ष में एकादशी (पवित्रा एकादशी) की मध्यरात्रि में साक्षात् अर्थात् भगवान् श्री गोवर्धनोद्वान ने प्रकट होकर जो कुछ कहा वह अक्षरशः मैं श्री वल्लभाचार्य कहता हूँ ॥ १ ॥

ब्रह्मसंबन्धकरणात् सर्वेषां देहजीवयोः ।

सर्वदोषनिवृत्तिर्हि दोषाः पञ्चविधाः स्मृताः ॥ २ ॥

ब्रह्मसंबन्धकरणात् सर्वेषां देहजीवयोः ।

सर्वदोषनिवृत्तिर्हि दोषाः पञ्चविधाः स्मृताः ॥ २ ॥

Brahmasambandhakaranaat Sarveshaam Dehajeeyayoho ।

Sarvadoshanivruttihi Doshaaha Panchavidhaaha Smrutaaha ॥ 2 ॥

भावार्थ :- ब्रह्म संबंध करने से देह और जीव संबंधी सर्व दोषों की अवश्य निवृत्ति होती है । ये दोष पांच प्रकार के कहे हुए हैं ॥ २ ॥

सहजा देशकालोत्था लोकवेदनिरूपिताः ।

संयोगजाः स्पर्शजाश्च न मन्तव्याः कथंचन ॥ ३ ॥

सहजा देशकालोत्था लोकवेदनिरूपिताः ।

संयोगजाः स्पर्शजाश्च न मन्तव्याः कथंचन ॥ ३ ॥

Sahajaa Deshakaalotthaa Lokavedaniroopitaaha ।

Sanyogajaaha Sparshajaashcha Na Mantavyaaha

Kathanchana ॥ 3 ॥

भावार्थ :- लोक और वेद में निरूपण किए हुए सहज, देशज, कालज, संयोगज और स्पर्शज दोष किसी प्रकार भी नहीं मानने योग्य हैं । सहज दोष वे हैं जो जीव के साथ उत्पन्न होते हैं । देशज दोष उसे कहते हैं जो देश से उत्पन्न होते हैं । कालज काल से उत्पन्न होने वाले, संयोगज संयोग से उत्पन्न होने वाले, स्पर्शज जो स्पर्श से उत्पन्न होते हैं ॥ ३ ॥

अन्यथा सर्वदोषाणां न निवृत्तिः कथंचन ।

असमर्पितवस्तूनां तस्माद् वर्जनमाचरेत् ॥ ४ ॥

अन्यथा सर्वदोषाणां न निवृत्तिः कथंचन ।

असमर्पितवस्तूनां तस्माद् वर्जनमाचरेत् ॥ ४ ॥

Anyathaa Sarvadoshaanaam Na Nivruttihi Kathamchana ।

Asamarpitavastoonaam Tasmaad Varjanamaacharet ॥ 4 ॥

भावार्थ :- अन्यथा अर्थात् ब्रह्म संबंध किए बिना दूसरे प्रकार से समस्त दोषों की किसी प्रकार निवृत्ति नहीं होती इसलिए ब्रह्म संबंध अर्थात् आत्म निवेदन अवश्य कर्तव्य है । असमर्पित वस्तुओं का सर्वथा त्याग करना चाहिए ॥ ४ ॥

॥ अथ श्रीसिद्धान्तरहस्यनी गुजराती समश्लोकी ॥

॥ अथ श्रीसिद्धान्तरहस्यनी गुजराती समश्लोकी ॥

॥ ATHA SHREESIDHANTARAAHASYANEE GUJARAATEE SAMASHLOKEE ॥

श्रावणे ऊजली एका-दशीनी मध्यरातमां ।

प्रभुए जे कह्युं पोते, ते कह्युं एज शब्दमां ॥ १ ॥

श्रावणे ठिजली ऐका-दशीनी मध्यरातमां ।

प्रभुऐ जे कह्युं पोते, ते कह्युं ऐ ज शब्दमां ॥ १ ॥

Shraavane oojalee ekaadasheenee Madhyaraatamaan ।

Prabhue je kahyun pote te kahun e ja shabdamaan ॥ 1 ॥

भावार्थ :- श्रावण मासना शुक्ल पक्षनी ऐकादशीनी मध्यरात्रिना प्रकट થઈને સાક્ષાત ભગવાને જે કહ્યું તે અક્ષરશઃ કહીશ ॥ ૧ ॥

ब्रह्मसंबंध कीधाथी बधाना देह जीवना ।

वणसे सघला दोषो, दोषो पांच प्रकारना ॥ २ ॥

ब्रह्मसंबंध कीधाथी बधाना देह जीवना ।

वणसे सघला दोषो, दोषो पांच प्रकारना ॥ २ ॥

Brahmasambandha Keedhaathee Badhaanaa Deha Jeevanaa ।

Vanase saghala Dosho, Dosho Paancha Prakaaranaa ॥ 2 ॥

ભાવાર્થ :- બ્રહ્મસંબંધ કરવાથી સમગ્ર દેહ અને જીવાત્માના સર્વ દોષની નિવૃત્તિ થાય છે એ નક્કી છે. તે દોષો પાંચ પ્રકારના છે. ॥ ૨ ॥

लोके वेदे निरूपेला, साथे ने देश-कालथी ।

संयोग-स्पर्शथी जन्म्या, मानवाना कदी नथी ॥ ३ ॥

लोके वेदे निरूपेला साथे ने देश-कालथी ।

संयोग-स्पर्शथी जन्म्या मानवाना कदी नथी ॥ ३ ॥

Loke Vede Niroopelaa Saathe Ne Deshakaalathee ।

Sanyoga-Sparshathee Janmyaa Maanavaanaa Kadee Nathee ॥ 3 ॥

ભાવાર્થ :- લોકવેદમાં નિરૂપણ કરેલા એવા (૧) સહજ (૨) દેશથી (૩) કાલથી (૪) સંયોગથી અને (૫) સ્પર્શથી એવા પાંચ પ્રકારના દોષો કોઈ પણ પ્રકારથી - રીતથી માનવા જોઈએ નહિ (૩)

नहि तो सर्वदोषोनुं निवारण कदी नथी ।

न समर्पेल चीजोनो तेथी तो त्याग आचरो ॥ ४ ॥

नहि तो सर्वदोषोनुं निवारण कदी नथी ।

न समर्पेल चीजेनो तेथी तो त्याग आचरो ॥ ४ ॥

Nahi to sarva doshonun nivaarana kadee nathee ।

Na samarpela cheejono tethee to tyaga aacharo ॥ 4 ॥

ભાવાર્થ :- (પુષ્ટિમાર્ગમાં) બ્રહ્મ સંબંધ કર્યા વિના અન્ય કોઈ પણ પ્રકારથી સર્વદોષની નિવૃત્તિ (થતી) નથી. તેથી (અસમર્પિત) જે વસ્તુ (પદાર્થ) પ્રભુને સમર્પણ ન કરેલી હોય તેનો (તે વસ્તુઓના) ત્યાગ કરવો. (શ્રી ઠાકોરજીને ધર્મા સિવાય કંઈ ન લેવું.) ॥ ૪ ॥

નિવેદિભિઃ સમર્પ્યેવ સર્વં કુર્યાદિતિ સ્થિતિઃ ।

ન મતં દેવદેવસ્ય સામિભુક્તસમર્પણમ્ ॥૫॥

નિવેદિભિઃ સમર્પ્યેવ સર્વં કુર્યાદિતિ સ્થિતિઃ ।

ન મતં દેવદેવસ્ય સામિભુક્તસમર્પણમ્ ॥૫॥

Nivedibhihi Samarpyaiva Sarvam Kuryaditi Sthithi ।

Na Matam Devadevasya Saamibhukta-samarpanam ॥ 5 ॥

ભાવાર્થ :- જિનકા આત્મનિવેદન અર્થાત્ બ્રહ્મ સમ્બન્ધ હુઆ હો ચુકા હૈ, વે સમસ્ત વસ્તુઓં કો ભગવાન કે લિખ સમર્પણ કરકે હી અપના સબ કાર્ય કરે, ઇસ પ્રકાર ભક્તિ માર્ગ કી મર્યાદા હૈ । સામિભુક્ત અર્થાત્ અર્ધભુક્ત વસ્તુ કા સમર્પણ કરના દેવાધિદેવ શ્રી કૃષ્ણ કે લિખ યોગ્ય નહીં હૈ ॥૫॥

તસ્માદાદૌ સર્વકાર્યે સર્વવસ્તુસમર્પણમ્ ।

દત્તાપહારવચનં તથા ચ સકલં હરેઃ ॥૬॥

તસ્માદાદૌ સર્વકાર્યે સર્વવસ્તુસમર્પણમ્ ।

દત્તાપહારવચનં તથા ચ સકલં હરેઃ ॥૬॥

Tasmaadaadau Sarvakaarye Sarvavastusamarpanam ।

Dattaapahaaravachanam Tathaa Cha Sakalam Harehe ॥ 6 ॥

ભાવાર્થ :- અતઃપ્રથમ સમસ્ત કાર્યોં મેં સબ વસ્તુએં શ્રી ભગવાન્ કો સમર્પણ કરની ચાહિય । ભગવાન્ કો અસમર્પિત વસ્તુ કા ઉપયોગ જીવ અપને લિખ ન કરે । દત્તાપહાર વચન સે ભગવન્નિદિત વસ્તુ કા ઉપયોગ અપને લિખ નહીં કરના ચાહિય ॥૬॥

“ન ગ્રાહ્ય” મિતિ વાક્યં હિ ભિન્નમાર્ગપરં મતમ્ ।

સેવકાનાં યથા લોકે વ્યવહારઃ પ્રસિદ્ધયતિ ॥૭॥

“ન ગ્રાહ્ય” મિતિ વાક્યં હિ ભિન્નમાર્ગપરં મતમ્ ।

સેવકાનાં યથા લોકે વ્યવહારઃ પ્રસિદ્ધયતિ ॥૭॥

"Na Graahya" - miti Vaakyam Hi Bhinnamaargaparam Matam ।

Sevakaanaam Yathaa Loke Vyavahaarah Prasiddhyati ॥ 7 ॥

ભાવાર્થ :- વે વચન ભિન્ન માર્ગ અર્થાત્ પૂજામાર્ગ કે લિખ હૈ, ક્યોંકિ ભક્તિ માર્ગ કી રીતિ કે અનુસાર સબ કુછ શ્રી હરિ કા હી હૈ । લોક મેં સેવકોં કા જિસ પ્રકાર કાર્યસિદ્ધ હો, ઇસ પ્રકાર સબ કુછ ભગવાન્ કો સમર્પણ કરકે હી સર્વ કાર્ય કરના ઉચિત હૈ ॥૭॥

તથા કાર્ય સમર્પ્યેવ સર્વેષાં બ્રહ્મતા તતઃ ।

ગદ્ગાત્વં સર્વદોષાણાં ગુણદોષાદિવર્ણના ॥૮॥

તથા કાર્ય સમર્પ્યેવ સર્વેષાં બ્રહ્મતા તતઃ ।

ગદ્ગાત્વં સર્વદોષાણાં ગુણદોષાદિવર્ણના ॥૮॥

Tathaa Kaaryam Samarpyaiva Sarveshaam Brahmataa Tatah ।

Gangaatvam sarvadoshanaam Gunadoshaadivarnanaa ॥ 8 ॥

ભાવાર્થ :- ક્યોંકિ ઇસા કરને સે હી સબકી બ્રહ્મતા સિદ્ધ હોતી હૈ । જિસ પ્રકાર ગંગાજી મેં આનેવાલે સમસ્ત દોષ ઓર ગુણોં કા વર્ણન ન કરેં ઇસ સબ મેં ગંગાપન હી હૈ ॥૮॥

કરવું સર્વ અર્પીં ઇ નિવેદી વસ્તુથી કરો ।

ધરવું ભોગવ્યું અર્ધું કૃષ્ણને માન્ય ના કદી ॥૫॥

કરવું સર્વ અર્પીં એ નિવેદી વસ્તુથી કરો ।

ધરવું ભોગવ્યું અર્ધું કૃષ્ણને માન્ય ના કદી ॥૫॥

Karavun sarva arpee e nivedee vastuthee karo ।

Dharavun bhogavyun ardhun, Krushnane maanya naa kadee ॥ 5 ॥

ભાવાર્થ :- બ્રહ્મસંબંધ લીધેલા ભગવદીય જનોએ ભગવાનને (દરેક) વસ્તુ સમર્પણ કરીને જ સર્વ કાર્યોં કરવાં જોઈએ. દેવાધિદેવ શ્રી કૃષ્ણચન્દ્ર પ્રભુને અડધી વાપરેલી (ભોગવેલી) વસ્તુઓ કદિ પણ સમર્પણ કરવી નહિ. ॥૫॥

તેથી પ્હેલાં બધી વસ્તુ સર્વકાર્યે ધરો સદા ।

“ધરેલું હરિનું સર્વ ન લેવું” એમ જે કહ્યું ॥૬॥

તેથી પ્હેલાં બધી વસ્તુ સર્વ કાર્યે ધરો સદા ।

“ધરેલું હરિનું સર્વ ન લેવું” એમ જે કહ્યું ॥૬॥

Tethee phelaan badhee vastu sarva kaarye dharo sadaa ।

"Dharelun Harinun sarva na levun" em je kahyun ॥ 6 ॥

ભાવાર્થ :- તેથી પ્રત્યેક કાર્યની શરૂઆતમાં ભક્તે દરેક વસ્તુ પ્રભુને સમર્પણ કરવી. પ્રભુને આપેલી વસ્તુ પાછી ન લેવી એવું વચન છે તે, તથા શ્રી હરિનું સર્વ કંઈ છે. ॥૬॥

વાક્ય તે રોકનારું તો અન્ય માર્ગ તળું રહ્યું ।

જેમ સેવકનો લોકે વ્યવહાર પ્રસિદ્ધ છે ॥૭॥

વાક્ય તે રોકનારું તો અન્ય માર્ગ તળું રહ્યું ।

જેમ સેવકનો લોકે વ્યવહાર પ્રસિદ્ધ છે ॥૭॥

Vaakya to rokanaarun to anya maarga tanun rahyun ।

Jema sevakano loke vyavahaara prasiddha chhe ॥ 7 ॥

ભાવાર્થ :- તેથી તે ગ્રહણ કરવા યોગ્ય નથી, એ વચન અન્ય માર્ગના મતનું છે (પુષ્ટિમાર્ગ મતનું નથી). જેવી રીતે લોકમાં (સમાજમાં) સેવકોનો પોતાના સ્વામી તરફનો વ્યવહાર સિદ્ધ થાય છે તેવી જ રીતે સર્વ કંઈ પ્રભુને સમર્પણ કરીને જ સર્વ વ્યવહાર કરવો. ॥૭॥

અર્પીને જ કરો તેમ, તો બ્રહ્મત્વ બધાનું છે ।

ગંગાત્વ સર્વ દોષોનું, ગુણદોષનિરૂપણ ॥૮॥

અર્પીને જ કરો તેમ, તો બ્રહ્મત્વ બધાનું છે ।

ગંગાત્વ સર્વ દોષોનું, ગુણદોષનિરૂપણ ॥૮॥

Arpeene ja karo tema, to Brahmtva badhaanun chhe ।

Gangaatva sarva doshonun, gunadosha-niroopana ॥ 8 ॥

ભાવાર્થ :- તેથી સર્વ વસ્તુઓનું પણ બ્રહ્મપણું (વસ્તુઓનું નિર્દોષપણું) સિદ્ધ થાય છે. ગંગાજીમાં મળેલા અશુદ્ધ જલાદિના દોષો ગંગાજી સ્વરૂપ બની જાય છે અને જલાદિના ગુણ દોષનું વર્ણન ગંગાજીના સ્વરૂપથી જ થાય છે. ॥૮॥

ગડ્ગાત્વેન નિરૂપ્યા સ્યાત્ તદ્વદત્રાપિ ચૈવ હિ ॥૮૧/૨॥

ગડ્ગાત્વેન નિરૂપ્યા સ્યાત્ તદ્વદત્રાપિ ચૈવ હિ ॥૮૧/૨॥

Gangadtvena Niroopyaa syaat Tadvadtrāapi Chaiva Hi ॥ 81/2॥

ભાવાર્થ :- ફસલિષ્ ઁનકા ગંગા રૂપ સે નિરૂપણ કિયા જાતા હૈ, ઠીક ઁસી પ્રકાર ઁસ આત્મ નિવેદન મેં ઢી સમઁજના । સારાંશ યહ હૈ કિ ગંગાજી મેં મિલને સે સઢી પદાર્થ ગંગા રૂપ બન જાતે હૈં ઁસી પ્રકાર સબ પદાર્થ આત્મનિવેદન હોને પર બ્રહ્મભાવ કો પ્રાપ્ત હો જાતે હૈ ॥૮-૧/૨॥

॥ ઁતિ શ્રીમદ્વલ્લભાચાર્યવિરચિતં શ્રીસિદ્ધાન્તરહસ્યં સંપૂર્ણમ્ ॥૫॥

॥ સિદ્ધાન્તરહસ્ય ગ્રન્થકા ભાવાર્થ હિન્દી ભાષાન્તર સંપૂર્ણ ॥

॥ ઁતિ શ્રીમદ્વલ્લભાચાર્ય વિરચિતં શ્રીસિદ્ધાન્તરહસ્યં સંપૂર્ણમ્ ॥૫॥

॥ Iti Shreemad Vallabhaachaarya-virachitam Shree Siddhaanta-rahasyam Sampoornam ॥5॥

ગંગાપણે કહેવાય, ઁના જેવું અહીં પળ ॥૮૧/૨॥

ગંગાપણે કહેવાય, ઁના જેવું અહીં પળ ॥૮૧/૨॥

Gangaapane kahevaaya, enaa jevun aheen pana ॥ 8 1/2॥

ભાવાર્થ :- તેવી જ રીતે બ્રહ્મસંબંધ થતા જીવના ગુણદોષનું વર્ણન રહેતું નથી, પરંતુ નિર્દોષપણું (બ્રહ્મતા) ઁને સઢતા સિદ્ધ થાય છે. (૮-૧/૨)

॥ ઁતિ શ્રીમદ્વલ્લભાચાર્યવિરચિત સિદ્ધાન્તરહસ્યની શ્રી કે. કા. શાસ્ત્રીજી

વિરચિત સઢશ્લોકી સઢામ ॥૫॥

॥ ઁતિ શ્રીમદ્વલ્લભાચાર્ય વિરચિત સિદ્ધાન્તરહસ્યની સઢશ્લોકી સઢાપ્ત ॥૫॥

“સિદ્ધાન્ત રહસ્ય” નું ગુજરાતી ભાષાન્તર સંપૂર્ણ.

॥ Iti Shreemad Vallabhaachaarya-virchita Siddhaantarahasya-Nee Samashlokee Samaapta ॥ 5 ॥

॥ श्री सिद्धान्तरहस्यम् ॥
II SHREE SIDHAANTARAHASYAM II
The Secret of Doctrine

On the midnight of the eleventh day of the bright half of the month Shraavana, what God (Krushna) himself said is being told (here) verbatim. (1)

By getting initiated into contact with the Supreme Spirit all impurities of bodies and souls of all people definitely get extinguished. Such impurities are said to be five-fold in religious books. Impurities recognised by the people and Vedas, viz : -

1. Those which are natural (with birth).
2. Those arising from place (good or bad place).
3. Those arising from time (auspicious or otherwise time).
4. Those arising from circumstances (good or bad).
5. Those arising from contacts (with good, bad or indifferent persons or objects), should not be minded at all. (2-3)

Without that (initiation in contact with Supreme Spirit) in no other way, all impurities get extinguished. Therefore one should abandon all objects, which are not (formally) offered (to God Krushna). (4)

The correct position is that, who have offered everything to God Krushna (by initiation in contact with Supreme Spirit) should do everything only after (formally) offering (to Shree Krushna). To offer semi-used articles to God of Gods (Shree Krushna hence, in all activities, first everything should be offered (to Shree Krushna.) (5 1/2).

The prohibitive dogma, viz. whatever is given away once cannot be taken back and so also that which is offered to Hari (Krushna) should not be accepted back, is definitely related to other dogmas (and not to us) (6 1/2).

As is the inter-relation of a servant (with his master) in the world, so should all things be done after (formal) offering only. By doing so, everything (so offered) achieves attributes of the most Supreme Spirit (viz. freedom from impurities) (7 1/2).

Just as all impurities (going in Ganga) get known as Ganga and (thereafter) the qualities or otherwise are also described as those of Ganga, so also here (in the case of things offered to Supreme Spirit). (8 1/2)

Iti Shree Vallabhaachaarya - virachitam
'Siddhaantarahasyam Sampurnam.

So ends "The Secret of Doctrine" By Shree Vallabhaachaarya. (5)

॥ अथ श्रीनवरत्नस्तोत्रम् ॥

॥ अथ श्रीनवरत्नस्तोत्रम् ॥

II ATHA SHREE NAVARATNASTOTRAM II

चिन्ता कापि न कार्या निवेदितात्मभिः कदापीति ।

भगवानपि पुष्टिस्थो न करिष्यति लौकिकीं च गतिम् ॥१॥

चिन्ता कापि न कार्या निवेदितात्मभिः कदापीति ।

भगवानपि पुष्टिस्थो न करिष्यति लौकिकीं च गतिम् ॥१॥

Chintaa Kaapi Na karyaa Niveditastmabhihi Kadaapeeti ।

Bhagavaanapi Pushtistho Na Karishyati Laukikeem Cha Gatim ॥1॥

भावार्थ :- जिन्होंने प्रभुको आत्मनिवेदन किया है, उनको चाहिए कि कभी किसी प्रकार की चिन्ता न करें । अनुग्रह परायण भगवान् अंगीकृत जीवों की लौकिक गति नहीं करेंगे ॥१॥

निवेदनं तु स्मर्तव्यं सर्वथा तादृशैर्जनैः ।

सर्वेश्वरश्च सर्वात्मा निजेच्छातः करिष्यति ॥२॥

निवेदनं तु स्मर्तव्यं सर्वथा तादृशैर्जनैः ।

सर्वेश्वरश्च सर्वात्मा निजेच्छातः करिष्यति ॥२॥

Nivedanam Tu Smartavyam Sarvathaa Taadrushair Janaihi ।

Sarveshvarashcha Sarvaatmaa Nijechhaatah Karishyati ॥2॥

भावार्थ :- पुष्टिमार्गीय जीव तादृशीय (भगवदीय) महानुभावों के साथ निवेदन का विशेष रूप से स्मरण करते रहे । भगवान् सबके ईश्वर अर्थात् सबके नियामक हैं, एवं सबके आत्मरूप हैं, वे अपनी इच्छा से यथोचितही करेंगे । (कोई टीकाकार निजेच्छातः का अर्थ अपने भक्तों की इच्छा के अनुसार करेंगे । इस प्रकार का तात्पर्य निकालते हैं) ॥२॥

सर्वेषां प्रभुसम्बन्धो न प्रत्येकमिति स्थितिः ।

अतोऽन्यविनियोगेऽपि चिन्ता का स्वस्य सोऽपि चेत् ॥३॥

सर्वेषां प्रभुसम्बन्धो न प्रत्येकमिति स्थितिः ।

अतोऽन्यविनियोगेऽपि चिन्ता का स्वस्य सोऽपि चेत् ॥३॥

Sarveshaam Prabhusambandho Na Pratyekmiti Sthitih ।

Atonyaviniyogepi Chintaa Kaa Svasya Sopi Chet ॥ 3 ॥

भावार्थ :- आत्मनिवेदन होने के पश्चात् निवेदित समस्त पदार्थों के साथ श्री प्रभु के सम्बन्ध है । केवल जिन्होंने निवेदन किया है, उनका कोई भिन्न सम्बन्ध नहीं है । यदि ऐसा ही है तो फिर किसी पदार्थ का अन्य विनियोग होने पर चिन्ता करना उचित नहीं । क्योंकि वह भी तो भगवान का ही है ॥३॥

अज्ञानादथवा ज्ञानात् कृतमात्मनिवेदनम् ॥

यैः कृष्णसात्कृतप्राणैस्तेषां का परिदेवना ॥४॥

अज्ञानादथवा ज्ञानात् कृतमात्मनिवेदनम् ॥

यैः कृष्णसात्कृतप्राणैस्तेषां का परिदेवना ॥४॥

Aagnaanaadathava Gnaanaat Krutamaatmanivedanam ।

Yaihi Krushnasaatkrutapraanai-steshaam Kaa Paridevana ॥4॥

भावार्थ :- अज्ञान (अज्ञानपन) से अथवा ज्ञान से (समझकर) जिन्होंने आत्म निवेदन किया है, उन्हें चिन्ता करना उचित नहीं । पुनः श्रीकृष्ण को जिन्होंने प्राण समर्पण किया है, उन्हें किस विषय का शोक है ? ॥४॥

(नोट - कहीं - कहीं पर "परिवेदना" पाठभेद किया गया है ।)

॥ अथ श्रीनवरत्नस्तोत्रनी गुजराती समश्लोकी ॥

॥ अथ श्रीनवरत्नस्तोत्रनी गुजराती समश्लोकी ॥

II ATHA SHREE NAVARATNASTOTRANEE GUJARAATEE

SAMASHLOKEE II

चिन्ता कशी न करवी स्वीय-आत्मानुं कर्तुं कदी अपर्यु ।

प्रभु पुष्टिमां रह्यानी करशे गति लौकिकी न कदी ॥१॥

चिन्ता कशी न करवी स्वीय-आत्मानुं कर्तुं कदी अपर्यु ।

प्रभु पुष्टिमां रह्यानी करशे गति लौकिकी न कदी ॥१॥

Chintaa kashee na karavi, Sveeya-Aatmaanun karyun kadee arpyun ।

Prabhu pushtiman rahyani karshe gati laukiki na kadee ॥ 1॥

भावार्थ :- आत्म निवेदन करेले भगवदीय जनोअे क्यारे पण अने कशी पण चिन्ता न करवी. अनुग्रह परायण (कृपाणु प्रभु) भगवदीय जनोनी लौकिक दशा करशे नहि. ॥१॥

निवेदन बधी रीते तादृशी जन-शुं स्मरे ।

सर्वना ईश ने आत्मा स्वेच्छाथी सघळुं करे ॥२॥

निवेदन बधी रीते तादृशी जन-शुं स्मरे ।

सर्वना ईश ने आत्मा स्वेच्छाथी सघळुं करे ॥२॥

Nivedana badhee reete Taadrushee jan-shun smare ।

Sarvanaa eesha ne atmaa Svecchhaathee saghalun Kare ॥2॥

भावार्थ :- (भगवदीयोअे) तादृशी जनो साथे सर्व प्रकारे निवेदननुं स्मरण करवुं. सर्वना नियन्ता अने सर्वना आत्मा पोतानी ईच्छा प्रमाणे करशे. ॥२॥

“सर्वने प्रभुसंबंध” स्थिति ए, “न दरेकने” ।

अन्यना विनियोगेय तेथी चिन्ता ज शी बने ? ॥३॥

“सर्वने प्रभु-संबंध”, स्थिति अ, “न दरेकने” ।

अन्यना विनियोगेय, तेथी चिन्ता ज शी बने ? ॥३॥

"Sarvane Prabhu-sambandha" sthiti e, "na darekane" ।

Anyanaa viniyogeya tethee chintaa ja shee bane ? ॥ 3 ॥

भावार्थ :- बंधानो भगवान साथे संबंध छे. मुष्यने अेकने ज संबंध छे अेवुं नथी. अे प्रकारे भयादा छे. तेथी अन्य विनियोगमां पण शी चिन्ता ? पोताना अन्यमां विनियोगनी पण शुं चिन्ता ? ॥३॥

अज्ञाने अथवा ज्ञाने कर्तुं आत्मनिवेदन ।

कृष्णमां ज कर्ता प्राण, एने चिन्ता भला ज शी ? ॥४॥

अज्ञाने अथवा ज्ञाने कर्तुं आत्मनिवेदन ।

कृष्णमां ज कर्ता प्राण, एने चिन्ता भला ज शी ? ॥४॥

Agnaane athavaa Gnaane, Karyun Aatmanivedana ।

Krushnamaan ja Karya Praana, Tene chintaa bhalaa ja shi ? ॥ 4 ॥

भावार्थ :- अज्ञानथी अथवा ज्ञानथी जेभले आत्मनिवेदन कर्तुं छे तेभले चिन्ता करवानी नथी. तो जेभले पोताना प्राण (श्री ठाकोरजुने) श्री कृष्णने सोंप्या छे तेभने तो चिन्ता होय ज शानी ? (४)

तथा निवेदने चिन्ता त्याज्या श्रीपुरुषोत्तमे ।

विनियोगेऽपि सा त्याज्या समर्थो हि हरिः स्वतः ॥५॥

तथा निवेदने चिन्ता त्याज्या श्रीपुरुषोत्तमे ।

विनियोगेऽपि सा त्याज्या समर्थो हि हरिः स्वतः ॥५॥

Tathaa Nivedane Chintaa Tyaaajyaa ShreePurushottame ।

Viniyogepi Saa Tyaaajyaa Samartho Hi Harihi Svatah ॥ 5 ॥

भावार्थ :- इस प्रकार श्री पुरुषोत्तम में निवेदन और अन्य के विनियोग के विषय में चिन्ता छोड़ देनी चाहिए, क्योंकि प्रभु स्वतः सब प्रकार से समर्थ हैं ॥५॥

लोके स्वास्थ्यं तथा वेदे हरिस्तु न करिष्यति ।

पुष्टिमार्गस्थितो यस्मात् साक्षिणो भवताखिलाः ॥६॥

लोके स्वास्थ्यं तथा वेदे हरिस्तु न करिष्यति ।

पुष्टिमार्गस्थितो यस्मात् साक्षिणो भवताखिलाः ॥६॥

Loke Svaasthyam Tathaa Vede Haristu Na Karishyati ।

Pushtimaargasthito yasmaat Saakshino Bhavataakhilaaha ॥6॥

भावार्थ :- पुष्टिमार्ग अर्थात् अनुग्रह मार्ग में स्थित जीवको श्री भगवान् लोक और वेदके फेरों में नहीं डालेंगे । इस विषय में आप सब पुष्टिमार्गीय भक्त साक्षी रूप हैं ॥६॥

सेवाकृतिगुरोराज्ञाबाधनं वा हरीच्छया ।

अतः सेवापरं चित्तं विधाय स्थीयतां सुखम् ॥७॥

सेवाकृतिगुरोराज्ञाबाधनं वा हरीच्छया ।

अतः सेवापरं चित्तं विधाय स्थीयतां सुखम् ॥७॥

Sevaakrutir Guroraagnaa-baadhanam vaa Hareechhayaa ।

Atah Sevaaparam Chittam vidhaaya Stheeyataam Sukham ॥7॥

भावार्थ :- श्रीगुरुदेव की आज्ञानुसार प्रभु की सेवा करनी चाहिए । किसी प्रकार प्रभु की इच्छा से उसमें कोई प्रकार की अडचन आ पड़े और गुरु की प्रथम आज्ञानुसार सेवा न बन सके तो कोई चिन्ता की बात नहीं । वैष्णव को चाहिए कि चित्त को सेवा परायण रख कर सुखपूर्वक रहे ॥७॥

चित्तोद्वेगं विधायापि हरिर्यद्यत्करिष्यति ।

तथैव तस्य लीलेति मत्वा चिन्तां द्रुतं त्यजेत् ॥८॥

चित्तोद्वेगं विधायापि हरिर्यद्यत् करिष्यति ।

तथैव तस्य लीलेति मत्वा चिन्तां द्रुतं त्यजेत् ॥८॥

Chittodvegam vidhaayaapi Hariryadyat Karishyati ।

Tathaiva Tasya Leeleti Matvaa Chintaam Drutam Tyajet ॥ 8 ॥

भावार्थ :- श्री प्रभु की सेवा करते हुए किसी समय भगवान् चित्त में उद्वेग कराकर जो-जो करेंगे उनकी वैसी ही लीला अर्थात् खेल मानकर बहुत शीघ्र चिन्ता का त्याग करें ॥८॥

छोड़ो निवेदने चिन्ता, तेम श्रीपुरुषोत्तमे ।

समर्थ हरि छे, छोड़ो विनियोगेय ए तमे ॥५॥

छोड़ो निवेदने चिन्ता तेम श्रीपुरुषोत्तमे ।

समर्थ हरि छे, छोड़ो विनियोगेय ए तमे ॥५॥

Chhodo Nivedane Chintaa, tema ShreePurushottame ।

Samartha Hari chhe, chhodo viniyogeya e tame ॥ 5 ॥

भावार्थ :- तेवी रीते श्री पुष्टोत्तममां करेला निवेदन आभतनी चिन्ता न करवी. तेम जे अन्य विनियोगमां पण चिन्ता न करवी. कारण, श्री ढाडोरज स्वयं समर्थ छे. ॥५॥

लोक ने वेदमां स्वास्थ्य हरि तो करशे नहीं ।

पुष्टिमार्गे रह्या जेथी, बनो साक्षी बधा अहीं ॥६॥

लोक ने वेदमां स्वास्थ्य हरि तो करशे नहीं ।

पुष्टि मार्गे रह्या जेथी, बनो साक्षी बधा अहीं ॥६॥

Loka ne vedamaan svaasthya hari to karashe naheen ।

Pushtimaarge rahyaa jethee, bano saakshee badhaa aheen ॥6॥

भावार्थ :- श्री हरि तो लोकाभां लोकमार्गमां अने वैदिक मार्गमां स्थिरता नहि थवा दे, कारणे श्री प्रभुपूजा मार्गमां रहेला छे, भाटे आ विषयमां (श्री ढाडोरज जे लीला करे छे ते जेया करो) बधा साक्षी बनो. ॥६॥

सेवा तो गुरुनी आज्ञा, हरीच्छा कां नडे कदी ।

आथी सेवा महीं चित्त रहो राखी सुखे सदा ॥७॥

सेवा तो गुरुनी आज्ञा, हरीच्छा कां नडे कदी ।

आथी सेवा महीं चित्त रहो राखी सुखे सदा ॥७॥

Sevaa to gurunee aagnaa, Hareechhaa kaan nade kadee ।

Aathee sevaa maheen chitta raho raakhee sukhe sadaa ॥ 7 ॥

भावार्थ :- गुरुजीनी आज्ञा प्रमाणे लगवत्सेवा करवी. प्रसंग प्रमाणे लगवद्विच्छाथी गुरुजीनी आज्ञानो बाध पण थई शके. भाटे सेवामां चित्त परोवीने निश्चित बनीने रहेवुं. ॥७॥

चित्तोद्वेग करावीने हरि जे जे करे अहीं ।

“लीला ते एमनी” मानी चिन्ता तो करवी नहीं ॥८॥

चित्तोद्वेग करावीने हरि जे जे करे अहीं ।

“लीला ते एमनी” मानी चिन्ता तो करवी नहीं ॥८॥

Chittodvega karaaveene Hari je je kare aheen ।

"Leelaa te emanee" maanee chintaa to karavee naheen ॥ 8 ॥

भावार्थ :- चित्तने उद्वेग करीने पण श्री हरि जे जे करशे ते बधी तेमनी लीला छे, ऐम मानीने जेहीथी चिन्तानो त्याग करवो. ॥८॥

તસ્માત્સર્વાત્મના નિત્યં “શ્રીકૃષ્ણઃ શરણં મમ” ।

વદદ્ભિરેવ સતતં સ્થેયમિત્યેવ મે મતિઃ ॥૯॥

તસ્માત્ સર્વાત્મના નિત્યં “શ્રીકૃષ્ણઃ શરણં મમ” ।

વદદ્ભિરેવ સતતં સ્થેયમિત્યેવ મેમતિઃ ॥૯॥

Tasmaat Sarvaatmanaa Nityam "Shree Krushnah Sharanam Mama" ।

Vadaddbhireva Satatam Stheymityeva Me Matihi ॥ 9 ॥

ભાવાર્થ :- ફસલિષ સઁ પ્રકાર સઁઁવ “શ્રી કૃષ્ણઃ શરણં મમ” ફસ પ્રકાર ઉચ્ચારણ કરતે રહના ઑાહિષ । મેરી યહી સમ્મતિ હૈ ॥૯॥

॥ ઈતિ શ્રીમદ્વલ્લભાચાર્યવિરચિતં શ્રીનવરત્નસ્તોત્રં સમ્પૂર્ણમ્ ॥૬॥

॥ નવરત્નસ્તોત્રમ્ ગ્રન્થકા ભાવાર્થ હિન્દી ભાષાન્તર સંપૂર્ણ ॥

॥ ઇતિ શ્રીમદ્વલ્લભાચાર્યવિરચિતં શ્રીનવરત્નસ્તોત્રં સંપૂર્ણમ્ ॥૬॥

॥ Iti ShreemadVallaabhacharya-virachitam Shree Navaratnastotram Sampoornam ॥6॥

સર્વ રીતે સઁઁ તેથી “શ્રીકૃષ્ણઃ શરણં મમ” ।

ષ સઁઁ ઁોલતા રહેવું, ઁ મારો મત કાયમ ॥૯॥

સર્વ રીતે સઁઁ તેથી “શ્રી કૃષ્ણઃ શરણં મમ” ।

ઁ સઁઁ ઁોલતા રહેવું, ઁ મારો મત કાયમ ॥૯॥

Sarva rieete sadaa tethee "Shree Krushnah Sharanam Mama" ।

E sadaa bolataa rhevun, e maaro mata kaayama ॥ 9 ॥

ભાવાર્થ :- તેથી નિરંતર સર્વાત્મ ભાવે “શ્રીકૃષ્ણઃ શરણં મમ”

(શ્રી કૃષ્ણ જ મારા આધાર છે. હું તેમના શરણમાં છું) આ અષ્ટાક્ષર મંત્રનો

(અનુસંધાનપૂર્વક) સતત જપ કરતા જ રહેવું (ઉચ્ચારતા જ રહેવું) ઁવી

મારી મતિ (સમ્મતિ) છે. ॥૯॥

॥ ઈતિ શ્રીમદ્વલ્લભાચાર્યવિરચિત શ્રીનવરત્નસ્તોત્રની

ગુજરાતી સમશ્લોકી સમાપ્ત ॥૬॥

॥ ઇતિ શ્રીમદ્વલ્લભાચાર્યવિરચિત શ્રીનવરત્નસ્તોત્રની

ગુજરાતી સમશ્લોકી સમાપ્ત ॥૬॥

॥ શ્રી નવરત્નસ્તોત્ર નું ગુજરાતી ભાષાન્તર સંપૂર્ણ ॥

॥ Iti Shreemad Vallabhaacharya-virachita

Shree Navaratnastotra-nee Gujarate

Samashlokee Samaapta ॥ 6 ॥

॥ श्रीनवरत्नम् ॥

॥ SHREE NAVARATNAM ॥

The Work-Nine Jewels.

Those who have initiated themselves formally by offering everything (with one's own whole self) to the Supreme Spirit, should never worry about anything. God (Shree Krushna) in the Path of Grace will never allow (the adopted devotees) to go down to worldly ends or positions as prescribed by Vedas. (1)

Such people (the initiated and adopted people), i.e. those who belong to Krushna, should in all respects meditate upon the ritual of dedication in company with those who are great in the Path of Grace. The Supreme God (who is also) the inner soul of all, will do everything according to His own wishes. (2)

(Once initiated with the Supreme Spirit by offering everything to Krushna) all (so offered) are (equally) associated with God (Shree Krushna). No one has any individual (special) relationship. That is the basic fact (of the Path of Grace). Hence, where is the cause of worry even in the case of any other use or usage ? So also, if it happens in one's own case (there should be no worry). (3)

Those who have offered everything of oneself, whether with or without proper understanding (have not to worry anymore), then what is there to worry by those who have completely identified their life with Shree Krushna ? (None at all). (4)

Similarly one should abdicate (throw away) worry even in respect of initiation with the Supreme Being (Krushna). The same (worry) in respect of (otherwise) usage also should be kept away, (as) Hari (Shree Krushna) by Himself is all-powerful. (5)

Hari (Shree Krushna), being in the Path of Grace, will not let one to stabilize (devotees) in worldly affairs or in affairs relating to Vedas. You all (devotees) be (mere) witnesses (to whatever happens). (6)

One should conduct the process of divine service (of Krushna) as ordained by one's preceptor. In case of self perception of any other special desire of Hari (Shree Krushna) it (the above process) could be otherwise. Therefore (in any case) one should live happily by keeping the conscience inclined only to the process of divine service (of Shree Krushna) (7).

(During the divine service or otherwise) in case the conscience gets afflicted, one should forthwith give up worries (on that account) thinking that whatever Hari (Shree Krushna) will do is that way only His (mere) sport. (8)

Therefore one should live (stay) always and in all respects, uttering constantly (the chant) (the, spell) "Shree Krushna is my resort." This alone is my conviction (understanding). (9)

Iti Shree Vallabhaachaarya-virachitam Navaratnam sampurnam, Thus ends 'The Work-Nine Jewels' by Shree Vallabhaachaarya. (6)

॥ અથ શ્રી અન્તઃકરણપ્રબોધ : ॥

॥ અથ શ્રીઅન્તઃકરણપ્રબોધ : ॥

II ATHA SHREEANTAHKARANA PRABHODHAH II

અન્તઃકરણ ! મદ્વાક્યં સાવધાનતયા શૃણુ ।

કૃષ્ણાત્પરં નાસ્તિ દૈવં વસ્તુતો દોષવર્જિતમ્ ॥૧॥

અન્તઃકરણ મદ્વાક્યં સાવધાનતયા શૃણુ ।

કૃષ્ણાત્પરં નાસ્તિ દૈવં વસ્તુતો દોષવર્જિતમ્ ॥૧॥

Antahkarana Madvaakyam, Saavdhaanatayaa Shrunu ।

Krushnaatparam Naasti Daivam Vastuto Doshavarjitam ॥ 1 ॥

ભાવાર્થ :- હે અન્તઃકરણ, મેરે વાક્યોં કો સાવધાન હો કર શ્રવણ કર વસ્તુતઃ દોષ રહિત શ્રી કૃષ્ણ સે અન્ય કોઈં મી દેવતા નહીંં હૈં ॥૧॥

ચાણ્ડાલી ચેદ્રાજપત્ની જાતા રાજા ચ માનિતા ।

કદાચિદપમાનેઽપિ મૂલતઃ કા ક્ષતિર્ભવેત્ ॥૨॥

ચાણ્ડાલી ચેદ્ર રાજપત્ની જાતા રાજા ચ માનિતા ।

કદાચિદપમાનેપિ, મૂલતઃ કા ક્ષતિર્ભવેત્ ॥૨॥

Chaandaalee Chedraajapatnee Jaataa Raagnaa cha maanita ।

Kadaachidapamaanepi Moolatah kaa Kshatirbhavet ॥ 2 ॥

ભાવાર્થ :- યદિ કોઈં ચાણ્ડાલી રાજપત્ની હુઈં ઓર રાજાને ઉસકા વિશેષ સમ્માન મી કિયા ઓર કિસી સમય રાજા કી ઓર સે ઉસે અપમાનિત કિયા ગયા । તો મૂલ સે ઉસે ક્યા હાનિ હોતી હૈં ? સારાંશ યહ હૈં કિ રાજા ને જિસકો ઇક બાર રાની બના લિયા હૈં, ઉસકા સમ્માન ન રહને પર મી વહ રાની મિટ કર ચાણ્ડાલી તો હો હી નહીંં સકતી ॥૨॥

સમર્પણાદહં પૂર્વમુત્તમઃ કિં સદા સ્થિતઃ ।

કા મમાધમતા ભાવ્યા પશ્ચાત્તાપો યતો ભવેત્ ॥૩॥

સમર્પણાદહં પૂર્વમુત્તમઃ કિં સદા સ્થિતઃ ।

કા મમાધમતા ભાવ્યા, પશ્ચાત્તાપો યતો ભવેત્ ॥૩॥

Samarpanaadaham Poorvamuttamah kim Sadaa Sthitah ।

Kaa Mamaadhamataa Bhaavyaa, Pashchaattaapo yato Bhavet ॥ 3 ॥

ભાવાર્થ :- સમર્પણ અર્થાત્ આત્મનિવેદન કે પહેલે ક્યા મૈં સદા ઉત્તમ રહા ? ઓર અબ મુજ મૈં કૌન સી અધમતા આ ગઈં હૈં કિ જિસકે કારણ મુઝે પશ્ચાત્તાપ હો ॥૩॥

॥ અથ શ્રીઅન્તઃકરણપ્રબોધની ગુજરાતી સમશ્લોકી ॥

॥ અથ શ્રીઅન્તઃકરણપ્રબોધની ગુજરાતી સમશ્લોકી ॥

II ATHA SHREE ANTAHKARANA PRABODHANEE

GUJARATEE SAMASHLOKEE II

અન્તઃકરણ ! મારું તું વાક્ય સાંભળ ધ્યાનથી ।

મૂલમાં દોષથી હીન દૈવ બીજું ન કૃષ્ણથી ॥૧॥

અન્તઃકરણ ! મારું તું વાક્ય સાંભળ ધ્યાનથી ।

મૂળમાં દોષથી હીન દૈવ બીજું ન કૃષ્ણથી ॥૧॥

Antahkarana ! maarun tun vaakya saambhala dhyaanathee ।

Moolmaan doshathee heena Daiva beejun na Krushnathee ॥1॥

ભાવાર્થ :- હે અન્તઃકરણ, સાવધાનીથી મારૂં વાક્ય સાંભળ. શ્રી કૃષ્ણ સિવાય બીજું કોઈં પણ (એક પણ) તત્ત્વ દોષ વિનાનું ખરેખર છે જ નહિ (૧)

ચાંડાલી જો બની રાણી, માનીતી રાયથી થઈ ।

કો'વાર અપમાનેતી, મૂલમાં ખોટ શી ગઈ ? ॥૨॥

ચાંડાલી જે બની રાણી, માનીતી રાયથી થઈ ।

કો'વાર અપમાનેતી, મૂલમાં ખોટ શી ગઈ ? ॥૨॥

Chaandaalee jo banee raanee, maaneetee raayathee thayee ।

Ko'vaara apamaanetee moolamaan khota shee gaee ? ॥ 2 ॥

ભાવાર્થ :- ચાંડાલ કન્યા જે રાજરાણી બને અને કોઈં સમયે રાજા દ્વારા અપમાનિત થાય, તો પણ તેની મૂળ હાલતમાં શી હાની થવાની (હતી) ? અથવા શી હાની થાય ? (૨)

હું સમર્પણની પૂર્વે શું ઉત્તમ સદા હતો ? ।

શી ધારું દુષ્ટતા મારી, જે થકી થાય ઓરતો ? ॥૩॥

હું સમર્પણની પૂર્વે શું ઉત્તમ સદા હતો ? ।

શી ધારું દુષ્ટતા મારી, જે થકી થાય ઓરતો ? ॥૩॥

Hun Samarpananee poorve shun uttama sadaa hato ?

Shee dhaarun dustataa maree, je thakee thaaya orato ? 3 ॥

ભાવાર્થ :- તે રીતે સમર્પણ કરતાં પહેલાં શું હંમેશા હું ઉત્તમ જ હતો ? તો હવે તો હું સમર્પિત છું. હવે મારી શી અધમતા થવાની હતી કે જેથી (જે અધમતાથી) મને પશ્ચાત્તાપ થાય ? (૩)

સત્યસંકલ્પતો વિષ્ણુર્નાન્યથા તુ કરિષ્યતિ ।

આજ્ઞૈવ કાર્યા સતતં સ્વામિદ્રોહોડન્યથા ભવેત્ ।

સેવકસ્ય તુ ધર્મોડયં સ્વામી સ્વસ્ય કરિષ્યતિ ॥૪ ૧/૨॥

સત્યસંકલ્પતો વિષ્ણુર્નાન્યથા તુ કરિષ્યતિ ।

આજ્ઞૈવ કાર્યા સતતં સ્વામિદ્રોહોડન્યથા ભવેત્ ।

સેવકસ્ય તુ ધર્મોડયં સ્વામી સ્વસ્ય કરિષ્યતિ ॥૪ ૧/૨॥

Satyasankalpato Vishunurnaanyathaa tu Karishyati ।

Aagnaiva Kaaryaa satatam Svaamidrohonyathaa Bhavet ।

Sevakasya tu Dharmoyam Svamee Svasya Karishyati ॥ 4 1/2॥

ભાવાર્થ :- ભગવાન વિષ્ણુ સત્ય પ્રતિજ્ઞાવાલે હૈં, વે અપની પ્રતિજ્ઞા કે વિપરીત કમી મી નહીં કરેંગે । હમૈં સદૈવ ઁકી આજ્ઞા કે અનુસાર હી ચલના ચાહિણ । યદિ ઁસા ન કરૈં તો સ્વામીદ્રોહ હોગા ॥૪ ॥

-સ્વામી કી આજ્ઞા કે અનુસાર ચલના યહ સેવક કા ધર્મ હૈ ॥૪ - ૧/૨॥

આજ્ઞા પૂર્વ તુ યા જાતા ગઙ્ગાસાગર સંગમે ।

યાપિ પશ્ચાન્મધુવને ન કૃતં તદ્વ્યયં મયા ॥૫ ૧/૨ ॥

આજ્ઞા પૂર્વ તુ યા જાતા ગઙ્ગાસાગરસંગમે ।

યાપિ પશ્ચાન્મધુવને, ન કૃતં તદ્વ્યયં મયા ॥૫ ૧/૨ ॥

Aagnaa Poorvam tu yaa jaataa Gangaasaagarasangame ।

Yaapi Pashchaan Madhuvane, Na Krutam tad Dvayam

Mayaa ॥ 5 1/2 ॥

ભાવાર્થ :- વે અપને વચન કા પાલન સ્વયં કરેંગે । પ્રથમ ગંગાસાગર કે સંગમ પર જો આજ્ઞા હુડૈં ઔર ફિર મધુવન મૈં જો આજ્ઞા હુડૈં, દેહ ઔર દેશ કે પરિત્યાગ કે સંબંધ મૈં ઁસ આજ્ઞા કા પાલન મૈં નહીં કિયા ॥૫- ૧/૨ ॥

દેહદેશપરિત્યાગસ્તૃતીયો લોકગોચરઃ ।

પશ્ચાત્તાપઃ કથં તત્ર સેવકોડહં ન ચાન્યથા ॥૬ ૧/૨॥

દેહદેશપરિત્યાગસ્તૃતીયો લોકગોચરઃ ।

પશ્ચાત્તાપઃ કથં તત્ર સેવકોડહં ન ચાન્યથા ॥૬ ૧/૨ ॥

Deha-Desha-parityaagastruteeyo Lokagocharah ।

Pashchaattaapah Katham tatra Sevakoham na chaanyathaa

॥ 6 1/2॥

ભાવાર્થ :- કિન્તુ તૃતીય આજ્ઞા કા પાલન મૈં કિયા જો કિ લોક પ્રસિદ્ધ હૈં મૈં તો સેવક હૈં અતઃ સ્વામી કી આજ્ઞા કે વિપરીત નહીં કર સકતા હૈં, ફિર પશ્ચાત્તાપ કૈસા? ॥૬- ૧/૨ ॥

લૌકિકપ્રભુવત્કૃણો ન દ્રષ્ટવ્યઃ કદાચન ॥

સર્વ સમર્પિતં ભક્ત્યા કૃતાર્થોડસિ સુખી ભવ ॥૭ ૧/૨॥

લૌકિકપ્રભુવત્ કૃણો ન દ્રષ્ટવ્યઃ કદાચન ॥

સર્વ સમર્પિતં ભક્ત્યા કૃતાર્થોડસિ સુખી ભવ ॥૭ ૧/૨ ॥

LaukikaPrabhuvat Krushno na Drashtavyah Kadaachana ।

Sarvam Samarpitam Bhaktyaa Krutaarthosi Sukhee

Bhava ॥ 7 1/2 ॥

ભાવાર્થ :- ક્યોંકિ લૌકિક સ્વામી કે સમાન શ્રી કૃષ્ણ કો કમી મી નહીં દેખના ચાહિણ । ભક્તિ કે દ્વારા સબ સમર્પણ કરકે તુમ કૃતાર્થ હો ગણ અતઃ સુખ સે રહો ॥૭-૧/૨ ॥

સત્યસંકલ્પથી વિષ્ણુ કરશે નહિ અન્યથા ।

કરવી જ સદા આજ્ઞા, સ્વામીનો દ્રોહ અન્યથા ॥

દાસનો આ જ છે ધર્મ, કહે સ્વામી ન અન્યથા ॥૪ ૧/૨॥

સત્યસંકલ્પથી વિષ્ણુ કરશે નહિ અન્યથા ।

કરવી જ સદા આજ્ઞા, સ્વામીનો દ્રોહ અન્યથા ।

દાસનો આ જ છે ધર્મ, કરે સ્વામી ન અન્યથા ॥૪ ૧/૨ ॥

Satyasankalpathee Vishnu karashe nahi anyathaa ।

Karavi ja sadaa Aagnaa svaameeno droha anyathaa ।

Daasano aa ja chhe Dharma, kare Svaamee na

anyathaa ॥41/2॥

ભાવાર્થ :- ભગવાન સત્ય સંકલ્પ હોવાથી સત્ય સંકલ્પ કરતાં જુદું ચોક્કસ (કંઈ) નહિ કરે. માટે હંમેશાં પ્રભુની આજ્ઞા જ (કરવી) માનવી. જો આજ્ઞા માનવામાં ન આવે તો સ્વામીનો અપરાધ થાય. (૪)

સેવકનો તો આ જ ધર્મ છે સ્વામી પોતાના ધર્મ (પ્રમાણે) કરશે. (૪-૧/૨)

થઈ જે પૂર્વમાં આજ્ઞા ગંગાસાગરસંગમે ।

ને જે મધુવને પાછી, તે બન્નેય કરી ન મૈં ॥૫ ૧/૨॥

થઈ જે પૂર્વમાં આજ્ઞા ગંગાસાગરસંગમે ।

ને જે મધુવને પાછી, તે બન્નેય કરી ન મૈં ॥૫ ૧/૨ ॥

Thaee je poorvamaan aagnaa gangaasaagarasangame ।

Ne je Madhuvane paachhee, te banneya karee na men ॥5 1/2॥

ભાવાર્થ :- પ્રથમ તો ગંગાસાગરના સંગમ ઉપર જે આજ્ઞા થઈ અને ત્યાર પછી મધુવનમાં જે આજ્ઞા થઈ. તે બે આજ્ઞાનું પાલન જો ન કર્યું. ॥૫-૧/૨ ॥

દેહ-દેશ-પરિત્યાગ ત્રીજે સંન્યાસને લહું ।

પશ્ચાત્તાપ જ ત્યાં શાને ? દાસ હું, અન્યથા ન હું ॥૬ ૧/૨ ॥

દેહ-દેશ-પરિત્યાગ ત્રીજે સંન્યાસને લહું ।

પશ્ચાત્તાપ જ ત્યાં શાને ? દાસ હું, અન્યથા ન હું ॥૬ ૧/૨ ॥

Deha-Desha-parityaaga treeje samnyaasane lahun ।

Paschaattaapa ja tyaan shaane ? Daas chhun, anyathaa

na hun ॥ 6 1/2 ॥

ભાવાર્થ :- આ બન્ને આજ્ઞાઓ દેહ અને દેશ ત્યાગ કરવાની હતી. ત્રીજી આજ્ઞા લોકપ્રસિદ્ધ સંન્યાસ ગ્રહણ કરવાની હતી. તે આજ્ઞા મૈં પાળી છે. પરંતુ બે આજ્ઞા ન પાળવાથી થતા પશ્ચાત્તાપનું કારણ (એ છે કે) હું સેવક છું. બીજું કોઈ કારણ નથી. (૬-૧/૨)

લૌકિક પ્રભુની જેમ કૃષ્ણ જોવા કદાપિ ન ।

ભક્તિથી સઘળું અર્પ્યું, તું કૃતાર્થ સુખી બન ॥૭ ૧/૨ ॥

લૌકિક પ્રભુની જેમ કૃષ્ણ જોવા કદાપિ ન ।

ભક્તિથી સઘળું અર્પ્યું, તું કૃતાર્થ સુખી બન ॥૭ ૧/૨ ॥

LaukikaPrabhuneee jema Krushna jovaa kadaapi na ।

Bhaktitheee saghalun Arpyun, tun Krutaartha sukhi

bana ॥71/2॥

ભાવાર્થ :- લૌકિક રાજાની માફક શ્રી કૃષ્ણચન્દ્ર પ્રભુને ક્યારેય (કોઈ પણ વખત) ન જોવા. હે ચિત્ત ! તે ભક્તિથી સર્વ (સ્વ) પ્રભુને સમર્પણ કર્યું છે, માટે તું કૃતાર્થ છે. સુખી થા. (૭-૧/૨)

પ્રૌઢાપિ દુહિતા યદ્વત્સ્નેહાન્ન પ્રેષ્યતે વરે ।

તથા દેહે ન કર્તવ્યં વરસ્તુષ્યતિ નાન્યથા ॥ ૮૧/૨ ॥

પ્રૌઢાપિ દુહિતા યદ્વત્સ્નેહાન્ન પ્રેષ્યતે વરે ।

તથા દેહે ન કર્તવ્યં વરસ્તુષ્યતિ નાન્યથા ॥ ૮૧/૨ ॥

Praudhaapi Duhitaayadvat Snehaanna Preshyate Vare ।

Tathaa Dehe na Kartavyam Varastushyati

Naanyathaa ॥ 8 1/2 ॥

ભાવાર્થ :- જિસ પ્રકાર માતા, પિતા, પૌઢાવસ્થા સમ્પન્ન પુત્રી કો સ્નેહવશ ઉસકે સ્વામી (પતિ) કે પાસ નહીં મેજતે હૈ, ઉસી પ્રકાર અપને શરીર મેં મમતા નહીં કરની યાહિય, અન્યથા અર્થાત્ સેવા કે બિના પતિ પ્રસન્ન નહીં હોતા હૈ ॥૮-૧/૨ ॥

લોકવચ્ચેત્સ્થિતિર્મે સ્યાત્ કિં સ્યાદિતિ વિચારય ।

અશક્યે હરિરેવાસ્તિ મોહં મા ગાઃ કથંચન ॥ ૯૧/૨ ॥

લોકવચ્ચેત્ સ્થિતિર્મે સ્યાત્ કિં સ્યાદિતિ વિચારય ।

અશક્યે હરિરેવાસ્તિ મોહં મા ગાઃ કથંચન ॥ ૯૧/૨ ॥

Lokavachchet Sthitirme Syaat Kim Syaaditi Vichaaraya ।

Ashakye Harirevaasti Moham Maa gaaha Kathamchana ॥9 1/2 ॥

ભાવાર્થ :- યદિ લોક કે સમાન મેરી સ્થિતિ રહી તો ક્યા હોગા ? યહ તો વિચારો ? અસમર્થ અવસ્થા મેં પ્રભુ હી હમારી સહાયતા કરેંગે । ઇસલિય હે અન્તઃકરણ, તૂ મોહ કો પ્રાપ્ત મત હો ॥૯-૧/૨ ॥

ઇતિ શ્રીકૃષ્ણદાસસ્ય વલ્લભસ્ય હિતં વચઃ ।

ચિત્તં પ્રતિ યદાકર્ણ્ય ભક્તો નિશ્ચિન્તતાં વ્રજેત્ ॥૧૦ ૧/૨ ॥

ઇતિ શ્રીકૃષ્ણદાસસ્ય વલ્લભસ્ય હિતં વચઃ ।

ચિત્તં પ્રતિ યદાકર્ણ્ય ભક્તો નિશ્ચિન્તતાં વ્રજેત્ ॥૧૦ ૧/૨ ॥

Iti Shree Krushnadaasasya Vallabhasya hitam Vachah ।

Chittam Prati Yadaakarnya Bhakto Nischintataam

Vrajet ॥ 10 1/2 ॥

ભાવાર્થ :- ઇસ પ્રકાર શ્રીકૃષ્ણ કે દાસ શ્રી વલ્લભાચાર્યજીને અપને ચિત્ત કો હિતકારી વચન કહે હૈ, જિનકો સુનકર ભક્ત ચિંતારહિત બને ॥૧૦-૧/૨ ॥

॥ ઇતિ શ્રીવલ્લભાચાર્યવિરચિતઃ શ્રીઅન્તઃકરણપ્રબોધઃ સંપૂર્ણઃ ॥૭ ॥

॥ અન્તઃકરણ પ્રબોધ ગ્રન્થકા ભાવાર્થ હિન્દી ભાષાન્તર સંપૂર્ણ ॥

॥ ઇતિ શ્રીમદ્વલ્લભાચાર્યવિરચિતઃ શ્રીઅન્તઃકરણપ્રબોધઃ સંપૂર્ણઃ ॥૭ ॥

॥ Iti ShreemadVallabhaacharyaavirachitah Shree Antah-Karanaprabodhah Sampoor nah ॥7 ॥

સાસરે વીકરી મોટી સ્નેહે બાપ ન મોકલે ।

તેમ ના કરવું દેહે, તુષ્ટિ ના વરને મળે ॥ ૮૧/૨ ॥

સાસરે વીકરી મોટી સ્નેહે બાપ ન મોકલે ।

તેમ ના કરવું દેહે, તુષ્ટિ ના વરને મળે ॥ ૮૧/૨ ॥

Saasare deekaree motee snehe baapa na mokale ।

Tema naa karavun dehe, tushti naa varane male ॥ 8 1/2 ॥

ભાવાર્થ :- પ્રૌઢા (પુખ્ત-યોગ્ય) વયની વીકરીને તેના માતા-પિતા (પોતાના) સ્નેહને કારણે પતિને ઘેર ન મોકલે તો વર પ્રસન્ન થાય નહિ. તે પ્રમાણે દેહના સંબંધમાં ન કરવું. દેહથી સેવા થઈ શકે તેમ હોય છતાં પણ દેહ ભગવાનમાં સ્નેહ રાખી સેવા ન કરે તો પ્રભુ પ્રસન્ન થતા નથી. ॥૮-૧/૨ ॥

“સ્થિતિ જો લોકના જેવી થાય તો શું ?” વિચાર તું ।

હરિ નક્કી અશક્ય છે, કો રીતે ગભરા ન તું ॥ ૯૧/૨ ॥

“સ્થિતિ જો લોકના જેવી થાય તો શું ?” વિચાર તું ।

હરિ નક્કી અશક્ય છે, કો રીતે ગભરા ન તું ॥ ૯૧/૨ ॥

"Sthiti jo lokanaa jevee thaaya to shun ?" vichaara tun ।

Hari nakkee Ashakye chhe, ko reete gabharaa na tun ॥ 9 1/2 ॥

ભાવાર્થ :- લોકો જેમ સંસારમાં આસક્ત છે તેમ જો મારી સ્થિતિ થાય તો શું થાય ? એનો વિચાર કર. જો દેહથી સેવા અશક્ય બને તો સર્વ દુઃખહર્તા શ્રી ભગવાન જ છે. મોટે કોઈ પ્રકારે ચિન્તા (મોહ) કરીશ નહિ. ॥૯-૧/૨ ॥

અમ શ્રીકૃષ્ણના દાસ વલ્લભે હિત ચિન્તને ।

કહ્યું તે સાંભળી ભક્ત ચિન્તાહીન સદા બને ॥ ૧૦ ૧/૨ ॥

અમ શ્રીકૃષ્ણના દાસ વલ્લભે હિત ચિન્તને ।

કહ્યું તે સાંભળી ભક્ત ચિન્તાહીન સદા બને ॥ ૧૦ ૧/૨ ॥

Em Shree Krushnanaa daasa vallabhe hita chittane ।

Kahyun te saambhlee bhakta chintaaheena sadaa

banell 10 1/2 ॥

ભાવાર્થ :- આ પ્રકારે ચિન્તને ઉદ્દેશીને કરેલી શ્રી કૃષ્ણદાસ શ્રી વલ્લભાચાર્યનાં હિતકારી વચનોને સાંભળીને ભક્ત ચિંતારહિત થાય છે. (નિશ્ચિત થાય છે.) ॥૧૦-૧/૨ ॥

॥ ઇતિ શ્રીમદ્વલ્લભાચાર્યવિરચિત શ્રીઅન્તઃકરણપ્રબોધની

શ્રી કે. કા. શાસ્ત્રીજી વિરચિત ગુજરાતી સમશ્લોકી સમાપ્ત ॥૭ ॥

॥ ઇતિ શ્રીમદ્વલ્લભાચાર્ય - વિરચિત અન્તઃકરણપ્રબોધની

શ્રી કે. કા. શાસ્ત્રીજી વિરચિત ગુજરાતી સમશ્લોકી સમાપ્ત ॥૭ ॥

॥ અન્તઃકરણ પ્રબોધ ગ્રન્થનું ગુજરાતી ભાષાન્તર સંપૂર્ણ થાય છે ॥

॥ Iti Shreemad-Vallabhaacharya-virachita Shree Antahkarana - prabodhanee Gujarate Samashlokee Samaapt ॥ 7 ॥

॥ श्री अन्तःकरणप्रबोधः ॥

॥ SHREE ANTAHKARANAPRABODHAH ॥
Sermon To Conscience

Oh, Conscience ! Listen to me carefully. In fact, other than Krushna, there is no divinity devoid of all impurities. (1)

If a low - caste woman (of Chandala Sect) happens to be a queen and becomes a favourite of the king, where is the degradation from her original status, even in case she gets insulted (by the king) ? (2)

Before complete dedication, was I always the best ? What to talk of my baseness that repentance might occur ! (3)

As Vishnu (Shree Krushna) is true to His words (promise). He will of course never do anything otherwise (than promised bliss). Order (of God) should be obeyed for ever, otherwise it would be malice against the Master (Shree Krushna). This (obeying of the orders) is the primary duty of a servant. The Master will do everything for His own (devotee). (4 1/2)

The first order (of God), which was made (to me) at the confluence of Ganga and the Sea, (and) one (more) at Madhuvan relating to forsaking the body and the world respectively-both were not obeyed by me. The third (order) was for one evident to the people (for self-renunciation of temporal concerns). (5)

(Here) Why should there be (any) repentance ? (After all) I am his servant and none otherwise. (6 1/2)

Shree Krushna should never be looked upon like a worldly master. Once offered everything (to Krushna) with devotion, you have achieved all. Be happy. (7-1/2)

Just as one's daughter even on attaining maturity is not sent by the father to her husband out of affection for her, it should not be so done in the case of our body; as the husband gets satisfied in no other way. (So also Krushna gets satisfied only by employing our body for his divine service.) (8 1/2)

Please consider what would have happened if my condition was like any one else in the world ? Even if there is an impossible (situation) Hari alone is (the refuge). So do not entertain any wrong notions in any form whatsoever. (9 1/2)

Those are the well-intended words of Vallabha, the servant of Shree Krushna, addressed to the conscience, hearing which a devotee should be free from all anxieties. (10 1/2).

Iti Shree Vallabhaachaarya-virachitah Antahkarana prabodhah Sampooranah. ॥ 7 ॥

Thus ends "Sermon To conscience" By Shree Vallabhaachaarya. (7)

॥ અથ શ્રીવિવેકધૈર્યાશ્રયઃ ॥

॥ અથ શ્રીવિવેકધૈર્યાશ્રયઃ ॥

॥ ATHA SHREE VIVEKA DHAIRYAASHRAYAH ॥

વિવેકધૈર્યે સતતં રક્ષણીયે તથાશ્રયઃ ।

વિવેકસ્તુ હરિઃ સર્વં નિજેચ્છાતઃ કરિષ્યતિ ॥૧॥

વિવેકધૈર્યે સતતં રક્ષણીયે તથાશ્રયઃ ।

વિવેકસ્તુ હરિઃ સર્વં નિજેચ્છાતઃ કરિષ્યતિ ॥૧॥

VivekaDhairye Satatam Rakshaneeye tathaashrayah ।

Vivekastu Harihi Sarvam Nijechhaatah Karishyati ॥ 1॥

ભાવાર્થ :- જિસ પ્રકાર સદૈવ વિવેક ઓર ધૈર્ય રખના ઉચિત હૈ ઉસી પ્રકાર શ્રી ભગવાન કા આશ્રય રખના ઉચિત હૈ । અબ વિવેક ક્યા હૈ ? ઇસ વિષય પર શ્રી મહાપ્રભુજી સ્પષ્ટીકરણ કરતે હૈં કિ વિવેક યહ હૈં કિ શ્રી હરિ અપની ઇચ્છા સે સબ કુછ કરેંગે ॥૧॥

પ્રાર્થિતે વા તતઃ કિં સ્યાત્સ્વામ્યભિપ્રાયસંશયાત્ ।

સર્વત્ર તસ્ય સર્વં હિ સર્વસામર્થ્યમેવ ચ ॥૨॥

પ્રાર્થિતે વા તતઃ કિં સ્યાત્ સ્વામ્યભિપ્રાયસંશયાત્ ।

સર્વત્ર તસ્ય સર્વં હિ સર્વસામર્થ્યમેવ ચ ॥૨॥

Praarthite Vaa Tatah Kim syaatsvaamyabhipraayasamshayaat ।

Sarvatra Tasya Sarvam Hi Sarvasaamarthyameva cha ॥ 2॥

ભાવાર્થ :- સ્વામી કા અભિપ્રાય ક્યા હૈ ? ઇસ વિષય મેં સેવક અનજાન હૈ, ક્યા કાર્ય કિસ આશય સે પ્રભુ કરતે - કરાતે હૈં । ઇસ વિષય કો પૂર્ણ રૂપ મેં જીવ જબ જાન નહીં સકતા તબ પ્રાર્થના કરને સે ક્યા પ્રયોજન સિદ્ધ હોતા હૈ । (સર્વત્ર સબ કુછ ઉનકા હી હૈં ઉનમેં સબ પ્રકાર સે સામર્થ્ય હૈ) ॥૨॥

અભિમાનશ્ચ સન્ત્યાજ્યઃ સ્વામ્યધીનત્વભાવનાત્ ।

વિશેષતશ્ચેદાજ્ઞા સ્યાદન્તઃકરણગોચરઃ ॥૩॥

અભિમાનશ્ચ સન્ત્યાજ્યઃ સ્વામ્યધીનત્વભાવનાત્ ।

વિશેષતશ્ચેદાજ્ઞા સ્યાદન્તઃકરણગોચરઃ ॥૩॥

Abhimaanascha Santyaajyah Svaamyadheenatvabhaavanaat ।

Vishesatashchedaagnaa Syaadantahakaranagocharah ॥ 3॥

ભાવાર્થ :- અપને કો સ્વામી કે અધીન માન કર સબ પ્રકાર સે અભિમાન ત્યાગ કરના ઉચિત હૈ । અલૌકિક અર્થાત્ સેવા સંબંધી વિશેષ આજ્ઞા અપને અન્તઃકરણ દ્વારા પ્રકટ હો ॥૩॥

તદા વિશેષગત્યાદિ ભાવ્યં ભિન્નં તુ દૈહિકાત્ ।

આપદ્ગત્યાદિકાર્યેષુ હૃદસ્ત્યાજ્યશ્ચ સર્વથા ॥૪॥

તદા વિશેષગત્યાદિ ભાવ્યં ભિન્નં તુ દૈહિકાત્ ।

આપદ્ગત્યાદિકાર્યેષુ હૃદસ્ત્યાજ્યશ્ચ સર્વથા ॥૪॥

Tadaa Visheshagत्याaadi Bhaavyam Bhinnam tu Daihikaat ।

Aapadgत्याaadi-kaaryeshu Hathastyaaajyashcha Sarvathaa ॥ 4॥

ભાવાર્થ :- (તબ) ઉસી કે અનુસાર આચરણ કરના ચાહિયે । આપત્તિ કે અવસર પર તથા ગમનાદિ કાર્યો મેં હૃદ કા સર્વથા ત્યાગ કરના ઉચિત હૈ ॥૪॥

॥ અથ શ્રીવિવેકધૈર્યાશ્રયની ગુજરાતી સમશ્લોકી ॥

॥ અથ શ્રીવિવેકધૈર્યાશ્રયની ગુજરાતી સમશ્લોકી ॥

॥ ATHA SHREEVIVEKADHAIRYAASHRAYANEE

GUJARAATEE SAMASHLOKEE ॥

વિવેક ધૈર્યં હંમેશાં રાખવાં, આશરોય તે ।

હરિ પોતે કરે સર્વ સ્વેચ્છાએ, છે વિવેક એ ॥૧॥

વિવેક ધૈર્ય હંમેશાં રાખવાં, આશરોય તે ।

હરિ પોતે કરે સર્વ સ્વેચ્છાએ, છે વિવેક એ ॥૧॥

Viveka Dhairya hammeshaan Raakhawaan, Aasharoya Te ।

Hari pote kare sarva svechchhaae, chhe Viveka e ॥ 1 ॥

ભાવાર્થ :- વિવેક ધૈર્ય અને આશ્રયને સતત સાચવવાં (જોઈએ) । હરિ જે કંઈ કરશે તે બધું (જ) પોતાની ઇચ્છાથી કરશે. આ નિશ્ચય (ભાવના)નું નામ વિવેક (છે) ॥૧॥

માગ્યેથી શું મળે ? શંકા સ્વામીના મનમાં થશે ।

કાં કે બધે બધું એનું, સામર્થ્ય સઘળું વસે ॥૨॥

માગ્યેથી શું મળે ? શંકા સ્વામીના મનમાં થશે ।

કાં કે બધે બધું એનું સામર્થ્ય સઘળું વસે ॥૨॥

Maagyethee shun male ? Shankaa, Svaameenaa manamaan thashe ।

Kaan ke badhe badhun enun, saamarthyaa saghalun vase ॥ 2 ॥

ભાવાર્થ :- સ્વામીના અભિપ્રાયને સમજવામાં શંકા હોવાથી પ્રાર્થના કરીએ તો પણ શું લાભ થશે ? સર્વત્ર (બધે) સર્વ (કંઈ) શ્રી હરિનું જ છે અને સર્વ સિદ્ધ કરવાનું શ્રી હરિનું જ સામર્થ્ય છે. ॥૨॥

હોતાં અધીન સ્વામીને છોડવું અભિમાનને ।

વિશેષે હોય જો આજ્ઞા, મન દ્વારા જ એ બને ॥૩॥

હોતાં અધીન સ્વામીને છોડવું અભિમાનને ।

વિશેષે હોય જો આજ્ઞા, મન દ્વારા જ એ બને ॥૩॥

Hotaan Adheena Svaameene chhodavun Abhimaanane ।

Visheshe hoya jo aagnaa, mana dvaaraa ja e bane ॥ 3 ॥

ભાવાર્થ :- સ્વામીને આધીન હું છું, એવો વિચાર રાખીને અભિમાનને ત્યાગવું જોઈએ. જે વિશેષ પ્રકારની કોઈ ભગવદ્ આજ્ઞા થાય તો જાણવું કે હૃદયમાં બિરાજેલા ભગવાનની આ આજ્ઞા છે. ॥૩॥

ત્યારે દૈહિકથી ભિન્ન વિશેષ ગતિ જાણવી ।

આપત્તિ આદિ કાર્યોમાં સર્વદા જિદ્દ છોડવી ॥૪॥

ત્યારે દૈહિકથી ભિન્ન વિશેષ ગતિ જાણવી ।

આપત્તિ-આદિ કાર્યોમાં સર્વદા જિદ્દ છોડવી ॥૪॥

Tyaare Daihikathee Bhinna Vishesha gati jaanavee ।

Aapatti aadi kaaryomaan sarvadaa jidda chhodavee ॥ 4 ॥

ભાવાર્થ :- દુઃખાદિ પ્રસંગોમાં દુરાગ્રહનો સર્વ પ્રકારે ત્યાગ કરવો આવા વખતે દેહ સંબંધી શ્રી પુત્રાદિકથી અન્ય ભગવાનની જે સ્વરૂપ લીલા સંબંધની જે વિશેષ કાર્યની આજ્ઞા હોય તેનો આદર કરવો. ॥૪॥

અનાગ્રહશ્ચ સર્વત્ર ધર્માધર્માગ્રદર્શનમ્ ।
વિવેકોડયં સમાખ્યાતો, ધૈર્યં તુ વિનિરુપ્યતે ॥૫॥
અનાગ્રહશ્ચ સર્વત્ર ધર્માધર્માગ્રદર્શનમ્ ।
વિવેકોયં સમાખ્યાતો ધૈર્યં તુ વિનિરુપ્યતે ॥૫॥

Anaagrahascha Sarvatra Dharmadharmaagradarshanam ।
Vivekoyam Samaakhyaato Dhairyam Tu Viniroopyate ॥ 5 ॥

ભાવાર્થ :- સમસ્ત વિષયોં મેં આગ્રહ નહીં રાખકર, ધર્મ ઓર અધર્મ વિષયક વિચાર કરના ઁચિત્ત હૈ । અર્થાત્ સ્વધર્મ કા ગ્રહણ ઓર અધર્મ કા ત્યાગ કરના ચાહિયે ।
ઇસ પ્રકાર મૈને વિવેક વિષય મેં અપના મત કહા, અબ ધૈર્ય કા નિરૂપણ કરતા હૂં ॥૫॥

ત્રિદુઃખસહનં ધૈર્યમામૃતેઃ સર્વતઃ સદા ।
તક્રવદ્ દેહવદ્ ભાવ્યં જડવદ્ ગોપભાર્યવત્ ॥૬॥
ત્રિદુઃખસહનં ધૈર્ય-મામૃતેઃ સર્વતઃ સદા ।
તક્રવદ્ દેહવદ્ ભાવ્યં, જડવદ્ ગોપભાર્યવત્ ॥૬॥

Triduhkhsahanam Dhairyamaamrutehe Saravtah Sadaa ।
Takravad Dehavad Bhaavyam Jadavad Gopabhaaryavat ॥ 6 ॥

ભાવાર્થ :- સદૈવ મૃત્યુ પર્યન્ત અર્થાત સમ્પૂર્ણ જીવન મેં આધિભૌતિક, આધ્યાત્મિક ઓર આધિદૈવિક ત્રીનોં પ્રકાર કે દુઃખોં કો સર્વવિધિ સહન કરના ઇસકા નામ ધૈર્ય હૈ । તક્ર કે સમાન, દેહ કે સમાન, જડ કે સમાન ગોપ ભાર્યા કે સમાન ભાવના કરની ચાહિયે ॥૬॥

પ્રતીકારો યદચ્છાતઃ સિદ્ધશ્ચેન્નાગ્રહી ભવેત્ ।
ભાર્યાદીનાં તથાન્યેષામસતશ્ચાક્રમં સહેત્ ॥૭॥
પ્રતીકારો યદચ્છાતઃ સિદ્ધશ્ચેન્ નાગ્રહી ભવેત્ ।
ભાર્યાદીનાં તથાન્યેષામસતશ્ચાક્રમં સહેત્ ॥૭॥

Prateekaaro yadruchchhaatah Siddhashchennaagrahee Bhaveti
Bhaaryaadinaam tathaanyeshaamasataschaakramam Saheti ॥7॥

ભાવાર્થ :- યદિ શ્રી પ્રભુ કી ઇચ્છા સે કિંવા અન્ય કારણોં સે દુઃખ નિવારણ હોતા હો, તો દુઃખ ભોગને કા આગ્રહ ન રાખે । પત્ની ઇત્યાદિ કે અથવા દૂસરે અસત્ પુરુષોં કે આક્રમણોં કો સહન કરે ॥૭॥

સ્વયમિન્દ્રિય કાર્યાણિ કાયવાઙ્મનસા ત્યજેત્ ।
અશૂરેણાપિ કર્તવ્યં સ્વસ્યાસામર્થ્યભાવનાત્ ॥૮॥
સ્વયમિન્દ્રિયકાર્યાણિ કાયવાઙ્મનસા ત્યજેત્ ।
અશૂરેણાપિ કર્તવ્યં સ્વસ્યાસામર્થ્યભાવનાત્ ॥૮॥

Svayamindriyakaaryaani KaayaVaangmanasaa Tyajet ।
Ashoorenaapi kartavyam Svasyaa-saamarthyabhaavanaat ॥8॥

ભાવાર્થ :- સ્વયં મન, વચન ઓર કર્મ સે ઇન્દ્રિયોં કે વિષયોં કા ત્યાગ કર દેના હી ઁચિત્ત હૈ । અપના સામર્થ્યવિચાર કર, ભગવાન કે સામર્થ્ય પર વિચાર કર, વિષય ભોગ કા સર્વથા પરિત્યાગ કરે ॥૮॥

અનાગ્રહ બધે તેમ જોવા ધર્મ અધર્મ ને ।
આ વિવેક કહ્યો, ધૈર્ય નિરૂપાવું હવે બને ॥૫॥
અનાગ્રહ બધે તેમ જોવા ધર્મ અધર્મ ને ।
આ વિવેક કહ્યો, ધૈર્ય નિરૂપાવું હવે બને ॥૫॥

Anaagraha badhe tema, jovaa dharma adharmane ।
Aa Viveka kahyo, dhairya niroopaavun have bane ॥ 5 ॥

ભાવાર્થ :- ધર્મ અને અધર્મના રહસ્યનું (પરિણામનું) સૂક્ષ્મ અવલોકન કરવું. સર્વ બાબતમાં આગ્રહથી દૂર રહેવું આ વિવેકનું સ્વરૂપ કહેલું છે. હવે ધૈર્યનું નિરૂપણ કરાય છે. ॥૫॥

બધે સહે ત્રણે દુઃખ મૃત્યુ પર્યન્ત, ધૈર્ય ઇ ।
જાણવું છાશ ને દેહ ગોપી ને જડ જેમ ઇ ॥૬॥
બધે સહે ત્રણે દુઃખ મૃત્યુ પર્યન્ત, ધૈર્ય એ ।
જાણવું છાશ ને દેહ ગોપી ને જડ જેમ એ ॥૬॥

Badhe sahe trane duhkha mrutyu paryanta, Dhairya e ।
Jaanavun chhaasha ne Deha Gopee ne jada jema e ॥ 6 ॥

ભાવાર્થ :- આ જીવનમાં સર્વ પ્રકારે, નિરંતર, જે આધિભૌતિક આધ્યાત્મિક અને આધિદૈવિક ત્રિવિધ દુઃખો આવે તેને સહન કરવાં (આ ધૈર્ય કહેવાય છે.) શારીરિક દુઃખો છાશની માફક, માનસિક, દુઃખો જડભરતની માફક અને આધિદૈવિક (દુઃખો) કલેશો ગોપીજનોની માફક સહેવાં. (આધિભૌતિક શારીરિક દુઃખો છાશની જેમ, આધ્યાત્મિક જડભરતની જેમ અને આધિદૈવિક ગોપીજનોની જેમ સહેવાં). ॥૬॥

સામનો ઈશ-ઇચ્છા, એવે જિદ્દી ન તો થવું ।
ભાર્યાદિ અન્ય દુષ્ટોનું અતિક્રમણ સાંખવું ॥૭॥
સામનો ઈશ-ઇચ્છાએ, એવે જિદ્દી ન તો થવું ।
ભાર્યાદિ અન્ય દુષ્ટોનું અતિક્રમણ સાંખવું ॥૭॥

Saamano Eesha-ichchhaae, eve jiddee na to thavun ।
Bhaaryaadi anya dushtonun Atikramana Saankhavun ॥ 7 ॥

ભાવાર્થ :- જે ભગવદિચ્છાએ દુઃખ નિવૃત્તિનો ઉપાય થઈ શકતો હોય તો કરવો, પરંતુ દુઃખ ભોગવાનો આગ્રહ રાખવો નહિ. સ્ત્રીપુત્રાદિના તથા અન્ય ક્ષુદ્ર માનવીઓનાં આક્રમણને વેઠી લેવાં. ॥૭॥

પંડે ઇન્દ્રિયકાર્યોને કાયા વાળી મને ત્યજે ।
પોતે સમર્થ ના હોતાં અશક્ત પણ ઇ ત્યજે ॥૮॥
પંડે ઇન્દ્રિય-કાર્યોને કાયા વાળી મને ત્યજે ।
પોતે સમર્થ ના હોતાં અશક્ત પણ એ ત્યજે ॥૮॥

Pande Indriya-kaaryone kaayaa vaanee mane tyaje ।
Pote samartha naa hotaan ashakta pana e tyaje ॥ 8 ॥

ભાવાર્થ :- પોતે મન, વચન અને કર્મથી ઇન્દ્રિયોના સર્વ વિષયોનો ત્યાગ કરે. પોતાની અશક્તિનો વિચાર કરીને અશક્ત પુરૂષે પણ વિષય ભોગનો ત્યાગ કરવો ॥૮॥

અશક્યે હરિરેવાસ્તિ સર્વમાશ્રયતો ભવેત્ ।

एतत्सहनमत्रोक्तमाश्रयोऽतो निरूप्यते ॥९॥

અશક્યે હરિરેવાસ્તિ, સર્વમાશ્રયતો ભવેત્ ।

એતત્ સહનમત્રોક્ત-માશ્રયતો નિરૂપ્યતે ॥૯॥

Ashakye Harirevaasti Sarvamaashryato Bhavet ।

Etat SahanamatroktamAashrayoto Niroopyate ॥ 9 ॥

ભાવાર્થ :- જિન કાર્યો કે કરને મેં હમ અશક્ય અર્થાત્ સામર્થ્યરહિત હૈં, उनमें श्री हरि ही सहायक हैं । उनके आश्रय से सब कार्य सिद्ध होते हैं । इस प्रकार यहां पर धैर्य के संबंध में मैंने निरूपण किया । अब आगे आश्रय के विषय का निरूपण करता हूं ॥९॥

ऐहिके पारलोके च सर्वथा शरणं हरिः ।

दुःखहानौ तथा पापे भये कामाद्यपूरणे ॥१०॥

એહિકે પારલોકે ચ સર્વથા શરણં હરિઃ ।

દુઃખહાનૌ તથા પાપે ભયે કામાદ્યપૂરણે ॥૧૦॥

Aaihike, Paaraloke cha Sarvathaa Sharanam Harihi ।

Duhkhahaanau Tathaa Paape Bhaye Kaamaadyapooranell10॥

ભાવાર્થ :- इस लोक के और परलोक के सब कार्यों में श्री हरि का शरण (आश्रय) है । दुःख निवृत्ति (हानि) में, पाप, भय और इच्छाओं की असफलता में ॥१०॥

भक्तद्रोहे भक्त्यभावे भक्तैश्चातिक्रमे कृते ।

अशक्ये वा सुशक्ये वा सर्वथा शरणं हरिः ॥११॥

ભક્તદ્રોહે ભક્ત્યભાવે ભક્તૈશ્ચાતિક્રમે કૃતે ।

અશક્યે વા સુશક્યે વા સર્વથા શરણં હરિઃ ॥૧૧॥

Bhaktadrohe Bhaktyabhaave Bhaktaishchaatikrame Krute ।

Ashakye vaa Sushakye vaa Sarvathaa Sharanam Harihi ॥11॥

ભાવાર્થ :- भक्तद्रोह अथवा भक्ति के अभाव में भक्तों के द्वारा अतिक्रमण से अर्थात् दुःख प्राप्त होने में इस प्रकार की अन्य शोचनीय अवस्था में भगवान् का आश्रय ही उचित है । संक्षेप में अपनी असमर्थावस्था में अथवा समर्थावस्था में सर्वविधि श्री हरि का आश्रय ही कर्त्तव्य है ॥११॥

अहंकारकृते चैव पोष्यपोषणरक्षणे ।

पोष्यातिक્રमणे चैव तथान्तेवास्यतिक્રમે ॥१२॥

અહંકારકૃતે ચૈવ પોષ્યપોષણરક્ષણે ।

પોષ્યાતિક્રમણે ચૈવ તથાન્તેવાસ્યતિક્રમે ॥૧૨॥

Ahankaarakrute chaiva poshya-poshana-rakshane ।

Poshyaatikramane chaiva Tathaantevasyatikrame ॥ 12 ॥

ભાવાર્થ :- अहंकार हो जाय अथवा पोष्य वर्ग का भरण पोषण और रक्षण करने के लिए वा पोष्य वर्ग दुःख दे, वा सेवक आदि दुःख दें ॥१२॥

અશક્યે હરિ નક્કી છે, કરે છે, સર્વ આશરો ।

ધૈર્ય આ તો કહેવાયું, હવે કહેવાય આશરો ॥૯॥

અશક્યે હરિ નક્કી છે, કરે છે સર્વ આશરો ।

ધૈર્ય આ તો કહેવાયું, હવે કહેવાય આશરો ॥૯॥

Ashakye Hari nakkee chhe, kare chhe sarva Aasharo ।

Dhairya aa to kahevaayun, have khevaaya aasharo ॥ 9 ॥

ભાવાર્થ :- અશક્ય અવસ્થામાં શ્રી હરિ ભગવાન જ રક્ષણ કરનારા છે એમના આશ્રયથી જ સર્વ કંઈ થાય છે. અત્યાર સુધી ધૈર્યનું સ્વરૂપ કહ્યું છે હવે આશ્રય - શરણના સ્વરૂપનું નિરૂપણ કરાય છે. ॥૯॥

अहींयां परलोके य आशरो हरि सर्वथा ।

दुःखहाणे भये पापे, पूरां कामादि ना थतां ॥१०॥

અહીંયાં પરલોકે ય આશરો હરિ સર્વથા ।

દુઃખહાણે ભયે પાપે, પૂરાં કામાદિ ના થતાં ॥૧૦॥

Aheenyaan Paraloke ya Aasharo Hari sarvathaa ।

Duhkha haane bhaye paape, pooraan kaamaadi naa thataan ॥10॥

ભાવાર્થ :- આ લોકનાં કાર્યોમાં, પરલોકના કાર્યોમાં, દુઃખનું નિવારણ કરવામાં, પાપમાંથી છુટવામાં, ભયથી બચવામાં અથવા ઈચ્છા વગેરે અધુરાં રહે, ત્યારે પણ ભગવાન જ આશ્રય છે. ॥૧૦॥

भक्तद्रोहे भक्त्यभावे भक्तोऽ तरछोडतां ।

अशक्ये के सुशक्ये छे आशरो हरि सर्वथा ॥११॥

ભક્તદ્રોહે ભક્ત્યભાવે ભક્તોએ તરછોડતાં ।

અશક્યે કે સુશક્યે છે આશરો હરિ સર્વથા ॥૧૧॥

Bhaktadrohe Bhaktyabhaave bhaktoe Tarachhodataan ।

Ashakye ke sushakye chhe Aasharo Hari sarvathaa ॥ 11 ॥

ભાવાર્થ :- ભક્તનો દ્રોહ થઈ જવામાં, ભક્તિના અભાવમાં, ભક્તો દ્વારા અનાદર થાય ત્યારે, ન થઈ શકે તેવા કાર્યોમાં અથવા થઈ શકે તેવા કાર્યોમાં શ્રી હરિ જ સર્વ પ્રકારે શરણ છે. ॥૧૧॥

अहंकार थतां तेम पोष्यपोषण राखतां ।

पोष्यथी तरछोडतां ने शिष्ये तरछोडतां ॥१२॥

અહંકાર થતાં તેમ પોષ્ય પોષણ રાખતાં ।

પોષ્યથી તરછોડતાં ને શિષ્યે તરછોડતાં ॥૧૨॥

Ahankaara thataan tema poshya poshana raakhataan ।

Poshyathee Tarachhodataan ne Shishye tarachhodataan ॥12॥

ભાવાર્થ :- જીવ સ્વભાવથી કોઈની સાથે અહંકાર કર્યો હોય, ત્યારે તેમાં પોષણ કરવા યોગ્યનું પોષણ કરવામાં અને રક્ષણ કરવામાં સેવકો દ્વારા અનાદર થવામાં, તેમ જ પોતાના શિષ્ય દ્વારા થયેલા અનાદરમાં ॥૧૨॥

અલૌકિકમન:સિદ્ધૌ સર્વાર્થે શરણં હરિ: ।
 एवं चित्ते सदा भाव्यं वाचा च परिकीर्तयेत् ॥१३॥
 અલૌકિકમન:સિદ્ધૌ સર્વાર્થે શરણં હરિ: ।
 એવં ચિત્તે સદા ભાવ્યં, વાચા ચ પરિકીર્તયેત્ ॥૧૩॥

Alaukikamanahsiddhau Sarvaarthe Sharanam Harihi ।
 Evam Chitte Sadaa Bhaavyam Vaachaa Cha parikeertayet
 ॥13॥

ભાવાર્થ :- અલૌકિક મન કી સિદ્ધિ મેં અર્થાત્ માનસી સેવા સિદ્ધિ મેં ઇસ પ્રકાર
 सब कामों के लिए हरि की शरण में जाना चाहिए । इस प्रकार सदैव चित्त में विचारते
 रहना चाहिए और मुख से अष्टाक्षर मंत्र जपते रहना चाहिए ॥१३॥

अन्यस्य भजनं तत्र स्वतो गमनमेव च ।
 प्रार्थनाकार्यमात्रेऽपि ततोऽन्यत्र विवर्जयेत् ॥१४॥
 અન્યસ્ય ભજનં તત્ર સ્વતો ગમનમેવ ચ ।
 પ્રાર્થનાકાર્યમાત્રેપિ તતોન્યત્ર વિવર્જયેત્ ॥૧૪॥

Anyasya Bhajanam Tatra Svato gamanameva cha ।
 Praatrhanakaaryamaatrepi tato anyatra Vivarjayet ॥ 14 ॥

ભાવાર્થ :- દૂસરે દેવતાઓં કા ભજન ઓર સ્વયં વહાં પર જાના ઓર કોઈં મી કાર્ય
 के लिए उनसे प्रार्थना करना, इन तीनों बातों को त्याग देना चाहिए ॥१४॥

अविश्वासो न कर्तव्यः सर्वथा बाधकस्तु सः ।
 ब्रह्मास्त्रचातकौ भाव्यौ प्राप्तं सेवेत निर्ममः ॥१५॥
 અવિશ્વાસો ન કર્તવ્યઃ સર્વથા બાધકસ્તુ સઃ ।
 બ્રહ્માસ્ત્રચાતકૌ ભાવ્યૌ પ્રાપ્તં સેવેત નિર્મમઃ ॥૧૫॥

Avishvaaso Na Kartavyah Sarvathaa Baadhakastu Sah ।
 Brahamaastrachaatakau Bhaavyau Praaptam Seveta
 Nirmamah ॥15॥

ભાવાર્થ :- અવિશ્વાસ નહીં કરના યાહિયે । ક્યોંકિ યહ નિશ્ચય બાધક હી હૈ,
 जैसे मेघनादने हनुमानजी को ब्रह्मास्त्र से बांधा था, तब वे बंध गए । परन्तु रावण को
 उस पर अविश्वास होने के कारण हनुमानजी को लोहे की मोटी जंजीर से बाँधा । तब
 ब्रह्मास्त्र ने अपना गुण छोड़ दिया और हनुमानजीने उस मोटी जंजीर को भी तोड़
 डाला और विश्वास रखने के कारण चातक पक्षी को मेघ जड़ होने पर भी स्वाति
 नक्षत्र में वर्षा करके जल देता ही है । इस तरह ब्रह्मास्त्र और चातक पक्षी के दृष्टांत को
 स्मरण रखते हुए जो कुछ प्राप्त हो उसे ममतारहित हो कर सेवन करें ॥१५॥

यथाकथंचित्कार्याणि कुर्यादुच्चावचान्यपि ।
 किं वा प्रोक्तेन बहुना शरणं भावयेद्भरिम् ॥१६॥
 યથાકથંચિત્ કાર્યાણિ કુર્યાદુચ્ચાવચાન્યપિ ।
 કિં વા પ્રોક્તેન બહુના શરણં ભાવયેદ્ભરિમ્ ॥૧૬॥

Yathaa kathanchit, kaaryaani Kuryaduchchaavachanyapi ।
 Kim vaa Proktena bahunaa Sharanam Bhaavayeddharim ॥16॥

ભાવાર્થ :- જૈસે બને તૈસે લૌકિક વૈદિક તથા અન્ય કાર્ય મી કરતા રહે વિશેષ
 कहने की क्या आवश्यकता है ? हरि की शरण में रहे ॥१६॥

अलौकिक मनो थातां सर्वार्थे हरि आशरो ।
 आम चित्ते सदा धारो, वाणीथी कीर्तनो करो ॥१३॥
 અલૌકિક મનો થાતાં સર્વાર્થે હરિ આશરો ।
 આમ ચિત્તે સદા ધારો, વાણીથી કીર્તનો કરો ॥૧૩॥

Alaukika mano thaataan sarvaarthe Hari Aasharo ।
 Aama chitte sadaa dhaaro, vaaneethee Keertano karo ॥ 13 ॥

ભાવાર્થ :- માનસી સેવાની સિદ્ધિમાં તેમજ સર્વ અર્થોમાં ‘‘શ્રીહરિ જ
 માડું શરણ છે’’ એવી મનની ભાવના કરવી. વાણી દ્વારા (ભગવદ્) કીર્તન
 કરવું. ॥૧૩॥

अन्यने भजवुं तेम त्यां पोते ए कने जवुं ।
 कार्य मात्रे य बीजानुं प्रार्थनादिक छोडवुं ॥१४॥
 અન્યને ભજવું તેમ ત્યાં પોતે એ કને જવું ।
 કાર્ય માત્રે ય બીજાનું પ્રાર્થનાદિક છોડવું ॥૧૪॥

Anyane bhjavun tema tyaan pote e kane javun ।
 Kaarya maatre ya beejaanun praarthanaadika chhodavun ॥14॥

ભાવાર્થ :- (શ્રી ઠાકોરજી વિના) અન્યનું આરાધન, શ્રી ઠાકોરજી
 સિવાય અન્ય સમીપમાં ગમન (જવું), તેમજ કાર્યમાત્રની સિદ્ધિ માટે યાચના
 આ ત્રણ વાતોનો સર્વથા ત્યાગ કરવો. ॥૧૪॥

करवो न अविश्वास, खरे अे अतिबाधक ।
 निर्ममे सेववुं प्राप्त, स्मरो ब्रह्मास्त्र चातक ॥१५॥
 કરવો ન અવિશ્વાસ, ખરે એ અતિબાધક ।
 નિર્મમે સેવવું પ્રાપ્ત, સ્મરો બ્રહ્માસ્ત્ર ચાતક ॥૧૫॥

Kaarvo na avishvaasa, Khare e Atibaadhaka ।
 Nirmame sevavun praapta, smaro Brahmasastra Chaataka ॥15॥

ભાવાર્થ :- ભગવદાશ્રયમાં ક્યારેય અવિશ્વાસ ન કરવો. અવિશ્વાસ સર્વ
 प्रकारे बाधक છે. આ વિષયમાં બ્રહ્માસ્ત્ર અને ચાતક પક્ષી બન્ને ભાવના કરવા
 (વિચારવા) યોગ્ય છે. અનાયાસે આવી મળેલને મમતા (આસક્તિ) વગર
 સેવન કરવું. ॥૧૫॥

उच्च नीच बधां कार्यो यथाशक्ति सदा करो ।
 अथवा बहु बोल्ये शुं ? आशरो हरिनो करो ॥१६॥
 ઉચ્ચ નીચ બધાં કાર્યો યથાશક્તિ સદા કરો ।
 અથવા બહુ બોલ્યે શું ? આશરો હરિનો કરો ॥૧૬॥

Uchchaneecha badhaan Kaaryo yathaashakti sadaa karo ।
 Athavaa bahu bolye shun ? Aasharo Harino Karo ॥ 16 ॥

ભાવાર્થ :- નાના મોટા શાસ્ત્રીય અથવા લૌકિક કાર્યો ઉચ્ચાનિ = ભગવત
 સેવા, અવચાનિ - સકામ લૌકિક વ્યવહારનાં કાર્યો પણ પ્રભુની આજ્ઞાથી
 સમજીને જે કાંઈ બને તેવી રીતે કરવાં. અથવા ઘણું (બધું) કહેવાથી શું ? શ્રી
 હરિના શરણની ભાવના કરવી. ॥૧૬॥

एवमाश्रयणं प्रोक्तं सर्वेषां सर्वदा हितम् ।

कलौ भक्त्यादिमार्गा हि दुःसाध्या इति मे मतिः ॥१७॥

એવમાશ્રયણં પ્રોક્તં સર્વેષાં સર્વદા હિતમ્ ।

કલૌ ભક્ત્યાદિમાર્ગા હિ દુઃસાધ્યા ઇતિ મે મતિઃ ॥૧૭॥

Evam aashryanam proktam, Sarveshaam Sarvdaa Hitam ।

Kalau, Bhaktyadi maarga Hi Duhsaadhyaa 'iti' Me Matihi ॥ 17॥

भावार्थ :- इस प्रकार सदैव सबका हित करनेवाला आश्रय का स्वरूप मैंने कहा । इन तीनों के बिना कलियुग में भक्ति आदि मार्ग सिद्ध होना बहुत कठिन है, ऐसी मेरी सम्मति है ॥१७॥

॥ इति श्रीवल्लभाचार्यविरचितः श्रीविवेकधैर्याश्रयः सम्पूर्णः ॥८॥

॥ विवेकधैर्याश्रयसम ग्रन्थका भावार्थ हिन्दी भाषान्तर संपूर्ण ॥

॥ ઇતિ શ્રીવલ્લભાચાર્ય વિરચિતઃ શ્રી વિવેકધૈર્યાશ્રયઃ સંપૂર્ણઃ ॥૮॥

Iti Shree Vallabhaachaarya-virachitah ShreeViveka-DhairyaAshrayah Sampoorinah ॥8॥

कह्यो आश्रय आ आम, भलो जे सहने सदा ।

मानुं हुं भक्तिमार्गादि दोह्यलां कलिमां सदा ॥१७॥

કહ્યો આશ્રય આ આમ, ભલો જે સહને સદા ।

માનું હું ભક્તિમાર્ગાદિ દોહ્યલાં કલિમાં સદા ॥૧૭॥

Kahyo Aashraya aa aama, bhalo je sahune sadaa ।

Maanun hum Bhaktimaargaadi dohyalaan Kalimaan Sadaa ॥17॥

ભાવાર્થ :- આ પ્રકારે આશ્રયના સ્વરૂપનું નિરૂપણ કર્યું છે. આશ્રય પ્રાણી માત્ર માટે હંમેશા હિતકારી છે. કલિયુગમાં (ભક્તિઆદિ) ઉપાસના માર્ગો કષ્ટસાધ્ય છે, એમ મારૂં (શ્રી વલ્લભાચાર્યનું) માનવું છે. ॥૧૭॥

॥ इति श्रीवल्लभाचार्य विरचितश्रीविवेकधैर्याश्रयनी श्री के का. शास्त्रीजी विरचित गुजराती समश्लोकी सम्पूर्ण ॥८॥

॥ ઇતિ શ્રી વલ્લભાચાર્ય વિરચિતશ્રી વિવેકધૈર્યાશ્રયની ગુજરાતી સમશ્લોકી સંપૂર્ણ ॥૮॥

॥વિવેકધૈર્યાશ્રય ગ્રન્થનું ગુજરાતી ભાષાન્તર સંપૂર્ણ ॥

Iti Shree Vallabhaachaarya-virachita-ShreeVivekaDhairyaAshraya-Nee Gujaraatee Samashlokee Sampoorna ॥ 8 ॥

॥ श्रीविवेकधैर्याश्रयः ॥

II SHREE VIVEKA DHAIRYAASHRYAH II

A Treatise On Discreet Understanding, Patience and Refuge

One should always preserve discreet understanding, patience and refuge (in God) (1/2).

Discreet understanding is that (God) will do all things with his own desire. (1)

What is the use of praying (for anything) and thereby doubting the intentions of one's own Master (God). In fact everything, everywhere, belongs to Him (alone) and all the power (also belongs to Him). (2)

With (sincere) feelings of dependence on the Master (God) one should completely give up self-ego. (As) God is (always) dwelling in the heart of everyone; in case there is any special order (from Him) relating to Himself for His sport, then it should be carried out, provided it does not concern one's own self or belongings. (3 1/2)

In the event of any adversity (distress), in no case one should be obstinate. After clearly observing what is worthy and what is unworthy, one should be without any assertion in all respects. (4 1/2)

The discreet understanding has been conclusively spelled out, now patience is being explained. (5)

To forbear afflictions of all the three types from all sides and always till death is Patience. (5 1/2).

(During such afflictions) one should consider (remember oneself), of (the insignificance) of buttermilk (in the case of Physical distresses), of 'Jadabharata' (in the case of metaphysical afflictions) and of cowherd-maids (Gopees) (in the case of afflictions in the way of divinity). (6).

If by God's will there is any remedy (for such distresses) one should not be obstinate. One has to bear attacks from wife, etc., and all others (including) bad persons. (7)

One should abandon himself of all sensory activities, physically, by speech and mentally. He who is not capable (to so abandon), should do so, with awareness of his own incapability. (8)

Whenever there is impossibility, Hari (Shree Krushna) is (always) there. Everything (including the impossible) is possible with his refuge. (8 1/2)

This much has been said about forbearance (patience), henceforth Refuge is being narrated. (9)

In matters relating to this world or the further world (God) Hari alone is my refuge. To specify a few, in injuries resulting in pain, in (commitment), of sins, in fear, in non-fulfilment of desires, etc., in deceiving devotees, in matters beyond our reach or within our reach, in all these Hari (Shree Krushna) is the refuge in every way. (Further) in the case of self-ego and maintaining and protecting dependents, so also in the case of insubordination from dependents, in case of insubordination by followers (and in all such situations), to accomplish divine state of mind, Hari (Shree Krushna) is the refuge. One should keep this (feeling of being in His refuge) perpetually in mind and should so sing (His glory) aloud. (10-13).

Adoration of any one else (other than Krushna) or even going to other place of worship on one's own, or even just for the sake of prayer or any other work, going elsewhere should be carefully avoided. (14)

One should never have distrust (on God) as that is always an obstacle. One should remember (instances of) Brahmastra (unfailing weapon in the form of chant of Brahmaa, the God of creation (for assured results) and the bird Chaataka (for fulfilment of hopes) without fail. (and) (with complete faith in God) One should selflessly continue to perform divine service of God (Shree Krushna) with whatever is available. (15)

One should somehow perform his duties whether high (relating to Vedic scriptures) or low (relating to worldly matters). What is the good of saying anything more ? Contemplate about refuge of Hari (Krushna) (in all respects). (16)

Thus all is said about Refuge and that is always for the good of everyone. In the Kali age, paths wherein devotion is principal, and even other paths are difficult to follow. This is my thinking. (17)

Iti Shree Vallabhaachaarya-virachitah Shree Viveka DhairyaAshrya Sampurnah. (8)

Thus ends "Treatise on Discreet Understanding, Patience And Refuge" By Shree Vallabhaachaarya. (8)

॥ અથ શ્રીકૃષ્ણાશ્રયઃ ॥

॥ અથ શ્રીકૃષ્ણાશ્રયઃ ॥

॥ ATHA SHREE KRUSHNAASHRAYAH ॥

સર્વેમાર્ગેષુ નષ્ટેષુ કલૌ ચ ચલધર્મિણિ ।

પાઘંડપ્રચુરે લોકે કૃષ્ણ એવ ગતિર્મમ ॥૧॥

સર્વમાર્ગેષુ નષ્ટેષુ કલૌ ચ ચલધર્મિણિ ।

પાખંડપ્રચુરે લોકે કૃષ્ણ એવ ગતિર્મમ ॥૧॥

Sarvamaargeshu Nashteshu Kalau Cha khaladharmiini ।

Paakhandaprachure Loke Krushna eva Gatir Mama ॥ 1 ॥

ભાવાર્થ :- દુષ્ટ ધર્મવાલે इस कलिकाल में मनोवांछित फलप्राप्ति के साधन, कर्म, मान, उपासना आदि सब मार्ग लुप्त हो चुके हैं और लोक अत्यन्त पाखंडी हो गए हैं । इसलिए श्रीकृष्ण ही मेरे रक्षक हैं ॥१॥

म्लेच्छाक्रान्तेषु देशेषु पापैकनिलयेषु च ।

सत्पीडाव्यग्रलोकेषु कृष्ण एव गतिर्मम ॥२॥

મ્લેચ્છાક્રાન્તેષુ દેશેષુ પાપૈકનિલયેષુ ચ ।

સત્પીડાવ્યગ્રલોકેષુ કૃષ્ણ એવ ગતિર્મમ ॥૨॥

Mlechchhaakraanteshu Desheshu Paapaikanilayeshu Cha ॥

SatpeedaavyagraLokeshu Krushna eva Gatir Mama ॥ 2 ॥

ભાવાર્થ :- कुरुक्षेत्र गंगातट आदि सब पवित्र देश म्लेच्छ पुरुषों से व्याप्त हो गए हैं तथा एकमात्र पाप के स्थान बन गए हैं । और सज्जनों की पीड़ा को देखकर लोग अधीर हो रहे हैं । इसलिए श्रीकृष्ण ही मेरे रक्षक हैं ॥२॥

गङ्गादितीर्थवर्षेषु दुष्टैरेवावृतेष्विह ।

तिरोहिताधिदैवेषु कृष्ण एव गतिर्मम ॥३॥

ગંગાદિતીર્થવર્ષેષુ દુષ્ટૈરેવાવૃતેષ્વિહ ।

તિરોહિતાધિદૈવેષુ કૃષ્ણ એવ ગતિર્મમ ॥૩॥

GangaadiTeerthavaryeshu Dushtairevaavruteshviha ।

Tirohitaadhidaiveshu Krushna eva Gatir Mama ॥ 3 ॥

ભાવાર્થ :- इस कलियुग में दुष्ट पुरुषों से घिरे हुए गंगादि मुख्य तीर्थों के अधिष्ठाता देवता तिरोहित हो (छिप) गए हैं, इस कारण ही उनसे यथार्थ फल की प्राप्ति नहीं होती है । इसलिए श्रीकृष्ण ही मेरे रक्षक हैं ॥३॥

अहंकारविमूढेषु सत्सु पापानुवर्तिषु ।

लाभपूजार्थयत्नेषु कृष्ण एव गतिर्मम ॥४॥

અહંકારવિમૂઢેષુ સત્સુ પાપાનુવર્તિષુ ।

લાભપૂજાર્થયત્નેષુ કૃષ્ણ એવ ગતિર્મમ ॥૪॥

Ahankaaravimoodheshu Satsu Paapaanuvartishu ।

Laabhapoojaarthayatneshu Krushna eva Gatir Mama ॥ 4 ॥

ભાવાર્થ :- सज्जन पुरुष भी अभिमान से भ्रान्त हो रहे हैं, स्वार्थसिद्धि के लिए पाप का अनुसरण तथा प्रतिष्ठा के लिए प्रयत्न कर रहे हैं, इसलिए श्रीकृष्ण ही मेरे रक्षक हैं ॥४॥

॥ અથ શ્રીકૃષ્ણાશ્રયની ગુજરાતી સમશ્લોકી ॥

॥ અથ શ્રીકૃષ્ણાશ્રયની ગુજરાતી સમશ્લોકી ॥

॥ ATHA SHREE KRUSHNAASHRAYANEE GUJARAAATEE SAMASHLOKEE ॥

સર્વ માર્ગ થયા નષ્ટ, કલિ જ્યાં ચલધર્મ છે ।

પાઘંડયુક્ત લોકો જ્યાં, ત્યાં મારી ગતિ કૃષ્ણ છે ॥૧॥

સર્વ માર્ગ થયા નષ્ટ કલિ જ્યાં ચલધર્મ છે ।

પાખંડ-યુક્ત લોકો જ્યાં, ત્યાં મારી ગતિ કૃષ્ણ છે ॥૧॥

Sarva maarga thayaa nashta, Kali jyaan khaladharm chhe ।
Paakhandayukta loko jyaan, tyaan maaree gati Krushna chhe ॥ 1 ॥

ભાવાર્થ :- कलिकाल अवधर्म युक्त છે લોક પાખંડ પરાયણ છે . (કલ્યાણના) સર્વ માર્ગ નાશ પામેલા હોવાથી ભગવાન શ્રી કૃષ્ણ જ મારો આધાર (ગતિ) છે . ॥૧॥

म्लेच्छोअे ऊभर्या देश, ज्यां पापोनो ज वास છે ।

સત્પીડાવ્યગ્ર લોકો જ્યાં, ત્યાં મારી ગતિ કૃષ્ણ છે ॥૨॥

મ્લેચ્છોઅે ઊભર્યા દેશ, જ્યાં પાપોનો જ વાસ છે ।

સત્પીડાવ્યગ્ર લોકો જ્યાં, ત્યાં મારી ગતિ કૃષ્ણ છે ॥૨॥

Mlechhoe oobharyaa desha, jyaan paapono ja vaasa chhe ।
Satpeedaavyagra loko jyaan, tyaan maaree gati Krushna chhe ॥ 2 ॥

ભાવાર્થ :- सर्व देशो म्लेच्छोअी ભરાયેલા છે તેમ જ કેવળ પાપી (ઓ)ના નિવાસ બનેલા છે તથા સજ્જનોને થતી પીડા જોઈને લોકો અધીરા થઈ રહ્યા છે . ત્યારે શ્રી કૃષ્ણ જ મારો આશ્રય છે . (ત્યાં મારી ગતિ કૃષ્ણ છે .) ॥૨॥

गंगादि श्रेष्ठ तीर्थो ज्यां घेरलां दुष्टथी ज છે ।

અધિદેવ વિનાનાં જ્યાં, ત્યાં મારી ગતિ કૃષ્ણ છે ॥૩॥

ગંગાદિ શ્રેષ્ઠ તીર્થો જ્યાં ઘેરેલાં દુષ્ટથી જ છે ।

અધિદેવ વિનાનાં જ્યાં, ત્યાં મારી ગતિ કૃષ્ણ છે ॥૩॥

Gangaadi shrestha teertho jyaan gherelaan dushtathee ja chhe ।
Adhideva vinaanaan jyaan, tyaan maaree gati Krushna chhe ॥ 3 ॥

ભાવાર્થ :- આ લોકમાં ગંગાજી વગેરે (ઉત્તમ) તીર્થ વર્ષો ત્યારે તરફથી દુષ્ટોથી ઘેરાયેલાં છે અને તેમનું આધિદૈવિક સ્વરૂપ અન્તર્ધાન થયેલું છે . ત્યારે શ્રી કૃષ્ણ જ મારો આશ્રય છે . ॥૩॥

गर्वथी मूढ संतो ज्यां पापमां वर्तनार છે ।

યત્ન છે લાભપૂજાર્થે, ત્યાં મારી ગતિ કૃષ્ણ છે ॥૪॥

ગર્વથી મૂઢ સંતો જ્યાં પાપમાં વર્તનાર છે ।

યત્ન છે લાભપૂજાર્થે, ત્યાં મારી ગતિ કૃષ્ણ છે ।

Garvathee moodha santo jyaan, paapmaan vartanaara chhe ।
Yatna chhe laabhapoojaathe, tyaan maaree gati Krushna chhe ॥ 4 ॥

ભાવાર્થ :- सत्पुरुषो अभिमानथी મૂઢ બનતા જાય છે . પાપ અને પાપીઓને અનુસરનારા થઈ રહ્યા છે . ધનલાભ અને પૂજવાના મોટા પ્રયત્ન કરી રહ્યા છે . (આ સ્થિતિમાં) શ્રી કૃષ્ણ જ મારો આશ્રય છે . (મારી ગતિ છે) ॥૪॥

અપરિજ્ઞાનનષ્ટેષુ મંત્રેષ્વવ્રતયોગિષુ ।

તિરોહિતાર્થદેવેષુ કૃષ્ણ એવ ગતિર્મમ ॥૫॥

અપરિજ્ઞાનનષ્ટેષુ મંત્રેષ્વવ્રતયોગિષુ ।

તિરોહિતાર્થદેવેષુ કૃષ્ણ એવ ગતિર્મમ ॥૫॥

Aparignaananashteshu Mantreshvavratayogishu ।

Tirohitaarthadeveshu Krushna eva Gati Mama ॥ 5 ॥

માવાર્થ :- ગુરુસેવા ન બનને કે કારણ પાઠ, અર્થ ઓર વિનિયોગ આદિ કે અજ્ઞાન સે વૈદિક તથા અન્ય મન્ત્રોં કા નાશ હો ગયા હૈ, તથા બ્રહ્મચર્ય આદિ વ્રતોં સે હીન પુરુષોં કે પાસ રહને સે ડન મન્ત્રોં કે અર્થ એવં અધિષ્ઠાતા દેવતા તિરોહિત (હિપ) હો ગણ હૈં ।

इसलिए श्रीकृष्ण ही मेरे रक्षक हैं ॥५॥

નાનાવાદવિનષ્ટેષુ સર્વકર્મવ્રતાદિષુ ।

પાખણ્ડકપ્રયત્નેષુ કૃષ્ણ એવ ગતિર્મમ ॥૬॥

નાનાવાદવિનષ્ટેષુ સર્વકર્મવ્રતાદિષુ ॥

પાખણ્ડકપ્રયત્નેષુ, કૃષ્ણ એવ ગતિર્મમ ॥૬॥

Naanaavaadavinashteshu SarvaKarmaVrataadishu ।

Paakhandaikaprayatneshu Krushna eva Gati Mama ॥ 6 ॥

માવાર્થ :- શાસ્ત્ર વિરુદ્ધ અનેક પ્રકાર કે વિવાદોં સે વેદોક્ત સંપૂર્ણ કર્મ, વ્રત આદિ કા નાશ હો ગયા ઓર લોગ કેવલ પાખણ્ડ દિશ્વાને કે લિણ હી પ્રયત્ન કર રહે હૈં ।

इसलिए श्रीकृष्ण ही मेरे रक्षक हैं ॥६॥

અજામિલાદિદોષાણાં નાશકોડનુભવે સ્થિતઃ ।

જ્ઞાપિતાખિલમાહાત્મ્યઃ કૃષ્ણ એવ ગતિર્મમ ॥૭॥

અજામિલાદિદોષાણાં નાશકોડનુભવે સ્થિતઃ ।

જ્ઞાપિતાખિલમાહાત્મ્યઃ કૃષ્ણ એવ ગતિર્મમ ॥૭॥

Ajaamilaadidoshaanaam Nashkonubhave Sthitah ।

Gnaapitaakhila-maahaatmyah Krushna eva Gati Mama ॥ 7 ॥

માવાર્થ :- નામ ગ્રહણ માત્ર સે અજામિલ આદિ દુષ્ટ જીવોં કે મહાપાપોં કા નાશ કરનેવાલે, આપ દોષોં કે નાશ કરનેવાલે હૈં, ડસ રૂપ સે મક્તોં કે અનુભવ મેં આનેવાલે ઓર દૈવી જીવોં કો અપને સમ્પૂર્ણ માહાત્મ્ય કા જ્ઞાન કરાનેવાલે શ્રી કૃષ્ણ હી મેરે રક્ષક હૈં ॥૭॥

પ્રાકૃતાઃ સકલા દેવા ગણિતાનન્દકં બૃહત્ ।

પૂર્ણાનન્દો હરિસ્તસ્માત્ કૃષ્ણ એવ ગતિર્મમ ॥૮॥

પ્રાકૃતાઃ સકલા દેવા ગણિતાનન્દકં બૃહત્ ।

પૂર્ણાનન્દો હરિસ્તસ્માત્ કૃષ્ણ એવ ગતિર્મમ ॥૮॥

Praakrutaah Sakalaa Devaa Ganitanaandakam Bruhat ।

Poornaanando Haristasmat Krushna eva Gati Mama ॥ 8 ॥

માવાર્થ :- બ્રહ્મા આદિ સમ્પૂર્ણ દેવતા મગવાન કી શક્તિ માયા કે વશીભૂત હૈં ઓર અક્ષર બ્રહ્મ કે આનંદ કી મી અવધિ હૈં । ડસલિણ અગણિત આનંદવાલે ઓર મક્તોં કે સબ દુઃખ દૂર કરનેવાલે શ્રીકૃષ્ણ હી મેરે રક્ષક હૈં ॥૮॥

વિના જ્ઞાને થયા નષ્ટ જ્યાં મંત્રો દુષ્ટ પાસ છે ।

અર્થદેવ વિનાના જે, ત્યાં મારી ગતિ કૃષ્ણ છે ॥૫॥

વિના જ્ઞાને થયા નષ્ટ જ્યાં મંત્રો દુષ્ટ પાસ છે ।

અર્થદેવ વિનાના જે, ત્યાં મારી ગતિ કૃષ્ણ છે ॥૫॥

Vinaa gnaane thayaa nashta jyaan mantro dushta paasa chhel

Arthadeva vinaanaa je, tyaan maaree gati Krushna chhe ॥ 5 ॥

ભાવાર્થ :- રહસ્યજ્ઞાનના અભાવે મંત્રો નષ્ટપ્રાય થયેલા હોવાથી વ્રત અને નિયમપૂર્વક મંત્રો ભણાતા ન હોવાથી (મંત્રોના અર્થો અને) મંત્રોના દેવતાઓ તિરોહિત થયેલા હોવાથી શ્રી કૃષ્ણ એ જ મારો આશ્રય (ગતિ) છે. ॥૫॥

જ્યાં ભિન્નવાદથી નષ્ટ સર્વ કર્મ વ્રતાદિ છે ।

માત્ર પાખંડમાં યત્ન, ત્યાં મારી ગતિ કૃષ્ણ છે ॥૬॥

જ્યાં ભિન્નવાદથી નષ્ટ સર્વ કર્મ વ્રતાદિ છે ।

માત્ર પાખંડમાં યત્ન, ત્યાં મારી ગતિ કૃષ્ણ છે ॥૬॥

Jyaan bhinnavaadathee nashta sarva Karma Vrataadi chhe ।

Maatra paakhandamaan yatna tyaan maaree gati Krushna chhe ॥6॥

ભાવાર્થ :- સર્વ કર્મ, વ્રત આદિ વિવિધ પ્રકારના વાદવિવાદથી નાશ પામ્યા છે. કેવળ પાખંડ માટે જ પ્રયત્ન થાય છે. ત્યારે શ્રી કૃષ્ણ જ મારી ગતિ (આશ્રય) છે. ॥૬॥

અજામિલાદિના દોષો જેને નક્કી હળેલ છે ।

જેણે માહાત્મ્ય દેખાડ્યું, તે મારી ગતિ કૃષ્ણ છે ॥૭॥

અજામિલાદિના દોષો જેણે નક્કી હળેલ છે ।

જેણે માહાત્મ્ય દેખાડ્યું, તે મારી ગતિ કૃષ્ણ છે ॥૭॥

Ajaamilaadinaa dosho jene nakkee hanela chhe ।

Jene maahaatmya dekhaadyun, te maaree gati Krushna chhe ॥7॥

ભાવાર્થ :- અજામિલ વગેરેના દોષોના નાશક તરીકે અનુભવમાં આવેલા, તેમ જ પોતાના સમગ્ર માહાત્મ્યને જણાવનારા શ્રી કૃષ્ણ જ મારો આશ્રય છે. ॥૭॥

સર્વ પ્રાકૃત છે દેવો, ગણિતાનન્દ અક્ષર ।

હરિ પૂર્ણાનન્દ, તેથી જ મારી ગતિ કૃષ્ણ છે ॥૮॥

સર્વ પ્રાકૃત છે દેવો, ગણિતાનન્દ અક્ષર ।

હરિ પૂર્ણાનન્દ, તેથી જ મારી ગતિ કૃષ્ણ છે ॥૮॥

Sarva praakrut chhe devo, ganitanaand Akshara ।

Hari poornaananda, tethee e maaree gati Krushna chhe ॥ 8 ॥

ભાવાર્થ :- સર્વ દેવતાઓ પ્રાકૃત છે (પ્રકૃતિના કાર્ય રૂપ છે). અક્ષરબ્રહ્મ તો જાણી શકાય. ગણી શકાય એવા આનંદવાળું છે. જ્યારે શ્રી કૃષ્ણ પૂર્ણ આનંદરૂપ છે. માટે શ્રી કૃષ્ણ જ મારો આશ્રય છે. ॥૮॥

વિવેકધૈર્યભક્ત્યાદિ- રહિતસ્ય વિશેષતઃ ।

પાપાસક્તસ્ય દીનસ્ય કૃષ્ણ એવ ગતિર્મમ ॥૯॥

વિવેકધૈર્યભક્ત્યાદિ - રહિતસ્ય વિશેષતઃ ।

પાપાસક્તસ્ય દીનસ્ય કૃષ્ણ એવ ગતિર્મમ ॥૯॥

VivekaDhairyaBhaktyaadi-rahitsya Visheshatah ।

Paapaasaktasya Deenasya Krushna eva Gati Mama ॥ 9 ॥

ભાવાર્થ :- વિવેક, ધૈર્ય ભક્તિ આદિ ભગવાન કે ધર્મોં સે રહિત, પાપોં મેં અત્યન્ત આસક્ત તથા અત્યન્ત દીન મેરે લિખ શ્રીકૃષ્ણ હી રક્ષક હૈં ॥૯॥

સર્વસામર્થ્યસહિતઃ સર્વત્રૈવાખિલાર્થકૃત્ ।

શરણસ્થસમુદ્ધારં કૃષ્ણં વિજ્ઞાપયામ્યહમ્ ॥૧૦॥

સર્વસામર્થ્યસહિતઃ સર્વત્રૈવાખિલાર્થકૃત્ ।

શરણસ્થસમુદ્ધારં કૃષ્ણં વિજ્ઞાપયામ્યહમ્ ॥૧૦॥

Sarvasaamarthyasahitah SarvatraivaakhilaaarthaKrut ।

Sharanasthasamuddhaaram Krushnam Vignaapayaamyaham ॥ 10 ॥

ભાવાર્થ :- હે કૃષ્ણ ! આપ સંપૂર્ણ શક્તિયોં સે યુક્ત હૈં ઔર સબ અવસ્થાઓં મેં ભક્તોં કે સારે મનોરથ પૂર્ણ કરનેવાલે હૈં । ઇસ લિખ શરણ મેં આપ હુખ ભક્ત કા ઉદ્ધાર કરનેવાલે પ્રભો । આપકી પ્રાર્થના કરતા હૂં ॥૧૦॥

કૃષ્ણાશ્રયમિદં સ્તોત્રં યઃ પઠેત્કૃષ્ણસન્નિધૌ ।

તસ્યાશ્રયો ભવેત્ કૃષ્ણ ઇતિ શ્રીવલ્લભોદ્ભવીત્ ॥૧૧॥

કૃષ્ણાશ્રયમિદં સ્તોત્રં યઃ પઠેત્કૃષ્ણસન્નિધૌ ।

તસ્યાશ્રયો ભવેત્ કૃષ્ણ ઇતિ શ્રીવલ્લભોદ્ભવીત્ ॥૧૧॥

Krushnaashrayamidam Stotram Yah Pathet Krushnaasanidhau ।

Tasyaashrayo Bhavet Krushna Iti Shree Vallabhobravat ॥11॥

ભાવાર્થ :- જો ભગવાન શ્રીકૃષ્ણ કે સમીપ ઇસ કૃષ્ણાશ્રય સ્તોત્ર કા પાઠ કરતા હૈં ઇસ મનુષ્ય કે શ્રી કૃષ્ણ સ્વયં આશ્રય હો જાતે હૈં । યહ શ્રી વલ્લભાચાર્યજી મહારાજને આજ્ઞા કી હૈં । ભગવાન્ કા આશ્રય હો જાને મેં શ્રી વલ્લભાચાર્યજી કે વચનોં કી વસ્તુશક્તિ હી કારણ હૈં । ક્યોંકિ આચાર્યચરણોં કે વચનોં સે પ્રેરિત હોકર હી ભગવાન્ કિસી સાધન કી અપેક્ષા ન રખ કર ભક્ત કે આશ્રય રૂપ હોતે હૈં ॥૧૧॥

॥ ઇતિ શ્રી વલ્લભાચાર્ય વિરચિતં શ્રીકૃષ્ણાશ્રયસ્તોત્રં સમ્પૂર્ણમ્ ॥૯॥

॥ ઇતિ શ્રીવલ્લભાચાર્ય વિરચિતં શ્રીકૃષ્ણાશ્રયસ્તોત્રં સંપૂર્ણમ્ ॥ (૯)

॥ શ્રીકૃષ્ણાશ્રય ગ્રન્થકા ભાવાર્થ હિન્દી ભાષાન્તર સંપૂર્ણ ॥

॥ Iti Shree Vallabhaachaarya-virachitam ShreeKrushnaashraya-Stotram Sampooranam ॥ 9 ॥

વિવેકધૈર્યભક્ત્યાદિ જેમાં નહિ કશું ય છે ।

પાપે ચોટ્યો હું જે દીન, ત્યાં મારી ગતિ કૃષ્ણ છે ॥૯॥

વિવેકધૈર્યભક્ત્યાદિ જેમાં નહિ કશું ય છે ।

પાપે ચોટ્યો હું જે દીન, ત્યાં મારી ગતિ કૃષ્ણ છે ॥૯॥

Viveka Dhairya Bhaktyaadi jemaan nahi kashun ya chhe ।

Paape choty hun je deena, tyaan maaree gati Krushna chhell9॥

ભાવાર્થ :- વિવેક ધૈર્ય ભક્તિ વગેરે (ધર્મોંથી) રહિત (વિનાનો), વિશેષે કરીને પાપમાં આસક્તિવાળો, સાધનહીન એવા મારે શ્રી કૃષ્ણ જ આશ્રય છે. ॥૯॥

પૂર્ણ સામર્થ્યથી યુક્ત પૂરે જે સર્વ અર્થને ।

ઉગારે શરણસ્થોને, વિનવું તે જ કૃષ્ણને ॥૧૦॥

પૂર્ણ સામર્થ્યથી યુક્ત પૂરે જે સર્વ અર્થને ।

ઉગારે શરણસ્થોને, વિનવું તે જ કૃષ્ણને ॥૧૦॥

Poorna saamarthyathee yukta poore je sarva Atrthane ।

Ugaare Sharanasthone, vinavun te ja Krushnane ॥ 10 ॥

ભાવાર્થ :- સર્વ પ્રકારના સામર્થ્ય વાળા, સર્વ બાબતમાં સર્વ મનોરથોને પૂર્ણ કરનાર, શરણમાં આવેલા જીવોનો ઉદ્ધાર કરનાર શ્રી કૃષ્ણને (હું) વિનંતિ કરું છું. (નાથ આપ મારા આધાર બનો = મારો અંગીકાર કરો.) ॥૧૦॥

જે આ કૃષ્ણાશ્રય સ્તોત્ર કૃષ્ણ સંમુખ ઉચ્ચરે ।

તેનો તો આશરો કૃષ્ણ એવું વલ્લભ ઉચ્ચરે ॥૧૧॥

જે આ કૃષ્ણાશ્રય સ્તોત્ર કૃષ્ણ સંમુખ ઉચ્ચરે ।

તેનો તો આશરો કૃષ્ણ એવું વલ્લભ ઉચ્ચરે ॥૧૧॥

Je aa Krushnaashraya stotra Krushna sammukha uchchare ।

Teno to Aasharo Krushna evun Vallbha uchchare ॥ 11 ॥

ભાવાર્થ :- કૃષ્ણાશ્રય નામના આ સ્તોત્ર (ગ્રન્થનો) જે કોઈ શ્રીકૃષ્ણ ભગવાનની સમીપમાં (સાન્નિધ્યમાં) પાઠ કરે તેનો શ્રી કૃષ્ણ પોતે આશ્રયરૂપ થાવ એમ શ્રી વલ્લભ (શ્રીમદ્ વલ્લભાચાર્યજી) કહે છે. ॥૧૧॥

॥ ઇતિ શ્રી વલ્લભાચાર્ય વિરચિત શ્રીકૃષ્ણાશ્રયસ્તોત્રની ગુજરાતી રામશ્લોકી શ્રી કે.કા. શાસ્ત્રીજી વિરચિત સમ્પૂર્ણ ॥૯॥

॥ ઇતિ શ્રીવલ્લભાચાર્ય વિરચિત શ્રીકૃષ્ણાશ્રયસ્તોત્રની ગુજરાતી સમશ્લોકી સંપૂર્ણ ॥૯॥

॥ શ્રી કૃષ્ણાશ્રયસ્તોત્રનું ગુજરાતી ભાષાન્તર સંપૂર્ણ ॥

॥ Iti Shree Vallabhaachaarya-virachita Shree Krushnaashraya-Stotranee Gujarate Samashlokee Sampoorana ॥ 9॥

॥ श्रीकृष्णाश्रयः ॥

॥ SHREE KRUSHNAASHRAYAH ॥

Hymn Of Shree Krushna Resort

When in this Kaliyuga, with villainous characteristics, all avenues (to attain God) have vanished and false show is rampant in people, there Shree Krushna alone is my resort. (1)

When the country is besieged by Non-Aryan barbarians and is the resort for only sins, and when people are anxiously unhappy due to torture suffered by the nobles, there Shree Krushna alone is my resort. (2)

When the most holy places of pilgrimage like Ganga and others are encircled by only the wicked people, and when the divine sanctity has disappeared (from those places), there Shree Krushna alone is my resort. (3)

When even the good people stupified with pride, follow the sinners and aspire only for wealth and prestige, there Shree Krushna alone is my resort. (4)

When due to absence of knowledge of real meanings, the sacred hymns have vanished and there is no propriety for observing of vows and when the efficacy and deities (of Mantras) have disappeared, there Shree Krushna alone is my resort. (5)

When due to all sorts of interpretations (dogmas) all ritualistic acts and keeping vows, etc., are futile (meaningless) and when all are in the pursuit of false show, there Shree Krushna alone is my resort. (6)

It is our experience that Shree Krushna has done away with all shortcomings of people like Ajaamila and thus (Shree Krushna) has displayed his supreme greatness, (so) Shree krushna alone is my resort. (7)

All deities are just ordinary. Even the Brahma (Akshara Brahma abode of Supreme Spirit) is one with limited joy. (whereas) Krushna is perfect joy, hence Shree Krushna alone is my resort. (8)

I am devoid of discreet understanding (sense of discerning good or evil), patience and devotion etc., and much more, I am addicted to sins; I am nobody (to achieve God), hence Shree Krushna alone is my resort. (9)

(For Refuge) I pray to Krushna, the Omnipotent, the One who fulfils all achievables everywhere and who gracefully uplifts all those supplicating Him. (10)

For anyone who recites this hymn of Shree Krushna-resort in the presence of Shree Krushna, Shree Krushna becomes the resort, so said Shree Vallabha. (11)

Iti Shree Vallabhaachaarya-virachitam Shree Krushnaashraya- Stotram Sampooranam (9)

So ends the "Hymn Of Shree Krushna-Resort By Shree Vallabhaachaarya".(9)

॥ અથ શ્રીચતુઃશ્લોકી ॥

॥ અથ શ્રીચતુઃશ્લોકી ॥

॥ ATHA SHREE CHATUHSHLOKEE ॥

સર્વદા સર્વભાવેન ભજનીયો વ્રજાધિપઃ ।

સ્વસ્યાયમેવ ધર્મો હિ નાન્યઃ ક્વાપિ કદાચન ॥૧॥

સર્વદા સર્વભાવેન ભજનીયો વ્રજાધિપઃ ॥

સ્વસ્યાયમેવ ધર્મો હિ નાન્યઃ ક્વાપિ કદાચન ॥૧॥

Sarvadaa Sarvabhaavena Bhajaneeyo Vrajaadhipah ।

Svasyaayameva Dharmo Hi Naanyah Kvaapi Kadaachana ॥1॥

ભાવાર્થ :- સદૈવ સર્વભાવ સે શ્રીવ્રજાધિપ શ્રીકૃષ્ણ ભજને યોગ્ય હૈં અપના (જીવાત્મા કા) યહી ધર્મ હૈ । કિસી દેશ મેં ઓર કિસી કાલ મેં શ્રીકૃષ્ણ કી ભક્તિ કે અતિરિક્ત દૂસરા કોઈ ધર્મ નહીં હૈ ॥૧॥

एवं सदा स्मर्तव्यं स्वयमेव करिष्यति ।

પ્રભુઃ સર્વસમર્થો હિ તતો નિશ્ચિન્તતાં વ્રજેત્ ॥૨॥

એવં સદા સ્મર્તવ્યં સ્વયમેવ કરિષ્યતિ ।

પ્રભુઃ સર્વસમર્થો હિ તતો નિશ્ચિન્તતાં વ્રજેત્ ॥૨॥

Evam Sadaa SmaKartavyam Svayameva Karishyati ।

Prabhuhu Sarvasamartho Hi Tato Nishchintataam Vrajat ॥ 2 ॥

ભાવાર્થ :- ઇસ પ્રકાર સદૈવ સેવારૂપ સ્વધર્મ કા પાલન કરના ચાહિયે ઓર પ્રભુ સ્વયં અપના કર્તવ્ય પૂર્ણ કરેંગે । શ્રી પ્રભુ સબ કુછ કરને મેં સમર્થ હૈ યહ સમગ્ર કર ભક્ત નિશ્ચિન્ત રહે, મૂલ મેં સ્મ શબ્દ સિદ્ધાર્થક હૈ ॥૨॥

यदि श्रीगोकुलाधीशो धृतः सर्वात्मना हृदि ।

તતઃ કિમપરં બ્રૂહિ લૌકિકૈર્વૈદિકૈરપિ ॥૩॥

યદિ શ્રીગોકુલાધીશો ધૃતઃ સર્વાત્મના હૃદિ ।

તતઃ કિમપરં બ્રૂહિ લૌકિકૈર્વૈદિકૈરપિ ॥૩॥

Yadi Shree Gokulaadheesho Dhurutah Sarvaatmanaa Hrudhi ।

Tatah Kimaparam Broohi Laukikair Vaidikairapi ॥ 3 ॥

ભાવાર્થ :- યદિ શ્રી ગોકુલ કે અધિપતિ શ્રીકૃષ્ણ કો સમ્પૂર્ણ રૂપ મેં સબ પ્રકાર સે અપને હૃદય મેં ધારણ કર લિયા હૈ, તો ફિર લૌકિક ઓર વૈદિક ફલોં સે ક્યા પ્રયોજન હૈ । હે મન ! વહ તુમ મુઝે કહો ॥૩॥

अतः सर्वात्मना शश्वद् गोकुलेश्वरपादयोः ।

સ્મરણં ભજનં ચાપિ ન ત્યાજ્યમિતિ મે મતિઃ ॥૪॥

અતઃ સર્વાત્મના શશ્વદ્ ગોકુલેશ્વરપાદયોઃ ।

સ્મરણં ભજનં ચાપિ ન ત્યાજ્યમિતિ મે મતિઃ ॥૪॥

Atah Sarvaatmanaa Shashvad Gokuleshvar-paadayoho ।

Smaranam Bhajanam Chapi Na Tyajyamiti Me Matihi ॥ 4 ॥

ભાવાર્થ :- અતઃ સર્વ સબ પ્રકાર સે સદૈવ શ્રી ગોકુલેશ કે ચરણ કમલ કા સ્મરણ ઓર ભજન ત્યાગ કરને યોગ્ય નહીં હૈ । ઇસ પ્રકાર કી મેરી સમ્મતિ હૈ ॥૪॥

॥ इति श्रीवल्लभाचार्य विरचिता श्रीचतुःश्लोकी सम्पूर्णा ॥१०॥

॥ ઇતિ શ્રીમદ્વલ્લભાચાર્ય વિરચિતા શ્રીચતુઃશ્લોકી સંપૂર્ણા ॥૧૦॥

॥ चतुःश्लोकी ग्रन्थका भावार्थ हिन्दी भाषान्तर सम्पूर्ण ॥

॥ Iti Shree Vallabhaachaarya-virachitaa Shree Chatuh-shlokee Sampoorana ॥ 10 ॥

॥ અથ શ્રીચતુઃશ્લોકીની ગુજરાતી સમશ્લોકી ॥

॥ અથ શ્રીચતુઃશ્લોકીની ગુજરાતી સમશ્લોકી ॥

॥ ATHA SHREE CHATUHSHLOKEENEE GUJARAATEE SAMASHLOKEE ॥

સર્વદા સર્વ ભાવે શ્રી-વ્રજેશ ભજવા સહી ।

આપણો આ જ છે ધર્મ, બીજો ક્યાંય કદી નહીં ॥૧॥

સર્વદા સર્વ ભાવે શ્રી-વ્રજેશ ભજવા સહી ।

આપણો આ જ છે ધર્મ, બીજો ક્યાંય કદી નહીં ॥૧॥

Sarvadaa sarvabhaave Shree-Vrajasha bhajavaa sahee ।

Aapano aa ja chhe dharmo, beejo kyaanya kadee naheen ॥1॥

ભાવાર્થ :- નિરંતર સર્વાત્મભાવથી વ્રજપતિ શ્રી કૃષ્ણચન્દ્રને (ભજવા) સેવવા નિશ્ચિતરૂપે ભક્તનો આ જ ધર્મ છે. કોઈ પણ સ્થળમાં અને કોઈ પણ કાળમાં સેવા સિવાય બીજો ધર્મ જ નથી. ॥૧॥

थतां आम स्वकर्तव्य प्रभु पोते बधुं करे ॥

સમર્થ આપ છે તેથી ભક્ત નિશ્ચિત થૈ ફરે ॥૨॥

થતાં આમ સ્વકર્તવ્ય પ્રભુ પોતે બધું કરે ।

સમર્થ આપ છે તેથી ભક્ત નિશ્ચિત થૈ ફરે ॥૨॥

Thataan aama svakartavya Prabhu pote badhun kare ।

Samartha aapa chhe tethee bhakta nishchinta thai fare ॥ 2 ॥

ભાવાર્થ :- સદા (હંમેશા = નિરંતર) આ પ્રમાણે કરવું. ભક્તોના સ્વામી ભગવાન ભક્તના સર્વ અર્થરૂપ છે. આથી ભક્તોના સર્વ કાર્ય જરૂરથી ભગવાન જ કરશે. આ વાત પ્રસિદ્ધ છે તેથી ભક્તે ચિંતા વિનાના (નિશ્ચિત) રહેવું ॥૨॥

चित्तमां सर्वभावे श्रीगोकुलाधीशाने लहे ।

લૌકિકે વૈદિકે, તો એ બીજું શું છે ? તું એ કહે ॥૩॥

ચિત્તમાં સર્વભાવે શ્રીગોકુલાધીશને લહે ।

લૌકિકે વૈદિકે, તો એ બીજું શું છે ? તું એ કહે ॥૩॥

Chittamaan sarvabhaave Shree - Gokulaadheeshane lahe ।

Laukike Vaidikike to e beejun shun chhe ? tun e kahe ॥ 3 ॥

ભાવાર્થ :- જે ગોકુલના અધિપતિ શ્રી કૃષ્ણચન્દ્રને હૃદયમાં ધારણ કર્યા હોય (સ્થિર કર્યા હોય) તો પછી લૌકિક સુખ અને કર્મજન્ય સ્વર્ગાદિ વૈદિક સુખમાં પણ શું અધિકપણું છે ? હોય તો તે તમે કહો. ॥૩॥

सर्वभावे सदा आशी गोकुलेश्वरपादनी ।

સ્મૃતિ ને ભક્તિ ના છોડો, મારી તો મતિ આ બની ॥૪॥

સર્વભાવે સદા આશી ગોકુલેશ્વરપાદની ।

સ્મૃતિ ને ભક્તિ ના છોડો, મારી તો મતિ આ બની ॥૪॥

Sarvabhaave sadaa aathee Gokuleshvara-paadaneer ।

Smruti ne bhakti naa chhodo, maaree to mati aa banee ॥ 4 ॥

ભાવાર્થ :- આથી જ સર્વાત્મભાવથી હંમેશાં શ્રી ગોકુલના અધિપતિના (શ્રી ઠાકોરજીના) ચરણકમલનું સ્મરણ અને ભજન પણ ન છોડવાં, એવો મારો (શ્રી વલ્લભાચાર્યજીનો) દઢ નિશ્ચય છે. ॥૪॥

॥ इति श्रीवल्लभाचार्यविरचित श्रीचतुःश्लोकी श्री के.का. शास्त्रीजी विरचित गुजराती समश्लोकी संपूर्ण ॥१०॥

॥ ઇતિ શ્રીમદ્વલ્લભાચાર્યવિરચિત શ્રીચતુઃશ્લોકીની ગુજરાતી સમશ્લોકી સંપૂર્ણ ॥૧૦॥

॥ ચતુઃશ્લોકી ગ્રન્થનું ગુજરાતી ભાષાન્તર સંપૂર્ણ ॥

॥ Iti Shree Vallabhaachaarya-virachita Shree ChatuhShlokeeneer Gujarateer Samashlokee Sampoorana ॥ 10 ॥

॥ श्रीचतुःश्लोकी ॥

॥ SHREE CHATUHSHLOKEE ॥

The Hymn Of Four Stanzas

The Lord of Vraja (Shree Krushna) should always be worshipped with all affectionate attachments. This is the only duty of oneself, nothing else and never in any place. (1)

This should always be practised (done). (As) (God Krushna) Himself alone will do (all good for devotees). God (Krushna) is definitely Omnipotent. Hence (the devotee) should remain free from worries. (2)

If the Lord of Gokula (Shree Krushna) is borne in heart in all respects, then please say what is the other good (to be achieved) with the help of worldly functions or rituals prescribed in the Vedas? (3)

Hence, in my opinion, continuous (eternal) meditation and devotion (divine service) in all respects of the (holy) feet of the Lord of Gokula (Shree Krushna) should never be given up. (4)

Iti Shree Vallabhaachaarya-virachitaa Shree Chatuhshlokee Sampoornaa. (10)

So, ends "The Hymn Of Four Stanzas" by Shree Vallabhaachaarya. (10)

॥ અથ શ્રીભક્તિવર્ધિની ॥

॥ અથ શ્રીભક્તિવર્ધિની ॥

॥ ATHA SHREE BHAKTIVARDHINEE ॥

યથા ભક્તિઃ પ્રવૃદ્ધા સ્યાત્તથોપાયો નિરૂપ્યતે ।

બીજભાવે દદે તુ સ્યાત્યાગાચ્છ્રવણકીર્તનાત્ ॥૧॥

યથા ભક્તિઃ પ્રવૃદ્ધા સ્યાત્તથોપાયો નિરૂપ્યતે ।

બીજ ભાવે દદે તુ સ્યાત્યાગાચ્છ્રવણકીર્તનાત્ ॥૧॥

Yathaa Bhaktihi Pravrudhaa syaat tathopaayo Niroopyate ।
Beejabhaave Drudhe tu syaat tyaagaatchchhsravana-
Kreertanaat ॥1॥

ભાવાર્થ :- જિસ પ્રકાર ભક્તિ કી વૃદ્ધિ હો ઉસ પ્રકાર કા ઉપાય નિરૂપણ કિયા જાતા હૈ, બીજભાવ કે દદે હોને પર હી ભક્તિ કી વૃદ્ધિ હોતી હૈ, સાથ હી ત્યાગપૂર્વક શ્રી ભગવાન કી કથાઓં કે શ્રવણ તથા કીર્તન મેં ભક્તિ કી વૃદ્ધિ હોતી હૈ ॥૧॥

બીજદાદ્યપ્રકારસ્તુ ગૃહે સ્થિત્વા સ્વધર્મતઃ ।

અવ્યાવૃત્તો ભજેત્ કૃષ્ણં પૂજયા શ્રવણાદિભિઃ ॥૨॥

બીજદાદ્યપ્રકારસ્તુ ગૃહે સ્થિત્વા સ્વધર્મતઃ ।

અવ્યાવૃત્તો ભજેત્ કૃષ્ણં પૂજયા શ્રવણાદિભિઃ ॥૨॥

Beejadaardhyaprakaarastu Gruhe Sthitvaa Svadharmatah ।
Avyavrutto Bhajet Krushnam Poojayaa Shrivanaadibhihi ॥2॥

ભાવાર્થ :- બીજ કી દદતા કા પ્રકાર ઇસ રીતિ સે હૈ, સ્વધર્મ પાલનપૂર્વક ઘર મેં રહ કર સબ વ્યવસાય માત્ર કા ત્યાગ કર ભગવત સેવા શ્રવણાદિ દ્વારા શ્રીકૃષ્ણ કા ભજન કરે ॥૨॥

વ્યાવૃત્તોઽપિ હરૌ ચિત્તં શ્રવણાદૌ યતેત્ સદા ।

તતઃ પ્રેમ તથાસક્તિર્વ્યસનં ચ યદા ભવેત્ ॥૩॥

વ્યાવૃત્તોઽપિ હરૌ ચિત્તં શ્રવણાદૌ યતેત્ સદા ।

તતઃ પ્રેમ તથાસક્તિર્વ્યસનં ચ યદા ભવેત્ ॥૩॥

Vyavruttopi Harau Chittam Shrivanaadau yatet Sadaa ।
Tatah Prema Tathaasaktir Vyasanam cha yadaa Bhavet ॥ 3 ॥

ભાવાર્થ :- યદિ ગૃહસ્થાશ્રમ કે અઙ્ગ મેં વ્યવસાય કરના પડે તો ઉસે કરતે હુણ ભગવાન મેં ચિત્ત રખે તથા સદૈવ શ્રવણાદિ ભક્તિ મેં પ્રયત્નશીલ બને રહે ॥ જિસસે પ્રભુ મેં પ્રેમ, આસક્તિ ઔર વ્યસન હોંગે ॥૩॥

બીજં તદુચ્યતે શાસ્ત્રે દદં યન્નાપિ નશ્યતિ ॥

સ્નેહાદ્રાગવિનાશઃ સ્યાદાસક્ત્યા સ્યાદ્ ગૃહારુચિઃ ॥૪॥

બીજં તદુચ્યતે શાસ્ત્રે, દદં યન્નાપિ નશ્યતિ ।

સ્નેહાદ્રાગવિનાશઃ સ્યાદાસક્ત્યા સ્યાદ્ ગૃહારુચિઃ ॥૪॥

Beejam Taduchyate Shaastre drudham yannaapi Nashyati ।
Snehaad Raagavinaashah Syaadaasktyaa Syaad Gruhaaruchihi ॥4॥

ભાવાર્થ :- શાસ્ત્ર મેં ઉસ બીજ કો દદ કહતે હૈં જો કિસી કારણ સે નષ્ટ નહીં હોતા હૈ । પ્રભુ મેં સ્નેહ કરને સે સાંસારિક રાગોં કી નિવૃત્તિ હોતી હૈ તથા પ્રભુ મેં આસક્તિ હોને પર ઘર સે અરુચિ હો જાતી હૈ ॥૪॥

॥ અથ શ્રીભક્તિવર્ધિનીની ગુજરાતી સમશ્લોકી ॥

॥ અથ શ્રીભક્તિવર્ધિનીની ગુજરાતી સમશ્લોકી ॥

॥ ATHA SHREE BHAKTIVARDHINEE GUJARATEE
SAMASHLOKEE ॥

જેમ ભક્તિ વધે તેવા કહું છું હું ઉપાયને ।

દદ બીજ થતાં, ત્યાગે શ્રવણે કીર્તને બને ॥૧॥

જેમ ભક્તિ વધે તેવા કહું છું, હું ઉપાયને ।

દદ બીજ થતાં, ત્યાગે શ્રવણે કીર્તને બને ॥૧॥

Jema Bhakti vadhe tevaa kahun chhun Hun upaayane ।
Drudha beeja thataan, tyaage Shrivane Keertane bane ॥ 1 ॥

ભાવાર્થ :- જે રીતે પ્રભુમાં ભક્તિ વૃદ્ધિ પામે તેવો ઉપાય બતાવાય છે. ભક્તિના બીજરૂપ પ્રભુકૃપાથી મળેલા ભાવ દદ થાય તો, પ્રભુના સંબંધ વિનાનો ત્યાગ કરવાથી, અને શ્રવણ કીર્તન (કરવા) થી ભક્તિ સમૃદ્ધિ થાય છે (વૃદ્ધિ પામે છે.) ॥૧॥

દદ તો થાય છે બીજ રહી ઘેર સ્વધર્મથી ।

થૈ નિવૃત્ત ભજે કૃષ્ણ પૂજાપ શ્રવણાદિથી ॥૨॥

દદ તો થાય છે બીજ રહી ઘેર સ્વધર્મથી ।

થૈ નિવૃત્ત ભજે કૃષ્ણ પૂજાપ શ્રવણાદિથી ॥૨॥

Drudha to thaaya chhe beeja rahee ghera Svadharmathee ।
Thai nivrutta bhaje Krushna poojaae shrivanaadithe ॥ 2 ॥

ભાવાર્થ :- ભક્તિના બીજની દદતાનો પ્રકાર તો ગૃહસ્થાશ્રમમાં રહીને ભાગવતસેવારૂપ સ્વધર્મથી તેમજ સેવા સિવાયના સર્વકાર્યમાંથી મન કાઢી લઈ સ્વરૂપ સેવા અને શ્રવણ, કીર્તન સ્મરણ દ્વારા શ્રી કૃષ્ણ ભગવાનને ભજવા. ॥૨॥

પ્રવૃત્ત હરિમાં ચિત્તે શ્રવણાદિ સદા લહે ।

તેથી છે પ્રેમ આસક્તિ, હવે વ્યસન થૈ રહે ॥૩॥

પ્રવૃત્ત હરિમાં ચિત્તે શ્રવણાદિ સદા લહે ।

તેથી છે પ્રેમ આસક્તિ, હવે વ્યસન થૈ રહે ॥૩॥

Pravrutta Harimaan chitte Shrivanaadi sadaa lahe ।
Tethee chhe Prema Aasakti, have vyaasana thai rahe ॥ 3 ॥

ભાવાર્થ :- જીવનનિર્વાહ માટે લોક વ્યવહારમાં રહીને પણ શ્રી હરિમાં ચિત્ત રાખવું, તેમ જ શ્રવણ કીર્તન સ્મરણ વગેરેમાં હંમેશા (પ્ર)યત્નશીલ રહેવું. તેથી પ્રેમ થાય પછી આસક્તિ અને અન્તે વ્યસન અવસ્થા સિદ્ધ થાય છે. ॥૩॥

તો એ બીજ કહું શાસ્ત્રે દદ, જેનો વિનાશ ના ।

સ્નેહે રાગ ટલે, રાગ ટલે આસક્તિથી ગૃહે ॥૪॥

તો એ બીજ કહું શાસ્ત્રે, દદ જેનો વિનાશ ના ।

સ્નેહે રાગ ટળે, રાગ ટળે આસક્તિથી ગૃહે ॥૪॥

To e beeja kahyun Shaastre, drudha jeno vinaasha naa ।
Snehe raaga tale, raaga tale asaktithee gruhe ॥ 4 ॥

ભાવાર્થ :- તે બીજ લૌકિક દુઃસંગથી પણ નાશ પામતું નથી. પ્રભુમાં સ્નેહ થવાથી (લૌકિક) અન્ય વસ્તુઓમાંથી રાગનો નાશ થાય છે. (ભગવદ્) આસક્તિથી ઘરમાં અપ્રીતિ થાય છે. ॥૪॥

गृहस्थानां बाधकत्वमनात्मत्वं च भासते ।
यदा स्याद्व्यसनं कृष्णे कृतार्थः स्यात् तदैव हि ॥५॥
गृहस्थानां बाधकत्वमनात्मत्वं य भासते ।
यदा स्याद् व्यसनं कृष्णे कृतार्थः स्यात् तदैव हि ॥५॥

Gruhsthaanaam Baadhakatvamanaatmatvam cha Bhaasate ।
Yadaa Syaad Vyasanam Krushne Krutaarthah syaat Tadaiva hi ॥5॥

भावार्थ :- इस अवस्था में घर में रहनेवालों की बाधकता तथा अनात्मता (अनित्यता) विदित होती है, जिस समय श्रीकृष्ण में व्यसन हो जाता है, उसी समय वह जीव कृतार्थ हो जाता है ॥५॥

तादृशस्यापि सततं गृहस्थानं विनाशकम् ।
त्यागं कृत्वा यतेद्यस्तु तदर्थार्थिकमानसः ॥६॥
तादृशस्यापि सततं गृहस्थानं विनाशकम् ।
त्यागं कृत्वा यतेद्यस्तु तदर्थार्थिकमानसः ॥ ६ ॥

Taadruashasyaapi Satatam Gruhasthaanam Vinaashakam ।
Tyaagam Krutavaa yatedayastu tadartharthaikamaanasah ॥6॥

भावार्थ :- ऐसे व्यवसनावस्थावाले भक्त को घर में सदैव रहना बाधक है ।
अतएव जो भक्त घर को त्याग कर केवल भगवत् प्राप्ति निमित्त एकाग्रचित्त हो कर प्रयत्नशील रहता है ॥६॥

लभते सुदृढां भक्तिं सर्वतोऽप्यधिकां पराम् ।
त्यागे बाधकभूयस्त्वं दुःसंसर्गात्तथा न्नतः ॥७॥
लभते सुदृढां ભક્તિં સર્વતોઽપ્યધિકાં પરામ્ ।
ત્યાગે બાધકભૂયસ્ત્વં દુઃસંસર્ગાત્ તથા ન્નતઃ ॥ ૭ ॥

Labhate Sudrudhaam Bhaktim sarvatopyadhikaam Paraam ।
Tyaage Baadhakabhooyastvam Duhsamsargaat tathaannatah ॥7॥

भावार्थ :- वह भक्त सबसे अधिक और दृढ भक्ति को प्राप्त होता है अब घर के त्याग करने पर भी अनेक प्रकार की बाधकता है, क्योंकि अन्यत्र भी दुःसंग और अन्न दोष भक्ति में प्रतिबंधक होते हैं ॥७॥

अतः स्थेयं हरिस्थाने तदीयैः सह तत्परैः ।
अदूरे विप्रकर्षे वा यथा चित्तं न दुष्यति ॥८॥
અતઃ સ્થેયં હરિસ્થાને તદીયૈઃ સહ તત્પરૈઃ ।
અદૂરે વિપ્રકર્ષે વા યથા ચિત્તં ન દુષ્યતિ ॥૮॥

Athah Stheyam Haristhaane tadeeyaihi saha tatparaihi ।
Adoore Viprakarshe vaa yathaa chittam na Dushyati ॥ 8 ॥

भावार्थ :- अतएव भगवदीयजनों के साथ भगवत् परायण होकर श्री भगवत् स्थान में निवास करना चाहिए । भगवन्मांदिर के तथा भगवदीयों के समीप में अथवा उनसे दूर इस प्रकार रहना जिस प्रकार चित्त दूषित न हो ॥८॥

बाधकत्व गृहे रहेतां दीसतुं ने अनात्मता ।
बने व्यसन जो कृष्णे थाय तो ज कृतार्थता ॥५॥
બાધકત્વ ગૃહે રહેતાં દીસતું ને અનાત્મતા ।
બને વ્યસન જો કૃષ્ણે થાય તો જ કૃતાર્થતા ॥૫॥

Baadhaktva gruhe rhetaan, deesatun ne anaataamataa ।
Bane Vyasana jo Krushne thaaya to ja krutaarthataa ॥ 5 ॥

ભાવાર્થ :- પરિણામરૂપે ઘરમાં રહેલા (ચેતન અને જડ) પદાર્થોનું બાધકપણું અને અનિત્યતા દેખાય છે. જ્યારે પ્રભુમાં વ્યસન થાય ત્યારે જ જીવ કૃતાર્થ થાય છે. ॥૫॥

નાશકારક એવાનું પણ ઘેર રહેવું છે ।
ए माटे एक चित्ते जे त्यजीने यतनार छे ॥६॥
નાશકારક એવાનું પણ ઘેર રહેવું છે ।
એ માટે એક ચિત્તે જે ત્યજીને યતનાર છે ॥ ૬ ॥

Naashakaaraka evaanun pana ghera rahevun chhe ।
E maate eka chitte je tyajeene yatanaara chhe ॥ 6 ॥

ભાવાર્થ :- તાદશીજન (દૃઢ ભગવદભાવવાળા)ને પણ સતત ઘરમાં નિવાસ (કરવાથી) ભક્તિનો વિનાશ કરનાર (બને) છે. માટે ઘર વગેરેનો ત્યાગ કરીને જે પુરૂષ કેવળ ભગવદ્ પ્રાપ્તિ માટે જ મનવાળો થઈને પ્રયત્ન કરે (તો) ॥૬॥

सर्वथी अदकी भक्ति ते परा दृढ मेळवे ।
दुःसंग ने वळी अन्न त्यागे बाधक छे, हवे ॥७॥
સર્વથી અદકી ભક્તિ તે પરા દૃઢ મેળવે ।
દુઃસંગ ને વળી અન્ન ત્યાગે બાધક છે, હવે ॥ ૭ ॥

Sarvathee adakee bhakti te paraa drudha melave ।
Duhsanga ne valee anna tyaage baadhaka chhe, have ॥ 7 ॥

ભાવાર્થ :- તે પુરૂષ સર્વથી અધિક દૃઢ (અને) પરમ ભક્તિને મેળવે છે. ત્યાગના સ્વરૂપને સમજ્યા વિના ત્યાગ કરવાથી દુઃસંગથી તેમ જ અસમર્પિત અન્ન ખાવાથી ભક્તિની વૃદ્ધિ થવામાં પુષ્કળ બાધકપણું આવે છે. ॥૭॥

पासे के दूर जे रीते दोषोमां चित्त ना चळे ।
तदीय तत्परो साथे तेम रहेवुं हरिस्थळे ॥८॥
પાસે કે દૂર જે રીતે દોષોમાં ચિત્ત ના ચલે ।
તદીય તત્પરો સાથે તેમ રહેવું હરિસ્થળે ॥૮॥

Paase ke doora je reete doshomaan chitta naa chale ।
tadeeya tatparo saathe tema rhevun Haristhale ॥ 8 ॥

ભાવાર્થ :- માટે ભગવત્ પરાયણ તાદશીય જનોની સાથે પ્રભુના સ્થાનમાં રહેવું. જે રીતે ચિત્ત દૂષિત ન થાય (ચિત્તમાં દોષ બુદ્ધિ ન આવે) તે રીતે ભક્તની સમીપમાં અથવા દૂર રહેવું. ॥૮॥

સેવાયાં વા કથાયાં વા યસ્યાસક્તિર્દદા ભવેત્ ।

યાવજ્જીવં તસ્ય નાશો ન ક્વાપીતિ મતિર્મમ ॥૯॥

સેવાયાં વા કથાયાં વા યસ્યાસક્તિર્દદા ભવેત્ ।

યાવજ્જીવં તસ્ય નાશો ન ક્વાપીતિ મતિર્મમ ॥૯॥

Sevaayaam vaa Kathaayaam vaa yasyaasaktir Drudhaa Bhavet ।

Yaavajjeevam Tasya Naasho Na kvaapeeti Matir Mama ॥ 9 ॥

ભાવાર્થ :- ભગવત્ સેવા મેં અથવા ભગવત્ કથા મેં જિનકી જીવન પર્યન્ત દૃઢાસક્તિ રહતી હૈં ઉનકા કહીં પર ભી નાશ નહીં હોતા ઇસ પ્રકાર મેરી સમ્મતિ હૈં ॥૯॥

બાધસંભાવનાયાં તુ નૈકાંતે વાસ ઇષ્યતે ।

હરિસ્તુ સર્વતો રક્ષાં કરિષ્યતિ ન સંશયઃ ॥૧૦॥

બાધસંભાવનાયાં તુ નૈકાંતે વાસ ઇષ્યતે ।

હરિસ્તુ સર્વતો રક્ષાં કરિષ્યતિ ન સંશયઃ ॥૧૦॥

Baadhasambhaavanaayaam tu Naikaante Vaasa ishyate ।

Haristu sarvato Rakshaam Karishyati na Samshayah ॥ 10 ॥

ભાવાર્થ :- પ્રભુ કી ભક્તિ કરને મેં યદિ કિસી પ્રકાર કી બાધા હોને કી સંભાવના હો તો ભક્તિ કે લિખ્ એકાન્તવાસ શ્રેષ્ઠ નહીં હૈં, હરિ તો ભક્ત કી સબ પ્રકાર સે રક્ષા કરેંગે । ઇસમેં કુછ સંશય નહીં હૈં ॥૧૦॥

ઇત્યેવં ભગવચ્છાસ્ત્રં ગૂઢતત્ત્વં નિરૂપિતમ્ ।

ય એતત્સમધીયીત તસ્યાપિ સ્યાદ્ દદા રતિઃ ॥૧૧॥

ઇત્યેવં ભગવચ્છાસ્ત્રં ગૂઢતત્ત્વં નિરૂપિતમ્ ।

ય એતત્સમધીયીત તસ્યાપિ સ્યાદ્ દદા રતિઃ ॥૧૧॥

Ityevam Bhagavatshaastram Goodhatattvam Niroopitam ।

Ya Etat samadheeeyita tasyaapi syaad Drudhaa Ratihi ॥ 11 ॥

ભાવાર્થ :- ઇસ પ્રકાર જિસકા રહસ્ય ગુપ્ત હૈં એસા ભગવત્ શાસ્ત્ર, મૈને નિરૂપણ કિયા । જો ભક્ત ઇસકા અચ્છી તરહ સે અધ્યયન કરેંગે । ઉનકી પ્રભુમેં દદ્ ભક્તિ હોગી ॥૧૧॥

॥ ઇતિ શ્રીવલ્લભાચાર્યવિરચિતા ભક્તિવર્ધિની સમ્પૂર્ણા ॥૧૧॥

॥ ઇતિ શ્રીવલ્લભાચાર્યવિરચિતા ભક્તિવર્ધિની સમ્પૂર્ણા ॥૧૧॥

॥ ભક્તિવર્ધિની ગ્રન્થળ ભાવાર્થ હિન્દી ભાષાન્તર સમ્પૂર્ણ ॥

॥ Iti Shree Vallabhaachaarya-virachitaa Bhaktivardhinee Sampoorana ॥ 11 ॥

સેવામાં કે કથામાં છે આસક્તિ દદ્ જે તેણી ।

કહું છું, ક્યાંય ના હાનિ મૃત્યુ પર્યન્ત તે તેણી ॥૯॥

સેવામાં કે કથામાં છે આસક્તિ દદ્ જે તેણી ।

કહું છું, ક્યાંય ના હાનિ મૃત્યુ પર્યન્ત તે તેણી ॥૯॥

Sevaamaan ke Kathaamaan chhe Aasakti drudha je tanee ।

Kahun chhun, kyaana ya naa haani, mrutyu paryanta te taneel 9 ॥

ભાવાર્થ :- જેની સેવા સમયે સેવામાં અથવા કથા સમયે કથામાં આસક્તિ દદ્ થાય તેનો કોઈ પણ દેશમાં અથવા કાળમાં નાશ થતો નથી, તેવું માફ મંતવ્ય છે. ॥૯॥

બાધસંભાવનામાં તો એકાન્તે વાસ ઇષ્ટ ના ।

હરિ તો કરશે રક્ષા બધેથી, શક ત્યાં જ ના ॥૧૦॥

બાધસંભાવનામાં તો એકાન્તે વાસ ઇષ્ટ ના ।

હરિ તો કરશે રક્ષા બધેથી, શક ત્યાં જ ના ॥૧૦॥

Baadhasambhaavanaamaan to Ekaante vaasa ishta naa ।

Hari to karashe raksha badhethee, shak tyaa ja naa ॥ 10 ॥

ભાવાર્થ :- ભક્તિમાં ભાવમાં બાધકો આવવાની સંભાવના લાગે તો એકાન્તમાં વાસ કરવો ઇચ્છવા યોગ્ય નથી. શ્રી ઠાકોરજી તો ચારે તરફથી રક્ષણ કરશે એમાં કોઈ શંકા નથી. ॥૧૦॥

આમ આ ભગવચ્છાસ્ત્ર ગૂઢતત્ત્વ કહ્યું, અને ।

ભણે ને ધ્યાય જે, તેને દદ્ પ્રેમ ખરે બને ॥૧૧॥

આમ આ ભગવચ્છાસ્ત્ર ગૂઢતત્ત્વ કહ્યું, અને ।

ભણે ને ધ્યાય જે, તેને દદ્ પ્રેમ ખરે બને ॥૧૧॥

Aama aa bhagvachchhaastra goodhatatva kahyun, ane ।

Bhane ne dhyaaya je tene, Dhrudha prema khare bane ॥ 11 ॥

ભાવાર્થ :- આ પ્રકારે ભગવત્ પ્રાપ્તિ કરાવનાર ગૂઢ રહસ્યવાળા ભક્તિ શાસ્ત્રનું મેં નિરૂપણ કર્યું છે. જે પુરૂષ તેનો સારી રીતે અભ્યાસ કરે છે, તેની પણ ભગવાનમાં દદરતિ થાય છે. ॥૧૧॥

॥ ઇતિ શ્રીવલ્લભાચાર્યવિરચિત ભક્તિવર્ધિનીની શ્રી કે.કા. શાસ્ત્રીજી વિરચિત ગુજરાતી સમશ્લોકી સંપૂર્ણ ॥૧૧॥

॥ ઇતિ શ્રી વલ્લભાચાર્ય વિરચિત ભક્તિવર્ધિનીની ગુજરાતી સમશ્લોકી સંપૂર્ણ ॥૧૧॥

॥ ભક્તિવર્ધિની ગ્રન્થનું ગુજરાતી ભાષાન્તર સંપૂર્ણ ॥

॥ Iti Shree Vallabhaachaarya-virachita Bhaktivardhineeenee Gujarateee Samashlokee Sampoorana ॥ 11 ॥

॥ श्रीभक्तिवर्धिनी ॥

॥ SHREE BHAKTIVARDHINEE ॥

The Means Of Accelerating Devotion

The way the devotion gets accelerated is being depicted. That happens when the seed form of the devotion (basic impulse of devotion) gets firm (in oneself) with renunciation (of the sense of I and mine) and by listening and singing (the divine glory of God). (1)

To affirm the seed (of the devotion) one should worship Shree Krushna in one's residence without any worldly involvements and with diligent observance of one's own religious principles, by way of adoration (of God-idol) and listening, etc. (to God's glory). (2)

Even if otherwise involved, one should always try to devote his mind in Shree Krushna and in listening (to God's glory), etc., (2 1/2)

With that one develops affection (in God) and (further attachment and mature love) and still further when it turns into addiction, that stage is called in scriptures (to be the stage of) affirmed seed of the devotion which does not perish. (3 1/2)

With affection (for God) allurements for worldly objects perishes; attachment (for God) results in dislike for home (homely affairs); people living in the home appear to have impediments and do not belong to oneself. When one gets the stage of addiction (in Krushna) then alone one gets fulfilment to himself. (4-5)

For even those devotees, who are great in the Path of Grace, continuous stay in residence is destructive (of the devotion). So after forsaking (home) if one tries (to please God) with his mind engaged only in God, (he) attains supreme divine devotion, which is very firm and superior to that of any one else. (6 1/2)

Renunciation (of Home, etc., without fully understanding its propriety), due to company of undesirables and due to consumption of food (not preoffered to God) results in more handicaps (in accelerating of the devotion). Hence, one should reside in a place where there is (a temple of) Krushna, in company of devoted godly (persons) and whether far or near, but in such a way that conscience is not vitiated. (8)

I believe that one, who remains deeply attached (engrossed) in propitiation of Shree Krushna or in discourses (of Krushna), does not perish, any time anywhere throughout his life. (9)

If there is likelihood of obstruction (in the devotion) it is not desirable to live in seclusion. (Of course) There is no doubt that God (Shree Krushna) will protect him in all respects. (10)

So that way the secret reality (of) the sacred precept of God (Shree Krushna) has been very well narrated. One, who intensively studies, will also get endowed with love (for Krushna). (11).

Iti Shree Vallabhaachaarya-virachitaa Bhaktivardhinee Sampurnaa. (11)

Thus ends "The Means Of Accelerating Devotion" By Shree Vallabhaachaarya. (11)

॥ અથ શ્રી જલભેદઃ ॥

॥ અથ શ્રીજલભેદઃ ॥

॥ ATHA SHREE JALABHEDAH ॥

નમસ્કૃત્ય હરિં વક્ષ્યે તદ્ગુણાનાં વિભેદકાન્ ।

ભાવાન્વિંશતિધા ભિન્નાન્સર્વસન્દેહવારકાન્ ॥૧॥

નમસ્કૃત્ય હરિં વક્ષ્યે તદ્ગુણાનાં વિભેદકાન્ ।

ભાવાન્ વિંશતિધા ભિન્નાન્ સર્વસંદેહવારકાન્ ॥૧॥

Namaskrutya Harim Vakshye, tadgunaanaam vibhedakaan ।
Bhaavaan Vinshshatidhaa Bhinnaan, Sarva sandeha-
vaarakaan॥1॥

ભાવાર્થ :- શ્રીહરિ કો નમન કરકે વક્તાઓં કે ગુણ કા ભેદ બતાને વાલે સમસસ્ત સંદેહોં કો દૂર કરનેવાલે વીસ પ્રકાર કે ભાવોં કો કહતા હું ॥૧॥

ગુણભેદાસ્તુ તાવન્તો યાવન્તો હિ જલે મતાઃ ।

ગાયકાઃ કૂપસંકાશા ગન્ધર્વા ઇતિ વિશ્રુતાઃ (૧કૂપ્યાભ્યઃ સ્વાહા) ॥૨॥

ગુણભેદાસ્તુ તાવન્તો યાવન્તો હિ જલે મતાઃ ।

ગાયકાઃ કૂપસંકાશા ગન્ધર્વા ઇતિ વિશ્રુતાઃ ॥૨॥

Gunabhedaastu Taavanto Yaavanto Hi jale Mataah ।

Gaayakaaha Koopasankaashaa Gandharvaa Iti Vishrutaaha ॥2॥

ભાવાર્થ :- જિતને પ્રકાર કે ભેદ જલકે ગુણો મેં હૈં ઉતને વક્તાઓં મેં મી ભેદ હૈં । ગાને વાલે ગન્ધર્વ નામ સે પ્રસિદ્ધ હૈં । વે કૂપ જલ કે સમાન હોતે હૈં ॥૨॥

કૂપભેદાસ્તુ યાવન્તસ્તાવન્તસ્તેપિ સંમતાઃ ।

કુલ્યાઃ પૌરાણિકાઃ પ્રૌક્તાઃ પારંપર્યયુતા ભુવિ ॥૩॥

કૂપભેદાસ્તુ યાવન્તસ્તાવન્તસ્તેપિ સંમતાઃ ।

કુલ્યાઃ પૌરાણિકાઃ પ્રૌક્તાઃ પારંપર્યયુતા ભુવિ ॥ ૩ ॥

Koopabhedaastu Yaavanta staavantastepi Sammataaha ।

Kulyaaha Puraanikaaha Prokataaha, Paaramparayayutaa Bhuvi ॥3॥

ભાવાર્થ :- જિતને કૂપ કે ભેદ હૈં, ઉતને વક્તાઓં કે મી ભેદ માને ગઈ હૈં । ઇસ ભૂમણ્ડલ મેં પરમ્પરાવાલે પૌરાણિક (૨ કુલ્યાઃ) નહર કે જલ કે સદૃશ હૈં ॥૩॥

ક્ષેત્રપ્રવિષ્ટાસ્તે ચાપિ સંસારોત્પત્તિહેતવઃ ।

વેશ્યાદિસહિતા મત્તા ગાયકા ગર્તસંજ્ઞિતાઃ ॥૪॥

ક્ષેત્રપ્રવિષ્ટાસ્તે ચાપિ સંસારોત્પત્તિહેતવઃ ।

વેશ્યાદિસહિતા મત્તા ગાયકા ગર્તસંજ્ઞિતાઃ ॥૪॥

Kshetrapravshastaaste Chaapi, Samsaarotpattihetavah ।

Veshyaadisahitaa Mattaa Gaayakaa Gartasangnitaaha ॥ 4 ॥

ભાવાર્થ :- જો વક્તા અપને કુટુમ્બ કે ભરણપોષણ કે નિમિત્ત કથાદિ કહતે હૈં, વે સ્વેત મેં પ્રવિષ્ટ જલ કે સમાન હૈં (૩ વિકર્યાભ્યઃ) ઓર જો ગાયક વેશ્યાદિ કે સજ્ઞ રહકર ઉન્મત્ત હોકર ગાન કરતે હૈં વે ગડ્ડે કે જલ કે સમાન હૈં (૪ ગર્તસંજ્ઞકાઃ અવટ્યામ્યઃ સ્વાહા) ॥૪॥

॥ અથ શ્રીજલભેદની ગુજરાતી સમશ્લોકી ॥

॥ અથ શ્રીજલભેદની ગુજરાતી સમશ્લોકી ॥

॥ ATHA SHREE JALABHEDANEE GUJARAATEE
SAMASHLOKEE ॥

નમીને હરિને બોલું હરિના ગુણ ભેદતા ।

ભાવ વીસ વિધે નોખા, બધા સંદેહ વારતા ॥૧॥

નમીને હરિને બોલું હરિના ગુણ ભેદતા ।

ભાવ વીસ વિધે નોખા, બધા સંદેહ વારતા ॥૧॥

Nameene Harine bolun Harinaa guna bhedataa ।

Bhaava veesa vidhe nokhaa, badhaa sandeha vaarataa ॥ 1 ॥

ભાવાર્થ :- શ્રી હરિને નમસ્કાર કરીને વક્તાના ગુણોના ભેદ દર્શાવનાર સર્વ સંદેહ દૂર કરનારા, વીસ પ્રકારના જુદા જુદા ભાવોને કહું છું. ॥૧॥

જલમાં જેટલા માન્યા, તેટલા ગુણભેદ છે ।

ગાયકો કૂપના જેવા એ ગન્ધર્વ પ્રસિદ્ધ છે ॥૨॥

જલમાં જેટલા માન્યા, તેટલા ગુણભેદ છે ।

ગાયકો કૂપના જેવા એ ગન્ધર્વ પ્રસિદ્ધ છે ॥૨॥

Jalamaan jetalaa maanyaa, tetalaa gunabheda chhe ।

Gaayako koopanaa jevaa, e Gandharva prasiddha chhe ॥ 2 ॥

ભાવાર્થ :- જલના ગુણમાં જેટલા ભેદ છે તેટલા જ ગુણભેદ વક્તાના માન્યા છે. (વેદમાં જલના કૂપ્યાભ્યઃ સ્વાહાથી સર્વાભ્યઃ સ્વાહ વીસ પ્રકારના ભેદ છે તેમ વક્તાઓના પણ આટલા ભેદ છે.) જે સંગીતથી ભગવદ્ ગુણ ગાનારા છે તે ગન્ધર્વોના નામથી પ્રસિદ્ધ છે. (૧ કૂપ્યાભ્યઃ સ્વાહા) ॥૨॥

કૂવાના જેટલા ભેદ, તેટલા એ ગણેલ છે ।

પરંપરા થકી ભોંમાં પૌરાણિક નહેર છે ॥૩॥

કૂવાના જેટલા ભેદ, તેટલા એ ગણેલ છે ।

પરંપરા થકી ભોંમાં પૌરાણિક નહેર છે ॥૩॥

Koovaanaa jetalaa bheda, tetalaa e ganaela chhe ।

Paramparaa thakee bhonmaan pauraanika nahera chhe ॥3॥

ભાવાર્થ :- તે કૂવાના જલ જેવા છે. જેટલા જલના કૂવાના ભેદ છે તેટલા ભેદવાળા ગન્ધર્વો પણ માનેલા છે. (પહેલો ભેદ) ભૂમંડલમાં પરંપરાથી (આવેલા) પુરાણ વક્તાઓ (પૌરાણિકો) નહેરના જલ જેવા કહેલા છે. (બીજો ભેદ - કૂપ્યાભ્યઃ સ્વાહા) ॥૩॥

એ ય ક્ષેત્ર મહીં પેઠા સંસારોત્પત્તિ-હેતુ છે ।

વેશ્યાદિ-યુક્ત તો મત્ત ગાયકોં ખાલ સંજ્ઞ છે ॥૪॥

એ ય ક્ષેત્ર મહીં પેઠા સંસારોત્પત્તિ-હેતુ છે ।

વેશ્યાદિ-યુક્ત તો મત્ત ગાયકોં ખાલ સંજ્ઞ છે ॥૪॥

Eya kshetra maheen, pethaa sansaarotpatti hetu chhe ।

Veshyaadiyukta to matta gaayako khaala sangya chhe ॥ 4 ॥

ભાવાર્થ :- વળી ખેતરમાં પ્રવેશેલા નીકના જલ જેવા વક્તાઓ છે. તેઓ સંસારની ઉત્પત્તિ (મોટાના) કારણ રૂપ છે. (ત્રીજો ભેદ - વિકર્યાભ્યઃ સ્વાહા)

ગાયિકા વગેરેને સાથે રાખી, ઉન્મત્ત થઈ, ગાન કરનારા ખાડાના પાણી જેવા “ગર્તસંજ્ઞક” ગાયક કહ્યા છે. (ચોથો ભેદ - અવટ્યાભ્યઃ સ્વાહા) ॥૪॥

જલાર્થમેવ ગર્તાસ્તુ નીચા ગાનોપજીવિનઃ ।

હ્રદાસ્તુ પંડિતાઃ પ્રોક્તા ભગવચ્છાસ્તત્પરાઃ ॥૫॥

જલાર્થમેવ ગર્તાસ્તુ નીચા ગાનોપજીવિનઃ ।

હ્રદાસ્તુ પંડિતાઃ પ્રોક્તા ભગવચ્છાસ્તત્પરાઃ ॥૫॥

Jalaarthameva Gartaastu Neechaa Gaanopajeevanaah ।

Hradaastu Panditaaha Proktaa Bhagavachchhaastratatparaaha ॥5॥

ભાવાર્થ :- જો ગાયક અપની આજીવિકા કે નિમિત્ત ગાન કરતે હૈં વે ગઢે કે ગંદે જલ કે સમાન હૈં (ખન્યાઃ ખન્ય-૫માં ભેદ) । ભગવત્ શાસ્ત્ર મેં તત્પર વિદ્વજ્ઞન તો નિર્મલ સરોવર કે સદૃશ કહે ગણ હૈં (-૬ હ્રદ્યાભ્યઃ) ॥૫॥

સન્દેહવારકાસ્ત્ર સૂદા ગમ્મીરમાનસાઃ ।

સરઃકમલસંપૂર્ણાઃ પ્રેમયુક્તાસ્તથા બુધાઃ ॥૬॥

સન્દેહવારકાસ્ત્ર સૂદા ગમ્મીરમાનસાઃ ।

સરઃકમલસંપૂર્ણાઃ પ્રેમયુક્તાસ્તથા બુધાઃ ॥૬॥

Sandehaa vaarakastatra Soodaa, Gambheeramaanasaaaha ।

SarahKamalasampoomaah, Prema yuktaastathaa Budhaaha ॥6॥

ભાવાર્થ :- જો વક્તા ગમ્મીર મનવાલે હૈં તથા અપને શ્રોતાઓં કે સબ પ્રકાર કે સન્દેહોંકો નિવારણ કરનેવાલે હૈં યે બાવડી(-૭ સૂદ્યાભ્યઃ) કે જલસમાન । એસે પ્રેમયુક્ત પંડિતજન કમલોં સે સુશોભિત સરોવર કે સમાન હૈં (-૮ સરસ્યાભ્યઃ) ॥૬॥

અલ્પશ્રુતાઃ પ્રેમયુક્તા વેશન્તાઃ પરિકીર્તિતાઃ ।

કર્મશુદ્ધાઃ પલ્વલાનિ તથાલ્પશ્રુતભક્તયઃ ॥૭॥

અલ્પશ્રુતાઃ પ્રેમયુક્તા વેશન્તાઃ પરિકીર્તિતાઃ ।

કર્મશુદ્ધાઃ પલ્વલાનિ તથાલ્પશ્રુતભક્તયઃ ॥૭॥

Alpashrutaaha Premayuktaa Veshantaaha PariKeertitaaha ।

Karmashuddhaaha Palvalaani tathaalpashrutaBhaktayah ॥7॥

ભાવાર્થ :- ભગવત્ પ્રેમ મેં નિમગ્ન, સ્વલ્પ, શાસ્ત્ર જ્ઞાનવાલે વક્તાઓં કો છોટે તાલાબ કે જલ કે સદૃશ કહા હૈં (-૯ વેશન્તીભ્યઃ) ઓર જિનકે કર્મ શુદ્ધ હૈં તથા સ્વલ્પ જ્ઞાન ઓર અલ્પ ભક્તિવાલે હૈં યે જંગલી છોટે ગઢે કે જલ કે સમાન કહા હૈં (૧૦ પલ્વલાભ્યઃ) ॥૭॥

યોગધ્યાનાદિસંયુક્તા ગુણા વર્ષ્યાઃ પ્રકીર્તિતાઃ ।

તપોજ્ઞાનાદિભાવેન સ્વેદજાસ્તુ પ્રકીર્તિતાઃ ॥૮॥

યોગધ્યાનાદિસંયુક્તા ગુણા વર્ષ્યાઃ પ્રકીર્તિતાઃ ।

તપોજ્ઞાનાદિભાવેન સ્વેદજાસ્તુ પ્રકીર્તિતાઃ ॥૮॥

YogaDhyaanaadisamyuktaa Gunaa Varshyaaha Prakirtitaaha ।

Tapognaanaadibhaaven Swedajaastu Prakirtitaaha ॥ 8 ॥

ભાવાર્થ :- યોગ ધ્યાનાદિ સમ્પન્ન ભગવદ્ગુણ ગાન મેં તત્પર રહનેવાલે વર્ષા ઋતુ કે જલ કે સમાન હૈં (૧૧- વર્ષ્યાભ્યઃ) ઓર જો તપ તથા જ્ઞાન આદિ સે સહિત હૈં વે પ્રાણી શરીર કે પસીને કે તુલ્ય કહે ગણ હૈં (૧૨- અવર્ષ્યાભ્યઃ) ॥૮॥

જલાર્થે ખાલ્લ એ નીચ ગાયને જીવનાર છે ।

મચેલા ભગવચ્છાસ્ત્રે ધૂના તો પંડિતો જ છે ॥૫॥

જલાર્થે ખાળ એ નીચ ગાયને જીવનાર છે ।

મચેલા ભગવચ્છાસ્ત્રે ધૂના તો પંડિતો જ છે ॥૫॥

Jalaarthe Khaala e neech gaayane jeevanaara chhe ।

Machelaa bhagavachchhaastre ghoonaa to Pandito ja chhe ॥5॥

ભાવાર્થ :- ગાયનથી આજીવિકા ચલાવનાર નીચ વક્તાઓ તો ગંદુ પાણી ભરી રાખવા માટે બનાવેલા “ખન્ય=” ખાડા જેવા જ છે. (ખન્યાઃ પાંચમો ભેદ) જેઓ ભગવત શાસ્ત્ર પરાયણ છે તે પંડિતોને તો જલના ધરા સમાન માન્યા છે. (હ્રદ્યાભ્યઃ આ છઠ્ઠા પ્રકારના વક્તા છે.) (૫)

અગાધ ચિત્તવાલા એ સૂદો સંદેહ વારતા ।

સરસ્પંકજથી પૂર્ણ પ્રેમયુક્ત બુધો થતા ॥૬॥

અગાધ ચિત્તવાળા એ સૂદો સંદેહ વારતા ।

સરસ્પંકજથી પૂર્ણ પ્રેમયુક્ત બુધો થતા ॥૬॥

Agaadha chittavaalaa e soodo sandeha vaarataa ।

Saraspankajathree poorna premayukta budho thataa ॥ 6 ॥

ભાવાર્થ :- તે પંડિતોમાં પણ સંદેહનું નિવારણ કરનાર, ગંભીર મનવાળા છે તેઓને વાવના જલ સમાન ગણ્યા છે. (સૂદ્યાભ્યઃ સ્વાહા - આ સાતમા પ્રકારના વક્તા છે.)

પ્રેમપૂર્ણ તેમજ બુધ જનો છે તે કમલસભર (પરિપૂર્ણ) સરોવર જેવા છે (સરસ્યાભ્યઃ આ આઠમા પ્રકારના વક્તા છે.) (૬)

સાંભલ્યું અલ્પ જેણે તે તઢાવો પ્રેમયુક્ત છે ।

સાંભલ્યું ભજ્યું થોડું એ પલ્લવો કર્મશુદ્ધ છે ॥૭॥

સાંભલ્યું અલ્પ જેણે તે તળાવો પ્રેમયુક્ત છે ।

સાંભલ્યું ભજ્યું થોડું એ પલ્લવો કર્મશુદ્ધ છે ॥ ૭ ॥

Saambhalyun alpa jene te talaavo premayukta chhe ।

Saambalyun bhajyun thodun e Pallavo Karmashuddha chhe ॥ 7 ॥

ભાવાર્થ :- જેઓ પ્રેમપૂર્ણ છે પરંતુ શાસ્ત્રના અલ્પજ્ઞાનવાળા છે, તેઓને નાના જળાશય સમાન કહ્યા છે. (વેશન્તીભ્યઃ સ્વાહા આ નવમા પ્રકારના વક્તાઓ છે.) જેઓ કર્મથી શુદ્ધ છે અલ્પજ્ઞાન અને (અલ્પ) ભક્તિવાળા છે તેઓને નાના તળાવ તુલ્ય (માન્યા) છે. (પલ્વલાભ્યઃ સ્વાહા - આ દશમાં પ્રકારના વક્તા છે.) (૭)

યોગધ્યાનાદિથી યુક્ત ગુણ વર્ષાજલો કહ્યાં ।

તપ-જ્ઞાનાદિથી યુક્ત સ્વેદનાં જલ એ કહ્યાં ॥૮॥

યોગધ્યાનાદિથી યુક્ત ગુણ વર્ષાજલો કહ્યાં ।

તપ-જ્ઞાનાદિથી યુક્ત સ્વેદનાં જલ એ કહ્યાં ॥૮॥

Yogadhyanaaditheer yukta guna Varshaajalo kahyaan ।

Tapag-naanaaditheer yukta Svedanaan jal e kahyaan ॥ 8 ॥

ભાવાર્થ :- યોગ, ધ્યાન ધારણાદિ સંયુક્ત (વાળા) જે વક્તા છે તેઓ વરસાદના જલ સમાન કહેવાય છે. (વર્ષ્યાભ્યઃ સ્વાહા આ અગીયારમા પ્રકારના વક્તા છે.) તપ જ્ઞાન આદિ ભાવવાળા વક્તાઓને તો પરસેવાના પાણી સમાન કહેલા છે. (અવર્ષ્યાભ્યઃ સ્વાહા - આ બારમાં પ્રકારના વક્તા છે.) (૮)

અલૌકિકેન જ્ઞાનેન યે તુ પ્રોક્તા હરેર્ગુણાઃ ।

કાદાચિત્કાઃ શબ્દગમ્યાઃ પતચ્છબ્દાઃ પ્રકીર્તિતાઃ ॥૯॥

અલૌકિકેન જ્ઞાનેન યે તુ પ્રોક્તા હરેર્ગુણાઃ ।

કાદાચિત્કાઃ શબ્દગમ્યાઃ પતચ્છબ્દાઃ પ્રકીર્તિતાઃ ॥૯॥

Alaukikena gnaanena Ye tu Proktaa Harergunaaha ।

Kaadaachitkaaha Shabdagamyaaaha Patachchhabdaaha
Prakirtitaaha ॥9॥

ભાવાર્થ :- જો અલૌકિક જ્ઞાન સે કિસી-કિસી સમય શબ્દ કે દ્વારા જ્ઞાનને યોગ્ય શ્રી હરિ કા ગુણગાન કરતે હૈં, વે પર્વત સે ગિરનેવાલે પ્રપાત (નિર્ઝર) કે જલ કે સમાન કહે ગયે હૈં (૧૩ - હૃદિનીભ્યઃ) ॥૯॥

દેવાદ્યુપાસનોદ્ભૂતાઃ પૃષ્ઠા ભૂમેરિવોદ્રતાઃ ।

સાધનાદિપ્રકારેણ નવધા ભક્તિમાર્ગતઃ ॥૧૦॥

દેવાદ્યુપાસનોદ્ભૂતાઃ પૃષ્ઠા ભૂમેરિવોદ્રતાઃ ।

સાધનાદિપ્રકારેણ નવધા ભક્તિમાર્ગતઃ ॥૧૦॥

Devaadyupaasanodbhootaaha Prushvaa Bhoomerivodgataaha ।
Saadhanaadiprakaaren Navadhaa Bhaktimaargatah ॥ 10 ॥

ભાવાર્થ :- દેવતાઓં કી ઉપાસના કરને વાલે વક્તાગણ પૃથ્વી સે ઉત્પન્ન હોને વાલે સ્વલ્પ જલ કે સમાન કહે ગયે હૈં (૧૪- પૃષ્ઠાભ્યઃ સ્વાહા) । પ્રેમપૂર્વક નવધાભક્તિ ભક્તિમાર્ગ કે દ્વારા ભગવાન્ કા સ્મરણ રૂપ ધર્મ જિનકા પરમ સાધન હૈ, એસે વક્તાઓં કો પર્વત સે નિકલે હુણે નિર્ઝર કે પરમ પવિત્ર નિર્મલ જલ કે સમાન કહા ગયા હૈ (૧૫- સ્યન્દમાનાભ્યઃ સ્વાહા) ॥૧૦॥

પ્રેમપૂર્ત્યા સ્ફુરદ્ધર્માઃ સ્યન્દમાનાઃ પ્રકીર્તિતાઃ ।

યાદૃશાસ્તાદૃશાઃ પ્રોક્તા વૃદ્ધિક્ષયવિવર્જિતાઃ ॥૧૧॥

પ્રેમપૂર્ત્યા સ્ફુરદ્ધર્માઃ સ્યન્દમાનાઃ પ્રકીર્તિતાઃ ।

યાદૃશાસ્તાદૃશાઃ પ્રોક્તા વૃદ્ધિક્ષયવિવર્જિતાઃ ॥૧૧॥

Premapoortya Sfuraddharmaaha Syandamaanaaha Prakeertitaaha ।

Yaadrushaastaadrushaaha Proktaa Vruddhikshayavivarjitaaha ॥11॥

ભાવાર્થ :- જિસ પ્રકાર પહેલે કહે ગયે હૈં ઉસી પ્રકાર નવધા ભક્તિ કે અનુસાર સાધનયુક્ત વૃદ્ધિ ઓર ક્ષય સે રહિત ॥૧૧॥

સ્થાવરાસ્તે સમાખ્યાતા મર્યાદૈકપ્રતિષ્ઠિતાઃ ।

અનેકજન્મસંસિદ્ધા જન્મપ્રભૃતિ સર્વદા ॥૧૨॥

સ્થાવરાસ્તે સમાખ્યાતા મર્યાદૈકપ્રતિષ્ઠિતાઃ ।

અનેકજન્મસંસિદ્ધા જન્મપ્રભૃતિ સર્વદા ॥૧૨॥

Sthaavaraaste Samaakhyaata Maryaadaikapratishthitaaha ।
AnekaJanmasamsiddhaa Janmaprabhruti Sarvadaa ॥ 12 ॥

ભાવાર્થ :- જો અનેક જન્મોં સે સિદ્ધિ કે લિણે પ્રયત્નશીલ હૈં (૧૬-સ્થાવરાભ્યઃ) । અર્થાત્ સાંસારિક સુખ-દુઃખ હીન ઓર મર્યાદા માર્ગ મેં પરિનિષ્ઠિત વક્તા મહાશયોં કો સ્થાવર જલાશય કે સદૃશ કહા હૈ

અને અલૌકિક જ્ઞાને હરિના ગુણ જે કહ્યા ।

કોક વાર મળ્યા શબ્દે જણાતા ધોધ એ રહ્યા ॥૯॥

અને અલૌકિક જ્ઞાને હરિના ગુણ જે કહ્યા ।

કોક વાર મળ્યા શબ્દે જણાતા ધોધ એ રહ્યા ॥૯॥

Ane alaukika gnaane Harinaa guna je kahyaa ।

Koka vaara malyaa shabde janaataa dhodha e rahyaa ॥ 9 ॥

ભાવાર્થ :- અલૌકિક વેદના જ્ઞાનવડે જે વક્તાઓ ભગવદ્ ગુણ ગાય છે તેઓ તો ક્યારેક થનારા શબ્દથી સમજાતા પર્વતના શિખર ઉપરથી પડતા પાણીના ઝરણા જેવા ગણાય છે. (હૃદિનીભ્યઃ સ્વાહા આ તેરમાં પ્રકારના વક્તા છે.) ॥૯॥

દેવાદિ ભજતા મેઘ-રવો ઝૂટેલ ભૂમિથી ।

સાધનાદિ થકી જેને નવધા ભક્તિમાર્ગથી ॥૧૦॥

દેવાદિ ભજતા મેઘ-રવો ઝૂટેલ ભૂમિથી ।

સાધનાદિ થકી જેને નવધા ભક્તિમાર્ગથી ॥૧૦॥

Devaadi bhajataa megha-ravo oothela bhoomithee ।

Saadhanaadi thakee jene navadhaa Bhaktimaargathee ॥ 10 ॥

ભાવાર્થ :- દેવાદિની ઉપાસનાથી થયેલા (બનેલા) વક્તાઓ તો પૃથ્વીમાંથી ઉત્પન્ન થનારા ઝાકળના જલ જેવા છે. (પૃષ્ઠાભ્યઃ સ્વાહા આ ચૌદમા પ્રકારના વક્તા છે.) સાધનાદિની રીતથી, નવ પ્રકારની ભક્તિથી પ્રેમથી પરિપૂર્ણ થતાં જેમનામાં ભગવદ્ધર્મો સ્ફુરે છે, તે વક્તાઓ પર્વતમાંથી નીકળતા વહેતા ઝરણાના જલ જેવા છે. (સ્યન્દમાનાભ્યઃ સ્વાહા આ પંદરમા પ્રકારના વક્તા છે.) ॥૧૦॥

પ્રેમપૂર્તિ થકી ધર્મો સ્ફૂર્યા એઓ ઝરા કહ્યા ।

વૃદ્ધિ ક્ષય વિનાના એ ઝપલા હોય જો રહ્યા ॥૧૧॥

પ્રેમપૂર્તિ થકી ધર્મો સ્ફૂર્યા એઓ ઝરા કહ્યા ।

વૃદ્ધિ ક્ષય વિનાના એ ઝપલા હોય જો રહ્યા ॥૧૧॥

Premapurti thakee Dharmo sfooryaa eo zaraa kahyaa ।

Vruddhi-kshaya vinaanaa e upalaa hoyo jo rahyaa ॥ 11 ॥

ભાવાર્થ :- આગળના શ્લોકમાં કહ્યા છે તેવા સાધન નિષ્ઠ અને વળી પ્રભુ પ્રેમમાં વધારા ઘટાડા વિનાના સ્થિર ભાવવાળા છે. તે કેવળ મર્યાદા ભાવમાં રહેલા વક્તાઓ સ્થિર જલાશયના જેવા કહેવાય છે. (સ્થાવરાભ્યઃ સ્વાહા - આ સોળમા પ્રકારના વક્તા છે.) ॥૧૧॥

મર્યાદામાં જ ઝૂમેલા બંધ પાણી જ એ કહ્યા ।

ઘણા જન્મો થકી સિદ્ધ સદા સર્વત્ર જે રહ્યા ॥૧૨॥

મર્યાદામાં જ ઝૂમેલા બંધ પાણી જ એ કહ્યા ।

ઘણા જન્મો થકી સિદ્ધ સદા સર્વત્ર જે રહ્યા ॥૧૨॥

Maryaadaamaan ja oobhelaa bandha paanee ja e kahyaa ।

Ghanaa janmo thakee siddha sadaa sarvatra je rahyaa ॥ 12 ॥

ભાવાર્થ :- અનેક જન્મથી સુયોગ્ય (એવા) જે સિદ્ધ પુરૂષો છે પરંતુ તેઓ જન્મથી આરંભી પૃથ્વીમાં સત્સંગ અને દુઃસંગના ગુણદોષોથી ઈશ્વરમાં વધતા અને ઘટતા પ્રેમવાળા છે તે નિરંતર જન્મ લેનારા પ્રવાહવાળી નદીના જલ સમાન છે. (નાદેયીભ્યઃ સ્વાહા - આ સત્તરમા પ્રકારના વક્તા છે.) ॥૧૨॥

સંગાદિગુણદોષાભ્યાં વૃદ્ધિક્ષયયુતા ભુવિ ।
નિરન્તરોદ્ગમયુતા નદ્યસ્તે પરિકીર્તિતાઃ ॥૧૩॥

સંગાદિગુણદોષાભ્યાં વૃદ્ધિક્ષયયુતા ભુવિ ।
નિરન્તરોદ્ગમયુતા નદ્યસ્તે પરિકીર્તિતાઃ ॥૧૩॥
SangaadiGunaDoshaabhyaam Vrudhikshyayutaa Bhuvi ।
Nirantarodgamayuta Nadyaste Parikeertitaaha ॥ 13 ॥

ભાવાર્થ :- પરન્તુ જન્માન્તરોં મેં દુઃસંગ ઓર સુસંગ કે ગુણદોષોં સે ઈશ્વર મેં
उनका प्रेम कभी कम और कभी अधिक हो जाता है । वे निरंतर प्रवाहवाली नदी के
जल के समान हैं (नादेयीभ्यः स्वाहा - १७ वे प्रकारके वक्त) ॥१३॥

एतादृशाः स्वतंत्राश्चेत् सिंधवः परिकीर्तिताः ।

पूर्णा भगवदीया ये शेषव्यासाग्निमारुताः ॥१४॥

એતાદૃશાઃ સ્વતંત્રાશ્ચેત્ સિંધવઃ પરિકીર્તિતાઃ ।

પૂર્ણા ભગવદીયા યે શેષવ્યાસાગ્નિમારુતાઃ ॥૧૪॥

Etaadrushaaha Svatantraaschet Sindhavah Parikeertitaaha ।
Poornaa Bhagavadeeyaa Ye Shesha Vyaasa Agni Maarutaaha ॥14॥

ભાવાર્થ :- ઉપરોક્ત સત્રહવેં વક્તાઓં કે સદૃશ્ય સ્વતન્ત્ર હો તો, અર્થાત્ મન કી
सब उपाधि से मुक्त हों, तो वे सागर में मिलने वाली बड़ी नदी के तुल्य हैं
(-१८ सैन्धवीभ्यः स्वाहा) । जैसे कि पूर्ण भगवदीय शेष व्यास, अग्नि, हनुमान इत्यादि
हैं ॥१४॥

जडनारदमैत्राद्यास्ते समुद्राः परिकीर्तिताः ।

लोकवेदगुणैर्मिश्रभावेनैके हरेर्गुणान् ॥१५॥

જડનારદમૈત્રાદ્યાસ્તે સમુદ્રાઃ પરિકીર્તિતાઃ ॥

લોકવેદગુણૈર્મિશ્ર-ભાવેનૈકે હરેર્ગુણાન્ ॥૧૫॥

Jada-Naarada-Maitraadyaaste Samudraaha Praikeertitaaha ।
LokaVedaGunair mishrabhaavenaika Harer Gunaan ॥ 15 ॥

ભાવાર્થ :- ઇસ પ્રકાર જડભરત, નારદ, મૈત્રેય આદિ મહાનુભાવોં કો સમુદ્ર કે
जल के समान कहा हैं (१९ - समुद्रीयाभ्यः स्वाहा) और जो वक्ता लौकिक और
वैदिक गुणों से मिश्रित श्रीहरि के गुणानुवाद को ॥१५॥

वर्णयन्ति समुद्रास्ते क्षाराद्याः षट् प्रकीर्तिताः ।

गुणातीततया शुद्धान् सच्चिदानंदरूपिणः ॥१६॥

વર્ણયન્તિ સમુદ્રાસ્તે ક્ષારાદ્યાઃ ષટ્ પ્રકીર્તિતાઃ ।

ગુણાતીતતયા શુદ્ધાન્ સચ્ચિદાનન્દરૂપિણઃ ॥૧૬॥

Varanayanti Samudraaste Kshaaraadyaaha Shat Prakeertitaaha ।
Gunaateetatyaa shuddhaan Sachchidaananda roopinah ॥16॥

ભાવાર્થ :- ગાતે હેં વે ક્ષારાદિ છઃ સમુદ્રોં કે સમાન કહે ગયે હેં જો વક્તા પ્રભુ કો
गुणातीत मानकर, सत चित्त आनन्द स्वरूप ॥१६॥

સંગાદિગુણદોષોથી વધતા ઘટતા સદા ।
મોમાં પ્રવાહથી યુક્ત નદીઓ એ જ સર્વદા ॥૧૩॥

સંગાદિગુણ દોષોથી વધતા ઘટતા સદા ।

મોમાં પ્રવાહથી યુક્ત નદીઓ એ જ સર્વદા ॥૧૩॥

Sangaadi gunadoshothee vadhataa ghatataa sadaa ।
Bhomaan pravaahathee yukta nadeeo e ja sarvadaa ॥ 13 ॥
ભાવાર્થ :- (આગળના શ્લોકમાં સત્તરમાં પ્રકારના વક્તા કહ્યા) એવા
વક્તાઓ જો મનની સર્વ ઉપાધિથી મુક્ત - સ્વતંત્ર હોય, તો તે સાગરમાં
મળતી મોટી નદીના સમાન કહેવાય છે. (સૈન્ધવીભ્યઃ સ્વાહા - આ અદારમાં
પ્રકારના વક્તા છે.) ॥૧૩॥

स्वतंत्र होय एवा जो एओ मोटी नदी बने ।

शेष व्यास अने अग्नि वायु नारद मैत्र ने ॥१४॥

સ્વતંત્ર હોય એવા જો એઓ મોટી નદી બને ।

શેષ વ્યાસ અને અગ્નિ વાયુ નારદ મૈત્ર ને ॥૧૪॥

Svatantra hoya eva jo eo motee nadee bane ।
Shesha Vyasa ane Agni Vaayu Naarada Maitra ne ॥ 14 ॥

ભાવાર્થ :- જેઓ પૂર્ણ (તયા) ભગવદીયો છે જેમ કે શેષ, વ્યાસજી,
અગ્નિ, હનુમાનજી. ॥૧૪॥

जडादि सागरो पूरा, हता भगवदीय जे ।

लोक-वेदगुणे मिश्र भावे जे वर्णनार छे ॥१५॥

જડાદિ સાગરો પૂરા હતા ભગવદીય જે ।

લોક-વેદગુણે મિશ્ર ભાવે જે વર્ણનાર છે ॥૧૫॥

Jadaadi saagaroo pooraa hataa bhagavadeeeya je ।
Loka-Veda gune mishra bhaave je varnanaara chhe ॥ 15॥

ભાવાર્થ :- જડ (જડભરત), નારદ, મૈત્રેય વગેરે (મહાનુભાવો) છે
તેઓ સમુદ્રના જલ સમાન કહેવાયા છે. (સમુદ્રિયાભ્યઃ સ્વાહા - આ
ઓગણીસમાં પ્રકારના ઉત્તમ વક્તા છે.) કેટલાક એક લૌકિકભાવથી મિશ્ર,
કેટલાક વૈદિકભાવથી મિશ્ર, કેટલાક ભગવદ્ ગુણ મિશ્ર ભાવથી શ્રી હરિના
ગુણોનું વર્ણન કરે છે. ॥૧૫॥

हरिना गुण क्षारादि सागरो छ कहेल छे ।

विष्णुना गुण जे शुद्ध सच्चिदानंदरूप छे ॥१६॥

હરિના ગુણ ક્ષારાદિ સાગરો છ કહેલ છે ।

વિષ્ણુના ગુણ જે શુદ્ધ સચ્ચિદાનન્દરૂપ છે ॥૧૬॥

Harinaa guna Kshaaraadi saagaroo chha kahela chhe ।
Vishnuna guna je shuddha sachchidaananda-roopa chhe ॥ 16॥

ભાવાર્થ :- તેઓ ક્ષારાદિ છ પ્રકારના સમુદ્ર સમાન કહેવાય છે. (૧)
(ક્ષારોદ=ક્ષારસમુદ્ર (૨) દધિ મંડોદ = દધિ સાગર તુલ્ય (૩) સુરોદ=સુરા
સાગર તુલ્ય (૪) ક્ષીરોદ - ક્ષીરસાગર તુલ્ય (૫) ધૃતોદ = ધૃત સાગર તુલ્ય
અને (૬) ઈશ્વરસોદ=શેરડી (રસ)ના સાગર તુલ્ય માન્યા છે.) ભગવાનને
ગુણાતીત તરીકે સમજીને, શુદ્ધ સત્ ચિત્ આનન્દ સ્વરૂપ ॥૧૬॥

સર્વનેવ ગુણાન્વિષ્ણોર્વર્ણયન્તિ વિચક્ષણાઃ ।

તેઽમૃતોદાઃ સમાખ્યાતાસ્તદ્વાકપાનં સુદુર્લભમ્ ॥૧૭॥

સર્વનેવ ગુણાન્ વિષ્ણોર્વર્ણયન્તિ વિચક્ષણાઃ ।

તેમૃતોદાઃ સમાખ્યાતાસ્તદ્વાકપાનં સુદુર્લભમ્ ॥૧૭॥

Sarvaaneva Gunaan Vishnor varnayanti Vichakshanaaha ।
Temrutodaaha samaakhyaataastadvakpaanam Sudurlabham ॥17॥

ભાવાર્થ :- જો વક્તા ગુણાતીત, શુદ્ધ ઓર સચ્ચિદાનન્દ રૂપ વિષ્ણુ ભગવાન કે સમસ્ત ગુણોં કા હી વર્ણન કરતે હૈં, વે અમૃત સિન્ધુ કે સમાન કહે ગઈ હૈં, અને વચનામૃત કા પાન પરમ દુર્લભ હૈ ॥૧૭॥

તાદૃશાનાં ક્વચિદ્વાક્યં દૂતાનામિવ વર્ણિતમ્ ।

અજામિલાકર્ણનવદ્ બિન્દુપાનં પ્રકીર્તિતમ્ ॥૧૮॥

તાદૃશા - નાં ક્વચિદ્ વાક્યં દૂતાનામિવ વર્ણિતમ્ ॥

અજામિલાકર્ણનવદ્ બિન્દુપાનં પ્રકીર્તિતમ્ ॥૧૮॥

Taadrushaanaam Kvachid Vaakyam Dootaanaamiva Varnitam ।
Ajaamilaakarnanvad Bindupaanam Prakeertitam ॥ 18 ॥

ભાવાર્થ :- ઇસ પ્રકાર કે ભગવદીયોં કે વચનામૃત કા પાન કહીં કહીં પર ભગવત્ પાર્ષદોં કે સમાન હૈ । જિસ પ્રકાર અજામિલ કે સમાન અને વાક્યોં કો બિન્દુપાન કે સમાન સુખકર કહા ગયા હૈ ॥૧૮॥

રાગાજ્ઞાનાદિભાવાનાં સર્વથા નાશનં યદા ।

તદા લેહનમિત્યુક્તં સ્વાનન્દોદ્ગમકારણમ્ ॥૧૯॥

રાગાજ્ઞાનાદિભાવાનાં સર્વથા નાશનં યદા ।

તદા લેહનમિત્યુક્તં સ્વાનન્દોદ્ગમકારણમ્ ॥૧૯॥

Raagaagnaanaadibhaavaanaam Sarvathaa Naashanam yadaal
Tadaa lehanamityuktam Svaanandodgamakaaranam ॥ 19 ॥

ભાવાર્થ :- જબ કિ સાંસારિક રાગ ઓર અજ્ઞાનાદિ પૂર્ણરૂપ સે નષ્ટ હો જાતે હૈં । ઇસ સમય કા ભગવદ્ગુણ ગાન અપને આનંદ કી ઉત્પત્તિ કા કારણ હો જાતા હૈ । તબ વહ લેહન જલ કે સદૃશ કહા જાતા હૈ । એસે વક્તા અપને આપ સદૈવ ગુણગાન મેં તત્પર રહતે હૈ ॥૧૯॥

ઉદ્ધૃતોદકવત્ સર્વે પતિતોદકવત્તથા ।

ઉક્તાતિરિક્તવાક્યાનિ ફલં ચાપિ તથા તતઃ ॥૨૦॥

ઉદ્ધૃતોદકવત્ સર્વે પતિતોદકવત્ તથા ।

ઉક્તાતિરિક્તવાક્યાનિ ફલં ચાપિ તથા તતઃ ॥૨૦॥

Uddhrutodakavat Sarve Patitodakavat tathaa ।

Uktaatirikta-vaakyaani Falam Chaapi Tathaa Tatah ॥ 20 ॥

ભાવાર્થ :- ઊપર જિતને પ્રકાર કે વક્તાઓં કે ભેદ કહે ગઈ હૈં (૨૦-સર્વાભ્યઃ સ્વાહા) ઇનકે અતિરિક્ત દૂસરે પ્રકાર કે દો વક્તા હૈં જિનકા ઉલ્લેખ ઇસ ગ્રન્થ મેં નહીં કિયા ગયા હૈ । વે સબ અપને ઉપયોગ કર લેને પશ્ચાત્ત જો નિરર્થક જલ હૈં ઇસકે સમાન ઇન્હેં નિરર્થક હી જાનના । સારાંશ યહ હૈ કિ એસે નિરર્થક વક્તાઓં કો તથા અને શ્રોતાઓં કો કિસી પ્રકાર કા લાભ નહીં હો સકતા ॥૨૦॥

ए बधाने कहेता जे डाह्याओ निर्गुणत्वथी ।

ते सुधा-सिंधु छे, जेनुं रह्युं वाक्पान दोह्यलुं ॥१७॥

એ બધાને કહેતા જે ડાહ્યાઓ નિર્ગુણત્વથી ।

તે સુધાસિન્ધુ છે, જેનું રહ્યું વાકપાન દોહ્યલું ॥૧૭॥

E badhaane kahetaa je daahyaaao nirguntvathee ।

Te Sudhaasindhu chhe, jenun rayhun vaakpaana dohyalun ॥17॥

ભાવાર્થ :- ભગવાનના બધા જ ગુણોને જે વક્તા એ વર્ણવે છે તે વક્તાઓ અમૃતના સમુદ્ર સમાન કહેવાય છે. તેમના વચનામૃતનું પાન પણ અત્યંત દુર્લભ છે. ॥૧૭॥

दूतोनी जेम वर्णेलुं एवानुं क्यांक वाक्य छे ।

सुण्युं अजामिले जेवुं, तेवुं, ए बिन्दुपान छे ॥१८॥

દૂતોની જેમ વર્ણેલું એવાનું ક્યાંક વાક્ય છે ।

સુણ્યું અજામિલે જેવું, તેવું એ બિન્દુપાન છે ॥૧૮॥

Dootonee jema varnelun evaanun kyaanka Vaakya chhe ।

Sunyun Ajaamile jevun tevun e bindupaam chhe ॥ 18 ॥

ભાવાર્થ :- આગળના શ્લોકમાં કહેલા ઉત્તમ ભગવદીયોના વાક્યો ક્યારેક સાંભળવા મળે છે. તે વાક્યો વિષ્ણુપાષદોના જેવા વર્ણવ્યાં છે. અજામિલના શ્રવણ જેવાં તે વાક્યો અમૃતબિન્દુના પાન સમાન ગણ્યાં છે. ॥૧૮॥

राग अज्ञान - भावनो नाश ज्यां सर्वथा थतो ।

त्यारे आस्वाद कहेवातो आनन्द उपजावतो ॥१९॥

રાગ - અજ્ઞાન - ભાવોનો નાશ જ્યાં સર્વથા થતો ।

ત્યારે આસ્વાદ કહેવાતો આનંદ ઉપજાવતો ॥૧૯॥

Raaga agnaana bhaavono naasha jyaan sarvathaa thato ।

Tyaare aasvaad khevaato Ananda upajaavato ॥ 19 ॥

ભાવાર્થ :- જ્યારે અમૃત સમુદ્ર તુલ્ય વક્તાનાં વાક્યોના શ્રવણથી રાગ, અજ્ઞાન, આસક્તિ, દ્વેષ વગેરે ભાવોનો બધી રીતે નાશ થાય છે ત્યારે પોતાના આનંદ ઉદ્ગમના કારણ રૂપ જે ભગવદ્ (નામ - કીર્તન) કથન થાય એ જ સ્વાદ પ્રાપ્તિ છે, એમ કહ્યું છે. ॥૧૯॥

भरेला जलनी पेठे पडेलों जेम सर्व छे ।

कह्या सिवायनां वाक्यो ने त्यांथी फल तेम छे ॥२०॥

ભરેલા જલની પેઠે પડેલાં જેમ સર્વ છે ।

કહ્યા સિવાયનાં વાક્યો ને ત્યાંથી ફળ તેમ છે ॥૨૦॥

Bharelaa jalanee pethe padelaan jema sarva chhe ।

Kahyaa sivaaynaan Vaakyo ne tyaanthee fala tema chhe ॥20॥

ભાવાર્થ :- આગળ કહેલા વક્તાઓથી જુદા વક્તાઓનાં વાક્યો તેમ જ અન્ય સર્વ વક્તાઓ ગંગાદિ જલમાંથી ઘડામાં લાવેલા જલ જેવા અને જમીન ઉપર પડેલા જળ જેવા કાર્યસાધક છે અને તે વાક્યોના શ્રવણથી ફળ પણ તેટલા જ પ્રમાણમાં થાય છે. (સર્વાભ્યઃ સ્વાહા આ વીસમાં પ્રકારના વક્તા છે). ॥૨૦॥

इति जीवेन्द्रियगता नानाभावं गता भुवि ।
रूपतः फलतश्चैव गुणा विष्णोर्निरूपिताः ॥२१॥

ઈતિ જીવેન્દ્રિયગતા નાનાભાવં ગતા ભુવિ ।
રૂપતઃ ફલતશ્ચૈવ ગુણા વિષ્ણોર્નિરૂપિતાઃ ॥૨૧॥

Iti Jeevendriyagataa Naanaabhaavam Gataa Bhuvi ।
Roopatah Falatashchaiva Gunaa Vishnorniroopitaaha ॥ 21 ॥

भावार्थ :- इस प्रकार जीवों की इन्द्रियों में विद्यमान विष्णु भगवान् के गुणों का अनेक जल के भेदों के दृष्टान्त दे कर उनके रूप तथा फल सहित मैं (श्री वल्लभाचार्य) ने निरूपण किया है ॥२१॥

॥ इति श्रीमद् वल्लभाचार्य विरचितो श्रीजलभेदः सम्पूर्णः ॥१२॥

॥ ઇતિ શ્રીમદ્વલ્લભાચાર્ય વિરચિતો શ્રીજલભેદઃ સમ્પૂર્ણઃ ॥૧૨॥

॥ जलभेद ग्रन्थका भावार्थ हिन्दी भाषान्तर सम्पूर्ण ॥

॥ Iti Shreemad Vallabhaachaaryavirachitah ShreeJalabhedah
Sampoornah ॥ 12 ॥

जीव-इन्द्रियमां आव्यां भोमां जे भिन्नभावथी ।

विष्णुना गुणने आम निरूप्या फल रूपथी ॥२१॥

જીવ ઇન્દ્રિયમાં આવ્યા ભોમાં જે ભિન્નભાવથી ।

વિષ્ણુના ગુણને આમ નિરૂપ્યા ફળ-રૂપથી ॥૨૧॥

Jeeva indriyamaan aavyaa bhomaan je bhinna bhaavathee ।

Vishnuna gunane aama niroopyaa fala-roopathee ॥ 21 ॥

ભાવાર્થ :- આ પ્રકારે જીવ અને ઇન્દ્રિયોમાં રહેલા અને પાત્રમાં આવીને જુદા જુદા ભાવને પામેલા ભગવાનના ગુણોને સ્વરૂપ અને ફલથી વર્ણવ્યા છે. ॥૨૧॥

॥ इति श्रीमद्वल्लभाचार्य विरचित श्रीजलभेदनी श्री के.का. शास्त्रीजी विरचित गुजराती
समश्लोकी समाप्त ॥

॥ ઇતિ શ્રીમદ્વલ્લભાચાર્ય વિરચિત શ્રીજલભેદની શ્રી કે.કે. શાસ્ત્રીજી વિરચિત ગુજરાતી
સમશ્લોકી સમાપ્ત ॥

॥ જલભેદ ગ્રન્થનું ગુજરાતી ભાષાન્તર સંપૂર્ણ ॥

॥ Iti Shreemadvallabhaachaarya-virchita Jalabhedanee
Gujaraatee Samashlokee Samaapta ॥ 12 ॥

॥ श्रीजलभेदः ॥

॥ SHREE JALABHEDAH ॥

Differences In Water

After bowing down to Hari (Shree Krushna), I shall narrate twenty different types of emotions, which indicate distinction in the attributes of them (the reciters of divine glory) and which will remove all doubts. (1)

There are in fact as many differences in emotions as are spelled out (in scriptures) in respect of water. (1/2)

Songsters, popularly known as Gandharvas (traditional class of singers) are like water of a well and it is agreed that there are as many different songsters like different types of wells. (2 1/2)

In this world, traditional reciters of Puranas (ancient religious epics) are known to be like water of a canal (A small stream). (3) Like water which has entered fields they (the reciters of God's glory for welfare of their family) are the cause of generating worldly feelings. (3 1/2)

Those songsters who are obsessed and keep company of harlots, etc., are like water in a pit. (4)

Those base songsters who depend for their existence on singing are like water of sumps, meant for storage of filthy water. (impure). (4 1/2)

Those (reciters) who are serious-minded and who are able to remove doubts, are like water of a (fresh) stream (impressive and clean). (5 1/2)

Those (reciters) who are affectionate and enlightened are like water of a big lake full of lotuses (wholesome and pleasing). (6)

Those who are affectionate but not well-versed are known to be like the water of a small pool. (6 1/2)

Those who are, good at observing rituals but not well in knowledge as well as devotion are like water of yet smaller pools. (7 1/2)

Those who are with (mere) austere penance and transcendent knowledge are known to be like the water of perspiration. (8)

Those rare (reciters) by whom Glory of God is recited with divine knowledge and which(recital) can be realised by their word (spoken aloud) are renowned to be like water falling from mountains with great sound. (9)

Those who have come out (as reciters) with mere adoration of deities, etc., are like dew water sprung out from the earth. (9 1/2)

Those who are full of love (for God) through various means, etc. (religious practices) and through nine-fold devotion and who are inspired with Divine concerns are renowned to be like the water sweetly flowing from sprinkling springs. (10 1/2)

Emotions of these who are like the ones already described (i.e. who are ritual-minded) and for whom there is no rise or fall (in their inclination for God), (and) who are merely attached to Vedic rituals are like the water of stagnant ponds. (11 1/2)

Those who have already taken many births and in the world, who as a result of merits and demerits of (good or bad) company, etc., have all along their life, experienced increase and decrease (in love for God) and who are prone to take many more births, are like the water of a river. (13)

Those like ones described above, if they are free (from mental inhibitions), are known to be like the water of a very big river meeting the ocean. (13 1/2)

Those who completely belong to God such as Shesha, Vyasa, Agni, Hanumana, Jadabharata, Narada, Maitreya, etc., are well known to be like water of ocean. (14 1/2)

Those who recite glory of Hari (Krushna) with mixed emotions of worldly and ritualistic attributes, are known to be like sea-water of six types, saltish, etc., (15 1/2)

Those who are clear-sighted (wise and learned) and who recite glory of God, as the purest divinity one being above the (Three) attributes- (and also) as existence, consciousness, infinite joy (all combined in one) - and all other divine attributes of Vishnu, are very well said to be like water of nectar-giving ocean. It is rare to experience their sweet recitals. (17)

(Divine) Recitals of such (godly) persons, once in a while are described as those of a messenger (of God) and are well known to be like a portion of the nectar as heard by Ajamil. (18)

When emotions arising from (worldly or other) attachments and perverse knowledge get completely annihilated, then it is said to be siper (Delicious Sauce), which is the root-cause for generating eternal bliss for oneself. (19)

Emotions of those (reciters) who are different from.... those narrated above are all like either steam water or split water and so also are the results. (20)

Thus are narrated the attributes of Vishnu (God) as contained in the souls and limbs (of different reciters) imbibing different versions of emotions both by way of form (type) and results. (21) Iti Shree Vallabhaachaarya-virachitah Shree Jalabhedah. Sampoonah.(12)

So ends "Differences of Water" By Shree Vallabhaachaarya. (12)

॥ અથ શ્રીપંચપદ્યાનિ ॥

॥ અથ શ્રીપંચપદ્યાનિ ॥

॥ ATHA SHREE PANCHA PADYAANI ॥

શ્રી કૃષ્ણરસ વિક્ષિપ્તમાનસા રતિવર્જિતાઃ ।

અનિર્વૃતા લોકવેદે તે મુખ્યાઃ શ્રવણોત્સુકાઃ ॥૧॥

શ્રીકૃષ્ણરસવિક્ષિપ્ત-માનસા રતિવર્જિતાઃ ।

અનિર્વૃતા લોકવેદે તે મુખ્યાઃ શ્રવણોત્સુકાઃ ॥૧॥

Shree Krushnarasavikshipatamaanasaa Rativarjitaaha ।

Anirvrutaa Lokavede te Mukhyaaha Shravanotsukaaha ॥ 1 ॥

માવાર્થ :- જિન્હોને પ્રેમયુક્ત હો કર ભગવાન શ્રીકૃષ્ણ કે મજનાન્દરૂપી રસ મેં
અપના મન વિક્ષિપ્ત કર્યો છે તથા લોક વેદ કે સુખ કો નહીં છોડા છે વ ભગવત્કથા
સુનને મેં ઉત્સાહવાળે “ઉત્તમ શ્રોતા” છે ॥૧॥

વિક્લિન્નમનસો યે તુ ભગવત્સ્મૃતિવિહલાઃ ।

અર્થેકનિષ્ઠાસ્તે ચાપિ મધ્યમાઃ શ્રવણોત્સુકાઃ ॥ ૨ ॥

વિક્લિન્નમનસો યે તુ ભગવત્સ્મૃતિવિહલાઃ ।

અર્થેકનિષ્ઠાસ્તે ચાપિ મધ્યમાઃ શ્રવણોત્સુકાઃ ॥૨॥

ViklinnaManaso Ye Tu Bhagavatsmruti-vihvalaaha ।

Arthaikanishthaaste Chaapi Madhyamaaha Shravanotsukaaha ॥2॥

માવાર્થ :- આ પ્રકાર વિશેષ રૂપ સે ભગવત્ સ્મરણ મેં જિનકા મન આર્દ તથા
વિહલ હો જાતા છે, એસે ભગવાન કે ગુણ, શ્રવણ મેં ઉત્સાહવાળે ઓર જો અર્થ અર્થાત્
દ્રવ્યાદિ મેં મુખ્ય નિષ્ઠા રાખતે હું વે “મધ્યમ શ્રોતા” કહલાતે હું ॥૨॥

નિઃસંદિગ્ધં કૃષ્ણતત્ત્વં સર્વભાવેન યે વિદુઃ ।

તે ત્વાવેશાત્તુ વિકલા નિરોધાદ્વા ન ચાન્યથા ॥ ૩ ॥

નિઃસંદિગ્ધં કૃષ્ણતત્ત્વં સર્વભાવેન યે વિદુઃ ।

તે ત્વાવેશાત્તુ વિકલા નિરોધાદ્વા ન ચાન્યથા ॥૩॥

Nihсандigdham Krushnatattvam Sarvabhaavena Ye Viduhu ।

Te tvaaveshaat tu Vikalaa Nirodhaadvaa na chaanyathaa ॥3॥

માવાર્થ :- જો ભક્તગણ સન્દેહ રહિત હોકર સર્વભાવ દ્વારા ભગવાન શ્રીકૃષ્ણ કે
તત્ત્વ કો મલી માંતિ જાનતે હું । આવેશ દ્વારા અથવા નિરોધ સે વિકલ હો જાતે હું,
કિસી પ્રકાર કી બ્યાજ રીતિ સે નહીં હોતે । અર્થાત્ વે પૂર્ણ ભક્ત હોતે હું ॥૩॥

પૂર્ણભાવેન પૂર્ણાર્થાઃ કદાચિન્ન તુ સર્વદા ।

અન્યાસક્તાસ્તુ યે કેચિદધમાઃ પરિકીર્તિતાઃ ॥૪॥

પૂર્ણભાવેન પૂર્ણાર્થાઃ કદાચિન્ન તુ સર્વદા ।

અન્યાસક્તાસ્તુ યે કેચિદધમાઃ પરિકીર્તિતાઃ ॥૪॥

ProornaBhaaven Poornaarthaaha Kadaachinna tu Sarvadaa ।

Anyasaktaastu Ye Kechidadhamaaha parikeertitaaha ॥ 4 ॥

માવાર્થ :- કમી પૂર્ણ રીતિ સે સફળ મનોરથ મી હો જાતા છે । પરંતુ વહ ભાવ
અનકા સદા સ્થાયી નહીં રહતા ઓર લૌકિક તથા વૈદિક અન્ય કાર્યો મેં મી કુદ
આસક્ત રહતે હું । વે “અધમ શ્રોતા” કહે જાતે હું ॥૪॥

॥ અથ શ્રીપંચપદ્યાનિની ગુજરાતી સમશ્લોકી ॥

॥ અથ શ્રીપંચપદ્યાનિની ગુજરાતી સમશ્લોકી ॥

॥ ATHA SHREE PANCHA PADYAANI-NEE GUJARAATEE
SAMASHLOKEE ॥

શ્રીકૃષ્ણરસમાં ફેંક્યાં મને જે રતિહીન છે ।

લોકે વેદે ન આનંદી શ્રવણોત્સુક મુખ્ય છે ॥૧॥

શ્રીકૃષ્ણરસમાં ફેંક્યાં મને જે રતિહીન છે ।

લોકે વેદે ન આનંદી શ્રવણોત્સુક મુખ્ય છે ॥૧॥

Shree Krushna-rasamaan fenkyaan mane je ratiheena chhe ।

Loke Vede na aanandee shravanotsuka Mukhya chhe ॥ 1 ॥

માવાર્થ :- (જલભેદ ગ્રન્થમાં મહાપ્રભુશ્રી વલ્લભાચાર્યજીએ વક્તાઓના ભેદ
બતાવ્યા હવે શ્રીપંચપદ્યાનિ ગ્રન્થમાં એક પ્રકારનો પુષ્ટિમાર્ગીય શ્રોતા અને મર્યાદામાર્ગીય
ત્રણ પ્રકારના શ્રોતા મળી ચાર પ્રકારના શ્રોતાઓના સ્વરૂપને સમજાવે છે.)

શ્રીકૃષ્ણના ભજનાન્દ રૂપ રસમાં તરબોળ મનવાળા (ઓતપ્રોત) વિષયમાં પ્રીતિ
વગરના, લોક અને વેદ (ક્રિયામાં) રસ (આનંદ) વિનાના, ભગવત કથા શ્રવણમાં
ઉત્સાહવાળા જેઓ છે તેઓ “ઉત્તમ શ્રોતાઓ” છે. ॥૧॥

ચિત્તે વિકલ્પ જોએ ને વિહવલ પ્રભુને સ્મરે ।

ને અર્થે એક-નિષ્ઠાથી, તેવા મધ્યમ તે ઠરે ॥૨॥

ચિત્તે વિકલ્પ જોએ ને વિહવલ પ્રભુને સ્મરે ।

ને અર્થે એક-નિષ્ઠાથી, તેવા મધ્યમ તે ઠરે ॥૨॥

Chhitte viklinna jeo ne vihvala Prabhune smare ।

Ne arthe eka nishthaathe tevaa Madhyama te thare ॥ 2 ॥

માવાર્થ :- આ રીતે વિશેષ રૂપથી ભગવત્સ્મરણમાં જેમનાં મન આર્દ્ર અને
વિહવલ થઈ જાય છે, એવા ભગવદ્ ગુણ શ્રવણમાં ઉત્સાહવાળા અને જેઓ દ્રવ્યાદિમાં
મુખ્ય નિષ્ઠા રાખતા હોય તેઓ “મધ્યમ શ્રોતા” કહેવાય છે. ॥૨॥

જે કૃષ્ણતત્ત્વ નિઃશંક જાણે છે રતિભાવથી ।

તે વિહવલ નિરોધે કે આવેશે, અન્યથા નથી ॥૩॥

જે કૃષ્ણતત્ત્વ નિઃશંક જાણે છે રતિભાવથી ।

તે વિહવલ નિરોધે કે આવેશે, અન્યથા નથી ॥૩॥

Je Krushnatatva nihshanka jaane chhe rati- bhaavathe ।

Te vihvala nirodhe ke aaveshe, anyathaa nathee ॥ 3 ॥

માવાર્થ :- જેઓ શ્રીકૃષ્ણતત્ત્વને સંદેહ રહિત સર્વાત્મભાવથી જાણે છે તેઓ તો
ભગવદાવેશથી અથવા નિરોધ થવાથી થાય છે. તેમની ભગવત્સ્વરૂપ અનુભવથી
વિહવળતા નથી હોતી. ॥૩॥

કો વાર પૂર્ણાર્થોમાં પૂર્ણ ભાવે, સદા નહીં ।

બીજે આસક્ત જે કોઈ, અધમો તે કહ્યા અહીં ॥૪॥

કો વાર પૂર્ણાર્થોમાં, પૂર્ણભાવે, સદા નહીં ।

બીજે આસક્ત જે કોઈ, અધમો તે કહ્યા અહીં ॥૪॥

Ko vaara poorna arthomaan poorna bhaave sadaa naheen ।

Beeje aasakta je koe, adhamo te kahyaa aheen ॥ 4 ॥

માવાર્થ :- કોઈક વખત પૂર્ણ ભાવથી તેઓ ભગવદ્ ભાવથી પૂર્ણ થાય છે. પરંતુ
સર્વદા તેમ થતું નથી. વળી કેટલાક તો અન્યાસક્ત પણ હોય છે તેઓ “ત્રીજી કક્ષાના
શ્રોતા” “અધમ શ્રોતા” છે. ॥૪॥

અનન્યમનસો મર્ત્યા ઉત્તમાઃ શ્રવણાદિષુ ।

દેશકાલદ્રવ્યકર્તૃમંત્રકર્મપ્રકારતઃ ॥૫॥

અનન્યમનસો મર્ત્યા ઉત્તમાઃ શ્રવણાદિષુ ।

દેશકાલદ્રવ્યકર્તૃ-મંત્રકર્મપ્રકારતઃ ॥૫॥

Ananyamanaso Martyaa Uttamaaha Shravanaadishu ।

Desha-Kaala-Dravya-Kartu-Mantra-Karma-prakaaratah ॥ 5 ॥

ભાવાર્થ :- દેશ, કાલ, દ્રવ્ય, કર્તા, મંત્ર અને કર્મ કો જાન કર ઉસકે અનુસાર જો યજ્ઞાદિ કાર્ય કરતે હૈં ઉનકી અપેક્ષા અનન્ય મન સે શ્રવણાદિ નવધા ભક્તિવાલે “ઉત્તમ શ્રોતા” કહે ગયે હૈં ॥૫॥

॥ ઇતિ શ્રીવલ્લભાચાર્ય વિરચિતાનિ શ્રીપંચપદ્યાનિ સમ્પૂર્ણાનિ ॥૧૩॥

॥ ઇતિ શ્રીવલ્લભાચાર્ય વિરચિતાનિ શ્રીપંચપદ્યાનિ સંપૂર્ણાનિ ॥

॥ પંચપદ્યાનિ ગ્રન્થ ભાવાર્થ હિન્દી ભાષાન્તર સંપૂર્ણ ॥

॥ Iti Shree Vallabhaachaarya-virachitaani Shree Panchapadyaani Sampooranaani ॥ 13 ॥

દેશ-કાલ-દ્રવ્ય-કર્તા-મંત્ર-કર્મ પ્રકારથી ।

શ્રવણાદિકમાં મર્ત્યો શ્રેષ્ઠ છે એક ચિત્તથી ॥૫॥

દેશ-કાલ-દ્રવ્ય-કર્તા-મંત્ર-કર્મ પ્રકારથી ।

શ્રવણાદિકમાં મર્ત્યો શ્રેષ્ઠ છે એક ચિત્તથી ॥૫॥

Desha Kaala Dravya Kartaa Mantra Karma prakaarathee ।

Shravanaadikamaan Martyo shreshta chhe eka chittathee ॥ 5 ॥

ભાવાર્થ :- દેશ, કાળ, દ્રવ્ય, કર્તા, મંત્ર અને કર્મના પ્રકારથી શ્રવણાદિ નવધા ભક્તિમાં જે મનુષ્યો અન્ય મનવાળા હોય તેઓ “ઉત્તમ” ગણાય છે. ॥૫॥

॥ ઇતિ શ્રીવલ્લભાચાર્ય વિરચિતાનિ શ્રીપંચપદ્યાનિની શ્રી કે. કા. શાસ્ત્રી વિરચિત ગુજરાતી સમશ્લોકી સંપૂર્ણ ॥

॥ ઇતિ શ્રીવલ્લભાચાર્ય વિરચિતાનિ શ્રીપંચપદ્યાનિની ગુજરાતી સમશ્લોકી સંપૂર્ણ ॥

॥ શ્રીપંચપદ્યાનિ ગ્રન્થનું ગુજરાતી ભાષાન્તર સંપૂર્ણ ॥

॥ Iti Shree Vallabhaachaarya-virachitaa-ni Shree Panchapadyaani Nee Gujaratee Samashlokee Sampoorana ॥13॥

॥ श्रीपंचपद्यानि ॥
II SHREE PANCHAPADYAANI II
The Five Verses

Those whose minds are engrossed in affectionate elegance of Shree Krushna (and therefore) those who are bereft of (worldly) fondness, (and) those who have no pleasure in worldly affairs or those relating to Vedas, (they) are the chief eager listeners (of the glory of Shree Krushna). (1)

Those who are tender-hearted and who get overwhelmed with the memory of God (Shree Krushna) and who are enthusiastic for listening (Glory of God) and who aim at only some goal (deliverance or similar objective) are also intermediate (listeners). (2)

Those who know with all affectionate attachments and without any doubt the essential nature of Shree Krushna, and who get emotional while listening (glory of Shree Krushna) due to ardour or due to complete involvement (in Shree Krushna), but not otherwise, and those who once in a while, due to impulse, get bereft of worldly desires, but not so always, and also some such people who are very much attached to other affairs (other than those relating to God) are all those who are designated as base listeners. (3-4).

Those persons, destined to die, who due to (by way of) Place, Time, Wealth, Doer, Act and Mantra are with undivided mind, are best in listening etc., (but they abide by rules of scriptures and hence are listeners with limitations of Vedas). (5)

Iti Shree Vallabhaachaarya-virachitani Panchapadyaani Sampooranaani. (5)

So ends, "The Five Verses" By Shree Vallabhaachaarya. (13).

॥ અથ શ્રીસંન્યાસનિર્ણયઃ ॥

॥ અથ શ્રીસંન્યાસનિર્ણયઃ ॥

॥ ATHA SHREE SANYAASANIRNAYAH ॥

પશ્ચાત્તાપનિવૃત્ત્યર્થ પરિત્યાગો વિચાર્યતે ॥

સ માર્ગદ્વિતયે પ્રોક્તો ભક્તૌ જ્ઞાને વિશેષતઃ ॥૧॥

પશ્ચાત્તાપનિવૃત્ત્યર્થ પરિત્યાગો વિચાર્યતે ॥

સ માર્ગદ્વિતયે પ્રોક્તો ભક્તૌ જ્ઞાને વિશેષતઃ ॥૧॥

Paschattaapa-nivruttyartham Parityaago Vichaaryate ।

Sa Maargadvitaye Prokto Bhakta Gnaane Visheshatah ॥ 1 ॥

ભાવાર્થ :- પશ્ચાત્તાપની નિવૃત્તિ કે લિપ પરિત્યાગ કે વિષય મેં વિચાર કરતે હું - સંન્યાસ ગ્રહણ કે દો માર્ગ હું । ઇક તો ભક્તિમાર્ગીય સંન્યાસ ઓર દૂસરા જ્ઞાનમાર્ગીય સંન્યાસ બતાયા હું ॥૧॥

કર્મમાર્ગે ન કર્તવ્યઃ સુતરાં કલિકાલતઃ ।

અત આદૌ ભક્તિમાર્ગે કર્તવ્યત્વાદ્વિચારણા ॥૨॥

કર્મમાર્ગે ન કર્તવ્યઃ સુતરાં કલિકાલતઃ ।

અત આદૌ ભક્તિમાર્ગે કર્તવ્યત્વાદ્ વિચારણા ॥૨॥

Karma-maarge na Kartvayah Sutaraam Kalikaalatah ।

Ata Aadau Bhaktimaarge Kartavyatvaad Vichaaranaa ॥ 2 ॥

ભાવાર્થ :- ઇસ સમય કરાલ કલિકાલ હું, ઇસલિયે કર્મમાર્ગ કી પ્રણાલી કે અનુસાર ત્યાગ અર્થાત્ સંન્યાસ નહીં કરના ઇચ્છા હું । ભક્તિમાર્ગ કે અનુસાર સંન્યાસ ગ્રહણ કરના હમારા પરમ કર્તવ્ય હું । ઇસલિપ પ્રથમ ઇસ ભક્તિમાર્ગીય સંન્યાસ પર વિચાર કરતે હું ॥૨॥

શ્રવણાદિપ્રસિદ્ધ્યર્થ કર્તવ્યશ્ચેત્સ નેષ્યતે ।

સહાયસંગસાધ્યત્વાત્ સાધનાનાં ચ રક્ષણાત્ ॥૩॥

શ્રવણાદિપ્રસિદ્ધ્યર્થ કર્તવ્યશ્ચેત્સ નેષ્યતે ।

સહાયસંગસાધ્યત્વાત્ સાધનાનાં ચ રક્ષણાત્ ॥૩॥

Shravanaadi-prasiddhyartham karatavyashchet sa Neshyate ।

Sahaya-Sanga-Saadhyatvaat Saadhanaanaam Cha Rakshanaat ॥3॥

ભાવાર્થ :- શ્રવણાદિ નવધા ભક્તિ મેં પ્રવૃત્ત હોને કે લિપ ત્યાગ (સંન્યાસ) કરના સર્વથા ઁચિત નહીં હું, ક્યોંકિ નવધા ભક્તિ કે સાધનોં કી રક્ષા કરને કે લિપ દૂસરે મનુષ્યોં કી સહાયતા કી પરમાવશ્યકતા રહતી હું (ઓર સંન્યાસ અવસ્થા મેં હમ ઁચ્છાશ્રમ મેં હું) ॥૩॥

અભિમાનાન્નિયોગાચ્ચ તદ્ધર્મેશ્વ વિરોધતઃ ।

ગૃહાદેર્બાધકત્વેન સાધનાર્થ તથા યદિ ॥૪॥

અભિમાનાન્ નિયોગાચ્ચ તદ્ધર્મેશ્વ વિરોધતઃ ।

ગૃહાદેર્બાધકત્વેન સાધનાર્થ તથા યદિ ॥૪॥

Abhimaanaan Niyogaachcha Taddharmaishcha Virodhatah ।

Gruhaaderbaadhakatvena Saadhaanartham Tathaa Yadi ॥4॥

ભાવાર્થ :- યદિ અભિમાન ઁવં નિયોગ સંન્યાસ મેં પાલને કે નિયમ તથા ઁન ધર્મોં કા શ્રવણાદિ સે વિરોધ હોને સે, સંન્યાસ યોગ્ય નહીં હું । નવધા ભક્તિ સાધન કરને મેં ગૃહ મેં બાધકતા સમજ કર યદિ ત્યાગ (સંન્યાસ) ગ્રહણ કિયા જાય તો ॥૪॥

॥ અથ શ્રીસંન્યાસનિર્ણયની ગુજરાતી સમશ્લોકી ॥

॥ અથ શ્રીસંન્યાસનિર્ણયની ગુજરાતી સમશ્લોકી ॥

॥ ATHA SHREE SANYAASANIRNAYANEE GUJARAAATEE

SAMASHLOKEE ॥

પસ્તાવો ટાલવા માટે ત્યાગનો આ વિચાર છે ।

“ભક્તિ ને જ્ઞાન” બે માર્ગે વિશેષે ઁ કહેલ છે ॥૧॥

પસ્તાવો ટાળવા માટે ત્યાગનો આ વિચાર છે ।

‘ભક્તિ ને જ્ઞાન’ બે માર્ગે વિશેષે ઁ કહેલ છે ॥૧॥

Pastaavo taalavaa maate tyaagano aa vichaara chhe ।

‘Bhakti ne gnaana’ be maarge visheshe e kahela chhe ॥ 1 ॥

ભાવાર્થ :- પશ્ચાત્તાપની નિવૃત્તિ (નિવારણ) માટે સંન્યાસ સંબંધી વિચાર કરવામાં આવે છે. તે સંન્યાસ ઘણું કરીને ભક્તિ માર્ગમાં ઁને જ્ઞાન માર્ગમાં ઁમ બે માર્ગમાં કહેલો છે. ॥૧॥

કરવો કર્મમાર્ગે ના, કાં કે આ કલિકાલ છે ।

તો પહેલાં ભક્તિમાર્ગે આ કરવો ત્યાં વિચાર છે ॥૨॥

કરવો કર્મમાર્ગે ના, કાં કે આ કલિકાલ છે ।

તો પહેલાં ભક્તિમાર્ગે આ કરવો ત્યાં વિચાર છે ॥૨॥

Karavo karma maarge naa, kan ke aa kalikala chhe ।

To phelaan bhaktimaarge aa karavo tyaan vichaara chhe ॥ 2 ॥

ભાવાર્થ :- કલિકાલમાં કર્મમાર્ગમાં તો ખાસ કરીને સંન્યાસ લેવાતો નથી હોતો. આથી પ્રથમ ભક્તિમાર્ગમાં સ્વીકારવાનો હોવાથી (તેની) વિચારણા થાય છે. ॥૨॥

શ્રવણાદિ - પ્રવૃત્ત્યર્થ કરવો ઇષ્ટ ના બને ।

સહાય-સંગ-સાધ્યત્વે સાધનોના ચ રક્ષણે ॥૩॥

શ્રવણાદિ - પ્રવૃત્ત્યર્થ કરવો ઇષ્ટ ના બને ।

સહાય-સંગ-સાધ્યત્વે સાધનોના ચ રક્ષણે ॥૩॥

Shravanaadi-pravruttyartha karavo ishta naa bane ।

Sahaaya-sanga-saadhyatve saadhanonaa ya rakshane ॥ 3 ॥

ભાવાર્થ :- શ્રવણ આદિ સારી રીતે થઈ શકે ઁવી ઇચ્છાથી જો. સંન્યાસ સ્વીકારવાનો હોય તો તે (ઇચ્છવા યોગ્ય નથી). કારણ કે શ્રવણાદિ સહાય ઁને સંગથી જ સિદ્ધ થઈ શકે છે તેથી, સાધનોનું રક્ષણ કરવાથી ॥૩॥

અભિમાને નિયોગે ને ઁના ધર્મ-વિરોધથી ।

જો કરે સાધવા જાણી, બાધ આવે ગૃહાદિથી ॥૪॥

અભિમાને નિયોગે ને ઁના ધર્મ-વિરોધથી ।

જો કરે સાધવા જાણી, બાધ આવે ગૃહાદિથી ॥૪॥

Abhimaane niyoge ne ena dharma-virodhathee ।

Jo kare saadhavaa jaanee baadha aave gruhaadithe ॥ 4 ॥

ભાવાર્થ :- અભિમાન થવાથી, વળી શ્રવણાદિ નિત્ય કરવાનો નિયમ હોવાથી, શ્રવણાદિના ધર્મો ઁને સંન્યાસ આદિના ધર્મોને પરસ્પર વિરોધ હોવાથી તે ઇચ્છવા યોગ્ય નથી. ॥૪॥

અગ્રેડપિ તાદૃશૈરેવ સંગો ભવતિ નાન્યથા ।

સ્વયં ચ વિષયાક્રાંતઃ પાઃખણ્ડી સ્યાતુ કાલતઃ ॥૫॥

અગ્રેપિ તાદૃશૈરેવ સંગો ભવતિ નાન્યથા ।

સ્વયં ચ વિષયાક્રાંતઃ પાઃખણ્ડી સ્યાતુ કાલતઃ ॥૫॥

Agrepi Taadurshaireva Sango Bhavati Naanyathaa ।

Svayam Cha Vishayaakraantah Paakhandee Syaat tu Kaalatah ॥5॥

માવાર્થ :- આગે મી ઇસી પ્રકાર કે મનુષ્યોં કા સમાગમ હોતા હૈ । કોઈ અચ્છે મહાત્મા નહીં મિલેંગે, ક્યોંકિ કરાલ કલિકાલ હૈ । અતઃ યદિ ઇન પાઃખણ્ડીયોં કે સાથ રહના પડે તો સ્વયં મી વિષયાક્રાંત હો સકતે હૈ ॥૫॥

વિષયાક્રાંતદેહાનાં નાવેશઃ સર્વદા હરેઃ ।

અતોડત્ર સાધને ભક્તૌ નૈવ ત્યાગઃ સુખાવહઃ ॥૬॥

વિષયાક્રાંતદેહાનાં નાવેશઃ સર્વદા હરેઃ ।

અતોત્ર સાધને ભક્તૌ નૈવ ત્યાગઃ સુખાવહઃ ॥૬॥

VishayaakraantaDehaanaam Naaveshah Sarvadaa Harehe ।

Atotra Saadhane Bhakttau Naiva Tyaagah Sukhaavah ॥ 6 ॥

માવાર્થ :- જિનકે હૃદયોં મેં વિષય વાસનાયેં અપના સ્થાન બનાવ હુવે હૈ । ઉનકે હૃદય મેં પ્રભુ કા આવેશ કમી નહીં હો સકતા । ઇસલિવે ભક્તિ માર્ગ કા સાધન કરને કે લિવે તો ઇસ સમય ત્યાગ (સંન્યાસ) ગ્રહણ કરના સુખપ્રદ નહીં હો સકતા હૈ ॥૬॥

વિરહાનુભવાર્થ તુ પરિત્યાગઃ પ્રશસ્યતે ।

સ્વીયબંધનિવૃત્ત્યર્થ વેષઃ સોડત્ર ન ચાન્યથા ॥૭॥

વિરહાનુભવાર્થ તુ પરિત્યાગઃ પ્રશસ્યતે ।

સ્વીયબંધનિવૃત્ત્યર્થ વેષઃ સોત્ર ન ચાન્યથા ॥૭॥

Virahaanubhavaartham tu Parityaagah prashasyate ।

Sveeya-bandha-nivruttyartham Veshah Sotra Na Chaanyathaall7॥

માવાર્થ :- વિરહ કા અનુભવ કરને કે લિવે હી પરિત્યાગ અર્થાત્ સંન્યાસ ગ્રહણ કરના ઉચિત કહા હૈ । યહ ભક્તિમાર્ગીય સંન્યાસ અપને કુટુમ્બ કે મનુષ્યોં કા મોહરૂપી બંધન તોડને અર્થાત્ ઉસકે સંબંધ સે હોનેવાલી વિવિધ ઉપાધિયોં સે બચને કે લિવે મેષ બદલ દિયા જાતા હૈ ઓર કોઈ મી કારણ નહીં હૈ ॥૭॥

કૌણ્ડિન્યો ગોપિકાઃ પ્રોક્તા ગુરવઃ સાધનં ચ તત્ ।

ભાવો ભાવનયા સિદ્ધઃ સાધનં નાન્યદિષ્યતે ॥૮॥

કૌણ્ડિન્યો ગોપિકાઃ પ્રોક્તા ગુરવઃ સાધનં ચ તત્ ।

ભાવો ભાવનયા સિદ્ધઃ સાધનં નાન્યદિષ્યતે ॥૮॥

Kaundinyo Gopikaaha Prokataa Guravah Saadhanam Cha Tatl

Bhaavo Bhaavanayaa Siddhah Saadhanam Naanyadishyatell8॥

માવાર્થ :- મર્યાદામાર્ગ મેં કૌણ્ડિન્ય ઋષિ ઓર પુષ્ટિમાર્ગ મેં ગોપિકાવં ગુરુ હૈ ઓર ઉન્હોને જો સાધન કિયા વહી સાધન શ્રેષ્ઠ હૈ । ભાવ-ભાવના કે દ્વારા સિદ્ધ હોતા હૈ । ઇસકે અતિરિક્ત દૂસરા કોઈ સાધન પરમોત્તમ નહીં હૈ ॥૮॥

તોય આગળ એવાની સાથે સંગ સદા બને ।

ને પોતે વિષયાસક્ત પાઃખંડી કાલથી બને ॥૫॥

તોય આગળ એવાની સાથે સંગ સદા બને ।

ને પોતે વિષયાસક્ત પાઃખંડી કાલથી બને ॥૫॥

Toya aagala evanee satahe sanga sadaa bane ।

Ne pote vishayaasakta paakhandee kaalathee bane ॥ 5 ॥

ભાવાર્થ :- ઘર કુટુમ્બ વ્યવહાર જો શ્રવણાદિ ભક્તિનાં બાધક છે. તેથી તે સાધનો કહી શકાય તેથી સંન્યાસ ગ્રહણ કરવો જોઈએ એવી માન્યતા હોય તો આગળ જતાં (વળી) પાછાં એવાં જ બાધકોનો સંગ થાય છે તેમાં ફેરફાર થતો નથી. વળી પોતે વિષયોથી ઘેરાય છે અને કાળબળથી પાખંડી થાય છે. ॥૫॥

વિષયાસક્ત દેહીને પ્રભુ-આવેશ ના કદી ।

અહીં એ સુખકારી ના સાધને ભક્તિમાં કદી ॥૬॥

વિષયાસક્ત દેહીને પ્રભુ-આવેશ ના કદી ।

અહીં એ સુખકારી ના સાધને ભક્તિમાં કદી ॥૬॥

Vishayaasakta deheene Prabhu-aavesh naa kadee ।

Aheen e sukhkaree naa saadhane Bhaktimaan kadee ॥ 6 ॥

ભાવાર્થ :- વિષયથી ઘેરાયેલા દેહવાળાઓમાં કદાપિ શ્રી હરિનો પ્રવેશ થતો નથી. માટે, અહીં ભક્તિમાર્ગમાં સાધન દશામાં સંન્યાસ કદિ સુખકારક થતો જ નથી. ॥ ૬ ॥

વિરહાનુભવાર્થ છે પરિત્યાગ પ્રશસ્ય એ ।

ટાલવા સ્વીય-બંધોને વેશ છે, અન્યથા ન એ ॥૭॥

વિરહાનુભવાર્થ છે પરિત્યાગ પ્રશસ્ય એ ।

ટાળવા સ્વીય-બંધોને વેશ છે, અન્યથા ન એ ॥૭॥

Virahaanubhavaarth chhe parityaaga prashasya e ।

Taalavaa sveeya-bandhone vesh chhe, anyathaa na e ॥ 7 ॥

ભાવાર્થ :- ભગવદ્ વિરહના અનુભવ પ્રાપ્તિ માટે તો સંન્યાસ પ્રશંશનીય છે. સ્વજનોના બંધનોને દૂર કરવા માટે વેષ ગ્રહણ કરવાનો છે. બાકી આ ભક્તિમાર્ગમાં અન્ય કોઈ કારણથી વેષ કે સંન્યાસ માન્યાં નથી. ॥૭॥

ગુરુ કૌંડિન્ય ને ગોપી, કહેલાં એ જ સાધન ।

ભાવથી ભાવ છે સિદ્ધ, ન અહીં અન્ય સાધન ॥૮॥

ગુરુ કૌંડિન્ય ને ગોપી, કહેલાં એ જ સાધન ।

ભાવથી ભાવ છે સિદ્ધ, ન અહીં અન્ય સાધન ॥૮॥

Guru Kaundinya ne Gopee kahelaan e ja saadhana ।

Bhaavathee bhava chhe siddha, na aheen anya saadhana ॥8॥

ભાવાર્થ :- કૌંડિન્ય ઋષિ (મર્યાદા ભક્તિમાં) અને ગોપીજનો (પ્રેમભક્ષણ ભક્તિમાં) એ બે ભક્તિ માર્ગીય ગુરુઓ કહેલા છે. તેમણે જે સાધનો કર્યા છે, તે જ સાધનો છે. ભાવનાથી સિદ્ધ થતો ભાવ જ સાધન છે. ભાવ વિના કોઈ પણ સાધન ઈચ્છવા જોગ નથી. ॥૮॥

વિકલત્વં તથાઽસ્વાસ્થ્યં પ્રકૃતિઃ પ્રાકૃતં ન હિ ।

જ્ઞાનં ગુણાશ્ચ તસ્યૈવં વર્તમાનસ્ય બાધકાઃ ॥૯॥

વિકલત્વં તથાસ્વાસ્થ્યં પ્રકૃતિઃ પ્રાકૃતં ન હિ ।

જ્ઞાનં ગુણાશ્ચ તસ્યૈવં વર્તમાનસ્ય બાધકાઃ ॥૯॥

Vikalatvam Tathaasvaasthyam Prakrutihi Praakrutam Na Hi ।
Gnaanam Gunaashcha Tasyaivam Vartamanasya
Baadhakaaha ॥9॥

ભાવાર્થ :- इस मार्ग में विकलता, अस्तव्यस्तता तथा स्वभाव प्राकृत मनुष्यों के तुल्य नहीं रहता है । इस प्रकार की अवस्था में रहनेवाले भक्तजनों के लिए ज्ञान और लौकिक गुण बाधक होते हैं ॥९॥

સત્યલોકે સ્થિતિર્જ્ઞાનાત્સંન્યાસેન વિશેષિતાત્ ।

ભાવના સાધનં યત્ર ફલં ચાપિ તથા ભવેત્ ॥૧૦॥

સત્યલોકે સ્થિતિર્જ્ઞાનાત્ સંન્યાસેન વિશેષિતાત્ ।

ભાવના સાધનં યત્ર ફલં ચાપિ તથા ભવેત્ ॥૧૦॥

Satyaloke Sthitir Gnaanaat Sannyaasena Visheshitaat ।
Bhaavanaa Saadhanam Yatra Falam Chaapi Tathaa Bhavet
॥10॥

ભાવાર્થ :- ज्ञानमार्ग के अनुसार संन्यास लेने से उसको विशेष करके सत्यलोक की प्राप्ति होती है । परन्तु यहाँ तो भक्ति ही साधन है । तब उसका फल भी साक्षात् प्रभु दर्शन प्राप्ति है ॥१०॥

તાદૃશાઃ સત્યલોકાદૌ તિષ્ઠંત્યેવ ન સંશયઃ ।

બહિષ્કેત્પ્રકટઃ સ્વાત્મા વહ્નિવત્પ્રવિશેદ્ યદિ ॥૧૧॥

તાદૃશાઃ સત્યલોકાદૌ તિષ્ઠંત્યેવ ન સંશયઃ ।

બહિષ્કેત્પ્રકટઃ સ્વાત્મા, વહ્નિવત્ પ્રવિશેદ્ યદિ ॥૧૧॥

Taadruashaaha Satyalokaadau Tishthantyeva Na Samshayah ।
Bahishchet Prakatah Svaatmaa Vahnivat Pravished yadi ॥ 11॥

ભાવાર્થ :- ज्ञान मार्ग के अनुसार संन्यास लेनेवाले तो निःसंदेह सत्यलोक आदि में ही पहुंचते हैं । परन्तु भक्ति मार्ग में तो अपना ही आत्मा बाहर से प्रकट होकर अग्नि के समान जब हृदय में प्रवेश करता है ॥११॥

તદૈવ સકલો બન્ધો નાશમેતિ ન ચાન્યથા ।

ગુણાસ્તુ સંગરાહિત્યાજ્ જીવનાર્થ ભવન્તિ હિ ॥૧૨॥

તદૈવ સકલો બન્ધો નાશમેતિ ન ચાન્યથા ।

ગુણાસ્તુ સંગરાહિત્યાજ્-જીવનાર્થ ભવન્તિ હિ ॥૧૨॥

Tadaiva Sakalo Bandho Naashameti Na Chaanyathaa ।
Gunaastu Sangaraahitajyaj-Jeevanartham Bhavanti Hi ॥12॥

ભાવાર્થ :- तब समस्त सांसारिक बन्धन टूट जाते हैं । इसमें कुछ सन्देह नहीं है लौकिक आसक्ति रहितों का भगवत् गुणगान ही जीवन है ॥१२॥

નથી પ્રાકૃત અસ્વાસ્થ્ય વિકલત્વ સ્વભાવ છે ।

ગુણજ્ઞાન થકી બાધ વિરહીને જ થાય છે ॥૯॥

નથી પ્રાકૃત અસ્વાસ્થ્ય, વિકલત્વ સ્વભાવ છે ।

ગુણજ્ઞાન થકી બાધ વિરહીને જ થાય છે ॥૯॥

Nathee praakruta asvaasthya vikalatva svabhaava chhe ।
Gunagnaana thakee baadha viraheene ja thaya chhe ॥ 9 ॥

ભાવાર્થ :- વિકલતા અને અસ્વસ્થતા આ બે વિરહના સ્વભાવ છે. તે પ્રાકૃત નથી હોતા આવી સ્થિતિમાં રહેલાને જ્ઞાન અને ગુણો બાધક છે. ॥૯॥

સંન્યાસે અદકા જ્ઞાને સત્યલોકે રહ્યું બને ।

ભાવના સાધન જ્યાં છે ત્યાં તેવું ફલ તો બને ॥૧૦॥

સંન્યાસે અદકા જ્ઞાને સત્યલોકે રહ્યું બને ।

ભાવના સાધન જ્યાં છે, ત્યાં તેવું ફલ તો બને ॥૧૦॥

Sanyaase adakaa gnaane satyaloke rahyun bane ।
Bhaavanaa saadhana jyaan chhe, tyaan tevun fala to banell10॥

ભાવાર્થ :- સંન્યાસથી પ્રબળ થયેલા જ્ઞાનથી સત્યલોકમાં સ્થિત થાય છે. વળી જેને ભાવના (=ભક્તિ) જ સાધન છે તેને ફળ પણ તેવું જ અર્થાત્ સાક્ષાત્ ભગવદ્દર્શનની પ્રાપ્તિ થાય છે. ॥૧૦॥

સત્યલોકાદિમાં એવા રહે છે, નહિ ત્યાં શક ।

બહાર પ્રકટી સ્વાત્મા પેસે છે અગ્નિ માફક ॥૧૧॥

સત્યલોકાદિમાં એવા રહે છે, નહિ ત્યાં શક ।

બહાર પ્રકટી સ્વાત્મા પેસે છે અગ્નિ માફક ॥૧૧॥

Satyalokaadimaan evaa rahe chhe, nahi tyaan shaka ।
Bahaara prakatee svaatmaa pese chhe Agni maafaka ॥ 11 ॥

ભાવાર્થ :- તેવા પ્રબળ જ્ઞાનવાળા સંન્યાસીઓ ‘‘બ્રહ્મલોક’’માં રહે છે જેમાં શંકા નથી. પરંતુ ભક્તિમાર્ગમાં તો લાકડામાં વ્યાપક રૂપે રહેલો અગ્નિ પ્રથમ મંથન કરવાથી પ્રકટ થઈ પછી તેના તે જ લાકડામાં પ્રવેશ કરે છે. (જેમ અરણિ મંથનમાં બને છે તેમ) ત્યારે કાષ્ટ મટી અગ્નિરૂપ બને છે. ॥૧૧॥

ત્યારે જ સઘલો બંધ વળસે, અન્યથા નહીં ।

ગુણો તો સંગ ના હોતાં જીવનાર્થ બને અહીં ॥૧૨॥

ત્યારે જ સઘળો બંધ વળસે, અન્યથા નહીં ।

ગુણો તો સંગ ના હોતાં જીવનાર્થ બને અહીં ॥૧૨॥

Tyaare ja saghalo bandha vanase, anyathaa naheen ।
Guno to sanga na hotaan jeevanartha bane aheen ॥ 12 ॥

ભાવાર્થ :- તેવી (જ) રીતે વ્યાપ્ત એવો પોતાનો આત્મા ભાવના વડે બહાર પ્રકટ થઈ પાછો અંદર પ્રવેશ કરે (છે). ત્યારે જ સમસ્ત સંસારના બંધન તૂટી જાય છે; બીજા કોઈ પ્રકારે નહિ. વિરહ ભાવનાવાળાને ભગવત્ સંગ ન હોવાથી જીવન ટકાવી રાખવા માટે તો ભગવદ્ ગુણો અવશ્ય ઉપયોગી થાય છે. ॥૧૨॥

ભગવાન્ ફલરૂપત્વાન્નાત્ર બાધક ઇષ્યતે ।

સ્વાસ્થ્યવાક્યં ન કર્તવ્યં દયાલુર્ન વિરુદ્ધયતે ॥૧૩॥

ભગવાન્ ફલરૂપત્વાન્નાત્ર બાધક ઇષ્યતે ।

સ્વાસ્થ્યવાક્યં ન કર્તવ્યં, દયાલુર્ન વિરુદ્ધયતે ॥૧૩॥

Bhagavaan FalaroopatvaanNaatra Baadhaka Ishyate ।

Svaasthya-vaakyam Na Kartavyam Dayaalu Na Virudhyate ॥13॥

ભાવાર્થ :- ઇસ ભક્તિ માર્ગ મેં તો ભગવાન્ હી સ્વયં ફલ રૂપ હૈ ઇસ પ્રકાર યહાં બાધકતા કુછ નહીં હૈ । સ્વસ્થતા કા વચન ભગવાન કે લિખ કર્તવ્ય નહીં હૈ, ક્યોંકિ ભગવાન સદા દયાલુ હૈ । વે અપની દયાલુતા કે વિરુદ્ધ કોઈ કાર્ય નહીં કરતે હૈ ॥૧૩॥

દુર્લભોડયં પરિત્યાગઃ પ્રેમ્ના સિદ્ધયતિ નાન્યથા ।

જ્ઞાનમાર્ગે તુ સંન્યાસો દ્વિવિધોડપિ વિચારિતઃ ॥૧૪॥

દુર્લભોયં પરિત્યાગઃ પ્રેમ્ના સિદ્ધયતિ નાન્યથા ।

જ્ઞાનમાર્ગે તુ સંન્યાસો દ્વિવિધોપિ વિચારિતઃ ॥૧૪॥

Durlabhoyam Parityaagah Premnaa Sidhyati naanyathaa ।

Gnaanamaarge Tu Samnnyaaso Dvididhopi Vichaaritam ॥14॥

ભાવાર્થ :- યહ પરિત્યાગ (સંન્યાસ) દુર્લભ હૈ । વહ પ્રેમ કે દ્વારા સિદ્ધ હોતા હૈ અન્ય સાધનોં સે નહીં । જ્ઞાનમાર્ગ મે સંન્યાસ દો પ્રકાર કા કહા ગયા હૈ ॥૧૪॥

જ્ઞાનાર્થમુત્તરાગં ચ સિદ્ધિર્જન્મશતૈઃ પરમ્ ।

જ્ઞાનં ચ સાધનાપેક્ષં યજ્ઞાદિશ્રવણાન્મતમ્ ॥૧૫॥

જ્ઞાનાર્થમુત્તરાગં ચ સિદ્ધિર્જન્મશતૈઃ પરમ્ ।

જ્ઞાનં ચ સાધનાપેક્ષં યજ્ઞાદિશ્રવણાન્મતમ્ ॥૧૫॥

Gnaanaarthamuttaraangam Cha Siddhirjanmashataih Param ।

Gnaanam Cha Saadhanana-peksham Yagnaadishravanaan Matam ॥15॥

ભાવાર્થ :- જ્ઞાન પ્રાપ્તિ કે લિખ (વિવિદિષા સંન્યાસ) ઔર ઉત્તરાઙ્ગ (વિદ્વત સંન્યાસ) અનેક જન્મોં કે પશ્ચાત્ સિદ્ધિ દેને વાલા હૈ । યજ્ઞાદિક કરને કા કથન શાસ્ત્ર મેં હોને સે જ્ઞાન કો સાધન કી અપેક્ષા હૈ, યહ સ્પષ્ટ હૈ ॥૧૫॥

અતઃ કલૌ સ સંન્યાસઃ પશ્ચાત્તાપાય નાન્યથા ।

પાશ્વંડિત્વં ભવેચ્છાપિ તસ્માજ્ઞાને ન સંન્યસેત્ ॥૧૬॥

અતઃ કલૌ સ સંન્યાસઃ પશ્ચાત્તાપાય નાન્યથા ।

પાશ્વંડિત્વં ભવેચ્છાપિ તસ્માજ્ઞાને ન સંન્યસેત્ ॥૧૬॥

Ataha Kalau Sa Sannyasah Paschaattaapaaya Naanyathaa ।
Paakanditvam Bhavachchapi Tasmajnaane Na Sannyaset ॥16॥

ભાવાર્થ :- અતઃજ્ઞાનમાર્ગીય સંન્યાસ કલિયુગ મેં પશ્ચાત્તાપ કે નિમિત્ત હી હૈ । અન્ય પ્રકાર કે ફલપ્રદ નહીં હૈ । ફિર ઇસ પ્રકાર કે સંન્યાસ સે પાશ્વંડિતા હો જાતી હૈ । ઇસ લિખ જ્ઞાનમાર્ગ મેં સંન્યાસ લેના કિસી પ્રકાર ઉચિત નહીં હૈ ॥૧૬॥

ભગવાન્ ફલ હોવાથી એનો તો બાધ ના અહીં ।

કરો ન સ્વાસ્થ્યનું વાક્ય, એ દયાલુ વિરુદ્ધ ના ॥૧૩॥

ભગવાન્ ફલ હોવાથી એનો તો બાધ ના અહીં ।

કરો ન સ્વાસ્થ્યનું વાક્ય, એ દયાલુ વિરુદ્ધ ના ॥૧૩॥

Bhagavaan fala hovathee eno to baadha naa aheen ।

Karo na svaasthyaanun vaakya, e dayaalu viruddha naa ॥ 13 ॥

ભાવાર્થ :- ભગવાન ફલરૂપ હોવાથી તે અહીં વિદ્વન્કર્તા નથી. ભક્તને સ્વસ્થતા થાય તેવું વાક્ય કહેવાનું ભગવાનને તાત્પર્ય નથી. ભગવાન દયાલુ છે. દયાલુતા વિરુદ્ધ કાર્ય કરતા નથી. ॥૧૩॥

આ દુર્લભ પરિત્યાગ પ્રેમથી ફક્ત સિદ્ધ છે ।

સંન્યાસ જ્ઞાનમાર્ગે તો બે રીતે ય રહેલ છે ॥૧૪॥

આ દુર્લભ પરિત્યાગ પ્રેમથી ફક્ત સિદ્ધ છે ।

સંન્યાસ જ્ઞાનમાર્ગે તો બે રીતે ય રહેલ છે ॥૧૪॥

Aa durlabha Parityaaga premathee fakta siddha chhe ।

Sanyaasa gnaanamaarge to be reete ya rahela chhe ॥ 14 ॥

ભાવાર્થ :- આ પરિત્યાગ અતિ દુર્લભ છે. એ કેવળ પ્રેમથી જ સિદ્ધ થાય છે. અન્ય (બીજી) રીતે નહિ. જ્ઞાનમાર્ગમાં સંન્યાસ બે પ્રકારે વિચારેલો છે ॥૧૪॥

જ્ઞાન ને મુક્તિ માટે એ, સેંકડો જન્મથી મળે ।

ઇચ્છે સાધન એ બેઠ માન્યાં યજ્ઞાદિ સાંભળ્યે ॥૧૫॥

જ્ઞાન ને મુક્તિ માટે એ, સેંકડો જન્મથી મળે ।

ઇચ્છે સાધન એ બેઠ, માન્યાં યજ્ઞાદિ સાંભળ્યે ॥૧૫॥

Gnaana ne mukti maate e senkado janmathee male ।

Ichchhe saadhana e beu, manyaan yagnaadi saambhalaye ॥15॥

ભાવાર્થ :- એક જ્ઞાન પ્રાપ્તિ માટે વિવિદિષા સંન્યાસ અને વિદ્વત્સંન્યાસ. પરંતુ તેની (જ્ઞાનની) સિદ્ધિ તો સેંકડો જન્મે મળે છે. જ્ઞાનને સાધનની અપેક્ષા (જરૂરત) રહે છે એવું યજ્ઞાદિ કરવાના વિધાન ઉપર માનેલું છે. ॥૧૫॥

આથી સંન્યાસ તો આપે કલિમાં ફક્ત ઓરતો ।

ને પાશ્વંડી બને, તેથી જ્ઞાને એ ઇષ્ટ ના થતો ॥૧૬॥

આથી સંન્યાસ તો આપે કલિમાં ફક્ત ઓરતો ।

ને પાશ્વંડી બને, તેથી જ્ઞાને એ ઇષ્ટ ના થતો ॥૧૬॥

Aathi sanyaasa to aape kalimaan fakta orato ।

Ne Paakhandee bane, tethee gnaane e ishta na thato ॥ 16 ॥

ભાવાર્થ :- તેથી કલિયુગમાં જ્ઞાન માર્ગીય સંન્યાસ પશ્ચાત્તાપ કરાવે છે બીજું કોઈ જ નહિ આપે. વળી આવા (પ્રકારના) સંન્યાસથી પાશ્વંડીપણું થાય છે. તેથી જ્ઞાનમાર્ગમાં સંન્યાસ લેવો કોઈ પ્રકારે યોગ્ય નથી. ॥૧૬॥

સુતરાં કલિદોષાણાં પ્રબલત્વાદિતિ સ્થિતિઃ ।

ભક્તિમાર્ગેડપિ ચેદ્ દોષસ્તદા કિં કાર્યમુચ્યતે ॥૧૭॥

સુતરાં કલિદોષાણાં પ્રબલત્વાદિતિ સ્થિતિઃ ।

ભક્તિમાર્ગેપિ ચેદ્ દોષસ્તદા કિં કાર્યમુચ્યતે ॥૧૭॥

Sutaraam Kalidoshaanaam Prabalatvaaditi Sthithi ।

Bhaktimaargepi Ched Doshastadaa Kim Kaarayamuchyate ॥17॥

ભાવાર્થ :- કલિયુગ કે દોષોં કી વિશેષ પ્રબલતા કે કારણ ઇસ પ્રકાર પૂર્વોક્ત વ્યવસ્થા પ્રદર્શિત કી ગઈ હૈ । ભક્તિમાર્ગમેંશ્રી યદિ કોઈ દોષ હો, તો વહાં ક્યા કરના યહ બતાતા હું ॥૧૭॥

અત્રારંભે ન નાશઃ સ્યાદ્ દૃષ્ટાંતસ્યાપ્યભાવતઃ ।

સ્વાસ્થ્યહેતોઃ પરિત્યાગાદ્ બાધઃ કેનાસ્ય સમ્ભવેત્ ॥૧૮॥

અત્રારંભે ન નાશઃ સ્યાદ્ દૃષ્ટાંતસ્યાપ્યભાવતઃ ।

સ્વાસ્થ્યહેતોઃ પરિત્યાગાદ્ બાધઃ કેનાસ્ય સમ્ભવેત્ ॥૧૮॥

Atraarambhe na Naashah Syaad Drushtaantasyaapyabhaavatah ।

Svaasthyahetoho Parityaagaad Baadhah Kenaasya Sambhavet ॥18॥

ભાવાર્થ :- યહાં ભક્તિમાર્ગ મેં આરંભ કરતે હી નાશ નહીં હોતા હૈ, ક્યોંકિ ભક્તિ માર્ગ મેં કિયે હુએ કર્મ કે નાશ હોને કે ઉદાહરણ નહીં પ્રાપ્ત હોતે હૈ । ફિર લૌકિક સ્વાસ્થ્ય કે કારણોં કા પરિત્યાગ કહા હૈ જિસસે ઁનકો બાધા અર્થાત્ અડચન કૌન કર સકતા હૈ ? ॥૧૮॥

હરિરત્ર ન શક્નોતિ કર્તું બાધાં કુતોડપરે ।

અન્યથા માતરો બાલાન્ન સ્તન્યૈઃ પુપુષુઃ ક્વચિત્ ॥૧૯॥

હરિરત્ર ન શક્નોતિ કર્તું બાધાં કુતોડપરે ।

અન્યથા માતરો બાલાન્ન સ્તન્યૈઃ પુપુષુઃ ક્વચિત્ ॥૧૯॥

Hariratra Na Shaknoti kartum Baadhaam Kutopare ।

Anyathaa Maataro Baalaan Na stanyaihi Pupushuhu kvachit ॥19॥

ભાવાર્થ :- યહાં પર તો સ્વયં શ્રી હરિ મી બાધા નહીં કર સકતે હૈં તબ ઔર દૂસરે કા સામર્થ્ય હી ક્યા હૈ જો કિ બાધા કર સકે ? યદિ ઁસા ન હો તો ફિર માતાણં અપને પ્રિય બાલકોં કો કમી અપને સ્તન દુગ્ધપાન કે દ્વારા પોષણ ન કરે ॥૧૯॥

“જ્ઞાનિનામપિ” વાક્યેન ન ભક્તં મોહયિષ્યતિ ।

આત્મપ્રદઃ પ્રિયશ્ચાપિ કિમર્થ મોહયિષ્યતિ ॥૨૦॥

“જ્ઞાનિનામપિ” વાક્યેન ન ભક્તં મોહયિષ્યતિ ।

આત્મપ્રદઃ પ્રિયશ્ચાપિ, કિમર્થ મોહયિષ્યતિ ॥૨૦॥

"Gnaaaninaamapi" Vaakyena Na Bhaktam Mohayishyati ।

Aatmapradah Priyashchaapi Kimartham Mohayishyati ॥ 20 ॥

ભાવાર્થ :- જ્ઞાનિયોં કે ઉપદેશ વાક્યોં સે પ્રભુ અપને ભક્ત કો મોહ મેં નહીં ડાલતે હૈ, ક્યોંકિ વે હમકો અપના સ્વરૂપ દાન કરનેવાલે ઔર પ્રિય હૈ । વે ભક્ત કો કિસ લિયે મોહિત કરેંગે ? ॥૨૦॥

કલિદોષો બલી હોતાં આવો નિર્ણય હું કહું ।

ભક્તિમાર્ગે ય જો દોષ, કરવું ત્યાં શું, એ કહું ॥૧૭॥

કલિદોષો બળી હોતાં આવો નિર્ણય હું કહું ।

ભક્તિમાર્ગે ય જો દોષ, કરવું ત્યાં શું એ કહું ॥૧૭॥

Kalidosho balee hotaan aavo nirnaya hun kahun ।

Bhaktimaarge ya jo dosh, karavun tyaan shun e kahun ॥ 17 ॥

ભાવાર્થ :- તેમાં કલિયુગના દોષોનું (પણ) ઘણું બળ હોવાથી સંન્યાસ ન લેવો એમ મર્યાદા નક્કી કરી છે. ભક્તિમાર્ગીય ત્યાગમાં પણ (સંન્યાસમાં પણ) દોષ હોય તો શું કરવું ? (તેનો જવાબ આપે છે) ॥૧૭॥

કોઈ દૃષ્ટાંત ના હોતાં આરંભે નાશ ના અહીં ।

છોડતાં સ્વાસ્થ્યનો હેતુ બાધ ક્યાં સંભવે અહીં ॥૧૮॥

કોઈ દૃષ્ટાંત ના હોતાં આરંભે નાશ ના અહીં ।

છોડતાં સ્વાસ્થ્યનો હેતુ બાધ ક્યાં સંભવે અહીં ? ॥૧૮॥

Koe druashtaanta naa hotaan aarambhe naasha na aheen ।
Chhodataan svaasthyano hetu baadha kyaan sambhave aheen ॥ 18 ॥

ભાવાર્થ :- અહીં આરંભ દશામાં પરિત્યાગ કરવામાં નાશ નથી થતો. વળી આવા દૃષ્ટાંતનો પણ અભાવ છે. વળી સ્વસ્થતાના કારણો (થી) ત્યાગ કરવાથી કોઈની પણ બાધકતા સંભવ નથી. ॥૧૮॥

હરિ ના બાધ નાખે ત્યાં બીજા ક્યાંથી નડે કદી ? ।

નહિ તો ક્યાંય માતાઓ પોષે ના બાલને કદી ॥૧૯॥

હરિ ના બાધ નાખે ત્યાં બીજા ક્યાંથી નડે કદી ? ।

નહિ તો ક્યાંય માતાઓ પોષે ના બાળને કદી ॥૧૯॥

Hari naa baadha naakhe tyaan beejaa kyaanthee nade kadee ? ।
Nahi to kyaanya maataao poshe naa baalane kadee ॥ 19 ॥

ભાવાર્થ :- અહીં (આ) માર્ગમાં ભગવાન = હરિ પોતે પણ પરિત્યાગ કરવામાં બાધા (વિધન) કરવા સમર્થ નથી તો બીજા (=કાળ વગેરે બાધા કરવા) સમર્થ બને જ ક્યાંથી ? જો એમ ન હોય તો (જો ભગવાન જ વિધન કરે તો) માતાઓ કદિ પણ પોતાના બાળકોનું સ્તનપાનથી પોષણ નહિ કરે. ॥૧૯॥

“જ્ઞાનીઓનાં ય” એ વાક્યે કરે મોહ ન ભક્તને ।

નિવેદી પ્રિય એ, જ્ઞાને કરે મોહિત ભક્તને ? ॥૨૦॥

“જ્ઞાનીઓનાં ય” એ વાક્યે કરે મોહ ન ભક્તને ।

નિવેદી પ્રિય એ જ્ઞાને કરે મોહિત ભક્તને ? ॥૨૦॥

'Gnaanionaa ya' e vaakye kare moha na bhaktane ।

Nivedee priya e shaane kare mohita bhaktane ? ॥ 20 ॥

ભાવાર્થ :- જ્ઞાનીઓના ઉપદેશથી પ્રભુ પોતાના ભક્તોને મોહ (પેદા) કરશે નહિ, કારણ ભગવાન પોતાના સ્વરૂપનું દાન કરનાર છે. વળી પ્રિય છે તે કઈ રીતે ભક્તને મોહ કરશે ? (મોહ પમાડશે ?) ॥૨૦॥

તસ્માદુક્તપ્રકારેણ પરિત્યાગો વિધીયતામ્ ।

અન્યથા ભ્રમ્યતે સ્વાર્થાદિતિ મે નિશ્ચિતા મતિઃ ॥૨૧॥

તસ્માદુક્તપ્રકારેણ પરિત્યાગો વિધીયતામ્ ।

અન્યથા ભ્રમ્યતે સ્વાર્થાદિતિ મે નિશ્ચિતા મતિઃ ॥૨૧॥

Tasmaduktaprakaarena Parityaago Vidheeyataam ।

Anyathaa Bhrashyate Svaarthaaditi Me Nishchitaa Matihi ॥21॥

ભાવાર્થ :- અતએવ ઉપરોક્ત પ્રકાર સે સંન્યાસ કી વ્યવસ્થા કહી હૈ ઇસકે બિના અન્ય પ્રકાર સે ઘડિ કોઈ સંન્યાસ ગ્રહણ કરેગા તો વહ અપને પુરુષાર્થ સે ભ્રષ્ટ હોગા । યહ મેરી નિશ્ચિત સમ્મતિ હૈ ॥૨૧॥

ઇતિ કૃષ્ણપ્રસાદેન વલ્લભેન વિનિશ્ચિતમ્ ।

સંન્યાસચરણં ભક્તાવન્યથા પતિતો ભવેત્ ॥૨૨॥

ઇતિ કૃષ્ણપ્રસાદેન વલ્લભેન વિનિશ્ચિતમ્ ।

સંન્યાસચરણં ભક્તાવન્યથા પતિતો ભવેત્ ॥૨૨॥

Iti Krushnaprasaadena Vallabhena Vinishchitam ।

Sannyasavaranam Bhaktaavanyathaa Patito Bhavet ॥ 22 ॥

ભાવાર્થ :- ઇસ પ્રકાર શ્રીકૃષ્ણ કી કૃપા સે શ્રીમદ્ વલ્લભાચાર્યજી શ્રી મહાપ્રભુજીને અચ્છી પ્રકાર સે વિચારપૂર્વક નિશ્ચય કિયા હુઆ ભક્તોં કે લિએ સંન્યાસ ગ્રહણ કા નિરૂપણ કિયા હૈ । યદિ કોઈ ઇસકે વિપરીત હોગા તો ડસકા પતન હી હોગા ॥૨૨॥

॥ ઇતિ શ્રીવલ્લભાચાર્ય વિરચિતઃ શ્રીસંન્યાસનિર્ણયઃ સંપૂર્ણઃ ॥૧૪॥

॥ ઇતિ શ્રી વલ્લભાચાર્ય વિરચિતઃ શ્રીસંન્યાસનિર્ણયઃ સંપૂર્ણઃ ॥૧૪॥

॥ સંન્યાસ નિર્ણય હિન્દી ભાવાર્થ ભાષાન્તર સંપૂર્ણ ॥

॥ Iti Shree Vallabhaachaarya-virachitah Shree Sannyaasa nirnayaah Sampoor nah ॥ 14 ॥

તેથી તો કરવો ત્યાગ આ કહેલા પ્રકારથી ।

નહિ તો સ્વાર્થને યોગ્યો કહું નક્કી કરી મથી ॥૨૧॥

તેથી તો કરવો ત્યાગ આ કહેલા પ્રકારથી ।

નહિ તો સ્વાર્થને યોગ્યો, કહું નક્કી કરી મથી ॥૨૧॥

Tethee to karavo tyaga aa kahelaa prakaarthee ।

Nahi-to svaarthane khosho, kahun nakkee karee mathee ॥21॥

ભાવાર્થ :- તેથી અહીં સમજાવેલ રીતે ભક્તોએ સંન્યાસ લેવો કહ્યાથી ઉલટું (વિપરીત) કરવાથી, ભગવત કૃપાથી અને ભગવાનના વિરહાનું ભવથી વંચિત થવાશે એમ માડ દઢ મનન્ય છે ॥૨૧॥

કૃષ્ણાનુગ્રહથી આમ ત્યાગની સ્થિતિ ભક્તિમાં ।

વલ્લભે આ કરી નક્કી, નહિ તો પડતી લહે ॥૨૨॥

કૃષ્ણાનુગ્રહથી આમ ત્યાગની સ્થિતિ ભક્તિમાં ।

વલ્લભે આ કરી નક્કી, નહિ તો પડતી લહે ॥૨૨॥

Krushnaanugrahathee aama Tyaagane ssthiiti bhaktimaan ।

Vallabhe aa karee nakkee, nahi-to padatee lahe ॥ 22 ॥

ભાવાર્થ :- શ્રી ઠાકોરજીની કૃપાથી શ્રી વલ્લભાચાર્યજીએ આ પ્રમાણે “ભક્તિમાર્ગીય સંન્યાસ” લેવો એવો નિશ્ચય દર્શાવ્યો છે. ભગવદ્ આજ્ઞા વિના જો સંન્યાસ લેવાય તો પતિત થવાય છે. ॥૨૨॥

॥ ઇતિ શ્રીવલ્લભાચાર્યવિરચિત શ્રીસંન્યાસનિર્ણયની શ્રી કે.કા. શાસ્ત્રીજી વિરચિત ગુજરાતી સમશ્લોકી સમાપ્ત ॥૧૪॥

॥ ઇતિ શ્રીવલ્લભાચાર્ય વિરચિત શ્રીસંન્યાસનિર્ણયની ગુજરાતી સમશ્લોકી સમાપ્ત ॥૧૪॥

॥ સંન્યાસ નિર્ણયનું ગુજરાતી ભાષાંતર સંપૂર્ણ ॥

॥ Iti Shree Vallabhaachaarya-virachita Shree Sannyaasa-Nirnaya-nee Gujarate Samashlokee Samaapta ॥ 14 ॥

॥ श्री संन्यासनिर्णयः ॥

II SHREE SANNAYAASA NIRNAYAH II

Final Decision On Renunciation

For the purpose of removing (the feelings of) repentance, renunciation is now being considered. (1/2)

This (renunciation) is especially advocated in two paths such as the path of devotion and the path of knowledge. (1)

It (renunciation) should not be resorted to in the path of ritualistic activities, more so in the Kali Age. Hence, in the beginning, (renunciation) being a must in the path of devotion, is being considered. (2)

If it (renunciation) is contemplated merely for accomplishment of listening to God's glory, etc., (nine forms of the devotion) then it is not desirable. Because for that purpose the means (listening, etc. as means) and company (of reciters and others) are essential. (Moreover) the means have to be safeguarded. Further, it involves Ego and Dictatorship (to an extent), all of which are against the tenets of renunciation. (3-4)

If it (renunciation) is thought desirable to abandon the obstruction of home (property), etc., for achieving (the nine-fold devotion, then even after doing so, one will have a company of only people of that (worldly) type and not otherwise. Moreover, in due course he himself will be addicted to sensual objects and turn a hypocrite. (5)

God will never enter (in the hearts of) bodies of persons addicted to sensual objects. Hence here in the devotion of means (nine-fold devotion) renunciation will not at all bring happiness. (6)

The Renunciation is however highly praised for experiencing the feeling of love in separation. The dress (in renunciation-pinkish) is meant here only for getting away from one's own (worldly) fetters (like Home, Wife, Children) and not for anything else. (7)

The (sage) Kaundinya and the Cowherd maids are said to be our preceptors (in this regard); and the means they adopted are means (for us) to follow (divine). Emotions get perfected (established) only by (relevant) feelings. No other means are acceptable. (8).

Languidity (agitation of mind) and ill- health are but natural (during love in the separation).

These are not just worldly (but divine). To a person in such a condition (of love in separation) even the knowledge (about God) and the (glorious) attributes (of God) also serve as impediments (obstructions). (9)

With the help of knowledge enhanced by renunciation one can attain the Satyaloka (another higher world-abode of Brahma) and not even Akshara Brahma - Abode of Supreme Spirit (but) where sincere feelings (for God) are the means, the result is also similar (attainment of God). (10)

Persons of that type (renouncers with knowledge) no doubt stay in Satya Loka, etc., but (as in the other case) when one's inner soul comes out itself (manifests itself) like fire (from wood) and re-enters (In itself), then only all the bondages (attachments) get extinct completely (and) that can happen in no other way. (11 1/2)

(For persons with divine love in the separation) because they are without any attachments (reciting) of divine attributes (of God)... just enables them to survive (in this world). (12)

For them (as said above) God being the final goal, He (God) is never an obstacle, nor is it necessary for Him (God) to utter words of consolation (as this will only entail delay in achieving the goal). He (God) being full of compassion will not act otherwise (become incompassionate). This type of abdication is very rare. That can be achieved only by deep love and in no other way. (13 1/2)

In the path of knowledge renunciation is thought of in two forms (1) for attaining knowledge (of divine soul) and (2) as the final one (for salvation). Here the achievement (of goal) comes after hundreds of births. Moreover, knowledge (of Divine Soul) is dependant on means (such as) performing sacrifices, listening (to scriptures), etc., (15)

Hence in this age of Kali, renunciation (in the path of knowledge) will bring only repentance and nothing else. Moreover there will be hypocrisy. Hence in the path of knowledge one should not resort to the renunciation. This is so because of the very powerful impurities of Kali. (16 1/2)

What should be done if (in the renunciation) in the path of the devotion (also) impurities of (sins of) Kali (will be obstacles) ? Answer is: in the case nothing untoward happens in the beginning stages, because of absence of even such illustration. And when the means of remaining stable themselves are to be renounced, from what else could obstacles come from ? When even God Himself cannot obstruct, who else can do so ? If it is not so, perhaps the mothers will not feed their children with their milk. (19).

In spite of such references (of deluding) even in the case of followers of knowledge, (God) will never delude His devotee. Why should one who is so affectionate and prepared to give away.... even oneself (to devotee) delude the Devotee ? (20)

Hence the renunciation as narrated above should be resorted to. By renouncing in any other way, one tumbles down from the goal to be achieved. This is my firm view. (21)

Thus due to the grace of Shree Krushna, Vallabha has convincingly asserted the renunciation as a choice in the path of the devotion. In any other case there is only a downfall. (22)

Iti Shree Vallabhaacharya-virachita Sannyasa-nirnayah Sampurnah II (14)

Thus Ends "Final Decision on the Renunciation" By Shree Vallbhaachaarya. (14)

॥ અથ શ્રીનિરોધલક્ષણમ્ ॥

॥ અથ શ્રીનિરોધલક્ષણમ્ ॥

॥ ATHA SHREE NIRODHA LAKSHANAM ॥

યચ્ચ દુઃખં યશોદાયા નન્દાદીનાં ચ ગોકુલે ।

ગોપિકાનાં તુ યદ્ દુઃખં તદ્ દુઃખં સ્યાન્ મમ ક્વચિત્ ॥૧॥

યચ્ચ દુઃખં યશોદાયા નન્દાદીનાં ચ ગોકુલે ।

ગોપિકાનાં તુ યદ્ દુઃખં તદ્ દુઃખં સ્યાન્ મમ ક્વચિત્ ॥૧॥

Yachcha Duhkham Yashodaayaa, Nandaadeenaam Cha Gokule ।
Gopikaanaam tu Yad Duhkham Tad Duhkham Syaan Mama Kvachit ॥1॥

ભાવાર્થ :- જબ શ્રી બ્રજાધિપ ભગવાન્ શ્રી કૃષ્ણચન્દ્રજી મથુરાપુરી મેં પધારે, ઉસ સમય યશોદાજી ઔર નન્દ આદિ ગોકુલ કે સબ બ્રજવાસિયોં ઔર શ્રી ગોપિજનોં કો જો દુઃખ હુઆ થા, ઇસ પ્રકાર કા દુઃખ ક્યા મુઝકો ભી કમી હોગા ? ॥૧॥

ગોકુલે ગોપિકાનાં તુ સર્વેષાં વ્રજવાસિનામ્ ।

યત્સુખં સમભૂતન્મે ભગવાન્ કિં વિધાસ્યતિ ॥૨॥

ગોકુલે ગોપિકાનાં તુ સર્વેષાં વ્રજવાસિનામ્ ।

યત્ સુખં સમભૂતન્મે ભગવાન્ કિં વિધાસ્યતિ ॥૨॥

Gokule gopikanaam Tu Sarveshaam Vraajavaasinaam ।
Yat sukham Samabhutanme Bhagavaan Kim Vidhaasyati ॥2॥

ભાવાર્થ :- ગોકુલ મેં ગોપિકાઓં ઔર સમસ્ત વ્રજવાસિયોં કો જો પ્રભુ કે સાક્ષાત્ સ્વરૂપાનન્દ કા સુખાનુભવ હુઆ થા, ક્યા ઉસી પ્રકાર કા સુખ શ્રી ભગવાન્ મુઝકો ભી પ્રદાન કરેંગે ? ॥૨॥

ઉદ્ભવાગમને જાત ઉત્સવઃ સુમહાન્યથા ।

વૃન્દાવને ગોકુલે વા તથા મે મનસિ ક્વચિત્ ॥૩॥

ઉદ્ભવાગમને જાત ઉત્સવઃ સુમહાન્યથા ।

વૃન્દાવને ગોકુલે વા તથા મે મનસિ ક્વચિત્ ॥૩॥

Uddhavaagamane Jaata utsavah sumahaan Yathaa ।
Vrundaavane Gokule Vaa Tatha Me Manasi Kvachit ॥ 3 ॥

ભાવાર્થ :- ભક્તપ્રવર શ્રી ઉદ્ભવજી કે (મથુરાપુરી સે) આને પર વૃન્દાવન ઔર શ્રી ગોકુલ મેં જો મહાન્ ઉત્સવ અર્થાત્ સમસ્ત વ્રજવાસિયોં કો જો અનન્ત હર્ષ હુઆ થા, ઇસી પ્રકાર કા હર્ષ ક્યા મેરે મન મેં ભી કમી ઉત્પન્ન હોગા ? ॥૩॥

મહતાં કૃપયા યાવદ્ભગવાન્ દયયિષ્યતિ ।

તાવદાનંદસન્દોહઃ કીર્ત્યમાનઃ સુખાય હિ ॥૪॥

મહતાં કૃપયા યાવદ્ ભગવાન્ દયયિષ્યતિ ।

તાવદાનંદસન્દોહઃ કીર્ત્યમાનઃ સુખાય હિ ॥૪॥

Mahataam Krupayaa Yaavad Bhagavaan Dayayishyati ।
Taavadaand sandohaah Keertyamaanah Sukhaaya Hi ॥ 4 ॥

ભાવાર્થ :- પૂજ્ય ગુરુજનોં કી પરમ કૃપા સે જબ તક ભગવાન્ દયા કરેંગે । તબ તક અપને સુખ કે લિએ આનન્દ રૂપ પ્રભુ ગોકુલેન્દુ કા કીર્તન કરના હી પરમ સુખકર હૈ ॥૪॥

॥ અથ શ્રીનિરોધલક્ષણની ગુજરાતી સમશ્લોકી ॥

॥ અથ શ્રીનિરોધલક્ષણની ગુજરાતી સમશ્લોકી ॥

॥ ATHA SHREE NIRODHALAKSHANANEE GUJARATEE
SAMASHLOKEE ॥

જે જે દુઃખ યશોદાને તેમ નંદાદિ ગોપને ।

ગોકુલે ગોપિકાઓને, તે કદી થાય શું મને ? ॥૧॥

જે જે દુઃખ યશોદાને તેમ નંદાદિ ગોપને ।

ગોકુલે ગોપિકાઓને, તે કદી થાય શું મને ? ॥૧॥

Je je duhkha Yashodaane tema nandaadi gopane ।

Gokule Gopikaaone, te kadee thaaya shun mane ? ॥ 1 ॥

નિરોધ કેમ સિદ્ધ થાય તે મોટેનું અનુસંધાન આ ગ્રન્થમાં છે ભકિતવર્ધિની, સંન્યાસ નિર્ણય અને સેવાશ્લ આ ત્રણ ગ્રન્થોના અનુસંધાનમાં નિરોધલક્ષણ (ગ્રન્થ છે.)

ભાવાર્થ :- ગોકુલમાં શ્રી યશોદાજીને, શ્રી નન્દરાયજી વગેરે વ્રજજનોને જે દુઃખ મળ્યું, તેમ જ ગોપીજનોને જે દુઃખ મળ્યું તે દુઃખ મને ક્યારેક મળશે ? (મળજો) ॥૧॥

ગોકુલે ગોપિકાઓને, વ્રજવાસી બધાંયને ।

થયું જે સુખ તે ત્યાંનું પ્રભુ શું આપશે મને ? ॥૨॥

ગોકુલે ગોપિકાઓને, વ્રજવાસી બધાંયને ।

થયું જે સુખ તે ત્યાંનું પ્રભુ શું આપશે મને ? ॥૨॥

Gokule Gopikaaone, Vraajavaasee badhaanyane ।

Thayun je sukh te tyaanun Prabhu shun aapashe mane ? ॥2॥

ભાવાર્થ :- ગોકુલમાં શ્રી ગોપીજનોને અને સર્વ વ્રજવાસીઓને સારા પ્રમાણમાં જે સુખ મળ્યું (થયું) તે સુખ ભગવાન મને આપશે કે ? ॥૨॥

હતો ઉદ્ભવજી આવ્યે ત્યાં વૃન્દાવન ગોકુલે ।

જે મહોત્સવ તેવો એ મારે ચિત્તે કદી મળે ॥૩॥

હતો ઉદ્ભવજી આવ્યે ત્યાં વૃન્દાવન ગોકુલે ।

જે મહોત્સવ, તેવો એ મારે ચિત્તે કદી મળે ? ॥૩॥

Hato Uddhavjee aavye tyaan Vrundaavan Gokule ।

Je mahotsava tevo e maare chitte kadee male ? ॥ 3 ॥

ભાવાર્થ :- વૃન્દાવનમાં અને ગોકુલમાં શ્રી ઉદ્ભવજી પધાર્યા ત્યારે ઘણો મોટો ઉત્સવ થયો હતો. તેવો ઉત્સવ મારા મનમાં ક્યારેક થાવ. ॥૩॥

જ્યાં સુધી પ્રભુ મોટાની કૃપા કરુણા કરે ।

ત્યાં સુધી મોદનો પુંજ કહેવાતો સુખી કરે ॥૪॥

જ્યાં સુધી પ્રભુ મોટાની કૃપા કરુણા કરે ।

ત્યાં સુધી મોદનો પુંજ કહેવાતો સુખી કરે ॥૪॥

Jyaan sudhee Prabhu motaane krupaae karunaa kare ।

Tyaan sudhee modano punja kahevaato sukhee kare ॥ 4 ॥

ભાવાર્થ :- મહાન પુરુષોની (=વ્રજવાસીઓ - વ્રજ વનિતાઓ ગોપીજનોની) કૃપાથી જ્યાં સુધી ભગવાન કૃપા કરશે ત્યાં સુધી કીર્તન કરવાથી યોગ્ય આનંદ સમુદ્ર (શ્રી ભગવાન) ચોક્કસ સુખરૂપ થાય છે. ॥૪॥

મહતાં કૃપયા યદ્વત્કીર્તનં સુખદં સદા ।

ન તથા લૌકિકાનાં તુ સ્નિગ્ધભોજનરુક્ષવત્ ॥૫॥

મહતાં કૃપયા યદ્વત્ કીર્તનં સુખદં સદા ।

ન તથા લૌકિકાનાં તુ સ્નિગ્ધભોજનરુક્ષવત્ ॥૫॥

Mahataam Krupayaa Yadvat Keertanam Sukhadam Sadaa ।
Na Tathaa Laukikaanaam tu Snigdha-Bhojana-Rookshavat ॥5॥

ભાવાર્થ :- બड़े પુરુષોં की परम कृपा से भक्तों द्वारा लीला आदि का विधिपूर्वक कीर्तन सर्वदा सुख का अनुभव करानेवाला है । जिस प्रकार घृत से स्निग्ध भोजन करने वाले को शुष्क भोजन सुखप्रद नहीं होता, उसी प्रकार लौकिक पुरुषों का कीर्तन तो कभी सुखप्रद नहीं हो सकता ॥५॥

ગુણગાને સુખાવાપ્તિર્ગોવિન્દસ્ય પ્રજાયતે ।

યથા તથા શુકાદીનાં નૈવાત્મનિ કુતોડન્યતઃ ॥૬॥

ગુણગાને સુખાવાપ્તિર્ગોવિન્દસ્ય પ્રજાયતે ॥

યથા તથા શુકાદીનાં નૈવાત્મનિ કુતોડન્યતઃ ॥૬॥

Gunagaane Sukhaavaaptir Govindasya Prajaayate ।
Yathaa Tathaa Shukaadeenaam Naivaatmani Kutonyatah ॥6॥

ભાવાર્થ :- श्री गोविन्द भगवान् का गुणगान करने से जो अनन्त सुख मिलता है । उस प्रकार का सुख तो शुकदेव आदि मुनिश्वरों को आत्मचिंतन में भी कभी नहीं मिला तब अन्य साधनों की क्या गणना ? ॥६॥

ક્લિશ્યમાનાત્ જનાન્ દષ્ટ્વા કૃપાયુક્તો યદા ભવેત્ ।

તદા સર્વ સદાનન્દં હૃદિસ્થં નિર્ગતં બહિઃ ॥૭॥

કલિશ્યમાનાન્ જનાન્ દષ્ટ્વા, કૃપાયુક્તો યદા ભવેત્ ।

તદા સર્વ સદાનન્દં હૃદિસ્થં નિર્ગતં બહિઃ ॥૭॥

Klishyamaanaan Janaan Drusthavaa Krupaayukto yadaa Bhavet ।
Tadaa Sarvam Sadaanandam Hrudistham Nirgatam Bahihi ॥ 7 ॥

ભાવાર્થ :- अपने भक्तों को स्वविरह से क्लेशयुक्त देख कर भक्तवत्सल भगवान् जब कृपा युक्त होते हैं तब (उस समय) पूर्णतया सदा आनंद स्वरूप प्रभु अपने हृदय से स्वयं बाहर प्रकट होते हैं ॥७॥

સર્વાનન્દમયસ્યાપિ કૃપાનન્દઃ સુદુર્લભઃ ।

હૃદગતઃ સ્વગુણાશ્રુત્વા પૂર્ણઃ પ્લાવયતે જનાન્ ॥૮॥

સર્વાનન્દમયસ્યાપિ કૃપાનન્દઃ સુદુર્લભઃ ।

હૃદગતઃ સ્વગુણાશ્રુત્વા પૂર્ણઃ પ્લાવયતે જનાન્ ॥૮॥

Sarvaanandamayasyaapi Krupaanandah Sudurlabhah ।
Hrudgatah Svagunaan shrutvaa Poornah Plaavayate Janaan ॥8॥

ભાવાર્થ :- सम्पूर्ण आनन्दमय प्रभुका कृपानन्द अत्यन्त दुर्लभ है । हृदय पंकज में विराजमान हो कर जब भगवान् अपने गुणों को सुनते हैं, तब अपने भक्त को पूर्ण “आनन्द सागर” में आप्लावित कर देते हैं ॥८॥

જેમ કીર્તન મોટાની કૃપા જ સુખી કરે ।

સ્નિગ્ધ खानारने लूखुं, तेवुं लौकिक ना करे ॥५॥

જેમ કીર્તન મોટાની કૃપાએ જ સુખી કરે ।

સ્નિગ્ધ ખાનારને લૂખું, તેવું લૌકિક ના કરે ॥૫॥

Jema Keertana motaane krupaae ja sukhee kare ।
Snigdha khaanaarane lookhun, tevun laukika naa kare ॥ 5 ॥

ભાવાર્થ :- જેવી રીતે મહાપુરૂષો (ભગવદ્દીયો) ની કૃપા વડે કરાયેલું પ્રભુલીલાનું કીર્તન સ્નિગ્ધ ભોજન જેવું સુખ આપે છે. તેવી રીતે લૌકિક પુરૂષોએ કરેલું લૌકિક વિષયોનું કીર્તન લુખ્યા ભોજન જેવું (છે તે) સુખ આપતું નથી. ॥૫॥

ગુણ ગોવિન્દના ગાતાં સુખ જેવું સદા મળે ।

તેવું શુકાદિને ચિત્તે, ના બીજે, ક્યાં થકી મળે ? ॥૬॥

ગુણ ગોવિન્દના ગાતાં સુખ જેવું સદા મળે ।

તેવું શુકાદિને ચિત્તે, ના બીજે, ક્યાં થકી મળે ? ॥૬॥

Guna Govindnaa gaataan sukha jevun sadaa male ।
Tevun Shukaadine chitte, naa beeje, kyaan thakee male ? ॥6॥

ભાવાર્થ :- गोविन्द (ભગવાન) ના ગુણગાનમાં જે પ્રકારના સુખની પ્રાપ્તિ થાય છે તેવા સુખની પ્રાપ્તિ શ્રી શુકદેવજી વગેરેને આત્મચિંતનમાં થતી નથી, તો બીજા સાધનોથી ક્યાંથી જ થાય ? ॥૬॥

મૂઝાંતાં જનને જોઈ જ્યાં કૃપાયુક્ત એ બને ।

ત્યાં તો પૂર્ણ પરબ્રહ્મ હૃદયે પ્રકટ્યું બને ॥૭॥

મૂઝાંતાં જનને જોઈ જ્યાં કૃપાયુક્ત એ બને ।

ત્યાં તો પૂર્ણ પરબ્રહ્મ હૃદયે પ્રકટ્યું બને ॥૭॥

Moonjhaataan janane joe jyaan krupaayukta e bane ।
Tyaan to Poorna Parabrahma hrudaye prakatyun bane ॥ 7 ॥

ભાવાર્થ :- ભગવત સાક્ષાત્કાર (પ્રાપ્તિ) માટે કલેશ પામતા (તલસતા) નિજ જનોને જોઈને જ્યારે ભગવાન કૃપામય થાય છે ત્યારે હૃદયમાં બિરાજેલા સર્વાશપૂર્ણ (સદાઆનંદ) પરબ્રહ્મ શ્રી કૃષ્ણપરમાત્મા હૃદયમાંથી બહાર પ્રકટ થાય છે. ॥૭॥

સુદુર્લભ કૃપાનંદ સર્વાનન્દ તણો બને ।

સુણી સ્વગુણ હૈયે જે, જનો તો રસ ક્યાં બને ॥૮॥

સુદુર્લભ કૃપાનંદ સર્વાનન્દ તણો બને ।

સુણી સ્વગુણ હૈયે જે, જનો તો રસ ક્યાં બને ॥૮॥

Sudurlabha krupaananda Sarvaananda tano bane ।
Sunee svaguna haiye je, jano to rasa kyaan bane ॥ 8 ॥

ભાવાર્થ :- સંપૂર્ણ આનંદમય પ્રભુનો પણ કૃપારૂપી આનંદ અત્યંત દુર્લભ છે, હૃદયમાં રહેલા શ્રી હરિ પોતાના ગુણોને સાંભળીને, કૃપા પૂર્ણ થઈને ભક્ત જનોને રસથી તરબોળ કરે છે. (૮)

તસ્માત્સર્વ પરિત્યજ્ય નિરુદ્ધૈઃ સર્વદા ગુણાઃ ।
સદાનન્દપરૈર્ગેયાઃ સચ્ચિદાનન્દતા તતઃ ॥૯॥
તસ્માત્ સર્વ પરિત્યજ્ય નિરુદ્ધૈઃ સર્વદા ગુણાઃ ।
સદાનન્દપરૈર્ગેયાઃ સચ્ચિદાનન્દતા તતઃ ॥૯॥

Tasmaat Sarvam Parityajya Niruddhaihi Sarvadaa Gunaaha ।
Sadaanandaparairgeyaaha Sachchidaanandataa Tatah ॥ 9 ॥

ભાવાર્થ :- અતઃપ્રવ સદા આનન્દ રૂપ પ્રભુ મેં આસક્ત પુરુષોં કો સમસ્ત લૌકિક આસક્તિયાં છોડ કર ચિત્ત કો અવરોધ કરને કે લિપ સદા પ્રભુ કા ગુણગાન કરના હી પરમોચિત હૈ । ઇસા કરને સે સચ્ચિદાનન્દતા સિદ્ધ હોતી હૈ અર્થાત્ સત્, ચિત્ત ઓર આનન્દ રૂપ પ્રભુસ્વયં પ્રકટ હો જાતે હૈ ॥૯॥

અહં નિરુદ્ધો રોધેન નિરોધપદવીં ગતઃ ।

નિરુદ્ધાનાં તુ રોધાય નિરોધં વર્ણયામિ તે ॥૧૦॥

અહં નિરુદ્ધો રોધેન નિરોધપદવીં ગતઃ ।

નિરુદ્ધાનાં તુ રોધાય નિરોધં વર્ણયામિ તે ॥૧૦॥

Aham Niruddho Rodhena- Nirodha-padaveem Gatah ।
Niruddhaanaam tu Rodhaaya Nirodham Varnayaami Te ॥10॥

ભાવાર્થ :- મેં નિરોધ કા અભિલાષી અવરોધ કરને સે નિરોધ પદવી કો પ્રાપ્ત હુઆ હૈ, અબ જો નિરોધ કે અભિલાષી હૈં ઁનકે લિયે નિરોધ કા વર્ણન કરતા હૂં ॥૧૦॥

હરિણા યે વિનિર્મુક્તાસ્તે મગ્ના ભવસાગરે ।

યે નિરુદ્ધાસ્ત ઇવાત્ર મોદમાયાન્ત્યર્હર્નિશમ્ ॥૧૧॥

હરિણા યે વિનિર્મુક્તાસ્તે મગ્ના ભવસાગરે ।ઈham ॥ 11 ॥

ભાવાર્થ :- શ્રી હરિને જિનકો ત્યાગ રખા હૈ વે સમસ્ત પ્રાણી ભવસાગર મેં નિમગ્ન (આસક્ત) હૈં, ઓર જિન ભક્તજનોં કા નિરોધ કિયા હૈ વે યહાં ભગવત્ વિષયક આનન્દ મેં પ્રત્યેક ક્ષણ ડૂબેં રહતે હૈં ॥૧૧॥

સંસારાવેશદુષ્ટાનામિન્દ્રિયાણાં હિતાય વૈ ।

કૃષ્ણસ્ય સર્વવસ્તૂનિ ભૂમ્ન ઈશસ્ય યોજયેત્ ॥૧૨॥

સંસારાવેશદુષ્ટાનામિન્દ્રિયાણાં હિતાય વૈ ।

કૃષ્ણસ્ય સર્વવસ્તૂનિ ભૂમ્ન ઈશસ્ય યોજયેત્ ॥૧૨॥

Sansaaraavesha-dushtaanaamindriyaanaam hitaaya Vai ।
Krushnasya Sarvavastooni Bhoomna Eeshasya yojayet ॥12॥

ભાવાર્થ :- સાંસારિક કામોં મેં લગી હુઈ દુષ્ટ ઇન્દ્રિયોં કે હિત કે લિપ ઉપયોગ મેં આનેવાલી સમસ્ત વસ્તુઓં કા શ્રી જગદીશ્વર ભગવાન્ શ્રીકૃષ્ણચંદ્ર કે સાથ સમ્બન્ધ કરવા દેના હી સર્વોત્તમ નિરોધ, હૈ ॥૧૨॥

ગુણેષ્વાવિષ્ટચિત્તાનાં સર્વદા મુરવૈરિણઃ ।

સંસારવિરહક્લેશો ન સ્યાતાં હરિવત્સુખમ્ ॥૧૩॥

રોકી ચિત્ત સદાનન્દે તેથી સર્વ ત્યજી સદા ।

ગાવા પ્રભુગુણો મેલે, સચ્ચિદાનન્દતા સદા ॥૯॥

રોકી ચિત્ત સદાનન્દે તેથી સર્વ ત્યજી સદા ।

ગાવા પ્રભુગુણો મેળે, સચ્ચિદાનન્દતા સદા ॥૯॥

Rokee chitta sadaanande tethee sarva tyajee sadaa ।
Gaavaa Prabhuguno mele, Sachchidaanandataa sadaa ॥9॥

ભાવાર્થ :- માનસિક ભાવના કરવા કરતાં ગુણગાન જ વધુ શ્રેષ્ઠ છે. તેથી સર્વ ત્યજી દઈને, પ્રપંચ ત્યજી ભગવદ્ આસક્તિવાળા બની સદાનન્દમાં એકતાન થઈ ભગવદીયોએ સદા પ્રભુના ગુણ ગાવા. તેથી સહજતાથી (એની મેળે) જ સચ્ચિદાનન્દપણું પ્રાપ્ત થાય છે. ॥૯॥

નિરોધ - માર્ગમાં આવ્યો રોધથી છું નિરુદ્ધ હું ।

રોધ માટે નિરુદ્ધોના નિરૂપું છું નિરોધ હું ॥૧૦॥

નિરોધ માર્ગમાં આવ્યો રોધથી છું નિરુદ્ધ હું ।

રોધ માટે નિરુદ્ધોના નિરૂપું છું નિરોધ હું ॥૧૦॥

Nirodha maargamaan aavyo rodhathee chhun niruddha hun ।
Rodha maate niruddhonaa niroopun chhun nirodha hun ॥10॥

ભાવાર્થ :- ઇન્દ્રિય નિગ્રહ કરીને ભગવદાસક્ત થઈને હું નિરોધ દશાને પ્રાપ્ત થયો છું, અને સંસારમાં નિરોધની ઇચ્છાવાળા ભક્તોના નિરોધ માટે તેને નિરોધનું વર્ણન કરું છું. ॥૧૦॥

જેઓને હરિણ ત્યાગ્યા, તે ડૂબ્યા ભવસાગરે ।

જેઓ નિરુદ્ધ, આનન્દ પ્રાપ્ત તેઓ સદા કરે ॥૧૧॥

જેઓને હરિએ ત્યાગ્યા, તે ડૂબ્યા ભવસાગરે ।

જેઓ નિરુદ્ધ, આનન્દ પ્રાપ્ત તેઓ સદા કરે ॥૧૧॥

Jeone Harie tyagaaya, te doobyaa bhavasaagare ।
Jeo niruddha, Aananda praapta teo sadaa kare ॥ 11 ॥

ભાવાર્થ :- શ્રી હરિએ જેઓનો ખાસ ત્યાગ કર્યો છે તે જીવો ભવસાગરમાં ડૂબ્યા છે, પરંતુ જે જીવો ભગવાનમાં નિરુદ્ધ થયેલા છે, તેઓ (તે જીવો) જ માત્ર પ્રભુના ગુણગાનમાં રાત્રિ દિવસ આનન્દ પ્રાપ્ત કરે છે. ॥૧૧॥

સંસારાવેશથી દુષ્ટ ઇન્દ્રિયોનું ભલું થવા ।

ભૂમા કૃષ્ણ નિયંતાને પદાર્થો સર્વ અર્પવા ॥૧૨॥

સંસારાવેશથી દુષ્ટ ઇન્દ્રિયોનું ભલું થવા ।

ભૂમા કૃષ્ણ નિયંતાને પદાર્થો સર્વ અર્પવા ॥૧૨॥

Sansaaraaveshathee dushta Indriyonun Bhalun thavaa ।
Bhoomaa Krushna Niyantaane padaartho sarva arpavaa ॥12॥

ભાવાર્થ :- સંસાર આવેશથી દુષ્ટ થયેલી ઇન્દ્રિયોના હિત માટે, સર્વસમર્થ તથા સર્વત્ર વ્યાપક એવા શ્રીકૃષ્ણના વિષયમાં જ વસ્તુઓને અવશ્ય જોડવી. (એ સર્વોત્તમ નિરોધ છે.) ॥૧૨॥

ગુણેષ્વાવિષ્ટચિતાનાં સર્વદા મુરવૈરિણઃ ।

સંસારવિરહકલૈશૌ ન સ્યાતાં હરિવત્ સુખમ્ ॥૧૩॥

Guneshvaavishta-chittaanaam Sarvadaa Muravairinah ।
Samsaara virahaKleshau na Syaataam Harivat Sukham ॥13॥

ભાવાર્થ :- જિનકે, ચિત્ત મેં ભગવન્ મુરારી કે ગુણોં કા સુખ ભરા હુઆ હૈ, ઉનકો સાંસારિક વિરહ તથા કલેશ કા કુછ મી માન નહીં હોતા હૈ તથા વે શ્રી હરિ કે તુલ્ય સર્વદા સુખમય રહતે હૈ ॥૧૩॥

તદા ભવેદ્ દયાલુત્વમન્યથા ક્રૂરતા મતા ।

બાધશંકાપિ નાસ્ત્યત્ર તદધ્યાસોડપિ સિધ્યતિ ॥૧૪॥

તદા ભવેદ્ દયાલુત્વમન્યથા ક્રૂરતા મતા ।

બાધશંકાપિ નાસ્ત્યત્ર તદધ્યાસોપિ સિધ્યતિ ॥૧૪॥

Tadaa Bhaved Dayaaluvtvamananyathaa Koorataa Mataa ।
Baadhashankaapi Naastyatra Tadadhyaasopi Sidhyati ॥ 14 ॥

ભાવાર્થ :- इसी को दयालुपन कहते हैं । नहीं तो इसके विरुद्ध तो क्रूरता ही माना है । यहाँ पर बाधाओंकी तो आशंका भी उत्पन्न नहीं हो सकती और असाध्य भी सिद्ध हो जाता है अर्थात् अनायास ही प्रभु का स्मरण सफल हो जाता है ॥१४॥

ભગવદ્ધર્મસામર્થ્યાદ્વિરાગો વિષયે સ્થિરઃ ।

ગુણૈરિઃ સુખસ્પર્શાન્ન દુઃખં ભાતિ કર્હિચિત્ ॥૧૫॥

ભગવદ્ધર્મ સામર્થ્યદ્ વિરાગો વિષયે સ્થિરઃ ।

ગુણૈરિઃ સુખસ્પર્શાન્ ન દુઃખં ભાતિ કર્હિચિત્ ॥૧૫॥

Bhagvaddharmasaamarthyaaad Viraago Vishaye Sthirah ।
Gunair Harehe sukhesparshaan na Duhkham Bhaati Karhichit ॥15॥

ભાવાર્થ :- श्री भगवानके भगवद्धर्म के प्रतापसे विषयों में स्थिर विराग उत्पन्न हो जाता है । प्रभु के गुणों से सुखरूपस्पर्श अनुभव होने पर किसी समय में भी दुःख की प्रतीति नहीं हो सकती है ॥१५॥

एवं ज्ञात्वा ज्ञानमार्गादुत्कर्षो गुणवर्णने ।

अमत्सरैरलुब्धैश्च वर्णनीयाः सदा गुणाः ॥१६॥

એવં જ્ઞાત્વા જ્ઞાનમાર્ગાદુત્કર્ષો ગુણવર્ણને ।

અમત્સરૈરલુબ્ધૈશ્ચ વર્ણનીયાઃ સદા ગુણાઃ ॥૧૬॥

Evam Gnaatvaa Gnaanamaargadutkarsho Gunavarnane ।
Amatsarairalubdhaishcha Varnaneeyaaha Sadaa Gunaaha ॥16॥

ભાવાર્થ :- इस प्रकार ज्ञानमार्ग से परमश्रेष्ठ भगवद् गुणगान को मान कर द्वेष और लोभ रहित होकर सदैव प्रभु का गुणगान करना ही सर्वश्रेष्ठ है ॥१६॥

મુરારિના ગુણે રક્ત જનોને ન કદી બને ।

સંસાર-વિરહ કલેશ, હરિ જેમ સુખી બને ॥૧૩॥

મુરારિના ગુણે રક્ત જનોને ન કદી બને ।

સંસાર-વિરહ કલેશ, હરિ જેમ સુખી બને ॥૧૩॥

Muraarinaa gune rakta janone na kadee bane ।

Sansaar-viraha klesha Hari jema sukhee bane ॥ 13 ॥

ભાવાર્થ :- મુરારિ (પ્રભુ)ના ગુણોમાં (લીલાઓમાં) જેમનું ચિત્ત ઓતપ્રોત થયેલું છે એવા ભક્તોને અહંતા, મમતાવાળા સંસાર અને વિરહથી તો કલેશ નહિ થાય. પરંતુ પ્રભુની માફક સુખ થાય છે. ॥૧૩॥

ત્યારે બને દયાલુત્વ, નહિ તો ક્રૂરતા બને ।

ન અહીં બાધ-શંકા ય, સિદ્ધિ આસક્તિથી બને ॥૧૪॥

ત્યારે બને દયાલુત્વ, નહિ તો ક્રૂરતા બને ।

ન અહીં બાધ-શંકા ય, સિદ્ધિ આસક્તિથી બને ॥૧૪॥

Tyaare bane dayaaluva, nahi to koorataa bane ।

Na aheen baadha-shankaa ya siddhi aasaktithe bane ॥ 14 ॥

ભાવાર્થ :- ગુણગાનમાં પ્રવૃત્તિ થાય ત્યારે પ્રભુનું દયાળુપણું સંભવે (પ્રાપ્ત થાય) છે. ગુણગાનમાં પ્રવૃત્તિ ન થઈ તો ભગવાનની (અક્રૂરતા) કોમળતા માનેલી છે. તેથી નિરોધમાંથી પતનની શંકા નથી અને ભગવદ્ આસક્તિ સિદ્ધ થાય છે જ (થવાની જ છે.) ॥૧૪॥

ભગવદ્ધર્મસામર્થ્યે વૈરાગ્યવિષયે સ્થિર ।

ગુણે હરિસુખસ્પર્શં દુઃખ દેખાય ના કદી ॥૧૫॥

ભગવદ્ધર્મ સામર્થ્યે વૈરાગ્યવિષયે સ્થિર ।

ગુણે હરિસુખ સ્પર્શં દુઃખ દેખાય ના કદી ॥૧૫॥

Bhagavaddharmasaamarthyae vairaagya vishaye sthira ।

Gune Harisukhsparshe dukh dekhaaya naa kadee ॥ 15 ॥

ભાવાર્થ :- ભગવદ્ધર્મના બળથી વિષયોમાં વૈરાગ્ય દૃઢ રહે છે. પ્રભુના ગુણગાનથી તેમજ શ્રી હરિ (ભગવાન)ના સુખરૂપ સ્પર્શથી કોઈ પણ સમયે દુઃખ જણાતું નથી. ॥૧૫॥

જ્ઞાનમાર્ગ થકી આમ જાણી ઉત્કર્ષવર્ણને ।

રહેવું ગુણને ગાતાં છોડીને દ્વેષ લોભ સૌ ॥૧૬॥

જ્ઞાનમાર્ગ થકી આમ જાણી ઉત્કર્ષવર્ણને ।

રહેવું ગુણને ગાતાં છોડીને દ્વેષ લોભ સૌ ॥૧૬॥

Gnaanamaarga thakee aama jaanee utkarshavarnane ।

Rahevun gunane gaataan chhodeene dvesha lobha sau ॥16॥

ભાવાર્થ :- આ પ્રમાણે જ્ઞાનમાર્ગ કરતાં પ્રભુ ગુણોના ગાન કરવામાં ઉત્કર્ષ છે, એમ જાણીને ઈર્ષ્યા રહિત (વગરના) બનીને અને લોભ વિનાના બનીને (થઈને) નિરંતર પ્રભુના ગુણ ગાવા. ॥૧૬॥

હરિમૂર્તિ: સદા ધ્યેયા સંકલ્પાદપિ તત્ર હિ ।
દર્શનં સ્પર્શનં સ્પષ્ટં તથા કૃતિગતી સદા ॥૧૭॥
હરિમૂર્તિ: સદા ધ્યેયા સંકલ્પાદપિ તત્ર હિ ।
દર્શનં સ્પર્શનં સ્પષ્ટં તથા કૃતિગતી સદા ॥૧૭॥

Harimooriti Sadaa Dhyeyaa Sankalpaadapi Tatra Hi ।
Darshanam Sparshanam Spashtam Tathaa KrutiGatee Sadaa ॥17॥
ભાવાર્થ :- જિસ પ્રકાર શ્રી હરિ કે સ્વરૂપ કા દર્શન કા તથા સંસ્પર્શ કરતે હૈં
ઉસી પ્રકાર સંકલ્પ દ્વારા મી સદૈવ માનસ પંકજ મેં ધ્યાન કરના ચાહિય ॥૧૭॥

શ્રવણં કીર્તન સ્પષ્ટં પુત્રે કૃષ્ણપ્રિયે રતિ: ।
પાયોર્મલાંશત્યાગેન શેષભાગં તનું નયેત્ ॥૧૮॥
શ્રવણં કીર્તન સ્પષ્ટં પુત્રે કૃષ્ણપ્રિયે રતિ: ।
પાયોર્મલાંશત્યાગેન શેષભાગં તનું નયેત્ ॥૧૮॥

Shravanam Keertanam Spashtam Putre Krushnapriye Ratihi ।
Paayormalaanshatyaaagena Sheshabhaagam Tanun Nayet ॥18॥
ભાવાર્થ :- શ્રવણ ઓર કીર્તન સ્પષ્ટ રૂપ સે કરના ચાહિય ઓર પુત્ર મી ભગવાન
કૃષ્ણ કા મક્ત હોગા, એસી ભાવના સે અપની સ્ત્રી કે સાથ સહવાસ કરના ચાહિય ।
કેવલ ગુદા ઇન્દ્રિય (મલાંશ ત્યાગને કા સ્થાન) છોડકર શરીર કી સમસ્ત ઇન્દ્રિયોં કો
ભગવત્ સેવા મેં લગાના ચાહિય ॥૧૮॥

યસ્ય વા ભગવત્કાર્યં યદા સ્પષ્ટં ન દૃશ્યતે ।
તદા વિનિગ્રહસ્તસ્ય કર્તવ્યં ઇતિ નિશ્ચય: ॥૧૯॥
યસ્ય વા ભગવત્કાર્યં યદા સ્પષ્ટં ન દૃશ્યતે ।
તદા વિનિગ્રહસ્તસ્ય કર્તવ્યં ઇતિ નિશ્ચય: ॥૧૯॥

Yasya Vaa Bhagavatkaaryam Yadaa Spashtam Na Drushyate ।
Tadaa vinigrahastasya kartvya iti Nishchayah ॥ 19 ॥

ભાવાર્થ :- જિન ઇન્દ્રિયોં કા ભગવત્ સેવાકાર્ય મેં ઉપયોગ નહીં હોતા હો ઉનકો
નિગ્રહ અર્થાત્ અવરોધ કર કે અવશ્ય હી ભગવત્ કાર્ય મેં લગાના ચાહિય ॥૧૯॥

નાત: પરતરો મંત્રો નાત: પરતર: સ્તવ: ।
નાત: પરતરા વિદ્યા તીર્થ નાત: પરાત્પરમ્ ॥૨૦॥
નાત: પરતરો મન્ત્રો નાત: પરતર: સ્તવ: ।
નાત: પરતરા વિદ્યા તીર્થ નાત: પરાત્ પરમ્ ॥૨૦॥

Naatah Parataro Mantro Naatah Paratarah Stavah ।
Naatah Parataraa Vidya Tirtham Naatah Paraat param ॥20॥
ભાવાર્થ :- અતએવ યહાં દિશ્વાયે સાધન બદ્ધ કર ન તો કોઈ મન્ત્ર હૈં, ન કોઈ
સ્તોત્ર હી હૈં ન કોઈ વિદ્યા હી હૈં, ઓર ન કોઈ તીર્થ હી હૈં ॥૨૦॥

॥ ઇતિ શ્રીવલ્લભાચાર્યવિરચિતં શ્રીનિરોધલક્ષણં સમ્પૂર્ણમ્ ॥૧૫॥
॥ ઇતિ શ્રીવલ્લભાચાર્ય વિરચિતં શ્રીનિરોધલક્ષણં સંપૂર્ણમ્ ॥૧૫॥
॥ નિરોધલક્ષણ ગ્રન્થકા ભાવાર્થ હિન્દી ભાષાન્તર સમ્પૂર્ણ ॥

॥ Iti Shree Vallabhaachaarya-virachitam Shree
Nirodhalakshnam Sampoomnam ॥ 15 ॥

હરિમૂર્તિ તણું ધ્યાન ધરો સંકલ્પથી સદા ।
સ્પષ્ટ દર્શન ને સ્પર્શ કૃતિ ને ગતિ સર્વદા ॥૧૭॥
હરિમૂર્તિ તણું ધ્યાન ધરો સંકલ્પથી સદા ।
સ્પષ્ટ દર્શન ને સ્પર્શ કૃતિ ને ગતિ સર્વદા ॥૧૭॥

Harimooriti tanun dhyaana dharo sankalpathee sadaa ।
Spashta darshana ne sparsha kruti ne gati sarvadaa ॥ 17 ॥
ભાવાર્થ :- ભગવદ્ સ્વરૂપનું નિરંતર ધ્યાન કરવું. તે સ્વરૂપમાં નિરંતર
દર્શન અને સ્પર્શ સ્પષ્ટ રીતે થાય છે તેથી (હાથની) ક્રિયા અને (પગની)
ગતિ પણ સ્પષ્ટ થાય છે. ॥૧૭॥

કીર્તન શ્રવણ સ્પષ્ટ, સ્નેહ વૈષ્ણવ-પુત્રમાં ।
ત્યજી મલાંશ બાકીનું લહો સર્વ શરીરમાં ॥૧૮॥
કીર્તન શ્રવણ સ્પષ્ટ, સ્નેહ વૈષ્ણવ-પુત્રમાં ।
ત્યજી મલાંશ બાકીનું લહો સર્વ શરીરમાં ॥૧૮॥

Keertana shravana spashta, sneha Vaishnava putramaan ।
Tyajee malaansha baakeenun laho sarva shareeramaan ॥18॥
ભાવાર્થ :- શ્રવણ અને કીર્તન સ્પષ્ટ થાય છે (થઈ શકે છે). કૃષ્ણ પ્રિય
પુત્ર પ્રાપ્તિની કામનાથી રતિસુખ ભોગવવું. પાયુ (ગુદા) ઇન્દ્રિયનું કામ મલાંશ
ત્યાગનું છે. (બાકીના) શરીરના શેષ ભાગને (ભગવત્) સેવામાં જોડવો. ॥૧૮॥

જે તણું ભગવત્કાર્ય દીસે ના સ્પષ્ટ જે સમે ।
નક્કી નિગ્રહ તે કેરો કરવો ખાસ તે સમે ॥૧૯॥
જે તણું ભગવત્કાર્ય દીસે ના સ્પષ્ટ જે સમે ।
નક્કી નિગ્રહ તે કેરો કરવો ખાસ તે સમે ॥૧૯॥

Je tanun Bhagavatkaarya deese naa spashta je same ।
Nakkee Nigraha te kero karavo khaasa te same ॥ 19 ॥

ભાવાર્થ :- જે ઇન્દ્રિયનું કાર્ય જ્યારે ભગવત્ પરત્વે સ્પષ્ટ ન દેખાય,
ત્યારે તેનો નિગ્રહ અવશ્ય કરવો એવો નિશ્ચય છે. ॥૧૯॥

મંત્ર શ્રેષ્ઠ ન આનાથી, સ્તોત્ર શ્રેષ્ઠ વલ્લી નથી ।
વિદ્યા શ્રેષ્ઠ ન આનાથી, તીર્થ શ્રેષ્ઠ વલ્લી નથી ॥૨૦॥
મંત્ર શ્રેષ્ઠ ન આનાથી, સ્તોત્ર શ્રેષ્ઠ વળી નથી ।
વિદ્યા શ્રેષ્ઠ ન આનાથી, તીર્થ શ્રેષ્ઠ વળી નથી ॥૨૦॥

Mantra shrestha na aanaathee, stotra shreshtha valee nathee ।
Vidyaa shreshtha na aanaathee, teertha shreshtha valee nathee ॥20॥

ભાવાર્થ :- આ દશાવિલા સાધન વગર બીજો કોઈ ઉત્તમ મંત્ર નથી.
બીજું કોઈ ઉત્તમ સ્તોત્ર નથી. આથી વધારે સારી કોઈ વિદ્યા નથી. તેમ જ
(અનાથી) બીજું કોઈ ઉત્તમ તીર્થ નથી. ॥૨૦॥

॥ ઇતિ શ્રીવલ્લભાચાર્યવિરચિત શ્રીનિરોધલક્ષણની શ્રી કે.કા. શાસ્ત્રીજી વિરચિત ગુજરાતી
સમશ્લોકી સમાપ્ત ॥

॥ ઇતિ શ્રીવલ્લભાચાર્ય વિરચિત શ્રીનિરોધલક્ષણની ગુજરાતી સમશ્લોકી સમાપ્ત ॥
॥ નિરોધ લક્ષણ ગ્રન્થનું ગુજરાતી ભાષાન્તર સંપૂર્ણ ॥
॥ Iti Shree Vallabhaachaarya-virachita Shree Nirodhalakshana
Nee Gujaraatee Samashlokee Samaapta ॥

ગુણેષ્વાવિષ્ટચિત્તાનાં સર્વદા મુરવૈરિણઃ ।

સંસારવિરહકલૈશૌ ન સ્યાતાં હરિવત્ સુખમ્ ॥૧૩॥

Guneshvaavishta-chittaanaam Sarvadaa Muravairinah ।
Samsaara virahaKleshau na Syaataam Harivat Sukham ॥13॥

ભાવાર્થ :- જિનકે, ચિત્ત મેં ભગવન્ મુરારી કે ગુણોં કા સુખ મરા હુઆ હૈ, ઉનકો સાંસારિક વિરહ તથા કલેશ કા કુછ મી માન નહીં હોતા હૈ તથા વે શ્રી હરિ કે તુલ્ય સર્વદા સુખમય રહતે હૈ ॥૧૩॥

તદા ભવેદ્ દયાલુત્વમન્યથા ક્રૂરતા મતા ।

બાધશંકાપિ નાસ્ત્યત્ર તદધ્યાસોઽપિ સિધ્યતિ ॥૧૪॥

તદા ભવેદ્ દયાલુત્વમન્યથા ક્રૂરતા મતા ।

બાધશંકાપિ નાસ્ત્યત્ર તદધ્યાસોપિ સિધ્યતિ ॥૧૪॥

Tadaa Bhaved Dayaalutvamanyathaa Kroorataa Mataa ।
Baadhashankaapi Naastyatra Tadadhyaasopi Sidhyati ॥ 14 ॥

ભાવાર્થ :- ફસી કો દયાલુપન કહતે હૈં । નહીં તો ફસકે વિરુદ્ધ તો ક્રૂરતા હી માના હૈ । યહાં પર બાધાઓંકી તો આશંકા મી ઉત્પન્ન નહીં હો સક્તી ઓર અસાધ્ય મી સિદ્ધ હો જાતા હૈ અર્થાત્ અનાયાસ હી પ્રભુ કા સ્મરણ સફલ હો જાતા હૈ ॥૧૪॥

ભગવદ્ધર્મસામર્થ્યાદિરાગો વિષયે સ્થિરઃ ।

ગુણૈરિઃ સુખસ્પર્શાન્ન દુઃખં માતિર્કર્હિચિત્ ॥૧૫॥

ભગવદ્ધર્મ સામર્થ્યદ્ વિરાગો વિષયે સ્થિરઃ ।

ગુણૈરિઃ સુખરૂપશાન્ ન દુઃખં ભાતિ કર્હિચિત્ ॥૧૫॥

Bhagvaddharmasaamarthyaaad Viraago Vishaye Sthirah ।
Gunair Harehe sukheshparshaan na Duhkham Bhaati Karhichit ॥15॥

ભાવાર્થ :- શ્રી ભગવાનકે ભગવદ્ધર્મ કે પ્રતાપસે વિષયોં મેં સ્થિર વિરાગ ઉત્પન્ન હો જાતા હૈ । પ્રભુ કે ગુણોં સે સુખરૂપસ્પર્શ અનુભવ હોને પર કિસી સમય મેં મી દુઃખ કી પ્રતીતિ નહીં હો સક્તી હૈ ॥૧૫॥

એવં જ્ઞાત્વા જ્ઞાનમાર્ગાદુત્કર્ષો ગુણવર્ણને ।

અમત્સરૈરલુબ્ધૈશ્વ વર્ણનીયાઃ સદા ગુણાઃ ॥૧૬॥

એવં જ્ઞાત્વા જ્ઞાનમાર્ગાદુત્કર્ષો ગુણવર્ણને ।

અમત્સરૈરલુબ્ધૈશ્વ વર્ણનીયાઃ સદા ગુણાઃ ॥૧૬॥

Evam Gnaatvaa Gnaanamaargadutkarsho Gunavarnane ।
Amatsarairalubdhaishcha Varnaneeyaaha Sadaa Gunaaha ॥16॥

ભાવાર્થ :- ફસ પ્રકાર જ્ઞાનમાર્ગ સે પરમશ્રેષ્ઠ ભગવદ્ ગુણગાન કો માન કર દ્વેષ ઓર લોભ રહિત હોકર સદૈવ પ્રભુ કા ગુણગાન કરના હી સર્વશ્રેષ્ઠ હૈ ॥૧૬॥

મુરારિના ગુણે રક્ત જનોને ન કદી બને ।

સંસાર-વિરહ કલેશ, હરિ જેમ સુખી બને ॥૧૩॥

મુરારિના ગુણે રક્ત જનોને ન કદી બને ।

સંસાર-વિરહ કલેશ, હરિ જેમ સુખી બને ॥૧૩॥

Muraarinaa gune rakta janone na kadee bane ।

Sansaar-viraha klesha Hari jema sukhee bane ॥ 13 ॥

ભાવાર્થ :- મુરારિ (પ્રભુ)ના ગુણોમાં (લીલાઓમાં) જેમનું ચિત્ત ઓતપ્રોત થયેલું છે એવા ભક્તોને અહંતા, મમતાવાળા સંસાર અને વિરહથી તો કલેશ નહિ થાય. પરંતુ પ્રભુની ભાક્ક સુખ થાય છે. ॥૧૩॥

ત્યારે બને દયાલુત્વ, નહિ તો ક્રૂરતા બને ।

ન અહીં બાધ-શંકા ય, સિદ્ધિ આસક્તિથી બને ॥૧૪॥

ત્યારે બને દયાલુત્વ, નહિ તો ક્રૂરતા બને ।

ન અહીં બાધ-શંકા ય, સિદ્ધિ આસક્તિથી બને ॥૧૪॥

Tyaare bane dayaalutva, nahi to kroorataa bane ।

Na aheen baadha-shanka ya siddhi aasaktithe bane ॥ 14 ॥

ભાવાર્થ :- ગુણગાનમાં પ્રવૃત્તિ થાય ત્યારે પ્રભુનું દયાળુપણું સંભવે (પ્રાપ્ત થાય) છે. ગુણગાનમાં પ્રવૃત્તિ ન થઈ તો ભગવાનની (અક્રૂરતા) કોમળતા માનેલી છે. તેથી નિરોધમાંથી પતનની શંકા નથી અને ભગવદ્ આસક્તિ સિદ્ધ થાય છે જ (થવાની જ છે.) ॥૧૪॥

ભગવદ્ધર્મસામર્થ્યે વૈરાગ્યવિષયે સ્થિર ।

ગુણે હરિસુખસ્પર્શો દુઃખ દેખાય ના કદી ॥૧૫॥

ભગવદ્ધર્મ સામર્થ્યે વૈરાગ્યવિષયે સ્થિર ।

ગુણે હરિસુખ રૂપર્શો દુઃખ દેખાય ના કદી ॥૧૫॥

Bhagavaddharmasaamarthy vairaagya vishaye sthira ।

Gune Harisukhsparshe dukh dekhaaya naa kadee ॥ 15 ॥

ભાવાર્થ :- ભગવદ્ ધર્મના બળથી વિષયોમાં વૈરાગ્ય દૃઢ રહે છે. પ્રભુના ગુણગાનથી તેમજ શ્રી હરિ (ભગવાન)ના સુખરૂપ રૂપર્શથી કોઈ પણ સમયે દુઃખ જણાતું નથી. ॥૧૫॥

જ્ઞાનમાર્ગ થકી આમ જાણી ઉત્કર્ષવર્ણને ।

રહેવું ગુણને ગાતાં છોડીને દ્વેષ લોભ સૌ ॥૧૬॥

જ્ઞાનમાર્ગ થકી આમ જાણી ઉત્કર્ષવર્ણને ।

રહેવું ગુણને ગાતાં છોડીને દ્વેષ લોભ સૌ ॥૧૬॥

Gnaanamaarga thakee aama jaanee utkarshavarnane ।

Rahevun gunane gaataan chhodeene dvesha lobha sau ॥16॥

ભાવાર્થ :- આ પ્રમાણે જ્ઞાનમાર્ગ કરતાં પ્રભુ ગુણોના ગાન કરવામાં ઉત્કર્ષ છે, એમ જાણીને ઈર્ષ્યા રહિત (વગરના) બનીને અને લોભ વિનાના બનીને (થઈને) નિરંતર પ્રભુના ગુણ ગાવા. ॥૧૬॥

हरिमूर्तिः सदा ध्येया संकल्पादपि तत्र हि ।
दर्शनं स्पर्शनं स्पष्टं तथा कृतिगती सदा ॥१७॥
हरिमूर्तिः सदा ध्येया संकल्पादपि तत्र हि ।
दर्शनं स्पर्शनं स्पष्टं तथा कृतिगती सदा ॥१७॥

Harimoortih Sadaa Dhyeyaa Sankalpaadapi Tatra Hi ।
Darshanam Sparshanam Spashtam Tathaa KrutiGatee Sadaa ॥17॥

भावार्थ :- जिस प्रकार श्री हरि के स्वरूप का दर्शन का तथा संस्पर्श करते हैं
उसी प्रकार संकल्प द्वारा भी सदैव मानस पंकज में ध्यान करना चाहिए ॥१७॥

श्रवणं कीर्तनं स्पष्टं पुत्रे कृष्णप्रिये रतिः ।

पायोर्मलांशत्यागेन शेषभागं तनुं नयेत् ॥१८॥

श्रवणं कीर्तनं स्पष्टं पुत्रे कृष्णप्रिये रतिः ।

पायोर्मलांशत्यागेन शेषभागं तनुं नयेत् ॥१८॥

Shravanam Keertanam Spashtam Putre Krushnapriye Ratihi ।
Paayormalaanshatyaagena Sheshabhaagam Tanun Nayet ॥18॥

भावार्थ :- श्रवण और कीर्तन स्पष्ट रूप से करना चाहिए और पुत्र भी भगवान्
कृष्ण का भक्त होगा, ऐसी भावना से अपनी स्त्री के साथ सहवास करना चाहिए ।
केवल गुदा इन्द्रिय (मलांश त्यागने का स्थान) छोड़कर शरीर की समस्त इन्द्रियों को
भगवत् सेवा में लगाना चाहिए ॥१८॥

यस्य वा भगवत्कार्यं यदा स्पष्टं न दृश्यते ।

तदा विनिग्रहस्तस्य कर्तव्य इति निश्चयः ॥१९॥

यस्य वा भगवत्कार्यं यदा स्पष्टं न दृश्यते ।

तदा विनिग्रहस्तस्य कर्तव्य इति निश्चयः ॥१९॥

Yasya Vaa Bhagavatkaaryam Yadaa Spashtam Na Drushyate ।
Tadaa vinigrahastasya kartvya iti Nishchayah ॥ 19 ॥

भावार्थ :- जिन इन्द्रियों का भगवत् सेवाकार्य में उपयोग नहीं होता हो उनको
निग्रह अर्थात् अवरोध कर के अवश्य ही भगवत् कार्य में लगाना चाहिए ॥१९॥

नातः परतरो मंत्रो नातः परतरः स्तवः ।

नातः परतरा विद्या तीर्थ नातः परात्परम् ॥२०॥

नातः परतरो मन्त्रो नातः परतरः स्तवः ।

नातः परतरा विद्या तीर्थ नातः परात्परम् ॥२०॥

Naatah Parataro Mantro Naatah Paratarah Stavah ।
Naatah Parataraa Vidyaa Tirtham Naatah Paraat param ॥20॥

भावार्थ :- अतएव यहां दिखाये साधन बढ़ कर न तो कोई मन्त्र हैं, न कोई
स्तोत्र ही हैं न कोई विद्या ही है, और न कोई तीर्थ ही है ॥२०॥

॥ इति श्रीवल्लभाचार्यविरचितं श्रीनिरोधलक्षणं सम्पूर्णम् ॥१५॥

॥ इति श्रीवल्लभाचार्य विरचितं श्रीनिरोधलक्षणं संपूर्णम् ॥१५॥

॥ निरोधलक्षण ग्रन्थका भावार्थ हिन्दी भाषान्तर सम्पूर्ण ॥

॥ Iti Shree Vallabhaachaarya-virachitam Shree
Nirodhalakshnam Sampoonam ॥ 15 ॥

हरिमूर्तिं तणुं ध्यान धरो संकल्पथी सदा ।
स्पष्ट दर्शनं ने स्पर्श कृति ने गति सर्वदा ॥१७॥
हरिमूर्तिं तणुं ध्यान धरो संकल्पथी सदा ।
स्पष्ट दर्शनं ने स्पर्श कृति ने गति सर्वदा ॥१७॥

Harimoorti tanun dhyana dharo sankalpathee sadaa ।
Spashta darshana ne sparsha kruti ne gati sarvadaa ॥ 17 ॥

भावार्थ :- भगवद् स्वरूपनुं निरंतर ध्यान करवुं. ते स्वरूपमां निरंतर
दर्शन अने स्पर्श स्पष्ट रीते थाय छे तेथी (हाथनी) किया अने (पगनी)
गति पण स्पष्ट थाय छे. ॥१७॥

कीर्तन श्रवण स्पष्ट, स्नेह वैष्णव-पुत्रमां ।

त्यजी मलांश बाकीनुं लहो सर्व शरीरमां ॥१८॥

कीर्तन श्रवण स्पष्ट, स्नेह वैष्णव-पुत्रमां ।

त्यजी मलांश बाकीनुं लहो सर्व शरीरमां ॥१८॥

Keertana shravana spashta, sneha Vaishnava putramaan ।
Tyajee malaansha baakeenun laho sarva shareeramaan ॥18॥

भावार्थ :- श्रवण अने कीर्तन स्पष्ट थाय छे (थई शई छे.) . कृष्ण प्रिय
पुत्र प्राप्तिनी कामनाथी रतिसुख भोगववुं. पायु (गुदा) इन्द्रियनुं काम मलांश
त्यागनुं छे. (बाकीना) शरीरना शेष भागने (भगवत्) सेवामां जेवो. ॥१८॥

जे तणुं भगवत्कार्य दीसे ना स्पष्ट जे समे ।

नक्की निग्रह ते केरो करवो खास ते समे ॥१९॥

जे तणुं भगवत्कार्य दीसे ना स्पष्ट जे समे ।

नक्की निग्रह ते केरो करवो खास ते समे ॥१९॥

Je tanun Bhagavatkaarya deese naa spashta je same ।
Nakkee Nigraha te kero karavo khaasa te same ॥ 19 ॥

भावार्थ :- जे इन्द्रियनुं कार्य ज्यारे भगवत् परत्वे स्पष्ट न होयाय,
त्यारे तेनो निग्रह अवश्य करवो जेवो निश्चय छे. ॥१९॥

मंत्र श्रेष्ठ न आनाथी, स्तोत्र श्रेष्ठ वळी नथी ।

विद्या श्रेष्ठ न आनाथी, तीर्थ श्रेष्ठ वळी नथी ॥२०॥

मंत्र श्रेष्ठ न आनाथी, स्तोत्र श्रेष्ठ वळी नथी ।

विद्या श्रेष्ठ न आनाथी, तीर्थ श्रेष्ठ वळी नथी ॥२०॥

Mantra shrestha na aanaathee, stotra shreshtha valee nathee ।
Vidyaa shreshtha na aanaathee, teertha shreshtha valee nathee ॥20॥

भावार्थ :- आ दशाविला साधन वगर भीजे कोई उत्तम मंत्र नथी.
भीजुं कोई उत्तम स्तोत्र नथी. आथी वधारे सारी कोई विद्या नथी. तेम ज
(अनाथी) भीजुं कोई उत्तम तीर्थ नथी. ॥२०॥

॥ इति श्रीवल्लभाचार्यविरचित श्रीनिरोधलक्षणनी श्री के.का. शास्त्रीजी विरचित गुजराती
समश्लोकी समाप्त ॥

॥ इति श्रीवल्लभाचार्य विरचित श्रीनिरोधलक्षणनी गुजराती समश्लोकी समाप्त ॥

॥ निरोध लक्षण ग्रन्थनुं गुजराती भाषान्तर संपूर्ण ॥

॥ Iti Shree Vallabhaachaarya-virachita Shree Nirodhalakshana
Nee Gujaraatee Samashlokee Samaapta ॥

॥ श्रीनिरोधलक्षणम् ॥

II SHREE NIRODHALAKSHNAM II Characteristics Of Intense Self-Discipline

That affliction (due to separation from Shree Krushna), which overtook Yashoda, Nanda, etc., in Gokul and that agony which happened to the Cowherd maids; may that happen to me (at least) once in a while. (1)

Will God (Shree Krushna) endow upon me that divine happiness, which was experienced by the Cowherd maids in Gokul and all the dwellers in Vraja ? (2)

When will my mind experience (at least) for a short while, (that divine happiness of) the great festival, which took place in Vrundavana and Gokul on the arrival of Uddhava ? (3)

Due to the favour of the venerable (devotees), until God (Shree Krushna) bestows mercy, (till then) the great ocean of bliss (joy) whose glory is being sung (by devotees) is definitely for only divine happiness. (4)

Just as singing praise of God (Shree Krushna), with the blessings of the venerable (devotees), is always blissful. It is not so with the worldly people (singing about worldly objects). The former is like greasy (well-cooked, delicious) food (and the latter is like) arid (dry) food. (5)

The bliss that is achieved in singing glorious praises of Govinda (Shree Krushna) is (not availed of) even by (holy persons like) Shukadeva (while in search of) the Divine Soul, what to talk of others ? (6)

Seeing (His own) people (devotees) in distress (for achieving Him), when He (God) becomes full of grace, His ever-blissful full form, dwelling in the heart (of the devotee) comes out (as Shree Krushna). (7)

Though (God) is all blissful, the joy of His divine grace is very difficult to achieve.

That perfect God dwelling in the heart (of devotees) on hearing His glory (from devotees) draws His people (in the ocean of bliss). (8)

So leaving everything (all attachments) in totally, glory of God should be sung by devotees, who are completely prone to the ever-blissful (God) and who have attained the intense mental discipline; this will induce in them the (God's qualities of) existence, knowledge and divine bliss. (9)

I am completely absorbed (in God) through mental discipline of that kind (viz. free from all attachments and control on senses) and have acquired the stage of complete absorption (in God). I am now describing (to you)

that intense self-absorption for attaining mental discipline of (the persons inclined to be absorbed in God). (10)

Those (souls), who have been abandoned by Hari (Shree Krushna), are submerged in ocean of worldly affairs. Only those who have been absorbed (in God), achieve divine bliss for all the day and night. (11)

For the good of senses tarnished with wordliness, everything should be associated with Shree Krushna, the ever-pervading and omnipotent (God). (12)

Those, whose minds are absorbed in the divine glorious attributes of (God), the enemy of demon Mura, will not suffer ('I' and 'Mine' attributes) of the world and pain of separation (from worldly) attachments. On the contrary, they will attain bliss like (God) Hari. If that happens it is His mercy; otherwise it is cruelty. (13 1/2)

Here (in the case of devotees absorbed in God) there remains no doubt about occurrence of any obstacle. Moreover, engrossment (in God) (for all senses) is also achieved, and with the power of inclinations towards God, freedom from attachment to worldly objects becomes firm. With the blessed touch of God's (Hari's) divine attributes, distress never comes from anywhere.

So with this clear understanding, that recital of God's glorious attributes is far far superior compared to the path of knowledge. God's glorious attributes should always be recited without envy and without greed. (14-17)

God's idol should be meditated. With a strong determination one will have (in the idol) realistic experience of seeing Him and touching Him; so also realistic experience of all activities (by hands) and movements (by feet) for Him; so also realistic experience of hearing and singing of His glory. Sexual intercourse is only for (begetting) a son who has love for Shree Krushna. Even the excretory senses by throwing out excreta (serve God by keeping body fit for divine service of God) and all the rest of senses (should be led to God's divine service). (18)

In case, involvement of any (organ) in divine service is not clearly seen, it should be specifically controlled. This is a must. (19)

Beyond this (absorption by self-discipline), there is no (Vedic) chant, no hymn, no knowledge, no place of pilgrimage, greater. (20).

Iti Shree Vallabhaachaarya-virachita Shree Nirodhalakshna Sampoorana.

So ends "Characteristics Of Intense Self-Discipline" by Shree Vallabhaachaarya. (15)

॥ અથ શ્રીસેવાફલ નિરૂપણમ્ ॥

॥ અથ શ્રીસેવાફલ નિરૂપણમ્ ॥

॥ ATHA SHREE SEVAAFALA-NIROOPANAM ॥

યાદશી સેવના પ્રોક્તા તત્સિદ્ધૌ ફલમુચ્યતે ।

અલૌકિકસ્ય દાને હિ ચાદ્યઃ સિધ્યેન્મનોરથઃ ॥૧॥

યાદશી સેવના પ્રોક્તા તત્સિદ્ધૌ ફલમુચ્યતે ।

અલૌકિકસ્ય દાને હિ ચાદ્યઃ સિધ્યેન્ મનોરથઃ ॥૧॥

Yaadrushee Sevanaa Proktaa Tatsiddhau Falamuchyate ।

Alaukikasya Daane Hi Chaadyah Sidhyen Manorathah ॥ 1 ॥

ભાવાર્થ :- જિસ પ્રકાર સેવા બતાઈ ગઈ છે તેની સિદ્ધિ કે લિયે અબ ફલ કો કહતે હૈં
ઔર અલૌકિક કે દાન મેં પ્રથમ મનોરથ સિદ્ધ હોતા હૈં તેના ફલ પ્રાપ્ત હોને મેં - ॥૧॥

ફલં વા હ્યધિકારો વા ન કાલોઽત્ર નિયામકઃ ।

ઉદ્વેગઃ પ્રતિબન્ધો વા ભોગો વા સ્યાત્ તુ બાધકમ્ ॥૨॥

ફલં વા હ્યધિકારો વા, ન કાલોત્ર નિયામકઃ ।

ઉદ્વેગઃ પ્રતિબન્ધો વા, ભોગો વા સ્યાત્ તુ બાધકમ્ ॥૨॥

Falam Vaa Hyadhikaaro Vaa Na Kaalotra Niyaamakah ।

Udvegah Pratibandho Vaa Bhogo Vaa Syaat tu Baadhakam ॥2॥

ભાવાર્થ :- (અથવા) અધિકાર પ્રાપ્ત હોને મેં યહાં પર કાલ કો નિયામક નહીં માના હૈં ।

ઉદ્વેગ ઔર પ્રતિબન્ધ અથવા ભોગ યે સેવા મેં વિઘ્ન કરનેવાલે હૈં ॥૨॥

અકર્તવ્યં ભગવતઃ સર્વથા ચેદ્ ગતિર્ન હિ ।

યથા વા તત્ત્વનિર્ધારો વિવેકઃ સાધનં મતમ્ ॥૩॥

અકર્તવ્યં ભગવતઃ સર્વથા ચેદ્ ગતિર્ન હિ ।

યથા વા તત્ત્વનિર્ધારો વિવેકઃ સાધનં મતમ્ ॥૩॥

Akartavyam Bhagavatah Sarvathaa Ched Gatirna Hi ।

Yathaa Vaa Tattvanirdhaaro Vivekah Saadhanam Matam ॥3॥

ભાવાર્થ :- યદી ભગવાન કો સબ પ્રકાર કે ફલ કા દાન ન કરના હો તબ ઉપાય હી નહીં
હૈં । યહાં પર પ્રમાણ તત્ત્વ કે નિર્ણય કો અથવા વિવેક કો હી સાધન માના હૈં ॥૩॥

બાધકાનાં પરિત્યાગો ભોગેઽપ્યેકં તથા પરમ્ ।

નિષ્પ્રત્યૂહં મહાન્ ભોગઃ પ્રથમે વિશતે સદા ॥૪॥

બાધકાનાં પરિત્યાગો, ભોગેઽપ્યેકં તથા પરમ્ ।

નિષ્પ્રત્યૂહં મહાન્ ભોગઃ પ્રથમે વિશતે સદા ॥૪॥

Baadhakaanaam Parityaago Bhogepyekam Tathaa Param ।

Nishpratyooham Mahaan Bhogah Prathame Vishate Sadaa ॥4॥

ભાવાર્થ :- સેવા મેં વિઘ્ન કરનેવાલે સમસ્ત કારણોં કા પરિત્યાગ કરના ઉચિત હૈં ।

લૌકિક ઔર અલૌકિક દો પ્રકાર કે ભોગ મેં સે એક લૌકિક ભોગ કા પરિત્યાગ કરના

ઉચિત હૈં । ઈસી પ્રકાર સેવા મેં લોકકૃત પ્રતિબંધ ઔર ભગવત્કૃત પ્રતિબન્ધ મેં સે લૌકિક

પ્રતિબન્ધ કા ત્યાગ કરના ઉચિત હૈં । મહાન્ ભોગ અર્થાત્ અલૌકિક ભોગ સેવા મેં અન્તરાય

રૂપ નહીં હૈં । ક્યોંકિ વહ અલૌકિક ભોગ ફલાન્તર્ગત હૈં ॥૪॥

॥ અથ શ્રીસેવાફલનિરૂપણની ગુજરાતી સમશ્લોકી ॥

॥ અથ શ્રીસેવાફલનિરૂપણની ગુજરાતી સમશ્લોકી ॥

॥ ATHA SHREE SEVAAFALANIROOPANANEE
GUJARATEE SAMASHLOKEE ॥

જેવી સેવા કહી તેવી સધાતાં ફલ આ કહું ।

અલૌકિક તણા દાને આદેચ્છા સિદ્ધ થાય છે ॥૧॥

જેવી સેવા કહી તેવી સધાતાં ફલ આ કહું ।

અલૌકિક તણા દાને આદેચ્છા સિદ્ધ થાય છે ॥૧॥

Jeevee sevaa kahee tevee sadhaataan fala aa kahun ।

Alaukika tanaa daane aadyechchhaa siddha thaaya chhe ॥1॥

ભાવાર્થ :- ભગવદ્ ગુણમાં તન્મય જીવ સેવામાં પણ ઓતપ્રોત રહે છે. સેવા
વિષયમાં (૧) સેવાનું સ્વરૂપ (૨) સેવાનું ફલ (૩) સેવા કરવામાં આવતાં વિઘ્ન
અને (૪) સેવામાં આવતાં વિઘ્નનું નિવારણ આ ગ્રન્થમાં કહેવાયાં છે.

જે પ્રકારની સેવા (સિદ્ધાન્ત મુકતાવલિમાં) કહેવામાં આવી છે તે (માનસી)
સેવા સિદ્ધ થતાં જે ફળ મળે છે તે (ફળ) કહેવાય છે. અલૌકિક ફળનું દાન થતાં
આદ્ય ફલરૂપ મનોરથ અવશ્ય સિદ્ધ થાય છે. ॥૧॥

ફલ કે અધિકાર ના અહીં કાલ નિયામક ।

કાં પ્રતિબન્ધ ઉદ્વેગ, બને કાં ભોગ બાધક ॥૨॥

ફલ કે અધિકાર ના અહીં કાલ નિયામક ।

કાં પ્રતિબન્ધ ઉદ્વેગ, બને કાં ભોગ બાધક ॥૨॥

Fala ke adhikaare naa aheen Kaala niyaamaka ।

Kaan pratibhandha udveg, bane kaan bhoga baadhaka ॥ 2 ॥

ભાવાર્થ :- ફળ અથવા અધિકાર સિદ્ધ થાય છે. આ વિષયમાં કાળ અહીં
નિયામક નથી હોતો. પરંતુ સેવાના ફળમાં ઉદ્વેગ, પ્રતિબન્ધ (અડચણો = બાધાઓ)
અથવા ભોગ આ ત્રણ વિઘ્ન દૂર કરનાર બને છે. ॥૨॥

પ્રભુને કરવી ના જો, તો કદી ગતિ ના બને ।

તત્ત્વનિશ્ચયની રીતે માનો સાધન જ્ઞાનને ॥૩॥

પ્રભુને કરવી ના જો, તો કદી ગતિ ના બને ।

તત્ત્વ - નિશ્ચયની રીતે માનો સાધન જ્ઞાનને ॥૩॥

Prabhune karavee naa jo, to kadee gati naa bane ।

Tatvanishchayanee reete maano saadhana gnaanane ॥ 3 ॥

ભાવાર્થ :- ભગવાને જ જે સર્વ પ્રકારે ફળદાન ન કરવું હોય તો પછી કોઈ
ઉપાય જ નથી. આવી પરિસ્થિતિમાં જે રીતે જીવના સ્વરૂપનો નિર્ણય થતો હોય,
તો તે કરવો અથવા વિવેકને જ સાધન માનેલ છે. ॥૩॥

કરો બાધકનો ત્યાગ, ભોગે તો એક, અન્ય તો ।

છે નિર્વિઘ્ન મહાભોગ પહેલે ફલ પેસતો ॥૪॥

કરો બાધકનો ત્યાગ, ભોગે તો એક, અન્ય તો ।

છે નિર્વિઘ્ન મહાભોગ પહેલે ફલ પેસતો ॥૪॥

Karo baadhakano tyaga, bhoge to eka, anya to ।

Chhe nirvijghna mahaabhoga pachele fala pesato ॥ 4 ॥

ભાવાર્થ :- સેવામાં બાધા કરનારાં સર્વ કારણોનો પરિત્યાગ કરવો. તેવી રીતે
લૌકિક અને અલૌકિક ભોગમાં પણ લૌકિક ભોગનો ત્યાગ કરવો. બીજું આવરણ
અલૌકિક ભોગ છે તે સેવામાં બાધક નથી તે તો સેવાના પ્રથમ ફળમાં નિરંતર સમાવેશ
પામે છે. ॥૪॥

સવિઘ્નોડલ્પો ઘાતકઃ સ્યાદ્ બલાદેતૌ સદા મતૌ ।
દ્વિતીયે સર્વથા ચિન્તા ત્યાજ્યા સંસારનિશ્ચયાત્ ॥૫॥
સવિઘ્નોડલ્પો ઘાતકઃ સ્યાદ્ બલાદેતૌ સદા મતૌ ।

દ્વિતીયે સર્વથા ચિન્તા ત્યાજ્યા સંસારનિશ્ચયાત્ ॥૫॥

Savighnolpo Ghaatakah Syaad Balaadetau Sadaa Matau ।
Dviteeye Sarvathaa Chintaa Tyaaajyaa Samsaaranishchayaat ॥5॥

ભાવાર્થ :- લૌકિક ભોગ અનેક પ્રકાર સે વિઘ્નવાલે હૈં । એવં અલ્પ તથા ઘાતક
હૈં । વે દોનોં અર્થાત્ લૌકિક ભોગ ઔર લોકકૃત પ્રતિબંધ સેવા ફલ મેં અન્તરાય કરને
વાલે માને ગઈ હૈં । ઇન દોનોં કે પ્રબલ હોને સે અહંતા મમતાત્મક સંસાર મેં સ્થિત
નિશ્ચિત હૈં । યહ સમઝ કર સર્વવિધ ચિંતા કા પરિત્યાગ કરના યોગ્ય હૈં ॥૫॥

નન્વાદ્યેડાતૃતા નાસ્તિ તૃતીયે બાધકં ગૃહમ્ ।

અવશ્યેયં સદા ભાવ્યા સર્વમન્યન્મનોભ્રમઃ ॥૬॥

નન્વાદ્યે ઠાતૃતા નાસ્તિ તૃતીયે બાધકં ગૃહમ્ ॥

અવશ્યેયં સદા ભાવ્યા સર્વમન્યન્મનોભ્રમઃ ॥૬॥

Nanvaadyedaatrutaa Naasti Truteeye Baadhakam Gruham ।
Avashyeyam Sadaa Bhaavyaa Sarvamanyan Manobhramah ॥6॥

ભાવાર્થ :- સેવા મેં ઉદ્દેગ હોને પર સમઝ લેના ચાહિયે કિ ફલ દેને કી ભગવાન
કી ઇચ્છા નહીં હૈં ઔર તૃતીય વિષય ભોગમેં ઘર વિઘ્નરૂપ હૈં । જો હમને કહા હૈં વહ
અવશ્ય વિચારને યોગ્ય હૈં । ઇસકે અતિરિક્ત સબ મન કી ભ્રાંતિ હૈં ॥૬॥

તદીયૈરપિ તત્કાર્યં પુષ્ટૌ નૈવ વિલંબયેત્ ॥

ગુણક્ષોભેડપિ દ્રષ્ટવ્યમેતદેવેતિ મે મતિઃ ॥૭॥

તદીયૈરપિ તત્કાર્યં પુષ્ટૌ નૈવ વિલંબયેત્ ॥

ગુણક્ષોભેડપિ દ્રષ્ટવ્યમેતદેવેતિ મે મતિઃ ॥૭॥

Tadeeyairapi Tat karyam Pushtau Naiva Vilambayet ।
Gunakshobhepi Drashtavyametadeveti Me Matihi ॥ 7 ॥

ભાવાર્થ :- યદિ ભગવદીય જન ઈસા કરેંગે તો ભગવત્ કૃપા મેં વિલમ્બ નહીં
હોગા । ગુણોં કે કારણ ક્ષોભ હોને પર મી ઈસા હી વિચાર રહ્યા, યહ મેરી શ્રી વલ્લભાચાર્ય
કી સમ્મતિ હૈં ॥૭॥

કુસૃષ્ટિરત્ર વા કાચિદુત્પદ્યેત સ વૈ ભ્રમઃ ॥ ૭ ૧/૨ ॥

કુસૃષ્ટિરત્ર વા કાચિદુત્પદ્યેત સ વૈ ભ્રમઃ ॥ ૭ ૧/૨ ॥

Kusrushtiratra Vaa Kaachidutpadyeta Sa Vai Bhramah ॥7 1/2॥

ભાવાર્થ :- યહાં પર કિસી પ્રકાર કી કુસૃષ્ટિ ઉત્પન્ન હો યહ ભ્રમ (ભ્રાંતિ)
હૈં ॥૭-૧/૨॥

॥ ઇતિ શ્રીવલ્લભાચાર્ય વિરચિતં શ્રીસેવાફલનિરૂપણં સમ્પૂર્ણમ્ ॥૧૬॥

॥ ઇતિ શ્રી વલ્લભાચાર્યવિરચિતં શ્રીસેવાફલનિરૂપણં સમ્પૂર્ણમ્ ॥૧૬॥

॥ સેવાફલ વિરૂપણમ્ ગ્રન્થકા ભાવાર્થ હિન્દી ભાષાન્તર સમ્પૂર્ણ ॥

॥ Iti Shree Vallabhacharya-virachitam Shree Sevaafala-
Niroopanam Sampooranam ॥ 16 ॥

સવિઘ્ન અલ્પહન્તા છે, બલે આ બે નડે સદા ।

સંસારનિશ્ચયે ચિંતા બીજે તો ત્યજવી સદા ॥૫॥

સવિઘ્ન અલ્પહન્તા છે, બળે આ બે નડે સદા ।

સંસાર-નિશ્ચયે ચિંતા બીજે તો ત્યજવી સદા ॥૫॥

Savighna alpahantaa chhe, bale aa be nade sadaa ।

Sansaara nishchaye chintaa beeje to tyajavee sadaa ॥ 5 ॥

ભાવાર્થ :- લૌકિક ભોગ અનેક વિઘ્નવાળો ક્ષણિક અને અલ્પ પ્રમાણમાં
હોય છે તેથી તે બંનેને સદા બલપૂર્વક ઘાતક અને હાનિકારક માનેલા છે.

ભગવાને કરેલા સેવાના બીજા પ્રતિબંધમાં ચિંતાનો સર્વથા ત્યાગ કરવો કારણ
તેથી સંસારરૂઢ થવાનું છે. ॥૫॥

પહેલે તો ત્યાં ન દાતૃત્વ, ત્રીજે ઘર નડે સદા ।

“વશ્ય આ ત્રણ ના” જાણો, ભ્રાંતિ બીજી બધી સદા ॥૬॥

પહેલે તો ત્યાં ન દાતૃત્વ, ત્રીજે ઘર નડે સદા ।

“વશ્ય આ ત્રણ ના” જાણો, ભ્રાંતિ બીજી બધી સદા ॥૬॥

Phela to tyaan na daatrutva, treeje ghara nade sadaa ।

"Vashya aa trana naa" jaano, bhraanti beejee badhee sadaa ॥ 6 ॥

ભાવાર્થ :- ખરેખર પ્રથમ પ્રતિબંધ ઉદ્દેગમાં ઇળ આપવાની ભગવાનની ઇચ્છા
નથી તેથી ત્રીજા પ્રતિબંધમાં ઘર બાધક છે. આ ઇળગત્રયી અને પ્રતિબંધત્રયી જે
પોતાને આધિન નથી તેની ભાવના કરવી. બીજો સર્વ કંઈ મનનો ભ્રમ છે. ॥૬॥

કરવું એ તદીયોએ પુષ્ટિમાં ન જ થોભવું ।

ગુણક્ષોભે ય જોવું એ, મારું છે એમ માનવું ॥૭॥

કરવું એ તદીયોએ પુષ્ટિમાં ન જ થોભવું ।

ગુણ ક્ષોભે ય જોવું એ, મારું છે એમ માનવું ॥૭॥

Karavun e tadeeyoe Pushtimaan na ja thobhavun ।

Guna kshobhe ya jovun e, maarun chhe ema maanavun ॥ 7 ॥

ભાવાર્થ :- તદીય જનોએ પણ તે કાર્ય કરવું. પુષ્ટિમાર્ગમાં (ભગવત્ કૃપા
કરવામાં) ભગવાન કદી વિલંબ કરતા નથી.

ગુણને લીધે ક્ષોભ થતાં પણ ભગવાને પ્રતિબંધ કર્યો છે એ જ વિચારવા યોગ્ય
છે. આ પ્રમાણે મારું (શ્રી વલ્લભાચાર્યજીનું) માનવું છે. ॥૭॥

“કુસૃષ્ટિ ઝપજે કાંઈ અહીં” એ ભ્રમ ફક્ત છે ॥ ૭ ૧/૨ ॥

“કુસૃષ્ટિ ઊપજે કાંઈ અહીં” એ ભ્રમ ફક્ત છે ॥ ૭ ૧/૨ ॥

"Kusrushti oopaje kaanee aheen" e bhrama fakta chhe ॥71/2॥

ભાવાર્થ :- આ બાબતમાં વિકલ્પે વિરૂદ્ધ યુક્તિથી સૃષ્ટિ (કુસૃષ્ટિ) ઉત્પન્ન
થાય તે નિશ્ચયપૂર્વકનો ભ્રમ છે. ॥૭-૧/૨॥

॥ ઇતિ શ્રીવલ્લભાચાર્યવિરચિત શ્રીસેવાફલનિરૂપણની શ્રી કે. કા. શાસ્ત્રીજી વિરચિત ગુજરાતી
સમશ્લોકી સમાપ્ત ॥૧૬॥

॥ ઇતિ શ્રીવલ્લભાચાર્ય વિરચિત શ્રીસેવાફલનિરૂપણની ગુજરાતી સમશ્લોકી સમાપ્ત ॥૧૬॥

॥ સેવાફલનું ગુજરાતી ભાષાન્તર સંપૂર્ણ ॥

॥ Iti Shree Vallabhacharya-virachita Shree Sevaafalaniro-opanane
Gujaraatee Samashlokee Samaapta ॥ 16 ॥

“બ્રહ્મર્ષિ અતિવિખ્યાત કે. કા. શાસ્ત્રી તર્ણો અહીં ।

આમ ષોડશગ્રન્થોની સમશ્લોકી સમાપ્ત છે” ॥

“બ્રહ્મર્ષિ અતિવિખ્યાત કે. કા. શાસ્ત્રી તર્ણો અહીં ।

આમ ષોડશગ્રન્થોની સમશ્લોકી સમાપ્ત છે” ॥

Brahmarshi ativikhyaata Ke. Kaa. Shaastree tanee aheen ।

Aama Shodasha Granthonee Samashlokee samaapta chhe ॥

॥ श्रीसेवाफलनिरूपणम् ॥

II SHREE SEVAFALA-NIROOPANAM II
Reward of the Divine Service

Depending upon the well-described types of the Divine Service, now their rewards are mentioned. Amongst the divine (Superhuman - Transcendental) rewards are : 1. (Godly) desires get established. Here time is not the controlling factor. (1 1/2)

But mental distress, obstructions, (and) worldly enjoyments could be impediments (can come in the way). There is no (no further remedy); whatsoever if it is not to be done by God (Krushna). In thatcase, one should have discernment by which, (one can ascertain) the ultimate being (Krushna) is reached and that is considered to be the (only) means (expedient.) (2-3)

All impediments must be abandoned. In enjoyment also the one (worldly) and the other (worldly obstacles) should be got rid of. But, the supreme joy, without any difficulties, is always a part of the first (reward of the Divine Service, viz. fulfilment of divine desires). (4)

(Worldly Joy) is full of impediments and momentary; and (worldly obstacles) are destroying. Both are believed to be powerfully fatal. In the case of second (God-given obstruction) one should give up anxiety (for bliss) as worldly affairs are destined for him. (5)

In the first (obstacle), viz. distress or despondency (one should presume) God does not desire to give Divine Bliss. In the third (obstacle) (worldly joy) home is the impediment.

All these (impediments coming in the way of rewards of the Divine Service) should be definitely pondered over (thought of). Every thing else is only fault of mind (misconception). (6)

Those (mixed souls) belonging to God should also do that. There is no delay in the case of souls of grace. In the case of mental disturbance due to the three attributes also the same should be (taken care of) observed. That alone is my thinking. (7)

In this connection if any (other) ideas occur (on account of lack of faith in what is stated above or otherwise) it is only a mental delirium. (7 1/2)

Iti Shri Vallabhaachaarya-virchitah Shree Sevaafala-niroopanam Sampurnam II16II

आश्रय - पद

आश्रय - ५६

DECLARATION OF FAITH (Text)

दृढ इन चरणन केरो भरोसो

दृढ इन चरणन केरो ।

श्री वल्लभ नखचन्द्र छटा बिनु,

सब जगवेमांही अन्धेरो ॥ भरोसो दृढइन

साधन और नाहि या कलिमें,

जासो होय निबरो ॥ भरोसो दृढ इन

“सूर” कहा कहै द्विविध आंधरो,

बिना मौल को चरो भरसो - दृढ इन

दृढ इन यरणन केरो भरोसो,

दृढ इन यरणन केरो....।

श्री वल्लभनखचन्द्र छटा बिनु,

सब जग मांही अंधेरो । भरोसो.... दृढ इन०

साधन और नाहि या कलिमें,

जासो होय निबेरो । भरोसो... दृढ इन०

“सूर” कहा कहै द्विविध आंधरो,

बिना मौल को येरो । भरोसो... दृढ इन०

Dradha in charanana kero bharoso,

Drdha in charanana kero.

Sri Vallabha nakh chandra chhata binu

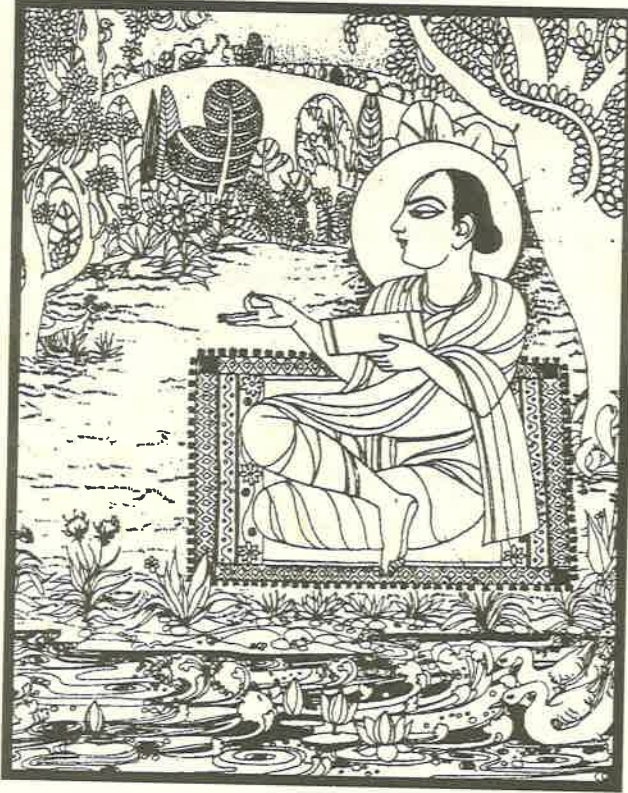
Saba jaga mahin andhero... Bharoso drdha

Sadhana or nahin ya kalimen

Jason hyoya nibero.... Bharoso drdha

"Soor" kaha kahe dvididha andharo

Bina mol ko cero..... Bharoso drdha

સૌને જય શ્રી કૃષ્ણ

BIO-DATA

Niranjan Shashtri Umrethwala

Birth : November 14, 1936
Caste : (Kashmiriya - Malaviya, Badarniya) Shri Guru Vipra (Shreegod Brahmin)
Birthplace : Petlad (Gujarat - India)
Education : Purancharya, Gold Medalist - Suddhadwait Vachaspati (Benaras); Recognised as Vyakhyan Vachaspati, Bhagwat Vachaspati, Shudhadwait Diwakar by many organisations. Received the honour of "Brahmarshiratna" in January, 2001. Received gold medals and silver medals from many organisations.

Educational Teachers : Pandit Panchanan Pujiyashri Badrinath Shashtriji Vadodarawala; Pandit Shri Manchharam Shashtriji; Shri Krishnamadhv Jha; Shri Gaurinath Shukla; Shri P.P. Sheth; Shri Krishnaram Bhatt; Pandit Shri Narmadashankar Shashtriji Brhmapuri, Mumbai; Shri Tuljashankar Shashtriji and others.

Brahmasambandha : As per family tradition, since the days of Shri Gosainji, we are devoted attendants for the Fifth House. As such, at the time of the Sacred Thread (Janoi) on the 8th year took Diksha from Shri 108 Shri Govindlalji Maharaj Kamvanwala.

Travels : Various states of India, United Kingdom, United States of America, South Africa, Mauritius, Nepal, Dubai, Canada and other countries where have travelled number of times. And in all these countries have given live interviews on radio and television. Have discoursed on Shrimad Bhagwat and other treatises and they now total close to one thousand 'saptahs'

Journalistic Activities and other services : Have wide experience in journalism. Used to write a column, 'Dharmalok' in Gujarat Samachar, Mumbai edition; in an evening daily Madhyantar of Mumbai a column titled, 'Mahaprabhu Shri Vallabhacharya; for years carried on editing and writing a column 'Vishwamangal', in Gujarati daily, 'Janshakti', Mumbai edition. Used to write frequently in Gujarati daily, Mumbai Samachar'. Formerly was editor of Vaishnav Parishad's Fortnightly, 'Shri Vallabh Sandesh'. Was secretary of Brihadmumbapuri Sanskrit Vidvatsabha Parishad and was information-in-charge and vice-president of Maharashtra Pradesh Samiti.

પરિચય

નિરંજન શાસ્ત્રી - ઉમરેઠવાળા

જન્મ : તા. ૧૪, નવેમ્બર, ૧૯૩૬

જ્ઞાતિ : (કાશ્મીરીયા-માલવીય,
ભાદરવીયા) શ્રી ગુરુ વિપ્ર

જન્મ સ્થળ : પેટલાદ (ગુજરાત-ભારત)

અભ્યાસ : પુરાણાચાર્ય, સુવર્ણ ચંદ્રક સાથે શુદ્ધાદ્વૈત વાચસ્પતિ (બનારસ). અનેક સંસ્થાઓ દ્વારા વ્યાખ્યાન વાચસ્પતિ, ભાગવત વાચસ્પતિ, શુદ્ધાદ્વૈત દિવાકર વગેરે પદવીઓ પ્રાપ્ત થયેલ છે. ઈ.સ. ૨૦૦૧ ના જન્યુઆરીમાં બ્રહ્મર્ષિરત્ન પદવી પ્રાપ્ત થઈ છે. અનેક સંસ્થાઓ દ્વારા સુવર્ણ ચંદ્રક અને રૌપ્ય ચંદ્રકો મળ્યા છે.

વિદ્યાગુરુજી : પંડિત પંચાનન ગો.વા. પૂજ્યશ્રી બદરીનાથ શાસ્ત્રીજી વડોદરાવાળા, ગો.વા.પં. શ્રી મંછારામ શાસ્ત્રીજી, ગો.વા. શ્રી કૃષ્ણમાધવ ઝા, ગો.વા. શ્રી ગૌરીનાથ શુક્લ, ગો.વા. શ્રી પી.પી. શેઠ, ગો.વા. શ્રી કૃષ્ણરામ ભટ્ટ, પં.શ્રી નર્મદાશંકર શાસ્ત્રીજી બ્રહ્મપુરી, મુંબઈ, ગો.વા. શ્રી તુળજશંકર શાસ્ત્રીજી વગેરે.

બ્રહ્મસંબંધ દીક્ષા : આ કુટુંબ પરંપરાથી શ્રી ગુસાંઈજીના કાળથી પાંચમા ઘરના સેવક છે. દીક્ષાગુરુ બિ.લી.ગો.શ્રી ૧૦૮ શ્રી ગોવિન્દલાલજી મહારાજ કામવનવાળા પાસેથી ૮ મા વર્ષે જનોઈ સમયે દીક્ષા પ્રાપ્ત થયેલ છે.

પ્રવાસો : ભારતના વિવિધ પ્રદેશો, યુ.કે., યુ.એસ.એ., સાઉદિ આરબિક, મોરેશીયસ, નેપાલ, દુબઈ, કેનેડા વિગેરે દેશોના અનેક વખત પ્રવાસો થયા છે. અને દરેક દેશમાં પ્રાયઃ ટી.વી. અને રેડીયોના લાઈવ ઈન્ટરવ્યુ આપ્યા છે. શ્રીમદ્ ભાગવત તથા અન્ય ગ્રંથોની લગભગ ૧ હજાર જેટલી ભાગવત સપ્તાહો થઈ છે.

પત્રકારત્વ તથા સેવા : પત્રકારત્વનો બહોળો અનુભવ છે. મુંબઈ આવૃત્તિ, ગુજરાત સમાચારમાં “ધર્મલોક” કોલમ, મધ્યાંતર સાચું દૈનિક મુંબઈ માં “મહાપ્રભુ શ્રી વલ્લભાચાર્ય” કોલમ, ગુજરાતી દૈનિક “જનશક્તિ” મુંબઈ આવૃત્તિ માં “વિશ્વમંગલ” કોલમમાં વર્ષો સુધી સંપાદન લેખન કર્યું છે. ગુજરાતી દૈનિક મુંબઈ સમાચારમાં અવાર નવાર લેખો છપાતા તથા આ.રા.પુ. વૈષ્ણવ પરિષદનું પાક્ષિક પત્ર “શ્રી વલ્લભ સંદેશ” ના આઘતંત્રી પદે હતા. બૃહન્નગ્મજાપુરી સંસ્કૃત વિદ્વત્સભાના મંત્રી, આ.રા.પુ.વૈ. પરિષદના કેન્દ્રીય મંત્રી તથા મહારાષ્ટ્ર પ્રદેશ સમિતિના પ્રચારાધ્યક્ષ અને ઉપાધ્યક્ષ હતા.